BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Anul 138 Sibiu, 1 ianuarie 1990 Nr. 1/1990

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

DĂM SLAVĂ LUI DUMNEZEU!

Libertatea a învins! Cinste poporului român!
Recunoştinţă veşnică eroilor martiri!

1990
LA MULŢI ANI, ÎN LIBERTATE!

Centrul nostru mitropolitan urează tuturor credincioşilor un An Nou, în sfîrşit, cu adevărat fericit. Liber. Eliberat de teamă. Eliberat de minciună. Eliberat de teroarea odioasei dictaturi căreia poporul i-a pus capăt. Pentru crimele de tot felul pe care le-au săvîrşit un lung şir de ani, dictatorii au şi plătit.

Acum, că putem să redevenim noi înşine, trebuie să reînvăţăm, iar unii să înveţe de la început ce e aceea libertate. De mult nu i-am mai cunoscut înţelesul. A fost, poate, cel mai pervertit cuvînt din cîte am fost puşi să rostim. Toată minciuna trebuia numită adevăr. Sclavia, umilirea, umilirea pe faţă, cu nerušinare, trebuiau numite libertate şi fericire. Teama se instalase în suflete într-atît, încît ori la ce te-ai fi gîndit, în sinea ta, orice ai fi simţit, trebuia împotriva conştiinţei tale să le zici libertate, adevăr şi fericire. Mii de demoni — uneori unul singur făcea cît o mie — îţi pîndeau cuvîntul ori unde l-ai fi spus, în camera ta, în public, în lumea mare, ori unde l-ai fi scris, căutîndu-ţi-l şi în gînd, să nu cumva să fie ascuns acolo şi, dacă nu-l întrebuinţai şi nu-l ascundeai bine pe cel adevărat, erau gata să sară toţi pe tine şi să te sugrume. Experienţa celei mai mici îndrăzneli nu putea fi făcută decît o singură dată. Această experienţă imposibilă a ucis multe minţi, multe inimi, i-a aruncat pe mulţi în disperarea laşităţii, fără să se poată elibera de ea.

Şi iată că a venit eliberarea de teamă şi dreptul la restaurarea cuvintelor. Parcă nici nu-ţi vine să crezi, parcă e un vis prea frumos atît de adînc se instalase teama în suflete. Vorbeşti, scrii, şi priveşti deodată în dreapta, în stînga, pe pereţi, la vecin, la interlocutor dacă mai e cineva de faţă, priveşti în tine însuţi, cu groaza instalată de mult peste tot pînă ce trece minutul dezmeticirii că, în sfîrşit, totul s-a schimbat. Că eşti în libertate!

Iubiţi credincioşi,

S-a ridicat frica şi groaza de pe capul nostru, şi „Telegraful Român" şi toţi cei care l-am scris — ca şi toate comitetele redacţiilor de ziare şi reviste din ţară — nu mai sîntem *obligaţi*, sub grave ameninţări şi porunci, să publicăm şi să trimitem texte de laudă şi telegrame cu adjective standard, ca nişte cuvinte sacre, fabricate în oficinele clicii dictatoriale. Cui? Lor. Celor ajunşi acum în iad, unde nu mai pot porunci nimănui şi unde au pentru veşnicie casa ce li se cuvine cu adevărat.

Am sperat întotdeauna că cititorii ne-au înţeles. Cei mai mulţi din propria lor experienţă. *„Telegraful Român"* şi scrierile noastre care ne exprimau pe noi înşine, şi toţi preoţii cu predicile lor au promovat întotdeauna credinţa, au afirmat cu tărie şi neîncetare existenţa lui Dumnezeu, Creatorul lumii şi al omului, legile morale creştine şi viaţa eternă, contrazicînd evident şi îndrăzneţ ideologia ateistă de stat. Aceasta a fost adevărata noastră formă de legătură permanentă cu credincioşii. Am sperat că textele comandate, uşor identificabile, nu erau citite. Şi cititorii ar putea confirma aceasta. Ne-au venit multe scrisori de aprobare cu privire la partea religioasă a revistei noastre, care întotdeauna ne-au încurajat.

Grija noastră permanentă a fost aceea de a nu provoca leul cel furios, ca nu să se pornească asupra noastră şi să ne interzică

(continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

APEL
CĂTRE CLER, MĂNĂSTIRI ŞI TOŢI CREDINCIOŞII

Uniţi în gînduri şi simţiri cu întreg poporul român binecredincios, în aceste momente cruciale cînd poporul însuşi îşi hotărăşte un nou viitor, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române adresează ierarhilor, preoţilor, monahilor şi tuturor credincioşilor următorul **Apel** pastoral urgent.

1. Să se oficieze slujbe de pomenire a celor căzuţi eroic pentru libertate şi democraţie, însoţite de tragerea clopotelor.

2. Să se înalţe rugăciuni pentru unitatea naţională şi pentru biruinţa deplină a cauzei sfinte de libertate şi viaţă nouă.

3. Să se constituie imediat în cadrul fiecărei parohii şi mănăstiri Comitete pentru ajutorarea familiilor îndoliate, îngrijirea răniţilor, vizitarea lor la spitale şi domicilii, adăpostirea celor rămaşi fără locuinţă, donarea de sînge, oferirea de hrană şi îmbrăcăminte celor în necesitate.

4. Să se constituie în fiecare parohie comitete de sprijin al Frontului Salvării Naţionale, conduse de preoţi, care vor rosti predici, cuvîntări şi îndemnuri de susţinere a noului program.

5. Să se constituie un Fond de întrajutorare creştină în bisericile ortodoxe române care va fi folosit pentru sprijinirea acţiunilor Frontului Salvării Naţionale.

Binecuvîntăm şi felicităm clerul şi credincioşii care sînt deja angajaţi în astfel de acţiuni.

Să rugăm pe Hristos-Domnul, Cel care s-a născut pentru a noastră izbăvire, să ne dea putere să lucrăm uniţi pentru renaşterea neamului românesc, pentru triumful deplin al adevărului şi al libertăţii!

Sîmbătă, 23 decembrie 1989

TEOCTIST
Patriarhul României

DUMNEZEU ESTE CU NOI!

— instantaneu de cronică —

Joi, 21 decembrie 1989, după orele 9 a.m. Soneria!... Deschidem uşa casei parohiale din curtea bisericii ort. rom. „Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil" de pe str. Ştefan cel Mare din Sibiu.

— „Vă rugăm să trageţi clopotele în memoria celor căzuţi la Timişoara", mi se adresează un grup de tineri veniţi din mulţimea primilor demonstranţi.

Am intrat în acţiune care, la interval de cîteva ore, s-a repetat de trei ori. La a treia oară, o altă mulţime de demonstranţi, au păstrat un moment de reculegere în faţa sf. biserici, pe toată lărgimea străzii.

Aşa a început să se mişte uriaşul clopot al poporului român, dornic de credinţă, de lumină, de adevăr şi de libertate şi să bată cu zeci de mii de „limbi" şi apoi de milioane, la scară naţională, şi toate bătînd într-un glas de-o superbă simfonie care a depăşit toate previziunile, în ritmul, acceleraţia şi forţa ei mobilizatoare: „pentru LIBERTATE!"

Vineri, 22 decembrie 1989. Mă aflam în sf. biserică împreună cu preotul Silviu Filimon, săvîrşind taina Sf. Maslu. Eram la a treia Evanghelie cînd, pe la orele 9,30 a.m., un grup de tineri veniţi din str. Ştefan cel Mare ne cer doi prapori şi să tragem clopotele bisericii, în semn de solidaritate pentru Timişoara şi să le citim o rugăciune, — că mulţimea demonstranţilor ne aşteaptă. Toţi colindăm: „O ce veste minunată".

Terminînd cititul Sf. Evangheliei de la Taina Sf. Maslu, ambii preoţi, îmbrăcaţi în epiftrafir şi felon, au ieşit în sunetul clopotelor, cu cartea şi sf. cruce, în stradă.

O mulţime imensă de oameni, de toate vîrstele şi mai ales tineret, şi de toate naţionalităţile, dintr-o margine în alta a străzii şi pînă spre viaduct şi spre centru, cu steaguri trei culori, prapori şi lumînări aprinse s-au aşezat în genunchi, în faţa bisericii, păstrînd un moment de reculegere, între ceea ce ei exprimau aflîndu-se şi cuvintele: *„Dumnezeu este cu noi!"* I-am binecuvîntat cu sf. cruce şi ambii preoţi le-am citit cîte-o dezlegare pentru cei vii şi una pentru cei morţi pentru *libertate*, după care, mulţumindu-ne, s-au îndreptat spre miliţie.

Cu aceeaşi bătaie de inimă şi cu aceleaşi simţăminte de triumf, le-am adresat cuvintele: „Fraţilor! fără violenţă, cu pace şi cu bucurie în... (cuvîntul mi-a fost prins de pe buze...) „nainte"! şi scandînd întreaga mulţime: „fără violenţă, fără violenţă!..." în drum spre LIBERTATE.

Prot. *Nichifor Todor*

47682.

CANCELARIA SFÎNTULUI SINOD

Îndrumări către Oficiile parohiale

— La ectenia mare şi la ieşirea cu Sf. Daruri se va spune: Pentru binecredinciosul popor român de pretutindeni şi pentru armata ţării noastre, Domnului să ne rugăm.

— La ectenia întreită se va spune: Încă ne rugăm pentru binecredinciosul popor român de pretutindeni şi armata ţării noastre, pentru sănătatea şi mîntuirea lor.

— Încă ne rugăm pentru odihna sufletelor adormiţilor robilor lui Dumnezeu, eroi căzuţi pentru libertatea şi dreptatea poporului român.

SPICUIRI DIN AGENDA
de lucru a Prea Fericitului Patriarh TEOCTIST
pe perioada 1—15 decembrie 1989

● **Joi, 7 decembrie a.c.,** *Prea Fericitul Patriarh Teoctist a primit pe ziaristul american Rone Tempest, șeful Biroului de la Paris al ziarului „Los Angeles Times".*

● **Vineri, 8 decembrie a.c.** *A primit pe Rev. George Kurian, aparținînd Bisericii Ortodoxe Siriane din India.*

● **Marți, 12 decembrie a.c.** *Prea Fericitul Patriarh Teoctist a primit pe Iuri Bausin, corespondent al Agenției de presă TASS, la București.*

Cont „LIBERTATEA" 1989

Arhiepiscopia Ortodoxă Română Sibiu, cu toate protopopiatele, își aduce obolul la înlăturarea grelelor consecințe și la alinarea suferințelor și durerilor celor care au fost loviți în împrejurările, în care s-a revărsat asupra vieții oamenilor, a capitalei și orașelor noastre ura și focul pustiitor al regimului dictatorial răsturnat. S-a depus în contul „Libertatea" 1989 suma de 1.000.000 de lei. Continuă depunerile individuale. Pe cele mai însemnate le vom prezenta în ziarul nostru în numerele viitoare.

LA MULȚI ANI, ÎN LIBERTATE!

(continuare în pag. a 2-a)

funcționarea bisericilor și a școlilor teologice. Am căutat să dăm credincioșilor preoți care să le facă botezuri, cununii, înmormîntări și toate celelalte servicii religioase tradiționale. Cît am reușit, o pot spune toți preoții și toți credincioșii. De aceea am și sperat în înțelegerea lor, atunci cînd am fost obligați să tipărim și lucruri care nu erau ale noastre și nu erau destinate credincioșilor noștri.

Ne-am temut mereu că mîna călăului ar putea face un semn în dreptul unei biserici, mai ales în București, ceea ce însemna dispariția bisericii a doua zi. Ierarhia locală și preoții n-au fost întrebați cînd s-au dărîmat unele biserici. Nici un protest n-a fost luat în seamă. Acum, ele vor trebui rezidite cum au declarat toți membrii Sf. Sinod, ca să reintre în patrimoniul istoric și religios al poporului nostru.

Preoțimea noastră care și-a făcut cît a putut datoria preoțească și credincioșii își vor reintra acum liberi în exercitarea misiunii lor și în trăirea credinței lor fără îngrădiri, fără umiliri, fără urmăriri, și vor contribui prin propovăduirea în deplină libertate a Evangheliei Domnului, la refacerea morală a poporului și la intrarea lui pe făgașul cel drept al unei vieți cinstite, drepte, creatoare.

Zilele acestea ne-au adus odată cu bucuria Eliberării și a Sărbătorilor, și multă tristețe, căci s-a tras ucigător și fără inimă în cei care, fără arme, cereau doar prin cuvînt dreptul la libertate. Crimă incalificabilă.

Trimitem familiilor îndoliate, familiilor rămase orfane și covîrșite de tristețe, cuvînt de mîngîiere pentru copiii, soții și toți cei căzuți la datorie în aceste zile fierbinți, de dăruire fără preget pentru Libertatea cîștigată și cu prețul vieților lor. Dumnezeu să-i ajute pe toți cei greu încercați cu asemenea pierderi omenești ireparabile, și să-i mîngîie că jertfa lor a fost cu folos determinant în evenimentele care au răsturnat odioasa dictatură. Patria le va păstra veșnică amintirea și i-a și rînduit în ceata Eroilor, iar Dumnezeu i-a primit în curțile Drepților în Împărăția Sa.

Noi toți ne vom aduce aminte cu respect și piozitate de toți cei care ne-au dăruit acum, în aceste zile de sfîrșit de decembrie 1989, marele dar al libertății. Cinste lor! Iar eroilor căzuți pentru eliberare, *veșnica lor pomenire. Pomenirea lor din neam în neam. Presărați pe-a lor morminte ale laurilor foi.* **Ei ne-au dăruit Anul Nou liber 1990, și libertatea pentru totdeauna.**

Vă facem tuturor urări de sănătate, de spor în toate și de un An Nou fericit! Să rămînem în unitate de cuget și simțire, astăzi mai mult ca oricînd. Să petrecem Noul An în dedicare de suflet și de faptă reînnoirii țării, refacerii ei, reintrării ei pe făgașul din totdeauna al omeniei românești, al creației libere în toate domeniile, al culturii, al științei adevărate, al credinței în Dumnezeul strămoșilor noștri. Să contribuim și cu obolul nostru substanțial la Contul Libertatea 1989.

PRIMELE ZILE DE LIBERTATE

La 22 decembrie 1989, după 24 de ani de regim tiranic, cum n-a cunoscut țara noastră niciodată, pentru poporul român a răsărit soarele libertății.

Ridicîndu-se pe baricadele revoluției pentru a înlătura regimul despotic ceaușist, instaurat de un monstru cu chip de om și clanul familiei sale, care transformase țara în propriul său domeniu, pe care îl administra după bunul său plac, poporul nostru a trecut hotărît la acțiune generală. Eforturile dictatorului Ceaușescu de a mai înșela încă odată poporul, pe care l-a înșelat cu nerușinare de-atîtea ori, l-a desconsiderat, umilit și asuprit fără limite — prin promiterea unor sume bănești, și în ultimă instanță prin a-i preda un „vinovat" de toate relele din țară, mort — bineînțeles, pe ministrul Apărării Naționale, generalul-colonel Milea, s-au dovedit zadarnice. Drept rezultat, după cîteva ceasuri de mari demonstrații în toate localitățile țării — între care Sibiul a ocupat un loc de seamă — tiranul, huiduit de mulțimea adunată în Piața palatului, a fugit.

În fapt, el și soția s-au retras în buncărul de beton din zona Tîrgoviște, construit din vreme și amenajat ca un post de comandă, de unde a dat ordin trupelor speciale, aflate direct sub comanda sa, pentru a trece la înăbușirea revoluției. Tiranul spera că aceste trupe, împreună cu cele ale Ministerului de Interne, pregătite anume pentru a ucide și provoca masacre în rîndurile populației civile, vor reuși să-l readucă din nou la putere.

Deși aceste slugi odioase, elemente fanatice, bine plătite, bine organizate, instruite cu meticulozitate, dotate cu armament și muniție din belșug, au declanșat acțiunea lor criminală împotriva poporului, aceasta n-a dat rezultatele așteptate. Ascunzîndu-se în cuiburi de rezistență, organizate în locuri stabilite din timp, de regulă în sediile și unitățile Ministerului de Interne, în locuințele personalului acestui minister, ale cunoscuților, sau deținute sub diferite forme, în hoteluri, cuiburi care împînzeau toată țara, și în mod deosebit în jurul unităților militare ale Ministerului Apărării Naționale, precum și din mașini particulare, ale întreprinderilor sau chiar ale „Salvării", aceștia au deschis foc. Sub rafalele pistoalelor-mitralieră, puștilor-mitralieră și mitralierelor mînuite de acești profesioniști, plătiți cu dărnicie de tiranul Ceaușescu, au căzut numeroase victime, morți și răniți, copii, femei, bătrîni și militari.

Timp de 4—5 zile, armele lor criminale au încercat să oprească lupta poporului pentru libertate, pentru democrație. Dar nici amenințările gloanțelor care, în Sibiu, s-au abătut asupra străzilor, pieților, caselor și locuitorilor, terorizîndu-i, aproape neîntrerupt vreme de cinci zile; nici amenințările cu încendierea locuințelor și otrăvirea apei, uciderea răniților din spitale, a medicilor și personalului auxiliar, n-au putut opri lupta. Cu cît amenințările teroriștilor erau mai puternice, cu atît lupta poporului împotriva acestor fanatici criminali devenea mai dîrză, mai hotărîtă.

Prin lupte grele și mari jertfe de sînge, poporul și brava sa armată — care a dat dovadă de mare vitejie și eroism — au lichidat și zdrobit cuiburile de rezistență ale teroriștilor lui Ceaușescu. Urmele acestor lupte se văd la tot pasul și în orașul Sibiu, unde criminalii plătiți de fostul dictator au acționat cu o furie și cruzime greu de imaginat. Drept mărturie sînt urmele proaspete de gloanțe, grenade A.G., proiectile de artilerie și incendii de la sediile Miliției și Securității, turismele carbonizate de pe străzi, Hotel Continental, Casa modei, Magazinul Dumbrava, casele de lîngă Teatrul de Stat, vila Branga de pe Calea Dumbrăvii, casele de pe Bulevardul Gh. Gheorghiu-Dej, clădirile din Piața Mare, la care se adaugă multe altele.

Deși primele zile de libertate, din ordinul criminalului Ceaușescu, au fost pătate de sînge, ele rămîn zile de o măreție fără seamăn, pentru că ele au readus România pe continentul european și au demonstrat hotărîrea poporului nostru de a pune capăt pentru totdeauna regimului dictatorial de tristă faimă al clanului familiei Ceaușescu și a pași, alături de popoarele lumii, pe calea progresului și civilizației.

Paul Abrudan

TELEGRAME ● ȘTIRI ● ANUNȚURI

Î. P. S. Antonie Plămădeală
Mitropolitul Ardealului
Sibiu

Din Chișinău.

Salutări cordiale poporului român frățesc în legătură cu răsturnarea regimului sîngeros. Dumnezeu să vă ajute și să vă păzească. Veșnică pomenire martirilor și ostașilor căzuți cu moarte de eroi în această luptă sfîntă. Cu dragoste întru Hristos.

Protoiereul Petru Buburuz
Deputat al poporului din U.R.S.S.

● ●

Antonie Plămădeală
Mitropolitul Transilvaniei
2400 - SIBIU, ROMANIA

Transmit Înalt Prea Sfinției Voastre sentimente de participare la durerea atîtor pierderi de vieți omenești în țara dvs. prea iubită. Mă rog lui Dumnezeu să pună capăt de îndată acestor suferințe.

Iulian Garcia Hernando
Directorul Comisiei episcopale interconfesionale
Madrid — Spania

● ●

Î. P. S. Mitropolit Antonie
Mitropolitul Ardealului
Sibiu

În aceste zile de grea cumpănă pentru prea scumpa noastră Patrie *România liberă* **și liberată de beznă și de spaime prin jertfele eroilor din Săptămîna Crăciunului 1989, ne plecăm adînc genunchii inimilor, aducîndu-le neîncetată mărire și cinste. Întregului popor român, prin intermediul „Telegrafului Român", îi transmitem dragostea noastră și nădejdea că vom rămîne neclintiți și pururea victorioși. Sprijinim și susținem platforma-program a Consiliului Frontului Salvării Naționale. Sprijinim cu timp și fără timp inițiativele și hotărîrile Sfîntului Sinod al Bisericii noastre. La mulți ani.**

Preot scriitor Ștefan Pârvu
București

● ●

Î. P. S. Mitropolit Antonie Plămădeală
Arhiepiscop al Sibiului și
Mitropolit al Ardealului,
Sibiu

Consilierii, profesorii Institutului Teologic din Sibiu, protopopii, preoții și credincioșii din Arhiepiscopia Sibiului, se alătură cu entuziasm programului Frontului Salvării Naționale și ridică rugăciuni fierbinți către Domnul pentru sufletele ostașilor și martirilor eroi ai neamului românesc căzuți pentru libertate.

Ne însușim din toată inima *„Mesajul de adeziune la acest program al Bisericii Ortodoxe Române,* **mesaj pe care Dvs. ierarhii Bisericii noastre în frunte cu P. F. Patriarh Teoctist l-ați difuzat la radio în atenția noastră a tuturor clericilor și credincioșilor Bisericii Ortodoxe strămoșești. Ne însușim de asemenea Apelul lansat de P. F. Patriarh Teoctist și publicat în acest număr al „Telegrafului Român".**

Vă încredințăm de sentimentele noastre, de dragoste filială și Vă dorim un An Nou fericit, mulțumindu-Vă pentru toate îndrumările pe care ni le-ați transmis în toate aceste zile, de a fi alături de popor, de a trage clopotele, de a distribui lumînări manifestanților, de a fi prezenți în spitale, a dona sînge și a alina prin toate mijloacele pe cei în suferință de pe urma luptelor pentru libertate.

Arhim. Dionisie Dan, vicar; Prof. Constantin Voicu, rector; Pr. prof. Dumitru Abrudan, prorectorul Inst. Teol. Univ. Sibiu; Arhid. Gh. Papuc, consilier cultural; Pr. Mitea Constantin, consilier economic; Pr. M. Sămărghițan, consilier bisericesc; Pr. Bar Romulus, inspector eparhial; Ierod. Visarion Bălțat, secretar eparhial; Prot. D. Luca, Sibiu; Prot. Zaharie Romul, Făgăraș; Prot. Suciu Aurel, Sf. Gheorghe; Prot. Gr. Cernea, Agnita; Prot. I. Găban, Mediaș; Prot. Gh. Opriș, Rupea; Prot. Vasile Prodea, Brașov.

● ●

În zilele fierbinți de 22—25 decembrie 1989 slujitorii Centrului Eparhial Sibiu și ai catedralei în frunte cu Î. P. S. Mitropolit Antonie au fost prezenți la datorie. S-au tras clopotele cînd mulțimea a îngenunchiat în fața catedralei umplînd strada, iar în catedrală s-au distribuit în permanență lumînări, fabrica noastră aprovizionînd continuu cu cantități imense de lumînări pangarul catedralei.

Demonstrația a fost pașnică și plină de respect față de cele sfinte.

● ●

Din știrile pe care le avem pînă acum în aceste zile a fost împușcat la datorie în timp ce mergea să oficieze o înmormîntare, preotul Ioan Zăbavă din Brașov. A fost un preot vrednic. Dumnezeu să-l odihnească în pace și să-l numere în ceata drepților. Printre răniți a fost și Preotul Ioan Andrișoaia din parohia Sînpetru, prot. Brașov.

● ●

În ziua de 26 decembrie 1989 Î. P. S. Mitropolit Antonie a primit pe Dr. Reginald Moneels din Bruxelles (Belgia), pe Ineke van Veizen din Olanda și alți reprezentanți ai organizației „MEDICINS SANS FRONTIERES", cu sediul în Belgia. Domniile lor au adus un transport de medicamente pentru spitalele din Sibiu și au stabilit contacte cu noi pentru a trimite și alimente pentru cei în nevoie.

S-a convenit ca de îndată ce vor sosi, acestea să fie distribuite prin P. C. preoți, care cunosc cel mai bine situațiile din parohiile lor.

● ●

Sărbătoarea Nașterii Domnului s-a sărbătorit la Sibiu într-o catedrală și mai plină ca de obicei, deși în oraș au continuat focurile teroriștilor.

Î. P. S. Mitropolit a vorbit cu mare însuflețire despre Nașterea Domnului, accentuînd vibrant noua eră de libertate și făcînd rugăciuni pentru eroii căzuți pentru eliberarea Patriei.

● ●

Calendarul pe 1990 tipărindu-se cu aproape o lună înainte, toate eparhiile *au fost obligate* **să insereze la rubrica „Date importante" și ziua de naștere a călăului azi executat. Sîntem siguri că credincioșii au înțeles acest lucru. În orice caz Centrul Eparhial a difuzat la toate protopopiatele, pentru toate parohiile, un text nou care va fi distribuit în același număr de exemplare pentru ca toți credincioșii să poată înlocui textul vechi.**

Vă mulțumim pentru înțelegere și vă îndemnăm să faceți toți această înlocuire a textului vechi.

● ●

Marți, 28 noiembrie 1989, a trecut la cele veșnice Părintele arhimandrit Arsenie Boca, fost multă vreme stareț și cunoscut duhovnic al Mănăstirii „Brîncoveanu" de la Sîmbăta de Sus și de asemenea și reanimatorul vieții monahale la Mănăstirea Prislop. Vom reveni cu amănunte despre viața adormitului în Domnul.

Veșnica pomenire!

BIBLIOTECA „ASTRA„
SIBIU

Anul 138 Sibiu, 15 ianuarie 1990 Nr. 2—4/1990

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

CHEMAREA CEASULUI DE FAŢĂ

Cu preţ de sînge tînăr, prin acţiunile şi jertfele unei armate viteze în care a bătut inima românească şi s-a înfrăţit cu poporul din prima clipă, revoluţia împotriva tiranului şi a tiraniei, care au întunecat sufletele românilor zeci de ani, a izbîndit. Acum sîntem liberi. Cei mai tineri sînt liberi pentru întîia oară din viaţa lor.

Să dăm slavă lui Dumnezeu pentru aceasta. Să ne amintim veşnic de martiri şi să nu uităm că pe jertfa lor s-a clădit libertatea şi viitorul nostru. Şi să nu ne uităm datoriile faţă de dînşii. Să-i bucurăm cu fapta noastră creatoare, cu dăruirea noastră pentru tot ceea ce putem face fiecare, mai mult şi mai bine.

Moştenirea lăsată de dictatură, pe toate tărîmurile, sufletesc, cultural-artistic şi material, e ca cea de după un potop, de după un incendiu, de după un cutremur dezastruos. Teroarea, suspiciunea, cenzura, schimbarea conţinutului cuvintelor — căci peste tot minciuna trebuia numită adevăr — mutilarea sufletelor şi minţilor copiilor, toate cer acum eforturi de purificare, de îndreptare, de corectare. Dar mai cer ceva: cer ceva în loc. Trăsături noi de caracter, o altă gîndire, alte idei despre frumos, adevăr şi dreptate, aşa cum sînt ele cu adevărat. Valorile morale pe care ni le-au transmis moşii şi strămoşii noştri, prîntr-o credinţă din care şi-au făcut crez de viaţă şi de nemurire, trebuie să redevină temelia vieţii noastre de toate zilele, la sate şi la oraşe, în sufletele ţăranilor ca şi în ale muncitorilor şi intelectualilor. Ele trebuie să unească pe toţi fiii poporului nostru într-o simţire şi într-un ideal. Să fie trăsătura comună tuturor. Să ne recunoaştem prin ele ca fraţi şi să ne iubim mai mult. E şi porunca lui Dumnezeu, dar e şi porunca sîngelui din care ne-am alcătuit ca popor *„din Decebal cel harnic şi din Traian cel drept"*.

Ce frumos a ştiut poetul să prindă în cuvinte chipul modelelor noastre originare! să fim *harnici*, **să fim** *drepţi!*

Dictatura a dărîmat: noi să clădim.

Dictatura a deformat: noi să îndreptăm.

Dictatura a pervertit: noi să purificăm.

Dictatura a încercat să-L înlăture pe Dumnezeu, impunîndu-ne închinarea la un idol monstruos: noi să-L readucem şi să-l primim pe Dumnezeu în sufletele şi în viaţa noastră.

Dictatura a vrut să omoare un popor: poporul a reînviat din morţi şi şi-a redobîndit prin jertfe nemurirea.

Chemarea ceasului de faţă e să înţelegem bine toate acestea şi, cu omenia şi cumînţenia românească, scoase în sfîrşit la lumină, să trecem toţi la înfăptuirea de noi înşine şi de ţară nouă.

Chemarea ceasului de faţă e chemarea la muncă în sfîrşit cu adevărat pentru noi înşine. Şi la o bună înţelegere a libertăţii. Să învăţăm să fim liberi, spun tot mai mulţi. Să învăţăm ce e aceea democraţie, căci şi acest cuvînt a fost pervertit. Să învăţăm însă, mai presus de toate, să fim oameni. Căci dictatura s-a străduit sistematic să ne dezumanizeze, să facă din noi roboţi. Poporul zicea din străbuni: *„Cutare e omul lui Dumnezeu"*. **Să învăţăm să fim şi oamenii lui Dumnezeu. Cei care nu ştim. Cei ce n-am ştiut. Cei care n-am fost lăsaţi să ştim. Căci „omul lui Dumnezeu", e omul în care se întîlneşte Cerul şi pămîntul, omul în care coboară Dumnezeu şi se sălăşluieşte cu darul şi cu iubirea Lui. Un astfel de om să înviem în noi. Acesta va şti să răspundă aşa cum se cuvine chemării ceasului de faţă.**

Îndemn preoţimea să-şi înmulţească, prin slujire, predică şi rugăciune, puterile harice şi întreaga vocaţie, precum şi datoria preoţească le-o porunceşte, s-o pună în slujba renaşterii „omului lui Dumnezeu".

Poporul nostru cel binecredincios înţelege prin „omul lui Dumnezeu" pe omul bun. Pe omul fără viclenie. Pe omul săritor la nevoile aproapelui. Pe omul care iartă. Pe omul care judecă drept. Pe omul de la care nu vei pleca cu mîinile goale, dacă te-ai dus să-i ceri ceva. Pe omul care nu te va înşela niciodată. Pe bunicul blajin. Pe bunica darnică. Pe tatăl şi pe mama care îşi îndreaptă toată grija spre copii. Pe dascălul generos care îi învaţă pe alţii numai bine.

Preotul trebuie să fie prin definiţie „omul lui Dumnezeu", şi să facă din toţi cei care i-au fost daţi în grijă *„oameni ai lui Dumnezeu"!*

Chemarea ceasului de faţă către absolut toţi fiii ţării eliberate de tiranie e să fie în aşa fel, încît despre fiecare să se poată spune: *„Iată, acesta e omul lui Dumnezeu!"*

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

APEL CĂTRE EMIGRAŢIA ROMÂNEASCĂ!

România, ca stat independent şi suveran, păşeşte zilele acestea pe un drum nou, democratic, în care cuvîntul LIBERTATE este rostit cu evlavie, durere şi bucurie nețărmurită. Visul, de multe ori nesperat nici de cei rămaşi în ţară, a devenit realitate, realitate palpabilă. Aproape că toate cuvintele limbii române — atît de bogată în sensuri — nu mai pot reda în deplinătatea valenţelor avalanşa de sentimente ce ne cuprind sufletele.

Părtaşi la aceste sentimente înălţătoare s-au dovedit în aceste momente şi cei plecaţi în străinătate de-a lungul anilor din motive politice, economice, de credinţă sau dor de libertate. Nicicînd România nu a cunoscut interes şi sentimente de preţuire, compasiune şi ataşament, ca în aceste zile fierbinţi ale revoluţiei tineretului. Pentru că orice s-ar scrie în unele ziare străine, dornice de ştiri senzaţionale, răsturnarea dictaturii sîngeroase a fost rezultatul unei revoluţii spontane şi nu o lovitură de stat. Toate aceste informaţii false nu fac decît să umbrească minunatul sacrificiu suprem al zecilor de mii de victime căzute în urma opresiunii sîngeroase fără precedent în istoria unui stat civilizat. Iar noi, cei care am luptat alături de ei şi pe care Dumnezeu ne-a păstrat în viaţă pentru a beneficia de roadele sacrificiului lor, nu avem dreptul să uităm acest lucru nici o clipă!

Gîndurile noastre însă se îndreaptă ardent spre viitor, atît cel apropiat cît şi cel îndepărtat. România a cunoscut în aceste puţine zile de la revoluţie o serie de schimbări, de reforme, ce au uimit nu

(continuare în pag. a 2-a)

Prof. *Eugen Lazăr*
Muzeul Brukenthal Sibiu

Misiunea de mîine a Bisericii

Ultimele zile ale lunii decembrie din „anul mîntuirii" 1989 ne-au adus nu numai „Vestea cea bună" a Naşterii Domnului nostru Iisus Hristos, împreunată cu tradiţionalele noastre colinde, ci şi bucuria cea nespusă a eliberării din robia întunericului şi a morţii. Odată cu Naşterea Domnului am sărbătorit şi „învierea neamului românesc", pe care am aşteptat-o — fără exagerare — o jumătate de veac, căci, după cuvîntul rostit în acele zile de unul din marii noştri poeţi, „pentru România al doilea război mondial s-a încheiat abia la 22 decembrie 1989". Aceasta va trebui să devină „ziua naţională" a poporului român!

O jumătate de veac de suferinţe, de jertfe, de pierderi de valori materiale şi spirituale, de încătuşare a oricăror manifestări libere ale gîndurilor şi aspiraţiilor noastre! Rememorăm acum, pentru prima oară, cu recunoştinţă şi veneraţie, doar cîteva nume de teologi români de prestigiu care şi-au pierdut viaţa în închisorile vechiului regim, ca Ilarion Felea, Liviu Galaction Munteanu, Florea Mureşan, episcopul Nicolae Popoviciu de la Oradea, trimis la mănăstirea Cheia, unde a şi murit, dar mai ales sute de preoţi de mir ale căror nume nu le cunoaştem încă. Nu putem trece sub tăcere nici pe aceia care au suferit ani îndelungaţi de detenţie, pe baza unor acuzaţii absurde şi de multe ori imaginare, ca profesorul Teodor M. Popescu sau venerabilul părinte profesor Dumitru Stăniloae, ca părinţii arhimandriţi Benedict Ghiuş, Sofian Boghiu, Valeriu Vartolomeu Anania, profesorul Ion V. Georgescu (cu mai mulţi ani petrecuţi în Siberia), ieromonahul Antonie Plămădeală, azi mitropolitul Ardealului, sute de preoţi parohi şi mai mulţi studenţi teologi (unii şi cîte 20 de ani!). Lista lor poate fi completată şi cu istoricii bisericeşti — pe atunci foarte înaintaţi în vîrstă — Ioan Lupaş, Silviu Dragomir şi Ştefan Meteş, foşti membri ai Academiei Române. Am citat doar cîteva nume dintr-o listă de-a dreptul impresionantă, care va trebui să fie cunoscută în întregime. Aş sugera ca unul din aceşti vrednici slujitori ai Bisericii să scrie o carte despre ei înşişi, despre pătimirile lor, în genul celor publicate de preoţii Sebastian Stanca din Cluj sau Grigore Popescu din Bucureşti, în legătură cu suferinţele preoţimii în cursul primului război mondial.

(continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. *Mircea Păcurariu*

O DATORIE DE CONŞTIINŢĂ

Ziua de 12 ianuarie 1990 a fost rînduită ca zi de doliu naţional, în care ţara a adus cinstire eroilor căzuţi pentru libertate şi dreptate în România.

De altfel, chiar de la începutul revoluţiei, la fiecare slujbă religioasă, s-au făcut pomeniri ale celor care s-au jertfit în lupta împotriva tiraniei, iar poporul, în chip spontan, a transformat locurile sfinţite cu sîngele eroilor în adevărate altare, unde trecătorii aprind lumînări, se roagă şi păstrează momente de pioasă reculegere.

Era necesară însă şi o zi anume închinată pomenirii eroilor, în care întreaga naţiune să le cinstească memoria şi să mîngîie, în acest chip, şi sufletele adînc îndoliate ale familiilor care ni i-au dăruit pe aceşti neînfricaţi luptători, ca pe o jertfă cu bună mireasmă adusă pentru libertatea noastră a tuturor.

Va trebui ca această zi să rămînă o dată memorabilă, pe care să o prăznuim anual şi astfel pomenirea eroilor să fie din neam în neam.

Ar însemna să reînviem astfel vechiul cult al eroilor, practicat altădată cu multă ploşenie.

Ni se impune să ne reîntoarcem la această frumoasă şi înălţătoare tradiţie, cu atît mai mult cu cît memoria eroilor a fost împietată, în toţi aceşti ani ai dictaturii, prin deşănţatul cult al personalităţii celui care în chip blasfemator era numit „erou între eroii neamului".

Am încercat cu toţii sentimente de adîncă tristeţe cînd vedeam cum adevăraţii noştri eroi, care au fost domnitorii şi luptătorii pentru apărarea fiinţei naţionale erau coboriţi în umbra acestui tiran lipsit de respect faţă de trecutul istoric al neamului şi faţă de marii săi bărbaţi.

Acum, cînd regimul de teroare a fost înlăturat, se cuvine să reînnodăm firul tradiţiei şi să înscriem în calendar, ca pe o sărbătoare, *ziua eroilor*. E o datorie de conştiinţă pe care n-o mai putem ignora, după ce o nouă generaţie de eroi şi martiri s-a adăugat la vechile generaţii de la 1600, 1877, 1916, 1944. Pămîntul ţării noastre a fost din nou sfinţit cu sîngele fiilor şi fiicelor acestui eroic popor. S-a confirmat încă odată, cu prisosinţă, adevărul exprimat de N. Nenițescu în cuvintele: „Eroi au fost, eroi sînt încă / Şi-or fi în neamul românesc",

luate din poezia „Pui de lei", cum că eroismul este o trăsătură caracterologică fundamentală a fiinţei poporului nostru.

Pomelnicul celor căzuţi la Plevna şi Smîrdan, la Mărăşti, Mărăşeşti şi Oituz s-a completat în aceste zile cu cei seceraţi de braţul înarmat al cruntei tiranii la Timişoara, Bucureşti, Sibiu şi în alte oraşe ale României.

Nu ne este îngăduit, de acum încolo, să ne bucurăm de libertatea noastră fără să ne aducem aminte de cei care ne-au dăruit-o jerfindu-se pentru ea.

În acest cult al eroilor şi martirilor trebuie să ne creştem copiii. Să le sădim în suflete alesele flori ale recunoştinţei faţă de cei ce cu voinţă neînfricată au făcut să triumfe dreptatea, adevărul şi libertatea în patria noastră.

Pr. prof. *Dumitru Abrudan*

Final de prohod

Am înviat ca oameni, am învins!
Milioane de robi ai unui singur ins
Am învins ca Români, am înviat:
Nicicînd cerul Ţării n-a fost mai curat

Dar, dacă ochii noştri nu mai sînt
Fîntîni de jale, adîncite-n pămînt,
Să nu-i uităm pe cei plecaţi dintre noi:
Pe cei mai tineri luptători şi eroi!

Un neam îşi ridică fruntea din pămînt
Slăvindu-i pe cei ce, aici, nu mai sînt:
Din fiinţele lor, cu obraz nepătat,
S-a alcătuit cerul Ţării, curat!

Gheorghe Stănescu

Colindul clopotului

O, neam al meu, neam de eroi uitaţi
şi de ţărani cinstiţi ca pita,
neam românesc, minţit de împăraţi,
tu nu ţi-ai împlinit ursita:
trecut prin foc, pe roată zdrumicat,
mereu ai sîngerat cu-atîţi feciori
cu care-atîtea hoarde-ai vînturat
ori, băjenind prin codrii-ocrotitori,
ai plîns de veci cu-atîtea mume
că nu ştiu care din apele tale,
oglinzi de cer cu cristaline nume,
nu are un adînc izvor de jale
şi nu ştiu care munte nu ascunde
dureri din leaturi fără de odihnă;
în cugetele noastre cele mai afunde
trăieşte-un dor, neîmplinit, de tihnă.
Totuşi, harnici şi drepţi Români, sculaţi
şi pregătiţi nu doar pîinea şi vinul:
Voi nu v-aţi împlinit destinul
Să fiţi lumina lumii, din Carpaţi!
Sus, nenorocul nu vă mai este Domn!
Cum nu au tihnă frunzele în gorun
Să n-aveţi pace şi să n-aveţi somn!
Un clopot nevăzut aud şi spun:
Să vă treziţi cu sufletele vuind
de dangăte ca de pereţi de-aramă, groşi!
Nu eu vă sun un clopot de colind,
din buni şi din străbuni, din moşi-strămoşi
sună un clopot peste România:
„A voastră va fi pacea, bucuria
cînd vă veţi împlini destinul bun!
Cum nu au tihnă frunzele-n alun
să n-aveţi pace, — nepoţi şi strănepoţi —,
Cît nu cunoaşteţi bucuria toţi!
Cu spor, încă din zori, pînă la cină
Să osteniţi să fim un neam lumină!

Gheorghe Stănescu

24 ianuarie 1859—24 ianuarie 1990

Unirea Principatelor — opera întregii naţiuni

Dorinţa formării unui stat unitar şi eliberat de dominaţia străină, care a fost prezentă în întreg evul mediu în gîndirea social-politică, planurile militare şi diplomatice ale înaintaşilor noştri, ale conducătorilor de ţară şi de oaste, a devenit în epoca modernă idealul suprem al întregii naţiuni, ţelul ei politic fundamental. Exprimînd această realitate, Nicolae Bălcescu pe la 1850 scria: „Unitatea naţională fu visarea iubită a voievozilor noştri cei viteji, a tuturor bărbaţilor noştri cei mari care întrupară în sine individualitatea şi cugetarea poporului, spre a o manifesta lumii. Pentru dînsa ei trăiră, munciră, suferiră şi muriră". Vorbind despre aceeaşi problemă, Cezar Bolliac consemna în 1853: „Unirea României într-un singur stat nu este o idee numai în capetele cîtorva români prea înaintaţi; nu este o idee ieşită din dezbaterile de la '48; ea a fost sentimentul naţional în toate părţile României de cînd istoria a început a ne spune cîte ceva despre Dacia".

Verificarea cu putere de convingere a forţei şi autenticităţii idealului poporului român de libertate şi unitate naţională s-a făcut în 1600, prin unirea realizată în timpul lui Mihai Viteazul. Memoria unirii ţărilor române în 1600 s-a transmis de la epocă la epocă, de la generaţie la generaţie. Dreptul imprescriptibil la unitate şi independenţă a poporului român a reprezentat, în continuare, o dominantă a gîndirii şi acţiunii politice, diplomatice, militare şi culturale ale marilor voievozi din Muntenia şi Moldova ce au urmat. Aceleaşi idealuri au înaripat permanent mintea, inima şi pana celor mai înaintate personalităţi ale culturii româneşti din întreg evul mediu şi din epoca modernă, au format substanţa multor scrieri tipărite în cele trei ţări româneşti, alimentînd focul aspiraţiei multiseculare de unitate a tuturor românilor în pofida graniţelor artificiale, stabilite de marile puteri pe corpul aceluiaşi popor şi aceleaşi patrii. Îmbrăţişat de masele largi populare, acest ideal a dobîndit o forţă de nestăvilit.

Cu multă măiestrie a surprins Mihail Kogălniceanu acest adevăr, pe care, în 1855, l-a consemnat astfel: „Unirea Principatelor a fost visul de aur, ţelul isprăvilor marilor bărbaţi ai României, al lui Iancu Huniad, ca şi al lui Ştefan cel Mare, ca şi al lui Mihai Viteazul, al lui Vasile Vodă, ca şi al lui Matei Basarab. Unirea Principatelor este dar dorinţa vie şi logică a marii majorităţi a românilor (. . .) Unirea Principatelor este singurul mod în stare de a consolida naţionalitatea românilor, de a le da demnitate, putere şi mijloace pentru a împlini misia lor pe pămîntul ce li s-a dat spre moştenire".

Dorinţa de a înfăptui unirea a căpătat o expresie deosebită în timpul revoluţiei de la 1848 din ţările române. Avînd caracter unitar, revoluţia de la 1848 a aşezat în centrul ei cerinţele desfiinţării servituţilor feudale, introducerea libertăţilor democratice burgheze, înlăturarea dominaţiei străine, realizarea unităţii şi independenţei naţionale.

Zestrea ideologică şi culturală moştenită de la revoluţionarii paşoptişti, tradiţiile democratice puternice, idealurile de unitate şi libertate naţională au fost preluate, amplificate şi ridicate pe noi trepte, în deceniul următor, de către forţele progresiste ale poporului român. Se verifica în practică adevărul spus de Mihail Kogălniceanu care, în august 1848, aprecia că unirea Moldovei cu Muntenia reprezintă „cheia de boltă, fără de care s-ar prăbuşi tot edificiul naţional". Acelaşi mare cărturar spunea în 1857: „Dorinţa cea mai mare, cea mai generală, aceea hrănită de toate generaţiile trecute, aceea care, împlinită, va face fericirea generaţiilor viitoare este Unirea Principatelor într-un singur stat, o unitate care este firească, legiuită şi neapărată". Idealul unirii,

(continuare în pag. a 2-a)

Prof. *Paul Abrudan*

Misiunea de mîine a Bisericii

(Continuare din pag. I-a)

Au fost demolate, mai cu seamă în ultimii ani, atîtea biserici bucureştene, ctitorii ale evlavioşilor domnitori de altădată sau ale credincioşilor noştri: mănăstirile Cotroceni, Văcăreşti şi Pantelimon, bisericile Sf. Vineri-Hereasca, Sf. Spiridon Vechi, Albă-Postăvari, Enei, Spirea Nouă, Izvor, Sf. Treime-Dudeşti; altele au fost înconjurate de blocuri, ca să nu mai fie văzute de nimeni, ca Domniţa Bălaşa, Sf. Ilie Rahova, Mihai Vodă, Sf. Ioan-Piaţă, Schitul Maicilor, Olari şi chiar catedrala patriarhală, iar cîteva au fost închise, ca Sf. Gheorghe Nou, minunata ctitorie brîncovenească şi Colţea. În ultimul an a fost schimbată pînă şi denumirea multor străzi bucureştene care aminteau nume de sfinţi sau de preoţi.

În 1959, sute de călugări şi călugăriţe au fost scoşi în mod brutal din mănăstirile şi schiturile lor şi siliţi „să intre în producţie" sau să se reîntoarcă în satele lor, deşi unii nu mai avuseseră contact „cu lumea laică" de ani de zile; multe aşezăminte monahale, precum şi cele două seminarii pentru călugăriţe, de la Agapia şi Horezu, au fost desfiinţate tot atunci.

Clerul în totalitatea lui — ierarhi, preoţi de mir şi călugări — era supravegheat în permanenţă, controlat în întreaga sa activitate, toate tipăriturile bisericeşti (reviste, manuale de teologie, chiar şi cărţile de cult şi de rugăciuni, calendarele) erau cenzurate, oamenii cinstiţi erau umiliţi şi împiedecaţi să promoveze, să studieze în străinătate, să participe la felurite întruniri teologice, siliţi să vorbească sau să scrie adeseori împotriva conştiinţei lor; fiii şi fiicele preoţilor nu aveau acces în Facultăţile de Istorie, Filosofie şi Drept.

Şi cu toate acestea, preoţimea noastră a fost neîncetat la datorie, cultivînd în sufletele credincioşilor credinţa în Dumnezeu, dragostea faţă de toţi oamenii şi mai ales nădejdea că va veni şi ceasul izbăvirii din suferinţe. Aşa se şi explică faptul că pe „baricadele revoluţiei" s-au întîlnit şi atîţia preoţi ortodocşi, cum s-a întîmplat de altfel, în toate momentele de răscruce ale istoriei noastre.

Dar toate acestea aparţin acum trecutului! În faţa noastră se deschide o pagină nouă de istorie, cînd întregul popor este chemat să-şi aducă aportul sincer şi dezinteresat la refacerea României, la propăşirea ei, la „reeuropenizarea" ei. Se deschid căi noi de afirmare şi de muncă pentru întreg clerul Bisericii Ortodoxe Române: ierarhi, profesori de teologie, preoţi de mir, călugări, ca şi pentru cărturarii ataşaţi Bisericii, pentru obştea cea mare a credincioşilor. Este adevărat că preoţimea mai tînără nici nu este pregătită îndeajuns pentru o lucrare misionară în noile condiţii de viaţă create de actul cu adevărat „istoric" de la 22 decembrie 1989. Dar greutăţile inerente începutului se vor învinge prin muncă, prin dăruire, prin sacrificiu. Sperăm că toate privaţiunile impuse pînă acum Bisericii din partea „statului ateu" vor înceta şi ea îşi va regăsi locul pe care l-a avut întotdeauna în viaţa poporului român.

În Mesajul publicat de Sf. Sinod, se arată că „sîntem hotărîţi să ne reconstruim sanctuarele istorice strămoşeşti, biserici şi mănăstiri, victime ale buldozerelor, să zidim biserici noi în atîtea şi atîtea cartiere de unde ele au dispărut". Dar aceasta nu este suficient. Avem datoria de a readuce pe Hristos în toate sectoarele vieţii, în spitale, în azile, în şcoli; să înlocuim dispoziţiile de pînă mai ieri cu adevărurile veşnice ale Evangheliei, care au călăuzit viaţa neamului nostru timp de două milenii!

Ca profesor de Istorie bisericească, mi-aş permite, acum, cînd este cu putinţă libera exprimare a opiniilor, să prezint cîteva gînduri legate de misiunea de mîine a Bisericii noastre. După realizarea statului naţional român în 1918, cînd se punea problema reorganizării vieţii bisericeşti din România întregită, s-a instituit o comisie mixtă (aşa numita „constituantă bisericească"), formată din ierarhi, profesori de teologie, preoţi şi laici, care au întocmit un proiect de Statut care a fost apoi aprobat de Sf. Sinod. Consider că şi azi, cînd se impune revizuirea Statutului de organizare şi funcţionare a Bisericii noastre, precum şi a diferitelor Regulamente încă în uz, trebuie să fie consultaţi şi profesori de teologie — în speţă cei de Drept canonic, — ca şi preoţi-parohi cu experienţă. Asemenea „comisii mixte" să facă propuneri, care să fie luate apoi în discuţia Sf. Sinod. Iar membrii Sf. Sinod au datoria de a cere ca autonomia Bisericii să fie respectată, aşa cum au făcut altădată patriarhul Miron Cristea şi mitropolitul Nicolae Bălan!

De la bun început doresc să-mi exprim încrederea că în toată lucrarea care ne aşteaptă, membrii Sf. Sinod vor ţine seama ca promovarea în munci de răspundere (centre eparhiale, şcoli teologice, adunări eparhiale, protopopiate, parohii urbane) să se facă în viitor pe baza unor criterii noi, care să fie prevăzute şi în Statut. Să fie promovaţi numai oameni competenţi, cinstiţi, cu dragoste de Dumnezeu şi de neam, gata de orice sacrificiu şi care să slujească în primul rînd, lui Hristos şi Bisericii Sale şi nu altora! La vremuri noi, oameni noi!

Pe tărîm cultural, datoria profesorilor de teologie va fi aceea de a promova cultura teologică românească la nivelul exigenţelor zilelor noastre şi a condiţiilor noi de viaţă care s-au creat în ţara noastră! O primă îndatorire a ierarhilor va fi aceea de a tipări cărţi de rugăciuni într-un tiraj cît mai mare. Credincioşii — chiar şi aceia care pînă mai ieri erau siliţi să se declare „necredincioşi" — sînt dornici să aibă asemenea cărţi, simt nevoia să se roage şi mai ales să mulţumească lui Dumnezeu că a sosit şi clipa eliberării din suferinţe. Este imperios necesară o retipărire a „Micii Biblii", dar nicidecum după ediţia veche, pe care o cunoaştem. Să fie încredinţată o comisie, formată din profesori de studii biblice, care să elaboreze o nouă ediţie, după cum tot o comisie de specialişti va trebui să revizuiască traducerea Sfintei Scripturi, care apoi să fie tipărită într-un tiraj corespunzător, pentru a face faţă nevoilor actuale.

Nădăjduim ca şi Telegraful Român să poată fi tipărit într-un număr mai mare de exemplare şi, dacă e posibil, săptămînal! Se impune şi tipărirea urgentă de icoane şi iconiţe, toate la preţuri accesibile!

Pe plan pastoral-misionar, consider că trebuie reluată activitatea „cercurilor pastorale", aşa cum existau cu cinci decenii în urmă, cu un număr mic de preoţi din parohii învecinate, cu slujbe în sobor, predici, referate urmate de discuţii. Să fie desfiinţate „cursurile de orientare" din timpul verii, care şi-au dovedit de mult inutilitatea, iar promovarea clerului să să facă pe alte criterii. Pentru o nouă „îndrumare" a clerului să fie păstrate doar cursurile de 8—10 zile pe lîngă fiecare centru eparhial.

Astăzi, mai mult ca oricînd, avem nevoie de predici şi de cateheze! Să nu existe biserică ortodoxă în care să nu se rostească predici! S-au tipărit, în ultimii ani, destule cărţi de acest gen. La Sibiu, vlădica Antonie are sub tipar două volume de predici şi a iniţiat — cu concursul profesorilor de la Institut şi al unor preoţi cu o activitate îndelungată — un volum de cateheze care va fi tipărit într-un tiraj corespunzător.

Avem nevoie de misionari laici! Să-i pregătim cît mai bine în fiecare parohie, mai ales dintre intelectuali, categorie socială care a fost atîta vreme împiedicată să colaboreze cu slujitorii Bisericii. Ierarhii şi preoţii din parohii urbane să şi-i apropie, să-i iniţieze în problemele în care ar putea fi de folos Bisericii. Preoţii cu preocupări culturale să scrie în presa locală, să rostească conferinţe cu caracter teologic şi istoric în cadrul unor instituţii de cultură.

Avem nevoie şi de „misionare laice"! Este de dorit ca Sf. Sinod să decidă redeschiderea porţilor celor două Institute teologice şi pentru absolventele de liceu teoretic! Ele ar putea fi de un real sprijin în munca noastră de mîine, ca soţii de preot, educatoare, misionare, funcţionare la centrele eparhiale şi la Patriarhie, unele ca starеţe de mănăstiri etc. S-a preconizat, zilele acestea, ca în învăţămîntul de stat tinerii să aibă dreptul să urmeze şi a doua facultate. Trebuie să reprimim şi în Institutele noastre tineri absolvenţi ai altor facultăţi, dornici să urmeze studii teologice, cu dreptul de a da examenele în decurs de doi ani.

În încheiere, adresez foştilor mei studenţi de la Sibiu — azi preoţi — îndemnul de a ne gîndi la reînfiinţarea vechii Asociaţii a clerului „Andrei Şaguna" din Ardeal, Banat, Crişana şi Maramureş. Reînfiinţarea vechilor asociaţii preoţeşti de dincolo de munţi (Renaşterea din Oltenia şi altele) ar putea duce la reunirea lor într-o Asociaţie generală a clerului ortodox din România. Toate ar putea fi adevărate tribune de luptă, în cadrul cărora să ne exprimăm doleanţele noastre, dar să găsim şi metode noi în lucrarea misionară care ne aşteaptă. Acolo va fi locul nostru şi nu în cadrul unor partide politice, căci prezenţa noastră în acestea ar duce numai la scăderea prestigiului tagmei noastre. Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit Antonie ne-a făgăduit că în paginile venerabilei foi sibiene „Telegraful Român" îşi vor putea exprima liber gîndurile şi alţi fraţi preoţi. De aceea, aş dori ca rîndurile mele, la acest început de an şi de viaţă nouă, să fie întregite şi de alţii, ca toţi împreună să lucrăm cu forţe noi la întărirea Ortodoxiei, la propăşirea României libere şi democrate.

Puterea libertăţii stă în: UNITATE

Am cucerit acest drept mare, ce ne-a fost atîta vreme sugrumat: libertatea. E minunată, e sfîntă, e înălţătoare pentru noi toţi această izbîndă.

Rămîne însă un imperativ major ca libertatea cucerită să n-o drămuim, să n-o despuiem de măreţia ei, să n-o folosim în interese unilaterale, individuale şi separatiste care i-ar compromite măreţia, sfinţenia şi chiar existenţa.

Fraţi români! Avînd această libertate atît de scumpă, după care am tînjit atîta, s-o folosim spre unitatea neamului nostru, a idealurilor noastre comune, spre unitatea şi înfrăţirea întregului nostru popor. O libertate în afara unităţii e destabilizatoare, e dăunătoare, se întoarce împotriva noastră şi ne sufocă. Libertatea noastră să fie cumpănită, să nu ia forme de extravaganţă, să nu iasă din limitele moralului şi ale demnităţii. Să nu uităm că în strînsă legătură cu libertatea e şi unitatea, înfrăţirea ca idealuri scumpe din totdeauna poporului român. Şi mai ales în ceasul de faţă ar fi păcat să le pierdem, să le compromitem şi să ni se năruie.

Sub orice aspect: social, politic, cultural, educaţional, religios, moral, în genere spiritual precum şi material, libertatea aceasta dobîndită cu atîtea jertfe, libertatea aceasta atît de sfîntă s-o folosim spre unitatea, pacea şi înfrăţirea întregului nostru popor.

Să nu uităm că Dumnezeu ne cheamă şi doreşte unitatea şi înfrăţirea pe cînd diavolul instigă mereu la vrăjmăşie, dezbinare, separatism şi ură. Puterea libertăţii stă în unitate şi în înfrăţire.

Pr. *Vasile Borca*

Apel către emigraţia românească!

(Continuare din pag. I-a)

numai poporul nostru, ci întreaga lume. Putem spune că în materie de schimbări, ţara noastră se află în fruntea celor din răsărit care au optat pentru deschidere şi transparenţă. Şi acesta este numai începutul, întrucît trecerea efectivă la reforme democratice presupune mai întîi o evaluare precisă a stadiului în care dictatura sîngeroasă a adus economia românească. **Anarhia şi haosul trebuie mai întîi evaluate!**

Am scris acum un deceniu o serie de studii şi articole privitoare la emigraţia românească din Statele Unite ale Americii, în limita în care guvernul ceauşist a permis acest lucru. După anul 1982, odată cu răcirea relaţiilor româno-americane, iar apoi după îngheţarea lor şi pierderea „clauzei naţiunii celei mai favorizate", orice referire la emigraţia românească a fost interzisă.

Astăzi, cînd am din nou prilejul ca să o fac în mod liber, doresc să fac un apel călduros la întreaga emigraţie românească, indiferent unde s-ar afla în momentul de faţă de a lua la cunoştinţă următoarele aspecte:

Economia românească a cunoscut la finele anului 1989 o situaţie deosebit de critică. Poate că nici nu realizăm în acest moment adevărata situaţie. Minciuna, dezorganizarea, teroarea şi frauda constituie un păienjeniş care are nevoie de timp pentru o reevaluare. Anarhia din conducere, înfometarea, înfrigurarea şi terorizarea populaţiei, lipsa de materii prime, produsele de calitate inferioară, construcţiile faraonice costisitoare şi inutile, vînzarea produselor în străinătate, cu predilecţie a celor alimentare la preţuri derizorii în scopul obţinerii cu orice preţ de valută forte, plecarea specialiştilor din ţară — sînt numai cîteva din piesele ce stau la baza situaţiei tragice în care a ajuns economia românească.

Revoluţia a drenat spre România ajutoare în materiale şi specialişti, colectare de alimente, medicamente, articole de îmbrăcăminte şi bani, din toate colţurile lumii. De multe ori peste necesar, întrucît fiecare a trimis în mod independent. Gestul rămîne frumos pînă la capăt şi dovedeşte faptul că umanitarismul internaţional n-a exclus România din Atlasul geografic. Poate că strîngerea de fonduri şi stocarea lor în conturi în străinătate, puse României la dispoziţie ulterior în funcţie de necesităţi, ar fi un mod de ajutorare mult mai eficient!

Dar noua Românie are nevoie ardentă de altceva. Ajutoarele vin şi trec, iar punerea pe picioare a unei economii pe care regimul ceauşist a adus-o la sapă de lemn, presupune mult mai mult.

Sînt necesare investiţii din străinătate, colaborare cu firme şi crearea de întreprinderi mixte şi mai ales **întoarcerea celor plecaţi,** specialişti şi nespecialişti, pentru ca împreună să punem umărul la redresarea economiei şi integrarea României în marea familie a continentului european. Cunoştinţele şi valoarea celor care doresc să se întoarcă nu fac decît să sporească avuţia naţională. Pentru că locul românului, oriunde s-ar afla în momentul de faţă, este în ţara în care a văzut pentru prima dată lumina soarelui, iar soarele libertăţii a răsărit după decenii din nou în România. Vă aşteptăm cu dragoste şi dorim strîngerea relaţiilor cu toate organizaţiile reprezentative ale emigraţiei româneşti în scopul consolidării democraţiei şi libertăţii în România.

Unirea Principatelor — opera întregii naţiuni

(Continuare din pag. I-a)

prezent în conştiinţa poporului, care nutrea speranţa înfăptuirii acesteia odată cu un amplu program de reforme, dobîndea noi forţe. „Problema unirii — arăta Ştefan Sihleanu în 1856 — este o problemă de o importanţă capitală pentru Principate nu numai din punct de vedere guvernamental şi din punct de vedere economic, dar fără unire (românii — n.n.) nu pot niciodată să spere că vor dobîndi forţa de apărare pe care o reclamă independenţa lor".

În timpul războiului Crimeii (1853—1856), soarta ţărilor române a intrat din nou în combinaţiile de culise ale puterilor europene. Congresul de la Paris, din 1856, — avînd ca scop principal încheierea păcii şi restabilirea echilibrului pe continent — a făcut din cauza moldovenilor şi muntenilor o problemă europeană. În cadrul lucrărilor, delegaţiile participante la Congres s-au pronunţat fie pentru unirea Moldovei cu Muntenia, fie împotriva ei, în măsura în care constituirea statului unitar coincidea cu interesele lor economice şi politice. În cele din urmă, Congresul a stabilit necesitatea consultării poporului în privinţa unirii.

În acest moment, lupta pentru unire a intrat într-o etapă nouă, antrenînd activ masele populare, care înţelegeau să acţioneze energic pe plan intern şi extern pentru valorificarea plenară a posibilităţilor create. În Moldova, din iniţiativa lui Mihail Kogălniceanu, Vasile Alecsandri, Costache Negri a luat fiinţă Comitetul Central al Unirii, care şi-a asumat sarcina de a conduce lupta pentru unirea Principatelor. Un organ asemănător a luat fiinţă şi în Ţara Românească.

Cu tot amestecul şi opoziţia marilor puteri, Divanul ad-hoc al Moldovei, întrunit la 7 octombrie 1857, a hotărît „Unirea Principatelor într-un singur stat sub numele de România". În expunerea de motive, prezentată de Mihail Kogălniceanu, acesta spunea: Dorim unirea Principatelor care este firească, legiuită şi neapărată, pentru că sîntem acelaşi popul, omogen, identic ca nici un altul, pentru că avem acelaşi început, acelaşi nume, aceeaşi limbă, aceeaşi religie, aceeaşi istorie, aceeaşi civilizaţie, aceleaşi instituţii, aceleaşi legi şi obiceiuri, aceleaşi temeri şi aceleaşi speranţe, aceleaşi trebuinţe de îndestulit, aceleaşi hotare de păzit, aceleaşi dureri în trecut, acelaşi viitor de asigurare şi, în sfîrşit, aceeaşi misie de îndeplinit". A doua zi, Divanul ad-hoc din Ţara Românească, de asemenea, a hotărît: „Unirea Principatelor într-un singur stat şi subt un singur guvern".

Conferinţa de la Paris — ţinută în mai—august 1858 — a luat în discuţie raportul Comisiei europene de informare asupra situaţiei din Principate şi a adoptat o Convenţie privind statutul internaţional şi organizarea internă a celor două ţări. Cu toate că în Divanurile ad-hoc se formulase dorinţa de unire a celor două ţări surori, Convenţia stabilea doar o uniune formală a lor sub numele de Principatele Unite ale Moldovei şi Ţării Româneşti, dar fiecare ţară să aibă domnul şi guvernul ei, adunarea sa legislativă şi administraţie separată.

Datorită unei activităţi intense şi neobosite, şi de această dată poporul şi-a dovedit curajul şi înţelegerea, capacitatea de a influenţa şi determina mersul evenimentelor. La 5 ianuarie 1859, Adunarea Electivă din Iaşi proclamă, în unanimitate, drept domn al Moldovei pe colonelul Alexandru Ioan Cuza.

După depunerea jurămîntului de către domn, Mihail Kogălniceanu, vorbind în numele Adunării, spunea: „Alegîndu-te pre tine domn în ţara noastră, am vroit să arătăm lumii aceea ce toată ţara doreşte: la legi nouă, om nou... Fii, dar, omul epocii..., fă ca legea să fie tare, iar tu, Măria Ta, ca domn, fii bun, fii blînd, fii bun mai ales pentru acei pentru care mai toţi domnii trecuţi au fost nepăsători sau răi... Nu uita că dacă cincizeci de deputaţi te-au ales domn, însă ai să domneşti peste două milioane de oameni. Fă dar ca domnia ta să fie cu totul de pace şi de dreptate, împacă patimile şi urile dintre noi şi reintrodu în mijlocul nostru strămoşeasca frăţie. Fii simplu, Măria Ta, fii bun, fii domn cetăţean; urechea ta fie pururea deschisă la adevăr şi închisă la minciună şi linguşire".

Peste puţine zile, Adunarea Electivă din Bucureşti, în strînsă conlucrare cu moldovenii şi răspunzînd dezideratului major al epocii, la 24 ianuarie 1859 l-a ales domn al Munteniei tot pe colonelul Alexandru Ioan Cuza. În acele momente de mare entuziasm „tot Bucureştiul era în picioare, de la Filaret şi Dealul Mitropoliei pînă la Băneasa".

La lupta pentru unirea Principatelor, alături de moldoveni şi munteni s-au aflat românii ardeleni, care şi-au adus preţioasa lor contribuţie la înfăptuirea cauzei naţionale, ca participanţi direcţi sau indirecţi.

Din rîndurile ardelenilor care au participat direct la lupta pentru unire amintim numele lui Simion Bărnuţiu (1808—1864), Alexandru Papiu Ilarian (1827—1877), Damaschin Bojincă (1802—1869), Florian Aaron (1805—1887), Ion Maiorescu (1811—1864), Dionisie Romano (1806—1875), Gavril Munteanu (1812—1869), Emilian Ştefan (1819—1899), Vasile Maniu (1824—1901). Iar dintre ardelenii care s-au solidarizat cu fraţii de peste munţi şi au sprijinit lupta acestora pentru unire, consemnăm numele lui Aron Pumnul (1818—1866), George Barijiu (1812—1893), Ilie Măcelariu (1822—1891), preotul Ioan Iosof (1816—1897) din Tilişca, care împreună cu învăţătorul Petru Iuga (1836—1919) de la şcoala confesională din aceeaşi localitate, juristul Alexandru Lebu (1835—1918) din Cacova (azi Fîntînele), protopopul Ioan Droc (1836—1917) din Miercurea au luat parte la întrunirile ce au avut loc în casa juristului Ilie Măcelariu din Miercurea, în legătură cu problema unirii Principatelor şi susţinerea acesteia de către românii din zonă. Un loc important în lupta pentru unirea Principatelor îl ocupă mitropolitul Andrei Şaguna (1809—1873), Zaharia Boiu (1834—1903), Ioan Popescu (1832—1892), Ioan Hannia (1818—1897), toţi profesori la Seminarul teologic din Sibiu, juristul dr. Iacob Bologa (1817—1888) din Marpod, canonicul Ioan Pop (1792—1872) din Sighetu Silvaniei, nepot al lui Gheorghe Şincai, preotul Alexandru Barboloviciu (1807—1869) din Crăciunel — Alba, avocatul Florian Mărcuş (1819—1900) din Crasna, avocat Gheorghe Filep (1823—1885) din Căuaş — Satu Mare, Dumitru Coroianu (1814—1891) din Aşchileu Mare — Cluj, profesorul Mihai Gusu din Blaj şi studentul Ilarie Dancăş de la Academia de drept din Sibiu.

Aşa se explică faptul că unirea Principatelor, „actul energic al întregii naţiuni române", cum aprecia Mihail Kogălniceanu, a avut un ecou larg în teritoriile româneşti aflate sub dominaţie străină. Concludentă în acest sens este aprecierea lui Alexandru Papiu Ilarian, unul din colaboratorii lui Cuza în lupta pentru unire, care spunea: „De cînd s-a ales Cuza domn, românii din Transilvania numai la Principate privesc, numai de aici aşteaptă semnul, numai de aici îşi văd scăparea".

Eveniment epocal în istoria României, Unirea din 1859 a pus bazele statului naţional român modern, a permis angajarea ţării noastre pe drumul progresului şi civilizaţiei pe toate planurile. Modernizarea noului stat a condus la accelerarea dezvoltării social-economice a ţării, a constituit cadrul pentru înfăptuirea unui larg şir de reforme progresiste în diferite domenii de activitate, a deschis noi şi ample perspective evoluţiei ţării.

Unirea din 1859 şi apoi cucerirea independenţei depline de stat a României în 1877/1878 au constituit paşii ce au dus la desăvîrşirea unităţii naţionale a poporului român în memorabila zi de la 1 decembrie 1918.

O caracterizare a sătenilor rohieni*

Pentru mine caracteristic sătenilor din Rohia şi din împrejurimi — întrucît i-am putut cunoaşte în mai puţin de douăzeci de ani şi le sondez subconştientul colectiv — mi se pare a fi ceea ce s-ar cădea să numim realismul creştinesc.

Nu din adagiul „deşărtăciune a deşărtăciunilor" îşi fac ei îndreptar şi nici din convingerea că viaţa aceasta cu adevărat e numai umbră şi vis. Ci mai degrabă — ori dimpotrivă — îmi par porniţi a crede că viaţa pămîntească e reală şi importantă în înţelesul deplin al capitolului 25 din evanghelia Sfîntului Apostol Matei. Criteriul înfricoşatei Judecăţi, după cum rezultă din acel text de căpetenie, va fi strict relaţional şi lumesc. Judecătorul nu leagă mîntuirea de subtilităţi teologice şi nici de orice fel de consideraţii idealiste, ci de fapte foarte simple, foarte pămînteşti, foarte modeste: de ajutorarea aproapelui aflat la nevoie şi necaz. Ce poate fi mai „real", mai neîncetoşat de abstracţiuni? Esenţial este să-l iubeşti pe aproapele tău şi să-i stai practic în sprijin dacă-l vezi flămînd, însetat, în zdrenţe, bolnav, sau robit în temniţă.

Viaţa pămîntească, în lumina capitolului 25 de la Matei, apare cum nu se poate mai neimaginară şi mai însemnată, căci în decursul ei şi în funcţie de purtarea noastră în cadrul ei limitat ni se hotărăşte soarta veşnică.

Aici se joacă totul, aici — cum spunea Pascal — trebuie să pariem. Şi lucrul acesta sătenii rohieni s-ar zice că l-au înţeles de minune. De aceea şi pun atîta preţ pe felul de a fi şi a se purta al oamenilor şi-i judecă potrivit unor criterii obiective, pragmatice şi legate de dreapta socotinţă. Străini şi călători sîntem pe acest pămînt; străini şi călători desigur, dar nu turişti. Preceptul acesta sînt încredinţat că-l împărtăşesc cu toţii, că-l simt din inimă şi cuget. Şi un altul mai raţional-creştinesc nici nu-mi trece prin gînd că poate fi.

Piesa pe care o jucăm, pentru creştinism, este unică. La noi nu-i ca la hinduşi, la budişti, la taoişti, la ioghini: la noi nu există refugiul consolator de reîncarnare. Sf. Pavel grăieşte răspicat: e o viaţă, o moarte, o judecată. Nimic nu mi se înfăţişează mai străin de concepţia şi teodiceea sătenilor acestora decît soluţia uşoară a reîncarnării. (Uşoară pentru că îngăduie exclamaţii ca: Las' că-n altă viaţă mă voi îndrepta!) Ei iau viaţa în serios fiindcă o ştiu unică, aşadar gravă şi decisivă. Da, e trecătoare, e evanescentă şi, spre sfîrşit, tare iute ni se pare a fi trecut. Dar niciodată n-am surprins la oamenii aceştia printre care am venit să trăiesc o cît de mică îndoială asupra caracterului serios şi concludent al vieţii petrecute pe acest pămînt unde ei nu se simt deloc turişti, flotanţi, desprinşi de stihiile şi tăriile locului. Fraza următoare a Simonei Weil mai mult decît probabil că nu o cunosc, dar spiritul

(Continuare în pag. a 4-a)

Monahul *Nicolae Delarohia*

* Materialul pe care îl publicăm acum ne-a parvenit după trecerea la cele veşnice a autorului. Voim astfel a aduce un pios omagiu celui care se bucură cu duhul, împreună cu noi, pentru libertatea pe care şi-a cîştigat-o, în aceste zile, poporul român.

CENTENAR:

Eminescu şi Creangă pe orbita veşniciei

Mihai Eminescu şi Ion Creangă pot să fie socotiţi şi numiţi siamezii cu nimb de genii netăgăduiţi ai poporului român, „suflet în sufletul şi inima-n inima neamului, după definiţia unui alt poet de seamă, şi i-au cîntat bucuria şi amarul, iubirea şi ura" (G. Coşbuc, *Poetul*).

„Vistierul bunătăţilor şi Dătătorul de viaţă" le-a hărăzit amîndurora o menire deosebit de binecuvîntată, de excepţie, înfrăţită nedespărţit şi în viaţă şi post mortem. Au văzut amîndoi lumina zilei şi au crescut sub acelaşi soare moldovenesc şi al ţării, pe aceleaşi meleaguri voievodale botoşenene şi ale Patriei, fii ai aceluiaşi popor românesc, au convieţuit, un număr de ani, în acelaşi oraş-capitală, unde s-au întîlnit, s-au cunoscut, şi-au înţeles valoarea şi destinul comun de Luceferi nemuritori, s-au unit într-o prietenie neobişnuită de salutară, s-au ajutat, reciproc şi fratern, unul pe celălalt, toată viaţa (după ce s-au cunoscut), au închis ochii în sfîrşitul obştesc în acelaşi an (1889) şi supravieţuiesc împreună în aceeaşi preaslăvită nemurire naţională şi universală!

Pînă în anul de graţie 1875, cînd s-au întîlnit, în Iaşi, fiecare din ei a avut drumul propriu biografic. Eminescu scrisese şi publicase cîteva poezii şi-şi revelase geniul literar şi patriotic nedesmînţit, de la bun început — îndeosebi prin poezia etalon *Ce-ţi doresc eu ţie, dulce Românie* (1867). După o experienţă, tristă, cu avatarii, de director la Biblioteca Centrală din Iaşi, în 1875 se afla revizor şcolar la judeţele Iaşi şi Vaslui. Ion Creangă era institutor şi diacon. Îşi încercase şi el preceperea şi condeiul de scriitor. A alcătuit, împreună cu institutorii C. Grigorescu N. Climescu, V. Receanu şi A. Simionescu, cartea *Metoda nouă de scriere şi cetire pentru usulu clase I primări*, ajunsă, în 1868, la ediţia a doua (4000 de exemplare), şi, în 1871, a alcătuit, asociat cu institutorii C. Grigorescu şi V. Răceanu, *Învăţătorul copiilor, carte de cetit în clasele primarie cu litere, slove şi buchi, cuprinzînd învăţături morale şi instructive*, în care a luat bucăţile: *Poveste (Prostia omenească)*, *Inul şi cămeşa*, *Acul şi barosul*, *Păcală şi Ursul păcălit de vulpe*. Revizorul şcolar M. Eminescu l-a întîlnit pe institutorul I. Creangă la conferinţele metodologice, care s-au ţinut, în Iaşi, de la 20 august pînă la 10 septembrie 1865.

Institutorul-diacon se găsea răvăşit sufleteşte şi social. I se înscenase un proces la Consistoriul mitropolitan, judecat şi depus din diaconie — la început provizorie şi cu termen de penitenţă, pe care neispăşind-o a rămas definitivă. Apucase să scrie şi să publice articolele: *Misiunea preotului la sate* (în *Noul curier român*, 19 febr. 1872) şi *Iezuitismul în România* (idem, 8 apr.), mai puţin cunoscute.

La conferinţele metodologice, proaspătul revizor şcolar (fusese numit la 1 iulie) M. Eminescu l-a remarcat pe Ion Creangă. Pesemne, institutorul de la Şcoala primară din Sărărie a prezentat referate despre principiile şi experienţele sale pedagogice-didactice, şi a participat activ la discuţii. I-a trezit admiraţie şi a căutat să-l cunoască mai de aproape. I-a inspectat şcoala din Păcurari, cu constatări dintre cele mai elogioase, a asistat la lecţii. A recomandat învăţătorilor manualele şcolare ale lui I. Creangă — *Metoda nouă de cetire şi Păvăţuitoriu de citire prin scriere* (M. Eminescu, Opere, XVI, p. 146—47, 175 ş.a.). Mai mult decît atît. A intuit, fără greş, cu siguranţă de geniu, congenialitatea congenitală a lui Creangă.

A sudat definitiv prietenia dintre ei următoarea împrejurare. În iunie 1876, revizorul şcolar M. Eminescu a fost demis şi a rămas pe drumuri. L-a găzduit Ion Creangă în *bojdeuca* sa legendară din Ţicău (Valea plîngerilor). În acest timp, institutorul i-a povestit din păţaniile sale şi din cele ce auzise de la popor. Eminescu a fost încîntat şi l-a îndemnat să le povestească în scris, ceea ce Creangă a şi făcut.

Existau acum în Iaşi societatea literară românească „Junimea" şi organul ei publicistic *Convorbiri literare*, iniţiate şi tutelate de Profesorul Titu Maiorescu. Eminescu ajunsese membru marcant al „Junimii" şi colaborator proeminent al *Convorbirilor literare*. L-a dus şi l-a prezentat şi pe prietenul institutor şi la „Junimea" şi la revistă, deschizîndu-i vad publicistic. Numaidecît povestitorul, scriitor înnăscut, a început să scrie, în şuvoi nesecat, mărgăritarele sale literare: *Soacra cu trei nurori*, *Capra cu trei iezi*, *Punguţa cu doi bani*, *Dănilă Prepeleac*, *Povestea porcului*, *Moş Nichifor Coţcariul*, *Povestea lui Stan Păţitul*, *Povestea lui Harap Alb*, *Fata babei şi fata moşneagului*, *Ivan Turbincă*, *Amintiri din copilărie (I, II, III)* toate publicate în *Convorbiri literare*, pentru care s-a afirmat că „Eminescu l-a făcut pe Creangă scriitor". S-au iubit, s-au stimat şi-au mărturisit, cu reciprocitate şi obiectivi, destinul lor prodigios. Pe cartea veche *De obşte Geografie* ... de Amfilohie Hotiniul (1795), primită cadou de la Eminescu institutorul a scris: „Din cărţile subscrisului, Ion Creangă, 1878. Dăruită mie de dl. Mihai Eminescu, *eminent scriitor şi cel mai mare poet al românilor*" (subl. n.). De asemenea Eminescu, după publicarea *Amintirilor din copilărie* (III), într-o notiţă biografică, în *Timpul*, (Apr. 1882) l-a declarat pe I. Creangă „povestitor poporal" şi povestirile sale că „reprezintă însuşi poporul român". La întrebarea unui biograf eminescian, pentru ce genialul Eminescu l-a îndrăgit şi preţuit, fără egal, pe Humuleşteanul Creangă?, a încercat şi a formulat el un răspuns: „Creangă era un adevărat moldovean, un fiu curat al poporului, un suflet rar în care însuşirile neamului nostru ieşeau la iveală abundente şi neamestecate ca acele filoane preţioase care ajung uneori la suprafaţa ţesuturilor geologice. Creangă era pentru Eminescu un român pe placul inimii, un exemplar pe potriva concepţiilor lui de românism cinstit şi neaoş" (Gala Galaction, *M. Eminescu*, 1987, p. 104 — *Doi prieteni*).

Prietenii însă s-au despărţit fizic. Toamna 1877, Eminescu s-a strămutat la Bucureşti, redactor la ziarul *Timpul*. Creangă a rămas la Iaşi şi nu mai putea de grija şi de dorul prietenului de la Bucureşti. Deşi cu peste zece ani mai în vîrstă decît Eminescu, din dragoste pentru el, îl numea în scrisori „Bădiţă Mihai" şi-l implora dacă nu poate să de-a o fugă la Iaşi, ca să se vadă şi să mai stea de vorbă, măcar să-i scrie cîteva cuvinte.

Prietenii s-au revăzut şi au povestit şi în Bucureşti şi în Iaşi ... În 1880, ministrul prieten Vasile Conta l-a numit pe institutor în Consiliul general al Instrucţiunii, a venit la şedinţe şi s-a revăzut şi vorbit cu M. Eminescu. S-au dus împreună şi la protectorul Titu Maiorescu, mutat şi stabilit şi el în Capitala ţării. La 3 iunie 1883, a venit Eminescu la Iaşi, la festivităţile dezvelirii statuii lui Ştefan cel Mare şi a adus cu el formidabila *Doina*. N-a participat la festivităţi, a citit poezia la „Junimea" şi mai mult a stat de vorbă cu prietenul neuitat Creangă. La 28 iunie, Eminescu s-a *întunecat* ... Creangă a plîns la primirea vestei dramatice.

Se cunosc cele ce au urmat ... După însănătoşire, Eminescu s-a întors în Iaşii tinereţii şi ai prietenilor. În octombrie 1884, a participat, împreună cu Creangă la *Centenarul lui Horia*. Dar şi institutorul era bolnav. Crizele de epilepsie surveneau tot mai frecvente. La o criză de acest fel în clasă, la şcoală, s-a crezut că a murit şi s-a anunţat doliu în ziare!

În septembrie 1886 s-a *întunecat* iarăşi poetul *Strigoilor* şi a fost internat la bolniţa de dementi de la Mănăstirea Neamţ. Devotatul prieten l-a vizitat la Mănăstire. L-a întîmpinat, în Gara Paşcani, primăvara 1887, cînd a ieşit de la Neamţ şi s-a dus la Botoşani.

La 15 iunie 1889 s-a stins în Bucureşti. La 31 decembrie, acelaşi an, s-a stins şi Institutorul din Iaşi, parcă chemat de prietenul său.

În mai 1883, M. Eminescu a publicat capodopera *Luceafărul*. La sfîrşitul anului, Titu Maiorescu i-a alcătuit şi a tipărit întîiul volum de *Poesii*.

Steaua polară a lui Ion Creangă se înălţa şi ea spre zenit.
S-au întîlnit şi stau împreună în constelaţia nemuririi.
Stau împreună, indivizibili, şi la gloriosul lor centenar, —*

Pr. *Gheorghe Cunescu*

* Majoritatea datelor biografice şi literare de la Petru Rezuş, *Ion Creangă — Mit şi adevăr*, Cartea Românească, 1981.

CĂTRE BISERICILE CREŞTINE DIN ROMÂNIA

1. Iubiţi fraţi şi surori în Hristos, dorim să vă transmitem vouă: Bisericilor şi creştinilor din România următoarea declaraţie:
Azi cînd lumea aude despre actele voastre curajoase care duc la libertate din opresiune şi tiranie, noi celebrăm împreună cu voi, popor al României, deschiderea unei pagini noi în istoria voastră.
Plîngem împreună cu voi moartea celor care şi-au dat vieţile lor şi vă asigurăm, în special familiile victimelor, de compasiunea noastră.
Ne exprimăm solidaritatea cu lupta voastră continuă de a stabili o societate bazată pe pace şi dreptate, reconciliere şi unitate, care va afirma demnitatea umană şi drepturile omului pentru toţi. Ne rugăm să aveţi puterea să construiţi viitorul împreună, ca un singur popor. Noi vă asigurăm de susţinerea din partea comuniunii ecumenice.

CONSILIUL ECUMENIC AL BISERICILOR
EMILIO CASTRO, Secretar General
ALIANŢA MONDIALĂ A BISERICILOR REFORMATE
MILAN OPOCENSKY, Secretar General

2. Acum cînd în istoria României se deschide o pagină nouă, dorim să ne exprimăm solidaritatea cu Bisericile noastre membre şi ne rugăm lui Dumnezeu să le dea putere şi înţelepciune ca să slujească pe toţi cei care plîng vieţile date în lupta pentru libertate din opresiune.

3. Uniţi în Trupul lui Hristos, vă asigurăm de solidaritatea noastră, acum cînd vă angajaţi într-o nouă şi îndrăzneaţă slujire la care aţi fost chemaţi de către această situaţie. Vă îndemnăm ca toate Bisericile noastre să acţioneze şi să mărturisească împreună, manifestînd astfel în România unitatea Bisericii.

4. Gîndurile şi rugăciunile noastre sînt alături de voi şi de toţi cetăţenii României, acum cînd celebrăm sărbătoarea Crăciunului.

FEDERAŢIA LUTERANĂ MONDIALĂ
GUNNAR STAALSETT, Secretar General
CONFERINŢA BISERICILOR EUROPENE
JEAN FISCHER, Secretar General

„Deşteaptă-te Române" — a fost chemarea!

N-am ascultat şi n-am intonat niciciînd cu mai mult patos, cu mai multă gravitate şi cu un mai pronunţat timbru de alarmă cadenţele bărbăteşti ale nemuritoarei poezii a lui Andrei Mureşanu, ca în zilele Revoluţiei de salvare şi renaştere naţională. Aşa trebuie să se fi cîntat numai la 1848. Căci ca şi atunci, poezia aceasta cuprinde marea forţă a descătuşării unor energii naţionale îndelung şi abuziv zăgăzuite. Ca şi atunci, acordurile energice ale cîntecului au devenit imn naţional, împlinind profetica judecată a lui Andrei Mureşanu asupra poeziei: „Cînd masele sau gloatele de popor se ridică pentru apărarea libertăţii şi sprijinirea cauzei naţionale, cine ar putea pofti ca poeţii să rămînă cu mînele în sîn? Aceştia le descriseră libertatea cu colorii cei mai vii, aceştia îi însufleţiră a merge cu peptul deschis în contra bateriilor de tunuri şi a nu le păsa de moarte ..." S-a dovedit încă o dată că *Răsunetul* lui Mureşanu este o *Marseillează* românească, în care înfierarea tiranilor şi a tiraniei, dorinţa de libertate capătă accente patetice: „Deşteaptă-te Române, din somnul cel de moarte / În care te-adînciră barbarii de tirani / Acum ori niciodată croieşte-ţi altă soartă / La care să se-nchine şi cruzii tăi duşmani."

„Acum ori niciodată ..." au fost cuvinte şi acorduri rostite cu gravitatea unui jurămînt şi cu rezonanţa unei profeţii. Da, somnul nostru nu era de moarte, aşa cum ni-l doriră barbarii de tirani, pentru că existau numeroase „dovezi" despre puterea de viaţă a naţiunii române, frumos înşiruite de un poet contemporan: „Ni-s mărturie porţile prin sate / Şi limba cea vorbită de ţărani. / Ni-s mărturie stresinile line / De pe sub care stelele dau crini / Şi tulnicele lungi de pe coline / Şi vetrele de focuri de la stîni ..."

Toate acestea sînt elemente constitutive ale unei patrii spirituale fără moarte. De aceea în finalul poeziei, apelînd la o imagine eminesciană („rîul, ramul"), poetul arată că îmnul deşteptării şi demnităţii noastre naţionale emană din însăşi fiinţa acestui pămînt care a zămislit oameni mîndri şi liberi, ce nu suferă înjenuncherea: „Dar patria din noi nu cere martori / Ci ea trăieşte-n fiecare rîu / Şi-un imn precum *Deşteaptă-te Române* / Şi frunzele pădurilor îl ştiu."

Deşteaptă-te Române este chemarea menită să răsune fără încetare în conştiinţa românească şi s-o ţină mereu trează, pentru că orice somn al conştiinţei naţionale înseamnă moarte — ne spune poetul. Este îndemnul unei poezii, devenită imn naţional, care a cunoscut o celebritate fără egal în literatura română şi care a inspirat aprecieri şi caracterizări entuziaste, superlative, cu rezonanţe imnice: „Pe cît timp va suna — scrie Iosif Sterca Şuluţiu — o vorbă românească pe acest pămînt, udat de sîngele şi lacrimile străbunilor, coardele rupte pururea vor vibra şi vor răsuna *Deşteaptă-te Române.*"

Priviţi măreţe umbre ...! Umbrele glorioase ale trecutului Mihai, Ştefan, Corvine, — simbol al unităţii naţionale — au putut privi cu mîndrie la româna naţiune, la strănepoţii lor, care înflăcăraţi încă o dată de focul sacru al libertăţii au strigat „viaţă-n libertate, ori moarte cerem toţi." „Poezia — spune Andrei Mureşanu — a fost şi va fi totdeauna apostolul şi propăşitoriul libertăţii, cu care ea este aşa de strîns rudită." *Deşteaptă-te Române* cum este cunoscut îndeobşte *Un răsunet* de Andrei Mureşanu este o confirmare strălucită a acestui adevăr, probat prin tributul de sînge al celor ce s-au jertfit pentru salvarea şi renaşterea României.

Ion Buzaşi

„VIDI PULCHRIORA"—(Am văzut altele mai frumoase)

A stăpînit acum cca două mii de ani în cetatea vestită din acele vremuri, Siracuza din insula Siciliei, un rege pe numele de Dionisie, care pentru felul cum a stăpînit cetăţenii acelei cetăţi a fost sigmatizat de istorie sub denumirea de Dionisie Tiranul.

Iubitor de mărire şi de lux nesăbuit şi-a creat palate somtuoase, împodobite cu cele mai celebre opere ale timpului său, grădini splendide cu tot felul de minunăţii în ele şi multe alte atrăgătoare construcţii, care mai de care mai măreţe şi mai strălucitoare pentru desfătarea sa şi cu scopul de a fi admirat de semenii săi. Pentru că tiranul auzise şi de marele filozof al antichităţii, Platon, voia să fie lăudat şi de acest sobru reprezentant al Greciei antice şi să-l apropie, ca un susţinător al său.

În felul acesta, profitînd de faptul că ilustrul cugetător se afla în Siracuza, l-a invitat la el şi a început a-i arăta splendorile sale, spre a-l impresiona.

Mai întîi îi arătă lui Platon splendidede sale palate, somtuoasa sa locuinţă construită din variate piese de marmură, cu mirosuri din cele mai fine parfumuri, expunîndu-i înaintea ochilor săi comorile sale de aur şi argint, crezînd că-l impresionează pe oaspetele său. În mirarea regelui, Platon întoarse privirea şi-i zice: „Vidi pulchriora", adică am văzut mai frumoase.

Îl plimbă apoi prin grădinile sale, unde se puteau observa fîntîni arteziene din care ţîşnea apa clocotitoare în diverse culori, arbuşti rari, tot felul de flori frumoase, faimoase statui, opere ale celor mai vestiţi sculptori ai timpului; apoi îi făcu să apară trupe de sclavi, îngenunchind la trecerea sa, şi supunîndu-se la cel mai mic gest al său. „Vidi pulchriora" — aprecie soborul cugetător.

Intrigat oarecum de această indiferenţă a lui Platon la toate aceste splendori, îl conduse la marginea unei terase, de unde se putea vedea întreaga cetate a Siracuzei cu furnicarul de oameni ce mişunau pe străzile oraşului şi de unde puteai privi şi marea Siciliei, pe care staţionau o mulţime de corăbii.

Tiranul crezu o clipă că a copleşit pe Platon cu aceste splendide frumuseţi. Dar iluzia a fost de scurtă durată, căci clătinînd capul, Platon, cu un accent şi mai convingător, rosteşte: „Vidi pulchriora" — am văzut altele mai frumoase (După: L'abbé 7. A. Daubigney Le Bohneur du Ciel p. 99).

Ce putea fi mai măreţ, mai frumos şi mai fermecător decît aceste splendori pe care le poseda grandilomanul tiran din Siracuza? Ni s-ar părea curios că se afla ceva mai frumos decît cele înfăţişate de Dionisie, pe care să nu le admiri.

Şi, totuşi, Platon avea lucruri mai frumoase în care se desfăta sufletul său. Erau măreţele sale preocupări spirituale în care se adîncea privirea sa în lumea „ideilor", faţă de care nimic din podoabele acestei lumi nu-i putea trece graniţele.

Este drept şi adevărat faptul că pentru această atitudine a sa, Platon a avut de suferit urmări destul de tragice, pentru că tiranul l-a vîndut ca sclav în Egina, dar a fost răscumpărat de filozoful cirenaic Aniceris.

Comparînd cele relatate de istorie despre tiranul Dionisie cu cele petrecute la noi şi în alte părţi, constatăm, nu numai o asemănare izbitoare, dar aproape chiar o identitate. Istoria ne mărturiseşte de cruzimile săvîrşite de acest crunt tiran asupra propriilor săi cetăţeni, de luxul şi megalomania pe care le avea întru construirea unor măreţe clădiri prin care să i se imortalizeze odiosul său nume, aşa precum le place tuturor tiranilor din toate timpurile să facă. Dar ce-a mai rămas din tot ce aceste fiare apocaliptice au săvîrşit? Nimic altceva decît trista lor amintire şi stigmatizarea lor de istorie.

Dar a rămas ceva frumos, splendid: curajul şi mărturisirea lui Platon în faţa acestor pieritoare opere ale tiranului din Siracuza, căci tăria spiritului dăinuie peste veacuri.

În faţa monstruoaselor „cutii de chibrite" şi a atîtor construcţii a căror inutilitate se descopere pe măsură ce se analizează importanţa şi rentabilitatea lor, a palatelor menite să defăteze clanuri şi acoliţi îmbuibaţi din avutul bietului popor, cîţi platoni curajoşi au fost? Cîţi au rostit privindu-le „Vidi pulchriora"? Faţă de întunericul în care se afunda o întreagă armată de intelectuali, faţă de demolarea tradiţiilor, a moralei, a credinţei printr-o îndoctrinare de îndobitocire, a tot ceea ce era pur şi autentic românesc, cine a avut curajul anticului atenian de acum 2400 de ani? Şi Platon n-a cunoscut glasul proorocilor, a lui, Ilie Moise sau Ieremia, nici nu l-a cunoscut pe Ioan Botezătorul, nici pe Vasilie cel Mare faţă de împăratul Valens, nici pe Marele Ioan Gură de Aur faţă de Eudoxia, îrodiada timpului său, dar a avut acea forţă spirituală, care te înalţă dincolo de contigenţele platitudinii, şi te situiază pe un pedestal al înveşnicirii.

Constatînd toate acestea să ne facem un strict examen al conştiinţei şi să ne plecăm genunchii şi frunţile întru adevărată căinţă. Şi să nu uităm că ceea ce s-a săvîrşit, s-a săvîrşit cu puterea Providenţei divine, ocrotitoare a acestui neam şi a unei ţării spirituale ancestrale, care hăläduia latentă în acele odrasle tinere şi aştepta momentul potrivit să explodeze.

De unde aceste ţării spirituale? Desigur că din acele tăinuite comori ale unui neam răbdător pînă la un punct, iar cînd punctul devine critic ştie să se afirme, chiar dacă cei chemaţi să le fie călăuzite, au lipsit de la misiunea lor.

Acum ne stă în faţă viitorul. Crengile care au strălucit în măreţia şi frumuseţea prin dăruire totală spre idealuri înalte de dragoste pentru adevăr şi dreptate, aşteaptă acum să fie altoite în trunchiurile, care pentru puţin timp le-au nesocotit.

Dacă vom rămîne aceleaşi trunchiuri sălbatice, cu interese meschine, cu preocupări de căpătuială, cu o comportare comodă şi cu privirea nu în sus, ci mereu, mereu înspre cele de jos, crengile vor căuta alte trunchiuri, pe care le socotesc mai curate, mai aproape de necesităţile lor spirituale, şi, care, mai dăruitoare le vor încorpora.

Să ne auto-controlăm deci! Să ancorăm în adevărata noastră misiune, de adevăraţi slujitori ai lui Hristos şi ai unor înalte idealuri de viaţă, cu adevărat creştină şi cu duh românesc în ea. Să căutăm să privim mai sus, asemenea Fer. Augustin, care, la marginea mării fiind, şi întrebînd valurile şi astrele, ba chiar cohortele de îngeri, dacă-i pot satisface setea sufletului său neliniştit, i s-a răspuns: „Quaere super nos", adică priveşte mai sus, înspre locaşurile veşniciei. Da! Să privim mai sus, să slujim lui Hristos cu adevărat prin poporul încredinţat nouă spre mîntuire, dîndu-i acest bun popor hrana duhovnicească în adevăratul duh evanghelic, să-l adăpăm la izvorul cel cu apă vie al vechilor noastre tradiţii în aşa fel fiind încît să-l facem să vadă, alături de noi, nu numai lucruri mai frumoase, ci cele mai frumoase, faţă de care altele să nu mai fie. „Videamus pulcherima ..."

Pr. pens. Dr. *Ioan Chioaru*

ÎN MEMORIA CELOR CĂZUŢI PENTRU LIBERTATE

Vineri, 12 ianuarie 1990, zi de doliu naţional, în toate bisericile din ţara noastră, precum şi la „locurile sfinte", locurile noastre sfinte, cum am putea numi de acum înainte pieţele stropite cu sîngele eroilor şi martirilor noştri căzuţi pentru înlăturarea dictaturii, au avut loc parastase întru pomenirea tuturor acestor fii şi fiice, acestor fraţi, surori şi părinţi de-ai noştri.

Un asemenea parastas s-a săvîrşit şi în catedrala mitropolitană din Sibiu, arhiplină de credincioşi, de către Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, înconjurat de un mare sobor de preoţi şi diaconi; profesori, consilieri, preoţi ai catedralei etc.

Despre negrăita semnificaţie a evenimentului au vorbit la sfîrşit: Î. P. S. Mitropolit Antonie, precum şi P. C. pr. prof. D. Abrudan, prorectorul Institutului Teologic Universitar din Sibiu, care, între altele, au subliniat îndatorirea pe care o avem cu toţii de a păstra mereu vie amintirea tuturor celor care şi-au vărsat sîngele la sfîrşitul lunii decembrie 1989, pentru înlăturarea beznei şi opresiunilor şi pentru ca pe cerul patriei noastre să răsară Soarele libertăţii, al dreptăţii, al demnităţii, al omeniei, al unor zile mai senine la care orice popor are dreptul.

Paralel, un asemenea parastas s-a săvîrşit, de către un sobor de preoţi şi diaconi şi în piaţa mare din Sibiu, la statuia lui Gheorghe Lazăr, devenită în aceste zile un adevărat altar obştesc, cuvînt de mîngîiere pentru familiile celor căzuţi şi îmbărbătare spre bine a mulţimii care era de faţă şi cinstire a eroilor noştri rostind la sfîrşit P. C. pr. Ilie Moldovan, profesor la Institutul Teologic Universitar din Sibiu.

Gh. P.

În amintirea părintelui Arsenie

Erau zile geroase cele de la începutul lui decembrie '89, cînd ne-a părăsit fostul stareţ al mănăstirilor Sîmbăta şi apoi Prislopul, dar despre sfîrşitul aceleiaşi luni, pe măsură ce s-apropia praznicul Crăciunului, jertfele eroicului nostru popor au încălzit inimile tuturor. Într-un fel, însă, şi plecarea dintre noi a părintelui Arsenie îşi are o semnificaţie a ei. Arestările şi deportările prin lagăre, dar mai ales viaţa de hărţuială necontenită prin care a trecut, atît el cît şi alţii, sînt tot atîtea dovezi că, în fond, cele două feluri de suferinţe (sîngeroase şi nesîngeroase) fac parte din acelaşi plan de slăbire, respectiv de nimicire a credinţei creştine din sufletul poporului român. De aceea, alături de dogoarea jertfelor acestui Crăciun românesc îndoliat, anii lungi de nedreptăţi şi ameninţări, de care a avut parte şi părintele Arsenie, îşi au, desigur, locul şi amintirea lor.

Zian-Vălean Boca (aşa se numea înainte de călugărire părintele Arsenie) văzuse lumina zilei în ziua de 29 septembrie 1910, în comuna Vaţa de Sus, din părţile oraşului Brad. Cu toate că am şezut alături, pe aceeaşi bancă, vreme de patru ani, pe cînd făceam studiile de Teologie la Sibiu, totuşi n-am ajuns să-i pot cunoaşte toate adîncurile sufletului. Reţin totuşi cîteva aspecte pe care le socot concludente.

Poate că faptul că nu s-a prea bucurat în tinereţe de căldura unei vieţi familiale explică firea sa puţin sociabilă, retrasă, introvertită. Vacanţele le petrecea adeseori la o rudenie a sa. Ne-a impresionat tăria de voinţă cu care răbda frigul, fiind îmbrăcat adeseori în îmbrăcăminte redusă. Tot astfel abţinerea de la bucate mai grele, renunţînd regulat la „porţia" de carne din institut.

Nu l-au pasionat prea mult studiul limbilor străine. Cunoştea totuşi bine limba franceză şi citea cu aviditate studii de psihologie, de caracteriologie, de grafologie, căutînd să se adîncească în descifrarea tainiţelor sufletului. A iubit de mic desenul, sculptura şi mai ales pictura. Îmi amintesc şi acum de uşurinţa cu care interpreta la flaut compoziţii destul de pretenţioase. Toate acestea erau tot atîtea dovezi care ne ajutau să întrevedem în el pe pictorul şi pe duhovnicul de mai tîrziu, care căuta să redea în compoziţii clare şi în analize psihologice destule adîncuri ale sufletului omenesc.

Se ştie că în această privinţă fostul mitropolit Nicolae Bălan l-a trimis cu bursă la Academia de Arte frumoase din Bucureşti unde a făcut studii deosebite cu profesorul Costin Petrescu. În această privinţă maestrul Costin Petrescu i-a încredinţat pictarea la Ateneul Român a scenei privitoare la Mihai Viteazul. Cine vrea să se convingă că în urma acestor studii părintele Arsenie n-a pus în fresca de pe pereţii bisericilor la care a pictat doar scene şi compoziţii creştine remarcabile, ci a sesizat, în linii şi culori, adevăruri vii şi luminoase ale vieţii harice, cum puţine s-au realizat la noi, acela n-are decît să cerceteze pictura bisericească din Drăgănescu (Ilfov) ca să nu mai vorbim de tot atîtea lucrări de coloristică şi de modelaj cunoscute atît la Sîmbăta cît şi la Prislop. Nu trebuie uitate nici coperţile minunate ale primelor patru volume ale „Filocaliei" şi ale „Vieţii în Hristos".

În sfîrşit, la „mişcarea" de reînnoire religioasă de la mănăstirea Sîmbăta, prin care s-a încercat din totdeauna mai ales depistarea patimilor omeneşti şi vindecarea lor prin lucrarea de înduhovnicire creştină, părintele Arsenie şi-a adus o contribuţie deosebită, care nu trebuie uitată, chiar dacă în metodologia ei au mai rămas destule aspecte de îndreptat.

Pentru toată strădania de bine, Dumnezeu să-l odihnească cu aleşii Săi!

Pr. prof. *Teodor Bodogae*

MEREU ÎN SLUJBA CREDINCIOŞILOR NOŞTRI

Aceste cîteva rînduri mi-au fost inspirate de discuţia avută cu un medic din Braşov, cînd mă aflam împreună cu un grup de francezi, veniţi ca mulţi alţii în ţara noastră cu ajutoare pentru cei ce au avut de suferit de pe urma dictatorului şi slugilor lui apropiate. Printre aceşti francezi era şi ginerele meu, stabilit în Franţa de mai mulţi ani, care a organizat o colectă de medicamente, îmbrăcăminte şi alimente. O parte din aceste ajutoare au fost lăsate la Cluj-Napoca, iar restul au fost distribuite, la sugestia noastră, următoarelor spitale din Braşov: Militar, Maternitate şi celui de copii. De asemenea au fost împărţite pachete şi unor familii cu mai mulţi copii.

În timp ce se împărţeau medicamentele, respectivul medic mi-a spus: „Părinte, acum puteţi sluji credincioşilor fără teamă", avînd desigur în vedere strădania noastră din timpul dictaturii şi mai dinainte, cînd trebuia să facem faţă torentului ateist oficial, cînd eram nevoiţi să recurgem la fel de fel de mijloace spre a fi cît mai aproape de nevoile credincioşilor noştri, cît mai în slujba lor.

Într-adevăr, potrivit cuvintelor Sf. Ap. Pavel (I Cor. 4, 1), preotul este slujitor. El este ales din mijlocul credincioşilor şi, după pregătirea dobîndită în şcoliile teologice, primeşte prin punerea mîinilor arhiereului şi pogorîrea harului dumnezeiesc Sf. Taină a Preoţiei. Preotul este apoi trimis în mijlocul credincioşilor, pentru a le vesti Evanghelia Domnului nostru Iisus Hristos şi a-i îndruma pe calea mîntuirii. Preotul nu poate fi străin de bucuriile, necazurile şi încercările credincioşilor. El se identifică cu ei şi caută să-i ajute ori de cîte ori este nevoie.

Se ştie în parte, căci totul ştie numai Dumnezeu, că în ultimii 40 de ani activitatea preotului a fost îngrădită şi urmărită. Slujitorii Bisericii, ai tuturor Bisericilor din ţara noastră n-au putut lua o atitudine ostilă, făţişă, în masă împotriva dictaturii, dar aceasta n-a fost în dauna credincioşilor, pentru că astfel a fost salvată viaţa religioasă publică în general, care altfel probabil ar fi fost interzisă.

Preotul de vocaţie, preotul adevărat a rămas însă integru, mereu la datorie. Nu trebuie să uităm apoi că mulţi preoţi au fost persecutaţi, închişi sau chemaţi adesea la securitate şi ameninţaţi în tot felul, mulţi au fost umiliţi, chiar şi cei care aveau copii sau alte rude în străinătate, asemenea acelei practici primitive, cînd din cauza greşelii unui membru era pedepsit tot tribul.

Exemple de îngrădire a misiunii preoţeşti sînt multe. Amintim doar cîteva. La marea sărbătoare a Învierii Domnului veneau diferiţi agenţi, care puneau preotului în vedere să nu instaleze staţie de amplificare în curtea bisericii. Era apoi întrebat cîţi credincioşi, mai ales tineri, frecventează biserica. Cu cîte dificultăţi se obţinea autorizaţie pentru reparaţii, pictură, ca să nu mai amintim de cele legate de construirea unei noi biserici. Preotului îi era interzis să meargă la spital să împărtăşească pe credincioşii bolnavi, însă nu renunţa, găsind mijlocul de a-şi împlini misiunea, i se închideau uşile la multe azile de bătrîni şi cămine de copii etc.

Iată însă că Dumnezeu ne-a ajutat şi am scăpat de tiranie; zorile libertăţii poporului nostru şi zorile adevăratei libertăţi religioase au răsărit, prin jertfa atîtor fii iubiţi ai Patriei. Dar pentru ca jertfa lor să-şi împlinească rostul nu este suficient ca societatea să se schimbe numai exterior, ci este necesar ca fiecare membru să-şi transforme interiorul. Preotului îi revine în acest context o uriaşă îndatorire. El are acum misiunea importantă de a ajuta la reînnoirea reală a sufletelor oamenilor, mutilate de lipsa unei educaţii spirituale autentice. El trebuie să-i înveţe că demnitatea de creştin înseamnă o eternă devenire. Importanţa existenţială a credinţei religioase rezultă din faptul că nu admite neconcordanţe între viaţa morală, cea intelectuală, cea socială, promovînd integritatea omului. Creştin adevărat nu poţi fi decît pe toate planurile, oricînd şi oriunde.

Viitorul cheamă şi pe preot la activitate susţinută de pe poziţia lui, de a vesti preceptele aduse în lume de Mîntuitorul nostru Iisus Hristos: pacea (cf. Luca 2, 14), adevărul (cf. Ioan 14, 6), iubirea (cf. Ioan 13, 34) şi unitatea (cf. Ioan 17, 21).

Făcînd acestea, preotul de astăzi intră pe făgaşul misiunii sale din trecut, slujind lui Dumnezeu prin slujirea responsabilă a credincioşilor săi.

Pr. *Zenovie Moşoiu*

O caracterizare a sătenilor rohieni

(Continuare din pag. a 2-a)

frazei sînt absolut sigur că le este familiar: „Lucrurile de care sîntem înlănţuiţi pe acest pămînt sunt ireale, dar lanţurile care ne leagă de ele sunt cum nu se poate mai reale."

Deosebirea dintre realitate şi irealitate sunt înclinat a crede că o fac precis, cu o siguranţă psihică şi mintală care nu dă greş. Falsul idealism nu prinde la ei, cum nu prind vorbe goale; de crezut cred ce văd, nu ce li se îndrugă, de zicală" nu crede bărbate ce vezi cu ochii, crede ce-ţi spun eu" — aşa nitel trivială cum se află, dar mărturisind o superbă fermitate a gîndirii şi capacitatea ei de a nu se lăsa ameţită — ţin mereu seama spre a o respinge cu un suris dispreţuitor şi hotărîrea de a-şi acorda încrederea numai realităţilor stringente.

Reale sînt pentru ei: pîinea (grija căreia falsul idealism ar dori să le-o prezinte ca dovadă de robie a pîntecelui, dar pe care ei o consideră sfîntă: o păstrează la loc de cinste, o taie capul familiei, o prezintă dimpreună cu sarea oaspeţilor de seamă în semn de bun sosit, de cade cumva o fărîmă dintr-însa o ridică deîndată cu mult respect), casa, pămîntul, familia, munca, faptele bune, cumsecădenia (supremul compliment ce-l pot face: om de ispravă, om de treabă, om dintr-o bucată, care nu minţeşte), credinţa şi ceea ce — cu un termen mai larg şi anevoie de definit casele lor care le sînt nu simple — aş numi rădăcinile. Sînt legaţi de spaţii locative ci vatră şi cămin pe unde — ar zice Mircea Eliade — trece (pentru fiecare în parte) axa lumii, acel *axis mundi* ce pune casa în nemijlocită legătură cu temeliile stihiale ale aşezărilor omeneşti. Din acest punct de vedere rohienii nu se deosebesc de sătenii celorlalte regiuni ale ţării ori de ţărani din lumea întreagă: englezii deosebesc şi ei *house* (construcţia, clădirea) de *home* (cămin), francezii *maison* de *foyer*, germanii *Haus* de *Wohnung* ideea e aceeaşi: casa omului nu e numai clădirea materială, e vatra lui părinteaască, porţiunea lui de spaţiu universal, reşedinţa lui sufletească.

Cît priveşte pîinea, ca şi în cazul referirii de mai sus la Simone Weil, nu-i probabil că l-au citit pe Nicolae Berdiaev, dar indiscutabil este că judecă întocmai ca el: pîinea pentru mine, ca ins, e o problemă materială, dar pîinea aproapelui meu este pentru mine o datorie spirituală. Şi ce bine se pricep, cît de subtil, să deosebească realitatea de irealitate; păcatul — oricît le-ar da tîrcoale — îl ştiu prea bine că-l umbră şi vis, frumuseţea trupească ştiu că este trecătoare, sănătatea o ghicesc şubredă şi nestatornică, necredinţa simplă fantasmagorie a minţii trufaşe, grăbite.

De-aş fi întrebat care-i substantivul cel mai potrivit pentru a le defini atitudinea faţă de viaţă, aş răspunde fără şovăială: *înrădăcinarea*. Prin casa, bătătura şi grădina lor — care laolaltă îi-s *vatră* — prin biserica satului, prin locaşul de veci al strămoşilor, prin locul de arătură ori de păşune, prin stînă, prin orizontul lor limitat în kilometraj dar nu şi în potenţe spirituale, sătenii din Rohia ori din cît mi-a fost dat să cunosc din întreaga Ţară a Lăpuşului îmi apar din ce în ce mai limpede a fi înfipţi într-o realitate cu desăvîrşire nesordidă, neîngrăditoare, nesubjugată vorbelor fără conţinut; într-o realitate afectivă amplă şi cuminte, la jumătatea drumului (distanţei) dintre cer şi pămînt; şi perfect conştienţi de adevărul formulat cîndva de Victor Hugo: „mergem spre cer călcînd pe pămînt". Înrădăcinaţi ca şi numeroşii fagi, brazi, mesteceni şi paltini ai „ţării" acesteia, dar şi ca ei privind spre înălţimi, înţelegînd realismul adînc al creştinismului, care-i face invulnerabili la orice verbalism.

Un neam de oameni oarecum duri, negrăbiţi în a-şi acorda prietenia, stima ori încrederea, dar ospitalieri, surprinzător de manieraţi, neamăgiţi, neîncruntaţi, neposomoriţi, iubitori de frumos şi chiar de fălnicie, darnici, — şi mai presus de orice deştepţi (anevoie poţi interpune un văl între ochii lor şi realitate), neiubitori de la o judecată unde vor fi luate aminte orice fel de fals idealism, cu gîndul faptele, nu vorbele meşteşugite ori încîlcite.

Semnalăm... Semnalăm...

● „În slujba Bisericii şi a neamului" *şi-a intitulat P. S. Eftimie Luca, Episcopul Romanului şi al Huşilor, o culegere de articole, studii, cuvîntări şi pastorale care, într-adevăr, organizate în nouă capitole, adună o prodigioasă activitate scriitoricească, desfăşurată pe parcursul unui număr mare de ani, în slujba Bisericii, în propovăduire, în pastoraţie, ca şi în slujba păstrării conştiinţei noastre naţionale, a promovării limbii şi a perpetuării memoriei acelor înaintaşi, din care ne putem face bune modele de urmat, pentru cler şi popor. Volumul a apărut la Roman (1989, 640 p. format mare) în condiţii grafice excelente.*

● *Prof. George Mihăilă a îmbogăţit fondul istoriografic românesc, retipărind o lucrare de mare valoare:* CRONICA UNIVERSALĂ *a lui Mihail Moxa (1620), cărturar oltean trecut la cele veşnice spre mijlocul secolului al XVII-lea. Şi-a alcătuit lucrarea, probabil ca monah la Mănăstirea Bistriţa (Oltenia), la îndemnul episcopului Teofil al Rîmnicului, fost înainte egumen al Bistriţei. Să nu uităm că Bistriţa fusese şi locul de iniţiere cărturărească şi isihastă a* „celui mai învăţat domn român pînă la Dimitrie Cantemir", *precum recunosc astăzi mari şi de obşte cunoscuţi istorici şi oameni de cultură.*

Mihail Moxa a fost autorul mai multor cărţi şi a tradus „Pravila" *de la Govora tipărită în 1640.*

George Mihăilă însoţeşte transliterarea Cronicii *de un lung şi erudit studiu (p. 5—91), de identificarea şi reproducerea în original a* izvoarelor, *de un indice de* nume proprii şi de cuvinte, *ca şi de* facsimile *(p. 429—585).*

E o carte pentru totdeauna! (ed. Minerva, 1989, 585 p.).

● *Răzvan Teodorescu publică în volumul colectiv* „Românii în istoria universală" *(III, 1, Iaşi, 1988, p. 543—566) un studiu intitulat: IMPLICAŢII BALCANICE ALE ÎNCEPUTURILOR MITROPOLIEI MOLDOVEI. O IPOTEZĂ. Cum mărturiseşte chiar autorul, în elaborarea ipotezei procedează cu* prudenţă *faţă de izvoarele de care se foloseşte, izvoare care cer implicarea istoricului în interpretarea lor. Nu ezită însă să îndrepte un „şir prea mare de coincidenţe" spre ceea ce ar putea fi o certitudine (p. 566). E vorba de premizele care s-au încheiat cu actul din 26 iulie 1401, prin care Iosif I Muşat a fost recunoscut ca Mitropolit al Moldovei, printr-o decizie patriarhală constantinopolitană. În momentul recunoaşterii el era, precum se ştie, hirotonit episcop. De cine, cînd, unde şi în ce împrejurări canonice şi cum a trecut la Suceava? Apelînd la interpretări ingenioase ale unor documente nu îndeobşte acceptate de istorici, Răzvan Theodorescu propune opinii interesante care, fără îndoială, ca toate problemele încă neelucidate definitiv, vor provoca discuţii utile între istorici, dacă nu cumva opiniile sale vor fi acceptate, şi vom avea astfel încă o problemă rezolvată.*

● *A apărut o carte de mare erudiţie despre Ion Creangă, care va isca, fără nici o îndoială, tot atît de mari controverse în lumea criticilor literari, dacă nu cumva mulţi vor evita intrarea în arenă. Căci „acest" Creangă e pe muchia dintre posibil şi imposibil. Cei care ar miza pe „posibil" ar putea promova, pornind de la autorul cărţii, o nouă dimensiune a creaţiei marelui humuleştean şi ar putea reuşi, dar ar putea şi eşua, iar cei care ar miza pe „imposibil", chiar dacă ar pierde o şansă, s-ar pune la adăpost de cei pentru care un astfel de Creangă e din principiu (!) imposibil. Premize există în carte pentru amîndouă. Să vedem care punct de vedere va birui. E vorba de cartea postumă a lui Vasile Lovinescu:* CREANGĂ ŞI CREANGA DE AUR *(Buc., 1989, 408 p.).*

Titlul ne indică drept criteriu mitul şi iniţierea care decurge din el. Noi o considerăm o încercare de curaj, unică şi chiar singulară în felul ei, pentru că nici un pas nu e pe drum bătătorit, iar drumurile ei noi, le sînt multora nefamiliare. E o exegeză cu totul nouă, filozofică, simbolică, a basmelor humuleşteanului. A judeca drept cartea, va cere un curaj asemănător cu al autorului, şi aceeaşi erudiţie. De acestea vor avea nevoie în mod egal cei ce o vor admite, ca şi cei ce o vor respinge. Nu e interpretarea despre care să se poată spune doar „merge", sau „nu merge". Trebuie spus şi de cel Pe ogorul criticii noastre interpretative, e o floare rară, uşor ciudată, de parcă ar fi răsărit dintr-o sămînţă căzută dintr-o planetă îndepărtată sau dintr-o sămînţă rămasă pînă acum neîncolţită, dintr-un trecut de mult uitat, pe care ni-l descoperă acum, dar numai ca pe un alfabet al unei limbi pe care n-o mai cunoaştem. Surprizele rămîn favoarea celor ce vor învăţa şi limba!

● *Va veni oare o vreme cînd nu se va mai scrie despre Eminescu? O vreme cînd se va fi aflat şi se va fi spus totul? Nu. Nu cred. Despre orice şi despre oricine putem spune o infinitate de lucruri. Despre Eminescu se vor scrie şi se vor spune infinite infinituri. Ion Roşu a scris o nouă carte despre ceea ce unii au putut crede că s-a spus totul:* LEGENDĂ şi ADEVĂR ÎN BIOGRAFIA LUI EMINESCU. Vol. I ORIGINILE. *(Bucureşti, Cartea Rom., 1989). Sînt remarcabile investigaţiile proprii, verificarea tuturor amănuntelor şi curajul, dacă nu al deciziilor, cel puţin al opţiunilor ferme în probleme îndeobşte controversate. Vom menţiona două: după tată Eminescu ar fi fost român bănăţean, cu numele sîrbizat de ierarhia Carloviţului, strămoşul său fiind preot dependent de această patriarhie. Toate celelalte ipoteze sînt respinse. Vom vedea dacă aceasta va rămîne totuşi ultima. Criticii care au scris despre ea, deocamdată o notează, dar n-o scot din categoria ipotezelor. Una nouă, posibil adevărată, dar ipoteză. Să mai aşteptăm aşadar, nu fără a da şi noii ipoteze drepturile ei. După mamă, este identificat un Ion Iurascu, tatăl Stolnicului Vasile Iuraşcu, bunicul lui Eminescu, tatăl mamei sale Raluca. Ion Iuraşcu era basarabean din Hotin.*

Ion Roşu a ajuns, după cercetări personale îndelungate, la aceste două momente de plecare din secolul al XVIII-lea, pentru stabilirea originii celui a cărui origine nu e indiferentă nimănui, chiar dacă aceasta nu-i adaugă şi nici nu-i scade absolut nimic din nimbul lui de mărimea universului în expansiune.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACŢIE: Dr. *Antonie Plămădeală*, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Arhid. prof. Dr. *Aurel Jivi*, redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu*; Arhid. *Ezechil Oancea*, tehnoredactor; Pr. *Vartolomeu Constantinescu*, corector.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA", sectorul export-import presă P.O. Box 12-201, telex 10376 presfir Bucureşti, Calea Griviţei nr. 64—66

ABONAMENTUL pe un an: 150 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2. Taxa poştală plătită în numerar Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu | 44.206 |

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

SUPLIMENT Sibiu, 15 ianuarie 1990 Nr. 2—4/1990

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

ORIENTĂRI ŞI PRECIZĂRI PRIVIND RELAŢIILE BISERICII ORTODOXE ROMÂNE CU CULTELE RELIGIOASE DIN ROMÂNIA ŞI ÎNDEOSEBI CU BISERICA GRECO-CATOLICĂ AFLATĂ ÎN CURS DE ORGANIZARE ŞI RECUNOAŞTERE LEGALĂ, CA PERSOANĂ JURIDICĂ ŞI CULT RELIGIOS AUTONOM ÎN ROMÂNIA

În duhul principiilor libertăţii şi adevăratei democraţii instaurate în România, Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a venit, în mod firesc, în întîmpinarea traducerii în fapte a acestor principii, formulînd poziţia ei faţă de celelalte culte religioase.

Ca urmare, dorind să contribuie la renaşterea spirituală a poporului român, în noul climat de libertate religioasă, a hotărît continuarea şi dezvoltarea relaţiilor ecumenice frăţeşti cu toate cultele religioase din România, pe baza dragostei evanghelice care îi stă drept călăuză.

Luînd cunoştinţă de recentele decrete ale Consiliului Frontului Salvării Naţionale referitoare la cultele religioase întîmpină creştineşte, în aceeaşi măsură, şi dorinţa Bisericii Greco-Catolice din România de a se organiza în condiţiile actuale, ca un cult autonom cu personalitate juridică, în condiţiile prevăzute de legile în vigoare dar, în acelaşi timp, îşi manifestă îngrijorarea faţă de situaţiile de tensiune care s-au produs deja în unele parohii din Transilvania. De aceea, Sfîntul Sinod face apel la păstrarea unităţii creştine frăţeşti pentru a nu se produce acte de violenţă şi dezbinare dureroasă.

Spre a preîntîmpina orice stare nedorită, Sfîntul Sinod a hotărît ca o comisie din partea Patriarhiei Române să poarte un dialog frăţesc cu o comisie similară din partea Bisericii Greco-Catolice, care să lucreze sincer şi deschis pentru a ajunge la un rezultat pozitiv de reconciliere, fără a se recurge la acte de dezordine, care ar putea să apară în comunităţile parohiale.

Pentru a preveni abuzurile şi violenţele şi pentru a nu se mai repeta pagubele produse în anul 1700 şi în anul 1948, eparhiile au fost îndrumate să aducă la cunoştinţa autorităţilor de stat stările de tensiune care s-au creat deja în unele parohii şi ar putea să apară şi în altele.

În lumina celor hotărîte de Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, vestim pe această cale că, în ziua de 24 ianuarie 1990 la Ministerul Cultelor din Bucureşti s-au întîlnit Î. P. S. Mitropolit ANTONIE al Ardealului şi Î. P. S. Mitropolit NICOLAE al Banatului, din partea Bisericii Ortodoxe Române, cu Î. P. S. Mitropolit ALEXANDRU TODEA din partea Bisericii Greco-Catolice, în prezenţa d-lui GELU VOICAN VOICULESCU, Vice-preşedinte al guvernului şi a d-lui Prof. Dr. NICOLAE STOICESCU, Ministrul Cultelor.

Cu acest prilej s-a convenit ca, mai întîi, Biserica Greco-Catolică să-şi îndeplinească procedura de recunoaştere legală de cult religios autonom, în conformitate cu legiuirile în vigoare, şi apoi să se treacă la dialog, la nivel de eparhii şi parohii, privind eventuala reglementare a bunurilor bisericeşti, după ce parohiile greco-catolice se vor înscrie la primării şi vor primi calitatea de persoane juridice. **Cei care vor ocupa cu forţa biserici ortodoxe riscă să fie traşi la răspundere pe cale legală.**

*

În lumina celor de mai sus, dorim să facem o serie de consideraţii de natură istorică-juridică, în scopul stabilirii, pe cale paşnică, fără violenţă, a relaţiilor actuale dintre Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Greco-Catolică, ultima în curs de formare şi recunoaştere legală, ca un cult religios autonom în România.

Pentru toţi doritorii de bine, rememorăm faptul că Mitropolitul ATANASIE ANGHEL şi preoţii care au semnat Actul unirii cu Roma la 1698 au precizat că se unesc cu Roma în următoarele condiţiuni:

„Cum pre noi şi rămăşiţele (urmaşii) noastre, din obiceiul Bisericii noastre a Răsăritului, să nu ne clintească, ci toate ceremoniile, (cult), sărbătorile, posturile, cum pînă acum, aşa şi de acum înainte să fim slobozi a le ţine după obiceiul vechi (al Bisericii Răsăritului)".

În baza acestui act, în Ardeal la anul 1698, s-a frînt unitatea Bisericii Ortodoxe Române strămoşeşti, prin apariţia unei noi Biserici româneşt, unite cu Roma, prin desprinderea ei din trupul Bisericii-Mame, Biserica Ortodoxă Română strămoşească.

Unirea cu Roma s-a făcut cu silnicie din partea catolică şi cu multe jertfe din partea Românilor ortodocşi, pe care istoria le-a consemnat în filele sale şi se cunosc.

Cu toate acestea, **cele două Biserici au vieţuit ca două Biserici româneşti surori,** luptînd deseori alături pentru realizarea aceloraşi înalte idealuri româneşti, aşa cum au făcut la 1848 şi la 1 decembrie 1918.

În Constituţia României Mari din anul 1923 (art. 22), cele două Biserici româneşti surori apar sub denumirea de:

— Biserica Ortodoxă Română dominantă;

— Biserica Română Unită care se bucură de întîietate faţă de celelalte Biserici.

O tulburare a relaţiilor firesti dintre cele două Biserici româneşti, frăţeşti, autonome, s-a produs prin Concordatul semnat la 10 mai 1927, la Roma, între Guvernul Regal al României şi Sfîntul Scaun, act ratificat de Parlamentul României în anul 1929, prin care Biserica Română Unită, în baza art. 1 şi 2 din Concordat, devine un rit grec al Bisericii Catolice apostolice romane, pierzîndu-şi astfel, autonomia pe care o avea.

În art. 1 din Concordat se spune:

„Religia catolică, apostolică, romană de orice rit, se va practica şi exercita liber şi în public, în tot Regatul României".

În art. 2 din Concordat este stabilită şi ierarhia Bisericii Catolice, apostolice romane pentru ritul grec, pentru ritul latin şi pentru ritul armean.

În art. 2, lit. A, se precizează nomenclatura ierarhiei catolice pentru ritul grec (fosta Biserică Română Unită conform art. 22 din Constituţia din 1923), precum urmează:

„A. Pentru ritul grec:

Provincia Bisericească Alba Iulia şi Făgăraş.

Mitropolia: Blaj, cu patru sufraganţi:

1. Oradea-Mare;

2. Lugoj;

3. Gherla (Scaunul Episcopal şi Capitlul urmează a fi transferate de comun acord între Sfîntul Scaun şi Guvernul Regal);

4. O nouă Dioceză ce urmează a fi înfiinţată în Nord, cu Scaunul Episcopal ce urmează a fi desemnat de comun acord între Sfîntul Scaun şi Guvernul regal. Din această Dioceză vor face parte şi greco-rutenii cu o administraţie specială".

Din textul expres al art. 2, lit. A din Concordat rezultă şi este evident vădită intenţia de catolicizare a Bisericii Române Unite împotriva Constituţiei în vigoare atunci (1923), care recunoştea existenţa unei Biserici Române Unite autonome.

Acelaşi Concordat prevedea privilegii pentru Biserica Romano-Catolică, în care era inclusă şi Biserica Română Unită sau Greco-Catolică ca o Biserică Romano-Catolică de rit grec, şi posibilitatea ca această Biserică să fie condusă direct de Roma (sub jurisdicţia Sfîntului Scaun).

Această integrare a Bisericii Române Unite autonome (cf. art. 22 din Constituţia din 1923) în cadrul Bisericii Romano-Catolice apusene, ca un rit grec al acestei Biserici, s-a făcut fără consultarea şi consimţămîntul credincioşilor şi al clericilor Bisericii Române Unite.

Nulitatea Concordatului şi lipsa constituţionalităţii sale ca act juridic, precum şi punctul de vedere al Bisericii Ortodoxe Române dominante, cu privire la valabilitatea Concordatului, ca şi privilegiile acordate, prin Concordat, Bisericii Romano-Catolice, în cadrul căreia era inclusă şi Biserica Română Unită ca un rit grec al acestei Biserici, au făcut obiectul unor numeroase studii documentare şi luări de poziţii oficiale ale Bisericii Ortodoxe Române (Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române), şi a unor personalităţi de prestigiu ale culturii româneşti interbelice (Patriarhul MIRON CRISTEA, Mitropolitul NICOLAE BĂLAN al Ardealului, profesorii universitari ONISIFOR GHIBU, IOAN LUPAŞ, LIVIU STAN şi mulţi alţii).

Starea nefirească creată prin Concordat a încetat o dată cu denunţarea Concordatului între România şi Sfîntul Scaun, la 11 iulie 1948, prin Decretul nr. 151/1948, de denunţare a Concordatului încheiat la 10 mai 1927 între România şi Sfîntul Scaun.

În acest decret, valabil şi astăzi, se arată:

„Concordatul încheiat între România şi Sfîntul Scaun la 10 Mai 1927, precum şi acordurile şi convenţiunile ulterioare, intervenite în aplicaţiunea acelui concordat, se denunţă pe data publicării prezentei legi.

Pe aceeaşi dată încetează aplicaţiunea concordatului, acordurilor şi convenţiunilor ulterioare.

Legea din 12 iunie 1929, pentru ratificarea concordatului, precum şi legile de ratificare a convenţiunilor sau acordurilor ulterioare, se abrogă".

Ca o consecinţă firească a susnumitului act al puterii de stat, Biserica Română Unită a încetat să mai constituie un rit al Bisericii Romano-Catolice, redevenind o Biserică Română autonomă unită în România.

În baza acestei autonomii dobîndite prin actul de denunţare a Concordatului, protopopii, preoţii şi credincioşii Bisericii Române Unite Autonome, în Consfătuirile avute în lunile iulie—octombrie 1948 şi, ca urmare a apelurilor pentru reîntregirea spirituală lansate de ierarhii Bisericii Ortodoxe Române la 21 octombrie 1948, s-au hotărît şi au revenit în sînul Bisericii-Mame. Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române i-a primit şi a consfinţit dorinţa lor de a reveni în sînul Bisericii noastre strămoşeşti, Biserica Ortodoxă Română.

Sus menţionata hotărîre sinodală a consfinţit reîntregirea Bisericii Ortodoxe Române, ca Biserică mamă strămoşească, integrînd în sînul ei, cu drepturi şi îndatoriri egale, pe credincioşii şi clericii fostei Biserici Române Unite Autonome, care au solicitat reintegrarea lor în cadrul Bisericii Ortodoxe Române, fără ingerinţe din partea acesteia. Era o întoarcere firească la Biserica strămoşească de care au fost despărţiţi prin minciună, promisiuni nerealizate şi teroare (să ne amintim ce a făcut generalul Buccow în 1761!)

Menţionăm că în anul 1948, o parte dintre ierarhi şi clerici ai Bisericii Române Unite nu au

împărtășit acest punct de vedere al majorității credincișilor și clericilor și nu și-au mai creat un cadru legal de desfășurare a activității lor, deși aveau această posibilitate, ca urmare a publicării decretului 177/1948, privind regimul legal general al Cultelor din Republica Populară Română, publicat în Monitorul Oficial nr. 178, partea I-a din 4 august 1948.

Această grupare minoritară de ierarhi și clerici au rămas integrați în cadrul Bisericii Romano-Catolice, nerecunoscînd valabilitatea denunțării Concordatului.

Menținerea în această stare de fapt, cît și neprezentarea unui punct de vedere legal al acestei grupări minoritare, care nu a revenit la Biserica Ortodoxă Română, a impus autorității de stat promulgarea Decretului nr. 358 din 2 dec. 1948, publicat în Monitoriul Oficial nr. 281 din 2 dec. 1948, al cărui text îl reproducem integral:

„Art. 1. — În urma revenirii comunităților locale (parohii) ale cultului greco-catolic la cultul ortodox român și în conformitate cu art. 13 din Decretul nr. 177 din 1948, organizațiile centrale și statutare ale acestui cult, ca Mitropolia, Episcopiile, capitlurile, ordinele, congregațiunile, protopopiatele, mănăstirile, fundațiunile, asociațiunile, cum și orice alte instituții și organizațiuni, sub orice denumire încetează de a mai exista.

Art. 2. — Averea mobilă și imobilă aparținînd organizațiilor și instituțiilor arătate la art. 1 din prezentul Decret, cu excepția expresă a averii fostelor parohii, revine Statului Român, care le va lua în primire imediat.

O comisiune interdepartamentală compusă din delegați ai Ministerelor: Cultelor, Finanțelor, Afacerilor Interne, Agriculturii și Domeniilor și Învățămîntului Public, va hotărî destinația acestor averi, putînd atribui o parte din ele Bisericii Ortodoxe Române, sau diferitelor ei părți componente".

Evenimentele revoluționare petrecute în luna decembrie 1989 au determinat, în baza principiilor democratice, enunțate în Platforma Program a Frontului Salvării Naționale, apariția și publicarea Decretului-Lege nr. 9 din 31 decembrie 1989 al Consiliului Frontului Salvării Naționale, în care se stipulează:

„Sînt și rămîn abrogate" o serie de decrete și legi, între care, la pct. 20 (ultimul), se indică și abrogarea Decretului nr. 358/1948, pentru stabilirea situației de drept a fostului cult greco-catolic, al cărui text integral l-am citat mai sus.

Efectul juridic al Decretului-Lege nr. 9 din 31 decembrie 1989 al Consiliului Frontului Salvării Naționale, prin care s-a abrogat Decretul nr. 358/1948 impune următoarele considerațiuni juridice:

1. — **Abrogarea unui text de lege nu produce efecte retroactive și nici nu conduce la interpretarea sa în afara voinței legiuitorului;**

2. — Abrogarea se referă la un text expres — decretul nr. 358/1948 — și nu a întregii legislații românești care guvernează materia, respectiv aceea a regimului legal al Cultelor în România.

Cu referire la aceste principii de drept mai sus enunțate, facem următoarele precizări:

1. — **Abrogarea Decretului nr. 358/1948 nu conduce la restabilirea regimului juridic legal al Cultului Greco-Catolic și nici la interpretarea că existența materială și spirituală a acestuia a fost recunoscută, atîta vreme cît Decretul-Lege nr. 9/31 decembrie 1989 al Consiliului Frontului Salvării Naționale nu face această precizare expresă.**

2. — De altfel, legislația română în vigoare referitoare la Culte, la această dată, respectiv art. 17 și 30 din Constituția României, Decretul 177 din 1948, privind regimul legal general al Cultelor din România și Decretul nr. 334/1970, privind organizarea și funcționarea Departamentului Cultelor, impune concluzia că:

a) În vederea recunoașterii, „fiecare cult religios va înainta, prin Ministerul Cultelor, spre comunicare și aprobare, Statutul său de organizare și funcționare, cuprinzînd sistemul de organizare, conducere și administrare, însoțit de mărturisirea de credință respectivă" (art. 14 din Decretul 177/1948).

b) „Cultele religioase recunoscute vor trebui să aibă organizație centrală, care să reprezinte cultul, indiferent de numărul credincioșilor săi" (art. 12 Decretul nr. 177/1948).

c) „Șefii Cultelor, precum și mitropoliții, arhiepiscopii, episcopii, superintendenții, administratorii apostolici, vicarii administrativi și alții, avînd funcțiuni asemănătoare, aleși sau numiți în conformitate cu Statutele de organizare ale Cultelor respective, nu vor fi recunoscuți în funcțiune decît în baza aprobării Prezidiului Marii Adunări Naționale, dată prin Decret, la propunerea Guvernului, în urma recomandării Ministrului Cultelor" (art. 21, Decretul 177/1948).

Prevederile specifice regimului legal al Cultelor în România sînt în concordanță cu prevederile constituționale în vigoare (art. 30 — Constituția României) și prevederile art. 31, 32, 33 din Decretul nr. 31/1954, privitor la persoanele fizice și persoanele juridice, ca și a Legii privind persoanele juridice din 1924, în vigoare.

Securitatea circuitului civil al Legilor, impune aplicarea principiului potrivit căruia, acolo unde legea nu dispune, nu se poate veni cu o interpretare restrictivă.

În acest sens, dacă în prevederile Decretului-Lege nr. 9 din 31 dec. 1989 nu se face nici o referire (expresă sau implicită) la situația juridică a averii mobile și imobile a fostului cult greco-catolic, nu se poate pune în discuție această problemă decît în cazul în care o reglementare legală — decret sau lege — va stabili, în viitor, situația juridică a susmenționatei averi.

Pentru a reintra în posesia bunurilor fostei Biserici Greco-catolice, în cazul recunoașterii legale a Cultului Greco-catolic, se impun următoarele:

a) — **În vederea dobîndirii bunurilor organizațiilor centrale, e necesar a se cere instituirea unei comisii interdepartamentale pentru a stabili în ce măsură fostele bunuri, intrate în proprietatea statului, pot fi retrocedate.**

b) — În ce privește averile fostelor parohii care, în baza legii, au fost „expres exceptate" de la trecerea în prporietatea statului, este bine știut că ele au urmat comunitatea care este proprietara de drept și de fapt a acestor averi, ele integrîndu-se în averea parohiei ortodoxe în care s-a integrat și parohia fostă greco-catolică.

Parohia fiind persoană juridică își administrează averea prin organele sale: Adunarea Parohială ca organ deliberativ și Consiliul parohial ca organ executiv.

Modul de administrare a averii parohiale este prevăzut de Statutul de organizare și funcționare a Bisericii Ortodoxe Române aprobat prin Decret al Prezidiului Marii Adunări Naționale la 23 februarie 1949.

În situația concretă în care, după apariția și recunoașterea în condițiile legii actuale a Cultului greco-catolic autonom din România, se va ajunge la formarea de parohii greco-catolice, și în cazul că aceste parohii se formează prin trecerea unor credincioși, membri ai parohiilor ortodoxe, la Cultul greco-catolic, preconizat, se impune și divizarea averii mobile și imobile a parohiei ortodoxe din cadrul căreia se desprind acești credincioși: **aceasta se va putea face numai după înregistrarea parohiei greco-catolice în registrul special al primăriei, în conformitate cu legile în vigoare.**

Dorim să precizăm că, în prezent, materia privind divizarea patrimoniului unei persoane juridice prin desprinderea din ea a unei noi persoane juridice, este reglementată de următoarele acte normative, cu privire la împărțirea patrimoniului unei persoane juridice prin divizare:

Art. 41, alin. 2 din Decretul nr. 31/1954, privitor la persoanele fizice și persoanele juridice din 30 ian. 1954, publicat în Buletinul Oficial nr. 8/30 ianuarie 1954 prevede că: „Divizarea se face prin împărțirea întregului patrimoniu al unei persoane juridice între mai multe persoane juridice care există sau care iau, astfel ființă".

Art. 44, alin. 1 și 2 din același Decret prevede că:

„Divizarea precum și desprinderea unei părți din Patrimoniul acestora (este vorba de persoană juridică), se face în temeiul hotărîrii organului (al acestei persoane juridice), chemat a le decide, precum și cu recunoașterea din partea organului competent, potrivit prevederilor legii".

„Dispozițiile alineatului precedent sînt aplicabile, prin asemănare, și organizațiilor obștești (cultele religioase)".

La data la care se va produce, în concret, divizarea parohiei și împărțirea averilor mobile și imobile ale parohiei, ca persoană juridică, se va avea în vedere și legislația care, eventual, va reglementa materia la acea dată.

*

Am înfățișat cele de mai sus în dorința ca ierarhii, clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române și ierarhii, clerul și credincioșii Bisericii greco-catolice, aflate în curs de organizare și recunoaștere legală, ca un cult religios autonom în România, să cunoască obiectiv cadrul legal al relațiilor actuale dintre cele două Biserici, din care rezultă că:

— Biserica greco-catolică în curs de organizare și recunoaștere legală, va trebui, mai întîi, să îndeplinească toate cele prevăzute în art. 13 și 14 din Decretul 177/1948, pe care le-am citat mai sus, pentru a deveni un cult religios autonom, legal recunoscut.

— **Parohiile greco-catolice ce se vor constitui legal — după recunoașterea Cultului greco-catolic autonom — prin înscrierea la primărie, act prin care vor căpăta statutul de persoană juridică, pot să intre în dialog cu privire la divizarea patrimoniului parohiei din care s-au desprins, în condițiile art. 37 din Decretul nr. 177/1948,** care prevede următoarele:

„Art. 37. — Dacă cel puțin 10% din numărul credincioșilor comunității locale a unui cult trec la alt cult, comunitatea locală religioasă a cultului părăsit pierde de drept o parte din patrimoniul său, proporțional cu numărul credincioșilor care au părăsit-o și această parte proporțională se strămută, tot de drept, în patrimoniul comunității locale a cultului adoptat de noii credincioși.

Dacă cei care părăsesc comunitatea locală alcătuiesc majoritatea, Biserica (locașul de închinăciune, casa de rugăciuni), cum și edificiile anexe, aparțin de drept comunității locale a cultului nou adoptat, cealaltă avere cuvenindu-se celor două comunități locale în proporția arătată la alineatul precedent.

Dacă cei trecuți de la un cult la altul reprezintă cel puțin 75% din numărul credincioșilor comunității locale a cultului părăsit, întreaga avere se strămută, de drept, în patrimoniul comunității locale a cultului adoptat, cu drept de despăgubire pentru comunitatea locală părăsită, proporțional cu numărul celor rămași, fără a se socoti biserica (locașul de închinăciune, casa de rugăciuni) și edificiile anexe; această despăgubire va fi plătită în termen de cel mult 3 ani de la stabilirea ei.

Cazurile prevăzute în acest articol vor fi constatate și soluționate de judecătoria populară a locului".

În acest scop Biserica Ortodoxă Română, prin Sfîntul Sinod, a îndrumat Centrale eparhiale ca, la momentul respectiv, după recunoașterea legală a Cultului greco-catolic autonom și după formarea, potrivit legii, prin înscrierea la primărie, a parohiilor greco-catolice să constituie o comisie specială, formată din Vicarul administrativ, Consilierul administrativ economic, consilierul juridic și protopopul locului, pentru ca împreună cu o comisie similară din partea cultului greco-catolic, recunoscut legal, să procedeze la reglementarea, conform legii, a partajării averii, mobile și imobile bisericești a parohiilor care urmează a fi divizate, în cazul în care o parte din credincioșii parohiilor ortodoxe române actuale trec la Cultul greco-catolic din România, conform principiului proporționalității membrilor, prevăzut de art. 37 din Decretul 177/1948.

Biserica Ortodoxă Română, prin Sfîntul Sinod, face apel la ierarhii, clericii și credincioșii ei ca toate tratativele cu reprezentanții Cultului greco-catolic ce urmează a se organiza și a fi recunoscut, cu respectarea legilor în vigoare, să se desfășoare pașnic, în duh frățesc și românesc, de demnitate și omenie românească, conștienți de valoarea adevăratei libertăți și democrații din România, care trebuie să ducă la păstrarea și întărirea unității și spiritualității românești, în spiritul glasului moșilor și strămoșilor noștri care au dorit întotdeauna aceasta.

De aceeași opinie s-a declarat și reprezentantul Bisericii greco-catolice, mitropolitul ALEXANDRU TODEA, care a promis că va face apel la calm și înțelegere la toți slujitorii și enoriașii Bisericii Unite.

Să rămînem în această unitate care ne va da posibilitatea să repunem în adevărata ei valoare spiritualitatea românească, specifică poporului nostru.

Așa să ne ajute Dumnezeu!

LOCOTENENȚA PATRIARHALĂ și CONSILIUL NAȚIONAL BISERICESC

Materialul întocmit de: Arhid. Dr. Ioan N. Floca — Profesor la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, Pr. Constantin Pârvu — Vicarul Administrativ al Cancelariei Sf. Sinod și Avocat Mircea Pârvu din București.

24 ianuarie 1990
BUCUREȘTI

MATERIALUL VA FI CITIT DE CĂTRE CUCERNICII PREOȚI ÎN BISERICĂ

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Anul 138 Sibiu, 1 februarie 1990 Nr. 5—6/1990

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

COMUNICAT
din partea Ministerului Cultelor

În ziua de 24 ianuarie a.c., a avut loc la Ministerul Cultelor o întîlnire de lucru în problema reînființării Bisericii greco-catolice (unite), desființată în 1948.

La această întîlnire — desfășurată într-un spirit de înțelegere creștină și unitate românească — au participat domnii Gelu Voican-Voiculescu, vicepremier-ministru al guvernului, și Nicolae Stoicescu, ministrul cultelor, precum și Înalt Prea Sfinții: Antonie, Mitropolitul Ardealului, Nicolae, Mitropolitul Banatului și Alexandru Todea, mitropolitul (nerecunoscut încă) al Bisericii greco-catolice.

În urma discuțiilor, s-a hotărît ca lucrările să se desfășoare în mod pașnic, în următoarea ordine:

1. Biserica greco-catolică să ceară legalizarea de la organele în drept;

2. Pînă la obținerea legalizării, într-o lună sau două, preoții și credincioșii să se lămurească în liniște și în duh creștin pentru care dintre cele două Biserici optează: rămîn ortodocși — așa cum au fost moșii și strămoșii lor — sau devin greco-catolici (uniți);

3. În faza ultimă — după ce s-a stabilit măcar aproximativ numărul credincioșilor ortodocși și uniți — va avea loc repartizarea lăcașurilor de cult și a caselor parohiale, proporțional cu numărul de credincioși ortodocși sau uniți din fiecare parohie; repartizarea se va face de către o comisie mixtă, în prezența reprezentanților autorităților locale.

Rugăm pe preoți și credincioși să respecte această ordine firească, stabilită prin înțelegere între reprezentanții celor două Biserici. Cei care vor ocupa prin forță edificii de cult vor suporta rigorile legii.

Ministru,
Prof. NICOLAE STOICESCU

ORTODOXIA — linia de continuitate cu credința apostolică

Ortodoxia în Transilvania a fost credința moșilor și strămoșilor noștri din clipa în care ne-am alcătuit ca neam românesc din daci și din romani. Cu ea am străbătut veacurile. Cu ea ne-am păstrat ființa și limba, obiceiurile și tradițiile. Ea ne-a apărat de cei care, năvălind unii după alții, ar fi putut să ne înghită, să ne facă să dispărem de pe fața pămîntului.

Ortodoxia ne-a apărat pe noi și noi am apărat-o pe ea. Ne-am slujit reciproc și am dăinuit împreună. Ea ne-a ținut ca într-o familie în care fiecare poartă de grijă celuilalt.

Mama noastră, Ortodoxia, ne-a vegheat idealurile, răbdările și suferințele, și ne-a dat încredințarea că Domnul Dumnezeul părinților noștri ne iubește și nu ne părăsește.

Fără să urîm pe nimeni, să ne iubim Ortodoxia. Cei ce sîntem ortodocși, botezați în aceeași credință, să fim ceea ce sîntem.

Mîntuitorul ne-a cerut întotdeauna tăria credinței. S-o arătăm. În pace, în bună înțelegere, în iubire, în respect reciproc, dar și cu sentimentul că ne aflăm pe cea mai pură linie de continuitate cu credința apostolică, aceea care ne dă certitudinea mîntuirii. Aceea în care au adormit și își dorm somnul de veci moșii și strămoșii noștri, și care ne-au lăsat-o ca pe un testament sfînt de comuniune cu ei și cu Dumnezeu.

Ortodoxia noastră cea din toate timpurile să ne ocrotească! Și noi s-o ocrotim! Domnului să ne rugăm!

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

Adevăruri care nu se cunosc

Praznicul Crăciunului din anul mîntuirii 1989 ne-a adus tuturor nu numai „bucuria cea mare" a Nașterii Pruncului Sfînt în Betleemul Iudeii, ci și bucuria eliberării neamului românesc din „robia întunericului și a morții". După cum Nașterea lui Hristos a deschis o pagină nouă în „istoria mîntuirii", tot așa „ziua renașterii naționale" deschide o pagină nouă în istoria neamului nostru atît de mult încercat timp de o jumătate de veac. S-au deschis perspective noi și pentru lucrarea Bisericii strămoșești în mijlocul poporului român, care are nevoie, mai mult ca oricînd de o redresare morală, de o reîntoarcere la Hristos și la adevărurile veșnice ale Evangheliei Sale. Dar acest lucru nu se poate face decît prin unitate, prin dragoste și prin frăție românească.

Schimbările din decembrie 1989 au dus și la anularea unui act, emis cu 41 de ani în urmă, prin care Biserica greco-catolică era scoasă în afara legii. Am văzut la T.V. episcopi romano-catolici maghiari, întruniți în sinod la Alba, Iulia cu greco-catolici români, așa cum se întruneau în Austro-Ungaria de altădată! Ne-am fi așteptat la o întîlnire a episcopilor români de ambele rituri (ortodox și unit), și nu la o întîlnire a greco-catolicilor cu episcopi de alt neam și de rit latin! L-am văzut la T.V. și pe un episcop greco-catolic, pe care nu l-a recunoscut nici propria sa ierarhie, care declara că aparține unei Biserici care a trăit „în catacombe"! — Am aflat că și-a făcut studiile la Institutul teologic ortodox din București, care nu activează în catacombe! Știm și aceea că foștii preoți uniți, care n-au revenit la ortodoxie în 1948, și-au desfășurat activitatea liber, în instituții de stat, neexpuși atîtor vexațiuni din partea autorităților comuniste, iar fiii lor n-au fost împiedicați la intrarea în școli și facultăți, așa cum se întîmpla cu preoții ortodocși, respectiv cu fiii acestora. Mai știm că preoții care au dorit să revină la Biserica strămoșească în 1948 au fost primiți cu dragoste și și-au continuat activitatea, iar lăcașurile lor de închinare au fost întreținute, împodobite cu picturi, iar în multe parohii unite s-au ridicat biserici noi.

Dar nu acesta este rostul rîndurilor de față, ci altul. Credincioșii noștri — și mă gîndesc nu numai la cei din mediul rural, ci și la intelectuali —, nu cunosc o serie de aspecte legate de trecutul românilor transilvăneni, ci doar atît că Blajul a lucrat pentru redeșteptarea națională și culturală a românilor transilvăneni. Recunoaștem acest lucru. Dar e bine să cunoaștem și felul în care a apărut Biserica greco-catolică sau unită, mai ales acum, cînd tot la T.V., la radio și în presa „liberă" se aud sau se citesc cuvinte de nemeritată osîndă la adresa Bisericii ortodoxe, a preoților ei și mai ales a ierarhiei sale.

O cercetare cît de superficială a istoriei Bisericii ortodoxe românești ne va convinge ușor că ea n-a fost altceva decît un lung martiriu. A suferit prigoane în perioada daco-romană din partea împăraților romani care considerau învățătura creștină ca „religio illicita", ca și în perioada migrațiilor. În mileniul al doilea a cotropirii teritoriilor intracarpatice de regatul feudal maghiar, Biserica ortodoxă a fost expusă în perioada voievodatului (pînă în 1541), — prozelitismului catolic, patronat de papii și regii Ungariei; în perioada principatului (1541—1688) s-a desfășurat o acțiune prozelitistă calvină de o mare duritate, patronată de principii calvini maghiari din Alba Iulia. Rezultatul acestor acțiuni prozelitiste a fost catolicizarea, mai tîrziu calvinizarea foștilor cnezi români din veacurile XIII—XV, unii ctitori de biserici și mănăstiri, — și în final, maghiarizarea lor. Așa se face că românii transilvăneni n-au mai avut o clasă conducătoare, care a fost deznaționalizată treptat, prin mijlocirea altor confesiuni.

După trecerea Transilvaniei în stăpînirea Habsburgilor catolici (1688), a început o acțiune de atragere a românilor la unirea cu Biserica Romei. Ea avea și un substrat politic, pentru că în perioada principatului, majoritatea comunităților care formau cele „trei națiuni recepte" au trecut la alte confesiuni: sașii la luteranism (în totalitate), ungurii și secuii (parțial) la calvinism și unitarianism. Dar, după 1688, într-un stat catolic, cum era al Habsburgilor, raportul de forțe trebuia schimbat în favoarea catolicismului. Așa se face că atenția cercurilor conducătoare din Viena — ajutate de iezuiții maghiari — se îndreaptă spre credincioșii ortodocși, care constituiau majoritatea locuitorilor țării. De o trecere a românilor la romano-catolicism nu putea fi vorba mai ales că preoții lor erau căsătoriți, ceea ce Biserica apuseană nu admitea, iar limba liturgică era cea română, pe cînd Biserica apuseană folosea pe atunci exclusiv limba latină. De aceea, s-a lucrat și în Transilvania pentru trecerea românilor la „uniație" sau „uniatism", cum se făcuse și în cadrul altor Biserici ortodoxe (Ucraina, Siria, Țara Sfîntă), prin recunoașterea celor patru puncte dogmatice formulate de Sinodul de unire din Ferrara — Florența din 1438—1439 (care n-a avut însă urmări): primatul papal (papa este capul întregii creștinătăți), învățătura despre Filioque (Duhul Sfînt purcede de la Tatăl „și de la Fiul", la care Biserica apuseană a renunțat astăzi), purgatoriul (loc curățitor între rai și iad) și împărtășirea cu azimă (pîine nedospită).

Există o „carte de mărturie" cu data de 7 octombrie 1698, semnată de 38 de preoți și protopopi. Pe pagina întîia era o declarație evazivă de unire, prin care preoții făgăduiau să fie ascultători față de papa. Textul de pe pagina a II-a, redactat în limba latină, era complet diferit de cel de pe pagina I-a, — precizîndu-se că preoții primesc întreaga învățătură a Bisericii catolice și în mod deosebit cele patru puncte florentine. Prin două adausuri ulterioare, preoții cereu însă păstrarea neschimbată a legii strămoșești: liturghia, posturile, calendarul ș.a.

În urma presiunilor iezuiților asupra mitropolitului Atanasie Anghel din Alba Iulia, acesta a semnat la Viena, la 7 aprilie 1701, o declarație de

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Dr. *Mircea Păcurariu*

150 de ani de la naștere

Evocarea lui TITU MAIORESCU

Altă aniversare a culturii românești înscriindu-se în seria deschisă de Eminescu și Creangă, capii unei generații de aur, un sentiment de adîncă venerație ne cuprinde în chip firesc față de filosoful, esteticianul și criticul literar, cel ce și-a pus chezășia numelui și activității sale pe pergamentul de noblețe intelectuală a neamului nostru. Apariția lui are acel caracter de spontaneitate și oarecum de mister original ce-l întîlnim și la I. H. Rădulescu, Gh. Asachi. Gh. Barițiu, B. P. Hasdeu, N. Iorga, V. Pârvan, alături de care gîndul nostru se îndreaptă cu smerenia cu care treci pe lîngă o troiță, la picioarele căreia ard, în tărînă, cîteva luminări . . .

Acum, la 150 de ani de la nașterea (Craiova, 15 februarie 1840) fiului unui dascăl transilvănean (Ioan Maiorescu, revoluționar și autor de scrieri istorice și lingvistice), înrudit după mamă cu Petru Maior și Timotei Cipariu, și al Mariei, sora lui Ioan Popazu, remarcabil orator, întemeietorul Gimnaziului român din Brașov și viitor episcop, acuma, deci, cînd trăim o epocă binecuvîntată de efloreșcență literară, putem înțelege și mai limpede stăruitorul său rol de „viguros îndrumător critic și cultural", cum îl numește astăzi N. Manolescu.

Dar care i-au fost condițiile sufletești alcătuitoare unei ființe lăuntrice ce a generat acea superioară putere de a-și impune cu autoritate părerile și de a rămîne, în linii mari, mereu actual?

Ca și marii scriitori clasici, Titu Maiorescu, „nobil model pentru junimea studioasă", cum îl considera G. Sion, a început prin a fi el însuși în ceea ce privește simțul artistic, ca și cugetarea filosofică, precum și prin neîntrecutul har al expresivității în scris și verbal; o expresivitate cursivă și lapidară, care i-a favorizat impresionanta oratorie ținută la tribună, la catedră, la bară (în Iași și București). Bunul său gust — e adevărat — era

(Continuare în pag. a 4-a)

Valeriu C. Neștian

O PRIORITATE ABSOLUTĂ — ÎNTOARCEREA LA CATEHISM

Cunoașterea învățăturii de credință a Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, așa cum a păstrat-o și a învățat-o Biserica noastră dreptmăritoare de-a lungul secolelor, a fost și rămîne pentru totdeauna una dintre îndatoririle principale ale adevăratului creștin. *„Aceasta este viața veșnică ca să Te cunoască pe Tine singurul Dumnezeu adevărat, și pe Iisus Hristos pe care L-ai trimis"* — ne învață Sfîntul Apostol și Evanghelist Ioan (XVII,3). Cunoașterea adevăratei credințe conduce în chip firesc la împlinirea voii lui Dumnezeu cuprinsă în sfintele porunci și, prin aceasta, la mîntuirea sufletelor, la fericirea vremelnică și veșnică a credincioșilor. Trimiterea la propovăduire a Sfinților Apostoli de către Mîntuitorul Iisus Hristos a fost însoțită de porunca de *a învăța* și *a boteza* toate neamurile, avînd pentru aceasta făgăduința de a fi cu ei și cu urmașii lor, prin asistența Duhului Sfînt, pînă la sfîrșitul veacurilor (Cf. Matei 28, 19).

Sfinții Apostoli, și după ei Sfinții Părinți și urmașii lor legitimi, episcopii și preoții, au împlinit această poruncă, îndeosebi în luptele cu numeroasele erezii care s-au ivit de-a lungul veacurilor. Ei ne-au lăsat acele neprețuite opere de învățătură creștină, de tîlcuri și omilii la textele Sfintei Scripturi, din care s-au inspirat mai tîrziu alcătuitorii de *Mărturisiri de credință*, de cunoscutele *Catehisme*. Alcătuite după trebuințele credincioșilor, după puterea lor de înțelegere, catehismele au fost cărțile de căpătîie ale îndoctrinării credincioșilor, pentru înzestrarea lor cu cunoștințele elementare din tezaurul credinței noastre dreptmăritoare.

Și în Biserica Ortodoxă Română, Catehismul, ca o carte de învățătură a dreptei credințe, a cunoscut o largă răs-

(Continuare în pag. a 4-a)

Prot. Dr. *Gheorghe Lițiu*

Românilor de pretutindeni

De vă-nălțați spre constelații
Cînd astrul cerului apune
De navigați pe-albastre spații
Îngenunchiați la rugăciune.
În gînd să vă cuprindeți frații.
V-așteaptă Marea și Carpații.
Cînd înflorește liliacul,
Cînd strigă-n tulnice Albacul,
Cînd plugurile șesu-l ară,
Să vă gîndiți c-aveți o Țară.
Veniți să vă-ntîlniți cu tații.
V-așteaptă Vidra și Carpații.
De Paști la marea sărbătoare
Cu ouă roșii și cu soare
Îmbrobodită c-o năframă
V-așteaptă zîmbitoare-o mamă
Veniți — vă plîngeți răposații.
V-așteaptă Putna și Carpații.
Pădurile copilăriei
Vrăjitul cuib al ciocîrliei
Ciobanii turmelor din munte
Cu-asinii Domnului în frunte
V-așteaptă-n asfințit cu-argații
V-așteaptă Crișul și Carpații.
Sub nucul casei latră-un cîine
V-așteaptă să-l cinstiți cu pîine
Sub strașina de lîngă tei
V-așteaptă-un cuib de porumbei.
Veniți la nuntă cu fărtații
V-așteaptă Oltul și Carpații.
Ori unde rătăciți în lume,
Dacă vi-e soarta cît de-amară
Am scos din ea toți împărații
V-așteaptă doina și Carpații.
De-ați fi ori unde pe pămînt
Nu-i cer ca cerul nostru sfînt
De-ați fredona în ori ce grai
Tot Miorița-i dor din rai
Cuprindeți-vă-n ea toți frații
V-așteaptă Vrancea și Carpații.
Și cînd vă arde-n suflet dorul
Să vă vedeți, din nou, poporul.
Veniți cînd vine Moș Ajun
C-așa e data la Crăciun
Să beți vin roșu cu cumnații.
V-așteaptă Timișul, Carpații.
Cînd vă trezesc din somn cocoștii
Veniți să vă vedeți strămoșii.
Vă-ntîmpinăm cu mic, cu mare,
Cu pîine albă și cu sare.
V-așteaptă Dunărea slăvită
Și România dezrobită.

Pr. Traian Rusu-Șirianu

Fiule, să nu părăsești pe mama ta; cinstește-o în toate zilele vieții tale și să nu-i pricinuiești amărăciuni! Adu-ți aminte, fiule, că ea a înfruntat multe primejdii pentru tine.
(Tobit 4, 3—4)

Adevăruri care nu se cunosc

(Continuare din pag. I-a)

unire, foarte confuză, în 16 puncte, prin care făgăduia supunere pontifului roman şi arhiepiscopului catolic maghiar din Esztergom, dar şi ruperea legăturilor cu „schismaticul" Constantin Brîncoveanu. Atanasie a plătit scump această trădare a Bisericii şi a neamului său: a fost hirotonit a doua oară (ceea ce canoanele nu permit), de către trei prelaţi catolici, dar nu ca mitropolit ci ca episcop. Urmările actului său au fost deosebit de dureroase: Mitropolia din Alba Iulia a devenit o simplă Episcopie, supusă Esztergomului, pe lîngă noul episcop a fost instituit un „teolog iezuit" (de cele mai multe ori maghiar), care îl controla în toată activitatea, împăratul din Viena a devenit „patron" al noii Biserici unite, cu dreptul de a numi episcopi dintr-o listă de trei propuşi, s-au rupt legăturile tradiţionale cu Ţara Românească şi cu Moldova.

După moartea lui Atanasie s-au dărîmat din temelie catedrala ortodoxă şi reşedinţa mitropolitană din Alba Iulia, ctitorite de Mihai Viteazul. Urmaşul său, românul renegat Ioan Patachi, instalat la opt ani după alegere, (pînă atunci Episcopia a fost condusă de „directori" iezuiţi), şi-a stabilit reşedinţa în Făgăraş; cu ajutorul soldaţilor austrieci din garnizoana locală, a ocupat biserica Sf. Nicolae, ctitoria lui Constantin Brîncoveanu, care a devenit catedrală episcopală unită.

Succesorul său, Inochentie Micu, cel mai de seamă ierarh al Bisericii unite, este considerat iniţiatorul luptei de emancipare naţională şi socială a românilor transilvăneni. Dar el n-a putut continua lupta, căci a fost înlăturat din scaun tocmai de cei care aveau interesul să menţină „unirea cu Roma": Curtea din Viena şi papa.

Deceniile cinci-şase ale secolului al XVIII-lea se caracterizează printr-un adevărat „război religios" împotriva românilor ortodocşi dus în numele împărătesei Maria Tereza: sute de preoţi şi de credincioşi — mai ales din părţile Sibiului — au fost arestaţi, maltrataţi şi închişi luni sau ani de zile. Între cei care au murit în închisori reţinem pe ieromonahul Visarion Sarai, ţăranul Oprea Miclăuş din Sălişte, preotul Moise Măcinic din Sibiel, toţi morţi în închisoarea de la Kufstein, în Tirol; un alt preot cu numele Ioan, se pare din Galeş, mort în Graz, după peste 24 de ani de detenţie, la care se adaugă preoţii Ioan din Aciliu, al cărui sfîrşit nu-l cunoaştem, Cosma din Deal, Ioan Piuariu din Sadu, Ieromonahul Sofronie de la Cioara şi alţii, închişi pentru perioade mai scurte de timp. Toţi aveau o singură vină: că doreau să rămînă ortodocşi!

În 1761—1762, din dispoziţia generalului Nicolae Adolf Bukow, comandantul trupelor imperiale din Transilvania, au fost distruse cu tunurile sau incendiate majoritatea celor aproximativ două sute de schituri şi mănăstiri ortodoxe româneşti, considerate centre de rezistenţă ortodoxă în Transilvania (între ele şi ctitoria brîncovenească de la Sîmbăta de Sus). Acelaşi Bukow a întocmit o statistică a românilor ortodocşi şi uniţi, constatînd că existau abia 25.223 familii unite, pe cînd ortodocşii numărau 128.635 familii. În pofida acestui fapt, au fost date uniţilor 515 biserici, toate zidite de ortodocşi, chiar şi acolo unde erau cîte 8—10 familii unite, iar ortodocşii lăsaţi fără biserici (la Cuzdrioara, lîngă Dej, unde credincioşii s-au opus la răpirea bisericii, doi dintre ei au fost spînzuraţi, alţi doi condamnaţi la serviciu militar pe viaţă). În mod abuziv au fost trecute ca unite 47 de sate din părţile Bistriţei şi 55 din judeţul Hunedoara — mai ales în zona Haţegului — ceea ce a dus la creşterea numărului uniţilor cu aproape trei pătrimi din totalul lor. Aceluiaşi Bukow i s-a datorat şi crearea a două regimente de graniţă cu sediul în Orlat şi Năsăud, în care erau primiţi numai ţărani uniţi. În 1763, cîţiva din cei care s-au înscris ca grăniceri, s-au opus trecerii la uniaţie, dar au fost ucişi: Tănase Todoran din Bichigiu, frînt cu roata, trei spînzuraţi, alţii pedepsiţi cu bătaie. Aşa au ajuns unite satele din Ţara Năsăudului!

Locuitorii ortodocşi din mai multe sate grănicereşti au fost alungaţi, pentru ca în locul lor să fie aduşi uniţi (Cugir — Alba, Jina — Sibiu, Veştem — Sibiu, Şinca Veche — Făgăraş, Tohanul Vechi — Braşov ş.a.). Tot din cauza refuzului de-a accepta unirea cu Roma, mulţi ţărani au plecat la sud şi est de Carpaţi, pînă în Dobrogea, unde au întemeiat sate noi (fie cu numele „Ungureni", fie cu numele satului din care au plecat), ori s-au stabilit printre localnici. Călugări şi călugăriţe din Transilvania au întemeiat mănăstiri şi schituri, mai ales în Ţara Românească: Cheia, Suzana, Stînişoara, Cocoş etc.

În deceniile şapte şi opt ale secolului al XVIII-lea s-au găsit alte metode de trecere forţată la unire: episcopul Atanasie Rednic de la Blaj a alungat pe preoţii şi pe credincioşii ortodocşi din satele care aparţineau de „domeniul" Episcopiei din Blaj (Mănărade, Cergău, Ciufud, Veza, Spătac). Urmaşul său, Grigorie Maior, însoţit de doi comisari unguri, a trecut prin aproape 60 de sate din Sălaj, pe care le-au declarat unite.

În schimb, Biserica Ortodoxă a rămas fără un conducător bisericesc pînă în 1761, cînd Curtea din Viena — în urma presiunilor maselor populare ortodoxe — a fost nevoită să numească succesiv patru episcopi sîrbi pentru românii ortodocşi, cu sediul la Sibiu (pînă atunci, preoţii ortodocşi erau hirotoniţi la Bucureşti şi la Rîmnic). Abia în 1810 s-a refăcut ierarhia naţională-ortodoxă, iar în 1864 s-a reînfiinţat — prin strădaniile lui Andrei Şaguna — vechea mitropolie ortodoxă a Transilvaniei desfiinţată în 1701, acum cu sediul la Sibiu.

În părţile de vest ale ţării, în Bihor, au fost trecute arbitrar la unire 21 de sate, cu abia 4000 de suflete, de către diferite comisii de anchetă a apartenenţei religioase, cerută de episcopul romano-catolic maghiar din Oradea, care era şi „prefectul" judeţului. Cu toate acestea, împărăteasa Maria Tereza a înfiinţat aici o Episcopie, în 1777, rezervînd dreptul — pentru împăratul Austriei, în calitate de „patron" — de-a numi direct titularul ei.

În Maramureş şi Sătmar, după moartea ultimului episcop ortodox de aici, în 1739, autorităţile au trecut parohiile româneşti de aici sub autoritatea episcopilor ruteni uniţi de la Muncaci (azi Mukacevo, în R.S.S. Ucraineană); unii din ei se maghiarizară, ca Andrei Bacinsky, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, fapt care a dus la introducerea slujbelor în limba maghiară în multe biserici rutene, dar şi în cîteva româneşti din Sătmar. Cu alte cuvinte, Episcopia ruteană de Muncaci era un mijloc de maghiarizare a românilor şi a rutenilor. Parohiile din Sătmar au rămas sub dependenţa acestei Episcopii pînă în 1824, cînd au fost anexate la Episcopia unită din Oradea, iar cele din Maramureş, pînă în 1853, cînd s-a creat Episcopia de Gherla.

O ultimă primejdie de „maghiarizare" prin Biserică a avut loc în anii 1912—1913, cînd s-a creat Episcopia greco-catolică maghiară de Hajdudorog (în Ungaria nord-estică), subvenţionată de Guvernul din Budapesta şi subordonată Arhiepiscopiei romane-catolice maghiare din Esztergom. Noii dieceze i-au fost anexate 83 de parohii, 382 filii şi 172 cătune, cu 73.225 credincioşi români (dintre acestea, 35 de parohii, cu 266 filii şi cătune erau situate în „secuime"); alte parohii erau locuite de credincioşi ruteni. Preoţii şi credincioşii care s-au împotrivit la încorporarea lor în noua dieceză au fost arestaţi şi trimişi în judecată; de pildă, preotul Gheorghe Mureşan din Moftinu Mic, condamnat la un an şi jumătate închisoare, iar 14 credincioşi de-ai săi la cîte şase luni închisoare, preotul Mihai Ciurdariu din Doba la trei luni închisoare. Episcopia de Haidudorog, cu titularii ei maghiari, şi-a continuat acţiunea nefastă printre români pînă în decembrie 1918, apoi a reluat-o în perioada ocupaţiei horthyste.

Din cele prezentate, se poate desprinde uşor constatarea că uniaţia la români a fost opera unor străini: a iezuiţilor şi a Curţii din Viena în Transilvania propriu-zisă, a episcopilor — prefecţi de Oradea şi Bihor, a episcopilor ruteni maghiarizaţi de la Muncaci în Sătmar şi Maramureş, a Guvernului din Budapesta în parohiile încorporate în dieceza de Hajdudorog.

Aşa se explică încercările repetate ale preoţilor şi credincioşilor români de a reveni la Biserica strămoşească: în cursul răscoalei lui Sofronie de la Cioara (1759—1761); în 1798, cînd fruntaşii Bisericii româneşti — ortodocşi şi uniţi — au cerut acest lucru; în 1848, cînd patrioţii români au cerut — prin — „petiţia naţională" în 16 puncte — constituirea unei singure Mitropolii şi „independenţa" Bisericii româneşti faţă de orice autoritate din afară; în 1918, cînd i s-a propus lui Vasile Suciu, ales mitropolit la Blaj, dar încă nehirotonit, să fie ales mitropolit al tuturor românilor din Ardeal. La 27 februarie 1939 a avut loc o adunare naţională — bisericească la Alba Iulia, prezidată de mitropoliţii Nicolae Bălan de la Sibiu şi Alexandru Nicolescu de la Blaj, cînd s-a cerut să se ajungă cît mai curînd la realizarea unităţii mult aşteptate. A fost semnat un act de către toţi cei prezenţi — ortodocşi şi uniţi —, ca şi de reprezentanţii autorităţilor şi diferiţi cărturari mireni. A fost regretabil că cele hotărîte la Alba Iulia nu s-au putut transpune în viaţă, căci în curînd a izbucnit cel de al doilea război mondial.

În octombrie 1948 — la apelul patriarhului Justinian Marina şi al mitropolitului Nicole Bălan al Ardealului — un număr de 36 de protopopi şi preoţi au iniţiat revenirea de la Cluj, acceptată de marea majoritate a preoţilor şi credincioşilor, care au înţeles, chiar în condiţiile de atunci, că nu mai poate fi menţinută dezbinarea care dăinuia de 250 de ani. O parte a clerului şi unii credincioşi, mai ales dintre intelectuali, au refuzat să adere la Biserica ortodoxă; cu toate acestea, printr-un decret de stat, cu data de 1 decembrie 1948, Biserica unită a fost scoasă în afara legii.

Au trecut de atunci 41 de ani, timp în care preoţi uniţi au fost primiţi cu toată dragostea frăţească în Biserica Ortodoxă, doi dintre ei fiind aleşi ierarhi; tineri din foste familii unite au urmat cursurile Institutului teologic din Sibiu şi ale Seminarului din Cluj, păstorind pînă azi la altarele bisericilor strămoşeşti; în majoritatea parohiilor — inclusiv în cele foste unite —, bisericile au fost restaurate şi pictate, iar în unele parohii s-au ridicat biserici noi, ca mărturie a jertfeniciei credincioşilor şi a dragostei lor de neam şi de legea ortodoxă. Împreună ne-am rugat, împreună am suferit, împreună am nădăjduit că va veni şi ceasul izbăvirii din robie.

Cu toate că decretul din 1 decembrie 1948 a fost de curînd abrogat, actul de la 22 decembrie 1989 ne obligă pe toţi la unitate, la muncă susţinută pentru redresarea economică, dar mai ales morală a ţării. Sîngele vărsat de atîţia tineri, botezaţi în „legea ortodoxă", ne cere unitate, frăţie şi dragoste, întru slujirea lui Hristos şi a neamului românesc atît de mult oprimat. Ar fi o impietate faţă de memoria lor ca să mai reluăm diferendele confesionale de altădată, atît de păgubitoare pentru unitatea noastră naţională şi bisericească. Nădăjduim că bunii noştri credincioşi au înţeles felul în care s-a făcut unirea cu Roma în trecut — numai prin mijlocirea unor străini. Credem că au înţeles cum unii ierarhi greco-catolici înaintaţi în vîrstă şi care nu ţin seama de aspiraţiile noilor generaţii — încearcă tot cu ajutorul ierarhiei romano-catolice, străină de neamul nostru —, să producă din nou dezbinare şi neînţelegeri între fiii aceluiaşi neam.

Azi nu mai dorim ca străinii să se amestece în viaţa Bisericii noastre, cum au făcut în trecut.

Libertatea pe care ne-a dăruit-o Dumnezeu prin jertfele atîtor fii şi fraţi ai noştri ne cer imperios să menţinem unitatea de neam şi de credinţă.

II. ICOANA ORTODOXĂ: simbol de credinţă vizual

„Ce era de la început, ce am auzit, *ce am văzut cu ochii noştri, ce am contemplat* (privit) şi mîinile noastre au pipăit despre Cuvîntul vieţii, aceea vă vestim" (I Ioan 1, 1)

Faptul unic al întrupării Fiului lui Dumnezeu motivează şi explică specificul unic al iconografiei creştine ortodoxe. Cu alte cuvinte, icoana este o expresie vizuală liturgică a mărturisirii credinţei Bisericii în Fiul lui Dumnezeu întrupat. Ea este forma vizuală a limbajului credinţei creştine. Icoana apare în viaţa Bisericii ca o necesitate de a afirma specificul credinţei creştine: pe de o parte, în faţa idolatriei păgîne politeiste greco-romane, Biserica trebuia să afirme conţinutul Revelaţiei divine consemnată în Vechiul Testament, şi anume că adevăratul şi veşnic viul Dumnezeu, făcătorul cerului şi al pămîntului, este nevăzut cu ochii trupeşti, indescriptibil şi inexprimabil; pe de altă parte, însă, împreună cu Sfinţii Apostoli martori şi ucenici ai Fiului lui Dumnezeu întrupat: Iisus Hristos, Biserica trebuia să afirme, fără îndoială şi fără echivoc, *realitatea Întrupării Cuvîntului lui Dumnezeu.* Şi aceasta mai ales împotriva ereziei dochete care susţinea că întruparea lui Hristos ar fi fost doar o aparenţă, o nălucire sau o iluzie. Ori, specificul unic şi ireductibil al Revelaţiei creştine consta tocmai în faptul că Dumnezeu cel nevăzut de ochii trupeşti s-a făcut, din iubire de oameni, văzut, adică s-a făcut Om. Acelaşi Cuvînt al lui Dumnezeu care S-a adresat urechilor poporului evreu („Şema Israel"= ascultă Israel!) s-a arătat *şi ochilor lui trupeşti,* pentru că el avea vocaţia nu numai de a auzi pe Dumnezeu, ci şi de a-L vedea. Şi această vocaţie unică a Lui a fost înscrisă în însuşi numele lui, căci *Is-ra-el* înseamnă (bărbatul) cel care a văzut pe Dumnezeu. De altfel, pe Dumnezeu în trup, adică pe Iisus Hristos nu L-a văzut *cu ochii trupeşti* nici un alt popor ca atare, ci (cu mici excepţii) numai Israel, dar la cea de-a doua venire a Sa, adică în slavă, Hristos va fi văzut de toate neamurile (Matei 24, 30).

Însă această vedere cu ochii trupeşti a Fiului sau Cuvîntului lui Dumnezeu întrupat în mod deosebit şi prin excelenţă de către Israel a fost pregătită şi prevestită de către proorocii sau profeţii Vechiului Testament, care au *pre-văzut* sau au „văzut de departe" (Evrei 11, 13) în Duhul Sfînt, tainic, prin credinţă, marea Taină a Întrupării sau a înomenirii Fiului lui Dumnezeu şi făgăduinţele legate de ea (Evrei 11, 1—40).

Deşi pe Sinai Moise nu poate vedea faţa lui Dumnezeu (Ieşire 33, 18—23), căci Dumnezeu nu avea încă faţă umană ca să poată fi văzut, totuşi el are privilegiul de a contempla tainic chipul sau „faţa Domnului" (Numeri 12, 8). În vise şi vedenii (Numeri 12, 6), profeţii văd sau contemplă ceva ce nu este din lumea aceasta, ci o realitate transcendentă şi viitoare: „Îl văd, dar acum încă nu este; îl privesc, dar nu de aproape" (Numeri 24, 17); „pe Domnul Savaot L-am văzut cu ochii mei". (Isaia 6, 5); „Am privit (contemplat) în vedenia de noapte şi iată pe norii cerului venea cineva ca Fiul Omului şi El a înaintat pînă la Cel vechi de zile (. . .) şi i s-a dat stăpînirea, slava şi împărăţia (. . .), stăpînirea Lui este veşnică, iar împărăţia Lui nu va fi nimicită niciodată" (Daniel 7, 13—14); „Şi tu, Betleeme Efrata, (. . .) din tine va ieşi stăpînitor peste Israel, *iar obîrşia Lui este dintru început, din zilele veşniciei*" (Miheia 5, 1). Ceea ce profeţii au „văzut de departe", adică tainic sau spiritual, despre împlinirea tainei Întrupării lui Dumnezeu, apostolii au văzut cu ochii lor trupeşti, atunci cînd au întîlnit pe Iisus Hristos: „mulţi prooroci şi drepţi au dorit să vadă cele ce priviţi voi, şi n-au văzut, şi să audă cele ce auziţi voi, şi n-au auzit" (Matei 13, 17).

De aceea, mărturisind marea taină a întrupării Fiului lui Dumnezeu, Sfinţii Apostoli insistă asupra cunoaşterii ei prin vedere nemijlocită: „Dumnezeu S-a arătat *în trup* . . ." (I Tim. 3, 16), „Cuvîntul S-a făcut trup şi *s-a sălăşluit între noi* şi *am văzut slava Lui* . . ." (Ioan I, 14).

„Ce era de la început, ce am auzit, *ce am văzut cu ochii noştri, ce am contemplat* şi mîinile noastre au pipăit despre Cuvîntul vieţii (. . .) vă vestim şi vouă (. . .) ca şi voi să aveţi părtăşie (comuniune) cu noi" (I Ioan 1, 1—3).

Într-un alt înţeles în Persoana lui Hristos întrupat, Cuvîntul şi Chipul (icoana) lui Dumnezeu sînt identice. De aceea, Sfinţii Apostoli îl mărturisesc pe Hristos ca fiind nu numai Cuvîntul lui Dumnezeu (Ioan 1, 1—14), ci şi *chipul sau icoana lui Dumnezeu celui nevăzut* (Coloseni 1, 15; Filipeni 2, 6; Evrei 1, 3).

Poate şi pe baza acestui fapt, în lumina evenimentului întrupării Cuvîntului sau Fiului lui Dumnezeu despre care stă mărturie Noul Testament, se poate înţelege clar şi fără echivoc, că interdicţia Vechiului Testament de a reprezenta pe Dumnezeu într-o formă văzută (Ieşire 20, 4) avea doar un rol pedagogic; ea pregătea primirea evenimentului *unic* al Întrupării Cuvîntului unic al lui Dumnezeu şi al credinţei legată de el, adică al credinţei în Hristos ca chipul sau icoana veşnică unică a lui Dumnezeu, ca singura posibilitate, în istorie şi în veşnicie, de a vedea prin El pe Dumnezeu-Tatăl. Dar faţa sau chipul lui Dumnezeu nu poate fi văzută decît numai prin faţa umană, smerită sau preaslăvită, a Cuvîntului sau Fiului Său întrupat. De aceea, cînd apostolii i-au cerut lui Iisus să le arate pe Tatăl,

(Continuare în pag. a 3-a)

Protos. *Daniel Ciobotea*

ALBERT SCHWEITZER — 115 ani de la naştere

Opera scrisă a lui Albert Schweitzer nu a fost tipărită în limba română. Un mic colectiv de salariaţi ai spitalului din Cisnădie, pe parcursul a doi ani de muncă, au reuşit să „colecţioneze" peste 2000 de gînduri ale marelui umanist, dintre care am selectat pentru „Telegraful Român", cîteva dintre ele, poate mai mult ca oricînd potrivite acestor vremuri.

— Nici cea mai bine organizată propagandă, nu poate învinge adevărul.

— Începutul înţelepciunii despre Iisus, — în acelaşi timp începutul veneraţiei pe care i-o datorăm —, este să vorbim despre El fără multă vorbărie.

— Iisus a vrut libertate şi adevărată umanitate pentru toată lumea.

— Eu cred că adevărata măreţia a lui Iisus va consta întotdeauna în faptul că oamenii care îi poartă numele, au curajul să spună adevărul şi să rămînă credincioşi lor înşişi şi timpului lor.

— Tinereţea nu este o parte a existenţei. Ea este o stare de spirit, un elan de voinţă, de dinamism, de imaginaţie şi de sentimente afective, este timpul curajului asupra laşităţii, al spiritului întreprinzător asupra indiferenţei.

— Religia şi gîndirea profundă, reprezintă idealul umanităţii. Ne identificăm cu el şi sîntem convinşi că este elementul etic de bază al culturii adevărate.

— Nimeni nu are voie să închidă ochii şi să creadă că suferinţele pe care nu le vede, nu au existat.

— Fiecare religie profundă, este religia dragostei. Fiecare etică profundă a dragostei, este religie. Timpului nostru îi este dat să ajungă de la etică, la religie.

— Religia timpurilor noastre lasă impresia unui mare fluviu african într-un anotimp secetos. Printre maluri de nisip, o apă îşi caută drumul. Fluviul mai există, dar el nu-şi umple albia. Este inexplicabil cum altădată a umplut-o şi incredibil că o va mai umple vreodată.

— Cît timp lupţi, eşti religios: religia este lupta spiritului cu lumea.

— Religia nu este un ocean pentru mine, ci fluxul şi refluxul vieţii spirituale. Epocile raţionale sînt religioase, iar cele iraţionale sînt păgîne.

— Ceea ce este deosebit la un adevărat gînditor, este că gîndirea şi viaţa lui formează o unitate.

— Filozofia şi religia posedă împreună idealul umanităţii. Religia profundă devine gînditoare, iar filozofia devine religioasă.

— Acolo unde este vorba să-L slujim pe Mîntuitorul, trebuie să fim cu băgare de seamă să o facem în mod credincios, orice misiune ni s-ar impune.

— Sînt convins că prin gîndire omul este condus spre o comportare etică şi spre evlavie, pentru că eu însumi am trăit aşa ceva.

— De-a lungul întregii sale activităţi, omul de azi este pradă unor influenţe care vor să-i la încrederea în propria gîndire.

— Un gînd care m-a stăpînit toată viaţa, este acela că tot ceea ce ni se întîmplă fericit în viaţă, nu trebuie luat ca ceva care ni s-ar fi cuvenit, ci trebuie răscumpărat prin ajutor şi folos, drept sacrificiu de mulţumire.

— Sînt un om care a devenit periculos pentru ceilalţi, deoarece răspîndesc printre ei ideea că pentru întreaga fericire pe care o avem, trebuie să dăm ceva din viaţa noastră.

— Ca unul care încearcă să rămînă tînăr în gîndire şi simţire, am luptat cu faptele şi cu experienţa pentru credinţa în bine şi în adevăr.

— Este de neînchipuit altă modalitate de reînnoire adevărată a lumii noastre, decît aceea prin care devenim oameni în vechile condiţii şi — ca o societate cu o mentalitate înnoită — să netezim contradicţiile între popoare şi în popoare, astfel încît să facem posibile din nou relaţii culturale. Orice altceva este mai mult sau mai puţin muncă deşartă, care nu se bazează pe spirit, ci pe fenomene de suprafaţă.

— A trăi nu înseamnă doar să trăim propriile noastre destine, ci de a resimţi tot ce se întîmplă cu vieţile din jurul nostru, atît cu cele ale vieţuitoarelor, cît şi ale omului, ca ceva care nu este străin soartei noastre, de a resimţi grijile în griji, de a trăi orice teamă ca teama noastră, de a ajuta acolo unde este nevoie de ajutor. A trăi înseamnă a te simţi răspunzător pentru tot ce se întîmplă în jurul tău.

— Sînt viaţa care vrea să trăiască, în mijlocul vieţii care vrea să trăiască.

— Trebuie să ne asemănăm cu plugarii: să sperăm! Ce s-ar întîmpla cu acela care nu speră în venirea verii, cînd ară toamna? La fel nici noi nu putem întreprinde nimic fără speranţă, fără speranţa într-un viitor mai bun.

— Ştiinţa despre viaţă pe care adulţii trebuie s-o împărtăşească tinerilor, nu este „realitatea vă va lecui de idealuri", ci „fiţi una cu idealurile voastre, pentru ca viaţa să nu vi le poată lua".

Dr. *Flor Strejnicu*

CINSTE VOUĂ, PREOŢI CĂRTURARI

Biserica Ortodoxă Română are preoţi, nu numai devotaţi slujitori ai Altarelor străbune ci şi distinşi cărturari. Şi, toţi aceşti preoţi cărturari, în marea lor majoritate în vîrstă, au în urma lor o bogată activitate scriitoricească, atît teologică cît şi în domeniul Istoriei bisericeşti. Ei au slujit astfel Biserica şi neamul lor cum nu se putea mai bine. De aici şi datoria Bisericii să-i cinstească şi să le preţuiască strădaniile cărturăreşti. Şi, printre multe altele, Biserica Ortodoxă Română ar putea să-şi cinstească preoţii săi cărturari şi prin următoarele: a) conferirea titlului de „Doctor honoris causa"; b) tipărirea unor volume omagiale — prinos —, cu prilejul împlinirii unei anumite vîrste mai înaintate de către unii dintre aceştia; c) publicarea lucrărilor valoroase ale acestora, rămase, manuscris; d) Decernarea unor decoraţii bisericeşti.

Titlul de „Doctor honoris causa" poate fi conferit de ambele Institute Teologice Universitare, — de la Bucureşti şi Sibiu —, aşa cum, de altfel, prevede articolul 193 al Regulamentului pentru organizarea şi funcţionarea instituţiilor de învăţămînt teologic din Biserica Ortodoxă Română, aprobat de Sinodul Permanent în şedinţa sa de lucru din 14 februarie 1984. Pînă în prezent însă, Institutul Teologic Universitar din Sibiu n-a conferit nici un titlu de „Doctor honoris causa", iar Institutul Teologic Universitar din Bucureşti a acordat titlul onorific de „Doctor honoris causa" doar la cinsprezece clerici şi teologi de peste hotare (A se vedea revista „Biserica Ortodoxă Română", nr. 9—10/1981, p. 1111 şi nr. 11—12/1981, p. 1221). Iată de ce s-ar cuveni să fie cinstiţi şi clerici şi teologi români cu titlul onorific de „Doctor honoris causa". Şi, printre aceştia, n-ar trebui, credem, să lipsească binecunoscuţii: Dr. Paul Mihail, Dumitru Bălaşa, Scarlat Porcescu, Ion Ionescu, Nicolae Petrescu, Gabriel Cocora, Petroniu Tănase — starеţul Schitului Prodromul —, Ioanichie Bălan, pentru a ne limita doar la aceştia.

Printre lucrările-manuscris ale preoţilor cărturari, ce considerăm că ar fi binevenită tipărirea lor, menţionăm, de exemplu: „Sfintele Moaşte în România" şi „Icoanele făcătoare de minuni", ambele scrise de Protosinghelul Ioanichie Bălan. De asemenea, s-ar cădea să vadă lumina tiparului şi lucrările: „Istoria eparhiei Aradului", în trei volume — cu peste 2500 de pagini, scrisă de Pr. Prof. Ştefan Lupşa şi Pr. Dr. Gheorghe Liţiu —, şi „Unele aspecte fundamentale ale ethosului creştin" — a Pr. Prof. Dumitru Belu.

Cu aceeaşi propunere, făcută cu ani în urmă, Preotul Teodor Bodnar revenea în cadrul lucrărilor Adunării Naţionale Bisericeşti, la 20 decembrie 1987, şi cerea instituirea unor decoraţii bisericeşti. În iunie 1988, Biserica Ortodoxă Română, prin Sfîntul ei Sinod, instituia trei noi decoraţii bisericeşti (A se vedea revista „Biserica Ortodoxă Română", nr. 11—12, 1987, p. 150—151). Fie, ca noile decoraţii să fie decernate de Biserică, cu generozitate, la cîţi mai mulţi preoţi cărturari.

Pr. Dr. *Ioan Dură*

ICOANA ORTODOXĂ...

(Continuare din pag. a 2-a)

deşi cunoşteau bine că nu poate vedea omul faţa lui Dumnezeu şi să trăiască (Ieşire 33, 20), El nu a mai spus că Dumnezeu nu poate fi văzut, ci că Dumnezeu-Tatăl poate fi văzut prin faţa Sa umană veşnic vie şi durabilă care este Fiul întrupat: „Cine m-a văzut pe Mine a văzut pe Tatăl" (Ioan 14, 9—10).

În acest sens, este semnificativ faptul că ori de cîte ori Iisus reaminteşte poruncile Decalogului nu se mai referă la interdicţia de a reprezenta pe Dumnezeu sub formă văzută, pentru că acum Dumnezeu S-a arătat oamenilor purtînd chip de Om. Aşa dar faţa Lui pe care doreau să o vadă Moise şi Ilie în Vechiul Testament este faţa umană a lui Hristos, prin care, în momentul schimbării la faţă sau al transfigurării Lui pe munte (Matei 17, 1—8), străluceşte slava Dumnezeirii. Sf. Apostoli sînt socotiţi demni de a vedea această slavă iar pe Moise şi Ilie vorbind, în slava împărăţiei lui Dumnezeu, „faţă către faţă" cu Hristos-Dumnezeu. Cînd Apostolii au văzut şi recunoscut în Hristos pe Dumnezeu întrupat, pentru că „au văzut slava lui cu ochii lor" (Ioan 1, 14 şi 18; 2 Petru 1, 16—18), ei împlineau de fapt vocaţia fundamentală şi privilegiul unic al lui Israel; acela de a fi poporul care va vedea cu ochii lui trupeşti primul pe Dumnezeu făcut Om. Cel pe care proorocii L-au pre-văzut şi pre-vestit în mod anticipat, Sfinţii Apostoli şi ucenici l-au văzut şi mărturisit astfel în mod nemijlocit, pe Hristos Fiul lui Dumnezeu întrupat, iar Sfinţii Părinţi ai Bisericii au transmis din generaţie în generaţie şi au dogmatizat în sinoade adevărul Tainei lui Hristos în faţa ororilor ereticilor.

Deci întrucît Apostolii au transmis nu numai ce au auzit, *ci şi ceea ce au văzut cu ochii lor despre Cuvîntul vieţii făcut Om şi au contemplat slava Lui, memoria vie a Bisericii apostolice nu este doar una verbală, ci şi una vizuală.*

Aşa s-a păstrat tradiţia potrivit căreia faţa Mîntuitorului s-a imprimat pe mahrama trimisă regelui Abgar al Edesei, precum şi tradiţia după care sfîntul Evanghelist Luca a pictat prima icoană a Maicii Domnului. Ea intenţionează, de fapt, să afirme tocmai această memorie duhovnicească vizuală a Bisericii privind Taina întrupării lui Hristos. Căci conţinutul total a ceea ce Sf. Apostoli au auzit şi au văzut este însăşi Taina lui Hristos revelată lumii pentru mîntuirea ei. Prin puterea Sf. Duh Biserica adună într-o unitate interioară indisolubilă, care transcende generaţiile, pe prooroci, pe apostoli, pe părinţii Bisericii şi toate generaţiile de credincioşi care au mărturisit aceeaşi dreaptă credinţă a Tainei lui Dumnezeu devenit Om.

În sensul acesta, iconografia creştină ortodoxă este *memoria duhovnicească vizuală* a Bisericii zidită „pe temelia apostolilor şi proorocilor, piatra cea din capul unghiului fiind însuşi Iisus Hristos" (Efeseni 2, 20). Cu alte cuvinte, conţinutul teologic şi spiritual al iconografiei ortodoxe este credinţa apostolică şi prin aceasta adică el este identic cu cel al Evangheliei lui Hristos, iar *funcţia primordială a iconografiei ortodoxe este mărturisirea Tainei întrupării lui Hristos.* De aceea, în faţa acuzaţiilor de idolatrie proferate de iconoclaşti împotriva cinstitorilor de icoane, Sfîntul Ioan Damaschinul († 749) a formulat în mod lapidar răspunsul ortodox: „Eu nu ador materia, ci pe Acela Care pentru mîntuirea mea S-a făcut materie", adică a devenit Om. Iar sinodul al VII-lea Ecumenic (787) a precizat că cinstirea arătată icoanei se îndreaptă spre Persoana reprezentată pe ea.

După cum simbolul de credinţă (crezul) este o mărturisire verbală a Tainei întrupării lui Hristos ca Taină a iubirii faţă de lume chemată să intre în Împărăţia lui Dumnezeu, tot aşa icoana lui Hristos este o *mărturisire vizibilă sau un simbol vizual al credinţei în Hristos care se adresează ochilor, şi are acelaşi conţinut ca şi credinţa mărturisită verbal.* De aceea, icoana nu poate fi redusă la un simplu obiect artistic, decorativ, ci ea este un mijloc de mărturisire a credinţei în Hristos şi a comuniunii spirituale a Lui cu Biserica. Într-un fel, cinstirea icoanei lui Hristos este forma cea mai concentrată a simbolului de credinţă sau a mărturisirii credinţei în El şi a iubirii faţă de El. Prin icoana ortodoxă sînt mărturisite deodată Dumnezeirea şi umanitatea lui Hristos, căci ea reprezintă faţa umană a Celui ce există veşnic. Acest lucru este întărit prin cuvîntul sau inscripţia grecească „*O on*" ce înconjoară capul Mîntuitorului pe icoană şi care însemnează: Cel ce este sau există (veşnic). Cel pe care Moise nu putea să-L vadă, dar Care şi-a dezvăluit identitatea prin cuvintele: „Eu sînt cel ce sînt" (Ieşire 3, 14).

Nicolae Cabasila, Despre slăvirea lui Dumnezeu de la începutul Liturghiei (şi Ectenia cea mare)

Ca orice slujbă sfîntă, Liturghia începe cu slăvirea lui Dumnezeu: „Binecuvîntată este împărăţia Tatălui şi a Fiului şi a Sfîntului Duh..."

Convorbirea cu Dumnezeu poate fi: mulţumire, slăvire, mărturisire sau cerere. Între acestea, locul cel dintîi îl ocupă slăvirea (doxologia). Aşa se cuvine unor casnici înţelepţi, cînd se înfăţişează înaintea stăpînului lor; să nu vorbească mai întîi despre cele ce-i interesează pe ei înşişi, ci despre cele ale stăpînului. Aşa facem cînd slăvim pe Dumnezeu. Căci cel ce cere, cere ca să-şi înmulţească sau să-şi îmbunătăţească propria avuţie; cel ce se mărturiseşte, pe sine însuşi se vădeşte, căutînd să scape de rele, iar cel ce mulţumeşte, mulţumeşte pentru bucuria de a fi primit ceva. Însă cel ce slăveşte, nu se mai gîndeşte la sine însuşi sau la ale sale, ci preamăreşte pe Stăpînul, puterea şi slava Lui, fără să caute vreun folos.

Pe lîngă acestea, însăşi firea şi logica lucrurilor impun slăvirea lui Dumnezeu la începutul Liturghiei. Căci atunci cînd ne îndreptăm gîndul spre Dumnezeu, ne vine îndată în minte slava cea mai presus de cuget, puterea şi mărirea Lui, din care decurg uimirea şi admiraţia noastră faţă de El adică *slăvirea.* Mergînd mai departe, cugetăm la bunătatea şi la iubirea Lui de oameni, din care decurge *recunoştinţa (mulţumirea)* noastră faţă de El. După aceasta, gîndul ne duce la nemărginita Sa bunătate şi la bogăţia iubirii Sale de oameni, comparată cu răutatea noastră, a oamenilor, cărora El nu încetează de a ne face bine. Căci cugetînd la răutatea omenească, ne putem da seama, mai bine decît prin alte mijloace, cît de mult iubeşte Dumnezeu pe oameni, pentru că ea e mai aproape de noi, ba e chiar în noi înşine şi o avem întotdeauna în faţa ochilor noştri. Iar a pomeni păcatele noastre în faţa lui Dumnezeu, este ceea ce se cheamă *mărturisire.*

Abia în al patrulea rînd vine *cererea.* Într-adevăr, încrederea că vom dobîndi cele ce cerem cînd ne rugăm o căpătăm numai după ce ne-am gîndit mai întîi la bunătatea şi iubirea lui Dumnezeu faţă de noi, oamenii. Căci dacă Dumnezeu e bun chiar şi cu cei răi, cu atît mai mult va fi cu cei ce s-au schimbat şi cu cei ce s-au îndreptat mai dinainte prin mărturisirea păcatelor după cum a zis proorocul: „Mărturiseşte-ţi mai întîi păcatele, ca să te îndreptezi". Iată de ce slăvirea, (doxologia) are cel dintîi loc în convorbirile noastre cu Dumnezeu. De aceea, la începutul oricărei rugăciuni sau slujbe, preotul aduce, în primul rînd, slavă lui Dumnezeu.

Dar pentru ce binecuvintează preotul Treimea Dumnezeirii iar nu unitatea Ei? Căci nu zice: binecuvîntat este Dumnezeu sau binecuvîntată este împărăţia lui Dumnezeu, ci pomeneşte fiecare persoană a Sfintei Treimi, în parte: „Binecuvîntată este împărăţia Tatălui şi a Fiului şi a Sfîntului Duh...". Pentru că prin întruparea Domnului, oamenii au învăţat mai întîi că Dumnezeu e în trei feţe. Şi cum Sfînta Liturghie este taina acestei întrupări a Domnului, la începutul ei se cuvine să fie pusă în lumină şi să fie propovăduită Treimea.

După binecuvîntare, preotul (diaconul) începe rugăciunea zicînd: „Cu pace, Domnului să ne rugăm!" Noi nu ştim să ne rugăm cum se cuvine şi, pentru ca să nu vorbim în zadar, Biserica ne învaţă cele ce se cuvin despre rugăciune, arătîndu-ne, mai întîi, cum să ne rugăm; „Cu pace". Dar de ce îndată după binecuvîntare ea ne-a poruncit să facem rugăciunea de cerere, înainte de a ne fi mărturisit şi a fi mulţumit lui Dumnezeu?

Pentru că, atunci cînd spune: „Cu pace", ea presupune şi mărturisirea şi mulţumirea, dacă privim lucrurile mai în adînc. Într-adevăr, pace în suflet nu poate avea omul care este veşnic nemulţumit de cele ce i se întîmplă în viaţă, ci numai acela care cu recunoştinţă mulţumeşte lui Dumnezeu pentru toate, după cum ne învaţă Sfîntul apostol Pavel. Pace nu poate avea, de asemenea, nici acela care n-are conştiinţă curată; ori conştiinţă curată fără mărturisire e cu neputinţă. Iată de ce am spus că cine se roagă „cu pace", înseamnă că în sufletul lui a mulţumit mai întîi şi s-a mărturisit.

De altfel, chiar lucrul pe care-l cerem, presupune că am adus mulţumire şi că ne-am mărturisit. Căci ce cerem? — Să fim miluiţi: („Doamne, miluieşte-ne!") dar aceasta e cererea unor vinovaţi, care cînd nu mai au nici un cuvînt de îndreptăţire, lipsiţi de orice apărare, înalţă acest ultim strigăt către judecătorul lor, nădăjduind să dobîndească ceea ce cer, nu pentru meritele lor, ci prin milostivirea aceluia. E ruga unor oameni care recunosc cît de mare este bunătatea Judecătorului şi cît de grea este vinovăţia lor. Aceasta înseamnă atît mărturisire cît şi recunoaştere.

Preotul îndeamnă dintru început poporul la rugăciune, ca unul care e orînduit pentru aceasta, căci de aceea şi şade el în faţa poporului, dar şi ca un împuternicit şi mijlocitor al credincioşilor, pentru ca „rugăciunile lui stăruitoare să aibă putere", cum zice sfîntul apostol Iacov. Căci rugăciunea dreptului lucrează atunci cînd toţi aceia pentru care se face dreptate şi rugăciunea, aduc toate cele cuvenite din partea lor: curăţia faptelor, rugăciuni, orice altă virtute care place lui Dumnezeu.

Dar care e cea dintîi cerere? —„Pentru pacea de sus şi pentru mîntuirea sufletelor noastre". După ce ne-a învăţat mai întîi cum trebuie să ne rugăm, ni se spune acum şi ce trebuie să cerem în primul rînd: împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui. Căci „mîntuirea sufletelor" înseamnă împărăţia lui Dumnezeu, iar „pacea de sus" este tot una cu dreptatea Lui. Aceasta este „pacea lui Dumnezeu care covîrşeşte toată mintea", despre care vorbeşte sfîntul apostol Pavel şi pe care Domnul a dat-o sfinţilor Săi Apostoli, înainte de a Se sui la Tatăl, zicînd: „Pace las vouă, pacea Mea dau vouă". După cum în sfînta Evanghelie, cuvîntul dreptate nu înseamnă numai a da fiecăruia ce este al său, ci virtute în general, tot aşa şi aici cuvîntul pace este luat în înţeles larg şi însemnează rodul tuturor virtuţilor şi al unei înţelepciuni desăvîrşite. Căci o singură virtute de-ţi va lipsi, nu poţi avea pace desăvîrşită; cel ce vrea să ajungă la aceasta, trebuie să fi atins toate virtuţile.

Prin urmare, trebuie să ne sîrguim a dobîndi mai întîi pacea care stă în putinţa noastră şi după aceea să cerem de la Dumnezeu pacea Lui; şi tot aşa trebuie să facem cu orice virtute. Căci există o înţelepciune care se capătă prin strădania noastră şi alta pe care Dumnezeu o dă sufletului; tot aşa şi cu dragostea, rugăciunea, ştiinţa şi toate celelalte. De aceea ne vorbeşte preotul mai întîi despre pacea care stă în putinţa noastră, adică pe care o putem dobîndi noi înşine, atunci cînd ne îndeamnă să ne rugăm lui Dumnezeu. „cu pace"; iar după aceea pomeneşte de pacea pe care ne-o dăruieşte Dumnezeu, îndemnîndu-ne să o cerem de la El: „Pentru pacea de sus... Domnului să ne rugăm!". Aici este vorba nu numai despre pacea dintre noi, cînd adică nu ne urîm unii pe alţii, ci şi despre cea din noi înşine, pe care ne-o dă cugetul curat. Şi de cît folos ne este această pace! Sau, mai bine zis, această virtute ne este neapărat trebuitoare. Căci unui cuget tulburat, îi este absolut cu neputinţă să se apropie de Dumnezeu, deoarece îl împiedică însăşi natura tulburării. Pe cînd pacea face totdeauna din mai mulţi unul, tulburarea dimpotrivă, împarte pe unul singur în mai mulţi; cum am putea atunci să ne asemuim lui Dumnezeu, Cel unul şi simplu?

Omul care se roagă fără pace în suflet, nu poate să se roage cum se cuvine şi nici nu foloseşte nimic dintr-o asemenea rugăciune. Căci ori îl tulbură mînia şi ura, care-i alungă din suflet pacea — şi atunci rugăciunea nu-i va aduce nici iertarea păcatelor şi cu atît mai mult nu va dobîndi nici vreun alt dar; ori îl mustră cugetul şi-l osîndeşte inima pentru păcatele făcute şi atunci această nelinişte care-l frămîntă, îl face să n-aibă nici o îndrăzneală faţă de Dumnezeu, precum zice Scriptura. Unul ca acesta se roagă fără îndrăzneală, adică fără încredere; dar cine se roagă fără încredere, se roagă în zadar şi fără nici un folos. Iată deci pentru ce ni se porunceşte să ne rugăm lui Dumnezeu „cu pace" şi să cerem, înainte de toate, „pacea de sus".

Iar după aceasta, sîntem îndemnaţi să ne rugăm din tot sufletul şi pentru alte lucruri: nu numai pentru Biserică şi pentru stăpînire, pentru cîrmuitorii bisericeşti şi cei lumeşti, pentru cei ce sînt în primejdii, în necazuri şi în nevoi, ci pentru toţi oamenii din toată lumea. Ne rugăm „pentru pacea a toată lumea...", ca unii care ştim că Dumnezeu este stăpînul obştesc al tuturor făpturilor Sale şi că El are grijă de toate, ca un ziditor al lor; iar acela care poartă grija acestora îl cinsteşte mai bine decît dacă I-ar aduce jertfă. În al doilea rînd, ne rugăm pentru ca, în pacea şi liniştea lor tihnită şi netulburată şi noi să putem duce o viaţă tihnită şi netulburată în toată cucernicia şi vrednicia, după cum ne îndeamnă sfîntul Pavel.

Ne rugăm nu numai pentru cele sufleteşti, ci şi pentru bunurile materiale de care avem nevoie: pentru bună-întocmirea văzduhului, pentru îmbelşugarea roadelor pămîntului, ca să ne aducem aminte că Dumnezeu este izvorul şi dătătorul a toate şi că numai spre El să ne îndreptăm privirea. Căci Mîntuitorul însuşi ne-a poruncit să cerem de la Dînsul chiar pîinea cea de toate zilele, odată cu celelalte lucruri.

(Din volumul „Tîlcuirea Dumnezeieştii Liturghii şi Despre Viaţa în Hristos, Bucureşti, 1989)

RUGĂ
pentru cei căzuţi

Odihneşte Doamne în loc liniştit
Sufletele celor care au murit,
Pentru Libertate şi frăţie-n Ţară,
Alţii niciodată să nu ne mai moară!

Fă odihnă Doamne celor ce-au căzut
Să înalţe Neamul în care-au crezut;
Cu puterea-Ţi sfîntă pe vrăjmaşi doboară,
Alţii niciodată să nu ne mai moară!

În loc de odihnă îi aşează-n veci,
Şi toată greşeala, Părinte, le-o treci.
Ei ne sînt eroii şi sfîntă comoară,
Alţii niciodată să nu ne mai moară!

29 dec. 1989

Dr. Vasile Iacob

NUMELE MÎNTUITORULUI

„Şi să fie numele marelui Dumnezeu şi Mîntuitorului nostru Iisus Hristos cu voi cu toţi" — sînt cuvinte pe care le cunoaştem de la Sf. Liturghie. În ele se cuprinde o binecuvîntare, dar nu numai atît, ci ele ne înfăţişează totodată adevărul că Mîntuitorul nostru este „Dumnezeu mare", că este milostiv şi că numele Lui este Iisus Hristos.

Numele de Iisus i s-a dat Mîntuitorului nostru a opta zi de la naşterea Sa cea după trup, căci atunci „i-au pus numele Iisus, cum a fost numit de înger, mai înainte de a se fi zămislit în pîntece" (Luca 2, 21). Acest nume i-a fost comunicat de îngerul binevestitor mai întîi Preasfintei Fecioarei Maria, cu prilejul Bunei-vestiri (Luca 1, 31), iar mai apoi şi dreptul Iosif, căci şi lui i-a spus îngerul în vis: „Iosife, fiul lui David, nu te teme a lua pe Maria femeia ta, că ce s-a zămislit într-însa este de la Duhul Sfînt. Ea va naşte fiu şi vei chema numele lui Iisus; căci el va mîntui pe poporul său de păcate" (Matei 1, 20—21). Din cuvintele îngerului, adresate dreptului Iosif, înţelegem că numele Iisus, dat Mîntuitorului nostru, avea rostul să arate calitatea şi lucrarea Lui de mîntuitor; numele Iisus însemnînd mîntuitor.

Pe lîngă numele Iisus, Mîntuitorul mai poartă şi numele Hristos. Şi acest nume i-a fost dat Mîntuitorului tot de către înger, căci la naşterea Sa în Betleem, după spusa Sf. Evanghelist Luca, un înger al lui Dumnezeu le-a spus unor ciobani din acele locuri"... Iată vă binevestesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul, că, în oraşul lui David, astăzi, vouă s-a născut (un) mîntuitor, care este Hristos Domnul" (Luca 2, 10—11).

Cuvîntul Hristos este traducerea greacească a cuvîntului ebraic Mesia şi înseamnă „unsul". „Unşi" în înţelesul de „aleşi", de „consacraţi", prin ungere, erau, în Vechiul Testament, preoţii şi regii.

Mîntuitorul nostru era cunoscut de contemporanii Săi ca „Iisus din Nazaret" (Matei 26, 71) sau ca „Iisus Galileianul" (Matei 26, 69). El era propovăduit ca Mîntuitor, ca Mesia cel făgăduit, calitatea Lui de Mesia sau Hristos afirmată fiind adeseori alături de numele de Iisus, aşa încît, în scurtă vreme, rostul mesianic al Mîntuitorului exprimat prin cuvîntul Hristos a ajuns să fie cel de al doilea nume al Mîntuitorului, el fiind cunoscut ca Iisus Hristos, iar aceasta afirmîndu-se chiar în cuprinsul sfintelor Evangheliii. Astfel, sfînta Evanghelie de la Marcu începe cu cuvintele: „Începutul Evangheliei lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu" (Marcu 1, 1), iar la începutul Evangheliei de la Matei citim: „Cartea neamului lui Iisus Hristos" (Matei 1, 1). Fiind mereu alăturate, ca două nume ale aceleiaşi persoane, numele Iisus şi numele Hristos au fost folosite şi împreună şi separat, ca şi unul în locul celuilalt.

La sfintele slujbe, în formulările liturgice, ne adresăm Mîntuitorului nostru de cele mai multe ori, numindu-l Iisus Hristos, ca, de pildă, în binecuvîntarea de la Sf. Liturghie — binecuvîntare de origină scripturistică — „Harul Domnului nostru Iisus Hristos şi dragostea lui Dumnezeu-Tatăl şi împărtăşirea Sfîntului Duh să fie cu voi, cu toţi" (II Cor. 13, 13). La fel, în rugăciunea rînduită să fie repetată în minte cît mai des, în rugăciunea de toată vremea, noi ne adresăm Mîntuitorului tot cu cele două nume, de vreme ce zicem: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiule al lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul". Sînt însă şi rugăciuni în care folosim mai ales numele Iisus; aşa, de pildă, în acatistul Mîntuitorului, ale cărui icoase se sfîrşesc totdeauna cu chemarea: „Iisuse, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă!" Sînt apoi şi rugăciuni în care ne adresăm Mîntuitorului nostru cu numele Hristos. Aşa este rugăciunea cu care se sfîrşeşte slujba de ceasul întîi, rugăciune care are următorul cuprins: „Hristoase, Lumina cea adevărată, care luminezi şi sfinţeşti pe tot omul ce vine în lume, să se însemneze peste noi lumina feţei Tale, ca într-însa să vedem lumina cea neapropiată. Îndreptează paşii noştri spre lucrarea poruncilor Tale, pentru rugăciunile Preacuratei Maicii Tale şi ale tuturor sfinţilor Tăi. Amin." De observat că, în Ortodoxie, vorbind despre Mîntuitorul şi referindu-ne la El, întrebuinţăm mai cu seamă numele Hristos, în formule ca „Domnul Hristos", „Mîntuitorul Hristos".

Cu privire la numele Mîntuitorului şi referindu-se la minunea vindecării unui olog, Sf. Apostol Petru declara, în faţa Sinedriului: „Cunoscut să vă fie vouă şi la tot poporul Israel, că în numele lui Iisus Hristos din Nazaret... stă acesta sănătos, în faţa voastră" (F. Ap. 4, 10). Sf. Apostol foloseşte acest prilej pentru a preciza că „întru nimeni altul nu este mîntuire, căci nu este sub cer nici un alt nume, dat nouă oamenilor, întru care să ne mîntuim" (F. Ap. 4, 12).

Referindu-se la Fiul lui Dumnezeu, care s-a făcut om şi „s-a smerit pe Sine, ascultător făcîndu-se pînă la moarte şi încă moarte pe cruce" (Filipeni 2, 5—8), Sf. Apostol Pavel face afirmaţia că „pentru aceasta şi Dumnezeu L-a prea înălţat şi I-a dăruit Lui (Mîntuitorului) nume care este mai presus de orice nume: ca, întru numele lui Iisus, tot genunchiul să se plece, al celor cereşti şi al celor pămînteşti şi al celor de dedesubt. Şi toată limba să mărturisească că Domn este Iisus Hristos, întru mărirea lui Dumnezeu-Tatăl" (Filipeni 2, 9—11).

Numele Iisus Hristos, numele Mîntuitorului nostru ne dă prilejul să ne gîndim la Cel ce ne mîntuieşte pe noi, îl aduce pe Mîntuitorul nostru în cîmpul conştiinţei noastre, creează în sufletul nostru o atitudine de închinare. Iar ca acest lucru să se petreacă în noi cît mai des şi cît mai intens, ni se dă îndrumarea să chemăm adeseori numele Mîntuitorului, în rugăciune, cu încredinţarea că, după spusa Sf. Ioan Sinaitul, cel ce a scris Scara, „nu este sub cer nici o altă armă mai tare împotriva vrăjmaşilor, decît chemarea numelui lui Iisus".

Ca unii care purtăm şi noi numele Mîntuitorului, pentru calitatea noastră de creştini — întrucît numele de creştin vine de la Hristos — este bine să luăm aminte şi la numele pe care l-am primit la botez, şi dacă acesta este nume creştinesc, să ne silim să fim vrednici următori ai Aceluia al cărui nume îl purtăm, căutînd să ne îndreptăm viaţa noastră după chipul de vieţuire al patronului nostru sau potrivit cu însemnătatea numelui.

Cînd luăm aminte la numele Mîntuitorului nostru şi la numele de creştin, cînd ne aducem aminte de numele nostru creştinesc sau de acele nume care, prin însemnătatea lor, pot fi un îndreptar de viaţă, este bine să fim cu grijă întru a folosi şi în vremea noastră astfel de nume, pentru cei pe care îi aduce Dumnezeu în lumea aceasta. Făcînd aşa, vom fi vrednici de „milele marelui Dumnezeu şi Mîntuitorului nostru Iisus Hristos".

Protosincelul *Teofil Părăian*

430 de ani de la editarea celei dintîi cărţi în limba română de către Diaconul Coresi: CATEHISMUL ROMÂNESC (1559—1560)

După ce „neşte creştini buni socotiră şi scoaseră cartea den limba sîrbească pre limba românească — se menţiona în prefaţă — să înţeleagă toţi oamenii cine-s rumâni creştini", diaconul Coresi, conştient că „în sfinta beserecă, mai bine e a grăi 5 cuvinte cu înţeles, decît 10 mie de cuvinte neînţelese în limba striină", editează la Braşov cea dintîi carte a sa în limba română, *Catehismul românesc*, care, în ciuda unei circulaţii deosebite în spaţiul românesc, a fost multă vreme pierdut, generînd atît de multe controverse în literatura de specialitate.

Descoperit în 1921 de profesorul şagunist Andrei Bîrseanu, cu prilejul expoziţiei „Astra" din Sighetul Marmaţiei, în cadrul unui Miscelaneu, cunoscut sub numele de „Codicele de la Ieud", textul Catehismului coresian cuprinde doar 11 file (f. 158—169 v din „Codicele de la Ieud"), în format 4°, tipărit pe aceeaşi hîrtie braşoveană şi în aceeaşi manieră grafică cu „Tetraevanghelul românesc" (1560—1561), „Pravila coresiană" (1560—1562) şi „Tetraevanghelul slav" (1562), conţinînd prefaţa (incompletă), Decalogul, Crezul, Tatăl nostru şi două din cele şapte taine ale Bisericii (botezul şi cuminecătura), nelipsind comentarii asupra noţiunilor de creştin, creştinătate, prezente în toate catehismele timpului.

Cercetări ulterioare lui Andrei Bîrseanu au încercat să pună în relaţie cartea coresiană cu numeroasele ediţii sau manuscrise ale Catehismelor din epocă: manuscrise slave, greceşti, ediţia din 1544 a „Catehismului grecesc" al lui Valentin Vagner de la Braşov; al lui Honterus din 1546; Catehismul Sturzan sau cel Marţian etc. şi în funcţie de relaţia găsită, să opteze pentru o influenţă sau alta. O mare parte dintre aceşti cercetători (Nicolae Drăgan, I. Sbiera, I. Gheţie ş.a. au considerat fără ezitare patronajul luteran asupra cărţii coresiene, invocînd ca izvor Catehismul lui Luther, în timp ce Nicolae Sulică şi D. R. Mazilu propune ca izvor catehismul reformat maghiar de tip luteran. La polul opus se situează rezultatele cercetărilor I. Hasdeu, N. Cartojan, St. Ciobanu, I. Crăciun, Al. Procopovici, Pandele Olteanu, D. R. Mazilu ş.a. care dovedesc caracterul pur ortodox al Catehismului coresian, propunînd un izvor slavon, întrucît — după afirmaţia lui D. R. Mazilu „textul lui Luther nu poate fi socotit nici măcar izvor parţial al întrebării creştineşti" şi în acest caz exclude şi filiaţia cu Catehismul sibian din 1544.

Este firesc să ne întrebăm, cît de luterană putea fi cartea coresiană, care nu-l pomeneşte pe Luther şi în care, pînă şi crezul este cel niceo-constantinopolitan ortodox şi nu cel apostolic al lui Luther. Dacă diaconul Coresi a folosit unul sau mai multe texte ale Catehismelor în circulaţie, aceasta a făcut-o în măsura în care acestea serveau cultul ortodox, după cum el însuşi mărturiseşte în „Tîlcul evangheliilor": „Şi dac-am cetit, bine am ispitit şi socotit şi am aflat că toate tălcuiesc, adeverează şi întăresc cu scriptura sfîntă şi mie tare plăcură şi am scris cu tipariul voao fraţilor, românilloru, să fie pre învăţătură şi vă rog ca fraţii miei, să cetiţi şi bine să socotiţi, că veţi vedea voi înşivă, cum că e mărgăritariul şi comoară ascunsă . . .".

Chiar dacă cronicarii timpului Simion Massa, Marcus Fuchs şi Joseph Teutsch afirmau că în 12 martie 1559 judele Johanes Benkner a încercat să reformeze biserica valahilor din Schei, ultimul dintre cronicarii amintiţi spune clar: „es half, aber wenig", deci nu a ajutat la nimic „oferta" autorităţilor braşovene. Şi aceasta pentru că diaconul Coresi, mînat de idealuri puse în slujba Ortodoxiei, pentru a sluji limba poporului, cu 430 de ani în urmă a tipărit „Cartea de învăţătură creştinească" — cum i se spunea Catehismul — tocmai pentru a anula implicaţiile pe care le-ar fi putut avea Catehismul luteran de la Sibiu din 1544.

Prof. *Vasile Oltean*

O prioritate absolută — întoarcerea la catehism

(Continuare din pag. I-a)

pîndire şi preţuire, mai ales în vremurile în care această credinţă a fost atacată şi răstălmăcită de eretici. Să ne amintim doar de cunoscutul *Răspuns la Catehismul calvinesc* al marelui mitropolit Varlaan al Moldovei, prin care acest luminat ierarh apăra dreapta credinţă mărturisită de toţi românii şi atacată mai ales în Transilvania. Precum se ştie, aici în Transilvania, au apărut numeroase lucrări de conţinut catehetic purtînd diferite titluri. Să amintim doar cîteva. Profesorul de teologie, Dr. Petru Barbu (1864—1941) a scos o *Expunere pe scurt a dreptei învăţături a Bisericii*. La Arad, a apărut un *Catehism creştin ortodox*, editat sub arhipăstoria episcopului de pie memorie, Andrei Magieru (1891—1960). Ambele au fost reeditate şi completate cu expuneri ale unor capitole de teologie ortodoxă prin purtarea de grijă a Î. P. S. Sale Părintelui mitropolit Nicolae al Banatului sub titlul general *Învăţături ale Bisericii Ortodoxe* (Timişoara, 1987). Pe această linie a preocupării pentru catehizarea credincioşilor se înscriu cele două cărţi de rugăciuni editate simultan de Arhiepiscopia Timişoarei şi de Episcopia Aradului cuprinzînd un mic catehism, pe lîngă rugăciunile îndătinate şi cîteva cîntări puse pe note. A mai apărut un Catehism şi la Sibiu, de genul celui de la Arad, din timpul arhipăstoririi mitropolitului de atunci Iustin Moisescu. În sfîrşit, mai amintim cartea intitulată *Învăţătura de credinţă creştină ortodoxă* editată prin grija patriarhului de pie memorie Justinian, un catehism dezvoltat care aduce, pe lîngă „temeiuri scripturistice în expunerea învăţăturii ortodoxe, şi o seamă de temeiuri patristice" de mare folos în temeluirea adevărurilor de credinţă ale Bisericii noastre. Se poate vorbi deci de o tradiţie a catehismelor în Biserica noastră.

Se pare că în timpurile mai noi, catehismul — cartea de învăţătură pentru credincioşi — nu a fost îndeajuns de preţuit şi utilizat. Îngrădirea libertăţii de propovăduire a credinţei, îndeosebi în rîndurile tineretului, a dus la o situaţie gravă. Cu durere în suflete am văzut cum generaţii de-a rîndul au crescut şi au trăit fără cele mai elementare cunoştinţe religioase. Miri la cununie, naşi la Botez, abia dacă au unele vagi cunoştinţe religioase. Credinţa lor — de altfel vie şi lucrătoare prin fapte bune — era lipsită de temeiurile biblice şi patristice, prilej de activitate pentru prozelitismul de toate nuanţele şi de răspîndirea unor superstiţii păgubitoare.

Dumnezeu şi-a întors faţa către poporul nostru şi ne-a scos din apăsarea şi întunericul în care am zăcut. Poporul nostru este cu adevărat liber datorită jertfei de sînge a minunatului nostru tineret şi a ostaşilor noştri. Este timpul să răspundem şi să răsplătim aceste jertfe pentru libertate, să dăm slavă lui Dumnezeu şi să ne străduim *a învăţa poporul* temeiurile dreptei credinţe. Avem nevoie, desigur, de Biblii, de cărţi de rugăciuni şi de literatură religioasă, dar mai ales de catehisme. Sugerăm editarea unui *Mic catehism*, cu cele mai elementare cunoştinţe religioase, pe înţelesul tuturor credincioşilor, mai ales a celor lipsiţi de elementele aperceptive necesare înţelegerii învăţăturilor mai înalte ale credinţei, de un fel de Abecedar al credinţei, de format mic, ieftin, pe care să-l oferim naşilor pentru noii născuţi la botez, mirilor la cununie şi tuturor credincioşilor care vor să cunoască temeiurile credinţei noastre, spre a fi în stare să răspundă interpelărilor eretice.

Avem nevoie, mai ales, de o sporită rîvnă a fraţilor preoţi, acum în zorii unei vieţi noi şi în ţara noastră, de a propovădui „cu timp şi fără timp" dreapta credinţă. Ei nu trebuie să se lase seduşi de efectele uşoare ale unor predici lipsite de conţinut biblic şi patristic, care pot impresiona, efecte lacrimogene asemenea focului de paie care dă flăcări mari pentru moment, dar nu zidesc convingeri puternice şi durabile în suflete.

Întoarcerea la catehism şi catehizaţie este prioritatea absolută şi urgentă a zilelor noastre!

EVOCAREA LUI TITU MAIORESCU

(Continuare din pag. I-a)

ajutat de o vastă lectură; însă el însuşi se dovedea a fi o personalitate cu forţe inovatorii în felul de a descoperi şi a aprecia talentele autentice, avînd şi darul de a trezi emoţia estetică şi a insufla altora vibraţiile sufletului său. Eminescu şi Creangă, Caragiale şi Slavici, ori, ulterior, Goga, Delavrancea sau Vlahuţă au găsit în autorul „Direcţiei noi în poezia şi proza română" (unul dintre principalele sale studii) pe cel dintîi înţelegător al lor, pe cel mai înflăcărat admirator al operelor ce aveau să se încrusteze ca diamante în paginile literaturii naţionale. „Poezia populară — spunea el în incinta Academiei Române — este şi rămîne anonimă, dar aceasta nu împiedică de a fi una din cele mai frumoase, de a exprima nu numai o simţire lirică, ci, cum zice Alecsandri, o filosofie adîncă".

Nu încape îndoială că imaginea lui Maiorescu e în prezent mai reliefată, mai profundă, nu numai ca efect al rectificărilor aduse de istoria critică literară în perspectiva timpului, însă şi ca urmare a propriilor lui revelaţii postume (din „Însemnările zilnice"). Se cunoaşte azi claviatura intimă a sufletului său. Şi cu toată eventuala deziluzie pricinuită de mărturisirea unor curioase slăbiciuni (de altminteri firesti) omeneşti, individualitatea lui reiese mai interesantă „pe noua spirală dialectică a vastei opere de arhitecturare a culturii române moderne" (G. Ivaşcu).

Aprecierea lui Maiorescu nu este scutită de stridenţe — de aici cunoscutele rezerve din exegezele lui Eugen Lovinescu şi G. Călinescu, dar şi luările de atitudine net favorabile ale lui Tudor Vianu, Vladimir Streinu sau Liviu Rusu. Figurile cu mare relief proiectează umbre şi penumbre. Să fim realişti: nu e corect, nici cuviincios să căutăm a le şterge. Ba ar fi nefiresc, întrucît istoria clasează valorile nu după prezenţa ori lipsa însuşirilor, ci conform gradului lor de relativitate. Oricum, bilanţul maiorescian este excedentar: putem privi, în acest sfîrşit de mileniu, scăderile din viaţa lui personală şi publică, fără teamă că ele ar micşora proporţiile monumentului ce i se ridică în orizontul spaţiului istoric.

Mentorul spiritual al „Junimii" şi al revistei ieşene „Convorbiri literare" a introdus, în cultură şi în viaţa socială, nota seriozităţii în ţinută, în gîndire, în vorbire şi faptă. A pus rînduiala în aproape tot ceea ce constituie temelia bogăţiilor psihice ale unei naţiuni: reorganizarea învăţămîntului, creaţia literară şi limba ei de exprimare (semnificativ e că tînărul sosit de la studii superioare din străinătate, cu un bagaj de elevată învăţătură filosoficească, debutează prin a scrie o gramatică a limbii române pentru începători!). A biciuit fără cruţare păcate individuale şi colective, pe uşurateci, pe flecari şi impostori. A curăţit grădina culturii româneşti de buruienile ce înăbuşeau florile adevărate şi a creat acestora condiţii sănătoase de dezvoltare liberă. În chip magistral, cu prestigiu, demnitate şi iscusinţă, a denunţat, prin teoria „formelor fără fond", transplantarea sterilă, artificială, superficială, a unor instituţii, principii şi reforme inadecvate momentului istoric românesc; combătut „beţia de cuvinte", fraza seacă şi vorba goală, de asemenea pseudocultura, introducînd criteriul estetic în judecata valorii poetice; în fine, a denunţat etimologismul latinist şi italienismul în ortografie.

Afirmaţiile lui critice sînt pătrunzătoare, exacte şi, adeseori, memorabile. Ecoul lor în epocă a fost enorm, iar în posternitate profund, înriurind numeroase generaţii de critici şi cititori, pînă astăzi.

Şi cum să nu fie Maiorescu contemporanul nostru cînd, de exemplu, autorul „Cercetării critice asupra poeziei române de la 1867" pune atîta preţ pe categorica distincţie ce trebuie făcută între veritabila cultură şi pseudocultură, sau (în studiul „Comediile d-lui I. L. Caragiale") pe finalitatea moral-educativă a artei? În călătoria spre înălţimea intelectuală — sugerează criticul — se cere pasiunea drumeţului, dragostea de noutate a excursionistului şi disciplina turistului îndrăgostit de peisajul natural. Fără pasiune de adevăr, de cunoaşterea ori dibuirea lucrului nou, un om anevoie devine cult, în sensul optim al cuvîntului. Cine crede că e cult, vrea să zică Maiorescu, iubind orice cultură şi preţuind în acelaşi fel o pagină literară străină ca una scrisă de un autor naţional, acela doar se închipuie, fără să fie, pentru că autenticitatea culturii stă în permanenta intuiţie cu specificul naţional, cu coloratura individuală a propriei firi etnice. Cosmopoliţii ori înstrăinaţii sînt flori de seră plăpînde, pe care orice vînticel le vestejesc, alterabil şi inutil . . .

În perspectiva vremii, cu obiectivitatea pe care ne-o conferă stadiul actual al cercetărilor pluridisciplinare consacrate lui Maiorescu, primul critic literar de vocaţie din cultura română este un „moment deschis". El e bine definit, printr-o inspirată reflecţie a regretatului critic Ovidiu Cotruş (v. „Meditaţii critice", Ed. Minerva, Buc., 1983, p. XXI), care poate să aparţină oricărui moralist: „Nu există decît două moduri specifice, istorice şi relative, de a participa la absolut, dar absolutul însuşi nu trebuie relativizat".

CONTUL „LIBERTATEA" 1989

Institutul Teologic Universitar din Sibiu a depus în Contul „Libertatea 1989" suma de 61.400 lei, din contribuţia profesorilor, a celorlalţi ostenitori şi din alte fonduri proprii.

Semnalăm... Semnalăm...

● *În colecţia „Idei Contemporane" a apărut de curînd o carte interesantă care, fără îndoială, va atrage atenţia multor intelectuali. E o carte de informaţii despre viitor. În viaţa modernă, fără informaţie nu poţi face prognoză şi, fără prognoză, înseamnă că accepţi un viitor care bîjbîie şi care poate deveni chiar periculos. Lucrurile par a nu privi pe nimeni personal, deocamdată, ele referindu-se mai ales la evoluţia generală a lumii, dar viitorul nu e chiar undeva departe, al altora şi într-un timp care nu va mai fi al nostru. Viitorul e clipa următoare. Viitorul începe mereu!*

În lume s-a impus în ultimii ani o ştiinţă despre viitor — Viitorologia, *ilustrată de savanţi care sînt luaţi acum foarte în serios. La început se zîmbea cu superioritate, cînd se auzea de o ştiinţă sau de un autor, sau de o carte din categoria aceasta. Astfel de cărţi se citeau cam ca romanele de ştiinţă fantastică. Din fericire lucrurile s-au schimbat. Căci a te ocupa de viitor, înseamnă a-l prevedea şi a-l organiza, şi a te feri de capcanele lui. E tocmai ceea ce demonstrează John Naisbitt, în volumul MEGATENDINŢE. ZECE NOI DIRECŢII CARE NE TRANSFORMĂ VIAŢA (Cuvînt înainte şi trad. din engleză de Constantin Coşman, Buc., 1989, 368 p.).*

Noua bogăţie, în perspectiva viitorului, spune Naisbitt, este cunoaşterea, acumularea de cunoştinţe şi de soluţii de echilibru. O soluţie a unui viitor care să nu ameninţe fiinţa umană, trebuie să fie „o versiune modernă a vechiului ideal grecesc, echilibrul: Trebuie să învăţăm să echilibrăm miracolele materiale ale tehnologiei, cu cerinţele spirituale ale naturii omeneşti" *(p. 77).*

Aceasta e de fapt esenţa cărţii. Şi mesajul ei. Naisbitt se ocupă de rolul în viitor al computerelor, al teleconferinţelor, al schimbării radicale a mijloacelor de relaţie dintre oameni, prevăzînd conflicte între înalta tehnologie şi oameni, dacă cea dintîi nu va fi bine folosită. Tehnologia îi poate izola pe oameni unii de alţii. Totul le va veni acasă la comenzi computerizate, din depozite care îi vor servi automat. Automobilul care îi va duce la locuri de muncă îndepărtate, îi va izola şi mai mult de comunitatea locală. Familia va deveni singura formă de comuniune, dar va putea deveni şi ea obositoare prin singurătate, prin repetarea continuă a aceluiaşi tip de relaţii. Oamenii vor dori totuşi să fie cît mai mult împreună cu alţi oameni (p. 85). Pe de altă parte, tehnologia va încerca, dar nu-i va putea elibera niciodată pe oameni de disciplina şi responsabilitatea personală (p. 95). Naisbitt vede în viitor o anomalie chiar şi în felul în care va evolua familia care, ca celulă de bază a societăţii, se deplasează tot mai mult spre individ (p. 392).

Cu privire la religie, pentru zona pe care o are în vedere — lumea de peste ocean — vede o creştere a interesului şi o renaştere a ei, dar mai ales pentru religiile mai exigente, nu pentru cele liberale. Motivul? — nevoia de structuri — nu de ambiguitate — *în viaţa oamenilor (p. 338). Dar despre religie Naisbitt vorbeşte mai ales cu privire la prezent. Nu vede clar şi mult în viitor. Evoluţia tehnologiei, uşor previzibilă, l-a putut ajuta în multe previziuni asupra viitorului şi i-a pus şi probleme de comportament uman, de mentalităţi, care ar putea fi afectate de tehnica prea dezvoltată, dar nu i-a dat sugestii cu privire la religie. Aceasta — ne-am explica noi — ţine mai puţin de evoluţia tehnologiei înalte, şi mai mult de factori specifici sufleteşti, greu de pronosticat. E însă uşor de imaginat că, într-o societate superior tehnicizată, nevoile sufletului vor creşte şi mai mult, cu atît mai mult cu cît tehnica va duce spre reducerea comuniunii umane, spre un fel de nou deşert, de data aceasta din oţel şi beton. Precum pentru cei din deşerturile nisipoase de odinioară, spaţiul de apel a fost întotdeauna Dumnezeu, cel mai deschis şi liber spaţiu pentru evadarea din cel de beton şi de oţel, le va rămîne şi celor din viitor tot cel spre înălţimile albastre.*

Cartea lui Naisbitt nu se ocupă de acest spaţiu, dar îl lasă deschis. Căci, deşi se ocupă de explozia artelor, nu le dă lor ultimul cuvînt, cum s-ar fi aşteptat mulţi. Abia după ele vorbeşte despre religie!

Pînă aici însă, întreaga lectură a cărţii e pasionantă şi chiar dezacordul firesc al unora cu autorul, pe unde e cazul, tot el îl provoacă. Fecundează propria noastră imaginare a viitorului şi proiectarea noastră în el, şi exerciţiul e pasionant, mai ales pentru cei care mai pot apuca viitorul erei tehnologiilor superioare doar pe această cale!

Un lucru rămîne să precizăm: Naisbitt nu e împotriva tehnologiilor superioare şi nu vrea — pentru că nici nu se poate — să le împiedice. El vrea doar să ne provoace să găsim, de pe acum, remediile urmărilor negative, şi să le prevenim, „să le echilibrăm cu cele spirituale".

ANTONIE P.

VREDNICIA PREOŢEASCĂ

Preotul cînd este îmbrăcat în sfintele veşminte ţine locul Mîntuitorului Hristos. Gătit pentru Sf. Liturghie, el aduce lui Dumnezeu, cu smerenie şi evlavie, rugăciuni pentru sine şi pentru poporul întreg. Îmbrăcat în odăjdii, el poartă pe piept şi pe spate semnul crucii Domnului Iisus, ca neîncetat să-şi aducă aminte de Sfintele Sale Patimi, mîntuitoare. Poartă crucea pe piept, ca să nu uite viaţa Domnului Hristos şi să se silească să o urmeze. El poartă crucea pe spate ca să înveţe să sufere cu blîndeţe şi răbdare pentru Dumnezeu toate răutăţile pe care i le pricinuiesc cei de rea credinţă. Poartă crucea pe piept ca să plîngă păcatele sale şi să se purifice de ele. O poartă în spate ca să compătimească şi să plîngă păcatele altora, avînd conştiinţa trează că este rînduit de Dumnezeu să mijlocească între El şi păcătoşi iertarea păcatelor şi să nu înceteze a aduce rugăciuni şi jertfe lui Dumnezeu pînă va dobîndi har şi milă de la El pentru turma încredinţată lui.

Preotul, cînd slujeşte, aduce slavă şi adorare lui Dumnezeu; veseleşte pe îngeri în cer, zideşte Biserica vie a credincioşilor pentru care mijloceşte har mîntuitor; aduce odihnă fericită celor adormiţi, iar pe sine se face părtaş comunităţii de viaţă fericită cu toţi Sfinţii.

O vrednicie mai mare şi o răsplată mai fericită nu se poate închipui.

(După T. de Kempis)

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACŢIE: Dr. *Antonie Plămădeală*, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Arhid. prof. Dr. *Aurel Jivi*, redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu*; Arhid. *Ezechil Oancea*, tehnoredactor; Pr. *Vartolomeu Constantinescu*, corector.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA", sectorul export-import presă P.O. Box 12-201, telex 10376 presfir Bucureşti, Calea Griviţei nr. 64—66.

ABONAMENTUL pe un an: 180 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2. Taxa poştală plătită în numerar Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu | 44.206 |

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Anul 138 Sibiu, 15 februarie 1990 Nr. 7—8/1990

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Prigonirea Bisericii Ortodoxe strămoşeşti sub comunism *

Prin jertfe nenumărate aduse cu deosebire de tineretul nostru, Dumnezeu a eliberat poporul român de robia comunistă care dura de 45 de ani şi care urmărea golirea tineretului de viaţa creştină şi deci, de spiritualitatea lui strămoşească, iar prin aceasta, desfiinţarea identităţii lui ca popor aparte, ca să nu mai vorbim de nimicirea lui ca existenţă biologică printr-o tot mai crudă înfometare.

În această acţiune de nimicire a neamului nostru o atenţie specială se dădea prigonirii Bisericii strămoşeşti şi împiedicării ei în tot felul, în lucrarea sa deschisă în viaţa poporului.

Vom enumera cîteva forme ale acestei prigoniri.

De fapt, Biserica Ortodoxă strămoşească a fost supusă de regimul comunist unei prigoniri deosebite. Un reprezentant al Departamentului Cultelor, întrebat odată, de mine, pentru ce Biserica Ortodoxă este supusă unor dificultăţi speciale, nepermiţîndu-i-se să-şi refacă bisericile ce se ruinau, în vreme ce cultele neoprotestante îşi clădeau, în schimbul valutei străine, case de rugăciune monumentale, mi-a răspuns că credinţa creştină reprezintă în rîndul poporului român majoritatea ortodoxă şi tocmai de aceea ea trebuie desfiinţată cu deosebire, pentru a face să domnească în statul nostru ateismul.

Formele acestei acţiuni de eliminare a cre-

dinţei din majoritatea poporului nostru s-a concretizat, cum am spus, în oprirea refacerii şi reparării bisericilor ce se ruinau, în demolarea unui mare număr de biserici existente, în supravegherea deosebită a activităţii preoţilor, în închiderea acestora pentru învinuiri inventate, în aşa măsură încît între anii 1950—1965 se aflau peste 500 de preoţi ortodocşi în închisori, dintre care unii au fost duşi la canal, ca să nu mai vorbim de copiii preoţilor, mai ales ai celor închişi, care nu erau admişi în Facultăţi; erau în schimb suspectaţi permanent, iar în serviciu menţinuţi numai în grade inferioare. La acestea se adaugă persecutarea credincioşilor care aveau curajul să frecventeze bisericile.

Dintre preoţii aflaţi în închisori în anii 1958—1964, eu personal am fost în cameră cu cîţiva care au murit, îmbolnăviţi de tot felul de tratamente chinuitoare la care fuseseră supuşi, inclusiv înfometarea. Aceştia au fost: Dr. Liviu Munteanu, fost rector al Institutului Teologic din Cluj, închis pentru că semnase, ca vicar al Episcopiei din Cluj, în locul Episcopului, o adresă către preoţi pentru catehizarea copiilor. Deşi ajunsese paralizat după o vreme, era silit să meargă pe picioarele sale pentru a-şi rezolva trebuinţele trupului, fiind supus şi la alte acte chinuitoare care i-au grăbit moartea. Apoi a fost Dr. Ilarion Felea, fost rector al Insti-

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. *Dumitru Stăniloae*

* Articol reprodus din „Vestitorul Ortodoxiei Româneşti" nr. 3, februarie 1990.

O REVOLUŢIE SPIRITUALĂ

Prea Sfinţitul Nathaniel mi-a poruncit să pun pe hîrtie, în forma unui articol, importanţa momentului istoric şi transformările prin care trece neamul românesc astăzi. Prea Sfinţia Sa nu s-a gîndit la informaţii, care de fapt abundă în presa mondială, ci la profilul spiritual al acestei revoluţii.

. . . . . .

Trei sînt factorii care au contribuit la victoria poporului român în această revoluţie.

a) FACTORUL MATERIAL: Armata şi Poliţia, care s-au alăturat poporului să-i apere de măcelul în masă, plănuit de Ceauşescu şi de Securitate, formată în parte din mercenari plătiţi din ţările arabe. Niciodată nu s-a văzut în istoria noastră o mai strînsă unitate; armata, poliţia, mame şi copii, elevi, studenţi şi muncitori — naţiunea întreagă s-a sculat împotriva tiranului şi a Securităţii bestializate în şcoli speciale de teroare ale partidului comunist. Glorie armatei române, care de data aceasta a luptat pe frontul intern pentru salvarea esenţei neamului, adică a credinţei în Dumnezeu şi a libertăţii de conştiinţă!

b) FACTORUL INTELECTUAL: Universităţile, profesorii, scriitorii, artiştii şi poeţii, care în ciuda directivelor de partid, au educat tineretul român în respectul valorilor şi au format opinia publică, în vederea schimbărilor ce aveau să vină. România are o clasă intelectuală care în tot acest timp a suferit enorm. Toată drama intelectuală se vede în poezia existenţialist-filosofică, de o înaltă frecvenţă spirituală, îmbrăcată în termeni ortodocşi; în metafora dusă la extrem, care de multe ori exprimă tragedia dezumanizării, în aşa fel ca mintea obtuză a celor de la partid să nu poată pricepe. Prin creaţia lor, ei s-au opus acţiunii de distrugere a sufletului românesc. Însă n-a fost uşor. Acest ermetism spiritual va rămîne expresia intelectuală a acestei generaţii.

c) FACTORUL RELIGIOS: Biserica. Noi am fugit, ne-am pus la adăpost vieţile, dar ei au rămas şi au suferit. Noi nu avem dreptul să criticăm pe Ierarhii români pentru compromisul inteligent în care au sacrificat anumite forme externe, pentru a salva esenţa. Cînd Mahomet a cucerit Constantinopolul, Patriarhul Ghenadie a semnat o constituţie de compromis, prin care se interzicea sunarea clopotelor, procesiunile religioase pe stradă, pelerinajul cu Sf. Moaşte... etc. Frumuseţea cultului bizantin a fost redusă, la minimum. Lumea credea că patriarhul s-a turcit. În enciclica sa către călugării fanatici, Sf. Ghenadie zicea: „Va veni vremea cînd Biserica va renunţa la toate formele exterioare, pentru salvarea esenţialului, care este Sf. Euharistie". Oamenii l-au criticat pe patriarh, însă Biserica l-a pus în rîndul sfinţilor.

Nimeni nu-şi poate închipui contorsiunile diplomatice ale Sinodului Român pentru a menţine bisericile deschise, în care poporul să se roage, să-şi spovedească păcatele, să-şi spună durerile, să se unească cu Hristos în Taina Euharistiei, să fie botezaţi şi cununaţi. În biserică oamenii se simţeau liberi. Rugăciunea ne-a adus izbăvirea. Pastorul Billy Graham s-a exprimat că în nici o ţară din lume nu a găsit credinţă ca în România — ori asta se datorează, în parte clerului şi ierarhiei bisericeşti, abilităţii lor politice, într-o ţară comunistă, în care Biserica era cînd tolerată, cînd persecutată. Totuşi, ei au fost în stare să menţină 9 seminarii, 2 Facultăţi de Teologie, 6 tipografii bisericeşti, în care se tipăresc 10 reviste creştine şi se tipăresc Sf. Părinţi pînă acum peste 100 de volume...

ATITUDINEA EXILULUI. Noi, însă, ce am făcut pentru eliberarea lor? Nimic. Toţi am fugit în alte ţări, ne-am pus la adăpost. Ei au rămas acolo, chinuiţi şi flămînzi, unii au murit în închisori, pe canale; iar „cînd a venit plinirea vremii", şi-au sacrificat viaţa cu zecile de mii, scuturînd jugul tiraniei. Nu sîntem vrednici să le sărutăm picioarele. Noi, în exil, ne-am certat, organizînd partide politice, căutînd să le dăm lor lecţii de democraţie. Ei nu au nevoie de formulele noastre. Ei au suferit, ei au murit, al lor este dreptul de a decide, dacă le trebuie rege sau republică.

Datoria noastră este să vizităm ţara în care ne-am născut, ca pe pămîntul sfînt al Canaanului. Să îngenunchem pe mormintele noilor eroi şi martiri, ale pruncilor pe care Irodul neamului românesc i-a sacrificat şi să plîngem; şi să fim mîndri că ei au fost în stare să moară, pentru înlăturarea forţelor întunericului.

Arhim. *Roman Braga*

(Extras din „Solia" — The Herald, revistă editată de către Episcopia Ortodoxă Română din S.U.A.)

Ceremonia hirotonirii întru arhiereu a Arhimandritului Dr. **Ioan Mihălţan**

În zilele de sîmbătă şi duminică (3 şi 4 februarie 1990), a avut loc, în Catedrala episcopală (Biserica cu Lună) din Oradea, impresionantul ceremonial de hirotonire întru arhiereu a Prea Cuviosului Arhimandrit **Dr. Ioan Mihălţan,** conferenţiar la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, pentru postul vacant de *Arhiereu-vicar* al Episcopiei Ortodoxe Române a Oradiei, cu titlul de **Crişanul,** numit în acest post de Sf. Sinod, în şedinţa sa din 18 ianuarie 1990, la cererea P. S. Episcop Vasile, titularul Episcopiei Oradiei. Acesta de mai bine de 19 ani, se îngrijeşte cu mult succes de destinele clerului şi credincioşilor de pe întinsul judeţelor Bihor, Satu Mare şi Sălaj. Ajuns la vîrstă înaintată, a simţit nevoia unui ajutor, pe care, la cererea sa, Sf. Sinod i l-a designat în persoana sus-numitului dascăl de teologie.

Ceremonialul a început sîmbătă, 3 februarie 1990, cu săvîrşirea vecerniei de către un sobor de preoţi şi diaconi, în frunte cu P. C. Arhim. Ioan Mihălţan, avînd alături profesori colegi de la Institutul Teologic şi slujitori ai Catedralei cu Lună, în prezenţa Prea Sfinţiţilor Episcopi Vasile al Oradiei, Timotei al Aradului şi Iustinian Maramureşanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Clujului.

După otpustul vecerniei, în faţa celor trei ierarhi, s-a oficiat slujba de ipopsifiere a P. Cuv. Arhimandrit Ioan Mihălţan, apoi P. C. vicar eparhial Augustin Lucian a dat citire actului sinodal de chemare a sus-numitului arhimandrit la rangul de arhiereu, pentru postul vacant de arhiereu-

vicar al Episcopiei Oradiei, cu titlul de **Crişanul,** iar acesta, în formula de răspuns, a declarat: „Răspund cu multă smerenie şi frică de Dumnezeu acestei arhiereşti şi părinteşti chemări şi primesc, cu supunere şi bucurie, sfînta şi greaua sarcină a arhieriei".

După această ceremonie, P. C. prof. Dr. Dumitru Abrudan, prorectorul Institutului Teologic din Sibiu, a exprimat bucuria că un distins coleg de catedră a ajuns, la dorinţa şi cererea P. S. Episcop Vasile al Oradiei, la această înaltă demnitate arhierească, adăugînd că membrii corpului profesoral se despart cu regret de bunul lor coleg, atît de apreciat de toţi, dar mai ales atît de iubit de studenţi, atît pentru bogăţia de cunoştinţe şi îndemnuri împărtăşite, cît mai ales pentru dragostea şi căldura sufletească cu care se apropia de ei. În schimb, a subliniat vorbitorul, P. S. Episcop Vasile cîştigă un ajutor aşa cum şi-a dorit şi pe care l-a dorit, avîndu-l stîlp bătrîneţelor sale. Totodată şi-a exprimat convingerea că P. S. Arhiereu Ioan Crişanul, în deplină colaborare cu titularul, va continua cu aceeaşi dăruire, ca şi P. S. Episcop Vasile, munca de păstorire a credincioşilor din Eparhia Oradiei. Prea Cuv. Ipopsifiu, în cuvîntul său, a mulţumit călduros părintelui prorector pentru alesele cuvinte rostite şi mulţumeşte din suflet P. S. Episcop Vasile pentru dragostea cu care l-a dorit să-i vină ca ajutor, promiţîndu-i că se va strădui să-i confirme întru totul aşteptările. În încheiere, P. S. Episcop Vasile şi-a exprimat bucuria şi satisfacţia că cei în drept i-au ascultat ru-

(Continuare în pag. a 2-a)

Diacon Dr. *Teodor Savu*

O pată pe filele istoriei

Aşteptata zi a venit!

Mari sacrificii de vieţi omeneşti, vărsări de sînge, tineri şi vîrstnici, femei şi copii s-au înfruntat cu teroriştii şi au cîştigat sfinta LIBERTATE.

Tinerii de ieri, azi cu plete cărunte, au fost alături de voi în zilele revoluţiei pe străzile Sibiului. Am simţit în noi aceleaşi sentimente şi pîrjolul dragostei faţă de ţară şi poporul român, pe care le-am avut şi în octombrie 1944 cînd am reaşezat la locurile lor bornele de frontieră de la Carei şi Satu Mare. Atunci ni s-au spus de comandanţii noştri să luptăm pentru că luptăm pentru viitorul ţării şi neamului nostru. Dar nu s-a întîmplat aşa. Cei ce ne-au condus la victorie au fost întemniţaţi la Jilava şi Aiud, unde au murit ostracizaţi, iar noi subordonaţii lor am fost trataţi cu o totală indiferenţă şi daţi uitării.

Noi, care am luptat pentru a doua independenţă a Patriei timp de 45 de ani nu am mai avut cuvînt necenzurat. Nu s-a găsit nimeni să ne aprecieze gestul mai mult decît supra omenesc, care l-am depus pentru obţinerea victoriei, am fost dezarmaţi şi ni s-au retras şi decoraţiile sub pretextul schimbării lor. Majoritatea cadrelor active din armată foste pe front au fost epurate. Un decret dat de regimul instalat la cîrma ţării a amnestiat pe toţi dezertorii şi nesupuşii la legile militare şi au fost puşi cot la cot, în rînd cu noi.

In ţara noastră timp de 45 de ani nu a putut lua fiinţă o Organizaţie a Veteranilor de război, ci doar un Comitet Provizoriu, care provizoriu a rămas şi nu a reuşit să obţină pentru veterani nici cel mai mic semn al Patriei Recunoscătoare, pentru că nu a voit regimul. În schimb ne-a subordonat în Comitetul FOŞTILOR LUPTĂTORI, care nu ştim unde au luptat, cîţi răniţi şi morţi au avut, ce victorii au obţinut, dacă au înotat prin zăpezi pînă la brîu şi dacă au suportat bombardamentele groaznice ale artilerie şi aviaţie naziste.

Celor încorporaţi înaintea începerii războiului nu li s-a calculat timpul petrecut pe front cu motivarea de-a dreptul draconică că nu au fost în cîmpul muncii înainte de încorporare. Iar invalizii şi mari mutilaţi au fost

(Continuare în pag. a 4-a)

Veteran de război
Ioan Cristea

Prigonirea Bisericii Ortodoxe strămoşeşti sub comunism

(Continuare din pag. I-a)

tutului Teologic din Arad, distins autor de scrieri teologice; Pr. Lazarov din Dobrogea, aflat în 1959 în cel de-al 14-lea an de închisoare; acesta se gîndea cu emoţie că-şi lăsase fiul acasă în vîrstă doar de un an. Nişte dureri cumplite de cap i-au adus la un moment dat, după trei zile, moartea. Ieromonahul Daniel (fost Sandu Tudor), mort în urma unor bruscări de către gardieni, în timp ce era dus de la o baie împreună cu alţii. Înainte de aceştia a murit în 1950 Pr. Ilie Imbrescu, care după ce a fost ţinut, ca pedeapsă, cîteva zile fără mîncare, luînd ceva de mîncare, a făcut ocluzie intestinală.

Biserica romano-catolică a canonizat pe unicul ei cleric mort în închisoare, respectiv pe Mgr. Ghica.

N-ar fi cazul să pomenească şi Biserica noastră pe nenumăraţii preoţi şi pe mulţi alţii, ca şi pe toţi credincioşii ortodocşi morţi în chinuri din închisori pentru credinţa lor?

În închisori preoţii şi monahii ortodocşi n-au stat degeaba, ci au învăţat pe oameni acatiste şi alte rugăciuni, pe care aceştia şi le scriau cu aşchii rupte din uşi pe săpun; le ţineau lecţii despre învăţătura creştină. Dar cu toate persecuţiile şi supravegherile îndurate, preoţii şi monahii au continuat să-şi practice îndatoririle lor, săvîrşind Sfînta Liturghie, precum şi botezuri, cununii şi înmormîntări. Au continuat să predice cuvîntul lui Dumnezeu şi n-am auzit niciodată pe vreun preot pomenind în cuvîntul său pe tiran. N-am auzit pe vreun om din închisoare sau de afară să fi spus că vreun preot i-ar fi pricinuit vreun necaz pentru că i-ar fi trădat cele spuse la Spovedanie. În schimb am cunoscut numeroşi preoţi închişi pentru că au găzduit cîte un om fugit de acasă din pricina pericolului de a fi arestat, sau pentru că ar fi ajutat în secret pe vreunul dintre luptătorii din munţi. Multă vreme după instalarea regimului comunist.

Neţinînd seama de tot felul de persecuţii suferite, astăzi, Biserica Ortodoxă este acuzată nu numai de unii conducători ai greco-catolicilor, ci şi de unii scriitori, — în întregimea ei —, pentru faptul că unii ierarhi, în unele Pastorale, au adus cuvinte de laudă marelui duşman al Bisericii care căuta orice prilej pentru justificarea opririi oricărei lucrări a acesteia. Se uită faptul că acele cuvinte de laudă — doar spuse, dar nu şi gîndite — erau adresate cu conştiinţa că de ele depindea activitatea întregii Biserici de care ei erau în primul rînd răspunzători. Se uită că, în general, Biserica — cu preţul acelor scurte şi rare pomeniri verbale a putut să-şi continue toată activitatea liturgică şi duhovnicească în vremea celor 45 de ani, cum n-au putut-o face Bisericile din Bulgaria, Albania şi, în parte, chiar din Iugoslavia. Poporul român a putut rămîne astfel, prin Biserică, în continuitatea fundamentală a spiritualităţii sale, fapt care n-a fost ajutat de nici un alt sector al activităţii publice din ţara noastră (ziaristică, scriitorime, jurişti, economişti, universităţi, Academie etc.). Rarele şi puţinele vorbe de laudă folosite la adresa tiranului de către ierarhi în cele două Pastorale anuale ale lor, au fost nişte picături în raport cu oceanul de laude revărsate de oamenii tuturor instituţiilor la adresa aceluia. Şi totuşi, cei mai mulţi din aceştia îşi continuă activitatea necriticaţi de nimeni, ba chiar continuînd să-şi manifeste prin criticile lor faţă de Biserică acelaşi indiferentism religios.

Un mare gînditor creştin refugiat în Occident, vorbind de curînd, de cînd Bisericii ruse i s-a redat o anumită libertate, despre laudele aduse de patriarhii şi episcopii ce s-au succedat, la adresa lui Stalin şi a urmaşilor lui, a declarat: „Au spus nişte cuvinte în mod silit, dar şi-au păstrat credinţa şi au păstrat continuitatea ei, pe cît s-a putut, în popor". Pe aceştia nu-i critică nici ucrainienii cărora li s-a redat putinţa de a reveni la greco-catolicism. Cu toate acestea, în Rusia au fost dărîmate zeci de mii de biserici, au fost împuşcaţi mii de preoţi, de episcopi, de monahi. La fel a fost oprită în mare măsură exercitarea cultului în Bulgaria, în Iugoslavia şi absolut cu totul în Albania.

Nu se manifestă oare prin această critică insistentă la adresa Bisericii Ortodoxe strămoşeşti aceeaşi voinţă de golire a poporului nostru de spiritualitatea lui fundamentală, aceeaşi încercare de desfiinţare a identităţii lui spirituale? Şi nu se lasă oare amăgiţi de această intenţie suspectă împotriva Bisericii strămoşeşti mulţi preoţi, ba chiar studenţi teologi şi seminarişti, pentru desfiinţarea identităţii noastre spirituale? Nu se ajută, prin aceasta, unor greco-catolici, ca şi sectelor şi ateilor ca să fărîmiţeze poporul nostru şi însăşi existenţa lui?

Să stăm uniţi cu toţii: ierarhi, preoţi, mireni, tineri şi bătrîni, în apărarea credinţei, şi prin aceasta, a neamului nostru!

Am avut în generaţiile trecute intelectuali de mare faimă ştiinţifică, care au stat aproape de Biserică, cum a fost: Nicolae Iorga, Simion Mehedinţi, Nichifor Crainic, Nae Ionescu; iar în Transilvania, la iniţiativa profesorilor ortodocşi de la Unversitatea din Cluj: Sextil Puşcariu, Ioan Lupaş, Silviu Dragomir, Silviu Ţeposu, Victor Papilian, etc., etc., au format Frăţia Ortodoxă Română, spre apărarea Bisericii Ortodoxe faţă de uniatism.

Am dori să vedem apărînd şi în generaţia actuală de intelectuali asemenea personalităţi sau un mare curent care să vină alături de Biserica strămoşească, conştienţi că ea este forţa necondiţionată pentru păstrarea identităţii noastre naţionale.

„Oastea Domnului", Oastea Bisericii

Între realităţile vieţii româneşti asupra cărora regimul dictatorial de tristă amintire a impus o tăcere absolută vreme de patru decenii a fost şi „Oastea Domnului", această minunată lucrare de înnoire a sufletelor în duhul Ortodoxiei străbune.

Iniţiată la Sibiu, îndată după primul război mondial, dintr-o necesitate adînc resimţită de aprofundare a trăirii ortodoxe, această asociaţie duhovnicească a devenit o adevărată Oaste a Bisericii. Ea a rodit o întreagă bibliotecă de popularizare a credinţei ortodoxe, mai multe volume de poezii religioase, a smuls nenumărate suflete din mlaştina păcatului şi a creat mii şi mii de misionari laici, care şi-au adus un aport substanţial la activizarea vieţii religioase în oraşele şi satele ţării noastre şi chiar dincolo de hotarele ei.

În anii teroarei comuniste, „Oastea Domnului" a fost lovită cu o rară violenţă. Activitatea ei a fost total interzisă, regimul considerînd-o — şi pe bună dreptate — ca un obstacol de temut în calea programului diabolic de totală nimicire a credinţei. Prigoana cruntă n-a făcut însă decît să confere „Oastei Domnului" luminoasa cunună a martiriului. Căci ea n-a dispărut, aşa cum şi-au propus prigonitorii, şi nici nu s-a diminuat, ci dimpotrivă. Deşi mulţi dintre membrii „Oastei Domnului" au suferit ani grei de temniţă, deşi persecuţiile şi ameninţările de tot felul n-au încetat decît odată cu sfîrşitul dictaturii, „Oastea Domnului" nu şi-a trădat nici o clipă idealul de la început. Ea a fost mereu prezentă în multe dintre parohiile noastre, înviorînd sufletele şi constituind o stavilă puternică atît în faţa încercărilor de ateizare a tineretului, cît şi în faţa prozelitismului sectar, atît de stăruitor în ultimii 40 de ani. Cîntările „Oastei Domnului", izvorîte din adîncă şi autentică simţire ortodoxă, s-au constituit ca un adevărat „folclor" religios, mult îndrăgit de credincioşii din toate laturile ţării. Le auzim azi cîntîndu-se nu numai de către membrii „Oastei Domnului", ci şi în casele tuturor bunilor credincioşi, precum şi în foarte multe dintre bisericile şi mănăstirile noastre, ca frumoase şi mişcătoare pricesne. Luate din însuşi sufletul neamului, aceste cîntări, pline de bucuria trăirii în Hristos, sînt o dovadă vie a vitalităţii Ortodoxiei româneşti.

Iată că Domnul ne-a adus zorii mult aşteptaţi ai libertăţii. La temelia acestei mult aşteptate împliniri, alături de toate celelalte jertfe pe care le-a dat poporul nostru, stă şi jertfa „Oastei Domnului". O jertfă oferită cu smerenie creştină şi cu deplină încredere în ziua învierii neamului. Această jertfă este chemată acum să-şi aducă plinătatea rodirii sale. Poate mai mult decît oricînd altădată, Biserica are nevoie de lucrarea misionarului laic al „Oastei Domnului", de rivna şi dăruirea acestor credincioşi care s-au legat să lupte împotriva păcatului, să ducă tuturor mesajul mîntuirii în Hristos şi în Biserica Sa, să facă tot mai evidente în viaţa poporului nostru valorile Ortodoxiei străbune şi să desfăşoare o intensă activitate de slujire a tuturor celor aflaţi în suferinţă şi necaz. Biserica are nevoie de „Oastea" ei în linia întîi a luptei pentru regenerarea morală şi spirituală a neamului.

„Telegraful Român" iniţiază cu acest număr o rubrică a „Oastei Domnului", aşteptînd orice contribuţie valoroasă şi ziditoare de suflet din partea preoţilor şi a credincioşilor noştri şi în special din partea celor afiliaţi acestei mişcări duhovniceşti. Ne rugăm Domnului secerişului să ridice cît mai mulţi lucrători în ogorul Său.

Slăvit să fie Domnul!

Pr. prof. *Vasile Mihoc*

● Nu fi înţelept în ochii tăi, teme-te de Dumnezeu şi fugi de rău. Aceasta va fi sănătate pentru trupul tău şi o înviorare pentru oasele tale (Pilde 3, 7—8) ●

Ceremonia hirotonirii întru arhiereu a Arhim. Dr. **Ioan Mihălţan**

(Continuare din pag. I-a)

gămintea ca să-i trimită ajutor pe acela pe care l-a dorit cel mai mult, drept care, cu inima larg deschisă, îi urează Prea Cuviosiei Sale bun venit, roade bogate în păstorirea credincioşilor şi întru buna sfătuire a preoţilor. Împreună cu ceilalţi ierarhi, P. S. Episcop Vasile îi dă Prea Cuviosului Ipopsifiu Ioan îmbrăţişarea frăţească de împreună-rugător lui Dumnezeu.

În ziua următoare, duminică dimineaţa, în cadrul sf. liturghii din Catedrala cu Lună, s-a săvîrşit hirotonirea întru arhiereu (precedată de Mărturisirea de credinţă) a Prea Cuviosului Ipopsifiu Ioan, de către Prea Sfinţiţii Episcopi Dr. Vasile Coman al Oradiei, Dr. Timotei Seviciu al Aradului şi Iustinian Maramureşanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Clujului, împreună cu un mare sobor de clerici, 20 de preoţi şi 10 diaconi (profesori de teologie, vicari, consilieri eparhiali, stareţi, preoţi de catedrală, etc.), în prezenţa I. P. S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală al Ardealului, a Domnului Ministru al Cultelor, prof. Dr. Nicolae Stoicescu, a celor 7 protopopi şi a multor preoţi din eparhia noastră, ca şi din alte eparhii, precum şi a unui nespus de mare număr de credincioşi, mulţi dintre aceştia trebuind să asculte slujba, afară, la megafoane. De asemenea, au participat membri de familie, rude şi credincioşi din satul natal al noului hirotonit. Au fost de faţă reprezentanţi ai Armatei, ai Administraţiei judeţene şi municipale, precum şi părintele Dr. Ştefan Daskal, ordinarius al Bisericii romano-catolice din loc. şi Domnul Dr. Ernest Fried, preşedintele Comunităţii mozaice din loc.

După slujbă, P. C. Vicar eparhial Augustin Lucian a dat citire Actului sinodal de numire a P. Cuv. Arhim. Dr. Ioan Mihălţan în postul de Arhiereu-vicar al Episcopiei Oradiei, iar Domnul Ministru al Cultelor Dr. Nicolae Stoicescu a dat citire Deciziei ministeriale de recunoaştere în post a sus-numitului, căruia i-a urat îndelungată şi rodnică arhipăstorire. Apoi s-au ţinut cuvîntări adecvate împrejurării de către: P. S. Episcop Vasile al Oradiei, Arhimandrit Bartolomeu-Valeriu Anania (Bucureşti), reprezentant al Grupului de Reflecţie pentru înnoirea Bisericii Ortodoxe Române, I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului şi P. S. Arhiereu-vicar Ioan Crişanul, subliniindu-se însemnătatea bisericească, socială, culturală şi patriotică a acestui eveniment din viaţa românilor ortodocşi din Bihor, Sătmar şi Sălaj.

După încheierea cuvîntărilor, P. S. Arhiereu-vicar Ioan Crişanul a „miruit" pe credincioşi, care l-au întîmpinat cu multă dragoste şi căldură, iar corul catedralei a intonat imnul arhieresc.

În cinstea noului hirotonit, s-a servit o masă frăţească la restaurantul „Transilvania", cu care prilej s-au rostit mai multe toasturi, la care a răspuns, deosebit de emoţionat, P. S. Arhiereu Ioan Crişanul. Un grup de studenţi teologi au intonat, pe parcurs, mai multe bucăţi muzicale bisericeşti şi patriotice.

Noul demnitar se trage dintr-o familie de ţărani harnici şi buni creştini din localitatea Ohaba, jud. Alba. Este licenţiat şi doctor în teologie al Institutului Teologic Universitar din Sibiu, la care a funcţionat apoi, în mod succesiv, ca duhovnic, lector şi profesor de Îndrumări misionare, din 1970 pînă la ocuparea noii demnităţi de azi. A făcut studii de specializare la Institutul Ecumenic din Bossey (Elveţia). A publicat studii şi articole de specialitate. A păstorit timp de 39 de ani, ca preot, în satul natal.

Clerul şi credincioşii ortodocşi români de la graniţa de nord-vest a scumpei noastre patrii, plini de încredere şi nădejdi îndreptăţite, doresc din suflet ca bunul Dumnezeu să-i dăruiască Prea Sfinţitului Arhiereu-vicar Ioan Crişanul sănătate şi putere de muncă, îndelungată şi rodnică arhipăstorire, pentru ca, alături de P. S. Episcop Vasile, să fie realizatorul tuturor aspiraţiilor creştineşti şi româneşti ale credincioşilor şi preoţilor încredinţaţi lui spre mîntuire.

Întru mulţi şi fericiţi ani, Prea Sfinţite Părinte Arhiereu Ioan Crişanul!

EPISCOPUL MARTIR NICOLAE POPOVICI

În anul 1960 a plecat pe drumul de unde nu mai este întoarcere Nicolae Popovici, profesor la Institutul Teologic din Sibiu şi apoi episcop la Oradea. Săvîrşim un act de dreptate faţă de Nicolae Popovici, căci înainte de 1990 nu era îngăduit nici numele să i se amintească, cu atît mai puţin s-ar fi putut scrie ceva despre viaţa şi activitatea sa. Delegat, de mitropolitul N. Colan pentru a reprezenta Mitropolia la moartea sa, am primit îndrumarea de a mă referi numai la activitatea sa din Sibiu cu interdicţia categorică de a mă referi la rîvna sa din Oradea.

Iată, în sinteză, cuvîntul rostit în 1960, în comuna Biertan: „Înalt Prea Sfinţitul mitropolit Nicolae Colan şi Institutul Teologic din Sibiu, îşi spun prin mine cuvînt de despărţire de cel care a fost ilustru profesor de dogmatică, la venerabilul aşezămînt de cultură ortodoxă şi românească din Sibiu şi distins preot. Graiul meu nu poate tălmăci îndeajuns avalanşa de sentimente care ne copleşesc pe cei care l-au cunoscut. Am fi dorit ca să fie mereu viu şi clocotitor de simţire, cum era. Dar socotelile vieţii nu noi le încheiem. Am venit pe rînd şi plecăm pe sărite. Pentru a actualiza prezenţa sa în mijlocul nostru fie-ne îngăduit să creionăm, pe scurt, biografia vrednicului de pomenire Nicolae Popovici. Născut în comuna Biertan la 29 ianuarie 1903 devine absolvent al Şcolii normale din Sibiu şi apoi bacalaureat de la liceul „A. Şaguna" din Braşov, primul licenţiat în teologie de la Academia teologică din Sibiu, şi doctor apoi de la Facultatea de Teologie din Cernăuţi. A urmat studii speciale la Atena, avînd ca profesor pe ilustrul Hristu Andrutsos, şi de documentare ştiinţifică la München, Leipzig, Tübingen şi Breslau. Din 1932 devine profesor de teologia dogmatică la Academia teologică din Sibiu. A propus şi limba greacă. El a fost printre primii în vremea aceea în măsură să preţuiască documentele şi manuscrisele de acest fel ascunse în arhivele Sibiului.

A deţinut doar vreme de patru ani catedra, căci în 1936 este ales episcop la Oradea. Pensionat forţat, pentru că n-a cedat în faţa imixtiunii politice în treburile Bisericii, i se fixează domiciliul forţat la mănăstirea Cheia, pînă în 1960, cînd simţindu-şi sfîrşitul aproape se mută în satul natal Biertan, unde este înmormîntat.

Alături de dînsul a crescut încă de cînd era în leagăn idealul vieţii sale, idealul acela mare şi puternic care i-a stăpînit sufletul. De aceea Teologia i-a devenit ştiinţa de predilecţie, dogmatica ramura îndrăgită şi cultivată cu mult avînt. De aceea „Începuturile nestorianismului", publicată la Sibiu în 1933 şi „Epicleza euharistică", publicată în acelaşi an, rămîn lucrări ce se recomandă prin „desaga de aur ce-o poartă şi-o revarsă îndelung strălucind pe albul imaculat al filelor", cum se exprimă profesorul lui de la universitatea din Cernăuţi Dr. Vasile Loichiţia, de a cărui ştiinţă s-a împărtăşit şi din al cărui izvor a băut. După cum informează profesorii Ion Zăgreanu şi Ion Ică un mare liturgist romano-catolic — Salaville — i-a scris: „va trebui să treacă 50 de ani pînă cînd un etolog romano-catolic va răspunde cu succes acestei cărţi".

Prieten sincer şi devotat, coleg bun, om săritor la necaz Nicolae Popovici lasă instituţiilor pe care le-a slujit c-o excepţională competenţă o atmosferă de preţuire învăluită în dragostea ce nu se lasă uitată. Noi îi mulţumim înlăcrimaţi pentru tot binele, pe care l-a săvîrşit şi-l vom păstra în suflet ca un om capabil de eroismul unui martir.

Pr. prof. *N. Neaga*

— Iubiţi-vă unii pe alţii cu dragoste frăţească, iar în cinstire daţi-vă întîietate unii altora. (Rom. 12, 10)

— Toate cîte voiţi să vă facă vouă oamenii, faceţi şi voi lor asemenea. (Matei 7, 12)

AICI AM FOST

La o voce, care într-o clipă de avînt retoric a strigat: Unde a fost Biserica? Biserica Ortodoxă din țara noastră, acum, la cumpăna de veac, răspunde:

Aici am fost.

Aici a fost Biserica Ortodoxă de 2000 de ani aproape, alături de poporul român. Aici a fost Biserica Ortodoxă de-a lungul veacurilor în toate momentele importante și grele ale neamului românesc. Aici a fost Biserica Ortodoxă, mereu activă, mereu în rezistență, împotriva tuturor valurilor întunecate ce loveau în țara noastră, în poporul nostru.

Aici a fost Biserica noastră Ortodoxă și pe timpul năvălirilor barbare, ajutînd la *închegarea* și la formarea poporului român, la formarea unei limbi unitare și a unei culturi unitare a poporului român.

Preoții ortodocși, modești și anonimi, au fost *liantul* care a lucrat la formarea unei spiritualități unice și luminoase românești.

Acești preoți ortodocși au fost mereu în mijlocul poporului luminîndu-l, cultivîndu-l, încurajîndu-l, întărindu-l în momentele cele mai grele cînd peste plaiurile țării noastre românești treceau valuri după valuri popoare străine, popoare barbare.

Aici a fost Biserica Ortodoxă de la Negru Vodă și Bogdan Vodă pînă în ceasul realizării marelui vis al poporului român: unirea tuturor românilor într-o singură țară, liberă și frumoasă.

Prin ierarhi, preoți, credincioși și voievozi, Biserica Ortodoxă a umplut țara cu vetre de cultură, punînd baza culturii și civilizației în țara noastră greu strîmtorată de marile puteri ce o înconjurau, care în mod perfid, pe toate căile căutau să înăbușe în primul rînd spiritualitatea poporului român.

Aici, în mijlocul poporului a fost Biserica Ortodoxă și în ultimii 40 de ani, ea fiind unicul far spiritual ce lumina, zidea, întărea, ceea ce sinistrul regim de dictatură distrugea. Zidind biserici noi, în timp ce regimul dărîma biserici fiind mereu trează, activă în mijlocul credincioșilor, împărtășind poporului lumină din lumina lui Hristos, în timp ce regimul de dictatură împingea poporul spre o incultură religioasă sinistră.

Biserica Ortodoxă a fost prezentă și în acești 40 de ani prin credincioșii și clerul ei, în istorie. Sîntem încredințați că istoria va consemna și recunoaște Bisericii Ortodoxe, activitatea ei spirituală, națională, religioasă, culturală pe care a desfășurat-o neîntrerupt în cei 40 de ani de regim comunist.

Biserica Ortodoxă nu și-a arătat lumii prezența prin acte de bravadă, ca să atragă atenția asupra meritelor ei. Aceasta o fac cei ce doresc să-și impună supremații, cei ce aleargă după elogii. Biserica Ortodoxă a fost prezentă în viața poporului român, în cei 40 de ani, prin fapte. Prin activitatea ei ziditoare de valori morale, spirituale și materiale, prin activitatea ei duhovnicească, harică-dumnezeiască, care sînt dătătoare de forță, de tărie, pe care nici porțile iadului nu o pot birui.

Aici a fost Biserica Ortodoxă și a luminat ca un soare, pe care toți cei ce au avut ochi de văzut au văzut și simțit lumina și căldura, cu care Biserica Ortodoxă a luminat și a încălzit sufletește acest popor, poporul român, această țară, Țara Românească, în timpul celei mai lungi ierni spirituale, ce s-a abătut vreodată peste viața noastră, peste țara noastră, iarna dictaturii absolute.

A te întreba unde a fost Biserica, este o dovadă că cel ce pune această întrebare, a fost absent din viața poporului român în acești ani grei, a fost străin de calea pe care mergea poporul drept credincios. Este o dovadă că nu a fost lîngă poporul român în acești 40 de ani, în care acest popor, împreună cu slujitorii bisericii, prin eforturi uriașe a păstrat credința, a cultivat iubirea și a păzit unitatea sa spirituală.

Cel ce retoric a strigat, unde a fost Biserica, dă dovadă că nu a participat cu nimic în acest timp blestemat, la viața religioasă a acestui popor, nici cînd, sub grele amenințări, credincioșii se adunau la biserici și mănăstiri și, împreună cu preoții și episcopii se rugau pentru mîntuirea poporului român și nici cînd fiii Bisericii Ortodoxe, în frunte cu preoții și sub îndrumarea acestora zideau și reînnoiau bisericile, împodobeau locașurile lui Dumnezeu cu picturi noi, îngrijeau monumentele noastre istorice, bisericile străvechi de piatră sau de lemn, înzestrau bisericile cu mobilier nou, adesea de mare valoare artistică, construiau case noi pentru biserici, cu toate măsurile draconice ale regimului împotriva acestor lucrări. Tipăreau cărți de slujbă, Biblii, reviste și alte cărți de mare valoare, ziditoare de suflet și de gînd românesc.

Biserica ortodoxă a fost prezentă în viața poporului român și prin asistența spirituală pe care a dat-o credincioșilor prin serviciile divine, prin predici, prin mărturisiri și împărtășiri, prin botezuri, cununii și înmormîntări, prin cercetarea bolnavilor prin ajutoarele acordate săracilor și prin alte multe forme de activitate, știute și neștiute de marele public.

Iată de ce întrebarea, unde a fost Biserica, poate fi considerată ca o sfidare față de toată jertfa poporului român, față de sacrificiile preoțimii, față de întreaga viață religioasă a unui popor înțelept și bun, care, timp de patru decenii a luptat, a creat și a păstrat valori materiale și spirituale creștine, pe care se poate înălța acum o viață nouă, o viață demnă, o viață românească curată și adevărată.

Să fim lucizi, să fim obiectivi și să ne amintim că toate aceste realizări menționate acum, precum și multe altele ce nu pot fi amintite într-un modest articol, s-au făcut cu enorme greutăți, sub o permanentă amenințare a regimului, a cărui organizare diabolică abia acum s-a văzut mai bine cît a fost de grozavă. Sub acest regim draconic Biserica noastră a trebuit să lucreze, să activeze, să realizeze, valori de care a beneficiat toată suflarea românească și toate acestea sub amenințări, care, de multe ori mergeau pînă la luarea unor măsuri paralizante, ucigătoare, după cum le este bine cunoscut tuturor creștinilor din țara noastră.

Biserica a fost tot timpul aici; trează, vie, demnă, lucrătoare prin slujitorii ei, prin credincioșii ei. Preoții ortodocși au fost mereu în rezistență, într-o rezistență activă, de aceea ei au fost mereu umiliți, amenințați, asupriți și batjocoriți.

Copiii de preoți mulți ani n-au avut voie să facă mai mult de 7 clase elementare. Iar mai tîrziu, fii de preoți nu aveau voie să se înscrie la orice facultate. Aceasta era o măsură adînc antiumană, pe care a trebuit să o suporte preoții Bisericii noastre.

Locurile la Seminariile și Institutele Teologice erau limitate pînă la absurd, iar mulți absolvenți de Seminar, nu puteau intra la Institut, pentru că nu erau locuri. Arhiepiscopia Clujului, de exemplu, nu avea la Institutul Teologic decît două locuri, iar ca să urmeze cursurile la frecvență redusă, le era interzis preoților, de regimul dispărut tot cu scopul de a destabiliza Biserica și de a umili clerul ortodox.

Catehizația era interzisă, iar preoții erau amenințați permanent și opriți, spre a nu vorbi tinerilor și copiilor.

Cu toate acestea, spre cinstea lor mulți preoți, nu au renunțat la activitatea lor catehetică. Cînd nu puteau să o facă individual cu copiii, o făceau de la amvon pentru toți credincioșii.

Prin toate și în toate timpurile, Biserica românească, Biserica noastră strămoșească, Biserica Ortodoxă a fost prezentă și și-a făcut datoria. De aceea, aici și acum, în fața lui Dumnezeu și a istoriei, în fața înțeleptului popor român, în fața fiecărui om cu sufletul curat, Biserica poporului român, Biserica ortodoxă răspunde calmă, senină, tuturor: Eu am fost aici. Eu nu mi-am trădat niciodată neamul. Eu nu mi-am vîndut Legea la străini; Eu niciodată n-am slujit la dumnezei străini ci numai la Dumnezeul părinților noștri.

Eu am fost aici. Eu am fost întotdeauna prezentă în istoria poporului român, strigă Biserica Ortodoxă, și odată cu ea strigă tot trecutul nostru creștinesc și românesc, toți moșii și strămoșii noștri, toți marii cărturari și voievozi, toți eroii și martirii poporului român, care au fost fii credincioși ai Bisericii Ortodoxe.

Aici am fost, este ecoul ce vine din adîncul istoriei și din adîncul sufletului fiecărui român. Aici am fost, strigă Biserica poporului român, Biserica noastră strămoșească, în care mulți lovesc acum, dar care, ca și în trecut și în viitor, va rămîne Biserica neamului nostru, care va servi cu credință spiritualitatea românească, cultura românească, unitatea sufletească a poporului român.

Cel mai sfînt și străvechi așezămînt românesc, Biserica Ortodoxă Română, rămîne și pentru viitor fidelă misiunii ei de a sluji lui Dumnezeu, precum și celor mai sfinte idealuri ale poporului român.

† JUSTINIAN CHIRA MARAMUREȘANUL
Episcop vicar

III. ICOANA ORTODOXĂ: chemare la rugăciune și sfințenie

„Iată, Eu sînt cu voi în toate zilele pînă la sfîrșitul veacului" (Matei 28, 20)

Expusă într-un muzeu, icoana cheamă la studiu estetic sau la admirația artistică. Aflată, însă, în biserică, adică în contextul celebrării liturgice și al mărturisirii credinței care i-a dat naștere, icoana cheamă la rugăciune! În muzeu, icoana ne reamintește de artistul care a făcut-o, în biserică ea ne amintește în primul rînd prezența spirituală a Aceluia ce este reprezentat pe ea, a lui Hristos-Domnul care a făgăduit: „Eu cu voi sînt în toate zilele pînă la sfîrșitul veacurilor" (Matei 28, 20).

1. Folosirea icoanelor în cultul ortodox, ca de altfel și a simbolului sfintei cruci și a altor simboluri liturgice întărește sau intensifică și mai mult *caracterul de memorial* (pomenirea) al celebrării euharistice hristocentrice: „Faceți aceasta *întru pomenirea Mea*" (I Corinteni 11, 24) — a spus Mîntuitorul Iisus Hristos cînd a instituit Cina cea de taină sau Euharistia. Atît icoana Cinei de taină care se află așezată în partea centrală a iconostasului sau în altar, precum și icoana răstignirii sau crucea care se află în spatele Sf. mese a altarului susțin comunitatea liturgică prin actualizarea a ceea ce a făcut Hristos, deoarece ele reprezintă în culori și imagini același mesaj care este cuprins în cuvîntul citit al Evangheliei. Așadar, iconografia are o funcție de anamneză sau de memorial actualizator al Persoanei lui Hristos și al actelor săvîrșite de El în istorie. Icoana este deci un „aide-mémoire", un ajutor în aducerea aminte de Hristos și de actualizare a prezenței și iubirii Sale pentru lumea creată de Dumnezeu. Iar această aducere aminte și actualizare a iubirii lui Dumnezeu pentru noi trezește în noi sentimentul de recunoștință și de laudă adus lui Dumnezeu. Icoana este deci memorial actualizator al lui Hristos care ne îndeamnă la recunoștință și mulțumire, adică la Euharistie, ca lucrare sfîntă de mulțumire a Bisericii; de altfel, în grecește cuvîntul euharistie înseamnă mulțumire.

Icoana devine astfel un *antidot împotriva uitării iubirii lui Dumnezeu față de lume* și îndepărtării de El. De aceea, credincioșii ortodocși nu limitează prezența icoanelor la biserică, la locașul de cult, ci ei le expun și le cinstesc și în casele lor, pentru a continua oarecum, celebrarea memorialului actualizator de recunoștință arătată lui Hristos pentru darul vieții și al mîntuirii. Multe case creștine ortodoxe au în colțul dinspre răsărit al camerelor de locuit un fel de mic iconostas, ceea ce face ca familia să fie înțeleasă ca o „ecclesia domestica", adică o biserică familială.

2. Astfel, memorialul liturgic actualizator pe care îl susțin și îl intensifică icoanele din biserică nu este o simplă amintire a unui fapt istoric *trecut*, ci memorialul sau pomenirea, cu frică sfîntă, credință și dragoste, *a Persoanei vii*, prezente a lui Hristos cel înviat din morți, *prezent* în Biserica Sa prin Sfîntul Duh, pînă la sfîrșitul veacurilor.

Icoana amintește deci Bisericii că Hristos *este prezent* în mijlocul ei, al comunității euharistice sau liturgice adunată în numele lui (Matei 8, 20; 18, 20). Această prezență pnevmatică sau harică, adică în Sf. Duh, a lui Hristos este sugerată sau indicată de către icoana Lui, care deși este arătată imediat ochilor trupești vizează totuși pe cei sufletești ai credinței. Ochii trupești văd chipul lui Hristos, pentru ca inima să sesizeze prezența iubitoare a Persoanei Lui. *Icoanele sînt venerate ca ferestre spirituale vizibile ale prezenței nevăzute a lui Hristos.* Icoana nu este Hristos însuși, dar amintește că Hristos ne caută *aici și acum* sau că este pururea prezent în lume și că dorește să intre în relație personală vie, spirituală și iubitoare cu cei care-L acceptă prin credință și botez ca Domn și Mîntuitor. De aceea, atitudinea cea mai adecvată în fața icoanei este *rugăciunea*, în credință și dragoste. Icoana este deci *apel la rugăciune*, iar intensitatea acestui apel depinde de receptivitatea noastră față de Sfîntul Duh, căci numai în Sf. Duh icoana lui Hristos ne trezește conștiința prezenței lui Hristos și ne sensibilizează inima pentru un răspuns sau o întîlnire cu El. Așadar, icoana face parte din pedagogia harică a credinței întrucît ea sensibilizează sufletul pentru întîlnirea personală, „față către față" cu Hristos. *Icoana evocă pe Hristos, pentru ca omul să-L invoce.* Icoana reamintește credinciosului și Bisericii întregi, că, deși înălțat la ceruri, Hristos cel răstignit și înviat este tainic prezent acolo unde numele Său este chemat. Icoana reamintește că fața lui Hristos rămîne mereu îndreptată spre lume, deși ea nu este văzută de ochii trupești; și, de fapt, El nu ne arată acum în toată slava Sa ochilor fizici pentru a nu exercita nici o presiune asupra libertății umane. Icoana sugerează fizic prezența *spirituală* a lui Hristos, dar lasă în același timp posibilitatea de a răspunde liber sau de a refuza relația cu Hristos. Și aceasta deoarece, pînă la venirea Sa în slavă ca judecător al lumii, prezența lui Hristos în Biserică și în lume rămîne totuși o prezență spirituală smerită, oarecum voalată în haina unei absențe fizice vizibile voită de El, pentru că trupul Său numai aparține lumii trecătoare. În acest sens, icoana ortodoxă este expresia unei teologii a prezenței lui Hristos și a comuniunii cu El în Sfîntul Duh, care respectă libertatea umană de a răspunde sau nu la apel. În icoana ortodoxă, slava lui Hristos este sugerată, prin aureolă și prin lumina aurită a fondului icoanei, dar ea nu se impune coplesitor, ci rămîne o „lumină lină" care invită la credință și rugăciune liberă, la un răspuns spontan, la o dăruire de sine neforțată. Deși icoana nu este sacrament sau una din cele șapte Taine ale Bisericii, ca de pildă Euharistia, totuși ea invită la experienta comuniunii spirituale cu Hristos: *prin rugăciune.* Ea este un ajutor în actul rugăciunii înțeleasă ca vorbire cu Hristos sau ca relație intimă față către față cu El.

Între icoană și Euharistie există o diferență, deși ambele țin de experiența pnevmatică a lui Hristos în Biserică.

Dacă icoana este doar *simbol* sau *memorial* evocator al prezenței spirituale a lui Hristos, căci *materia ei nu devine Trupul lui Hristos,* Euharistia este *act sau lucrare* prin care Hristos însuși se dăruiește și se comunică celor ce se împărtășesc în mod *tainic — sensibil* cu El, adică cu Trupul și Sîngele Său spre iertarea păcatelor și spre viața de veci. Icoana ne *amintește* că Hristos se află prezent, nevăzut, *în fața noastră,* în timp ce prin împărtășirea euharistică Hristos se dăruiește nouă în mod tainic-sensibil, (adică mistic-material) pentru ca prin Trupul și Sîngele Său să devină *interior nouă,* pentru ca viața Lui să devină viața noastră. Icoana ne îndeamnă să fim *închinători lui Hristos,* în timp ce Euharistia ne face *purtători de Hristos* (Ioan 6, 56—57), pentru ca cei ce cred în El să devină, prin lucrarea Sf. Duh, *icoane vii* ale lui Hristos în lume și în Împărăția cerurilor; în măsura în care iubirea și viața lui Hristos sînt transparente în iubirea lor față de Dumnezeu și față de aproapele. De altfel, *sfinții sînt icoanele cele mai vii* ale lui Hristos. De aceea, cînd Biserica cinstește pe sfinți, preamărește, de fapt, lucrarea și prezența harică a lui Hristos în ei (2 Tes. 1, 10—12). Din acest motiv, sînt cinstite și icoanele sfinților.

Inimile pline de prezența spirituală a lui Hristos sau a Duhului Său văd icoana lui Hristos tot mai mult ca pe o fereastră *către Hristos* și nu ca pe un zid despărțitor care s-ar interpune între credincios și Hristos, și nici ca pe un idol care, de fapt, îndreaptă pe credincios *spre alți dumnezei,* decît spre singurul Dumnezeu adevărat descoperit *prin și în Hristos* (Ioan 17, 3).

Desigur, sînt momente și împrejurări cînd credința puternică și practica intensă a rugăciunii se pot realiza și fără icoane, atunci cînd ele lipsesc, așa cum ne arată experiența unor asceți ortodocși din pustie. Totuși, negarea legitimității folosirii icoanelor, pe motivul interdicției veterotestamentare și refuzul cinstirii sau venerării sfintelor icoane, apar, din punct de vedere ortodox, ca o negare indirectă a Tainei întrupării lui Hristos, o mutilare a memoriei vizuale a credinței apostolice a Bisericii și o incapacitate de a accepta lucrarea divină a harului sfințitor prin materie. De altfel, este semnificativ faptul că acolo unde a fost respins cultul icoanelor a fost pusă în discuție și prezența reală a lui Hristos în Euharistie și necesitatea invocării Sf. Duh pentru prefacerea pîinii și vinului în Trupul și Sîngele Domnului. Cu alte cuvinte, dificultatea cinstirii sf. icoane ține și ea de o deficiență pnevmatologică, în viața Bisericii, proprie unui creștinism supra intelectualizat, în care limbajul conceptual și verbal-moralist elimină încetul cu încetul limbajul simbolic-vizual și duhovnicesc-eshatologic sau tainic-sacramental al credinței. De aceea, pentru Ortodoxie, care refuză un astfel de reducționism, icoana întreține și intensifică viața de rugăciune nu numai a celor începători sau neștiutori de carte, ci și a celor înaintați în viața spirituală de comuniune cu Hristos.

Protos. *Daniel Ciobotea*

Clipe de revoluție la SIBIU

Trecerea ireversibilă a timpului ne îndepărtează tot mai mult de acele miraculoase zile ale Revoluției române din 21—22 Decembrie 1989, însă memoria lor, scăldată în sîngele martirilor „căzuți pentru Libertatea și Dreptatea poporului român" nu va dispărea niciodată. Eroii în veci nu vor fi uitați! De aceea ne-am gîndit să încredințăm paginilor Telegrafului Român, cîteva file de cronică din acele zile, pentru ca ele să constituie o fărîmă de informație — din multitudinea celor care se vor mai scrie — pentru viitoarea istoriografie autentică a măreției Neamului românesc.

Cu ce altceva am putea începe aceste rînduri de reportaj de Revoluție, dacă nu cu chemarea ei inițială: „Azi la Timișoara, mîine-n toată țara!" — chemare pornită ca o ștafetă de maraton din orașul erou. Au trecut totuși cîteva zile pînă la receptarea ei și asimilarea ei în conștiința comună a oamenilor.

Sibiu, 21 Decembrie 1989. O zi de joi însorită de decembrie, în care parcă un glas tainic șoptea fiecăruia: „Dumnezeu este cu voi!". În jurul orei 7,45 trecînd spre serviciu am observat pe geamul vitrinei unui magazin inscripția scrisă evident în graba lucrului — cu vopsea albă: „Vrem mîncare!" Era primul semnal al Revoluției, pe care-l întîlneam. Am grăbit pașii spre centru trecînd prin fața Hotelului „Continental". Pe trotuare tot mai multă lume mergînd mai alertat ca de obicei, majoritatea îndreptîndu-se undeva spre centrul orașului. Prin intersecția de la magazinul Dumbrava treceau camioane și autobuze de călători fără pasageri, care aveau scris pe parbrize și geamuri laterale chemări revoluționare: „Jos Ceaușescu", „Jos Dictatorul", „Jos Tiranul". Era stupefiant, amețitor și chiar înfricoșător. Șoferii goneau, probabil pentru a fi văzuți de cît mai mulți trecători, răspîndind în felul acesta chemarea la revoluție. Urc spre hotelul Bulevard prin fața căruia circulația pietonală se intetise de-a-binelea, iar în fața magazinului alimentar Bulevard era masat un grup de oameni. M-am gîndit să mă duc să văd „ce se dă". Pe marile geamuri ale magazinului altă chemare: „Vrem mîncare și Jos Ceaușescu". Chiar așa era scris, tot în grabă cu vopsea albă. Din discuțiile cu unii trecători am aflat că la marile uzine sibiene Balanța și Independența au fost răspîndite, în cursul schimbului de noapte, manifeste care chemau la demonstrație și grevă generală pentru ziua de joi 21 decembrie. Același lucru se făcuse și la uzina mecanică Mîrșa. Așadar muncitorii erau în acțiune!

Ora 9. Pe străzi, trotuare, tot mai multă lume umblînd haotic, fără direcție precisă. Ies în fața Catedralei cu intenția de a mă îndrepta spre Consiliul județean unde presupuneam că va avea loc demonstrația, însă din stradă observ o coloană înaltă de fum negru care se ridica din direcția Pieței Republicii — inima orașului — și mă duc într-acolo. Pe toate străzile de acces în piață mulțimea era densă, iar în mijlocul pieței, liberă de lume, ardea o mașină Aro, întoarsă cu roțile în sus. Trotuarele de jur împrejurul pieței erau ticsite de oameni, însă grupul cel mai masiv se afla în stînga statuii lui Gh. Lazăr și în spatele acesteia pînă spre clădirea CEC-ului. Multe femei, femei tinere, unele plîngeau, altele strigau îndîrjite lozincile revoluției: „Noi sîntem poporul", „Jos tirania", etc. Soarele inundase piața.

Nu știu cît m-am învîrtit printre oamenii de pe trotuarul din fața cofetăriei Perla — cinci, poate zece minute, timpul era condensat — cînd observ deodată intrarea în piață a trupelor, venind dinspre Lic. Gh. Lazăr și aranjîndu-se în aliniament de tragere, soldat lîngă soldat, pe toată întinderea pieței. Înaintau încet cu țevile pușților automate îndreptate în sus. Doi tineri aflați în imediata apropiere a aliniamentului militar au țîșnit în fața plutonului cu mîinile ridicate în semn de non-violență, însă în acel moment s-a tras prima salvă de avertisment în aer. Cei doi căzuseră pe pavaj în fața statuii dascălului românilor. Erau deci primele victime ale revoluției sibiene, împușcați pe la spate de nu se știe cine, nu de soldați. S-a auzit de peste tot: i-au împușcat, i-au împușcat! — și un mare grup de femei și tineri, țîșnind din gangul dinspre Arhivele Statului, aleargă în fața soldaților încercînd să ajungă la cei căzuți. Dispăruse orice teamă, chiar și cea de moarte.

Mulțimile se adunau de peste tot, începeau să vină spre centru coloanele formate în marile întreprinderi sibiene. Toți cu lozinci pregătite în grabă, scrise pe pînză albă sau roșie pe care se putea citi: „Libertate", „Jos Tiranul", etc., iar de pe drapele era decupată stema republicii.

Orele 12,30. Mă deplasam cu autoturismul la gară. În intersecția de la Trei Stejari întîlnesc coloana demonstranților de la Independența II și Balanța II; Erau circa 1.300 persoane — care se deplasau în direcția Spitalului județean. Scandau „veniți cu noi!" Mă întorc de la gară pe același traseu întîlnind de data aceasta coloana în intersecția mare de la spital. Parcursese așadar cca 1 km de drum, însă numărul participanților era deja de 5—6 mii de suflete. De unde se vor fi strîns atîția, pe un traseu atît de scurt? Și o puzderie de copii pe margini, trimiși cu insistență de către maturi acasă — dar nu se duceau. Cîteva mașini din față au oprit în intersecție pentru a lăsa puhoiul să treacă. Am oprit și eu, am coborît și am pornit cu ei — nu exista altă alternativă.

Orele 15,00. Consiliul județean, înconjurat încă din primele ore ale zilei de blindate și cordon de soldați, întîmpină o coloană de demonstranți care veneau dinspre hotelul Bulevard. Poate era prima coloană care reușise performanța. Tensiunea se simțea în întreaga atmosferă. Ce vor face soldații? Vor trage? Unii încercau să șovăie, soțiile de pe trotuare strigau disperate soților din coloană să nu se apropie de clădire. Însă coloana înainta abordînd cu toată hotărîrea chemarea către armată: „fără violență", „noi sîntem poporul"!. Și iată-i ajunși în fața clădirii. Se opresc și-și strigă năduful inimilor lor încarcerate. O mașină amfibie blindată iese cu toată viteza din strada Justiției și încearcă să izbească cu trupu-i greu în masa demonstranților, care nu aveau spațiu de refugiu. Se produce totuși un gol în fața amfibiei și aceasta își continuă apoi drumul prin mulțime în salturi, fără să producă victime. Coloana părăsește poziția cucerită fiind condusă de cîțiva bărbați și de două femei inimoase care marcau traseul de urmat cu... făină albă de grîu presărată pe asfalt. Da, cu produsul deficitar în „epoca de aur" — numit: făină de grîu.

Orele 22,00—23,00. Manifestația continuă încă în tot orașul.

Vineri 22 decembrie — ziua izbînzii prin holocaust. La orele 8 dimineața o mare mulțime era deja adunată în fața Casei Armatei și pe bulevard înspre Consiliul județean. O amfibie blindată urcă în goană pe panta de la Bulevard și în plină viteză cotește spre casa Armatei pentru a se înfige, probabil, în mulțime. Cîțiva bărbați de la marginea mulțimii se întorc spre vehicolul blindat, ridică mîinile în semn de non-violență ca și cum ar fi vrut prin puterea mîinilor și a piepturilor lor goale să apere mul-

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. *V. Bunea*

Copilul și mama

de Ion Băilă

„Mamă" întreabă copilul,
„Mamă, este Dumnezeu?
„Mie mi s-a spus că este,
„Dar eu vreau cuvîntul tău".

„Și eu am crezut că este,
„Dar acum cred și mai mult.
„Chiar de mi-ai fi spus că nu e
„Nu puteam să nu te-ascult".

Ochii mamei rourează,
Lacrima din ei îi pică.
„Este, dragul mamei, este!"
Mai mult n-a putut să zică.

Drept aceea mame bune
Grijă-aveți ce-i de vorbit,
Căci cuvîntul vostru-n inimi
Prea adînc va fi sădit.

Din volumul „Pe sub arini", p. 61)

IN MEMORIAM

Episcop D. ALBERT KLEIN

În data de 8 februarie 1990 a trecut la cele veşnice Eminenţa Sa D. Albert Klein, Episcopul Bisericii Evanghelice C.A. din România.

Trista veste a fost primită cu multă durere şi de către Biserica Ortodoxă Română, care a avut în Eminenţa Sa un prieten sincer şi apropiat.

Adormitul în Domnul s-a născut în anul 1910, la Sighişoara.

După ce a studiat Teologia şi Ştiinţele Naturii la universităţile din Marburg, Cluj, Tübingen şi Berlin, a activat ca profesor la Liceul „Brukenthal" din Sibiu. În 1946 devine preot, slujind la parohiile Dobîrca şi Petreşti, iar mai apoi ca protopop şi prim preot la Sebeş-Alba şi Braşov.

Datorită temeinicei pregătiri şi aleselor însuşiri morale, în 1969 este chemat la înalta demnitate de episcop.

În răstimpul celor 21 de ani de cînd a condus destinele Episcopiei Evanghelice C.A. din România, adormitul în Domnul a înscris în viaţa acesteia înfăptuiri remarcabile. A lucrat „cu timp şi fără timp" la continua înflorire a vieţii spirituale a credincioşilor, înfruntînd adeseori opreliştile impuse de dictatură.

Din îndemnul şi sub conducerea sa au fost dăruite Bisericii pe care a condus-o o nouă rînduială liturgică şi o nouă carte de cîntări bisericeşti. A întreprins vizite pastorale în toate parohiile evanghelice din ţară, propovăduind cuvîntul lui Dumnezeu şi interesîndu-se de situaţia enoriaşilor şi a slujitorilor. O atenţie aparte a acordat învăţămîntului teologic, preocupîndu-se de creşterea calitativă a muncii instructiv-educative în cadrul Institutului Teologic Unic, ramura Sibiu. De numele episcopului Albert Klein se leagă şi apariţia în urmă cu 18 ani a foii „Kirchliche Blätter", important mijloc de informare a preoţilor şi credincioşilor asupra învăţăturii de credinţă, a istoriei şi activităţii trecute şi prezente a propriei lor Biserici.

Pe plan ecumenic, episcopul Albert Klein s-a impus ca o personalitate ale cărei merite au fost unanim recunoscute. A fost membru în Comitetul Executiv al Consiliului Ecumenic al Bisericilor şi în Comisia de Studii a Federaţiei Mondiale Luterane.

Cu Biserica Ortodoxă Română a promovat cele mai strînse relaţii de colaborare. A fost prieten al ierarhilor şi slujitorilor Bisericii noastre.

Pentru toţi cei care l-au cunoscut şi preţuit, episcopul Albert Klein rămîne o figură luminoasă de slujitor bisericesc, dăruit cu toată fiinţa misiunii sale.

Slujba religioasă de prohodire a rămăşiţelor pămînteşti ale episcopului Albert Klein a fost oficiată marţi, 13 februarie 1990, în catedrala Episcopiei Evanghelice C.A. din Sibiu.

Din partea Mitropoliei Ardealului şi a întregii Biserici Ortodoxe Române au fost transmise condoleanţe Consistoriului Superior al Bisericii Evanghelice C.A. din România şi familiei îndoliate.

Dumnezeu să-l odihnească în latura drepţilor!

Pr. prof. *D. Abrudan*

CINSTIRE

Evenimentele dintre 16—22 decembrie 1989 s-au înscris în Istoria României cu dimensiunea şi măreţia marilor fapte ale luptătorilor de pe cîmpurile de bătălie.

Dacă prin luptele de la Oituz, Mărăşti şi Mărăşeşti generaţia primului război mondial a asigurat românilor dreptul la deplină unitate politică, generaţia tînără de azi a redeschis larg poarta Europei în care să intrăm cu conştiinţa forţei morale şi a demnităţii recîştigate.

Prin curajul lor civic tinerii de acum au reeditat Mărăşeştii României de la acest sfîrşit de veac.

Dar măreţia îşi are marile sale drame şi adîncile ei dureri.

Ele trebuiesc vindecate.

De aceea:

Celor ale căror suflete s-au îndreptat ca vestitori nemuritori de biruinţă către Zamolxis, le datorăm cinstirea de eroi;

Celor cărora Dumnezeu le-a hărăzit supravieţuirea, li se cuvine recunoştinţa noastră;

Invalizii şi urmaşii celor căzuţi se cade a fi ocrotiţi prin lege după principiile Statutului Invalizilor, Orfanilor şi Văduvelor de război;

Aceeaşi dreaptă şi omenească ocrotire să o dăm urmaşilor ziariştilor din alte ţări, ce au venit la noi cu generozitatea tinereţii, să realizeze o epopee singulară din această frămîntată parte a Europei ce-şi caută calea regăsirii şi a echilibrului moral.

Scrisoare de sub Cetăţile dacice din Munţii Orăştiei, de la un
Veteran — invalid de război
Viorel Cugereanu
Cavaler al „Ordinului Mihai Viteazul"

● **Oricine va face voia Tatălui meu Celui din ceruri, acela îmi este şi frate şi soră şi mamă** (Matei 12, 50)

● **La înviere nici nu se însoară, nici nu se mărită nimeni, ci vor fi toţi ca îngerii lui Dumnezeu din Cer** (Matei 22, 30)

● **Fericiţi sînt ochii care văd ceea ce voi vedeţi** (Luca 10, 23)

„REVOLUŢIA CEA MARE"

Soarele libertăţii care a răsărit atît de strălucitor pe bolta pămîntului nostru străbun, prin revolta întregului popor îndeosebi a neînfricatului nostru tineret şi jertfa martirică a atîtor vrednici fii şi fraţi de-ai noştri, între altele ne-a dat posibilitatea să repunem în lumină, oricînd şi oriunde, adevărurile de nezdruncinat ale moralei creştine şi, în general, ale învăţăturii Mîntuitorului nostru Iisus Hristos. Parcă nu ne vine a crede cînd auzim la radio şi televizoare, cînd citim în presa din aceste zile, cuvinte ca: Dumnezeu, credinţă în Dumnezeu, biserică, creştinism, fapte bune etc., care erau cu totul prohibite în vocabularul oficial de dinaintea Revoluţiei. Adesea ele erau limitate chiar şi în presa noastră bisericească. Puţini cititori ai Telegrafului Român ştiu de pildă că în tipografia noastră mitropolitană nu aveam voie să tipărim invitaţii de nuntă, în care să apară cuvintele: biserică şi cununie religioasă, din care motiv am refuzat să le mai tipărim.

Făclia adevărurilor dumnezeieşti ale Bisericii a fost însă ţinută mereu aprinsă în bisericile noastre parohiale, în aproape toate bisericile noastre parohiale, de către toţi fiii buni ai Bisericii şi cu deosebire de către marele număr de preoţi care şi-au înţeles permanent înalta lor menire, cu convingerea nestrămutată că *„adevărul rămîne şi este tare în veac"* (III Esdra 4, 38).

Ba mai mult, mulţi preoţi, foarte mulţi preoţi din întreaga ţară şi-au riscat libertatea, fiind sancţionaţi de autoritatea civilă prin amenzi mari, sistarea salariilor, precum şi în alte chipuri, pentru că au îndrăznit să se abată de la autorizaţiile, cu greu obţinute şi ele, de reparaţii ale bisericilor lor, pe care din pricini binecuvîntate le-au transformat în biserici noi.

Se va ivi poate prilejul să ne povestească prin cîte a trecut de pildă venerabilul preot Nichifor Todor din Sibiu, care şi-a pierdut funcţia de protopop pentru că, ajutat de obştea cea mare a credincioşilor, a ridicat o biserică de toată frumuseţea în cartierul „Trei Stejari" din Sibiu, sau părintele Gheorghe Gaşpar, pe care nu odată l-am văzut cu ochii în lacrimi hărţuit în fel şi chip pentru că a îndrăznit să facă acelaşi lucru în Cisnădie, ori părintele Mihai Apafi din Lădăuţi, prot. Sf. Gheorghe, mult timp fără salarizare şi cu decizia de demolare a bisericii noi, pe care însă credincioşii de aici au apărat-o cu piepturile lor goale de cei ce au venit să execute decizia menţionată, sau părintele Ioan Comşulea din Braşov, ori părintele Simion Solovăstru din Podul Olt, prot. Sf. Gheorghe, sau părintele I. Marin de la Vurpăr, prot. Sibiu şi atîţia alţii, ca să ne referim numai la cîteva exemple din Arhiepiscopia Sibiului. Aşa se explică faptul că zorii libertăţii au fost întîmpinaţi cu atîta entuziasm de preotii noştri şi mîna de ajutor pe care au dat-o încă din zilele Revoluţiei preoţi ca Isidor Berbecaru din Botiza — Maramureş, Valeriu Ramba din Lisa — Făgăraş şi atîţia alţii, fără să mai vorbim de sumele de bani pe care preoţii şi credincioşii noştri le-au depus în contul Libertatea 1989, aproape 5 milioane pînă în clipa de faţă în Arhiepiscopia Sibiului, iar pe întreaga Patriarhie Română aproape 130 milioane lei.

Prin voia şi ajutorul Celui Atotputernic, a sosit şi ziua sfîntă a libertăţii, cînd zidirea unei biserici, acolo unde este necesară, nu mai este o problemă, şi trebuie să mărturisim cu bucurie că acest lucru a şi început în multe parohii. Problemă este acum, o foarte serioasă problemă este însă zidirea bisericilor noastre lăuntrice, este munca uriaşă de a ajuta credincioşii noştri să redevină oameni, să se regăsească pe ei înşişi cei adevăraţi, să-i ajutăm să gîndească cinstit şi curat, să-i ajutăm să spargă şi să spargem cu toţii carapacea hidoasă a dublicităţii, să-i ajutăm să elimine otrava spirituală inoculată în ultimele decenii, a sosit ziua în care cu adevărat să ne lepădăm de „omul cel vechi", de omul păcatului, şi să ne îmbrăcăm în hainele luminoase ale virtuţilor noastre străbune, creştineşti, ca chipul lui Dumnezeu să crească neîncătuşat în fiecare dintre noi şi să umblăm cu hotărîre „întru înnoirea vieţii" (Rom. 6, 4), la care Biserica creştină ne cheamă de două mii de ani.

„Oamenii nu se schimbă de la o zi la alta — scria, întemeiat, dl. Romulus Rusan în România liberă din 9 ianuarie a.c. Cei obraznici nu vor obosi să fie obraznici, cei ipocriţi, ranchiunoşi sau carierişti nu vor înceta să fie în sinea lor ceea ce au fost din totdeauna. Mincinoşii nu vor spune dintr-odată adevărul şi n-o să ne închipuim că hoţii, chiar dacă pe moment mai precauţi, se vor resemna de la o zi la alta să-şi facă meseria. Insidioşii vor continua şi ei să-şi toarne veninul", venin care cu durere constatăm că se revarsă pe de-a rîndul, din nefericire, în dauna vieţii noastre obşteşti.

De aceea, în aceste clipe de început de eră nouă pentru Ţara noastră socotim ca extrem de actual ceea ce doctorul fără de arginţi, poetul, omul cu suflet mare, Vasile Voiculescu, numea imediat după primul război mondial: *„Revoluţia cea mare"*, arătînd cititorilor săi de atunci că „binele nu răsare din senin, ca stelele pe cer sau florile pe răzoare", că „nu putem aduce pe lume marea revoluţie, biruinţa binelui asupra răului decît înfăptuind-o mai întîi în noi înşine".

Menţionînd vremurile „prielnice pentru o adîncă schimbare lăuntrică" din timpul său, medicul şi poetul şi creştinul Vasile Voiculescu ne cheamă şi pe noi, cei de astăzi, vremuri „prielnice" avînd şi astăzi „să ne coborîm în adîncul nostru... şi să ne îngrijim de noi un ceas măcar, cercetîndu-ne ce bine am făcut şi cum am întreţinut mostenirea ce avem de la Tatăl nostru din cer. Să ne întrebăm cu grijă cît adevăr am adunat şi cît am semănat, cîtă lumină am strîns şi am răspîndit, ce bunătate am împrăştiat. Să ne reculegem şi să cîntărim cum ne-am răsplătit părinţii, cît ne-am iubit fraţii, cum ne-am învăţat copiii, cum am uşurat măcar de greutatea unui fir durerea omenirii. Şi după răspunsul cinstit ce-l vom da la această înfricoşată înfăţişare, să ne apucăm de îndreptare în lăuntru nostru, aşezîndu-ne viaţa proprie pe noile temelii ce le vom fi găsit în adîncurile astfel săpate" (cf. pr. Gabriel Cocora: O „predică" a poetului V. Voiculescu, în Îndrumătorul bisericesc, editat de Episcopia Buzăului pe anul 1982).

Să declanşăm, aşadar, cu toţii, cler şi credincioşi deopotrivă, de la vlădică pînă la opincă, în fiinţa noastră lăuntrică, eliberată de apăsările pe care le-am trăit, *„revoluţia cea mare"*, ca una dintre marile porunci ale ceasului de faţă.

Arhid. *Gh. Papuc*

(Continuare din pag. I-a)

trataţi ca cei mai sănătoşi oameni, puşi de uneltele regimului să facă în comune de caraulă noaptea (un mare mutilat cu picior de lemn) sau unui orb din Aciliu, care avînd o singură oaie i s-a pretins să contracteze 2 kg de lînă.

Veteranii de război au fost obligaţi să contracteze cu statul carne, lapte, ouă, lînă indiferent dacă au avut posibilitatea să crească o vită sau o pasăre la curtea lor, unii au fost pur şi simplu evacuaţi în cadrul faimoaselor planuri de sistematizare şi mutaţi în clădiri absolut insalubre şi total necorespunzătoare. Locuinţele devenite libere în urma plecării unor familii definitiv din ţară, au fost cu predilecţie date unor aşa-zişi activişti de partid, iar nicidecum unor invalizi sau văduve cu copii, care dacă au protestat au fost pur şi simplu invitaţi la „Securitate".

O pată pe filele istoriei

În mine rămîne trează învăţătura primită în Şcoala Militară, că: „Armata este scutul ţării contra duşmanilor din afară şi a dezordinei din lăuntru".

Cei ce citiţi aceste rînduri să aveţi încredere în oastea ţării, pentru că cu tot tratamentul vitreg la care fostul regim a pus pe spinarea veteranilor de război, în zilele fierbinţi ale revoluţiei din decembrie 1989, mulţi veterani s-au prezentat la unităţi militare pentru a-şi oferi puterea lor de muncă.

Cu toate acestea chiar pe plan local veteranii nu au fost întrebaţi dacă au ceva doleanţe în legătură cu ajutorarea lor, iar la intervenţiile lor sporadice şi individuale nu au primit nici cel puţin un răspuns. La intervenţia Comitetului Veteranilor ca celor bătrîni şi bolnavi să li se creieze posibilitatea de a ajunge mai uşor la 1 kg de carne, cum aveau diabeticii, s-a primit răspunsul că cei bolnavi să se **ducă la medic!**

Dragi tineri! Am înşirat toate aceste „tratamente" la care au fost supuşi veteranii de război, ca să le cunoaşteţi, dar în acelaş timp să vă fie şi un îmbold să duceţi în continuare lupta pînă la capăt, pentru că nefiind terorizaţi pe diferite căi de clan aveţi forţa morală şi puterea fizică de a dobîndi mari şi frumoase victorii în construirea României Democrate, făcînd-o bogată înfloritoare şi puternică. Lupta e grea şi trebuie pusă pînă la capăt.

Peste voi nu se va aşterne vălul uitării ca peste veteranii celui de al doilea război mondial. Acum în Ţara Românească e stăpîn poporul şi Poporul NU UITĂ!

Trăiască Libertatea

Clipe de revoluţie la Sibiu

(Continuare din pag. a 3-a)

ţimea de confraţi aflaţi în spatele lor. Desigur că piepturile lor n-ar fi putut opri fortăreaţa blindată, dar a oprit-o duhul lor şi comunicaţia telepatică cu cei din interiorul fortăreţei blindate. Erau toţi români! Din turela amfibiei apare comandantul acesteia, care şi el ridică mîinile în semn de non-violenţă. Victorie! Prima cucerire a revoluţiei! Amfibia se retrage şi parchează cu spatele pe platoul din faţa Consiliului municipal. Urale! „Trăiască Armata Română"! „Armata e cu noi!" răsuna din toate piepturile. Aplauze din toate părţile. Un cetăţean din mulţime îşi scoate batista albă şi o pune pe faţa masivului blindat, iar altul, *„înarmat"* doar cu o garoafă roşie, — de unde o fi avut-o? — o înfige în oglinda retrovizorie a acestuia. Mulţi dintre cei care mă cunoşteau, în special femei, mă întreabă: „Părinte, voi ce faceţi? De ce nu trageţi clopotele la biserică?" Le-am promis acolo în stradă, că li se va îndeplini doleanţa.

Orele 9. Pe strada Mitropoliei intră prima mare coloană de demonstranţi condusă de tineri muncitori. În faţa Catedralei se opresc, mulţimea îngenunchează, se roagă lui Dumnezeu pentru ocrotire şi izbîndă, cîntă colinde, aprind lumînări şi porneşte apoi spre Piaţa centrală a oraşului. Mă aşez acestei prime coloane care trece prin faţa blindatelor şi cordoanelor de soldaţi postaţi în faţa Băncii Naţionale, Poştei şi apoi a celor din faţa clădirii CEC-ului şi Muzeului Brukenthal. Mulţimea dădea soldaţilor cozonac, prăjituri de casă, ţigări şi bineînţeles mult repetata ştire că: „Armata e cu noi!" Coloana trece în deplină ordine şi conştiinţă revoluţionară, — cinste celor din frunte! — prin faţa cordonului de ostaşi aliniat pe trotuarul din spatele statuii lui Gh. Lazăr. Un transmisionist raporta prin staţia de radio-emisie asupra situaţiei. Reuşesc să surprind fraza: „Noi sîntem aici ţintă directă!" N-am înţeles la ce se referea; abia mai tîrziu mi-am dat seama că era vorba de cuiburile de mitraliori şi lunetişti teroriştii postaţi în podurile caselor de vis-a-vis.

Mulţimea cînta „Hora Unirii" şi în piaţă — pe întreaga ei suprafaţă — se încinge o horă mare a unirii şi unităţii adevărate. Alte şi alte coloane de demonstranţi intrau în piaţă venind tot de pe strada Mitropoliei după ce ceruseră ocrotirea lui Dumnezeu, în genunchi în faţa Catedralei.

Orele 10,30. În interesecţia de la Teatru, pe toate spaţiile mărginite de magazinul Dumbrava, hotelul Bulevard, hotelul Continental şi Casa de Cultură, mulţimea participa la marele miting revoluţionar al zilei. De pe copertina de la intrarea principală a Casei de Cultură fruntaşii revoluţionari anunţă mulţimii — erau cîteva sute de mii de oameni — programul revoluţionar al Consiliului Frontului Salvării Naţionale din judeţul Sibiu. Entuziasmul era de nedescris.

Însă... în jurul orei 13,30 începe represiunea, măcelul exercitat cu cele mai groaznice arme de război, asupra poporului neînarmat care nu înceta să strige „fără violenţă! fără violenţă!" Da, s-a tras cu gloanţe Dum-Dum care au luat prin surprindere chiar şi pe bravii ostaşi ai minunatei şi eroice Armate Române, apărătoare de nădejde a poporului. Dar aceştia au depăşit repede starea iniţială de şoc şi au început cu toată hotărîrea riposta armată cuvenită trădătorilor poporului şi lipitorilor care au supt sîngele vital al acestui neam.

În după-amiaza aceleiaşi zile şi pe tot parcursul zilei la 23 decembrie, Sibiul a trăit clipe tragice de război civil, cu jertfe şi distrugeri pe care cetatea noastră nu le-a cunoscut nici în timpul celor două mari conflagraţii mondiale.

Duminică 24 decembrie. Ajunul Sfîntului Crăciun. Luptele continuă peste tot. Se trage de pe acoperişuri, din poduri, din ferestrele apartamentelor de al blocuri, din turnurile macaralelor, de peste tot te pîndea moartea. Cu toate acestea, echipe voluntare de cetăţeni neînarmaţi ai oraşului, în special tineri (băieţi şi fete) controlau din proprie iniţiativă toate intersecţiile din oraş făcînd cu schimbul, pe bază de vecinătate. Abia mai tîrziu, în ziua de 25 decembrie, aceste echipe au fost întărite cu membri înarmaţi ai Gărzilor patriotice din întreprinderi. Am fost uluit, uimit şi mut cînd într-o intersecţie am fost oprit cu maşina de către nişte copii cu brasarde tricolore pe braţul sting, care mi-au făcut percheziţie corporală şi pe maşină, căutînd... ştiau ei ce! Era o fetiţă de 7—8 ani, un băieţel tot atît de „matur" şi alţii de 12—14 ani. M-am supus „revoluţionarilor" şi-mi venea să-i sărut pe obrajii înghеţaţi, însă mi-era teamă să nu mi se lipească lacrimile de feţele lor serioase, maturizate.

Şi încă ceva. În ziua de 27 decembrie, — ceva mai friguroasă — ostaşului din tancul care asigura ordinea la morga Spitalului judeţean de unde oamenii îşi ridicau morţii, îi înghеţase mîinile pe puşca mitralieră. Sufla în ele ca să şi le încălzească. Un cetăţean, un OM din popor, îşi scoate mănuşile gata încălzite din mîini şi le dăruieşte ostaşului. Solidaritate, Omenie, tot ce vreţi! Asta da Revoluţie a poporului! Trăiască România Liberă!

ANUNŢ IMPORTANT

Membrii „ASTREI", activi pînă în 1948, sînt rugaţi să comunice urgent la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, telefon 924/17129, numele şi adresa, în vederea convocării unei apropiate întruniri.

P. C. preoţi din Ardeal şi Banat sînt rugaţi să identifice şi să-i pună în cunoştinţă de acest anunţ pe toţi cei care au avut calitatea mai sus menţionată.

În numele vechilor „astrişti" din Sibiu, semnează:

Pr. IOAN BEJU
Prot. SIMION RADU
IOAN MANIŢIU — meseriaş

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACŢIE: Dr. *Antonie Plămădeală*, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Arhid. prof. Dr. *Aurel Jivi*, redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu*; Arhid. *Ezechil Oancea*, tehnoredactor; Pr. *Vartolomeu Constantinescu*, corector.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA", sectorul export-import presă P.O. Box 12-201, telex 10376 presfir Bucureşti, Calea Griviţei nr. 64—66

ABONAMENTUL pe un an: 150 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2. Taxa poştală plătită în numerar Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu | 44.206 |

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Anul 138 Sibiu, 1 martie 1990 Nr. 9—10/1990

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

PĂSTORUL CEL BUN

Mîntuitorul şi-a împrumutat metafora *Păstorului*, fără îndoială, din viaţa de toate zilele. Păstoritul, ca şi pescuitul, erau ocupaţii curente în societatea vremii Sale. Folosind aceste metafore, adică aceste asemănări, se putea face uşor înţeles de ascultători, în viaţa cărora, de pildă, raportul dintre păstor şi turmă era familiar, şi putea fi uşor luat drept element de comparaţie pentru învăţături mai grele, mai complicate pentru minţile lor simple, dar setoase de învăţătură.

Cine nu ştia că existau păstori buni, care îşi iubeau turmele, care le apărau, le duceau la păşune bogată, şi la izvoare, dar erau şi păstori răi, năimiţi, care păzeau oile altora şi care nu puneau suflet nici în păzirea, nici în apărarea, nici în hrănirea şi adăparea lor.

Iată cum îl descrie Mîntuitorul pe păstorul cel bun: *„oile ascultă glasul lui şi el strigă oile pe nume... şi cînd scoate oile sale, merge înaintea lor şi oile merg după dînsul"* (Ioan X, 3—4) *„Păstorul cel bun sufletul său şi-l pune pentru oi"* (Id. v. 11). Pe de altă parte, năimitul nici măcar nu e considerat păstor în adevăratul înţeles al cuvîntului: *„iară năimitul, care nu-i păstor, şi nu i-s oile ale lui, cînd vede că vine lupul, lasă oile şi fuge, şi lupul le răpeşte şi risipeşte oile"* (Ioan X, 12).

Mîntuitorul s-a numit pe Sine *„Păstorul cel bun"* şi s-a dorit exemplu şi model pentru sfinţii Apostoli şi pentru urmaşii acestora, rînduiţi să păstorească obştea credincioşilor pînă la sfîrşitul veacurilor. Istoria ni-i arată pe ucenicii Domnului că n-au pregetat, ca şi Domnul lor, să-şi dea şi viaţa pentru propovăduirea şi apărarea credinţei. Căci rostul lor acesta a fost: să-L propovăduiască pe Hristos cel înviat din morţi, ca Fiu al lui Dumnezeu care s-a jertfit pentru păcatele oamenilor, răscumpărîndu-le toate vinovăţiile, începînd cu păcatul strămoşesc. *„Păstorul cel bun sufletul său şi-l pune pentru oi"*.

De-a lungul veacurilor, urmaşii sfinţilor apostoli, episcopii, preoţii şi diaconii ca ajutători ai lor, au preluat misiunea de păstori de suflete, fiindu-le încredinţată ca să-L propovăduiască pe Mîntuitorul şi învăţătura Sa şi, prin Sfintele Taine de El instituite, să îndrumeze sufletele pe calea mîntuirii.

Aş vrea să mă opresc un moment, aici, asupra păstorilor de suflete din vremea noastră. Ei sînt înnoirea vieţii sufleteşti a credincioşilor. Aceasta le-a fost misiunea din totdeauna şi tot aceasta le este şi astăzi, cînd sînt chemaţi s-o facă, punîndu-şi şi mai mult în valoare toate darurile pe care le-au primit de la Dumnezeu, priceperea şi harul sfinţitor şi învăţător. Ei au făcut-o şi în vremurile grele de aproape jumătate de secol de luptă împotriva credinţei, din partea unei puteri materialiste şi atee, care a dorit să-l scoată pe Dumnezeu din sufletele oamenilor şi al întregului nostru neam. Ei au făcut tot ce au putut, în ciuda şi luptînd cu piedicile care li se puneau la tot pasul ca să fie „păstori buni", să-L ţină viu pe Dumnezeu în sufletele credincioşilor şi să păstreze în viaţa lor tradiţiile strămoşeşti. Credincioşii, cu adevărată jertfelnicie, şi-au îngrijit bisericile şi au avut în preot pe „omul lui Dumnezeu", cum îl numeşte Sfîntul Pavel în Epistola către Timotei (II Tim. III, 17). Ei l-au avut în preot pe cel care le-a făcut botezurile, cununiile, înmormîntările şi toate celelalte slujbe cerute de rînduiala unei vieţi creştineşti. E ştiut de toată lumea că mulţi au fost opriţi de la închinarea la Dumnezeu, că multe slujbe au trebuit făcute în taină, că în general nu s-a îngăduit ridicarea de noi locaşuri de închinăciune, că viaţa religioasă a fost victima multor îngrădiri. Acolo unde unii păstori, pradă unor slăbiciuni omeneşti, nu s-au dovedit întotdeauna „păstori buni", credincioşii au fost cei dintîi care i-au chemat la rînduială, şi Biserica i-a îndrumat la îndreptare.

Păstorii cei buni, în ciuda tuturor îngrădirilor, **au rămas însă lîngă credincioşii lor,** şi toţi cei care s-au numărat printre aceştia, îşi vor lua plata de la Dumnezeu. Acum, fără îngrădiri, într-o ţară nouă, liberă, eliberată prin sînge de martiri, toţi păstorii de suflete trebuie să-şi desfăşoare din plinătatea vocaţiei lor preoţeşti misiunea duhovnicească de înnoire a sufletelor, căci iată ne-a dat Dumnezeu marea favoare de a o putea face liberi, în sfîrşit, fără teamă pentru nimeni, nici pentru credincioşi, nici pentru păstori, fără teamă de nimeni.

Intrăm în perioada Sfîntului şi Marelui Post. Un prilej anume rînduit de Biserică pentru înnoire sufletească, pentru curăţire prin mărturisire şi prin Sf. Împărtăşanie. Să răspundem chemării Bisericii. Fiecare preot să poată spune în conştiinţa sa: eu sînt păstorul cel bun, şi să fie una cu credincioşii săi în aşezarea duhovnicească: o turmă şi un păstor, fiecare la nivelul parohiei sale, pregătind astfel ziua cînd vom fi toţi creştinii de pretutindeni *„O turmă şi un Păstor"* (Ioan, X, 16).

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

CUI PRODEST?

Aceasta este întrebarea pe care oamenii de bine, îndeosebi clerul şi credincioşii Bisericii noastre strămoşeşti şi-o pun în faţa avalanşei de insinuări, invective pe care le aruncă asupra slujitorilor ei, îndeosebi asupra ierarhiei superioare. Cui folosesc atacurile pline de ură împotriva acelor slujitori care, aproape o jumătate de secol, în împrejurări deosebit de grele, s-au străduit să apere credinţa strămoşească, să mîngîie poporul şi să întreţină în suflete flacăra sfîntă a speranţei într-o dreptate ce trebuia să vie şi a venit, slavă Domnului!

Nu este în intenţia noastră de a polemiza cu cei ce, cu drept sau fără drept, se erijează în postura de judecători, chiar dacă ei sînt dintre slujitorii altarelor. Nu ne constituim în situaţia de apărători ai nimănui şi nici nu credem că cei vizaţi ar avea nevoie de apărători. O vor face ei singuri, dacă va fi nevoie, cu înţelepciunea şi capacitatea pe care o au. Dar e cu neputinţă să nu te tulburi sufleteşte văzînd cum sînt împroşcaţi cu noroi, cu o sadică plăcere, membrii Sfîntului Sinod. Ni se pare că se urmăreşte crearea unui decalaj între credincioşi şi între păstorii lor sufleteşti. „Bate-voi păstorul şi se vor risipi oile" — zice cuvîntul Scripturii.

Se pomeneşte azi tot mai mult de numele pastorului Tökes. El a fost prigonit şi pedepsit de episcopul lui. Am cercetat presa în

(Continuare în pag. a 2-a)

Prot. Dr. *Gheorghe Liţiu*

Grigore Ureche (400 de ani de la naştere)

S-a născut la 1 martie 1590. A învăţat în colegiul iezuit din Lembergul Poloniei, unde se refugiase tatăl său. Aci viitorul cronicar a prins gust pentru preocupările istorice. Mai tîrziu ajunge în Moldova mare spătar şi apoi mare vornic al Ţării de jos (1642). În această din urmă calitate şi-a scris cronica sa.

Este cea dintîi cronică românească care cuprinde evenimentele din Moldova de la descălecat pînă la a doua domnie a lui Aron Vodă (1359—1595). Cu această cronică începe perioada românească a istoriografiei noastre, deosebit de veche istoriografia slavonă.

Din „Predoslovie" aflăm izvoarele din care s-a inspirat cronicarul: „letopiseţul moldovenesc", cronica oficială a ţării; „scrisorile străine", adică cronicarii poloni, tradiţia păstrată din bătrîni, pentru partea finală a cronicei şi urmele istorice ale trecutului, în care citează Valul lui Traian.

Mobilul care l-a determinat să-şi scrie cronica sa este dragostea de patrie, de care va fi călăuzit în povestirea evenimentelor, respectarea adevărului, imparţialitatea şi consideraţia asupra izvoarelor istorice pe care le va întrebuinţa.

Concepţia istorică a lui Ureche este teologică. În faptele pe care le expune el vede mereu mîna lui Dumnezeu, a cărui voinţă supremă cîrmuieşte omenirea. Stăpînirea pămîntească este de drept divin. Idealul creştin al cronicarului se vede şi în chipul în care el priveşte raporturile dintre Domni şi supuşii săi — supunere din dragoste şi nu din frică.

După Gr. Ureche istoria are rol de educare a prezentului, prin trecut, în vederea pregătirii viitorului. Ea are menirea să dea norme de conducere, să servească de îndreptar conducătorilor, să-i facă să se folosească de experienţa trecutului. Istoria are datoria să arate cele bune şi cele rele, cele bune spre învăţătură, cele rele spre evitare.

Ideile cronicei lui Ureche au mare valoare istorică. El este primul scriitor român care exprimă ideea latinităţii noastre, căutînd să dovedească afirmarea „că de la Râm ne tragem", prin asemănările lexicale pe care le găseşte între limba română şi cea latină. Altă mare idee este conştiinţa originii comune a Românilor din Ardeal, Ţara-Ungurească şi Maramureş, care întocmesc un singur neam cu Moldovenii.

La aceste idei de ordin naţional se adaugă cele privitoare la organizarea socială şi politică a ţării. Datorită acestor idei, Cronica lui Ureche este „şi o carte de doctrină a unui om care judecă" (P. P. Panaitescu).

Cronica lui Gr. Ureche este primul semn al maturităţii noastre literare. În ea, cugetarea românească îşi găseşte o strălucită afirmare. Deşi impregnată cu elemente religioase, noua orientare istorică a cronicarului se vădeşte totuşi printr-o formă original-românească de viaţă intelectuală, care îndreaptă spiritul lui spre înalte consideraţiuni de ordin naţional, politic şi social. Dacă la aceasta mai adăugăm că în opera lui Ureche se caută promovarea adevărului, el poate fi socotit cel dintîi cronicar care a contribuit la promovarea cugetării româneşti.

Moare în 1647. Prin concepţia lui istorică şi prin ideile pe care le-a promovat, numele lui Gr. Ureche rămîne nepieritor în istoriografia românească.

Prot. *Ieremia B. Ghiţa*

Sfîntul Ioan Gură de Aur: LA ÎNCEPUTUL POSTULUI

Iarăşi ne cheamă sfîntul post la roadele cele bune, iarăşi ne pregăteşte spre luptă, iarăşi ne vrea să fim curajoşi ca să ne declare biruitori asupra păcatelor şi să ne arate frumuseţea mai strălucitoare a sufletului şi prin străduinţi să ne împletească nouă cunună capetelor noastre.

Căci ce este postul, decît cununa celor ce se luptă, pricina răsplăţii şi calea mîntuirii? Postul ne trece din robie în libertate, din captivitate ne readuce în patrie, postul vindecă rănile sufletului, postul reface sufletul rănit de păcat, îl întăreşte, încurajează cugetul, aduce frica de Dumnezeu, nimiceşte viciile, linişteşte gîndurile.

În zilele postului, plăcerile se sting, virtuţile înfloresc şi conştiinţa se arată a fi mai curată şi trupul în suflet îl schimbă, căci duhovnicesc îl face după fire.

Bucură-te în post şi nu fi trist ca făţarnicii care-şi smoleau feţele lor spre a fi văzuţi de oameni şi-şi pierdeau astfel plata postului.

Al Domnului este acest cuvînt: în post unge capul tău şi spală-ţi faţa ta cu fapte bune, lumineaz-o cu virtuţile, ca Mie să mi te arăţi că postești, care văd cele ascunse.

Nu te nelinişti, iubitule, pentru post (căci este) maica virtuţilor, rodnicia bunătăţilor, izvorul cunoştinţei, paza credincioşiei, frate de luptă cu sfinţii, tovarăş al Duhului prin care plăcerile fug de noi, diavolii se risipesc, ura se linişteşte, pofta moare iar virtuţile trăiesc şi strălucesc în noi, prin care pasiunile se liniştesc şi tumultul plăcerilor se răsfrîng, iar mintea pluteşte liniştitor, căci nimic nu poate să o oprească de la curgerea cea frumoasă spre portul virtuţii...

Să avem ajutătoare sora postului, zi de rugăciune, chiar şi mort să fie cineva chiar şi ispitit sau altceva (avînd) din cele rele, rugăciunea şi postul îl vor ajuta.

Şi de ce zic? Postul îi fugăreşte pe diavoli, topeşte tirania lor, mai ales dacă avem rugăciunea în ajutor: postul şi rugăciunea lui Ilie l-au dus la cer, pe niniviteni i-a scăpat de la moarte, postul pe Daniel l-a păzit nevătămat între lei, postul pe cei trei tineri i-a păstrat nevătămaţi în mijlocul plăcerilor, postul pe Moise l-a învrednicit slavei celei negrăite, postul pe Elisei l-a făcut cel mai mare între prooroci.

Şi ce altceva mai mult voi zice?

Dacă postul n-ar fi fost leacul mîntuirii şi păzitorul vieţii nu l-ar fi cerut Dumnezeu dintru început. Căci dacă ar fi postit Adam, moartea n-ar fi ajuns la el şi nici n-ar fi căzut de la el cinstea pe care i-o dase Dumnezeu, nici n-ar fi fost aruncat din rai pentru mîndrie, nici n-ar fi fost condamnat să lucreze o viaţă, cu adevărat fiindcă a ascultat de legea trupului de aceea a venit întru moarte.

Postul este hrana îngerilor şi cu cît mai mult. Mîntuitorul a postit nu că ar fi avut nevoie de leacul postului, ci ca să ne dea nouă pilda folosului postului spre mîntuire.

Ia deci postul tovarăş în toată viaţa, ca să te păzească, ca să te izbăvească de moarte, ca să te ferească de ispite şi să te ducă în portul împărăţiei cereşti prin harul Domnului şi Dumnezeului nostru Iisus Hristos, cu mărirea Tatălui şi a Sf. Duh în vecii vecilor. AMIN.

P.G. 60, col. 713—714

Trad. de Ierod. drd.
Visarion Dumitru Bălţat

Apel către mame*

Opriţi vă rugăm măcelul din ginecologii care au ajuns abatoare de copii (avorturi).

Guvernul s-a bazat pe conştiinţa curată a mamelor că vor naşte copii în libertate, iar unele mame n-au înţeles acest lucru, transformînd această libertate, într-un nou genocid al pruncilor, care trebuiau să se bucure de această libertate...

Numai legea poate opri acest măcel. Aceşti copii trebuie să se bucure de acelaşi soare pe care ni l-a dat Dumnezeu pentru toţi, iar ţara noastră trebuie să fie o Românie Mare nu s-o micşorăm. Nu vrem să coboare mînia lui Dumnezeu pentru România care a ajuns o ţară sfîntă.

„O, ce inimă de piatră / Sînt în voi, mamă şi tată, / Voi mîncaţi şi vă distraţi / Şi copii-i aruncaţi. // Pentru ce m-aţi omorît / Ce, n-aveam loc pe pămînt; / Nu s-a găsit loc pentru mine / Şi-o bucăţică de pîine?"

Aşteptăm publicarea acestui apel către mame.

* Semnat de 21 de femei din Galaţi. (Originalul scrisorii cu semnăturile se află la redacţie).

În faţa unei astfel de situaţii se cuvine să ne reamintim că porunca dumnezeiască: „Să nu ucizi!" se referă şi la uciderea pruncilor.

Rugă pentru eroii căzuți pentru libertatea, dreptatea și demnitatea poporului român

Doamne Dumnezeul nostru cela ce ai legat de-a pururi pe cei vii de cei morți prin văpaia iubirii și prin credința întru Tine, care prin Sfînta Înviere ne-ai însuflat tăria nădejdii învierii noastre și prin Înălțarea la cer ne-ai arătat prin Fiul Tău iubit care ne este calea și unde ne este destinul; Tu, Doamne, slăvit să fi în veci că ne-ai dăruit eroi însuflețiți de idealul de libertate, dreptate, liniște și pace, pentru înfăptuirea cărora au luptat pînă la mucenicia lor. Ție Doamne, îți datorăm aceasta, Ție și bravilor eroi, care întăriți de Tine și-au vărsat sîngele, jertfindu-și viața și tinerețea lor pentru ridicarea de sub tiranie și pentru adevărata noastră unire. Pe acești vrednici de cinstire eroi, prin care poporul nostru și-a plătit dreptul la viață, odihnește-i în pace, căci înaintea noastră ei sînt chipul și podoaba virtuților creștine. Lupta cea bună au luptat, calea au săvîrșit, credința au păzit și au adormit în Domnul, veșnicind în mîinile unui neam libertatea, dreptatea și unirea, întemeindu-ne o țară nouă prin mucenicia lor.

Fă, Doamne, ca sufletele noastre din tată în fiu să înalțe înaintea Ta rugăciuni săvîrșite din dragoste către ei, iar pămîntul pe care au căzut și își au mormîntul să odrăslească flori din tinerețea lor, ca să le știm schimbată jertfa în podoabă.

Dă-ne putere, Doamne, să le cinstim jertfirea prin muncă și virtuți creștinești și cetățenești. Amin!

Pr. *Gh. Oltean*
Covasna

Cuvînt și faptă

MOTTO:

„Mai ard în Piață încă lumînări
Ce vor să-nsemne-aducere aminte
De cei ce au plecat pe lungi cărări
Fără întoarcere. Spre locuri sfinte!"

Copil fiind, din călimara veche
Am scos opt linii frînte și curbate
Și le-am unit frumos cîte-o pereche
Scriind sfios cuvîntul LIBERTATE

Cuvîntu-acesta mi-a rămas în minte
Sclipind ca torța ce se-aprinde seara ...
Dar sensul lui atîta de fierbinte
L-am înțeles acum, cînd toată țara,

S-a ridicat o singură ființă
Cu Moș Crăciun venind de la cîmpie
Să zdruncine cumplita suferință
Înlăturînd hidoasa tiranie

Și am văzut acest cuvînt cuminte
Mustind în neaua de pe trotuare —
Era sculptat în sîngele fierbinte
Vărsat de tineretul în vîltoare

L-am mai văzut în steaguri tricolore
Ce proslăveau victoria deplină —
Scandat din inimi, nesfîrșite ore
Izvor nestins de viață și lumină

Cuvîntu-acesta mai presus de toate
L-am întîlnit în glasuri de copii
Ce se jucau în plină libertate
Pe tot întinsul scumpei Românii

Deci fiți binevenite-n țară iară
Cuvînt și faptă foste-nstrăinate
Vă vom păstra de azi ca pe-o comoară
În inimile noastre nepătate!

Ing. Păun Malacu

CUI PRODEST?

(Continuare din pag. I-a)

limba maghiară; am stat de vorbă cu preoți și credincioși maghiari. Nici un cuvînt de osîndă, nici din partea pastorului prigonit, nici din partea credincioșilor. Dimpotrivă, o tăcere care nu înseamnă deloc justificare a faptelor celui vizat ci o „acoperire" în duh creștinesc de la care am avea și noi ceva de învățat. Este un blestem oare pe poporul acesta ca în marile momente ale istoriei, ca acela prin care trecem, să fie denigrați conducătorii lui spirituali? La vremea sa, mitropolitul Sava Brancovici și cei din vremea sa au fost judecați pentru „punctele" calvinizante pe baza cărora trebuiau să-și desfășoare lucrarea de păstorire. Se știe, aceste puncte au rămas pe hîrtie, fără urmări în viața poporului. Marele mitropolit Andrei Șaguna a fost osîndit ca „om al habsburgilor" pentru că, întrevăzînd eșecul Revoluției din 1848, din cauza neunirii popoarelor asuprite, a căutat să sprijine interesele poporului său prin activitatea pe care a desfășurat-o. Mitropoliții Miron Romanul și mai ales mult năpăstuitul Vasile Mangra au fost etichetați ca „trădători" de neam, pentru că, în viziunea lor politică — poate greșită, dar sinceră — nu vedeau, în împrejurările de atunci, salvarea școlii și Bisericii românești decît ajungînd la un „modus vivendi" cu stăpînirea de atunci. Dacă războiul prim mondial ar fi avut alt deznodămînt, ei ar fi fost eroi, dar așa cum, slavă Domnului! — s-a încheiat, ei au fost osîndiți și ultimul chiar scos din dipticele bisericești ca un eretic.

În zilele noastre ierarhii noștri sînt osîndiți pentru motive de ordin politic. Oare oamenii aceștia n-au făcut nimic bun pentru poporul acesta și pentru Biserica lui? Ne referim la cei din Transilvania pe care-i cunoaștem bine. Toți s-au ridicat la treapta înaltă a slujirii arhierești, nu pe „merite" de ordin politic, ci prin pregătirea lor de înaltă ținută profesională, prin capacitatea lor de a reprezenta Biserica noastră cu demnitate în dialogul creștin care are loc în zilele noastre. Mulțimea bisericilor renovate, unele ridicate din nou, cultura teologică promovată prin osîrdia lor și alte frumoase realizări, nu pot fi nesocotite pentru unele atitudini de complezanță pe care au trebuit să le arate, împotriva convingerii lor intime. În arhiva Episcopiei Aradului trebuie să se mai afle acte prin care se poruncea urmărirea monahului Antonie Plămădeală. În anii 70, în Mitropolia Banatului s-au publicat catehisme și cărți de rugăciune cu un mic catehism împotriva îngrădirii activității de îndoctrinare a credincioșilor. Alte fapte vin să ateste grija acestor ierarhi pentru apărarea credinței strămoșești în împrejurările de tristă amintire prin care am trecut cu toții.

O înnoire a vieții noastre bisericești este necesară, fără îndoială, dar nu dărîmînd instituții și așezăminte canonice, pentru a ridica alte „noi" vom reuși să promovăm un duh de viață nouă cerut de vremile noi care se arată la Orizontul vieții noastre. Ne aflăm în Sfîntul și marele post al Patimilor Domnului. Să ne pătrundem tot mai mult de cuvintele Sfîntului Efrem Sirul: „Doamne și Stăpînul vieții mele, duhul trîndăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpînie și al grăirii în deșert nu mi-l da mie ... *să nu osîndesc pe fratele meu ...*"

Religia și viața omenească

Accentuînd legătura dintre om, în viața de aici, și existența lui în viața de dincolo, un mare om de știință (fizicianul Amper), sfătuia pe un tînăr: „Tinere, ai doi ochi. Cu unul privește științele naturale, iar cu celălalt, cu ochiul credinței, reflectează asupra realităților nevăzute. Ascultă cu o ureche pe savanți, iar cu cealaltă fii atent la glasul Ziditorului. Procedînd astfel, vei cunoaște pe Cel ce este începutul oricărei gîndiri și vei ajunge să înțelegi și existența omenească în ansamblul ei într-un mod echilibrat".

1. Într-adevăr, marile epoci din istoria unei națiuni au fost, în același timp, și perioade de unire a științei cu o înfloritoare viață religioasă. Pe temeiul inspirației izvorîtă din ochiul științelor naturale și din ochiul credinței, omul a cultivat o atitudine cel puțin civilizată. Întreaga cultură, toată viața spirituală sînt și fiice ale religiei, vin de la religie și orientează spre adevărurile eterne. Întunecarea conștiinței, tensiunea dramatică dintre conducători și poporul condus, descompunerea unor popoare și imperii corespunde acelor răstimpuri în care valorile religiei au fost neglijate, subestimate, ori chiar persecutate. Atitudinea împotriva lui Dumnezeu, tăgăduirea de către om a Creatorului său, au dus și duc la nimicirea umanității însăși.

2. Ei bine, între marile religii, creștinismul are un loc cu totul aparte. Istoria creștinismului este și istoria renașterii lumii însăși. Cultura a două mii de ani e plină de inspirațiile religiei creștine. Creștinismul este religia speranței și a tămăduirii unor răni adînci din sufletul ars de setea de a-și restabili legătura cu Dumnezeu. Foarte pe scurt: Creștinismul este religia mîntuirii de tot răul moral, de păcat. Iar problema răului în lume este cuprinsă în modul în care omul se folosește de libertatea sa: spre realizarea, din ce în ce mai puternică, a binelui, sau spre săvîrșirea răului.

3. Religia creștină poate mîntui lumea pentru că rezolvă marea problemă a colaborării dintre voință și harul dumnezeiesc. Dumnezeu nu ne mîntuie fără noi. Dacă răul din noi ar fi învins fără participarea liberă și conștientă a voinței, n-am avea dreptul la nici o răsplată.

Prin învățătura și energiile sale creștinismul cheamă pe om să săvîrșească binele din proprie decizie după pilda Mîntuitorului. Cît de grăitor este, de pildă, acest imperativ al Mîntuitorului: „De voiește să fie cineva mai mare între voi să vă slujească, căci și Eu n-am venit să fiu slujit ci să slujesc altora" (Cf. Marcu 10, 43—45). Învățătura și viața Mîntuitorului Hristos este prelungirea iubirii slujitoare în veșnicie.

4. Prin Iisus Hristos-Domnul nostru, știm că omul este mai de preț decît toată lumea (Matei 16, 26) și înțelegem că ne continuăm existența și după moarte. „Fără Iisus Hristos — spune învățatul matematician și filozof, Pascal — noi n-am fi știut nici ce este viața, nici moartea, nici Dumnezeu, nici noi înșine". „Întru lumina Lui vom vedea lumină!" Această lumină, a vieții, nu aprinde patimi, ci liniștește și trezește în om hotărîri potrivite cu demnitatea și valoarea sufletului, cu destinul său.

5. Creștinismul spiritualizează raporturile firești dintre oameni cu ajutorul și puterea lui Dumnezeu ascuns în poruncile Sale. Decalogul este glasul ordinei celei veșnice în lume. Cele zece porunci reprezintă îndreptarul de căpetenie al unui corect și frumos comportament civic și moral. Ele conferă adevărata autoritate legilor civile izvorîte din legea morală naturală și apără năzuințele firești ale omului.

Iar dacă Decalogul cuprinde ideile fundamentale ale raportului omului cu Dumnezeu și cu semenii săi, „Predica de pe Munte" (Matei 3, 12) recomandă practicarea liberă, din proprie convingere deci, a celor mai înalte virtuți. De aceea, cele nouă Fericiri reprezintă Legea Libertății spre desăvîrșirea vieții. Iar desăvîrșirea în Hristos n-are hotar. Ea lucrează, dinăuntru, o transformare profundă a vieții care constă, înainte de toate, într-o inimă tot mai curată. Căci ordinea exterioară cere, neapărat, o susținută disciplină interioară, o biruință asupra noastră înșine. Printr-o astfel de biruință ne și definim ca ființe libere și raționale în această lume. Ruga Psalmistului: „Inimă curată zidește întru mine Dumnezeule și duh drept înnoiește întru cele dinăuntru ale mele", rămîne necontenit actuală.

6. Fericirile îndrumează năzuințele profunde ale sufletului în istorie. Iar istoria este mers spre Împărăția lui Dumnezeu. Ea este smerenie, modestie, blîndețe, străduanie pentru înfăptuirea dreptății, cumaj al suferinței pentru triumful adevărului, pace, bucurie pentru a fi mai buni. Aceste virtuți îl remasc pe om, în măsura în care se lasă străbătut de harul lui Dumnezeu. De aceea, Poruncile și Fericirile promovează și actualizează valorile autentice ale religiei creștine. Participarea la Sfînta Liturghie în Duminici și sărbători are o însemnătate hotărîtoare în formarea unei spiritualități superioare spre sfințirea întregii vieți. Sfînta Taină a Mărturisirii, atmosfera de har a Sfintei Liturghii, ne spală ochii conștiinței ca să înțelegem că Dumnezeu ne-a iubit și ne iubește.

7. Prin rînduielile ei, deci, religia creștină se constituie în izvor de forță morală și îl pune în slujba vieții. De aceea, în toate străduaniile credincioșii diferitelor confesiuni creștine aud cuvintele Mîntuitorului: „Eu sînt calea, adevărul și viața" (Ioan 14, 6). Prin El și cu El viața omenească este, aici și în eternitate, o adevărată și mare binecuvîntare.

Pr. *Gheorghe Rățulea*

Ca libertatea noastră să fie deplină

În sfînta Evanghelie de la Ioan ni s-a păstrat un scurt dialog, între Domnul Hristos și iudeii care crezuseră în El, dialog cu privire la libertate. Astfel, din relatarea sfîntului Evanghelist Ioan știm că „Iisus a zis către iudeii care crezuseră în El: De rămîneți în cuvîntul meu, sînteți cu adevărat ucenicii mei; și veți cunoaște adevărul, iar adevărul vă va face liberi" (Ioan 8, 31—32). Știm de asemenea că, auzind aceasta, iudeii i-au răspuns (lui Iisus): „Noi sîntem sămînța lui Avraam și nici odată nimănui n-am fost robi; cum zici Tu că, „veți fi liberi?" (Ioan 8, 33).

Ca răspuns la această întrebare, „Iisus a rostit către ei: Amin, amin, grăiesc vouă: oricine săvîrșește păcatul, rob este păcatului" (Ioan 8, 34). Din aceste cuvinte înțelegem că Domnul Hristos avea în vedere libertatea lăuntrică, libertatea morală, libertatea deplină, pe cînd iudeii se gîndeau doar la libertatea socială, la libertatea cea din afară, la o libertate nedeplină. Libertatea din afară, pe care o aveau în vedere iudeii era o libertate moștenită de la părinții lor, era un bun pe care ei l-au primit și l-au păstrat și pe care îl afirmau ca o realitate indiscutabilă, cînd spuneau: „Noi niciodată nimănui n-am fost robi"; cu alte cuvinte: „Noi sîntem liberi". Fiul lui Dumnezeu însă nu se gîndea la o astfel de libertate, cînd spunea: „Adevărul vă va face liberi", ci avea în vedere libertatea pe care o aduce credința în Evanghelie și în cuvîntul Lui, credința în El însuși, devreme ce cuvîntul îi era îndreptat către „iudeii care crezuseră în El". Celor ce au crezut le-a spus Mîntuitorul: „De rămîneți în cuvîntul meu, sînteți cu adevărat ucenicii mei și veți cunoaște adevărul, iar adevărul vă va face liberi". Libertatea la care se referă Domnul Hristos este libertatea celor ce cred în El, a celor ce împlinesc cuvîntul Lui, este libertatea pe care o au ucenicii Mîntuitorului, este libertatea pe care o au și o pot avea numai cei ce cunosc adevărul, cei ce Îl cunosc și Îl urmează pe Cel ce a zis: „Eu sînt calea, adevărul și viața" (Ioan 14, 6) și Care a venit în lume ca să mărturisească adevărul (Ioan 18, 37). Libertatea aceasta este libertatea celor ce nu mai sînt robi păcatului. La o astfel de libertate trebuie să năzuiască toți oamenii, deci și aceia care pot spune pe bună dreptate: „Noi niciodată nimănui n-am fost robi", căci cineva care mai este rob păcatului, încă nu e liber, chiar dacă are libertatea socială.

Sfîntul Apostol Petru atrage atenția că „ce te biruiește, te și stăpînește" (II Petru 2, 19). Convins de aceasta, el îi îndemna pe credincioșii creștini, spunîndu-le: „Trăiți ca oameni liberi, dar nu ca și cum ați avea libertatea drept acoperămînt al vicleniei, ci ca robi ai lui Dumnezeu" (I Petru 2, 16). La fel învață și Sfîntul Apostol Pavel, care, în epistola sa către Galateni, scria: „Întru libertatea cu care Hristos ne-a făcut liberi, țineți-vă cu tărie și nu vă prindeți iar în jugul robiei" (Galateni 5, 1) și mai departe: „Voi, fraților, ați fost chemați la libertate; numai nu vă folosiți de libertate cu prilejuri trupești, ci slujiți-vă, prin iubire, unii pe alții" (Galateni 5, 13). Potrivit acestor îndemnuri, libertatea — cît o avem, cea din afară și cea dinăuntru, — sîntem datori să o folosim pentru binele nostru și al celor din jurul nostru, făcînd din ea prilej de înmulțire a iubirii și a slujirii frățești, libertatea fiindu-ne nouă prilej de viață superioară, din care să lipsească patimile, — ca deprinderi păcătoase — și chiar și păcatele, — ca fapte singuratice de călcare, cu deplină voință și știință a legii lui Dumnezeu. — Aceasta cu atît mai mult cu cît știm că „cel ce săvîrșește păcatul este rob păcatului" și că „ceea ce te biruiește aceea te și stăpînește".

În continuarea îndemnului de a ne sluji unii pe alții, ca oameni liberi, prin iubire, — sfîntul Pavel afirmă că „toată legea se cuprinde într-un singur cuvînt, în acesta: Iubește pe aproapele tău ca pe tine însuți" (Galateni 5, 14). Amintind aceasta, Sfîntul Apostol vrea să ne încredințeze că iubirea frățească, — prin care ne dezrobim și ne îndepărtăm de mînie, de ură, de gîndul la răzbunare, de dorința de a face rău aproapelui, — duce la libertatea adevărată și este un semn, o dovadă a libertății lăuntrice. După învățătura aceluiași Apostol Pavel, libertatea adevărată o au cei ce biruiesc cu duhul faptele trupului (Romani 8, 13), de aceea el și dă îndemnul: „Umblați duhovnicește și nu veți împlini pofta trupului" (Galateni 5, 16). Iar pentru o lămurire cît mai deplină, Sfîntul Pavel arată și care anume sînt faptele trupului, care trebuie să fie îndepărtate, căci scrie: „Faptele trupului sînt cunoscute ca unele ce sînt: desfrînarea, necurăția, destrăbălarea, slujirea idolilor, fermecătoria, vrăjbile, sfada, rîvnirea, gîlcevile, mîniile, dezbinările, deosebirile, pizmuirile, bețiile, defăimările și cele asemenea acestora" (Galateni 5, 19—21). Cei ce trăiesc în astfel de păcate, n-au ajuns la libertatea fiilor lui Dumnezeu, fiindcă sînt robiți trupului și duc o viață inferioară, cu fapte de rușine, care îi stăpînesc și îi fac robi păcatului. Viața inferioară trebuie depășită prin faptele cele bune, pe care le lucrează Duhul Sfînt în cei care-L caută pe El, căci „unde este Duhul Domnului, acolo este libertatea" (II Cor. 3, 17). Iar Duhul Sfînt lucrează în credincioși cele ce îi sînt proprii, adică „roada Duhului", care este „dragostea, bucuria, pacea, îndelungă răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blîndețele, înfrînarea poftelor" (Galateni 5, 22). Orice străduanie de a înlătura faptele trupului

(Continuare în pag. a 6-a)

Arhim. *Teofil Părăian*

APEL

După emiterea Decretului nr. 9 din 31 decembrie 1989, care a abrogat Decretul nr. 358 din 2 decembrie 1948, pentru stabilirea situației de drept a *fostului* cult greco-catolic, un grup de 3 Episcopi și 2 Ordinari, fără a fi recunoscuți legal și fără a cere recunoașterea cultului pe care îl reprezintă, conform legilor țării, au formulat *expres și ultimativ*, prin presă și memorii adresate Organelor de Stat, o serie de revendicări patrimoniale, pretinzînd, pe seama lor („a noastră"), restituirea *„tuturor bunurilor"* aparținînd fostului cult greco-catolic.

Aceste cereri contravin:

— *Spiritului și prevederilor Decretului* nr. 358/1948 (Redăm în anexă acest decret spre documentare).

— *Spiritului de dreptate*, pentru că nu respectă nici legea și nici echitatea — ce trebuie să ne fie primul temei al Statului de drept pe care îl făurim azi, — atunci cînd pretind și revendică, împotriva dispozițiilor normative în vigoare, realități și valori materiale ce au un regim juridic bine stabilit.

— *Spiritului creștin*, deoarece, prin cererile formulate și înverșunarea folosită, par să uite că cei ce sînt „una întru Hristos" se înțeleg și se împacă dincolo de vremelnicia și aparența (nimicnicia) materiei, prin smerenie, bunăcuviință, răbdare și bunătate;

— *Spiritului de istorie națională*, pentru că, împotriva tradiției noastre bisericești, — în care Biserica Ortodoxă Română, Biserica moșilor și strămoșilor, a trăit pe aceleași meleaguri, cu Biserica soră română greco-catolică (unită) ce s-a rupt în chip samavolnic în anii 1698—1701 din trupul ei, i-a recunoscut acesteia aportul cultural și i-a primit fiii atunci cînd aceștia au revenit în sînul ei, — încearcă, prin vorbe și atitudini neîndestul cumpănite, să semene vrăjbi.

— *Spiritului de omenie românească* fiindcă vrea să înlocuiască toleranța confesională și etnică, de dialog și consens național, cu o ruptură sufletească, națională și politică, pe care zilele de astăzi o repudiază.

Vrem să rămînem frați, români cu același trecut de suferință și glorie, cu un prezent în înfrățire și un viitor luminos spre binele nostru și al celor ce ne urmează.

Așa să ne ajute Dumnezeu!

Profesorii și studenții
Institutului Teologic Universitar
22 februarie 1990 din Sibiu

DOCUMENTAR:

Aspecte ale relațiilor Bisericii Ortodoxe Române cu grupul de Episcopi și Ordinari care ridică pretenții și revendicări patrimoniale

Materialele difuzate în presă, radio și televiziune, și cereri către Organele de Stat a unui grup de 3 Episcopi și 2 Ordinari ai Ritului grec al Bisericii Catolice din România, de a se restitui pe seama lor, indiferent de voința credincioșilor, toate bunurile parohiilor fostului cult greco-catolic (unit), azi proprietate a parohiilor ortodoxe (formate prin revenirea la Biserica Ortodoxă a credincioșilor foști greco-catolici în anul 1948, octombrie, 21, ca și bunurile fostelor unități administrative ale fostului cult greco-catolic (unit) trecute prin Decretul nr. 358 pentru stabilirea situației de drept a fostului cult greco-catolic din 2 decembrie 1948, în proprietatea Statului, ridică o serie de întrebări, generează reacții, stimulează interese și presupune lămuriri.

Aceasta, mai ales că grupul respectiv întîrzie să ceară recunoașterea cultului conform legilor în vigoare și declară: „Nu acceptăm retrocedarea bisericilor pe baza numărului credincioșilor, ci retrocedarea bisericilor care ne-au aparținut", și revendică „preluarea de fapt", ca și „transferul autentic și integral, sub autoritatea noastră a bunurilor legal deținute anterior de cultul nostru" (ne întrebăm: Care cult? — cultul greco-catolic (unit), conform Constituției din 1923 și a Legii cultelor din 1928, sau Ritul grec al Bisericii catolice din România, căruia de fapt se consideră că aparțin Episcopii și Ordinarii ce ridică pretenții, în baza Concordantului denunțat la 1948 de către Statul român). La fel ne întrebăm: În baza cărui drept se ridică pretențiile formulate? Fără consimțămîntul credincioșilor?, peste voia parohiilor, a comunităților de credincioși, proprietare a acestor bunuri, ca persoane juridice recunoscute după legile țării? Doresc să obțină aceste bunuri prin presiuni și forță? Prin acte de intimidare, ostentative și violență?

Întrebăm la fel: Cine sînt oare acești clerici nereveniți la Ortodoxie în anul 1948 (unii pe atunci protopopi), rămași în cadrul cultului romano-catolic recunoscut legal în România, în clandestinitate, azi Episcopi și Ordinari catolici? Cu ce drept revendică pe seama lor bunurile credincioșilor români ortodocși, constituiți în parohii, cu personalitate juridică, formate, cu adevărat, din credincioși vechi ortodocși și cu credincioși reveniți în 1948 din rîndurile fostei Biserici greco-catolice (unite), dar azi ortodocși, botezați și crescuți în Biserica mamă, fii ai aceluiași neam și credințe ortodoxe, niciodată ai Ritului grec al Bisericii catolice, așa cum vor să-i considere Episcopii și Ordinarii care ridică pretenții. În această stare pot fi considerați cel mult oamenii vîrstnici care au trecut în deceniul șapte al vieții lor.

Față de cele de mai sus considerăm, fără să greșim, că relațiile dintre Biserica Ortodoxă Română, națională și majoritară, și grupul de Episcopi și Ordinari ai Ritului grec al Bisericii catolice din România trebuie privite sub trei aspecte: — juridic, — bisericesc și — național sau etnic.

— Sub aspect juridic este vorba de o situație complexă, centrată în jurul a cîtorva acte normative;

— Sub aspect bisericesc, discuția se concentrează asupra Bisericii, ca instituție cu personalitate juridică, și asupra comunităților de credincioși organizați în parohii, ca persoane juridice, în cadrul Statului de drept;

— Sub aspect național, mă refer la necesitatea de consens social și unitate spirituală românească, teologică, confesională și etnică, ce se relevă ca imperativ al prezentului istoric de libertate, democrație și demnitate umană pe care îl trăim.

Cu privire la aspectul juridic relevăm situația juridică determinată de următoarele acte normative care pun în lumină adevăratele raporturi ce trebuiesc stabilite în condițiile date:

1. Actul unirii cu Roma din 1698—1701, în baza căruia, în mod samavolnic și din interese străine de neamul nostru, ia ființă Biserica greco-catolică (unită) ca o frîntură din trupul Bisericii mame strămoșești, Biserica Ortodoxă Română. În ciuda dezbinării însă cele două biserici românești din Ardeal au viețuit frățește și au acționat în comun în interesul neamului românesc în vremuri de mari încercări: la 1848, pe cîmpia libertății de la Blaj, la 1 decembrie 1918 la Alba Iulia, cînd s-a scandat de către participanți, români ortodocși și greco-catolici: „Vrem să ne unim cu Țara și să fim o singură Biserică", ca și la 1939 cînd s-a încercat reintregirea Bisericii românești din partea mitropoliților celor două biserici surori.

2. Constituția din 1923 (art. 22) prevedea existența a două Biserici românești: Biserica Ortodoxă Română dominantă, religia marei majorități a românilor, și Biserica greco-catolică (unită) care avea întîietate față de celelalte culte.

3. Legea cultelor din 1928 prevedea pe lîngă Biserica Ortodoxă Română, dominantă, și 8 culte istorice: cultul român greco-catolic (unit), cultul catolic (de rit latin, de rit greco-rutean și de rit armean), cultul reformat (calvin), evanghelic-luteran, unitarian, armeano-gregorian, mozaic și mohamedan.

4. Concordatul încheiat la 1929 între guvernul român (regal) și Vatican, prin articolul 2, contrar Constituției și Legii cultelor, desființează practic cultul român greco-catolic (unit) autonom și stabilește acestuia calitatea de Rit grec al Cultului catolic din România (alături de ritul latin și ritul armean), iar organizațiilor și unităților administrative ale acestuia „canonic și legal constituite" le acordă personalitate juridică „conform dreptului comun al țării".

5. Decretul nr. 151 din iunie 1948, denunțînd Concordatul, restabilește situația legală conform Constituției și Legii cultelor din 1928.

6. Decretul 177 din 4 august 1948, privind regimul legal al cultelor impune înregistrarea, — la cerere însoțită de Statutul de organizare și funcționare și Mărturisirea de credință, — tuturor organizațiilor religioase pentru a li se recunoaște calitatea de cult religios cu personalitate juridică. Astfel au fost înregistrate și recunoscute 14 culte, între care: cultul ortodox, cultul romano-catolic, reformat, evanghelic C.A., luteran sinodo-presbiterian, ș.a.

Credincioșii fostului cult-greco-catolic (unit) nu s-au constituit, organizat și înregistrat ca un cult religios conform decretului, ci au revenit în sînul Bisericii mame, din care s-au desprins cu două veacuri și jumătate în urmă, realizîndu-se astfel reîntregirea Bisericii Ortodoxe Române la 21 octombrie 1948. Credincioșii și clericii reveniți la ortodoxie s-au integrat în parohiile ortodoxe aducînd cu ei întregul patrimoniu al parohiilor lor, proprietate a comunităților parohiale (biserici, case parohiale, terenuri, etc.).

Este adevărat însă că o parte din clerici și ierarhii fostei biserici greco-catolice integrați prin Concordat în cadrul Bisericii romano-catolice — n-au revenit la Biserica Ortodoxă Română, ci au rămas în cadrul cultului catolic, în clandestinitate, susținuți moral și material de acesta.

7. Decretul 358 din 2 decembrie 1948, pentru stabilirea situației de drept a fostului cult greco-catolic dispune: „În urma revenirii comunităților locale (parohii) ale cultului greco-catolic la cultul ortodox" (art. 1), cît și un temei juridic (art. 13 Decretul 177/1948, în care se precizează: *„Cultele religioase, pentru a putea să fie organizate și să funcționeze, vor trebui să fie recunoscute prin decret"* al Conducerii de Stat.

Este așadar, prevăzut în acest decret, numai reflectarea în plan legislativ al unui act bisericesc preexistent, sau, altfel spus, legiuitorul constată prin decret (358/1948) ceea ce comunitățile de credincioși și clerici au hotărît și desființat la 21 octombrie 1948 (Revenirea la Biserica mamă, de care s-au desprins la 1700).

Alături de constatarea descrisă, decretul vizat include și dispoziții imperative. Dar acestea, nu se referă la biserica greco-catolică ca instituție, ci doar la personalitatea juridică și patrimoniul unităților administrative desființate ale fostului cult greco-catolic.

Prin urmare, contrar opiniei ce consideră că decretul în discuție (358/1948) a dizolvat cultul greco-catolic, dispozițiile actului normativ respectiv, demonstrează că prin adoptarea sa a fost dispusă numai *încetarea unităților*, teritoriale și centrale, ca persoane juridice a bisericii foste greco-catolice (protopopiate, eparhii, etc.).

b) Un alt act normativ ce a declanșat interpretări contradictorii este Decretul nr. 9 din 31 decembrie 1989, Controversele deja apărute au în vedere, mai ales, determinarea obiectului și a consecințelor juridice ale abrogării dispuse de acest decret. Cu alte cuvinte, este necesar să se stabilească: *ce* s-a abrogat, *care* sînt consecințele imediate ale acestei abrogări, *ce* soluții juridice preconizează?

Fără îndoială că obiectul nemijlocit al abrogării a fost, cum o spune expres legiuitorul: Decretul nr. 358/1948.

Această precizare impune însă o altă întrebare: Abrogarea Decretului respectiv desființează oare și dispozițiile Decretului nr. 151/1948, prin care se denunță Concordatul din 1929 (elaborat împotriva prevederilor Constituției 1923 și Legii cultelor 1928) ca și pe cele ale Decretului nr. 177/1948 pentru regimul legal general al cultelor religioase, prevederi ce stabilesc, așa cum s-a arătat mai sus, statutul legal actual al Bisericii greco-catolice (unite), ce pretinde a se forma?

Răspunsul nu poate fi decît negativ, pentru că, pe de o parte, Decretul nr. 358/1948 *nu* privește Biserica greco-catolică (unită) ca instituție, ci se referă doar la unitățile administrative și organizațiile cu personalitate juridică ale acesteia, iar pe de altă parte, *abrogarea fiind de strictă interpretare*, o abolire implicită nu poate depăși cadrul impus de prevederile exprese ale actului normativ abrogat.

Consecințele imediate ale acestei abrogări presupun în *principiu*, reîntoarcerea la situația preexistentă actului abrogat. Dar, o atare *„restitutio in integrum"* (restituirea totală), trebuie să țină seama de împrejurarea că:

— Decretul Lege nr. 9/1989, *nu dispune reînființarea* persoanelor juridice desființate prin decretul abrogat;

— Decretul 358/1948, viza de fapt, persoane juridice dizolvate ale Bisericii greco-catolice prin revenirea comunităților de credincioși, organizați în parohii, la Biserica ortodoxă.

— Acordarea personalității juridice structurilor de autoritate ale unei organizații religioase, care solicită recunoașterea, se află sub incidența legislației civile;

— Dreptul comun în materia persoanelor juridice îl constituie prevederile Decretului 31 și 32 din 1954 și a Legii persoanelor juridice din 1924, în vigoare.

Ca urmare, este necesar ca cei ce vor să se constituie în organizații religioase cu personalitate juridică, adică în cult religios, să urmeze prevederile legilor statului, în vigoare.

*

Grupul de Episcopi și Ordinari, care solicită, pe seama lor, bunurile fostei Biserici greco-catolice, invocă și principiul că: „un abuz nu poate constitui o sursă de drept".

La aceasta răspundem: În nici un caz, grupul respectiv, pînă la recunoașterea cultului greco-catolic autonom în mod legal, nu poate intra în drepturile legale ale comunităților ortodoxe sau ale Statului, întrucît, *dacă este neîndoios* că orice abuz înlăturat trebuie să fie urmat de refacerea a tot ceea ce a fost oprimat, *tot atît de adevărat* este că restituirea nu poată să nu țină seama de realitatea existentă. Și, pentru ca să nu ne referim decît la un aspect concret, imediat și evident, este suficient să amintim că în curs de 42 de ani (1948—1990) s-au produs atîtea schimbări sociale, demografice, culturale, administrative și economice în societatea noastră, și au avut loc atîtea modificări în structura psihică a membrilor ei, încît astăzi este imposibil să se mai reconstituie cu exactitate ceea ce a fost acum mai bine de patru decenii. De aceea, și legiuitorul, respectînd cadrele legale reactualizate ca și pe cele menținute în vigoare, este obligat *să nu ignore* ceea ce timpul și viața, dincolo, și poate împotriva voinței juridice, a modificat, nimicit ori zămislit.

*

Revenind acum la soluțiile juridice ce se desemnează în urma abrogării Decretului 358/48 prin Decretul 9/1989, urmează să arătăm cîteva din rezolvările de imediată aplicare.

Sînt necesare:

— Recunoașterea legală a Bisericii greco-catolice, ca cult religios autonom, conform Decretului 177/1948, în vigoare;

— Înscrierea conform legii a eventualelor parohii greco-catolice ce se vor forma, după recunoașterea cultului;

— Rezolvarea problemelor patrimoniale ce vor apare între comunitățile parohiale ortodoxe și cele nou formate prin aplicarea prevederilor cuprinse în legislația actuală, privind persoanele juridice divizate, (Decretul nr. 31 și 32 din 1954; Decretul 177/1948 (art. 37), aplicînd principiul proporționalității cu privire la divizarea persoanelor juridice (după procentul celor ce se desprind).

Necesitatea unor asemenea măsuri a fost cel puțin în parte resimțită și de grupul de Episcopi și Ordinari catolici ce au solicitat prin memorii adresate Autorității de Stat, ca și prin presă, radio și televiziune, completarea Decretului nr. 9/1989, prin dispoziții referitoare la rezolvarea relațiilor patrimoniale ce apar între persoanele juridice, adică parohii.

Acesta ar fi aspectul juridic al relațiilor despre care vorbim.

*

Sub aspect bisericesc, așa cum am arătat, include, pe de o parte Biserica greco-catolică ca instituție, în formare, ca persoană juridică și pe de altă parte comunitățile de credincioși (parohii).

— Cea dintîi, *Biserica*, prin revenirea în cursul anului 1948, a celor mai mulți dintre clericii și credincioșii ei la Biserica Ortodoxă Română, a fost practic desființată, la 21 octombrie 1948.

— *Comunitățile parohiale* greco-catolice, la rîndul lor și-au pierdut ființa, pe măsură ce credincioșii lor s-au integrat în comunități parohiale ortodoxe.

Toate acestea fac necesare, față de reorganizarea actuală a fostei biserici greco-catolice, ca cult religios autonom, atît efectuarea unui *recensămînt* al credincio-

(Continuare în pag. a 4-a)

(Continuare din pag. a 3-a)

şilor de azi ai acesteia, cît şi inventarierea bunurilor materiale, la valoarea lor reală.

Este util să se reţină că „recensămîntul" propus are exclusiv sensul curent de identificare a celor ce vor să aparţină azi cultului greco-catolic în formare şi recunoaştere, şi în nici un caz, *nu este* şi nici *nu se* transformă într-un act cu semnificaţie plebiscitară. Nu ne gîndim aşadar, la un referendum cu consecinţe juridice, ci doar la simpla *înregistrare* a celor ce eventual vor să formeze comunităţi parohiale ale noului cult, legal recunoscut, pe bază de adeziune liber consimţită. Nu se poate uita, în această privinţă, faptul că determinarea, prin identificare a membrilor comunităţilor parohiale, viitoare greco-catolice, se delimitează nu numai extensiunea acesteia, dar reprezintă, în acelaşi timp, şi suportul de structură socială, singurul ce permite organizaţiei bisericeşti să reclame personalitate juridică.

*

Sub cel de al treilea aspect, cel naţional sau etnic, momentul pe care-l trăim, în noul climat de libertate, democraţie şi demnitate umană şi românească, reclamă unitate, frăţietate, nu dezbinare, ceartă, ambiţii, pasiuni dezlănţuite, doriri de dominare; impune în primul rînd unitate spirituală, confesională, ca un corolar al omogenităţii etnice culturale, cu suport istoric şi de reconstrucţie revoluţionară a poporului nostru. Structura naţională sau etnică unitară, necesară azi, se întemeiază pe legăturile ce se constituie *firesc* între structurile parohiale, care, în trecut au aparţinut unor confesiuni deosebite, care există şi se manifestă azi în acelaşi context de viaţă socială şi sînt organizate şi fiinţează în cadrul legislaţiei elaborate şi aplicată de organele aceluiaşi stat naţional-român şi este motivată de aspiraţii religioase şi morale identice, toţi aparţinînd aceleaşi etnii sau naţiuni române. Nu este cazul să ne dezbinăm şi să ne înstrăinăm ca neam. Să ne păstrăm identitatea etnică şi religioasă în cadrul Bisericii strămoşeşti. De aceea, şi în cazul recunoaşterii legale a cultului greco-catolic, relaţiile dintre Bisericile noastre surori româneşti să se menţină şi să se desfăşoare într-o atmosferă de consens, linişte şi înţelegere creştinească, de înţelepciune, demnitate şi omenie românească, ce caracterizează poporul nostru.

*

De încheiere, ca dascăl de teologie, în numele colegilor mei şi al ierarhilor noştri, membrii ai Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, ca, consultant canonic-juridic al acestuia, fac un apel călduros la preoţii Bisericii noastre ortodoxe române, foştii noştri studenţi şi ucenici, ca şi la dreptcredincioşii păstoriţi de ei, fii ai Bisericii strămoşeşti, de a veghea la păstrarea şi întărirea unităţii noastre etnice.

Nu avem nimic de revendicat de la nimeni. Respectăm manifestarea liberă a credinţei religioase, ca şi libertatea cultelor în România, Patria noastră. Fiecare cetăţean este liber să aibă un crez, o credinţă religioasă, să aparţină unui cult la care aderă liber consimţit.

Dorim să rămînem în aceeaşi Biserică, casă a moşilor şi strămoşilor, să trăim frăţeşte şi româneşte, în linişte şi pace, în duhul dragostei creştine şi respectarea legilor şi rînduielilor străbune, să nu ne despărţim din nou, să nu ne înstrăinăm ca neam, să nu ne lăsăm amăgiţi de nimeni, de aceia care nu ne doresc binele şi manifestă acte de intimidare, violenţă şi produc vrajbă.

Să nu ne lăsăm ademeniţi de acţiunile prozelitiste susţinute de aceia care ne amăgesc cu daruri şi bani, cu promisiuni deşarte care duc la dezbinări între fraţi, la certuri, la lupte pătimaşe, la destabilizare, nu numai spirituală, bisericească, religioasă, ci şi socială, economică şi chiar politică. Să ne ferească Dumnezeu de acest lucru.

În ce priveşte credinţa, fiecare credincios dispune singur; în ce privesc bunurile comunităţii parohiale, dispun însă organele parohiale: organul deliberativ (Adunarea parohială) şi organul executiv (Consiliul parohial) al parohiei, ca persoană juridică. Nimeni altcineva nu poate dispune de aceste bunuri. Bunurile fiind ale comunităţii parohiale, aceasta singură are şi dreptul de dispoziţie asupra lor. În această categorie intră biserica, casa parohială, terenurile, etc.

Sperăm însă, că Bunul Dumnezeu cel ce de la începuturile existenţei noastre ne-a rînduit să trăim într-o unitate de neam, limbă şi credinţă, ne va ajuta şi acum să păstrăm această unitate ca pe cea mai aleasă moştenire care ne-a fost lăsată de vrednicii noştri înaintaşi.

Aşa să ne ajute Dumnezeu!

Arhid. prof. dr. *Ioan N. Floca*

DOCUMENTAR:

Pagini de istorie bisericească

În ultima vreme se vorbeşte mereu de Biserica greco-catolică (unită cu Roma) din Transilvania, despre care mulţi credincioşi ştiu însă prea puţine lucruri.

Biserica română unită din Transilvania s-a desprins de Biserica Ortodoxă Română la 1689—1701, în mod samavolnic, ca operă a Curţii din Viena şi a Iezuiţilor. Cele două biserici româneşti, în ciuda intereselor străine de neamul nostru, care ne doreau despărţiţi, au dus o viaţă comună de suferinţe şi idealuri. Cele două Biserici surori au avut un rol de seamă în viaţa naţională-politică şi culturală a românilor transilvăneni. În fruntea acestei acţiuni s-a pus episcopul unit Inochentie Micu, iluminiştii, uniţi şi ortodocşi, ai veacului al XVIII-lea. Preoţi şi cărturari, ortodocşi şi uniţi au redactat împreună cunoscutul Supllpex Libellus Valachorum din 1791. Slujitorii ambelor biserici au luptat alături de Horea; în revoluţia de la 1848 şi s-au angajat în mişcarea memorandistă, au suferit deopotrivă închisori şi deportări în cursul primului război mondial, au militat împreună pentru realizarea unităţii noastre de stat.

Această conlucrare frăţească explică şi încercările repetate de refacere a unităţii bisericeşti: în 1798, cînd s-a înaintat un memoriu către Curtea din Viena, semnat de fruntaşii celor două Biserici; în 1848, cînd participanţii la Marea Adunare Naţională de la Blaj au cerut constituirea unei singure mitropolii şi „independenţa" Bisericii româneşti faţă de orice autoritate din afară; în 1918, cînd i s-a propus lui Vasile Suciu, ales mitropolit de Blaj, dar încă nehirotonit, să accepte demnitatea de mitropolit al tuturor românilor transilvăneni; la 27 februarie 1939, cînd a avut loc o mare adunare naţională la Alba Iulia, la care au participat mitropoliţii Nicolae Bălan de la Sibiu şi Alexandru Nicolescu de la Blaj, în cadrul căreia s-a semnat de cei doi ierarhi şi mulţi cărturari mireni, un act de unire a celor două Biserici româneşti; din nefericire, înţelegerea încheiată atunci nu s-a putut transpune în viaţă, întrucît în curînd a izbucnit al doilea război mondial.

Abia în toamna anului 1948 un grup de 36 de preoţi şi protopopi au iniţiat revenirea la Biserica ortodoxă la Cluj, fiind urmaţi de marea masă a clerului şi a credincioşilor uniţi. Episcopii greco-catolici, ca şi o parte din cler şi unii intelectuali, n-au aderat însă la Biserica ortodoxă, mulţi dintre ei preferînd să rămînă în cadrul Bisericii romano-catolice.

În cei 42 de ani care au trecut din 1948, majoritatea covîrşitoare a celor întorşi la Ortodoxie au uitat cu totul neînsemnatele deosebiri de doctrină, organizare şi cult şi s-au integrat cu toată fiinţa lor în Biserica ortodoxă, „mama neamului românesc", cum a numit-o Mihail Eminescu. Mulţi din credincioşii tineri nici n-au auzit de uniaţie. Preoţii reveniţi la Ortodoxie în 1948 au slujit cu dragoste la altarele bisericilor noastre, tineri din foste parohii unite au urmat cursurile Institutelor şi Seminariilor ortodoxe, slujind azi ca preoţi. În parohiile foste unite s-au restaurat şi pictat bisericile existente, ori s-au construit biserici noi. Toţi credincioşii, indiferent cărei Biserici i-au aparţinut pînă în 1948, s-au rugat împreună, au muncit împreună, au suferit împreună, cu nădejdea eliberării neamului întreg din întuneric şi opresiune.

Este regretabil însă că acum, după actul de la 22 decembrie 1989, unii ierarhi şi ordinari greco-catolici — nerecunoscuţi încă de autorităţile de stat — încearcă să producă din nou dezbinare în sufletul poporului dreptcredincios. Considerăm profund jignitoare afirmaţia mitropolitului unit Alexandru Todea că Biserica ortodoxă a fost „trădătoare de neam în momente grele ale istoriei", (cf. ziarul *Dimineaţa*, nr. 6 din 24 februarie 1990, p. 6), cînd este bine cunoscut aportul acesteia, în tot decursul istoriei, la afirmarea unităţii de neam şi de limbă, la promovarea culturii şi artei, la zidirea vieţii moral-spirituale a neamului întreg, la crearea unei atmosfere de pace şi de bună înţelegere între toţi locuitorii pămîntului românesc. Regretul ne este atît mai mare cu cît acum *se constată o îndepărtare de ritul tradiţional bizantin — folosit de Biserica unită pînă în 1948 — spre cel latin, spre a deveni o „Biserică catolică de rit oriental"*. Înşişi ierarhii acestei Biserici au fost hirotoniţi de prelaţi catolici în ritul latin: fostul nunţiu apostolic în România a hirotonit, îndată după 1948, cinci episcopi uniţi (cei mai mulţi din ei au murit), firește, fără ştirea autorităţilor române, iar arhiepiscopul Traian Crişan a fost hirotonit la Roma de papa Ioan Paul II, tot în „ritul latin", la 6 ianuarie 1982. Preoţii greco-catolici de azi slujesc alături de preoţi romano-catolici, purtînd vesminte liturgice specifice „ritului latin". Toate aceste lucruri nu pot să ducă decît la o adîncire a deosebirilor dogmatice, de cult şi de organizare dintre ortodocşi şi greco-catolici şi nicidecum la o apropiere şi la unirea sinceră dintre noi, pe care o dorim cu toţii. Cui i-ar mai folosi azi dezbinarea între fraţi pe teme confesionale? Care dintre credincioşii botezaţi în „legea ortodoxă" în ultimele patru sau cinci decenii ar mai accepta învăţăturile despre filioque, purgatoriu şi azimă, sau alte slujbe decît cele tradiţionale, ortodoxe? Să ne despărţim din nou pentru papa, pe care trebuie să-l socotim, după catolici, drept „capul Bisericii creştine universale şi urmaşul Sfîntului Petru"? Dar oare ierarhii ortodocşi nu sînt „urmaşii" fratelui acestuia, Sfîntul Apostol Andrei „cel întîi chemat" de Mîntuitorul (cf. Ioan 1, 40—41), care a predicat apoi pe pămîntul Dobrogei noastre, la geto-daci? M-au surprins cuvintele episcopului Iuliu Hossu, rostite înainte de moarte: „Eu am mărturisit şi am plătit cu suferinţe primatul papal. Şi eu am fost între cei arestaţi pentru că nu m-am despărţit de papa (cf. foaia *„Viaţa creştină"*, Cluj-Napoca, an I, 1990, nr. 2, p. 1). De ce? N-ar fi oare mai înţelept şi mai cinstit ca să punem la loc de frunte, în misiunea noastră, „primatul" slujirii poporului român, abia izbăvit din suferinţe, şi nu al papei? Cu ce ne-a ajutat scaunul papal în decursul istoriei? Cu ce a contribuit la propăşirea vieţii materiale, culturale şi spirituale a neamului nostru? Cu inchizitorii papali tirimişi în Transilvania în secolele XIV—XV, pentru distrugerea „ereticilor şi schismaticilor" de aici şi cu misionarii iezuiţi din secolul al XVIII-lea, care au semănat ură şi dezbinare între fiii aceluiaşi neam românesc?!

Jertfele de sînge de la 22 decembrie 1989 şi zilele următoare ne obligă pe toţi la unitate naţională şi bisericească şi nu la dezbinare pentru satisfacerea ambiţiilor personale ale unor ierarhi, ordinari şi preoţi octogenari care doresc să lucreze sub jurisdicţia papei, *refuzînd să ceară recunoaşterea legală de cult religios autonom, în conformitate cu legiuirile în vigoare, din partea noilor autorităţi de stat.*

Dacă în trecut se poate vorbi de o unitate etnică, lingvistică, culturală şi spirituală românească, în pofida unor graniţe nefireşti, cu atît mai mult ni se cere ca astăzi, în noile condiţii de viaţă de care ne-a învrednicit Dumnezeu, să menţinem unitatea de credinţă pe care ne-au lăsat-o, ca sfîntă moştenire, înaintaşii noştri.

Pr. Prof. Dr. *Mircea Păcurariu*

EXTRASE DIN LEGI

Art. 28 Decr. 177/1948: „Cultele religioase recunoscute sînt persoane juridice. Sînt persoane juridice şi părţile lor componente locale, care au numărul legal de membri prevăzut de legea persoanelor juridice, precum şi aşezămintele, asociaţiunile, prevăzute în statutele lor de organizare, dacă acestea din urmă s-au conformat dispoziţiunilor legii persoanelor juridice".

Art. 186 Statutul de organizare al Bisericii Ortodoxe Române: „Parohiile, Protopopiatele, Mănăstirile, Episcopiile, Mitropoliile şi Patriarhia, sînt persoane juridice de drept public".

Art. 13 Decr. 177/1948: „Cultele religioase pentru a putea să se organizeze şi să funcţioneze, vor trebui să fie recunoscute prin decret".

Art. 14 Decr. 177/1948: „În vederea recunoaşterii, fiecare cult religios va înainta, prin Ministerul Cultelor, spre examinare şi aprobare, statutul său de organizare, conducere şi administrare cuprinzînd sistemul de organizare, conducere şi administrare, însoţit de mărturisirea de credinţă respectivă".

Art. 173 St.: „Biserica parohială aparţine parohiei".

Art. 174 St.: „Bisericile din cimitire sînt pendinte de biserica parohială".

Art. 181. St.: „Fiecare parohie rurală are dreptul la un cimitir pentru îngroparea morţilor, care este proprietatea parohiei,

FRAGMENTE DIN „MANIFESTUL DE UNIRE" din 7 octombrie 1698

„Noi mai jos scrişii ... ne unim cu Biserica Romei cea catolicească ... prin această carte de mărturie a noastră şi *cu acele privilegiuri voim să trăim, cum trăiesc mădularile şi popii acestei sfinte Biserici".*

„Însă intru acest chip ne unim, ... *cum pre noi pe rămăşiţele noastre din obiceiul Bisericii noastre a Răsăritului să nu ne clintească, ci toate ceremoniile, sărbătorile, posturile cum pînă acum aşa şi de acum nainte să fim slobozi a le ţine după calendariul vechiu".*

„Şi aşa ne unim acesti ce-s scrişi mai sus, *cum toată legea noastră, slujba Bisericii şi calindariul, liturghia şi posturile şi darul nostru să stea pre loc,* iară să (dacă) n-ar sta pre loc aceale nici aceste peceţi să n-aibă nici o tărie asupra noastră"

(După: B.O.R. nr. 9—10.882—890).

Decretul nr. 358 pentru stabilirea situaţiei de drept a fostului cult greco-catolic din 2 decembrie 1948: *„În urma revenirii comunităţilor locale (parohii) ale cultului greco-catolic la cultul ortodox român ...* organizaţiile centrale şi statutare ale acestui cult, ca: Mitropolia, Episcopiile, protopopiatele, mănăstirile, ... *încetează de a mai exista"* (art. 1).

„Averea mobilă şi imobilă aparţinînd organizaţiilor şi instituţiilor arătate la art. 1 din prezentul decret, *cu excepţia expresă a averii fostelor parohii,* revin Statului Român, care le va lua în primire imediat". (art. 2).

EXTRAS DIN ZIARUL DIMINEAŢA

În ziarul Dimineaţa nr. 6 din 24 februarie 1990 sub titlul: *Ministerul Cultelor şi Biserica greco-catolică* s-a publicat telegrama părintelui Todea adresată minsterului cu cîteva precizări făcute de prof. Nicolae Stoicescu. Conţinutul telegramei este următorul:

„La chemarea dumneavoastră am venit la biroul dumneavoastră şi am cerut restituirea a tot ceea ce ni s-a luat, în special restituirea bisericilor, care ne-au aparţinut şi care ne-au revenit prin abrogarea decretului 358/1948. Toţi cei pe care i-aţi avut în birou, fără să ştiu eu, împreună cu dumneavoastră, aţi dorit restituirea după numărul credincioşilor. Concluzia a fost întîlnirea mea cu ceilalţi episcopi şi ordinari. Nu mică mi-a fost surprinderea celor publicate în Telegraful român din 15 ianuarie 1990 cu data articolului din 24 ianuarie 1990. Din tot ce s-a publicat, întrucît mă priveşte este adevărat, că am fost pentru spirit de dreptate, armonie şi bunăînţelegere. În rest totul este fals, şi în special felul cum a fost persecutată biserica romnâă unită din 1948 pînă în 1989 nu corespunde adevărului istoric. Contest cu toată tăria această publicaţie şi regret foarte mult că *dumneavoastră împreună cu domnul Voican-Voiculescu v-aţi pus în slujba unei biserici trădătoare de neam în momente grele ale istoriei,* după cum voi dovedi cu atitudinile pe care le-a avut această biserică, pe care o numiţi biserica neamului. La fel regret afirmaţia dumneavoastră din „România liberă" din 7 februarie 1990 că biserica noastră persecutată are în multe locuri *mai mulţi prelaţi decît enoriaşi.* La această afirmaţie urmează să vă răspundem cu fapte. Vom face slujbe acolo unde sînt permise manifestările şi vă vom ruga să veniţi să număraţi pe ierarhi şi pe credincioşi. *Iar acolo, unde vor fi mai mulţi ierarhi decît credincioşi, vă rugăm, să trageţi cu mitraliera sau cu orice altă armă în ei".* (Alexandru Todea, Reghin, str. Apalinei 34).

Din răspunsul D-lui ministru prezentăm următoarele: „Stimate părinte Todea. Pentru lămurirea lucrurilor, consider că se impun unele precizări: 1. Aţi fost primit la mine la solicitarea dumneavoastră; 2. Cu acest prilej aţi formulat unele pretenţii ale cultului pe care-l reprezentaţi *situîndu-vă în afara cadrului legal".*

„Această consfătuire ... a stabilit în consens deplin trei faze ale soluţionării problemei reînfiinţării bisericii greco-catolice:

a) *legalizarea,* deoarece *desfiinţarea decretului din 1948 nu înseamnă automat înfiinţarea instituţiei respective;*

b) *stabilirea numărului real al credincioşilor ce vor aparţine acestui cult;*

c) *retrocedarea „bunurilor" ce au aparţinut greco-catolicilor, în concordanţă cu numărul actual de credincioşi".*

„Afirmaţia dvs. că atît eu — ca ministru al cultelor — cît şi dl Voican-Voiculescu *„ne-am pus în slujba unei biserici trădătoare de neam"* ni se pare *jignitoare* pentru noi, care sîntem ortodocşi şi *periculoasă* în raport cu misiunea pe care Biserica trebuie să şi-o asume pe plan moral şi spiritual în România". *„Dacă n-am pierit* în aceşti 45 de ani de dictatură şi teroare ... *se datorează* în primul rînd *Bisericii Ortodoxe".*

„A dezbina, a sfîşia din nou acest suflet românesc în numele unor pătimiri ... înseamnă a-l trăda fundamental".

„Nu putem să nu recunoaştem faptul că în timpul regimului comunist au suferit ... atît greco-catolici cît şi ortodocşi". „Nu ni se pare normal şi nici creştineşte ca acum pe jertfa lor ... să se poarte tocmai în sînul Bisericii dispute pentru *bunuri".*

„Ca ministru al cultelor ... *rămîn la hotărîrea legală* ca bisericile să fie repartizate cultului greco-catolic în funcţie de numărul credincioşilor şi al clericilor ce se declară pentru acest cult".

„Cît priveşte invitaţia de *„a trage cu mitraliera"* ... vă pun mai întîi o întrebare: mă confundaţi, cumva, cu generalul Bucow de odioasă amintire pentru orice român? În al doilea rînd consider această afirmaţie ca o gravă jignire care ne-ar îndreptăţi la o acţiune în justiţie pentru insultă".

„Deşi laic — creştin, însă! — nu mă pot opri de a invoca cuvîntul Mîntuitorului către apostolul Petru, care voia să-l apere, scoţînd sabia, *„Bagă sabia în teacă,* Petre, *că cel ce scoate sabia de sabie va muri".*

(Arhid. *I. N. F.*)

„Certînd m-a certat Domnul, dar morţii nu m-a dat" (Ps. 118)

A rînduit Dumnezeu Părintele ceresc Cel ce conduce istoria omenirii cu înţelepciune. să ne trimită ca Mesaj ceresc de Crăciun eliberarea României. Ţinut în întuneric şi în umbra morţii, vreme de aproape o jumătate de veac, Hristos Dumnezeul nostru cheamă azi poporul român să rostească din toată inima cu psalmistul David: „Certînd m-a certat Domnul, dar morţii nu m-a dat" (Ps. 118). Într-adevăr, cînd mulţi dintre noi nu mai aveam nădejde de salvare pentru că rugul pieirii noastre din istorie era pregătit pentru distrugerea noastră, Mîntuitorul Hristos — Cel ce a venit să se nască şi să mîntuiască sufletul neamului omenesc din robia păcatului — s-a milostivit de noi şi ne-a scăpat de la moarte sigură.

De două milenii şi de două ori în acest secol, luna decembrie ne-a fost izvor de libertate şi dreptate scăpîndu-ne din două robii. Prima, la *1 dec. 1918*, robia austro-ungară începută la 1868, cînd Transilvania a fost anexată Ungariei unită cu Austria, iar a doua, robia comunistă şi ateistă după al II-lea război mondial (1945—1989), de care am scăpat cu mari jertfe, în *22 dec. 1989*.

Ambele robii au fost grele pentru români, căci urmăreau exterminarea noastră din istorie. Prima voia înrobirea trupului nostru, răpirea limbii şi schimbarea credinţei, iar a doua şi mai rea — mai groaznică decît cea dintîi — urmărea să ne *distrugă fiinţa biologică*, trupul şi sufletul prin înfometarea sistematică a tuturor cetăţenilor, începînd cu pruncii plăpînzi nou născuţi, cu cei din creşe şi cămine, născuţi cu malformaţii, bolnavi şi rahitici, continuînd cu copiii din familii, cu tineretul muncitor, cu cei maturi şi vîrstnici. Toţi eram un popor muribund, obligaţi să muncim flămînzi, extenuaţi şi disperaţi, sub pretextul mincinos de „alimentaţie raţională".

În centrul robiei comuniste era *„realizarea planului economic"* al tiranului, pentru care *omul nu conta nimic*, era fără valoare, un animal de lucru cu două picioare care lucra pînă la extenuare cîte 10, 12—15 ore, aproape fără plată. Sufletul omului era dispreţuit. El muncea din greu zi şi noapte, în zi de lucru ca şi în duminici şi sărbători pentru vampir, pentru orgoliul său diavolesc de care se bucura ca faraon de suferinţele poporului. Munca lui era risipită de el în lux nebunesc, mese copioase, petreceri, distracţii, plimbări, călătorii, în palate şi vile. El nu avea dragoste şi milă şi-l exploata ca pe sclavi pînă la sînge. De aceea, el rămîne în istoria noastră ca Irod cel ucigaş de prunci sau ca Nero nebunul, care a dat foc Romei să se distreze la arderea ei — şi a pus vina pe creştini.

Călăul, al cărui nume va fi pomenit cu groază, dispreţ şi blestem ceresc şi-a primit pedeapsa după cuvîntul lui Hristos-Dumnezeu care a zis: „Cel ce scoate sabia, de sabie va muri" (Mt. 26, 52).

Se lăuda că în tot ce face merge pe făgaşul istoriei naţionale că respectă legile ei. Dar faptele l-au arătat un mincinos, un mare ignorant şi duşman al ei. Şi iată dovadă reală:

Dictatorul n-a înţeles niciodată taina dăinuirii noastre. El nu s-a întrebat — că n-a ştiut — cum se face că în răstimp de două mii cinci sute de ani, mulţime de imperii mari au dispărut din istoria universală, iar noi, românii, o mînă de daci şi romani am supravieţuit pînă azi, o insulă mică latină într-o mare de slavi şi turani. Au pierit de pe planetă imperiul lui Alexandru Macedon, imperiul roman de apus şi cel de răsărit, imperiul lui Carol cel Mare şi Fridiric cel Mare, au dispărut imperiul lui Napoleon şi cel otoman, austro-ungar, ţarist, hitlerist, stalinist ş.a. şi noi am rămas neclintiţi, nu ne-am schimbat fiinţa şi locul sub soare, în care vieţuim.

Cum se explică dăinuirea noastră în istoria omenirii aproape de două mii de ani, cînd, este ştiut că, au venit peste noi atîtea popoare migratoare? Noi răspundem simplu, clar şi intuitiv: Dăinuirea istorică din etnogeneză (sec. II—III) şi pînă azi a neamului nostru o putem asemăna cu viaţa unui *stejar falnic*, adînc înfipt în pămînt prin *două mari rădăcini*, prin care am înfruntat toate furtunile uriaşe, năvălirile barbare şi toate vecisitudinile vremilor meştere, care ne-au ameninţat să ne smulgă din pămînt, să ne taie şi să ne şteargă din istorie. Aceste *două rădăcini* — specifice neamului românesc — care ne-au susţinut şi ne vor susţine în viaţă în eternitate, sînt: 1. *credinţa în Dumnezeul părinţilor noştri* pe care am moştenit-o de la Sf. Ap. Andrei şi ucenicii săi din sec. I; 2. *dragostea de glia strămoşească*, de pămîntul sfînt al Daciei Felix, pe care l-am muncit cu rîvnă şi drag pentru pîinea cea de toate zilele. Pe el am zidit biserici, mănăstiri şi schituri în care strămoşii noştri, plugari şi păstori, se rugau lui Dumnezeu în duminici şi sărbători şi la marile praznice creştineşti: Crăciun, Bobotează, Sf. Patimi, Paşti, Rusale, Sfînta Marie, şi erau fericiţi, căci ne simţeam sufletul curăţit le păcate, împăcaţi cu Hristos-Dumnezeu Mîntuitorul nostru.

Aceste două rădăcini ale „stejarului" neamului nostru au fost tăiate de dictatură comunistă, de călău în cei 24 de ani.

1. El a tăiat *rădăcina credinţei în Dumnezeu*, a distrus biserici şi mănăstiri în Bucureşti şi urmau altele în ţară. S-a purtat mai rău decît vandalii, hunii, tătarii şi turcii, care ne-au jefuit, dar nu s-au atins de credinţa şi bisericile noastre. El voia ca poporul român, poporul lui Dumnezeu, să nu mai aibă unde se ruga. De aceea a scos religia din şcoli, a oprit catehizaţia în biserici. A batjocorit duminicile şi sărbătorile creştineşti — ca împăraţii păgîni — obligînd poporul credincios să lucreze şi să le profaneze. A interzis membrilor săi să mai intre în biserici, să nu se mai roage şi să nu se mai spovedească, să nu se mai iubească, să se urască şi să se spioneze reciproc. Astfel a dezbinat familii, învrăjbindu-i pe părinţi cu fiii şi fraţii lor, cu rudenii şi prieteni, i-a îndemnat să se mintă şi să-şi facă rău.

2. Călăul a *rupt legătura ţăranului* nostru cu glia strămoşească, i-a luat pămîntul şi l-a obligat să intre în colective şi în colhozuri în care muncea ca robii antici, dar era tot sărac căci munca lui, pîinea lui se exporta, iar el a rămas muritor de foame. Şi trebuia să fure; l-a făcut hoţ pe pămîntul său.

Pe ţărani i-a rupt de pămînt şi i-a băgat în fabrici şi întreprinderi, cu salarii de mizerie, ca să-i poată supraveghea mai uşor, mai bine şi mai sigur. A oprit sindicatele şi grevele şi a umplut temniţele de oameni nevinovaţi şi spitalele de bolnavi. A distrus pe intelectuali şi a dispreţuit pătura ţărănească, baza şi mîndria istoriei noastre, care a apărat pămîntul vreme de milenii. Satele au fost înfometate, degradate, lipsite de lumină, curăţenie, de igienă şi pline de boli.

Tăind cele două rădăcini vitale ale poporului nostru — *credinţa în Dumnezeu şi dragostea de glia părinţească* — viitorul său era grav ameninţat. Toţi eram destinaţi pieirii în cel mult 50—80—100 de ani, căci fără cele două rădăcini, noi nu puteam supravieţui ca popor.

Dictatorul avea planul să dispară toate naţiunile din ţară, să facă un popor ateu, fără Dumnezeu, fără credinţă şi dragoste între oameni, un popor de sclavi, de roboţi, care să vorbească o singură limbă — „limba muncii" zicea el pentru diabolicul plan economic cincinal, pentru huzurul şi luxul familiei sale teroriste.

Ca români dezrobiţi, dăm slavă Părintelui ceresc că acest plan dement s-a spulberat, s-a năruit şi pe pămîntul nostru — cînd s-a născut Fiul Său — s-a milostivit de noi şi *a ucis pe Antihrist*. Aşa a zis cărturarul şi savantul român, Eugen Ionescu, membru al Academiei Franceze.

Acest demon dispreţuit, ne-a falsificat istoria naţională de la Decebal şi Traian, cu care dorea să se asemene. Trecea nesimţit peste eroii mari ai neamului, Mircea, Ştefan şi Mihai, peste Constantin Vodă Brîncoveanu — pe care nu-l cunoştea pentru că nu-l învăţase în şcoala primară. Nu ştia că el a murit ca *martir creştin* cu cei patru fii ai săi, omoriţi de turci la Constantinopol în 15 aug. 1714, pentru că nu s-au lepădat de legea creştină. În schimb a otrăvit sufletul tineretului cu istoria P.C.R., din 1921—1989, în centrul căreia s-a autoaşezat şi adulat el pînă la zeificare, lipsit de orice elementar bun simţ, de omenie şi valoare morală. El nu respecta nici o valoare general umană: adevăr, bine, dreptate, omenie, iubire, binefacere etc., nu le-a cunoscut niciodată. El întrupa cel mai groaznic egoism, mîndrie şi fobie.

Revoluţia de eliberare a poporului român din robia comunistă şi din dictatura ceauşistă — în care au căzut peste zece mii din cei mai buni fii ai României libere — este cea mai mare şi răsunătoare din istoria sa naţională şi din toată Europa din ultimele trei secole. Prin rapiditatea de cinci zile şi efectele sale impresionante — că a participat la ea întreg poporul nostru — minţi şi asuprit 24 de ani de o familie incultă şi ateistă, fără omenie şi ruşine, Revoluţia aceasta spontană a ridicat prestigiul României libere la cel mai înalt nivel de prestigiu, demnitate şi omoare pe plan mondial. De unde pînă la 22 dec. 1989 lumea toată ne compătimea că eram ultima ţară din Europa, flămîndă, întunecată, înfrigurată, fără drepturi elementare, ţară de sclavi terorizaţi, închişi în infern şi destinaţi morţii, prin voia lui Dumnezeu şi a poporului nostru creştin, prin lupte grele şi vitejia armatei noastre şi a tineretului eroic am trecut din moarte la viaţă şi din robie la libertate.

Prin acţiunea teandrică, divino-umană, prin ajutorul Harului divin care ne-a luminat mintea şi ne-a întărit voinţa pentru fapte eroice, am cucerit „cetatea lui Satana" din ţara noastră, care avea ascunse sub glia strămoşească armele morţii. Cu ajutorul Celui de sus — care ne-a ascultat rugăciunile de disperare şi a văzut lacrimile pruncilor şi ale copilaşilor înfometaţi în faţa mamelor şi părinţilor neputincioşi, ale preoţilor şi poporului îndurerat — am intrat din 22 dec. 1989 în „cetatea lui Dumnezeu, în Biserica Sa", în cetatea libertăţii şi dreptăţii şi a luminii cereşti. Mai mult decît revoluţia franceză din 1789, noi am dărîmat zidurile unei Bastilii enorme, care ţinea robiţi douăzeci şi trei de milioane de oameni nevinovaţi, cărora li se pregătea o moarte lentă şi sigură.

Românii sînt azi liberi, stăpîni pe Ţara şi pe viaţa lor.

Eroii revoluţiei de eliberare din 22 dec. 1989, ne privesc azi din sferele cereşti şi cu glas îngeresc ne zic: „Aceasta este ziua pe care Hristos Dumnezeu a dăruit-o prin *Noi;* bucuraţi-vă şi vă veseliţi într-însa" (Ps. 117, 24). Un glas din înaltul cerului al eroului între eroi — doctorul Mircea Vulcănescu care murea în temniţele dictaturii, ne zice: „Spuneţi celor care vor veni după noi să nu se răzbune — iar pe noi să nu ne uitaţi! Să nu uităm şi să le cinstim suferinţele!

Să nu uităm mesajul ceresc care ne zice: „Sus să aveţi inima, Români!" Aveţi credinţă în Dumnezeu care este cu noi şi ne ocroteşte. El este Părinte iubitor, drept şi îndelung răbdător cu cei păcătoşi, pe care îi cheamă la căinţă şi îndreptare, iar celor neascultători le întoarce răul asupra lor. Dumnezeu este viaţă, libertate, dreptate, adevăr şi lumină şi cei ce luptă pentru aceste valori perene, luptă pentru Dumnezeu şi sînt biruitori asupra Satanei. Pentru că Hristos-Dumnezeu şi Crucea Lui sînt atotputernice. Spiritul este mai puternic decît materia, viaţa decît moartea, adevărul decît minciuna, binele decît răul, dreptatea şi libertatea mai tare decît nedreptatea, asuprirea şi robia, dragostea, credinţa şi iertarea mai puternice decît ura, ateismul şi moartea.

Să mulţumim neîncetat Părintelui ceresc pentru darul dat poporului român la Crăciunul anului 1989 şi, uniţi în cugete şi-n simţiri, să muncim intens şi responsabil, vu zel şi rîvnă pentru că de acum munca este a noastră. Să muncim cu drag pentru ca să construim din temelie o ţară creştină, bogată cultă şi frumoasă — o gură de rai — ca soarele sfînt de pe cer!

Doamne, binecuvintează România liberă şi poporul ei, cu Harul Tău ceresc în veci.

Prot. Dr. *Simion Radu*
fost deţinut politic la Canal

SĂ TRĂIM ÎN FRĂŢIE CREŞTINĂ

Biserica creştină a fost întemeiată de Mîntuitorul Iisus Hristos, spre a fi corabia mîntuirii credincioşilor. Sub aripa ei, s-a plămădit sufletul neamului românesc. Cu ajutorul lui Dumnezeu, neamul nostru românesc a înfruntat viforniţele năpraznice ale istoriei şi a îndrăgit meleagurile binecuvintate, care i-au fost hărăzite, „să le lucreze şi să le stăpînească". Cînd furtuna era mai cumplită şi valurile mai ameninţătoare, privirea neamului nostru era îndreptată spre Cel de sus şi picioarele erau înfipte în ogorul ce-i fusese rînduit să-l lucreze. Nimerit se exprimă poetul ţărănimii, G. Coşbuc, cînd spune: „Noi prin vremi ce ne încearcă / Altă armă n-am avut / Numai dragostea de ţară / Ce strămoşii ne-o lăsară / Şi pe Domnul Sfînt de scut" /.

Biserica creştină este „trupul lui Hristos". Biserica este una, pentru că unul este capul ei — Iisus Hristos — şi unul este Duhul ce o însufleţeşte. Prin ea, participăm la viaţa dumnezeiască a Sfintei Treimi, în care cele trei persoane sînt unite, au aceeaşi fiinţă, se înconjoară reciproc şi locuiesc una în alta. Participînd la viaţa Sfintei Treimi, e firesc ca şi Biserica să stea pe temelia unităţii. Aşa a fost concepută de Dumnezeiescul ei Întemeietor — Iisus Hristos —, asemenea soarelui, care are multe raze, dar este unul singur. Menirea Bisericii este să strîngă pe toţi oamenii la un loc, fiindcă Iisus Hristos a murit pe cruce *„ca să adune într-una pe toţi fiii lui Dumnezeu cei risipiţi"* (Ioan 15, 52). *„Şi nu numai pentru aceştia Mă rog, ci şi pentru cei care vor crede în Mine, prin cuvîntul lor (al apostolilor), ca toţi să fie una, cum Tu, Părinte, întru Mine şi Eu întru Tine"*, zice Mîntuitorul în rugăciunea pentru Sine (Ioan 17, 20—21). Unitatea Bisericii rezultă şi din unitatea de credinţă, morală şi de cult, exprimată pregnant de Sf. Apostol Pavel: *„Un Domn, o credinţă, un Botez"* (Efes. 4, 6).

Sublimă a fost dintru început chemarea Bisericii de a face din credincioşii ei fii ai luminii şi păcii în lume, uniţi în cugete şi în simţiri, cum nimerit se exprimă Sf. Apostol Pavel: *„Împliniţi bucuria mea, ca să gîndiţi la fel, avînd aceeaşi iubire, un suflet, aceeaşi cugetare. Nu faceţi nimic din duh de ceartă, nici din mărire deşartă"* (Fil. 2, 2—3).

Dacă de-a lungul vremii, unitatea Bisericii a suferit unele ştirbiri, cauza trebuie căutată în veleităţi omeneşti, îndeosebi în dizidenţele şi paricularismele confesionale. Confesiunea este o categorie istorică, în care omenescul se substituie divinului, fapt atestat de Sf. Apostol Pavel, care le spune corintenilor că nu sînt „Oameni duhovniceşti", ci „trupeşti", *„Cită vreme este la voi pizmă şi ceartă şi dezbinări, nu sînteţi oare trupeşti şi nu după omenesc umblaţi?"* (I Cor. 3, 3). „A umbla după omenesc" înseamnă a te abate de la linia morală a spiritului creştin. În „Cronica" sa, Gh. Şincai arată cît de „lumeşti" au fost interesele de care s-au lăsat călăuziţi unii creştini în decursul vremii. Pentru el, învăţătura religioasă şi morală este totul, iar formele instituţionale ale confesiunilor creştine sînt mijloace de divergenţă între oameni. Luminatului reprezentant al Şcolii ardelene nu-i sînt pe plac nici polemicile dogmatice, iar cei care nu contenesc cu ele, „vorbesc pleavă". El sfătuieşte pe români să ţină „obiceiurile răsăritene, care sînt o garanţie a unităţii poporului român din Transilvania.

Într-o oarecare măsură este explicabilă această influenţă a „duhului local", pămîntesc, omenesc, în care ideea creştină, învăţătura revelată, este pusă să germineze şi să fecundeze. Vrînd-nevrînd, ea este supusă unei legi istorice, sufere influenţa climatului în care este altoită, mai ales în partea ei formală. Asta — însă — nu trebuie să ne împiedice de a vedea sensul ei autentic, deosebirea între adevăr şi eroare, între adevăr descoperit de Dumnezeu şi confesiune, aceasta din urmă cu adaosuri omeneşti, deci purtînd pecetea imperfecţiunii omeneşti. Tot ce este adaos omenesc, are caracter confesional, constituind o barieră în calea frăţiei creştineşti depline.

În strînsă legătură cu confesionalismul este *intoleranţa*, reprobabilă din toate punctele de vedere, dar îndeosebi în sfera morală. Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel au fost străini de confesionalism, n-au dat prilej la intoleranţă, ci au făcut apel la iubire, care este însuşirea şi numirea prin excelenţă a lui Dumnezeu (I Ioan 4, 8; Vezi şi: I Cor. 3, 4—9, text referitor la partidele din Corint). Demnitatea creştinilor trebuie să fie la nivelul demnităţii creştinismului. Cîte războaie, vărsări de sînge, s-au făcut în trecut din cauza intoleranţei religioase; oamenii s-au învrăjbit la adăpostul ideii creştine, mistificate, golită de sensul ei întremător: iubirea. Să nu uităm că intoleranţa este înfrăţită cu fanatismul, cu ura şi dispreţul altora de altă credinţă, deci generează sentimente anticreştine, antiumane, dăunătoare apropierii şi bunei înţelegeri între oameni. Numai dărîmînd barierele confesionale, de care se leagă intoleranţa şi fanatismul, deschidem drum sigur frăţiei adevărate.

Dezbinarea este păcat capital, despre care a spus Mîntuitorul că „nu se iartă nici în veacul de acum, nici în cel ce va să fie" (Matei 12, 32). Vieţuirea în iubire frăţească este virtute. Păcatul dezbinării dă naştere la stări sufleteşti depresive; virtutea înfrăţirii este izvor de bucurie. Voia lui Dumnezeu este de a-şi vedea fiii întru înnoirea vieţii şi trăind în armonie frăţească unii cu alţii. Creştinii trebuie să aibă mereu în faţă modelul uniunii celor trei persoane divine, fiindcă voia lui Dumnezeu este *„să nu fie dezbinare în trup, ci să se îngrijească mădularele unul de altul"* (I Cor. 12, 25). Însăşi mîntuirea personală — obiectivul de căpetenie a oricărui creştin — nu poate fi cîştigată decît prin solidaritatea dintre mădulare, prin dragostea frăţească dintre creştini. Existînd această întregire reciprocă, se bucură cele cereşti şi cele pămînteşti — deopotrivă —, cîştigînd în forţă ecumenicitatea Bisericii. Pe lîngă elementele comune — doctrinare şi canonice ale ecumenicităţii, ea capătă valoare de viaţă, este „activă", cînd devine simfonic a dragostei creştine. Ideea aceasta a fost sintetizată de Fer. Augustin în următoarele: „În necesariis unitas, în dubiis libertas, in omnibus caritas".

În ultima vreme, neamul nostru românesc a trăit clipe de înălţătoare bucurie, după o perioadă de silnicie şi apăsătoare întristare. Minunat se exprimă psalmistul: *„Mari lucruri a făcut Dumnezeu cu noi: ne-a umplut de bucurie"*. Să nu întunecăm această bucurie, ci să ne arătăm vrednici de ea. Să îmbrăţişăm ecumenismul vertical, caracterizat prin iubire frăţească, fiindcă altfel deschidem o rană, care a durut în trecut şi n-am dori să se deschidă şi să doară şi în viitor.

Pr. Prof. *Ion Bunea*

Cuvînt de învăţătură despre RUGĂCIUNE

I. Pregătirea aperceptivă

Este cunoscut faptul că prin căderea omului în păcat chipul lui Dumnezeu s-a tulburat în fiinţa lui, mintea i s-a întunecat, sentimentele s-au pervertit şi voinţa i-a slăbit. În acelaşi timp s-a întunecat şi comuniunea cu Dumnezeu. Dincolo de toate acestea, i-a mai rămas totuşi omului căzut în păcat puterea de a-şi ridica sufletul spre cer. Nu i-a fost secătuită în întregime simţirea duhovnicească de a ţine legătură şi a reintra mereu în comuniune cu Creatorul său, înălţîndu-se ca pe o scară spre Părintele ceresc pentru a primi darurile Sale.

II. Anunţarea temei

Această capacitate a sufletului credinciosului de a se ridica spre comuniunea cu Dumnezeu este rugăciunea, la care ne vom referi în cele ce urmează.

III. Tratarea

Rugăciunea ca şi putere a sufletului de a se apropia şi intra în comuniune cu divinitatea este întîlnită la toate religiile. Ea este însă recomandată diferit, în funcţie de gradul la care fiecare din ele a reuşit să interpreteze actul religios ca şi comuniune dintre Dumnezeu şi credincios. S-au ivit şi forme mai puţin autentice, precum şi situaţii de declin. Mîntuitorul combate, de pildă, „bolboroseala" practicată în unele religii din timpul Său, ca şi declinul la care ajunsese rugăciunea făcută de farisei cu mîndrie şi nesinceritate, „de ochii lumii", ca să primească laude. Domnul ne arată că rugăciunea trebuie să reprezinte adresarea plină de sinceritate, de naturaleţe şi de dăruire tainică a fiului faţă de Părintele său. Iar atunci cînd Apostolii nu ştiau cum să se roage, El îi învaţă rugăciunea „Tatăl nostru".

Spre deosebire de celelalte religii, rugăciunea pe care o rostesc creştinii este „în duh şi în adevăr" (Ioan 4, 24). Ea se adresează Sfintei Treimi cu însăşi participarea Persoanelor Ei. Astfel rugăciunea în creştinism reprezintă înălţarea, sau ridicarea sufletului spre Dumnezeu Tatăl prin intermediul Duhului Sfînt. Rugăciunea este astfel menţinută în lumina adevărului, fiindcă Duhul „se roagă pentru noi cu suspine negrăite" (Romani 8, 26). În al doilea rînd, rugăciunea este expresia fidelă a simţămintelor îndreptate spre Dumnezeu. Credinţa îi dă rugăciunii putere şi siguranţă. De aici şi îndemnul Mîntuitorului: „Toate cîte cereţi, rugîndu-vă, credeţi că veţi lua şi veţi avea" (Marcu 11, 24). În acest sens, Iisus admiră rugăciunea femeii cananience, a sutaşului, a femeii cu scurgere de sînge, a orbului din Ierihon, etc., şi îmbărbătîndu-l pe Iair, îi spune: „Nu te teme, crede numai" ... (Luca 8, 50), asigurînd în acelaşi timp chiar şi pe Sfinţii Apostoli că „toate sînt cu putinţă celui ce crede", că cine are credinţă" cît grăuntele de muştar, şi ar zice muntelui: ridică-te şi aruncă-te în mare şi nu se va îndoi în inima sa, şi va crede că cele ce zice vor fi, va fi lui orice va zice" (Marcu 11, 22—23).

Pe lîngă credinţă, rugăciunea primeşte putere prin virtutea nădejdii. Dealtfel, fără nădejde, ca încredere în iertarea şi milostivirea lui Dumnezeu, nici nu există rugăciune. De aici şi îndemnul psalmistului: „Nădăjduieşte în Domnul şi fă binele ... Caută fericirea ta la Domnul şi El va împlini dorinţele inimii tale. Încredinţează Domnului căile tale. Nădăjduieşte în El şi El te va călăuzi" (Psalmul 36, 3—5).

Rugăciunea pornită din credinţă şi întărită de nădejde, trebuie să fie este făcută „în numele lui Hristos" (Ioan 15, 16; Romani 1, 8; 7, 25) şi prin participarea Lui ca Mijlocitor către Tatăl (I Timotei 2, 5). Rugăciunea primeşte astfel putere şi îndrăznire către Părintele ceresc: „Eu ştiu că pururea mă asculţi" (Ioan 11, 42).

Pe de altă parte înălţarea sufletului spre Dumnezeu prin rugăciunea în duh şi adevăr se face prin cele trei virtuţi teologice: credinţă, nădejde şi dragoste.

Credinţa face ca rugăciunea să pornească din adîncul sufletului şi să fie pătrunsă de iubire. Dacă credinţa îţi ajută să cunoşti pe Tatăl, să ştii cui te adresezi, dacă nădejdea îţi aduce putere şi statornicie, iubirea stabileşte prin rugăciune comuniunea cu Tatăl; o comuniune ca între fiu şi Părintele său: sinceră, deschisă, naturală, fără nici un fel de rezerve ... Şi în celelalte religii credincioşii se rugau. O făceau însă cu teamă, cu nesiguranţă, din interes, sau de multe ori din simpla obişnuinţă ... „Iubirea alungă teama" (I Ioan 4, 18) şi credinciosul intrînd în comuniune cu Părintele său, face din rugăciune un act de adorare a măreţiei şi frumuseţii divine, şi în acelaşi timp de înălţare a sa în sferele cele mai înalte ale iubirii lui Dumnezeu.

De aici vedem că rugăciunea poate fi împărţită după conţinut în rugăciune de laudă (sau de preamărire), rugăciune de mulţumire şi rugăciune de cerere.

Rugăciunea de laudă sau de preamărire este cea mai înaltă şi desăvîrşită formă de rugăciune. Ea uneşte cerul cu pămîntul. E rugăciunea întregii creaţii de pe pămînt unită cu cea a îngerilor din ceruri. Întreaga creaţie de pe pămînt aduce preamărire lui Dumnezeu prin însăşi existenţa sa, prin ordinea pe care Creatorul însuşi i-a imprimat-o, iar credincioşii aduc laudă Părintelui ceresc prin admirarea desăvîrşirii lui Dumnezeu: „Toate să laude numele Domnului, că numele Lui e preamărit şi slava Lui e în cer şi pe pămînt" (Psalmul 148, 13).

Rugăciunea de mulţumire este expresia recunoştinţei faţă de purtarea de grijă şi bunătatea lui Dumnezeu. Întrucît noi nu putem înţelege totdeauna lucrarea lui Dumnezeu exercitată asupra vieţii noastre şi interpretăm întîmplările vieţii mai mult în prezent decît în viitor, rugăciunea de mulţumire trebuie să fie făcută pentru tot ceea ce ne vine din partea Părintelui ceresc, după modelul Apostolului: „Mulţumesc pururea pentru toate lui Dumnezeu Tatăl în numele Domnului nostru Iisus Hristos" (Efeseni 5, 20; I Tes. 5, 18).

Rugăciunea de cerere trebuie să fie expresia încrederii fiului că Părintele său îi împlineşte dorinţele folositoare vieţii şi mîntuirii. Este adevărat că Dumnezeu ştie de ce avem noi nevoie (Matei 6, 8), dar prin cererile noastre devenim conştienţi că ceea ce am primit ne vine de la Părintele pe care l-am rugat. Rugăciunea de cerere trebuie să fie stăruitoare (Luca 18, 1—7), dar în acelaşi timp plină de încredere, de dăruire şi de umilinţă, avînd pildă rugăciunea Mîntuitorului, care adresîndu-se lui Dumnezeu Tatăl îi cere: „Nu voia mea, ci voia Ta (să se împlinească)" (Matei 26, 39).

După subiectul care o exprimă, rugăciunea poate fi de două feluri: personală şi publică. Cea personală exprimă comuniunea intimă a sufletului cu Dumnezeu. Cea publică este expresia comuniunii de simţire a credincioşilor îndreptată spre cer. Într-o astfel de rugăciune, pietatea primeşte căldură şi flacără prin apropierea duhovnicească a credincioşilor care înalţă Părintelui aceiaşi simţire, asemenea unor cărbuni ţinuţi pe o vatră de jăratec, care se aprind unul din altul ... Rugăciunea Euharistică din cadrul Sfintei Liturghii oferă cel mai înălţător model de rugăciune publică, aportul principal aducîndu-l şi faptul că în cadrul ei credincioşii se împărtăşesc din acelaşi Trup şi Sînge al Domnului, constituindu-se astfel ca membre vii în Trupul lui Hristos (Biserica). În acelaşi timp aspectul comunitar al rugăciunii este dat de faptul că ea cuprinde întreaga Biserică, atît pe cei aflaţi în viaţă, cît şi pe cei adormiţi în Domnul. Ea se adresează Sfintei Treimi în comuniunea sfinţilor ca mijlocitori către Dumnezeu.

După forma de exprimare rugăciunea poate fi lăuntrică şi verbală. „Gura vorbeşte din prisosul inimii" (Matei 12, 34) a spus Mîntuitorul, ceea ce înseamnă că vorbele au valoare în faţa lui Dumnezeu numai în măsura în care sufletul participă cu întreaga lui vibraţie interioară la rugăciunea rostită.

Efectele sau roadele rugăciunii sînt multiple. Reţinem două care le în-

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. prof. *Sorin Cosma*

PATRIARHIA ECUMENICĂ ÎN SĂRBĂTOARE

De curînd, pe temeiul autorizației primite din partea autorităților turcești, în Fanar-Istanbul, centrul Patriarhiei ecumenice, s-a reconstruit sediul administrativ mistuit de un incendiu încă în anul 1941. Faptul acesta a îmbrăcat o semnificație deosebită marcînd pe de-o parte stadiul pozitiv al relațiilor Patriarhiei ecumenice cu forurile de stat, pe de altă parte capacitatea sa de a răspunde exigențelor legate de funcțiile ce-i revin.

Pentru marcarea festivă a evenimentului s-a decis inaugurarea sărbătorească a noului construitului imobil duminică 17 decembrie 1989. Au fost invitați reprezentanți ai tuturor Bisericilor ortodoxe și ai celorlalte Biserici creștine, ai marilor organizații bisericești internaționale. Din partea Bisericii Ortodoxe Române a participat Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Banatului.

Programul a debutat prin sfînta liturghie oficiată în catedrala Sfîntul Gheorghe de Sanctitatea Sa Patriarhul Dimitrie al Constantinopolului înconjurat de Prea Fericitul Patriarh Partenie al Alexandriei, Prea Fericitul Mitropolit Dorotei al Cehoslovaciei, Prea Fericitul Arhiepiscop Ioan al Finlandei, de alți arhierei, preoți și diaconi. Despre însemnătatea praznicului a predicat arhimandritul Meliton Karas, secretarul Sfîntului Sinod constantinopolitan.

Au fost de față pe lîngă invitații oficiali, numeroși credincioși localnici precum și grupuri de credincioși veniți din Grecia sau din alte țări.

După încheierea sfintei liturghii, s-a procedat la inaugurarea noii clădiri patriarhale. S-a săvîrșit slujba sfințirii apei și s-a sfințit întregul local. Sanctitatea Sa Patriarhul Dimitrie a rostit o cuvîntare ocazională în care a mulțumit autorităților de stat — reprezentate prin guvernatorul Istanbulului — pentru bunăvoința arătată și a subliniat importanța momentului.

Un dejun bogat la care au participat pe lîngă delegați oficiali numeroși alți invitați, a marcat sfîrșitul festivității. S-au rostit toasturi și scurte cuvîntări.

Luni 18 decembrie Sanctitatea Sa Patriarhul Dimitrie a primit în audiență pe reprezentanții Bisericilor ortodoxe, pe ierarhii Patriarhiei ecumenice și pe reprezentanții grupului de credincioși veniți din Grecia. În cursul întrevederii sale cu patriarhul ecumenic, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Banatului a prezentat mesajul scris al Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române însoțit de prețioase daruri și a dat expresie dorinței Bisericii noastre de a conlucra în deplină armonie cu Patriarhia Constantinopolului în toate problemele de interes comun. La rîndul său Sanctitatea Sa Patriarhul Dimitrie a cerut să se transmită mulțumiri pentru mesaj și daruri și a formulat calde aprecieri la adresa Bisericii Ortodoxe Române și poporului român.

Pe parcursul ședерii la Istanbul delegatul ortodox român a luat contact cu ierarhii Patriarhiei ecumenice, cu reprezentanții celorlalte Biserici ortodoxe, cu alți invitați. Printre problemele discutate pe primul loc s-au aflat pregătirile pentru Sfîntul și Marele Sinod Panortodox.

Cuvinte de învățătură despre RUGĂCIUNE

(Continuare din pag. a 5-a)

clude și pe celelalte. Primul se referă la curăția inimii, a gîndurilor de orice întinăciune. „Cînd ne așternem la rugăciune — spunea Fericitul Augustin — încetăm să mai păcătuim, iar cînd încetăm rugăciunea, începem să păcătuim". Evlavia Bisericii Ortodoxe oferă, la recomandarea Apostolului, modelul „neîncetatei rugăciuni" (I Tes. 5, 17), redat prin cunoscuta „rugăciune a inimii", sau „rugăciunea lui Iisus", care prin rostirea neîntreruptă a numelui lui Iisus ține mintea mereu trează, fericind-o de vicleniа gîndurilor dăunătoare vieții duhovnicești. Al doilea rod sau efect al rugăciunii este iubirea față de semeni, ca și față de întreaga creație pe care trebuie să o simtă cel ce se întîlnește cu Dumnezeu în rugăciune. Așa cum, dacă stai sub influența razelor soarelui, te încălzești, sau sub influența ploii, te uzi; tot astfel stînd în rugăciune sub raza de lumină a iubirii lui Dumnezeu, trebuie să te lași pătruns de ea prin exteriorizarea ei în acte de iubire îndreptate spre semeni și spre întreaga creație. De aceea, ca expresie a gîndului curat și a iubirii care animă sufletul în rugăciune, nu vom cere niciodată rău semenului nostru, ci ne vom ruga deopotrivă pentru cei de aproape sau de departe, pentru cei ce ne iubesc sau cei ce ne dușmănesc, căutînd totdeauna pacea și împăcarea cu toți oamenii: „Cînd stați de vă rugați iertați orice aveți împotriva cuiva, ca și Tatăl vostru cel din ceruri să vă ierte greșalele voastre" (Marcu 11, 25).

IV. Recapitularea-Aprecierea

Care sînt caracteristicile rugăciunii creștine ca adresare către Părintele ceresc? (Rugăciunea se face în numele lui Hristos, prin mijlocirea Fiului și a Duhului Sfînt). Cum trebuie să se înalțe sufletul creștinului spre Dumnezeu atunci cînd ne rugăm în duh și adevăr? (Prin cele trei virtuți teologice: credința, nădejdea și dragostea). Care sînt însușirile rugăciunii pornită din credință, nădejde și dragoste? (O astfel de rugăciune trebuie să fie stăruitoare, plină de umilință, de iertare și curățită de gîndurile care tulbură sufletul). De cîte feluri este rugăciunea după conținut? (De trei feluri: de laudă, de mulțumire și de cerere). Dar după subiectul care o rostește? (Este particulară și publică). Care sînt efectele sau roadele rugăciunii? (Ferirea de păcat și creșterea neîncetată în iubirea adresată semenilor și întregii creații). De aici vedem că pe bună dreptate au apreciat dascălii Bisericii că ceea ce este aerul și hrana pentru trup, este rugăciunea pentru suflet. Ea este „cheia cu care deschidem poarta cerului și intrăm la Părintele ceresc" (Fericitul Augustin); este „rădăcina vieții duhovnicești, fără de care sufletul nu se poate hrăni și trăi, cum nu poate trăi și rodi un pom fără rădăcină" (Sf. Efrem Sirul); ceea ce este apa pentru pește, aceasta este rugăciunea pentru sufletul credinciosului (Sfîntul Ioan Gură de Aur).

V. Asocierea

Pentru dezvoltarea și desăvîrșirea vieții duhovnicești, rugăciunea trebuie împletită armonic cu munca. „Roagă-te și muncește" a devenit încă dintru început deviza creștinilor. La fel, rugăciunea unită cu postul oferă posibilitatea izgonirii a tot ce reprezintă rău în ființa noastră (Matei 17, 21); iar alături de milostenie, rugăciunea vine roditoare, primind viață și putere prin iubirea ce trebuie cultivată în relațiile cu semenii.

VI. Generalizarea

Din cele pînă aici tratate vedem că rugăciunea este comunicarea și comuniunea sufletului credincios cu Părintele ceresc, în urma căreia ființa lui devine mai curată sub aspect duhovnicesc, iar iubirea față de semeni și față de întreaga creație mai desăvîrșită.

VII. Aplicarea

1. Sub aspect practic-aplicativ, rugăciunea poate fi făcută oricînd și oriunde, cînd simțim nevoia, dar se cuvine să fie făcută cu atenție, prin concentrarea gîndurilor și a întregii simțiri la cuvintele rostite. Iar pentru împlinirea acestui deziderat este potrivit să ne retragem într-un loc mai liniștit, sau în biserică. Nu este lipsită de importanță nici poziția pe care trebuie să o adoptăm în timpul rugăciunii, fie în genunchi, fie stînd în picioare, pentru a exprima și respectul arătat lui Dumnezeu. Rugăciunea începe și se sfîrșește cu semnul sfintei cruci. Se face în Numele Sfintei Treimi (în numele Tatălui, și al Fiului și al Sfîntului Duh) și se sfîrșește prin mărirea adusă Ei (Mărire Tatălui și Fiului și Sfîntului Duh . . .).

2. Rugăciunea poate fi rostită sub formă spontană, improvizată, spre a exprima simțămintele care angajează sufletul la un moment dat în relație cu Dumnezeu, dar se recomandă mai ales să ne orientăm după modelele pe care ni le oferă Biserica prin cărțile de cult, sau prin cele de rugăciuni, care cuprind un adevărat tezaur de simțăminte la diferite trebuințe ale vieții, fundamentale de cei mai înduhovnicîți părinți ai Bisericii.

3. Se va rosti cu credincioșii rugăciunile începătoare slujbelor bisericești: Împărate ceresc, Prea Sfîntă Treime, Tatăl nostru.

În amintirea eroilor căzuți pentru libertate

Joi, 22 februarie 1990 — cu prilejul împlinirii a două luni de la Victoria Revoluției române împotriva dictaturii, de la dobîndirea Libertății, a Dreptății și Demnității poporului român — în Piața Libertății din Sibiu a avut loc o ceremonie, la care au participat persoane oficiale din conducerea județului și municipiului Sibiu, din conducerea armatei și poliției, reprezentanți ai unor întreprinderi și instituții, elevi.

A participat de asemenea Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului însoțit de profesori și consilieri de la Centrul mitropolitan din Sibiu.

Fanfara militară a executat „Imnul național — Deșteaptă-te române" și „Imnul eroilor".

În continuare, în memoria eroilor căzuți pentru libertate s-a săvîrșit un parastas de către Î. P. S. Mitropolit Antonie, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, după care Î. P. S. Sa a rostit un scurt cuvînt, în care, după ce a subliniat împlinirea a două luni de la „marea revoluție și marea jertfă", a arătat că toți cei pentru care ne-am rugat: ostași, eroi, martiri de toate vîrstele, au murit pentru libertate, cu piepturile deschise, asemenea martirilor Bisericii.

De aceea, a reliefat Î. P. S. Sa cînd zicem patrie, toți acești eroi vor fi parte componentă, cînd zicem libertate, ei vor fi temelia, pentru că ei ne-au scăpat de cea mai cruntă dictatură din istoria poporului român, ei au murit ca să scăpăm noi de frică, de frica unuia de altul, ba chiar și de noi înșine, ei au murit să scăpăm de schilodirea sufletelor, de dublicitate, ei au murit ca să fim oameni, oameni adevărați, nu roboți, ei au murit ca să ne maturizăm, să înțelegem democrația, să înțelegem libertatea.

Să cinstim deci sufletele martirilor noștri printr-o Românie nouă, printr-o viețuire superioară, plină de dragoste, de înțelegere reciprocă și într-ajutorare; să presărăm pe mormintele lor nu numai lacrima durerii, ci și lacrima învierii, lacrima recunoștinței.

Corul studenților a intonat apoi „Veșnica lor pomenire".

În sunetul fanfarei, un grup de ostași a defilat prin fața oficialităților care au primit onorul.

Pe soclul statuii lui Gh. Lazăr, devenit altar obștesc, s-au depus coroane de flori.

Pomenirea lor din neam în neam! *P.*

Sărbătorirea zilei Patronilor Institutului Teologic Universitar din Sibiu

„Corabia Bisericii creștine, abia strecurată cu legiuni de martiri și de mărturisitori printre stîncile și primejdiile persecuțiilor din imperiul roman, ieșită în largul istoriei universale, plutea pe o mare furtunoasă suferind zmuciturі, spărturi și pierderi grele, cum nu cunoscuse pînă atunci.

Marii protectori din vremea de LIBERTATE ca Sf. Constantin cel Mare, de exemplu, erau urmați la tronul imperial de oameni slabi și corupți, tentați mai curînd să privilegieze păgînismul și ereziile, decît să apere creștinismul și adevărata învățătură evanghelică.

În aceste împrejurări dificile pe plan politic și religios, Biserica creștină prin „atleții" ei, ierarhi, preoți, diaconi și creștini, a trebuit să-și înmulțească eforturile de rezistență, dar și de purificare, prin asceză și cultură, care dau consistență caracterului creștin și înarmează OMUL cu resurse suficiente de mîntuirisire a lui Dumnezeu.

Între cei aleși de Dumnezeu din rîndurile unor familii de excepție, pentru care *educația și modelarea ființei umane* era crezul total al vieții, se disting asemenea unor luceferi strălucitori, asemenea unor turle bisericești care se înalță maiestos spre înălțimile cerești, tinerii capadocieni ai veacului IV: Sf. Vasile cel Mare, Sf. Grigorie de Nazians și Sf. Ioan Gură de Aur.

Ziua de praznic din 30 ianuarie a devenit din 1936 (cînd a avut loc primul congres al profesorilor de teologie) și sărbătoarea patronală a instituțiilor de învățămînt teologic ortodox din întreaga lume. Sfinții Trei Ierarhi fiind socotiți nu numai *modele de dascăli și preoți* cu o înaltă cultură, dar și *de tineri cu adevărat creștini* dornici de a-și îmbogăți sufletul cu cele mai alese virtuți și a-și îmbogăți mintea cu cele mai folositoare învățături din domeniul disciplinelor teologice și laice.

Iată, doar cîteva din motivele pentru care Sf. Trei Ierarhi au fost prăznuiți și în acest an, ANUL LIBERTĂȚII noastre naționale și religioase, la Institutul Teologic Universitar Sibiu, într-un cadru festiv.

Sărbătorirea zilei Patronilor Institutului nostru a început cu ora 18 din seara zilei de 29 ianuarie a.c., prin săvîrșirea slujbei Vecerniei împreunată cu cea a Litiei, oficiată de un sobor mare de preoți și diaconi, asistați de studenții teologi, ca și de un mare număr de credincioși.

În ziua praznicului (marți, 30 ianuarie) un număr mare de preoți și diaconi: profesori ai Institutului nostru, angajați ai Centrului eparhial și slujitori ai catedralei au săvîrșit Sfînta Liturghie.

Răspunsurile în cadrul sf. slujbe au fost date de către corul studenților teologi, dirijați de P. C. Arhid. prof. I. Popescu. Un bogat cuvînt de învățătură a rostit în timpul predicii P. C. pr. prof. D. Abrudan, înfățișînd admirabila slujire arhierească a Sf. Ierarhi prăznuiți.

După Sf. Liturghie, la ora 12,15, a avut loc în aula Institutului festivitatea dedicată aniversării patronilor.

P. C. Arhid. Constantin Voicu, rectorul Institutului a rostit un cuvînt de deschidere salutînd pentru prima dată prezența la masa prezidiului a reprezentanților Institutului de Învățămînt T.C.M. și pe cei ai Institutului Protestant din Sibiu.

În continuare P. C. duhovnic-asistent Romul Joantă, a prezentat tema: „Misterul Sf. Treimi", într-un mod cu totul inedit, captivant, edificator.

Corul studenților a intonat imnul: „Ca cei ce ați fost" urmat de „Troiță de arhierei", iar domnul prof. Paul Filipi de la Institutul Protestant a vorbit despre frățietatea seculară a naționalităților conlocuitoare din Transilvania în cadrul ecumenismului local, încheind cu dictonul: Pactus factus teologus.

Actorul Paul Mocanu de la Teatrul de Stat Sibiu, ca și D-l Emanuel Băncescu — consilier al catedralei — au susținut un moment poetic dedicat marilor evenimente petrecute în ROMÂNIA LIBERĂ DE AZI, iar în memoria celor căzuți, martiri și eroi, care în aceste zile și-au jertfit viața pentru libertatea, demnitatea și dreptatea patriei, corala studenților a intonat imnul: „Presărați pe a lor morminte". Trei studenți au citit fragmente din operele Sf. Trei Ierarhi din care am reținut: „sfaturi și învățături folositoare pentru viață". Într-un glas, toată suflarea prezentă în sală a cîntat: „Deșteaptă-te române", după care P. C. pr. prof. dr. D. Abrudan a exprimat alese mulțumiri tuturor celor prezenți.

Diac. *Achim Băcilă*

PENTRU CINSTIREA EROILOR REVOLUȚIEI

La Casa de cultură a tineretului și studenților Sibiu din strada 1 Mai nr. 30 a luat ființă un comitet de inițiativă pentru cinstirea eroilor Revoluției din decembrie prin ridicarea unor monumente în Piața Republicii, Piața Unirii și în cimitirul eroilor.

Apreciem că din acest comitet pot face parte reprezentanți ai comitetelor sindicale și conducerilor administrative din marile întreprinderi, ai Filialei Sibiu a U.A.P., ai tineretului și studenților liberi, Centrului județean de proiectare, școlilor și unităților militare, muzeului Brukenthal etc.

Rugăm pe toți cei care doresc să fie alături de noi să vină la sediul instituției de mai sus, pentru a definitiva următoarele propuneri:

— Amplasarea unui monument în centrul Pieței Republicii care să se numească Piața Eroilor sau Piața Revoluției. În jurul monumentului să fie refăcută zona verde, iar statuia lui Gheorghe Lazăr să fie reamplasată într-un alt loc.

— Amplasarea unui obelisc cu basoreliefuri în cimitirul eroilor sau în parcul din Piața Unirii.

— Confecționarea și amplasarea în cimitir a unor însemne de căpătîi pentru toți eroii revoluției.

a) Pentru finanțarea acestor monumente s-a deschis la C.E.C. un cont curent personal 7090 pe numele Pr. Drăgoi Ioan. În acest cont pot să depună bani toți cei interesați și anume: întreprinderile, instituțiile, bisericile, organizațiile politice, profesionale și obștești precum și persoanele particulare.

— Membrii familiilor eroilor căzuți în perioada 22—25 decembrie 1989 sînt rugați să aducă la Casa de cultură a tineretului și studenților pentru alcătuirea unei pagini comemorative în presa locală și pentru evidențierea eroilor pe monumente, următoarele:

— Numele și prenumele eroului, data nașterii, data și împrejurările decesului, funcția și locul de muncă, și o fotografie a eroului.

Relații suplimentare se pot obține zilnic la telefon 1 53 25, orele 8—16, de la domnul Obogeanu Valeriu — directorul Casei de cultură a tineretului și studenților Sibiu.

Ca libertatea noastră să fie deplină

(Continuare din pag. a 2-a)

și de a împlini cele ce țin de lucrarea Duhului în noi este în același timp strădanie de eliberare, o strădanie de a trăi în libertate, în libertatea celor ce își fac mădularele lor „roade ale dreptății, spre sfințire" (Romani 6, 19), ceea ce aduce de fapt sfințenia și viața veșnică (Romani 6, 22).

Acestea fiind spuse, este locul aici să aducem înaintea iubitorilor de învățătură și de osteneală și un cuvînt lămuritor al sfîntului Isaac Sirul, care zice: „Cînd dorul de Iisus Hristos nu te-a covîrșit în așa măsură, încît în orice caz să fi nepătimaș din pricina bucuriei celei dinăuntru, află, atunci, că mai mult trăiește în tine lumea decît Hristos. Și cînd boala sau lipsa sau istovirea trupului sau frica de cel ce ar putea să-ți dăuneze, tulbură mintea ta din bucuria nădejdii tale sau din bucuria cea întru Domnul, să știi, atunci, că trăiește în tine trupul și nu Hristos. Pe scurt spus: lucrul a cărui dorință este mai puternică și mai simțită în tine, acela și trăiește în tine" (Cuvîntul 24).

Toate acestea știindu-le, putem acum să ne dăm seama cum stăm cu libertatea noastră: cîtă avem și cîtă nu avem și cunoscînd lipsa cîtă este în privința libertății lăuntrice, să dorim, să căutăm, să ne silim și să ne rugăm lui Dumnezeu „ca libertatea noastră să fie deplină".

Semnalăm apariția a noi publicații bisericești ortodoxe:

1. **VESTITORUL ORTODOXIEI ROMÂNEȘTI,** periodic al Patriarhiei Române, Anul I, nr. 1, decembrie 1989.

2. **RENAȘTEREA,** publicație religioasă editată de Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, An. I, nr. 1 (Serie nouă), ianuarie 1990.

3. **LEGEA ROMÂNEASCĂ,** Revistă religioasă și culturală a Episcopiei Ortodoxe Române a Oradiei, Anul I (Serie nouă), Nr. 1, din 1 februarie 1990.

4. **CREDINȚA STRĂBUNĂ,** foaie bisericească editată de Episcopia ortodoxă română de Alba Iulia, Anul I, nr. 1, Duminică, 11 februarie 1990.

Le dorim viață lungă și har scriitoricesc redactorilor și colaboratorilor.

Redacția „Telegrafului Român"

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. *Antonie Plămădeală*, Mitropolitul Ardealului — președinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Arhid. prof. Dr. *Aurel Jivi*, redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu*; Arhid. *Ezechil Oancea*, tehnoredactor; Pr. *Vartolomeu Constantinescu*, corector.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA", sectorul export-import presă P.O. Box 12-201, telex 10376 presfir București, Calea Griviței nr. 64—66

ABONAMENTUL pe un an: 150 lei. Cont nr. 45.10.4.00.2. Taxa poștală plătită în numerar Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu | 44.206 |

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Anul 138 Sibiu, 15 martie 1990 Nr. 11—12/1990

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Dumnezeu este cu noi

Cu acest cuvînt sfînt, pe care poporul român în genunchi în fața Catedralei Ortodoxe din Cluj l-a rostit de zeci de ori în ziua de 22 decembrie 1989, vom începe și noi drumul nou al vieții.

Dumnezeu este cu noi — acesta este cuvîntul ce ne va călăuzi de acum înainte pașii în viață.

Dumnezeu este cu noi — acest suprem crez ne obligă să trăim în sfințenie și în dreptate; să ne lepădăm de toate interesele personale și să-L urmăm pe Iisus Hristos, Domnul, Dumnezeul și Mîntuitorul nostru.

Dumnezeu este cu noi acum și nimeni și nimic nu ne mai poate înspăimînta.

Dumnezeu este cu noi, cu poporul român binecuvîntat și iubit de Dumnezeu.

Dumnezeu este cu noi și vom trăi și vom munci cu toate puterile noastre pentru refacerea țării, pentru salvarea țării, pentru înflorirea țării.

Dumnezeu este cu noi cu toți cei ce în desăvîrșită unitate sufletească vom apăra poporul român de dezbinare, de ură, de minciună, de viclenie, de tot ce vine de la diavolul și caută să distrugă unitatea noastră sufletească, bisericească, românească.

Dumnezeu este cu noi, de aceea avem încredere absolută în Dumnezeu și în înțelepciunea preoților luminați și a poporului nostru român binecredincios.

Anul trecut l-am început cu speranță, după cum s-a scris în zorii anului 1989, în Îndrumătorul Bisericesc de la Cluj, în articolul intitulat: *„In pragul anului nou", unde, în chip profetic s-a spus: „Speranța ne deschide ușa vieții în fiecare an. Cu speranță să primim copilul care se naște, anul care începe, lucrarea și drumul la care pornim. Cu cită bucurie privește fiecare om anul care începe, dacă are în sufletul său speranța. De unde dispare speranța, începe infernul. Toți oamenii cu judecată limpede încep anul avînd în suflet arzînd puternic speranța. Nimenea nu trebuie să înceapă anul fără speranță. Tot lucrul bun, tot lucrul drept, tot lucrul frumos are în sine o putere care pînă la urmă va triumfa. Tot ce ai în gînd, drept, cinstit, adevărat, fii sigur că prin munca ta odată se va realiza. Vei vedea cu ochii tăi înflorind aspirațiile, toate dorurile tale, dacă sînt fructul unui plan sănătos, dacă, pe lîngă puterile proprii materiale vei pune și marile puteri spirituale, care asigură triumful omului, al poporului, al societății care are moralul ridicat"* (Iustinian C. Maramureșanul, Episcop-vicar, Îndrumătorul Bisericesc, 1989, p. 33—34).

Aceste cuvinte rostite la începutul anului trecut Dumnezeu le-a împlinit. Nu ne-am înșelat în credința și în speranța noastră.

În mod cu totul miraculos, înainte de a încheia anul 1989, Dumnezeu i-a dat putere poporului român să-și cucerească libertatea.

Poporul român a cîștigat în șapte zile o luptă mai importantă decît multe lupte din istorie.

E aproape incredibilă această biruință. Fără arme și fără să ucidă pe nimeni, în timp ce el era ucis fără milă, poporul român a biruit. Mîinile poporului român au rămas curate. S-au acoperit de rușine și de sînge nevinovat cei ce au terorizat acest popor zeci de ani.

Dumnezeu este cu noi — să nu uităm acest lucru — Dumnezeu este cu noi și acum cînd, împreună, mînă în mînă, plecăm la un nou drum, spre un nou orizont. Plecăm să cucerim alte bătălii tot așa de importante și de grele. Plecăm spre reconstruirea țării. Plecăm spre reorganizarea vieții. Plecăm spre refacerea României. Plecăm spre livezi și ogoare ca să le facem să ne dea recolte bogate, care de acum vor fi ale noastre. Plecăm spre șantiere, spre fabrici, spre ateliere, ca să dăm țării viața. Fără munca noastră cinstită și încordată țara nu va înflori și nici nu poate trăi.

Plecăm acum să reorganizăm învățămîntul și știința, să dăm țării noastre strălucirea și prestigiul pe care le-a avut, prestigiul de țară cu intelectuali minunați, cu mulți oameni de știință și cultură, cu artiști și savanți, cu studenți și elevi deștepți și curați, prestigiu de țară cu muncitori și țărani harnici, cinstiți, capabili de multe și mari realizări.

Plecăm spre un orizont nou, pe care generația tînără nu l-a cunoscut și nici în vis nu și l-a putut închipui, orizontul libertății.

Drumul nostru este înconjurat încă de multe prăpăstii. Toți avem nevoie de multă răbdare și înțelepciune. În fruntea poporului este necesar să stea, în acest moment, tot cinstit, mai înțelept, mai bun, ce are acest popor mai mai curat.

Cuvîntul lor să fie clar. Îndrumările să fie fără greș. Planurile de lucru să fie bine gîndite.

Experiența prin care poporul român a trecut să ne fie de învățătură pentru totdeauna. Dumnezeu nu vrea să dormim și să visăm vise deșarte. Dumnezeu vrea să gîndim, să muncim, să ne bucurăm, să ne trăim viața omenește, așa cum ne-a învățat Iisus Hristos, Care, Dumnezeu fiind, S-a făcut om ca să-l învețe pe om să trăiască ca un Dumnezeu.

De aceea avem o datorie supremă acum să-L căutăm, să-L găsim și să-L cunoaștem pe Iisus Hristos.

În acest drum, în drumul spre Hristos ne călăuzește Maica noastră, Sfînta Biserică Strămoșească, care a călăuzit pașii tuturor moșilor și strămoșilor noștri de aproape două mii de ani, Biserica Ortodoxă, care este întemeiată pe piatra cea adevărată, care este Iisus Hristos. Învățătura curată a lui Iisus Hristos; cuvîntul Bisericii Ortodoxe este cuvîntul lui Dumnezeu.

Cînd trăim în unitate cu Biserica Ortodoxă, trăim în unitate cu Iisus Hristos, Care este capul Bisericii Ortodoxe și cu toți moșii și strămoșii noștri care au trăit și au murit în sînul Bisericii Ortodoxe.

Biserica Ortodoxă este Biserica poporului român.

Această Biserică și în trecut, ca și astăzi era așa de strîns unită de viața oporului român, încît străinii numeau credința ortodoxă, „Legea românească", iar poporul român numea Biserica Ortodoxă „Biserică strămoșească", pentru că ea a fost Biserica părinților noștri, a moșilor și a strămoșilor noștri de la început și pînă astăzi, de la Sfinții Apostoli și pînă în zilele noastre.

În sînul Bisericii Ortodoxe, românii se simt ca în sînul lui Dumnezeu. Românii știu că această Biserică este casa lor, mama lor, care nu-și înșală copiii, care-și iubește copiii, care îi îndrumă pe copii pe calea cea mai bună și mai dreaptă spre limanul adevărului, dreptății și libertății.

Dumnezeu este cu noi, așa vom rosti de acum mereu, ca să nu rătăcim, să nu alunecăm, să nu cădem.

Fiecare de acum, să începem să ne ridicăm, să ne înălțăm din starea în care am zăcut pînă acum, la starea firească a vieții adevărate.

Dumnezeu este cu noi și de aceea, împreună cu profetul să cîntăm toată suflarea românească! „Cu noi este Dumnezeu, înțelegeți neamuri și vă plecați căci cu noi este Dumnezeu".

† IUSTINIAN MARAMUREȘANUL
Episcop-vicar

BUNA-VESTIRE

Biserica noastră creștină dreptmăritoare, în fiecare an, la 25 Martie, prăznuiește Buna-Vestire a Maicii Domnului, sărbătoare minunată, încărcată de bucurii duhovnicești deosebite, de înalte semnificații pentru zidirea noastră sufletească.

Praznicul Bunei-Vestiri este o adevărată vistierie de bunătăți, ca un izvor de apă vie, cu adevărat sublim.

Deschizătoare de cea mai mare bucurie duhovnicească, în iconomia mîntuirii noastre, ea încumbă vibrații sufletești de mari intensități și totodată e și un prilej deosebit de profundă meditație, aflîndu-ne în Sfîntul și Marele Post al Păresimilor.

Tîlcul acestei mari sărbători creștinești poate fi cuprins cu luminile harului divin, avînd vii sentimentele de recunoștință ce I se cuvin Providenței divine pentru iubirea nemărginită a lui Dumnezeu, dusă pînă la jertfa pe Cruce a Fiului Său, în acest scop minunat.

Sfînta Liturghie a sărbătorii Bunei-Vestiri ne-a împărtășit o bucurie amplificată a momentului sărbătorii anterioare a Nașterii Maicii Domnului, apoi a Intrării în Biserică a Prea Curatei Fecioare Maria, acum fiind la al treilea moment psihologic din buchetul minunat de sărbători închinate supracinstirii ei.

Taina cea din veac ascunsă și de îngeri neștiută ne-a fost revelată în persoana Fecioarei Maria, conform cîntării bisericești, care cu puterea Lui Dumnezeu a devenit Maică Pururea Fecioară. Dumnezeu, la care

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. *Vartolomeu Constantinescu*

„Domnul mă paște și nimic nu-mi va lipsi" (Ps. 22, 1)

În Sf. Scriptură, această Carte a cărților, prin excelență a Bisericii, întîlnim multe imagini luate din lumea păstoritului. De altfel, se pare că nici nu există o îndeletnicire omenească cu care să se poată mai bine asemăna sau compara lucrarea lui Dumnezeu față de noi oamenii, legăturile Lui cu noi, decît cu viața păstorilor, cu legăturile dintre un păstor sau cioban adevărat și turma sa.

Iată-l, de pildă, pe proorocul David, el însuși cioban în tinerețele sale pe șesul și dealurile din preajma Betleemului de acum aproximativ 3000 de ani, cum — furat de imaginea odihnitoare a unei sau unor turme de oi, asemenea cărora ne este dat să vedem și noi adesea, nădăjduim ca de acum încolo tot mai multe, supravegheate cu grijă, cu atenție și dragoste de ciobanii din preajma lor — exprimă, în Psalmul 22, un adevăr spiritual veșnic, ușor de înțeles de fiecare dintre noi, prin cuvintele: *„Domnul mă paște și nimic nu-mi va lipsi"*. David — profetul nu se oprește însă aici cu comparația sa ci, știind din viața sa și a tuturor păstorilor sau ciobanilor adevărați care pun binele turmei mai presus de orice, căutînd pășune bună, apă curată, loc potrivit de tîrlit etc. își continuă ideea spunînd: „La loc cu pășune acolo m-a sălășluit; la apa odihnei m-a hrănit", ca mai departe să fie mai explicit în ceea ce voia să ne spună, cînd arată: „Sufletul mi l-a întors, povățuitu-m-a pe căile dreptății" (Ps. 22, 1—3).

Într-adevăr, Părintele nostru ceresc ne stă în ajutor, nu numai binecuvîntîndu-ne munca, trimițînd „ploaie la vreme", după vorba sătenilor noștri, pentru „îmbelșugarea roadelor pămîntului", cum ne rugăm la fiecare sf. slujbă, pentru „pîinea noastră cea de toate zilele", spre a ne hrăni trupurile, ci El mai ales ne „paște" sufletește, ne ajută să ne hrănim ființa noastră spirituală, partea nemuritoare din noi, prin care tindem spre El și prin care ne asemănăm cu El: „În ce chip dorește cerbul izvoarele apelor, așa te dorește sufletul meu pe tine, Doamne", spune tot Psalmistul David (Ps. 41, 1). Tatăl nostru ceresc vine deci în întîmpinarea acestei foame și sete de care și sufletul, ca și trupul și uneori și mai mult decît el, are nevoie.

Dumnezeu a „păscut" desigur în chip special pe poporul evreu, pe care l-a purtat „ca de mînă" în toată perioada Vechiului Testament, hrănindu-l nu numai cu cuvîntul Său, ci și cu hrană trupească, așa cum s-a văzut în pustia Sinai și cu încă alte multe prilejuri.

Dar, după cum au prezis unii profeți, care, ca și David, au folosit tot imagini luate din lumea păstoritului, prin Mesia, prin Fiul Său întrupat, Dumnezeu paște, El hrănește spiritual pe toți fiii Pămîntului, ajutîndu-i să se întoarcă „de la întuneric la lumină", cum spune Sf. Apostol Pavel. Așa de pildă, proorocul Isaia spune: „El (Dumnezeu) va paște turma sa ca un păstor și cu brațul său o va aduna. Pe miei îi va purta la sînul său și de cele ce alăptează se va îngriji" (Isaia 41, 11), acestora nemaifiindu-le „nici foame, nici sete" (Isaia 49, 10), sau cum citim în cartea profetului Iezechil: „Zice Domnul Dumnezeu: Iată eu însumi voi purta grijă de oile mele și le voi cerceta, cum cercetează păstorul turma sa... Le voi paște în pășune bună, voi paște oile mele și eu le voi odihni, zice Domnul Dumnezeu" (Iez. 34, 11—15).

„Voi pune peste ele un singur păstor, care le va paște" — spune Cel Atotputernic tot prin gura profetului Iezechil (34, 23), text care ne duce desigur cu gîndul la Mîntuitorul Iisus Hristos, care a spus despre Sine atît de lămurit: *„Eu sînt păstorul cel bun. Păstorul cel bun sufletul său și-l pune pentru oi..."* Eu sînt păstorul cel bun și-mi cunosc (oile) mele și ele mă cunosc pe mine... Și glasul meu vor auzi și va fi o turmă și un păstor" (Ioan 10, 11—16). Așadar, Iisus-Domnul nostru „este păstorul cel mare al oilor" (Evrei 13, 20), „mai marele păstorilor" (I Petru 5, 4), despre care putem spune că ne „paște" în cel mai deplin înțeles al cuvîntului, pe toți cei ce îi urmăm cu întreaga noastră ființă. Este potrivit, în această privință, să ne reamintim cuvintele rostite femeii samarinence, căreia i-a spus și desigur nouă tuturor: „Tot cel ce va bea din apa aceasta va înseta iarăși, iar cel ce va bea din apa pe care i-o voi da eu nu va înseta niciodată" (Ioan 4, 13—14), sau ispititorului în pustiul Carantaniei: „Nu numai cu pîine va trăi omul, ci cu tot cuvîntul care iese din gura lui Dumnezeu" (Matei 4, 4).

„Pășunea" în care Dumnezeu ne „paște", cu care El ne hrănește, este deci în primul rînd cuvîntul Său, învățătura Sa, descoperită nouă prin profeți și apoi prin însuși Fiul Său întrupat, învățătură cuprinsă în Sf. Scriptură și Sf. Tradiție și pe care Biserica ne-o propovăduiește de aproape două mii de ani prin slujitorii săi.

Porunca adresată ucenicilor: „Dați-le voi să mănînce" (Matei 14, 16) mulțimilor care, ascultîndu-l, uitaseră pur și simplu de mîncarea trupească, se răsfrînge ca o îndatorire permanentă asupra Bisericii creștine de a hrăni sufletește fiii săi. „Iată vin zile, zice Domnul Dumnezeu, în care voi trimite foamete pe pămînt, nu foamete de pîine și nu sete de apă, ci de auzit cuvintele Domnului" (Amos 8, 11), foame și sete care se resimt atît de vădit și astăzi, iar cuvîntul lui Dumnezeu hrănește într-adevăr, potolindu-ne foamea și setea sufletească ca nimic altceva. Pildă grăitoare, între alte multe și din toate veacurile creștine, este Sf. Justin martirul și filozoful care, după mărturia sa din lucrarea: „Dialogul cu iudeul Trifon", a colindat pe la toate curentele filozofice ale timpului său: pe la stoici, pe la platonicieni, pe la pitagorei, pe la peripateticieni și pe la altele, curente care nu l-au satisfăcut, nu l-au putut „hrăni", ancorînd în cele din urmă în creștinism, „singura filosofie sigură și folositoare", după spusa sa. Se adeverea și cu el cele spuse de Iisus-Domnul nostru: Cel ce va bea din apa pe care o voi da nu va mai înseta niciodată, căci ele, învățăturile dumnezeiești, propovăduite de Sf. Biserică, „sînt viață pentru cei ce le pun în faptă și doctorie pentru tot trupul omenesc" (Pilde 4, 22).

Spunînd că Dumnezeu „mă paște și nimic nu-mi va lipsi", Psalmistul David exprima deci marele adevăr

(Continuare în pag. a 2-a)

Arhid. *Gh. Papuc*

IOAN MOLNAR-PIUARIU (1749—1815)

La 16 martie se împlinesc o sută șaptezeci și cinci de ani de stingerea vestitului medic oftalmolog și cărturar Ioan Molnar-Piuariu, născut în 1749 la Sadu, localitate unde au văzut lumina zilei alte două personalități ale românilor transilvăneni episcopul Ioan Inochentie Micu și nepotul său Samuil, unul dintre corifeii Școlii ardelene.

Tatăl său, cunoscut sub denumirea de popa Tunsu, a rămas celebru prin îndîrjirea cu care a apărat credința strămoșească — ortodoxă —, opunîndu-se răspîndirii religiei greco-catolice în Transilvania. Din motive lesne de înțeles popa Tunsu a fost transferat de la Sadu în Banat, unde a păstorit pînă la sfîrșitul vieții. Într-o asemenea conjunctură s-a format personalitatea lui Ioan Molnar-Piuariu, care a continuat activitatea părintelui său cu alte mijloace, la alți parametri și la un nivel superior.

Viitorul cărturar a frecventat liceul săsesc din Sibiu, iar după absolvire s-a specializat în oftalmologie, devenind primul medic român. De remarcat că la una dintre specializările sale la Viena l-a ajutat guvernatorul Transilvaniei Samuel von Brukenthal. La unele izbînzi ale sale a fost susținut de Loja francmasonică din Sibiu al cărui membru a fost încă din tinerețe. În 1777 devenise medic oculist al Marelui Principat al Transilvaniei, iar în 1791 își începe activitatea universitară la Academia din Cluj.

În calitate de medic și-a creat o popularitate enormă atît în Imperiul habsburgic, cît și-n Muntenia și Moldova, unde efectua dese călătorii profesionale și

(Continuare în pag. a 2-a)

Mihai Sofronie

Mamei mele

Cînd văd tulpini crescînd sub soare
Sau florile sclipind de rouă,
Cînd văd carpatice ponoare,
De-i cer senin, sau dacă plouă,

Cînd munții-mi farmecă privirea
Cu-a lor mirifică fantasmă,
Sfidînd spre zări nemărginirea,
Scăldînd brădetul în mireasmă,

Cînd visele copilăriei
Din nou către Carpați mă cheamă
Ca-ntr-o divină feerie,
Mi-e gîndul către tine, mamă.

Mlădiță-am fost, prin a ta fire,
Și m-ai crescut copac întreg
Sorbind a zorilor lumină,
Ca rostul vieții să-nțeleg.

M-ai învățat ce-i cumpătarea
Și dragostea de cel aproape
Făcîndu-mi sfetnic cugetarea
Și gîndurile — limpezi ape.

Mi-ai dăruit menirea sfîntă
De-a prețui virtutea muncii,
De-a ști cînd veacul se frămîntă
Primejduind în față pruncii.

Ai suferit precum martirii
Trudind din zori în asfințit;
Ai înfruntat și legea firii
Cînd triste zări ți s-au ivit.

Nestrămutată din credință,
Cu părinteasca-ți mîngîiere,
Răzbați cu-ntreaga ta ființă
S-avem cea mai de preț avere:

S-avem sublimul simț al muncii
Și-al datoriei împlinite —
Tezaur necuprins în uncii:
Comoara vieții nesfîrșite.

EPILOG

Sosit-a ziua despărțirii
Cînd alte Zări spre Veci te cheamă
Să porți, deci, nimbul nemuririi —
E tot ce-ți mai doresc azi, mamă.

Ioan Mihali

BUNA-VESTIRE

(Continuare din pag. I-a)

toate sînt cu putință a schimbat rînduiala firii omenești în persoana celei mai curate Fecioare din veac aleasă pentru a deveni, prin alesele ei virtuți, vas al Duhului Sfînt din care se va întrupa Fiul lui Dumnezeu, la plinirea vremii.

Rod al rugăciunilor, privegherilor, postului și milosteniilor cucernicilor ei părinți Ioachim și Ana, Fecioara Maria a fost consacrată Templului din Ierusalim, în Sfînta Sfintelor, în spor de creștere în har, ascultare și deosebită interiorizare. Era de așteptat ca avînd o asemenea pregătire, Dumnezeu a găsit-o plină de har și cea mai potrivită să devină Mamă a Fiului Său, Cel din veșnicie născut. Astfel ea a devenit un adevărat chivot sau palat curat al Duhului Sfînt, cuib al Vulturului Ceresc (Iisus Hristos), Biserică sfințită, Rai cuvîntător, lauda Apostolilor, bucuria mucenicilor și cea mai sigură mijlocitoare, solitoare la Dumnezeu, prin rugăciunile ei pentru noi, în evlavia strămbunilor noștri.

Fiind mai cinstită decît Heruvimii, Serafimii și toți îngerii, Biserica i-a închinat Prea Curatei Fecioare Maria: acatiste, paraclise, rînduieli de cult, la dimensiunile vredniciei ei, la loc de frunte și pictura noastră bisericească e grăitoare în acest scop. I s-au închinat hramuri de biserici ca adevărate grădini duhovnicești ale Maicii Preacurate. La Locurile Sfinte, Nazaret și alte binecuvîntate locuri, Muntele Athos, toate mărturisind grija deosebită a Bisericii pentru supravenerarea ei.

Buna-Vestire a Maicii Domnului i-a fost adusă printr-un mesaj ceresc impresionant, de către îngerul (Arhanghelul) supranumit al darului (bucuriei), Arhanghelul Gavriil. Locul unde a binevestit-o se află, cu deosebită grijă amenajat în Țara Sfîntă, cu un marcaj deosebit pe care pelerinii și turiștii ni-l confirmă cu pioșenie. După Sfînta Tradiție, Arhanghelul Gavriil a întîmpinat pe Fecioara Maria, ținînd un crin alb în mînă, semn al purității Fecioarei. Biserica a pictat-o întocmai, pe ușile împărătești ale iconostasului, scoțînd în relief simbolismul cuvenit al înfățișării Prea Curatei Fecioare, drept Ușă prin care a intrat Povățuitorul, adică Domnul nostru Iisus Hristos, ușa rămînînd închisă, imagine a pururea fecioriei Maicii Domnului.

Dar să urmărim cu ochii sufletului relatarea textului (pericopei) Sfintei Evanghelii a praznicului Bunei-Vestiri, cuprins în Sfînta Scriptură, la Sfîntul Evanghelist Luca.

În context la începutul cap. I, același Arhanghel Gavriil a vestit pe părinții Sfîntului Ioan Botezătorul, preotul Zaharia și soția sa Elisabeta că vor avea, deși la bătrînețe, prunc pe Înaintemergătorul Domnului Iisus. Elisabeta s-a tăinuit cinci luni, zicînd cu profundă recunoștință și smerenie, că așa a găsit de bine Domnul să lucreze:

„Iar în luna a șasea a fost trimis îngerul Gavriil de la Dumnezeu, într-o cetate din Galileea, al cărui nume era Nazaret, la o fecioară logodită cu un bărbat care se chema Iosif, din casa lui David și numele Fecioarei era Maria. Și intrînd îngerul la ea i-a zis: Bucură-te cea plină de har. Domnul este cu tine. Binecuvîntată ești tu între femei. Iar ea văzîndu-l s-a tulburat de cuvîntul lui și cugeta în sine: Ce va fi însemnînd urarea aceasta? Și îngerul i-a zis: Nu te teme Marie căci ai aflat har la Dumnezeu. Și iată, vei lua în pîntece și vei naște fiu și vei chema numele lui Iisus. Acesta va fi mare. Și Fiul Celui Prea Înalt se va chema și Domnul Dumnezeu îi va da Lui tronul lui David, Tatăl Său și va împărăți peste casa lui Iacob în veci și Împărăția Lui nu va avea sfîrșit. Și a zis Maria către înger: Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat? Și îngerul i-a zis: Duhul Sfînt se va pogorî peste tine și puterea Celui Prea Înalt te va umbri, pentru aceea și Sfîntul care se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema. Și iată, Elisabeta rudenia ta a zămislit și ea fiu la bătrînețea ei și aceasta este a șasea lună pentru ea, cea numită stearpă. Că la Dumnezeu nimic nu este cu neputință. Și a zis Maria: Iată, roaba Domnului. Fie mie după cuvîntul tău. Și îngerul a plecat de la ea" (Luca 1, 26—38).

Acest impresionant dialog cu vibrante momente psihologice ne arată minunata pregătire, atitudine și rolul Fecioarei în planul de mîntuire al omenirii, vrednicia ei fiind împodobită cu alese virtuți în scopul urmărit de Dumnezeu Care, anume a ales-o să urce treptele desăvîrșirii la dimensiuni cosmice în salvarea neamului omenesc din robia păcatului primilor părinți, Adam și Eva. Ea fiind restauratoarea Evei a făcut posibilă venirea Domnului Iisus Hristos care ne-a răscumpărat prin jertfa sîngeroasă de pe Golgota din iubirea nemărginită a lui Dumnezeu pentru noi. Praznicul Bunei-Vestiri cu mireasmă duhovnicească, cu tîșniri de lumini întru zidirea noastră sufletească ne determină să luăm aminte, după cuviință, a preacinsti pe Maica Domnului așa cum ne-a dovedit mai întîi, Însuși Domnul nostru Iisus Hristos. Pătrunzîndu-ne de marele rol al Maicii Domnului pentru mîntuirea sufletelor noastre apelăm la credincioasele și compatrioatele noastre îndeosebi să privească, în duh, spre modelul desăvîrșit, prin virtuți al Maicii Domnului, spre Sfintele femei Mironosițe, mame de Sfinți Părinți, mame de voievozi, cu părintească povățuire rîvniți să păstrați, să ocrotiți odraslele cu educație creștinească spre a fi viitori credincioși și patrioți loiali, harnici și cinstiți.

Avem la îndemînă, în minunatul cult de supracinstire a Maicii Domnului, acatiste, paraclise ca niște vistierii, ca faguri de miere pentru suflet, — prin care s-o rugăm neîncetat să mijlocească la Sfînta Treime în jurul Căreia se află ca o împărăteasă de-a dreapta, spre împlinirea dorințelor noastre de pace, liniște, ocrotire a Bisericii, a Patriei noastre, a întregii lumi.

Maica Domnului e adevărat rîu de apă vie, stîlp luminos de povățuire a credincioșilor. Să ne îndreptăm spre ea, ca spre steaua călăuzirii noastre sufletești, ca spre Everestul munte al desăvîrșirii cum au înțeles turiștii s-o situeze în scop duhovnicesc, ca pe un liman de liniște a sufletelor zbuciumate și dezorientate, ca la o chezășie a orientării noastre spre cele bune, spre practicarea virtuților strămbune. E demn și se cuvine astfel în regăsirea, în devenirea noastră. Pe Maica Preacurată s-o rugăm să ne ocrotească sub sfîntul ei omofor sau acoperămînt:

Parfumul florilor din Rai
Înviorezi, Sfîntă Fecioară
Și cîntul păsărilor ni-l redai
În farmecul dorit de primăvară!

AMIN.

Ioan Molnar-Piuariu (1749—1815)

(Continuare din pag. I-a)

în același timp contribuia direct la strîngerea legăturilor pe multiple planuri cu frații de dincolo de Carpați.

În anul 1789 a încercat să editeze primul ziar românesc „Foaie română pentru econom" (Walachische Zeitung für den Landmann), primind ajutor din partea guvernatorului Bánffy și a tipografului Hochmeister, dar din cauză că nu primește scutirea de taxe poștale, acest periodic nu mai poate apărea.

În domeniul politic participă la cele două evenimente importante: Răscoala condusă de Horea, Cloșca și Crișan (1784) și Supplexul (1791). Pentru a împiedeca vărsarea de sînge participă alături de episcopul Ghedeon Nichitici la încheierea unui armistițiu cu Crișana, cu prilejul căruia a ascultat păsurile iobagilor, pe care le-a consemnat într-un raportat redactat cu înțelegere față de cei oropsiți. În 1791 a fost unul dintre coautorii memoriului Supplex Libellus Valachorum prin care se cereau drepturi naționale pentru românii transilvăneni. Elaborarea Supplexului prezenta prima acțiune comună dintre ortodocși și greco-catolici, după mai multe decenii de animozități, exemplu ce n-a rămas fără urmări, în vederea apărării cauzei naționale a românilor transilvăneni.

Concomitent cu sprijinirea învățămîntului românesc prin înaintarea a numeroase memorii, care au avut urmări pozitive, Ioan Molnar-Piuariu în 1795 a mai făcut o încercare culturală — tot în premieră — cu privire la înființarea unei asociații culturale *Societate filozofească a neamului din Mare Principatul Ardealului*, ce urma să editeze periodicul „Vestiri filozofești și moralicești" cu conținut enciclopedic, idee ce n-a putut fi materializată.

În același timp Ioan Molnar-Piuariu a fost și un mare editor, tipărind Minee, un Octoih și Evanghelia, activitate de o deosebită însemnătate, deoarece circulația cărților dincoace și dincolo de Carpați contribuea la unificarea literară a limbii, punînd bazele viitoarei unități culturale.

Pe lîngă activitatea editorială fiind un adevărat consilier al Tipografiei din Buda, Ioan Molnar-Piuariu a elaborat și opuri proprii cum ar fi *Economia stupilor, acum întîi izvodită și dată de Ioan Molnar, doftorul de ochi în marele Principat al Ardealului*, Viena, 1785, înscriindu-se ca prima lucrare în știința agronomică românească, apoi o gramatică și un dicționar german-român, precum și o serie de traduceri, care au completat un gol în cultura românească. (O lucrare de istorie universală de Millot, apoi o Retorică, manual de morală cetățenească).

Prin întreaga activitate desfășurată Ioan Molnar-Piuariu ocupă un loc aparte în spiritualitatea românească, iar în unele domenii s-a dovedit a fi chiar un precursor.

Lăcomia sau îmbuibarea

După învățătura Bisericii noastre, păcatul este călcarea cu deplină știință și cu voie liberă, prin gînd, cuvînt sau faptă a voii lui Dumnezeu. Iar pentru că voia lui Dumnezeu se arată în legile Sale, păcatul se mai numește și fărădelege.

Existența păcatelor de mai multe feluri este evidentă. Toate păcatele sînt o necinstire a lui Dumnezeu, dar nu toate îl necinstesc pe Dumnezeu în același chip și în același grad. Unele au ca obiect pe Dumnezeu și se referă numai la El; altele lovesc, în același timp, în drepturile și demnitatea aproapelui. De aceea, teologic, deosebim păcate grele sau de moarte și ușoare. Păcatele grele se mai numesc și păcate de moarte pentru că „înstrăinează pe om de harul lui Dumnezeu și omoară pe acela prin care se aduce la îndeplinire" (Teologia Morală Ortodoxă vol. I, p. 409).

După Mărturisirea ortodoxă, păcatele grele sînt de trei feluri: Capitale, împotriva Duhului Sfînt și strigătoare la cer. Dintre păcatele capitale face parte și lăcomia sau îmbuibarea. Ea este pofta nestăpînită de a mînca și de a bea peste măsură. Este un păcat al trupului (Gal. 5, 19).

Neorînduiala lăcomiei stă în faptul că în folosirea mîncării și băuturii nu se ține măsura firească, de bunul simț și de mintea sănătoasă.

Răutatea lăcomiei constă și în aceea că mîncarea și băutura, care sînt mijloc de întreținere a vieții, devin însuși scopul vieții.

În sine și prin natura ei, lăcomia fiind un exces în lucruri indiferente este un păcat ușor, dar poate deveni păcat greu în următoarele cazuri: 1. Cînd ținem atît de mult la mîncare și băutură încît de dragul lor sîntem gata să călcăm porunci în urma cărora ajungem sub păcat de moarte. Despre cei ce-și fac din mîncare supremul scop în viață Sf. Apostol Pavel spune că pîntecele este dumnezeul lor (Filip. 3, 19); 2. Cînd din pricina lăcomiei nu mai sîntem în stare să îndeplinim o datorie a cărei neîmplinire duce la păcat greu; 3. Cînd din cauza lăcomiei ne ruinăm sănătatea.

Sf. Scriptură oprește îmbuibarea, lăcomia sub orice formă ar fi ea „Luați seama și vă feriți de lăcomie" — spune Mîntuitorul (Luca 12, 15), iar Sf. Apostol Pavel arată că pizmuitorii, ucigașii, bețivii, cei ce petrec fără măsură și alții asemenea acestora „nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu" (Gal. 5, 21).

Parabola cu bogatul nemilostiv, care nu slujea decît stomacului său, care nu credea decît în petreceri și în desfătări și săracul Lazăr stă înainte ca o pildă vie de sfîrșitul și de cele ce îi așteaptă dincolo de pragul acestei vieți pe cei asemenea bogatului în cauză.

De altfel, cei robiți pîntecului lor au o viață interioară zbuciumată și de cele mai multe ori aparenta lor „fericire" nu durează mult, luîndu-și adesea plata nesăbuinței lor încă din această viață, cum arată și Cartea Iov, că îmbuibatul „nu va cunoaște pacea lăuntrică... nimic nu scapă de lăcomia lui, de aceea înflorirea lui nu va ține mult" (Iov 20, 20). Ba mai mult, Sf. Apostol Pavel consideră lăcomia închinare la idoli: „Drept aceea, omorîți mădularele voastre — ale omului pămîntesc — desfrînarea, necurăția, patima, pofta rea și lăcomia, care este închinare la idoli" (Colos. 3, 5).

Ca și lăcomia la mîncare, lăcomia la băutură este păcat greu. Beția este abuzul voluntar de băutură alcoolică consumată numai din plăcere, pînă la slăbirea sau pierderea rațiunii. Patima beției este păcat de moarte pentru că din cauza ei se provoacă scandaluri ori crime, suferințe familiei, pagube și mari neajunsuri societății.

Arătînd cum alcoolismul pervertește firea omului, pagubele pe care le aduce vieții sale, Sf. Vasile cel Mare spune: Vinul arde pe bețivi și-i provoacă să bea tot mai mult. Prin băutură curajul devine laș; omul cast nerușinat; omul dreptății și cu bunsimț devine omul nedreptății și lipsit de bun-simț. Bețivul devine instabil, certăreț, schimbător de impresii, mincinos, strigă, face scandal ș.a. Beția este „o băutură a nebuniei, concurs în care prezidează diavolul și al cărui premiu este păcatul".

Alcoolismul produce rele nespus de mari atît individului cît și colectivității. Individului îi slăbește simțul moral, distruge sănătatea trupului și sufletului. În societate tulbură pacea și liniștea familiei, duce la nenumărate fapte antisociale etc. Lăcomia la băutură duce de asemenea la lene.

Îngreuiat cu îmbuibare de mîncare și băutură, desprins din efortul muncii, lacomul este împins la lene, iar prin lene la furt. Lacomul devenit leneș și hoț ia pe ascuns lucrurile străine (furt), ia cu sila și pe față lucrurile altuia (prădăciune), ia lucrurile străine prin mijloace viclene (înșelăciune), vinde cele trebuitoare traiului cu prețuri de două sau mai multe ori mai mari (specula), oprește plata lucrătorilor, trăiește din cerșetorie ș.a. Iată pentru ce Sf. Apostol Pavel numără și furtul printre păcatele care îl lipsesc pe făptuitor de împărăția lui Dumnezeu (I Cor. 6, 18).

Furtul „spurcă pe om" (Matei 15, 20). Sînt considerați furi nu numai cei ce fură, ci și cei ce se întovărășesc cu furii, complicii, pentru că „cel ce se întovărășește cu furul ucide sufletul său și își atrage asupra sa blestemul" (Prov. 29, 24).

Din acest motiv Sf. Ap. Pavel poruncește atît de categoric: „Cine a furat să nu mai fure, ci mai vîrtos să se ostenească lucrînd cu mîinile sale lucru cinstit, ca să aibă să dea și celui ce nu are" (Efeseni 4, 28).

Avînd în atenție păcatul furtului, mereu să ne aducem aminte de cuvîntul de învățătură al Mîntuitorului Iisus Hristos: „Nu vă adunați comori pe pămînt unde molia și rugina le strică și unde furii le sapă și le fură, ci adunați-vă comori în cer, unde nici molia, nici rugina nu le strică și unde furii nu le sapă, nici le fură" (Matei 6, 19—20). Este o chemare la înțelepciune. Bunurile spirituale sînt mai de valoare înaintea celor materiale. Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui să o căutăm mai întîi și toate celelalte le vom dobîndi printr-o muncă cinstită, nepătimașă și dreaptă. Să ne întrecem unii pe alții cu cinstea și nu cu răul, indiferent în ce domeniu de activitate am lucra. Așa vom plini legea lui Hristos, așa vom răspunde unui imperativ al echității sociale al vremurilor noastre.

„Să umblăm — după porunca Sf. Apostol Pavel — ca la lumina zilei, nu în ospețe și în beții, nu întru desfrînare și întru fapte de rușine, nu întru pricine și pismă" (Rom. 13, 13), text care, alături de cele premergătoare, a făcut pe Fer. Augustin să devină dintr-un om dedat petrecerilor un fiu vrednic al Bisericii.

Să fugim deci de îmbuibare sau lăcomia de orice fel, de petrecerile fără de măsură, bineștiind că echilibrul, cumpăna în toate ne asigură o viață demnă, cu folos nouă și societății, și bineplăcută lui Dumnezeu, Părintele nostru ceresc.

Pr. *S. Săsăujan*

Metanoia

„Oricîte veți dezlega pe pămînt
vor fi dezlegate și în cer" (Matei 18, 18)

Într-o noapte
visai
un straniu vis:
O carte
deschisă
peste-un abis.
Era scrisă
cu flori de mai:
un paradis!
Dar ce păcat:
un loc pătat
avea pe scris!
Înfiorat,
îngenunchiai
și cu mult foc
o sărutai
în acel loc.
Și-ndată
rămase locul
fără de pată,
din nou curat.
Și iată,
țesîndu-și jocul,
zorii deșteaptă
un om mirat...

*

În acea zi,
de-un gînd supus,
stam la altar
cerînd de sus
ploaie
de har...
Deodată
aud o șoaptă
transfigurată
de-un foc încins:
„— O, Ceresc Tată,
Maică Curată,
mîntuie, iartă
un suflet trist!
Varsă-ndurarea,
ia-mi întristarea
mare cît marea,
Fiule Crist!"
Era o fată
îngenunchiată,
strălucerată
de-un dor nestins.
Părea un înger
rănit și stingher,
cu ochiul singer,
de cer desprins...
În păr ea
avea noaptea,
stele-n priviri;
În suflet
avea moartea
din pătimiri...
M-apropiai...

*

În acea zi
mărturisi
cu plîns de rai,
șoptind mereu
păcatul greu,
Iar eu
o Deslegai
și-nseninai
cu dulce grai
aprins de muze
ochii ei negri
ca de tăciuni...

*

De-atunci
mă spăl pe buze
cu rugăciuni...

Preot *Tulcan Florian*
Cenaclul literar „Liviu Rebreanu" Ineu

„Domnul mă paște și nimic nu-mi va lipsi" (Ps. 22, 1)

(Continuare din pag. I-a)

că Părintele nostru ceresc nu numai că ne-a adus din neființă la ființă prin dragostea și atotputernicia Sa, ci ne și poartă de grijă, ne „paște" cum zice Psalmistul, ne ajută să ne împlinim în chip deplin destinul pe care El ni l-a hărăzit în lume. „Domnul Dumnezeul tău te învață cum învață omul pe fiul său", citim în Deut. 8, 5. Numărul celor care s-au lăsat călăuziți întru totul de El este desigur imens, începînd cu drepții Vechiului Testament, cu Sf. Apostoli, cu Sfinții Bisericii și toți creștinii adevărați din toate timpurile.

„Dumnezeule cel veșnic, cunoscătorul celor ascunse, cela ce știi toate mai înainte de a se face, tu știi că minciuni au spus ei asupra mea și iată mor, nefăcînd nimic din cele ce au viclenit aceștia asupra mea" (Istoria Susanei 1, 42) — se roagă Susana, hrănită de cuvîntul lui Dumnezeu, în fața falselor acuze ce i se aduceau de doi bătrîni înfierbîntați de pofte josnice, dar știm și aceea că Dumnezeu a salvat-o, dîndu-se la iveală vinovăția acuzatorilor ei, care și-au primit pedeapsa cuvenită.

„Doamne, Împărate atotțiitorule, toate sînt în puterea ta și nu este cine să se împotrivească ție... Tu ai făcut Cerul și pămîntul și toate cele minunate de sub cer... Tu toate le știi, tu știi că eu nu din mîndrie, nici din trufie, nici ca să supăr pe cineva am făcut aceea, că nu m-am închinat lui Aman cel mîndru... Dar eu am făcut aceasta ca să nu dau slavă oamenilor mai presus de slava lui Dumnezeu și nu m-am închinat nimănui fără numai ție, Domnului meu" (Estera 4, 17) — s-a rugat și Mardoheu cel căruia Aman îi și ridicase spînzurătoarea, dar Dumnezeu, care „este scut pentru cei care umblă în calea desăvîrșirii" (Pilde 2, 7), a scăpat și pe Mardoheu cel acuzat pe nedrept, descoperind ticăloșia lui Aman, care a fost spînzurat de stîlpul pe care el îl ridicase pentru Mardoheu, ceea ce, de altfel, s-a întîmplat și cu „cel mai iubit...", care dorea ca tot poporul să i se închine, groaznic păcat, căzînd el însuși în groapa săpată mulțimii.

Astfel de realități îl făceau pe Goethe să exlame: „Progreseze lumea cît de mult, să se dezvolte cunoștințele omenești la cel mai înalt grad, nimic nu va înlocui Sf. Scriptură, baza oricărei culturi și civilizații", sau pe marele filosof E. Kant să spună: „Biblia e comoara mea cea mai scumpă, fără de care m-aș simți nemorocit", ori pe marele scriitor englez Ch. Dickens să arate că „Noul Testament (este) cea mai bună carte pe care a avut-o și o va avea lumea, deoarece îți dă cele mai bune reguli după care se poate conduce o ființă omenească", sau pe profesorul și apoi pe mitropolitul Irineu Mihălcescu să sublinieze că Sf. Scriptură „va răscoli, mingîia și înălța sufletul omenesc cît va fi lumea".

În Epistola sa către Efeseni (3, 8), Sf. Apostol Pavel vorbește de *„bogăția lui Hristos cea nepătrunsă"*, adevăr anticipat de regele David cu 1000 de ani mai de vreme în primul verset din psalmul său 22.

Iisus-Domnul nostru, „Păstorul cel mare al oilor", ne „paște", ne hrănește cu adevărat sufletește prin învățătura Sa, prin pilda vieții Sale, prin harul Său, prin Sf. Taine, prin Sf. Liturghie și alte sfinte slujbe.

Să ne lăsăm deci călăuziți de El, noi toți cei ce credem în El, de orice vîrstă și orice muncă am presta, mai ales acum, în aceste zile de totală reînviere națională, în care este nevoie de multă, de foarte multă lumină spirituală în a ne regăsi pe noi înșine, pe noi cei adevărați, în a ne valorifica toate puterile noastre pozitive spre zidirea unei vieți omenești autentice, senine și luminoase.

Cuvîntul Lui „să locuiască în noi cu toată îmbelșugarea" (Col. 3, 16), împărtășit nouă în sfînta, sobornicească și apostoleasca Sa Biserică, „stîlp și întărire adevărului" (I Tim. 3, 15).

Preot profesor Dr. LIVIU GALACTION MUNTEANU

Lucian Blaga — într-una din poeziile sale — vorbește magnific despre aura ce o poartă în ele aducerile aminte. Astfel, el spune: „Pier lumini și piere laur / Cade frunte, cade drum / Amintirile de aur —/ Numai ele ard sub scrum"/ (Tusculum).

Într-adevăr, aducerile aminte de locurile pe unde ne-am purtat pașii și de oamenii cu care am petrecut sau au avut o influență hotărîtoare în modelarea sufletului nostru, sînt adieri ce înduioșează, dar și înviorează. Îndeosebi, sînt înduioșătoare „amintirile de aur" despre dascălii noștri, care, asemenea magului din basme, ne-au luminat „cărările pribege". Acestora le datorăm recunoștință și le păstrăm vie icoana în sufletul nostru, pomenindu-i cu pietate creștinească, de-a lungul anilor vieții noastre.

Între luminații mei dascăli și ai multor generații de studenți ce se pregăteau pentru slujba spinoasă, dar sublimă a preoției, se numără și meticulosul preot profesor *Dr. Liviu Galaction Munteanu*. Am dat față, prima dată cu el, în toamna anului 1926, cînd, proaspăt bacalaureat, mi-am îndreptat pașii spre Academia Teologică din Cluj, spre a face formele de înscriere. În biroul secretariatului instituției, m-a întîmpinat un tinerel, mărunțel de statură, dar plin de gravitate, care mi-a făcut înscrierea și mi-a eliberat „Carnetul de student". Figura lui de atunci mi-a rămas neștearsă în memorie. Dar abia la deschiderea cursurilor, am descoperit că tinerelul ce făcuse oficiul de secretar, este profesorul titular al catedrei de *Studiul biblic al Noului Testament*, la care — azi — mi se duc gîndurile și inima, cu pioasă cinstire postumă. El m-a inițiat în tainele studiului biblic; substanțialitatea ființei mele interne este rodul — în primul rînd — al profesorului Liviu Munteanu, care mi-a imprimat, mie și celorlalți învățăcei ai săi, cultul muncii severe și constructive. Ca atare, îmi îndeplinesc o datorie fiască de conștiință, evocîndu-i figura de sacerdot și de dascăl, pilduitoare în amîndouă ipostazele.

Este bănean de origine. A văzut lumina zilei în 16 mai 1898, în comuna Cristian, județul Brașov. Școala primară a urmat-o în comuna natală, iar studiile secundare le-a urmat la liceul „Andrei Șaguna" din Brașov. A trăit, în anii tinereții în devenire, în această citadelă inexpugnabilă a românismului tenace, în mijocul valurilor vrăjmașe. Studiile liceale le-a isprăvit la sfîrșitul primului război mondial, în urma căruia trupul țării s-a rotunjit în fruntariile lui firești. În continuare, s-a înscris la Institutul Teologic „Andreian" din Sibiu, pe care, la începutul anului 1919, după vacanța de Crăciun, vroia să-l părăsească, spre a se îndrepta spre Silvicultură. O discuție pe care a avut-o cu profesorul Dr. Nicolae Bălan (ulterior Mitropolit al Ardealului), a fost hotărîtoare pentru rămînerea lui în institut. Îndeosebi, au tras mult în cumpănă cuvintele concluzive ale eruditului dascăl: „Ferice de cel ce nu se lasă amăgit de entuziasmul momentului, descifrînd marile postulate ale viitorului; și vai de acela, care pentru o clipă de bucurie, scontînd cu perpetuarea ei veșnicia, își clădește castele himerice".

După obținerea „Absolutoriului Teologic" la Institutul Teologic „Andreian" din Sibiu, Liviu Munteanu a plecat la Cernăuți, înscriindu-se la renumita Facultate de Teologie din acest oraș. Aici, după prestarea unor examene riguroase, a obținut titlul de doctor în Teologie. În anul 1924, pe bază de concurs, a fost numit profesor la catedra de Studiul Biblic al Noului Testament, la Academia Teologică din Cluj — ctitorită în anul 1924 — prin strădania marelui ierarh al Eparhiei Clujului de atunci, Nicolae Ivan. Ani de-a rîndul, profesorul Liviu G. Munteanu a suplinit — cu deplină competență — și catedra de Studiul Biblic al Vechiului Testament.

Ca profesor, Liviu G. Munteanu proba calități care se cuvine să fie subliniate: mai întîi era de o conștiinciozitate și de o punctualitate desăvîrșite. Nu-mi amintesc să fi absentat sau întîrziat vreun minut de la cursuri. Punctualitatea lui era proverbială. Cursul lui era sobru, de esență, cu informații complete în problemele de teologie biblică. În cadrul lui urmărea să împărtășească cunoștințe și să le aprofundeze, spre a-i deprinde pe studenți cu sensul autentic al învățăturii revelate. La examene, dovedea o exigență deosebită, nefăcînd pogoăminte celor delăsători și certați cu disciplina... Cîntărea cu desăvîrșită obiectivitate și spirit de dreptate pregătirea studenților săi. Era profesorul cu conștiința vie a răspunderii pentru pregătirea temeinică a viitorilor slujitori ai Bisericii. Din profilul lui moral desprindem trei trăsături ce desfinesc pe dascălul, preotul și omul de elită: demnitatea, sobrietatea și onestitatea.

Profesorul Liviu G. Munteanu s-a remarcat, înafară de catedră, și pe teren publicistic, onorînd cu scrisul lui revistele de specialitate. De la el ne-au rămas și o serie de lucrări, care prezintă aceleași caracteristici ce se întîlnesc și în cursurile lui; ele sînt esențiale și de valoare, autorul contribuind — prin tipărirea lor — la îmbogățirea literaturii noastre teologice, cu osebire a literaturii vechi și noutestamentare. Enumerăm lucrările principale elaborate de dascălul nostru iubit: Istoria creațiunii în lumina cercetărilor științifice, Cluj, 1929; Predica de pe munte, Cluj, 1932; Epistola Sf. Apostol Pavel către Galateni, Comentar, 1940; Viața Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, Cluj — 1941; Viața Sf. Apostol Pavel, Cluj — 1942; Viața Sf. Apostol și Evanghelist Ioan, Cluj — 1943; Viața Sf. Apostol Petru, Cluj, 1944, Viața Sfinților Apostoli: Matei, Iacov, Alfeu, Iuda Tadeul, Andrei, Iacov al lui Zevedei, Filip, Vartolomeu, Toma, Simon Zilotul, Iuda Iscarioteanul și Matia, Cluj 1946. Este coautor la Studiul Noului Testament, Manual pentru Institutele Teologice, București, 1954. A rămas de la el în manuscris o lucrare de valoare deosebită: Comentar la întreg Noul Testament (Manuscrisul se găsește în posesia familiei).

Studii la diferite reviste din țară: Viața lui Iisus din punct de vedere istoric; Caritatea și importanța ei pentru păstorirea sufletului; Autenticitatea documentelor revelației divine; Ierusalimul; Ziua Nașterii Mîntuitorului; Minunile Mîntuitorului; Parabolele; Critica Pentateuhului; Revelația divină străveche; Religia Vechiului Testament; Generalități asupra Sfintei Scripturi; Sf. Apostol Pavel — muncitor cu brațele; Învierea lui Iisus; Spre o lume mai bună; Sf. Scriptură; Duhul lumii și Duhul lui Hristos; Atitudinea Mîntuitorului față de Vechiul Testament; Căderea protopărinților în păcat; Lupta împotriva duhului vremii noastre; Jertfa Mîntuitorului în predica Sf. Apostol Pavel ș.a....

Conferințe: Personalitatea lui Iisus Hristos; Iisus Hristos-Omul; Iisus Hristos-Fiul lui Dumnezeu; Iisus în fața liberalismului modern; Biblia și știința, Religia și viața, ș.a.

Pr. Prof. Dr. Liviu G. Munteanu a îndeplinit și funcții administrative: Rector al Academiei Teologice (1937—1947), Rector al Institutului Teologic de grad universitar din Cluj (1948—1952), dovedindu-se un cîrmaci înțelept al celor două așezăminte de învățămînt teologic superior. În anii urgiei horthyste, L. G. Munteanu și-a asumat și responsabilitatea de editor și redactor al minunatei reviste de familie „Viața Ilustrată". Într-o vreme a fost și președintele Consistoriului spiritual al Eparhiei Clujului. În urma desființării Institutului Teologic (1952), a fost încadrat ca paroh în orașul Bistrița, dovedindu-se și în pastorație acelaș zelos slujitor al ortodoxiei. În vara anului 1958, a fost promovat vicar administrativ al Episcopiei Vadului, Feleacului și Clujului. În această calitate, s-a remarcat prin inițiative de interes superior bisericesc, polarizînd în jurul său energii tinere, recrutate dintre foștii săi studenți.

În general, viața dascălului nostru a fost cu seisme, ca a oricărui pămîntean, a avut suișuri și coborîșuri. A avut parte de satisfacții după munca didactică și publicistică, apoi în familia sa, dar a avut parte și de încercări grele, cum a fost pierderea fiicei mai mari Didina, într-un accident din munții Făgărașului, și a agoniselii de o viață, ba ghimpii oamenilor i-au pricinuit răni și de altă natură ajungînd să-și sfîrșească viața în închisoare, fiind condamnat pe nedrept. Dar și nedreptatea care i s-a pricinuit, a întîmpinat-o cu stoicism, împărtășind celor din jur hrană sufletească, îndeosebi bărbăție, atît de necesară celor încercați... Chiar în clipele de restriște, a făcut dovada că dispune de înțelepciune robustă, atribut definitoriu al sufletelor mari...

Plecarea lui pretimpurie din viață ne-a îndurerat pe toți, familie, foști învățăcei și prieteni. Iată de ce se cuvine să-i aducem prinosul prețuirii și neuitării noastre, ca unui dascăl care „slujba și-a făcut-o deplin", excelînd prin îmbinarea armonioasă a cuvîntului propovăduit — de la catedră sau amvon — cu exemplul vieții personale.

Pr. Prof. *Ion Bunea*

Numai despărțiți, numai separați...? Nu există altă șansă?

Creștinii greco-catolici din Transilvania de azi — a căror istorie începe doar la 1698—1700, dată ce i-a răpit de înaintașii lor prin anturaje politicești prea puțin religioase de la sînul Bisericii străbune — nu întrevăd oare astăzi o altă soluție mai bună decît a redeschide această ruptură în Biserica românească?

Chiar așa de distanțați sîntem noi frații din trunchiul aceleiași credințe și neam? Chiar așa mari diferențe sînt între ei și ortodocși încît nu se pot ruga împreună și nu pot să se înțeleagă? Trebuie neapărat să se pedaleze pe discordie? Nu este oare altă soluție decît să fie împărțiți creștinii români ai acestui ținut în două tabere neapărat. Nu e altceva de făcut decît să se creeze tensiuni și să-și întărească fiecare taberele de pe poziție proprie? Oare chiar așa să fie? Să nu existe o cale mai bună, o soluție creștină în momentul de față?

În ce ne deosebim de fapt? În patru puncte cum se stipula în varianta latină a actului unirii și nu în cea românească — despre care istoricul greco-catolic Nicolae Densușianu, ce a descoperit actul originar românesc la 1879 și care spune despre varianta latină că: „avem înainte o traducere din cele mai mișelești și criminale, falsificarea unui document public... pentru a supune poporul român catolicilor și a desființa Biserica română de Alba Iulia...": 1. — Primatul papal, 2. — Azimile, 3. — Filioque, 4. — Purgatorul. Atîta doar iar „din obiceiul Bisericii noastre a Răsăritului nimic să nu se clătească... și toată Legea noastră să stea pe loc..."

Din cele patru puncte de discordie rămîne doar unul de scandal cum recunoștea un preot greco-catolic.

Azimile — o inovație apuseană izolată din sec. VII, generalizată abia în sec. XI nu s-au folosit niciodată la Sfînta Liturghie de preoții greco-catolici, ci doar pîinea dospită așa ca dintotdeauna în Biserica orientală.

Filioque — adaos introdus în simbolul de credință abia în anul 1014 de papa Benedict al VIII-lea, doar de la sfîrșitul sec. XIX a fost introdus în cărțile de cult greco-catolic iar astăzi chiar Biserica romano-catolică a renunțat la această inovație.

Purgatorul o altă inovație ce apare la fer. Augustin (sec. V) fiind pronunțată oficial în Biserica romano-catolică la sinoadele de la Lyon (1274) și Florența (1439) este indirect acceptat în Biserica răsăriteană dar nu ca un loc aparte ci ca o posibilitate a izbăvirii celor mai puțin păcătoși din iad pînă la judecata Universală.

Mai rămîne un singur punct și cel mai spinos în care ne poticnim din nefericire, dar nu este cazul. În papa, în episcopul Romei, în primatul și infailibilitatea lui. Biserica Orientală a recunoscut și recunoaște de fapt întîietatea episcopului de Roma, dar nu primatul absolut, nu supraepiscopatul pentru că Sf. Apostol Petru nu a fost un supra-apostol ci doar „primus inter pares" primul între egali. Și ca dovadă că sinodul apostolic a fost prezidat și de Sf. Iacob (F. Ap. 15, 13; Gal. 2, 9) iar Sf. Apostol Pavel îl mustră pe Sf. Petru pentru fățărnicia comisă (Gal. 2, 11). Iată, nici o pretenție de absolutism sau infaibilitate atît în Biserica Apostolică cît și în Biserica primelor veacuri. Primul mileniu a fost dominat de pentarhie (cele cinci patriarhate: Roma, Constantinopol, Alexandria, Antiohia și Ierusalim). Pretenția primatului va fi una din cauzele schismei de la 1054. Primatul absolut va fi declarat la sesiunea a treia a Sinodului Tridentin (1562—1563), iar în 1870 la Sinodul Vatican I este decretată infailibilitatea papei, lucru ce va produce sminteală chiar în sînul Bisericii romano-catolice, desprinzîndu-se din ea „vechii catolici".

Iată deci singurul punct în care ne poticnim. Aceasta e problema numărul unu, celelalte sînt minore, mărunțișuri aproape inexistente.

În acest sens sînt pe deplin grăitoare și cît se poate de actuale cuvintele unui fruntaș greco-catolic de la începutul secolului nostru, Alexandru Vaida-Voievod. „Cînd noi descendenții semnatarilor actului de uniune, noi în interesul cărora s-au rupt strămoșii noștri de Biserica românească orientală, căutăm să ne dăm seama, ce rezultate au produs iluziile antecesorilor noștri, atunci cu inima frîntă vedem, că răsplata iluziilor și jertfa lor pentru noi nu este decît crîncena deziluzie. Poporul român dezbinat în două tabere: uniți și neuniți suferă și a suferit toate relele ce rezultă din dezbinare. Veleitățile confesionale sînt rău mai mic, dar ura între frați numai cu greu se poate înădușI prin presiunea opiniei publice și există între noi ca un morb cronic, care în tot momentul amenință cu izbucnirea unei crize acute.

Purgatorul, papa, pîinea dospită sau nedospită, purcederea Spiritului Sfînt, cu un cuvînt cele patru puncte ale uniunii să fie oare cauza acestei ure latente? Întrebați poporul, întrebați inteligența noastră laică de ambele confesiuni! Cel mult 1% are ideea despre acele subtilități de natură pur confesională-dogmatică!"

Să fie oare niște termeni liturgici „Spirit" și „Doamne îndură-te" care și în cărțile de ritual greco-catolice doar la 1870, deci la 170 de ani după unire s-au introdus! Să fie oare pomenirea papei la Liturghie, care s-a practicat abia din deceniul al doilea al veacului nostru?

Nu credem fraților că acestea sînt temeiuri ce pretind neapărat despărțirea în două „străni".

Să fim la culmea ironiei cînd o Biserică unită se situează pe o poziție categorică a neunirii cu Biserica din care s-a rupt, cu neamul din care se cade să facă parte?

Este dureros cînd neglijăm interesele propriei noastre familii, cînd acceptăm ruptura și separarea la noi acasă de dragul de a ne uni și înțelege cu străinii.

Să fie aceasta o tentație spre Occident, spre „triumfalismul" Bisericii romano-catolice? Ne putem schimba mama pe considerentul că alta e mai chipeșă, cum ar zice Iorga?

Mulți reclamă incompetența și decadența Bisericii Ortodoxe dar se fac a uita atîtea și atîtea păcate comise în Apus, cu atîtea perioade de declin, unde se pretinde totuși că este infailibilitate. Sub acest aspect cred că e nedemn să aruncăm cu noroi unii în alții.

Reclamă alții aportul cultural al Bisericii Unite în Transilvania și în special nașterea „Școlii Ardelene". Nimeni nu contestă acest lucru dar de ce ni se bagă în seamă și criticile uneori chiar „tari" ale corifeilor Școlii Ardelene împotriva Bisericii Romane, împotriva impasului în care se găsea Biserica Unită. Și apoi în condițiile umile existente, pe marele Șaguna să nu-l observăm? Dar pînă atunci aportul Bisericii străbune din perioada migrațiilor așazisului „mileniu întunecat" cînd ne-a salvat ființa sub scutul munților în fața ropotelor sălbatice ale năvălitorilor să nu-l luăm în considerare? Ar fi obiectiv? Chiar dacă valul slav a lăsat amprente în limbă și în cult nu ne-a rupt continuitatea cu spiritualitatea sud-dunăreană de tip roman adică a Imperiului roman de răsărit cu proveniență „ex toto orbe romano", nu exclusiv de la Roma.

Existența Bisericii greco-catolice este apoi justificată de unii din clericii ei ca o modalitate de unire dintre Biserica Ortodoxă și Biserica romano-catolică. Da, merge ca soluție practică dar nu ca metodă, adică prin răpire, prin presiuni, prin ruperea și învrăjbirea altei Biserici. Cum pot spera greco-catolicii la dezideratul unității creștine, la Biserica cea Una — cum o doresc mulți din Răsărit și Apus — cînd sar peste unitatea și înfrățirea de acasă, cînd într-o singură problemă se poticnesc și nu renunță? Cum își închipuie că se va realiza marea unire a Bisericilor noastre cînd ei sînt categorici în a nu reface unitatea Bisericii locale, între noi frații de același neam și sînge?

Fraților, credința tuturor să urmărească scopul superior înfrățirea în aceeași Biserică și în același neam!

Fraților, mulți ați suferit pentru credința voastră — de ambele părți. Dar toate acestea nu trebuie trecute numai prin prisma proprie, unilaterală, ci avînd vederi mai largi, mai cuprinzătoare, în duhul unității și dragostei Bisericii noastre strămoșești și a neamului nostru românesc.

Fraților, sîntem la un moment decisiv al istoriei — „acum ori niciodată" — să ne debarasăm de ambițiile deșarte, să lăsăm dragostea să lumineze credința căci altfel este zadarnică (I Cor. cap. 13), să încercăm o modalitate de a nu-L împărți pe Hristos (I Cor. 1; 13) al cărui nume îl purtăm, să nu ne separăm în două „străni", să nu tulburăm liniștea parohiilor noastre, să nu creăm animozități între credincioși, să nu comitem acest păcat al despărțirii, al separării și scindării Bisericii și neamului nostru ardelenesc.

Ne legăm cu atîta insistență de cei 250 ani de ruptură? Chiar să nu ne pese de cei 1700 ani de dinainte? Să nu ne pese de marii noștri voievozi și domni, de mănăstirile noastre din Moldova, din Țara Românească, sau de cele 150 din Ardeal care nu mai sînt pentru că generalul austriac Bukow s-a îngrijit să le șteargă urmele cu tunurile pentru a desăvîrși uniația în 1761? Putem fi indiferenți de confrații noștri de peste munți, de cei dintre Prut și Nistru ale căror suflete ard cu un dor nespus să se vadă și ei la sînul Țării și al Bisericii mame, iar noi de acasă să ne despărțim?

Iubiți frați, nu cred că sînt unii care să fie insensibili la toate acestea! Chiar așa de mare să fie ura, chiar atît de puternică ambiția? Poate că totuși a unora numai! Dar a multora nu! Și aceasta iată că o mărturisesc chiar preoți greco-catolici nereveniți și credincioși care cu o înaltă înțelepciune și credință curată pătrunsă de dragoste și realism declară că nu este bine să fim împărțiți. Deci există credincioși, preoți chiar greco-catolici, care se sperie de separare, de împărțire, deoarece nu folosește nici nouă (greco-catolicilor) nici vouă (ortodocșilor). Hristos ne vrea uniți și înfrățiți nu dezbinați!

Propunem tuturor fraților greco-catolici — clerici și mireni — să mediteze la această răscruce a istoriei credinței și neamului românesc și să nu se pripească. Să ne gîndim la acest popor, la tinerii și copiii noștri care au mari lacune în formarea lor religioasă, să nu-i pierdem ori smintim în mărunțișuri. Să fim conștienți că urmașii noștri ne vor binecuvînta ori blestema de felul cum demarăm azi istoria și apoi mai presus de toate să ne gîndim că Dumnezeu ne va judeca faptele noastre.

Pentru aceasta propunem un dialog sincer, o conlucrare reciprocă, nu o denigrare, atît la nivel ierarhic cît și de jos! Să nu lăsăm ca animozitățile să prindă rădăcini. Să fim maleabili și sinceri unii cu alții. Să nu încercăm să ne evităm, să ne descotorosim unii de alții! Să încercăm să fim ca frații împreună și trebuie să reușim!

Să ne rugăm, să postim, ca lucrarea noastră să fie făcută după vrerea lui Hristos cu credința curată pătrunsă de duhul dragostei și unității!

Dumnezeu să ne ajute!

Pr. ort. *Vasile Borca*
Pr. greco-catolic *Vasile Trif*

XENOPOL-RIRIA

Fiind încă în primele clase de liceu, la Arad, mă minunam de impunătoarea clădire a Palatului Cultural, situat pe malul Mureșului. În ore de recreație mă plimbam, ori citeam cîte o carte pe băncile celor două parcuri împrejmuind fastuoasă acea clădire unde peste cîtăva vreme aveam să devin fervent cititor. Mai apoi, chiar funcționar. Vorba e de biblioteca Palatului Cultural, pe care, iată, aici și acum, după atîția ani, mă străduiesc a o evoca. Dar mai înainte, firește, voi da prioritate unor nume de mare prestigiu, care au premers cu mult-mult înaintea chemării în amintire de acum. Mă gîndesc cu deosebită venerație la Perpessicius, puțină vreme profesor la Arad, și-i alătur pe George Enescu, concertînd în sala de perfectă acustică. Ambii s-au pronunțat în termeni elogioși privind Palatul Cultural.

Voi fi iertat, oare, să mă încolonez unor atari nume mari din istoria culturii românești?... Deci, cum spuneam mai sus, ajunsesem, pentru scurt timp, funcționar la aceea bibliotecă. Asta, prin 1939. Mă simțeam cît se poate de bine în atmosfera de liniște a cărților, turburată uneori plăcut, nu-i vorbă de valurile rîului izbind, ca în *Veneția* lui Eminescu, pereții severi. Rafturi peste rafturi. Unul, mai ales din ele, îmi ține trează memoria: plin de la un capăt la altul de opera lui Voltaire. Tomuri voluminoase legate în piele albă de vițel. O secție, sau bună parte din cărți, o forma *Biblioteca A. D. Xenopol*. Zilnic, cerînd astfel slujba, deschideam și închideam ușa albă, înaltă.

Riria nume de poetă a Coraliei, soția lui Xenopol, își petrecea verile la Lipova, stațiune nu departe de Arad, vestită prin „apa acră" curgînd, captată, de secole. Abia îmi potrivisem chipul cu șnur de argint, deci, într-a întîia la liceul „Moise Nicoară" din Arad, cînd, bolnăvicios, mama, țărancă, m-a dus la băi, la Lipova. Să mă „întram". Înconjurînd un frumos pavilion, parcul îngrijit farmacie, îmi arăta pentru orientare, mici tăblii scrise. Una din ele era botezată „Aleea Riria". Că am văzut-o pe Riria, nu aș putea să jur cu mîna la inimă. Sigur este, că pe una din cărărui admiram mersul tacticos al lui Ioan Lupaș, ministru al sănătății. Copil de sat, de la coada vacii, nu mai văzusem pînă atunci, pe cel mai mare dregător al Statului. Imediat după Împăratul. Riria uneori, duminicile, din stațiune se repezea pînă la Arad. Făcea drumul, presupun, cu vestitul „tramvai electric", atît de la îndemînă mie, mult mai tîrziu, spre a-l vedea pe Emil Monția, să-l aud cîntîndu-și la vioară noua compoziție. Pe meșterul șirian, fost prieten cu Slavici, îl admiram pentru astfel de îndeletniciri, dar și pentru faptul că îmi umplea paharul, cu arome aduse din „podrum". Riria, sînt încredințat că a folosit duminicile la Arad, pentru a dona cărți Palatului Cultural. Soțul murise în 1920. Iată ce spune ziarul „Românul" din 9 iunie 1929, în cadrul articolului de fond *Gheorghe Coșbuc și A. D. Xenopol*... „După moartea sa (n.n. A. D. Xenopol) venerabila văduvă a marelui dispărut, a lăsat Palatului Cultural din Arad, vasta bibliotecă a fostului său soț". Acelaș ziar, de duminică 16 iunie 1929, publică pe două coloane solemnitatea dezvelirii statuilor ce avuse loc, prezenți un reprezentant al guvernului, al instituțiilor culturale. Anume am căutat în asistența publicată în ziar, prezența Ririei. Nu am găsit-o. În schimb e însemnată „doamna Coșbuc". Autorul amînduror statui — Coșbuc și Xenopol — este tînărul sculptor Gheorghe Groza, preferat lui Romul Ladea, a cărui lucrare a fost găsită bună, de Comisie, spre a fi ridicată pe soclu în fața Palatului. Incontestabil, realizată net superior emulului său. Riria s-a pronunțat pentru Gheorghe Groza, găsind chipul soțului, mai „senin". I s-a dat cîștig de cauză. Cred că „ciorovăiala" i-a produs indispoziție. Astfel s-ar explica lipsa ei de la solemnitatea grandioasă a dezvelirii. Ladea nu a rămas în pagubă. Lucrarea se află și acum la muzeul din Arad.

Riria, un prea frumos nume, întocmai ca Zulnia, mama lui Iorga, cît de bine le stă pe coperta unor cărți poezie! În ce privește pe cea dintîi, titlurile nu le transcriu pe cele știute, de la Academie, ci de pe mormîntul de la Bellu, cum treci puțin de capelă, la stînga. Vezi, la căpătîi, o tablă de marmură albă cu inscripția:

A. D. Xenopol (1847—1920); *Coralia Xenopol Riria*

Pe lespedea de bronz, desenată o clădire stil elenic, și, începînd chiar de la fronton descifrezi ușor strofa:

Maestrului: *Maestre, în tot gîndul tău, / Găsit-am nemurire, / Și eu m-am înălțat mereu / Spre sfînta ta iubire.* (Riria)

Mai jos, tot pe lespede, gravate titlurile: *Istoria Românilor, Cuza Vodă, Teoria istoriei*, ca, mai la o margine să vezi cizelate rafturi pe cotoare cu inițialele *A.D.X.* Urmează din opera poetei *Limiah și Nicovara, Cînturi vechi, Cînturi noi, Ultima rază din viața lui Eminescu, Chiajna și Ion Vodă cel cumplit.*

Vegheat de o candelă pîlpîind o flăcăruie, tot acest ansamblu de texte sepulcrate, se încheie cu epigraful:

Ririei: *Cum vrei tu oare să-nțeleg / Atîta fericire, / Căci în neant eu am trăit, / Pana ce tu mi-ai hărăzit, / Duioasa ta iubire* (Maestru)

(Continuare în pag. a 4-a)

Petre Pascu

Protopop stavrofor Gheorghe Secaş

A văzut lumina zilei în comuna Răhău, județul Alba, la 28 februarie 1904. Mama sa, Ileana Secaş a fost fiica dascălului Benescu, tatăl, Petru Secaş a fost plugar. A fost cel mai mic din cei 6 fraţi. Romul, întîiul fiu a dispărut pe frontul din răsărit al primului război mondial, cinstindu-i-se memoria pe monumentul eroilor din centrul satului. Mama sa, femeie energică a condus obştea ca primăriţă în acele vremuri, bucurîndu-se de respectul şi încrederea consătenilor.

La 6 ani a fost dus la şcoala din sat, fără a fi înmatriculat, pentru a învăţa scrierea românească. La 7 ani a fost înscris la şcoala de Stat din Sebeş Alba. A terminat cele 4 clase primare ca premiant absolut. A trecut apoi la gimnaziul săsesc din acelaşi oraş învăţînd şi realizînd performanţe şcolare maxime. Venind zorii României Mari s-a înscris la Liceul Aurel Vlaicu din Orăştie. L-a terminat ca premiant de onoare. Asemeni mamei marelui Mitropolit Andrei Şaguna, Mama Leană l-a îndrumat pe fiul său Gheorghe de la 6 ani, din etapă în etapă spre chemarea preoţiei. Strădania sa n-a fost zadarnică. Luîndu-şi strălucit „Maturа", tînărul se înscrie la Sibiu la „Academia teologică Andreiană". În timpul studiilor se impune, astfel că este remarcat de tînărul pe atunci — Mitropolitul Dr. Nicolae Bălan —. Absolvind strălucit studiile teologice, marele ierarh îl trimite la studii la Strasburg, în Franţa. Aici studiază la Facultatea de Teologie catolică, urmînd şi cursuri la Filologie. În cei trei ani, a studiat cu pasiune, a devenit preşedintele Asociaţiei Studenţilor Români din Strasburg. În cadrul acestei asociaţii care purta numele savantului Nicolae Iorga, a organizat festivalul român pentru comemorarea celei de-a zecea aniversări a României Mari. În paginile presei locale din 10 mai 1929, a publicat articolul „52 de ani de Independenţă" plasînd în cadru istoric această comemorare.

După luarea licenţei la Strasburg, a revenit la Sibiu. Aici este încadrat la Institutul Teologic Andreian, predînd omiletică şi morală. Primeşte Taina Preoţiei. Se căsătoreşte cu Virginia-Eleonora Dordea, nepoata directă a lui Ilie Măcelar. Marele Mitropolit Nicolae Bălan îl trimite să studieze la Atena. După cei doi ani de studii la universitatea din Atena, revine la Sibiu. Devine preot al catedralei ortodoxe, continuă cursurile la Facultatea de Teologie. Cercetează manuscrise vechi aflate la biblioteca profesorală a Academiei teologice „Andreiane".

Participă la al IV-lea SOBOR misionar ortodox român de la Chişinău din 29 oct.—1 noiembrie 1933. Pînă în 1940 va preda religia şi la Liceul Gheorghe Lazăr din Sibiu. A propovăduit cuvîntul Domnului în Revista Mitropolia Ardealului. A fost redactor

al „Luminii satelor". Permanent a scris la „Telegraful Român". A fost un preot cărturar cu o fierbinte activitate publicistică. Făcea turnee de conferinţe religioase în calitate de consilier misionar al Mitropolitului Bălan, militînd ardent contra răspîndirii sectelor, proiectînd filme cu conţinut biblic. A comparat necontenit textele Bibliei, nedespărţindu-se de ediţiile greceşti, latine, ebraice, franceze, germane. Un exemplu al acestui permanent comparatism s-a concretizat în redarea corectă a textului liturgic: „Ridicaţi porţi pragurile voastre, să intre Împăratul Măririi". (Vezi articol în Mitropolia Ardealului).

Între 1941 şi 1943 a fost preot militar. A trăit experienţa dură a frontului. Înainte de Stalingrad a fost numit de Mitropolitul Nicolae Bălan din nou consilier, la Arhiepiscopie la Sibiu. Alături de marele ierarh a condus „Oastea Domnului". În testamentul său, Mitropolitul Nicolae Bălan scrie: „Vrednicului şi inimosului consilier pr. Gheorghe Secaş să-i fie lăsată conducerea Oastei Domnului" căci aceasta în mîinile sale va aduce mari servicii Ortodoxiei".

Cît a fost consilier bisericesc a coordonat permanent „Îndrumătorul bisericesc". Pe lîngă articole precum „Rugăciunea", redacta la zi îndrumările tipiconale.

A apărat ortodoxia românească din toată fiinţa. A luat cuvîntul la conferinţa de la clubul „Independenţa" din martie 1959, la discuţiile pe marginea expunerii prof. Popescu-Neveanu, apărînd cu demnitate credinţa românească. Au fost de faţă profesori şi studenţi de atunci ai Institutului Teologic Sibian. Urmare a acestei luări de cuvînt a fost fatul că i s-a impus în 1962 retragerea din funcţia de consilier arhiepiscopesc. S-a retras paroh la biserica Sf. Nicolae din cartierul sibian Lazaret. Aici a păstorit, predicînd neobosit Evanghelia lui Hristos peste 17 ani.

A scris toată viaţa. În 1931 a tipărit la Sibiu cartea „... Toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm. În 1937 publică în colecţia „Popasuri duhovniceşti" cartea „În şcoala suferinţei creştine". Alte titluri tipărite: „Ce este Biblia?", „Taina Mîntuirii". „Ce este Biserica?", „Din viaţa mucenicului Gheorghe", „Păşune duhovnicească", „În şcoala dragostei lui Iisus".

În anii 1958—59 a tradus din limba germană cartea preotului I. H. Ingraham „Vlăstarul din casa lui David" — „Trei ani în Sfînta Cetate", 205 pagini bătute la maşină. Spera să ajungă ziua să o vadă tipărită. A tipărit multe broşuri pe teme religioase, din istoria bisericii, articole monografice despre mari teologi contemporani. Lasă în urmă un jurnal în 12 caiete. Lasă un sertar cu predici organizate tematic. N-a încetat pînă în ultima săptămînă de viaţă să citească sfintele cărţi. Avea disciplină a studiului pe care a cultivat-o toată viaţa.

A fost modest, cultivînd discret milostenia. Tot ce a avut a împărţit săracilor. Mărturie, sînt multe familii din Sibiu pe care le-a ajutat material din puţinul său.

A trăit o viaţă în slujirea Bisericii străbune, a apărării Ortodoxiei româneşti prin pasiunea neobosită pentru predică, prin cuvîntul scris şi vorbit.

Prof. *Mariela Nistor*
născută Secaş

OMAGIU ŢĂRĂNCII ROMÂNE

Tu, fiică umilă a neamului românesc, a pămîntului acesta îmbrăţişat de ape şi înşurubat în Carpaţi, tu, ţărancă română, Mărie, Ană, Stancă, Ioană, Rodică, Smarandă, Ileană... — tu, pruncă încredinţată aşa sau altfel lui Hristos în scalda purificatoare din cristelniţe şi în sfinţenia altarelor străbune, tu care ai apărut şi te-ai stins neştiută, cu nume dar anonimă, îmbrăcată doar în propria ta umbră acolo sub streaşina veacurilor ca să nu rămînă pentru urmaşi nici măcar urma tălpilor tale, nu cumva să se impiedice de ea, tu, soră a necazurilor, logodnică a tăcerii, mireasă a amorului, tu, istovită ţărancă română, bine meriţi astăzi mai mult decît oricînd însemnele aurite ale cinstirii noastre. Îţi tragi sfioasă colţul năframei la gură ca să-ţi ascunzi un suris firav şi îndoielnic: „Lasă-mă, domnule, pămîntului să ne-adune... Sînt o biată femeie neştiută de nimeni... Ba, să nu păcătuiesc, unii îşi mai aduc aminte cînd şi cînd de mine dacă-mi găsesc ceva ce am ţesut ori am cusut... Despre ţesăturile şi cusăturile astea mai zic cîte ceva, e drept, frumos... Cît despre mine...Am făcut şi fac şi eu umbră pămîntului... Lasă-mă în lumea umbrelor..." Aşa parcă te-aud.

Un iscusit minuitor de condei a rostit acum 50 de ani în faţa învăţaţilor ţării o minunată „laudă" a bărbatului tău, a ţăranului român. A spus că el a fost şi a rămas păstrătorul fiinţei curate a neamului şi a limbii pe care a moştenit-o, că el a bătut pietrele de hotar ale întinsului ţării, că a coborît de Dumnezeu în adîncul sufletului său ca să-i plămădească legea românească.

Şi tu, ţărancă română, erai cuprinsă în această laudă. Pe cît îmi stă în putinţă lasă-mă să te desprind puţin din ea. E greu pentru că vreau să-ţi vorbesc pe limba ta ca să mă înţelegi uşor, fără casnă. Cinstirea asta merge numai către tine, numai pe tine vrea să te dezmierde, numai tu să o simţi, bună şi trudită ţărancă română.

Te-ai ivit din negura veacurilor în bordeie crescute din pămînt precum muşuroaiele cîrtiţelor, te-ai ivit palidă ca iarba pîrjolită de arşiţă. Ai supt piept veşted, vlăguit, dar învelită în priviri calde, duioase, în care n-ai văzut decît lumina dragostei, nu şi zbuciumul gîndurilor înlăcrimate de norii amărăciunii. Plîngeai cînd simţeai pieptul sec, dar uitai de foame cînd erai aşezată să adormi şi ţi se îngîna somnul şi obosit, ca o sfîrseală dulce, „nani, nani, puiu mamii". Te-ai ridicat apoi copăcel şi ai ieşit în faţa bordeiului, frecîndu-te la ochi uluită şi copleşită de culorile şi minunăţiile firii. Ai luat în palme ţărîna de sub tălpile tale şi ai privit-o uimită şi înfiorată, simţind parcă în grăuntele ei fiinţă din carnea şi oasele înaintaşilor tăi.

Te-au învăţat bunica şi mama că acolo sus, dincolo de soare şi de stele, este Cineva care priveghează. Cînd va sosi ceasul El va ridica peste lume cumpăna dreptăţii, şi oamenii care veneau în goana cailor plesnind din bice, vor pieri. Şi într-o zi, ai simţit că-ţi îmboldeşte pieptul şi că-ţi strălucesc ochii cînd un Ion din vecini îţi încrucişa calea. În ziua în care a venit la ai tăi şi le-a cerut să te lase ca să faceţi împreună un bordei nou, ţi-ai adus aminte că în copilărie mai şi zîmbeai...

Şi ai avut şi tu copii, băieţi şi fete, unul după altul, dar mulţi ca să-ţi rămînă măcar o parte pe pămînt, nu sub glie. Ţi-ai rupt de la gură ca să le ajungă lor şi să-i poţi păstra. Ai trudit la rîndu-ţi hămesită şi istovită ca să aibă ei măcar un grăunte de răsfăţ de la viaţă. Şi într-o zi Ion al tău şi-a luat coasa şi s-a dus. Ai văzut apoi casele cele mari în flăcări şi ai crezut că a sunat ceasul dreptăţii. Dar Ion nu s-a mai întors, bordeiele au fost făcute una cu pămîntul şi tu ţi-ai scăpat copiii fugind în pădure. Te-ai chinuit apoi să-ţi faci alt bordei, dar cînd să-ţi fie copiii de ajutor ţi s-au luat băieţii la oaste şi nu s-au mai întors nici ei. Nu mai aveai lacrimi, ochii îţi erau seci cînd i-ai ridicat către cer a blestem. Inima însă nu te-a lăsat să-l rosteşti. Ai găsit acolo în ea mîngîierea Celui răstignit pe cruce şi blînda Lui binecuvîntare ţi-a dat tărie. Auziseşi de moaţa Pelaghia şi de moldoveanca Vitoria, dar ţi-ai spus că ele prea s-au purtat ca nişte bărbaţi ca să fie femei adevărate.

Ţi s-a dat pămînt şi te-ai legat de el cu rîvnă şi hărnicie. A venit însă blestemul roşu şi ţi l-a luat. Tot ce strînseseşi în gospodăria ta a început să se risipească. Gurile flămînde strînse în jurul mesei te rugau, adesea plîngînd, să le pui ceva dinainte. Te-ai dus să faci zile-muncă, dar din rău ai dat în mai rău. Istovită te aşezai seara să adormi, după ce îngenuncheai în faţa icoanelor cu copiii lîngă tine ca să ceri mila şi îndurarea Domnului, ocrotirea şi sprijinul Maicii Lui. Copiii se linişteau, dar somnul tău se chinuia în volbura gîndurilor. Te frămînta necunoscutul zilei care urma, te răsucea şi te înfricoşa. Ce bine că ei dormeau. Nu-ţi puteau vedea lacrimile, nu-ţi puteau auzi sughiţurile. Doamne, Doamne, cum mai poţi răbda blestemul?

Şi Dumnezeu te-a ascultat, amărîtă ţărancă română. N-a mai răbdat. Ţi-a dat aripi de înger să zbori senină în întîmpinarea şi cinstirea strălucitoarei Sale întrupări. Te-a desferecat din obezile silniciei şi ţi-a înflorit nădejdile. A coborît mîngîietor lîngă tine să te alinte şi să-ţi umple pieptul de lumina Lui.

Iată, a sosit primăvara. După patimi vine învierea. Pămîntul îţi zîmbeşte, sfinţenia lui te cheamă. Risipirea gospodăriei tale încetează, puterile familiei tale cresc pentru că dragostea şi înţelegerea de la temeliile ei nu mai sînt tulburate de hăiturile roşii. Mîngîie-ţi uneltele care ţi-au bătucit palmele, împodobeşte-ţi casa, îndestulează-ţi copiii şi-i creşte sănătoşi şi voioşi, cu nemărginită încredere în puterea şi ajutorul lui Dumnezeu, în credinţa sădită în tine de părinţii şi moşii tăi. Destul ai trăit rînd cu rînd, femeie din femeie, prea destul ai trăit umilită, ştearsă, amărîtă şi neştiută de nimeni. E vremea să ridici capul, biată ţărancă română, e vremea să-ţi înseninezi ochii, tu Precistă a sufletului românesc.

C. Dragoman

Avram Iancu în tradiţia poporului român

Avram Iancu este unul dintre cei mai reprezentativi eroi ai neamului nostru. El este o figură trecută în tradiţia poporului, alături de Horia şi alţi fii ai moţilor. Scriind despre Avram Iancu autorul Florian Dudaş (Timişoara 1989 p. 330) îşi grupează materialul în trei capitole mari: Iancu omul, Revoluţionarul, Martirul. În capitolul întîi tratează despre copilărie, adolescenţă şi anii de studii ai lui Avram Iancu. Capitolul al doilea are următoarele titluri: Primăvara libertăţii. Tribunul poporului, Cetatea din munţi, Războiul naţional, Luptele de la Abrud, Lupta de la Fîntînele, Sfîrşitul revoluţiei, Oamenii libertăţii, Transilvania, Ţara Românească. În capitolul al treilea grupează materialul în aliniatele intitulate: Răsplata imperială, Craiul şi împăratul, Umbra lui Iancu, Sfîrşitul.

Pentru actualizarea prezenţei lui Avram Iancu în mijlocul nostru menţionăm că potrivit datelor furnizate de autor, Avram Iancu s-a născut în comuna Vidra de Sus în anul 1824. La şcoala situată în hotarul crîngului „Pe Tîrsă", a învăţat azbuchiile şi numerele, să scrie şi să citească. După puţintică instruire din Vidra, a fost trimis la şcoala primară din satul Neagra, sat vestit prin şcoala sa. A învăţat foarte bine. La examenul de absolvire fruntaşii din partea locului, încîntaţi şi mulţumiţi peste măsură de răspunsurile elevului Iancu, l-au cinstit cu cîţiva galbeni. Mai departe a urmat şcoala la Cîmpeni, unde a fost găzduit la fruntaşa familie Şuluţiu. După terminarea şcolii din Cîmpeni se înscrie la Gimnaziul din Zlatna, cu limba de predare latină. Urmează apoi liceul din Cluj şi se hotărăşte să devină avocat. La facultatea de drept a avut contemporani pe tribunii: I. Axente Sever, Iacob Bologa, Enea Hodoş, Iacob Mureşan, Aron Pumnul, Iosif Sterca Şuluţiu ş.a.

A devenit apoi cancelist, practicant de avocat în Tîrgu Mureş, unde, prin făptura sa impunătoare, prin cultura şi calităţile sale, devine cea mai distinsă personalitate. A fost unul dintre organizatorii Adunării de la Blaj din 1848 şi conducătorul revoluţiei din 1848 din Transilvania. Îndurerat de insucces şi înşelat de împăratul de la Viena, în privinţa libertăţii românilor, moare în septembrie 1872 la Baia de Criş în vîrstă de 44 ani.

Ultimele lui cuvinte au fost: „Dragii mei să ţineţi unul la altul că atunci veţi fi tari... Cînd voi muri să nu mă duceţi în satul meu natal Vidra de Sus, ci să mă îngropaţi la umbra Gorunului lui Horia, că aici mi-a fost mie mai drag în viaţă" (p. 283).

Însemnul funerar al eroului e simplu, precum modestă i-a fost şi viaţa. Pe crucea mormîntului său scrie doar: „Avram Iancu, avocat şi prefectul Legiunilor române 1824—1872".

Aşadar pe Avram Iancu nu-l preocupa interesele sale personale. Prin eroismul său genetic Iancu s-a lăsat profund preocupat de soarta neamului său, de prăpastia ce despărţea pe semenii lui de lumea avută. Cu prilejul unei întruniri Iancu a afirmat că „drepturile istorice trebuie să se răstoarne în faţa drepturilor umane". De aceea el nu era preocupat atît de dorinţa de a deveni avocat ci mai degrabă de a desrobi poporul „să ţip iobăgia", cum se rostea el. Cînd în 1848 flăcările revoluţiei învăluise Europa, Avram Iancu, asemenea lui Nicolae Bălcescu, se dărui cu trup şi suflet cauzei poporului şi scăparea poporului de zilele fără număr de muncă obligatorie şi gratuită pe moşia grofilor. La Adunarea de la Blaj, din 1848, Iancu sosi însoţit de 10.000 de moţi, organizaţi în cete şi disciplinaţi milităreşte. Înfăţişîndu-se mulţimii Iancu a zis: „Hristos a înviat! Libertatea a înviat!" Întors în Munţii Apuseni a pregătit organizarea şi înarmarea românilor, a vestit desfiinţarea iobăgiei şi că păşunile domeniului fiscal au intrat în posesiunea ţăranilor. Invitat înaintea Comisiei de judecată Iancu nu s-a prezentat ci s-a retras în munţi pregătind rezistenţa după principiile militare romane". El organizează planul mobilizării generale împărţind Transilvania în 15 prefecturi conduse de prefecţi cu atribuţii militare şi administrative, toate sub comanda Craiului, cum îi zicea poporul.

Mişcarea de eliberare a românilor s-a întins peste întreg Ardealul. S-au dat lupte grele cu mărunţele tunuri de lemn, dar cu un curaj şi cu o nădejde mare.

Concomitent cu desfăşurarea războiului naţional organizarea Transilvaniei ca „ţară românească" a reprezentat, în lumina programului Revoluţiei, dorinţa şi vrerea întregului popor de pe acest pămînt.

Tradiţiile privind desfăşurarea Revoluţiei sînt numeroase. Ele toate invocă rolul conducător al lui Avram Iancu.

Odiseea martiriului este ceea ce s-a păstrat mai de preţ în tradiţia poporului. Amintirea lui Avram Iancu este şi azi vie în Munţii Apuseni. În lumina acestor amintiri Vidra e un Olimp, Ţebea un altar, iar muntele templu sfînt. Credinţa aceasta defineşte adevărul că Ardealul s-a păstrat în ale lui, în cele originale, numai printr-o rezistenţă dinăuntru a fiinţei naţionale.

Viaţa lui Avram Iancu „cel mai mare şi mai vestit fiu al Munţilor Apuseni", a fost o preocupare îndelungată şi asiduă a lui Florian Dudaş. Prin silinţele dînsului cunoaştem multe detalii inedite din viaţa eroului. Citäm doar: Tatăl lui Iancu (1972), Predica rostită la înmormîntarea lui Avram Iancu (1988), Zarandul.

Cartea de care ne ocupăm constituie un frumos act de eroism din istoria dezrobirii noastre. Din carte rezultă că Avram Iancu aparţine poporului nostru însetat de libertate, dar tot aşa de mult aparţine el şi generaţiilor europene care au crezut cu putere în biruinţa ideilor mari. Cartea în relief dinamica spirituală şi naţională a poporului nostru. Scrisă cu puterea de a răscoli istoria, cartea intră în patrimoniul lucrărilor de mare valoare.

Pr. prof. *Nicolae Neaga*

XENOPOL-RIRIA

(Continuare din pag. a 3-a)

Citind, acolo la mormînt, mă duceam cu gîndul la catrenul ticluit de Xenopol pentru Eminescu, pe care într-o zi îl căută la domiciliu. Spre marea lui dezolare, nu l-a aflat acasă. A scris, atunci, pe un bilet lăsat la uşă, următoarele:

Neuitatu-te-am, / Căutatu-te-am, / Negăsitu-te-am, / Mult doritute-am (Xenopol)

Cît îi va fi plăcut lui Eminescu strofa, devenită mai apoi celebră! Singur, în hohote de rîs, minunîndu-se de ingenios formulatele versuri în forma lor arhaică. Era acel bilet lăsat la uşă, ca o inscripţie la intrarea într-un Lapidarium.

Şi, erau cuvintele acelea de profundă afecţiune, de prietenească admiraţie, pare că prefigurarea unui gînd, şi anume, acela de a edita un volum *Eminescu*. Fapt împlinit. Un volum de premergere în materie de editare a Poetului nostru naţional.

O INTERPRETARE GREŞITĂ

În suplimentul „Lumea creştină" din 18 februarie 1990 al ziarului „România liberă", a apărut un articol intitulat: „CA TOŢI SĂ FIE UNA".

Întrucît articolul respectiv a dat naştere la anumite interpretări ambigue şi greşite, ţin să precizez că într-adevăr n-am fost prea explicit în formularea unor idei, ceea ce a putut duce la aceste interpretări nedorite. Eu am căutat să pun în lumină doar ideea de păstrare A UNITĂŢII DE NEAM ŞI DE CREDINŢĂ ORTODOXĂ STRĂMOŞEASCĂ, de care avem nevoie astăzi mai mult ca oricînd.

Recunosc că am prezentat greşit atitudinea preoţilor care au revenit la Ortodoxie în 1948. Adevărul este că în tot decursul istoriei neamului nostru, deci şi în perioada 1701—1948 întreg poporul nostru a mărturisit aceeaşi credinţă a Răsăritului avînd exact acelaşi cult bizantin, lucruri atît de bine subliniate în lucrările istorice ale lui Petru Maior şi ale altor cărturari transilvăneni.

Poporul însuşi a înţeles că nu există diferenţă de doctrină şi de ritual între ortodocşi şi uniţi. Singura învăţătură care ne-a separat — într-un fel — a fost acea despre primatul papal.

Eu însumi fac parte dintr-o familie care a revenit la Ortodoxie în 1948; am păstorit două parohii revenite (Sardu şi Botiza). În această situaţie mi-am putut da seama foarte bine, atît din mediul familial al satului în care m-am născut şi am copilărit, cît şi din activitatea pastorală pe care o desfăşor de aproape două decenii că, credincioşii noştri au dorit reîntregirea Bisericii, că sînt împăcaţi sufleteşte, de unitatea noastră în credinţă şi că nu doresc să se mai ajungă la vrajbă şi dezbinare.

Revenind la credinţa strămoşească în 1948, preoţii de atunci n-au încălcat nici un jurămînt, pentru că n-au făcut altceva decît să revină la credinţa cea „UNA" pe care a mărturisit-o întreg neamul românesc de pe ambele versante ale Carpaţilor, de la formarea sa ca popor creştin pînă în 1701. Împreună cu fraţii lor vechi ortodocşi au desfăşurat UN APOSTOLAT CU ADEVĂRAT EVANGHELIC ÎN SLUJBA UNICULUI IISUS HRISTOS, MÎNTUITORUL LUMII, DUPĂ PILDA PE CARE NE-AU OFERIT-O APOSTOLII SĂI LA VREMEA LOR.

Toţi şi-au slujit cu dăruire neamul şi credinţa strămoşească, fapt pentru care ne aducem prinosul nostru de recunoştinţă.

Preoţii de astăzi, avem misiunea sfîntă de a păstra unitatea pentru care s-a rugat Mîntuitorul Iisus Hristos în grădina Ghetsimani. În felul acesta vom veni în întîmpinarea aspiraţiilor poporului nostru drept credincios care doreşte LIBERTATE, UNITATE DE NEAM ŞI DE CREDINŢĂ, BUNĂ ÎNŢELEGERE ÎNTRE FIII ACESTEI ŢĂRI, ROMÂNIA LIBERĂ.

Pr. *Isidor Berbecar*

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACŢIE: Dr. *Antonie Plămădeală*, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Arhid. prof. Dr. *Aurel Jivi*, redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu*; Arhid. *Ezechil Oancea*, tehnoredactor; Pr. *Vartolomeu Constantinescu*, corector.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA", sectorul export-import presă P.O. Box 12-201, telex 10376 presfir Bucureşti, Calea Griviţei nr. 64—66

ABONAMENTUL pe un an: 150 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2. Taxa poştală plătită în numerar Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu | 44.206 |

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Anul 138 Sibiu, 1 aprilie 1990 Nr. 13—14/1990

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

P.S. Dr. SERAFIM JOANTĂ-FĂGĂRĂŞANUL, noul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

Între episcopii şi arhiereii-vicari aleşi în şedinţa Sf. Sinod din 12 februarie a.c. a fost şi părintele Romul Joantă, duhovnic-asistent la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, după ce cu frumoase roade a lucrat ca preot la Pojorta, prot. Făgăraş, apoi la Centrul eparhial din Alba Iulia şi peste 7 ani la Institutul Teologic ortodox Sf. Serghie din Paris, pe de-a rîndul lăsînd în urma sa un „nume bun", după cuvîntul Sf. Scripturi, ceea ce este „mai de preţ" decît orice (Eclesiast 7, 1). Se cuvine să reţinem că la Paris, şi anume în anul 1985, pr. R. Joantă a dobîndit titlul academic de doctor în Teologie, cu teza: „Tradiţia isihastă şi renaşterea monahismului în Ţările Române".

În cadrul vecerniei de sîmbătă 17 februarie a.c., P. Cuv. Sa a fost tuns în monahism, primind numele de Serafim, iar Duminică, 18 februarie a.c., a fost hirotesit întru arhimandrit.

După slujba vecerniei de sîmbătă, 10 martie 1990, în Catedrala mitropolitană din Sibiu a avut loc ceremonia de ipopsihiere a P. Cuv. arhim. Serafim Joantă, în cadrul căreia P.C. pr. prof. D. Abrudan, prorectorul Institutului Teologic Universitar din Sibiu, a dat citire actului sinodal de chemare a menţionatului arhimandrit la rangul de episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, cu titlul de *Făgărăşanul*.

Ceremonia de ipopsihiere, cu cercetarea canonică a candidatului la arhierie, mărturisirea sa de credinţă etc., a fost săvîrşită de P.S. Episcop-vicar Justinian Maramureşanul al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului şi Clujului, P.S. arhiereu-vicar Andrei Mureşanul al Episcopiei Alba Iuliei şi P.S. arhiereu-vicar Ioan Crişanul al Episcopiei Oradiei.

După ceremonialul arătat, P.C. pr. prof. D. Abrudan a rostit un scurt cuvînt de învăţătură, în care, între altele, a explicat credincioşilor prezenţi în număr mare în catedrală semnificaţia slujbei la care au asistat, cuvînt de zidire rostind şi ipopsihiul arhim. Serafim Joantă.

Duminică, 11 martie 1990, catedrala mitropolitană din Sibiu a îmbrăcat o specială haină de sărbătoare, prilejuită de hirotonirea întru arhiereu a P. Cuv. arhim. Dr. Serafim Joantă, catedrala fiind arhiplină de credincioşi, dornici să participe la acest eveniment important din viaţa Arhiepiscopiei Sibiului.

Erau de faţă: dl. ministru al cultelor, prof. Dr. N. Stoicescu, conducerea judeţului şi municipiului Sibiu, conducerea armatei şi poliţiei sibiene, reprezentanţi ai cultelor din Sibiu, reprezentanţi ai presei locale, alţi invitaţi.

A participat de asemenea dl. prof. Olivier Clement de la Institutul Teologic Sf. Serghie din Paris.

Prezentă era de asemenea familia părintelui Joantă, în frunte cu buna şi vrednica sa mamă.

În cadrul Sf. Liturghii, săvîrşită de un mare sobor de preoţi şi diaconi, format din profesori de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, protopopi, colegi şi alţi cunoscuţi ai candidatului etc., hirotonirea întru arhiereu a fost săvîrşită de I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului, P.S. Episcop-vicar Justinian Maramureşanul, P.S. Arhiereu-vicar Andrei Mureşanul şi P.S. Arhiereu-vicar Ioan Crişanul, răspunsurile fiind date de corul mixt al catedralei mitropolitane, condus de P.C. arhid. prof. I. Popescu. Încrestăm faptul că la întrebarea Î.P.S. Mitropolit Antonie: Este vrednic? întreaga obşte din catedrală a răspuns într-un glas: *Vrednic este*, ceea ce de asemenea confirmă bunul nume de care candidatul se bucură în rîndul credincioşilor şi preoţilor noştri.

La sfîrşitul Sf. Liturghii arhiereşti, au luat cuvîntul:

Î.P.S. Mitropolit *Antonie* care, între altele, a subliniat contextul de multiplă înnoire în care are loc acest eveniment, după care prezintă pe noul hirotonit întru arhierie, P.S. Serafim Făgărăşanul, căruia îi dă o seamă de sfaturi pentru munca plină de răspundere care îi stă în faţă, accentuînd îndemnul de a fi „păstorul cel bun", după pilda Mîntuitorului Iisus Hristos, şi „omul lui Dumnezeu", după cuvîntul Sf. Apostol Pavel, în încheiere mulţumind oaspeţilor şi tuturor participanţilor la această festivitate.

Dl. ministru al cultelor, *N. Stoicescu*, care, după ce a citit Decretul de recunoaştere a adus în atenţie rolul extrem de important pe care Biserica îl are în redresarea socială şi morală a poporului nostru, în găsirea liniştii sale lăuntrice în acest moment de refacere a ţării după starea jalnică în care a lăsat-o dictatura, toţi slujitorii bisericeşti avînd îndatorirea de a fi făclii aprinse pentru cei în mijlocul cărora lucrează.

Dl. prof. *Olivier Clement*, care, ca profesor conducător al tezei de doctorat a P.S. Serafim, îl descrie pe fostul său învăţăcel ca foarte zelos spre cele ale lui Dumnezeu, ca pe unul care „arde de focul Evangheliei, meritîndu-şi din plin numele de Serafim-îngerul de foc", subliniind totodată faptul că în Franţa „părintele Joantă a lăsat amintirea unui om de mare credinţă";

P.C. arhid. *C. Voicu*, rectorul Institutului Teologic Universitar din Sibiu, care, între altele, exprimă doriri de mult spor în lucrarea arhierească P.S. Serafim, în numele profesorilor de la Institutul Teologic din Sibiu, al consiliului eparhial, al preoţilor şi credincioşilor din Arhiepiscopia Sibiului.

A vorbit apoi P.S. Episcop-vicar *Serafim* Făgărăşanul, care, plecînd de la cuvintele Sf. Apostol Pavel: „Ci precum într-un singur trup avem multe mădulare şi mădularele nu au toate aceeaşi lucrare, aşa şi noi cei mulţi un trup sîntem în Hristos şi fiecare sîntem mădulare unii altora" (Rom. 12, 4—5), a zăbovit cu deosebire asupra a ceea ce P.S. Sa a numit „această mare minune care se petrece cu noi de fiecare dată cînd ne adunăm împreună ca să „frîngem pîinea" (F. Ap. 2, 46), şi ne împărtăşim cu Trupul şi Sîngele Domnului". „Fac aceasta — a subliniat P.S. Episcop-vicar Serafim Făgărăşanul — din convingerea că o adevărată renaştere spirituală în Biserica noastră, despre care se vorbeşte atît de mult acum după Eliberare şi pe care o doresc toţi oamenii de bine, trebuie să înceapă pentru toţi chiar şi pentru cei mai fervenţi credincioşi, de

(Continuare în pag. a 2-a)

REDACŢIA

Cu prilejul Păresimilor

CUVÎNT DESPRE POST

de sf. Ioan Gură de Aur

Dacă am duce o viaţă căreia cumpătarea duhului i-ar fi izvorul şi pricina călăuzitoare, dacă am da treburilor duhovniceşti toată vremea de care noi avem a dispune, nehrănindu-ne decît cu ceea ce ne este trebuitor pentru a ne susţine puterile şi dedîndu-ne bunelor lucrări, — noi n-am avea lipsă de-a recurge la ajutorul postului. Dar, cum firea omului cade uşor în lîncezeală, se complace în nelucrare şi-n desfătări. Domnul, în părinteasca Sa bunătate, ne-a dat postul pentru a ne tămădui de bolile noastre, pentru a ne smulge din moliciune, pentru a ne slobozi din grijile vremii şi a strămuta osîrdia noastră asupra lucrurilor veşnice...

Cînd cineva este nevoit să mănînce, cînd nu-i este cu putinţă să păzească postul, îi rămîne să facă milostenie cu mai multă dărnicie, să se roage cu mai multă căldură, să îmbrăţişeze cu mai multă rîvnă dumnezeieştile învăţături, căci slăbiciunea trupească nu împiedică de la unele ca acestea. Se poate încă înlocui postul împăcîndu-te cu duşmanii, alungînd din suflet tot gîndul urii. Cel ce face aşa a împlinit cu adevărat datoria postului, a postului pe care, mai presus decît oricare alt post, Domnul îl cere de la noi. Dacă El vrea ca noi să adăugăm postului acestuia o anumită lipsă de mîncare, asta-i pentru ca să punem un frîu cerinţelor cărnii (trupului) şi să ne facem rost de-o unealtă supusă întru îndeplinirea poruncilor lui Dumnezeu.

Dacă noi abuzăm de neputinţele noastre trupeşti pentru a nu primi preţiosul ajutor pe care l-am găsi în post şi pentru a ne lăsa din ce în ce mai mult tîrîţi în lîncezeală, — sîntem, fără să ne dăm seama, duşmanii noştri de moarte. Într-adevăr, dacă postul fără ajutorul faptelor înşirate (mai sus), nu ne este de folos, va fi şi mai rău încă dacă noi trecem cu vederea aceste fapte, atunci cînd sîntem în neputinţă de-a întrebuinţa leacul postului. Aceste reguli, odată statornicite, fierbinte vă rog pe voi cărora sănătatea vă îngăduie trupeştile struniri, să le săvîrşiţi cu tragere de inimă, să faceţi zilnic noi propăşiri în aceste vrednice de laudă şi cucernice deprinderi. „Măcar că omul nostru cel din afară se strică, omul nostru cel dinăuntru se înnoieşte din zi în zi" (II Cor. 4, 16). Postul struneşte trupul, linişteşte şi îmblînzeşte patimile, în timp ce curăţă sufletul dîndu-i mai multă putere şi avînt...

(Din Omilia 10 la Cartea Facerii)

Trad. Pr. *Ioan Suciu-Vinţ*

Învăţătura Mîntuitorului despre Cruce

Învăţătura Mîntuitorului despre Cruce o găsim expusă în Sfînta Evanghelie. S-o cercetăm.

Cînd Mîntuitorul a avertizat pe apostoli despre patimile Sale, atunci Petru I-a zis: „Fie-Ţi milă de Tine, să nu Ţi se întîmple Ţie aceasta" (Matei 16, 22). La aceste cuvinte ale lui Petru, Mîntuitorul a răspuns: „Mergi înapoia Mea, satano! Sminteală Îmi eşti; că nu cugeţi cele ale lui Dumnezeu, ci ale oamenilor" (Matei 16, 23).

De ce Mîntuitorul l-a mustrat aşa de aspru pe Petru? Pentru că Petru încă nu ştia semnificaţia adîncă a Crucii. De aceea, Mîntuitorul — în continuare — învaţă pe ucenici, zicînd: „Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-Mi urmeze Mie". (Matei 16, 24).

„*A se lepăda de sine* înseamnă a nesocoti trupul cu înclinările şi poftele (cele rele), a nu sluji trupului (în dauna sufletului), a nu se robi patimilor. *A lua crucea* este a duce mai departe lepădarea de sine, a omorî cu desăvîrşire patimile şi poftele trupeşti, a fi gata să suferi pentru mîntuirea sufletului orice chinuri şi chiar moartea. Lepădarea de sine şi luarea crucii nu constituie un merit pentru mîntuire dacă nu sînt însoţite de *urmarea lui Hristos*, adică dacă cele de mai sus nu se fac potrivit învăţăturii şi pildei vieţii Domnului nostru Iisus Hristos" (Preot Ioan Mihălcescu: Explicarea evangheliilor duminecale, Bucureşti, 1932, p. 136).

Oare crucea pe care noi trebuie s-o luăm este aceeaşi pentru toţi oamenii? NU! Fiecare dintre noi are crucea sa de purtat, precum hotărăşte Dumnezeu. Mîntuitorul Hristos spune: „Cel ce nu-şi poartă crucea sa şi nu vine după Mine nu poate fi ucenicul Meu" (Luca 14, 27).

Dar, de cîte ori, în cursul vieţii sale pămînteşti, omul trebuie să-şi ia crucea sa şi să urmeze lui Hristos? Răspundem: în fiecare zi. Mîntuitorul Hristos spune: „Dacă voieşte cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, *să-şi ia crucea în fiecare zi* şi să-Mi urmeze Mie" (Luca 9, 23).

Cine nu ia crucea sa şi nu urmează lui Hristos, poate fi vrednic de Hristos sau poate fi ucenicul lui Hristos? Aici răspunde Însuşi Domnul nostru Iisus Hristos, cînd zice: „Cel ce nu-şi ia crucea şi nu urmează Mie nu este vrednic de Mine" (Matei 10, 38) şi „Cel ce nu-şi poartă crucea sa şi nu urmează Mie nu poate să fie ucenicul Meu" (Luca 14, 27).

Crucea, ca mijloc de mîntuire, a fost hotărîtă din veşnicie de Dumnezeu şi ea a fost realizată pe pămînt la plinirea vremii, cînd Domnul nostru Iisus Hristos „s-a pogorît din ceruri şi s-a întrupat de la Duhul Sfînt şi din Maria Fecioara şi s-a făcut om. Şi s-a *răstignit* pentru noi în zilele lui Ponţiu Pilat şi *a pătimit* şi s-a îngropat şi a înviat a treia zi după Scripturi".

Crucea are rol mare în lucrarea mîntuirii. Fără de Cruce nu se poate concepe mîntuirea. Crucea este „patima de bună voie, pentru mîntuirea noastră" pe care Hristos a luat-o.

De aceea Crucea este sfîntă şi ei se cuvine cinstire. Dîndu-se cinstire Crucii, se dă cinstire lui Hristos, Care vorbeşte despre Cruce în Sfînta Sa Evanghelie.

Cine nu dă cinstire Crucii, nu dă cinstire lui Hristos, Care s-a răstignit pe Cruce şi a sfinţit-o cu sîngele Său cel scump.

Protos. *Ipolit Ciubotaru*

P.S. Dr. SERAFIM JOANTĂ-FĂGĂRĂŞANUL
noul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

(Continuare din pag. I-a)

la o reconsiderare a atitudinii fiecăruia faţă de Biserică şi în primul rînd faţă de Biserica — comunitate euharistică, deci faţă de dumnezeiasca Liturghie". „Numai Hristos euharistic — a subliniat de asemenea P.S. Sa — poate dezvolta în noi dorinţa de comuniune cu semenii noştri. Numai El poate aprinde şi întreţine în noi dorinţa de comuniune cu

semenii noştri. Numai El poate aprinde şi întreţine în noi dragostea pentru toţi oamenii şi pentru întreaga creaţie, îndumnezeindu-ne încetul cu încetul".

Pe această linie de profundă înţelegere şi trăire a negrăitelor valori pe care le are Biserica noastră se va strădui să-şi desfăşoare activitate de ierarh, „ca împreună cu Î.P.S. Mitropolit Antonie şi sub directa sa îndrumare să răspund ceasului de faţă, chemării pe care ne-o adresează Dumnezeu în aceste vremuri deosebite" — după cum a spus P.S. Sa în partea finală a cuvîntării.

În cinstea noului Episcop-vicar Serafim Făgărăşanul, consiliul eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului a oferit o masă frăţească în aula Institutului Teologic Universitar din Sibiu, în cadrul căreia au toastat: Dl. *Cornel Bucur*, vicepreşedintele C.P.U.N. al jud. Sibiu, P.S. Episcop-vicar *Justinian Maramureşanul*, P.C. cons. *Gh. Papuc*, P.C. pr. *Vartolomeu Constantinescu* cu versuri originale, dl. *Christoph Klein*, vicarul Episcopiei Evangh. C.A. Sibiu, P.S. Arhiereu-vicar *Ioan Crişanul*, Dl. *Ioan Bogdan* de la C.P.U.N. al municipiului Sibiu, P.C. pr. rom.-catolic *Otto Nutz*, P.S. Arhiereu-vicar *Andrei Mureşanul*, P.C. pr. prof. *D. Radu*, prorectorul Institutului Teologic Universitar din Bucureşti, P.C. prot. onor. *N. Todor* de la biserica Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil din Sibiu, Dl. *I. Morariu*, membru în Consiliul eparhial Sibiu, Dl. *Mircea Tomuş*, preşedintele C.P.U.N. al jud. Sibiu, dl. ministru *N. Stoicescu*, Î.P.S. Mitropolit *Antonie*, iar la sfîrşit P.S. Episcop-vicar *Serafim Făgărăşanul*, care a mulţumit tuturor vorbitorilor pentru gîndurile calde care i s-au exprimat, făgăduind din nou că, cu ajutorul lui Dumnezeu, care nu ne-a părăsit niciodată, se va sili să-şi împlinească munca grea la care a fost chemat, pe care n-a dorit-o şi la care nu s-a gîndit niciodată.

Întru mulţi şi rodnici ani Prea Sfinţite Părinte Episcop-vicar Serafim Făgărăşanul!

Doctorul Elie Miron Cristea (I)

A fost primul, dar şi cel mai mare Patriarh al Ţării Româneşti. Copil de ţăran din nordurile Ardealului. De la Topliţa. A avut o viaţă bogată de fapte, nu la îndemîna oricui, dar grea, foarte grea în evenimente şi foarte dificilă. Şi toată această viaţă încărcată, mai mult cu furtuni, decît cu zile senine, i-a fost, permanent sub harapnicele unor obsesii: obsesia trudită a istoriei neamului lui nedreptăţit şi chinuit necontenit de venetici şi cotropitori, pe propria lui glie. Iar, simbol permanent al nedreptăţirii şi mucenicirii Neamului lui, era bolta spaţiului ardelean, fără cupole de mănăstiri, cum aveau, bogat, toate celelalte provincii ale pămîntului românesc. Căci poporul român şi-a trăit toate secolele şi mileniile vieţii sale, numai sub cupole. Întîi sub cupolele pădurilor, văilor şi ale umbrelor munţilor, apoi sub cupolele bisericilor şi mănăstirilor Ţării. Nu spune Chateaubriand că bisericile şi-au luat cupolele de la cupolele pădurilor, sub care a trăit omul întîi? Apoi, care din popoarele lumii, au atît de tulburătoare, de trainice şi de misterioase cupole, precum cupolele halucinantelor păduri de fagi ale Românieі, care-şi împing coroanele spre soare şi spre Dumnezeu, iar trunchiurile, ca nişte făclii înalte, nesfîrşite, duc spre soare slavele roadelor pămîntului pe de o parte, iar pe de alta, aduc din înălţimi harurile cerului, harurile trimise de Dumnezeu, pentru rodirile pădurilor şi ogoarelor. Şi sub impresionantele cupole ale pădurilor româneşti, viaţa îşi desfăşura ciclurile anotimpice, de tomnatice putreziri şi primăvăratice învieri, de mii şi mii de ani.

Veacurile creştinismului românesc au durat, la început, sub cupolele pădurilor, apoi după pilda lor, deasupra lor, au înălţat cupolele mănăstirilor româneşti. Şi Ardealul nu a fost mai puţin bogat în cupole mănăstireşti, smerite, dar neclintite, decît celelalte provincii româneşti, ca Moldova, Bucovina, Muntenia, Oltenia ori Banatul.

Dar în acel cumplit şi sîngeros iunie 1761, pe care nu vom înceta a-l aminti mereu, blestematele tunuri ale şi mai blestematului general, Nicolae Adolf Baron de Bucow, trimisul „prea luminatei doamne, împărăteasa de la Viena", după ce l-a mînţit şi înşelat cu promisiuni viclene şi mincinoase pe Sofronie de la Cioara, ca să-şi trimită acasă, pe cei peste zece mii de zaranzi, de moţi care păzeau gurile văilor, încă, de la 1757, din luna lui mai, Bucow, zic, bate cu tunurile, iar tortionarii Romei, înfierbîntaţi de zeluri şi „doctrine" *capistrane*, care propovăduiau şi „împlineau" „mîntuirea" „schismaticilor", — recte românilor ortodocşi —, prin foc şi sabie şi astfel pe trupul Ardealului, rămîn 94 de răni fumegînde, pe locurile a 94 de mănăstiri şi schituri ortodoxe, nimicite de prozelitismul papal.

Tot sufletul oricărui ardelean, are în zestrea ancestrală a subconştientului lui, prezenţa, moştenită din tată în fiu, a acestor 94 de ruguri sfinte fumegînde şi astăzi, în inimi şi în istorie. Cele 94 de mănăstiri şi schituri româneşti, terciuite de tunurile lui Bucow, în iunie 1761.

Doctorul *Elie Miron Cristea* avea sufletul şi mai sîngerat, de aceste răni, neînchise, ale istoriei româneşti. Faptele vieţii sale o atestă. În 1912, fiind episcop de Caransebeş, pune temelie Mănăstirii Izvorul Miron, în comuna Curtea din judeţul Timiş, în amintirea mănăstirilor ortodoxe româneşti din Banat, bombardate de „bravul" general Bucow, o primă rană oblojită. Astăzi mănăstirea aceasta, este atît de frumoasă, încît poate fi, fără retinere, botezată „un Voroneţ al Banatului", cum am numit-o nu de mult, în paginile acestui ziar.

Ajuns Patriarh al Ţării, o a doua rană bucowiană sclerată este tămăduită, înfiinţînd o nouă mănăstire ardeleană, la Topliţa, în locul de naştere al Patriarhului Miron, fiul ţăranului Gheorghe Cristea, vînjos, care a trăit 92 de ani şi a fost căsătorit cu Domnita, a cărei mamă era înrudită cu Constantin Românu-Vivu, grănicer năsăudan, fost prefect al Legiunii a XII-a, la 1848, unul din căpitanii lui Avram Iancu: Constantin Românu-Vivu, a fost ucis miseleşte în 1849 de către stăpînirea ungurească de atunci. Iar naş, *Doctorului Elie Miron Cristea*, i-a fost *baciul Ioan Herţa, tot mărginean, din Săliştе*, care l-a botezat pe copil în ziua de Sfîntul Ilie. Se născuse la 18 iulie 1868, ca al patrulea copil al lui Gheorghe Cristea şi al Domnitei. După datina creştinească, a şi fost botezat cu numele sfîntului praznicului în care a fost botezat, adică Elie. De aici, Doctorul Elie Miron Cristea.

Cum mănăstirile româneşti sînt vetrele în care s-a plămădit sufletul românesc, s-a încherbat istoria românească, s-au născut antele, s-a format limba, s-a împlinit cultura românească, sufletul Doctorului Elie Miron Cristea, era plin de toate acestea. Cum mănăstirile fuseseră jefuite, material, de tarele „egumenilor" venetici, iar spiritual de decadenţele morale ale ultimelor două secole în special, Doctorul *Elie Miron Cristea*, ajuns Mitropolit primat, apoi primul Patriarh al Ţării, n-a umbrit, ci a îmbrăcat în lumini, tronul pe care a fost urcat, adus de către intuiţiile poporului său. Deşi născut într-o provincie românească, atunci cu foarte puţine vetre mănăstireşti, neadormite, obsesiile lui istorice, i-au ţinut fără încetare sufletul aprins şi mistuit de marile finalităţi ale neamului său. Bine, bogat şi variat agonisit cărturăreşte, îşi ia ca temă de doctorat în filologie modernă, la Universitatea din Budapesta, teza despre „Viaţa şi scrierile lui Mihail Eminescu". Este declarat doctor la 18 mai 1885. Cred că este potrivit şi bine să amintim că doctorul *Elie Miron Cristea*, este cel dintîi universitar român care şi-a luat ca teză de doctorat pe Eminescu. Nu dezminte, ci întăreşte proverbul care spune că, „omul de valoare autentică, cu cît este mai substanţial dotat şi cu cît este mai bogat mobilat, cărturăreşte, cu atît este mai ferit de vanităţile orgoliului găunos şi de egolatria stridentă. Cu atît este mai smerit. Repet, nefiind crescut într-o vatră de smerenii ale unei mănăstiri, cu nestinse candele şi nestinse rugăciuni. Nimeni nu l-a auzit vreodată făcînd caz de bogata lui pregătire cărturărească, variată şi rafinată. Căci a fost un rafinat, nu un demonstrativ. Bogăţia şi frumuseţea pregătirii sale şi le arăta şi demonstra, nu prin demonstrativităţi retorice, ci prin calitatea şi miezul hotărîrilor, deciziilor şi sfaturilor pe care le da. Cum ştim, face parte din Consiliul Naţional şi din Delegaţia Consiliului Naţional Ardelean, care aduce la Bucureşti, hotărîrea tuturor ardelenilor de a se uni pe veci, cu Patria Mumă. Ce frumos şi odihnitor îi stă, — era în luna decembrie 1918 — pătura aceea, ca o glugă mocănească în care se înfăşurase peste umăr, din cauza frigului... Parcă era înfăşurat într-o togă romană, de consul. La 31 decembrie 1919 Ţara îl cheamă în strana de mitropolit primat al Ţării. Omul avea, intim, în structura sa, marile valenţe ale istoriei. Aceste valenţe acţionează cu ritm de istorie.

Mănăstirile româneşti, luceferii din secole ai artelor, culturii şi limbii româneşti, abia pîlpîiau sub nişte ceturi dese de decadenţe întîrziate. Vietuitorii lor, se rugau ziua şi noaptea, prestau munci gospodăreşti şi agricole. Tipografiile mănăstireşti dispăruseră toate, afară de una singură, aceea de la Mănăstirea Neamţului. Mai erau doar, aceia a Patriarhiei — „Cărţile Bisericeşti" — în Bucureşti şi Arhidiecezană din Ardeal.

În 1925 este ridicat la rangul de prim Patriarh al României.

Patriarhul Ţării, doctorul *Elie Miron Cristea*, cu toată fiinţa lui, pe firul mare al apelor istoriei, desi mănăstirile erau mai mult nişte umbre, a ceea ce fuseseră în trecut, mai mult nişte ruine chiar, tocmai pentru aceasta Miron, patriarhul, abia poposit în Bucureştiul încă gîfîind şi el, sub tarele ocupaţiei cotropitorilor care jefuiseră totul, pe linia marilor tradiţii, istorice mănăstireşti, doctorul *Elie Miron Cristea*, reîntemeiază în mănăstirea Cernica, cea dintîi tipografie mănăstirească.

Deci, prima viziune istorică a Patriarhului Miron: dispăruseră tipografiile mănăstireşti: pagubă mare şi tristeţe grea. Trebuie să apară tipografiile în mănăstiri. Cernica, este începutul. Început greu. Cernica însăşi, era o ruină. Rănile lăsate de ocupaţia germană, rînjeau pretutindeni. Mai venise şi pacostea unui incendiu nimicitor, care mistuise cetatea de chilii, topise clopotele şi arsese şi clopotniţa din insula Sfîntul Gheorghe. Mănăstirea sacrifică spitalul mănăstiresc, afectînd clădirea lui, pentru tipografie. Se cheltuiesc ultimele fonduri ale mănăstirii, pentru utilarea Tipografiei. Se aduc meşteri calificaţi renumiţi, se aduc cîteva zeci de orfani de război, din care mănăstirea va creşte meşteri tipografi, pînă ce călugării din mănăstire îşi vor reînsuşi meşteşugul tipograficesc. Se reîncep, în cele mai bune tradiţii retipăririle de cărţi de cult: Minee, Octoihe, Sfinte Evanghelii, Literatură patristică, reviste bisericeşti, dar şi cărţi de beletristică, de ştiinţe, teze de doctorat.

Cristofor Dancu

ANDREI PLEŞU, Minima moralia, ed. „Cartea Românească" Bucureşti, 1988, 154 p.

I.P.S. Sa Părintele Antonie, mitropolitul Ardealului, ne-a trezit şi introdus, ne-a obişnuit şi obligat a ne rupe din inerţia cotidiană prin minunata coloană a trezbiei „Semnalăm... Semnalăm...", care te cheamă şi îţi trezeşte curiozitatea (poate datoria?) de a citi un articol sau o lucrare de reală valoare teologică, istoric-naţională, de cultură sau filozofie, pagini noi sau uitate într-o arhivă.

Puterea de sinteză te implică, te determină să realizezi travaliul părintelui care-şi învaţă fiii să studieze, să muncească prin acea zidire a „scheletului" personal şi apoi comunitar.

În acest context al trezbiei şi navigării în viaţă, lucrarea lui A. Pleşu, cu pagini puţine dar de o bogată intensitate, pentru cititorul de rînd, dar mai ales pentru preot, are implicaţii de o netăgăduită valoare.

Ginditorul român te plimbă pe nesimţite prin frumuseţea şi bogăţia paginilor Sf. Scripturi şi a Sf. Părinţi, te angajează în conexiuni de vastă cultură.

Ne întîlnim cu personalitatea ucenicului marelui dispărut în huma începuturilor Constantin Noica, care-şi doarme somnul pe culmile pure ale Păltinişului, cetate de meditaţie şi netăgăduită frumuseţe. Intrăm în contact cu „Minima moralia" pămînteană, o senină lecţie de sinceritate şi profundă gîndire.

Citirea cu atenţie a fiecărei pagini te introduce în lumea de fiecare zi, cu bucuriile şi capcanele ei.

Cele 9 capitole bine delimitate la o analiză logică te conduc spre piscul înţelepciunii, spre explozia controlată a omului ce-şi cunoaşte locul şi obligaţiile faţă de societatea în care trăieşte.

Lucrarea constituie o sinteză de gîndire, demnă şi cerebrală „o pagină de viaţă şi pentru viaţă", iar lecturarea te obligă a o integra în circuitul rotondei conştiinţei pentru a avea şanse de a intra în comuniune cu autorul.

Puritatea gîndului, experienţa vieţii, dublate de bogăţia cunoştinţelor dobîndite după riguroşi ani de studiu ni-l prezintă pe Andrei Pleşu ca pe un sincer călător, care-şi începe fiecare lecţie la persoana I.

Fentilitatea ideilor, vasta arie de circulaţie printre stîncile existenţei umane, contemporan cu filozofia antică, cu puritatea învăţăturii creştine, cu Robinson şi descoperirile lui, cu ziua de astăzi şi de mîine, autorul, ne dă o reuşită lucrare care naşte întrebări asupra existenţei lui, delimitării individului în societate.

E greu să realizezi absolut totul ce a urmărit autorul într-o foarte succintă prezentare; credem însă că „dicţionarul conştiinţei" ne obligă a ne pune cîteva întrebări... mai ales noi, preoţii, „care sîntem implicaţi în multiple minime şi maxime obligaţii".

Pr. *Partenie Pop*

Noutăţi editoriale la Centrul mitropolitan din Sibiu

În editura Centrului mitropolitan din Sibiu au apărut de curînd trei albume color apreciem de mare interes religios şi naţional.

Maica Domnului în 40 de ipostaze, de cunoscutul pictor bisericesc Gh. Răducanu din Bucureşti. Considerat ca unicat în ţara noastră, poate în întreaga lume, albumul, după cum arată şi titlul, cuprinde 40 de icoane ale Maicii Domnului cu pruncul Iisus, îmbrăcate nu numai în culoare bine rînduită, ci şi în multă simţire umană, în atîtea feţe ale sufletului omenesc, cu adîncile sale bogăţii şi vibraţii, pe care parcurgîndu-le ne simţim parcă mai oameni, mai creştini, mai buni, mai blînzi, mai odihniţi lăuntric.

Albumul propriu-zis este precedat de gînduri ziditoare referitoare la icoanele pe care le cuprinde şi la autorul lor, semnate de Î.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului, P.C. pr. prof. D. Popescu, rectorul Institutului Teologic Universitar din Bucureşti, P.C. pr. prof. C. Galeriu, P. Cuv. arhim. Irineu Cheorbeja, prof. Vasile Drăguţ, trecut la cele veşnice, şi Vicenzo Galazio, critic de artă din Italia, gînduri care sînt traduse şi în limbile franceză, engleză şi germană.

Tipărirea albumului s-a făcut la întreprinderea poligrafică din Sibiu căreia editura noastră mitropolitană îi mulţumeşte pentru colaborare.

Arhim. Timotei Tohăneanu — pictură pe sticlă — reprezintă o lucrare consacrată acestei arte creştineşti practicată cu mult succes pe scară largă în secolele trecute mai ales în Transilvania, astăzi reînviată la Mănăstirea Brîncoveanu de la Sîmbăta de Sus, jud. Braşov, unde la ora actuală există o adevărată şcoală, avînd în frunte pe neobositul arhim. Timotei Tohăneanu, cunoscut la ora actuală prin multele sale expoziţii, în ţară şi peste hotare.

Albumul cuprinde peste 40 de reproduceri alb-negru şi color, reprezentînd pe Mîntuitorul Iisus Hristos, Maica Domnului şi chipuri de sfinţi sau diverse scene biblice, precum şi o seamă de reproduceri alb-negru şi color de picturi pe sticlă cu teme laice: chipuri de voievozi, obiceiuri folclorice din ţara Făgăraşului etc.

Lucrarea mai cuprinde un studiu introductiv: „Icoanele pe sticlă forme ale evlaviei ortodoxe şi ale continuităţii româneşti în Transilvania", semnat de Î.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului, precum şi un alt bogat studiu: „Tradiţie şi creaţie în opera lui T. Tohăneanu", semnat de dl. Vasile Savonea, ambele studii fiind traduse şi în limbile franceză, engleză şi germană.

A treia lucrare pe care o semnalăm se numeşte: *„In ţara bisericilor de lemn"*, de arhitectul George Cristea din Suedia, cu un cuvînt înainte semnat de prof. univ. Michel Steriade din Belgia.

Închinată cu evlavie am zice noi, cum se şi cuvine de altfel, ţării Maramureşului, „acest muzeu viu", cum îi spune autorul, lucrarea reprezintă un adevărat imn de cinstire, în cuvinte şi în peste 80 imagini color, a bisericilor de lemn, aceste capodopere ale arhitecturii ţărăneşti din această provincie voievodală românească, purtînd pe cititor într-un adevărat „cadru de vrajă".

„V-am citit cu aviditate — spune prof. M. Steriade la adresa autorului — cu plăcere şi cu un ecou prelungit în suflet, fiindcă scrieţi cu dragoste, cu competenţă şi cu o mîndrie legitimă fiind fiu al acestei Ţări care ne aparţine, fiecăruia, mai mult decît îi aparţinem", cartea reprezentînd astfel „o realizare din cele mai de preţ a scrisului românesc".

Două documente ce pun în evidenţă remarcabila personalitate a Dr. Nicolae Bălan

I.P.S. Sa Mitropolitul Ardealului Dr. Antonie Plămădeală a semnat, în nr. 11/88 al revistei Transilvania, un foarte important articol intitulat „File mai puţin cunoscute din cronica Unirii", în care, pentru prima dată, pune în atenţia generală un fapt inedit privind rolul profesorului Dr. Nicolae Bălan (viitorul Mitropolit) din Sibiu în lupta românilor ardeleni pentru înfăptuirea Marii Uniri. Ceea ce nu se cunoştea pînă în prezent era drumul parcurs, în ordonanţă deghizată, pentru a trece graniţa la 14 nov. 1918 şi a ajunge la Iaşi, cu misiunea încredintată de Consiliul Naţional Român din Transilvania. Cu acel prilej prof. Dr. Nicolae Bălan l-a cunoscut şi pe Mareşalul Prezan, mare conducător de oaste, cu care a legat o prietenie durabilă. Aceasta se atestă şi prin o carte poştală adresată Mitropolitului Nicolae Bălan, la 1 febr. 1932 cu următorul conţinut: „Foarte mişcaţi de atenţiune, roagă pe bunul şi mult apreciatul lor prieten, Î.P.S. Mitropolitul Nicolae, să primească cordialele şi afectoasele lor salutări, însoţite de urări călduroase de bine, pentru anul în care am intrat. Mareşal Prezan". Cartea Poştală ilustrată este expediată din Franţa şi imaginea reprezintă un colţ din Grădina „Cote D'Azur".

Al doilea document pe care-l prezint este o scrisoare a Preotului Stelian Iliescu de la Biserica din Sofia. Acesta, la 14 Sept. 1927, se adresează Mitropolitului Nicolae Bălan, astfel: „Am văzut chiar astăzi pe Prea Sfintitul Mitropolit Ştefan al Sofiei. Doream, să culeg amănunte asupra viitoarei conferinţe bisericeşti interbalcanice, fixată la 1—8 Oct. a.c., la Sofia. Tocmai primise o scrisoare de la D-nu Dikinsohn privitoare la această conferinţă. D-nu Dikinsohn soseşte la Sofia în ziua de 29 Sept. Tot de la centru vor mai sosi încă doi reprezentanţi. Atît Dikinsohn, cît şi Mitropolitul Ştefan, tin foarte mult ca delegaţia română să fie condusă de Înalt Prea Sfinţia Voastră. Pentru a repeta cuvintele Mitropolitului Ştefan, le-aţi intrat la inimă „datorită tactului şi culturei de care dispuneţi". Ţin să subliniez, că în convorbirea noastră, Mitropolitul Ştefan a acentuat de trei ori: Mare cinste, plăcere şi folos ar fi dacă delegaţia română va avea în frunte pe Mitropolitul Nicolae al Ardealului. Va fi oaspetele meu împreună cu Mitropolitul sîrb Irinei din Novi-Sad. Învăţatul profesor rus, Glubokovski, nutreşte aceeaşi părere bună despre Înalt Prea Sf. Voastră. V-a cunoscut la Stockholm. Mi-a spus cum aţi

(Continuare în pag. a 6-a)

Ion Opriş

STATUTUL

Asociaţiei Transilvane pentru Literatura Română şi Cultura Poporului Român

ART. 1. *Numele Asociaţiunii:* Asociaţiunea Transilvană pentru Literatura Română şi Cultura Poporului Român. Prescurtat cu iniţialele: ASTRA.

— Acest înscris figurează şi pe sigiliul Asociaţiunii.

— ASTRA este persoană juridică.

— Sediul Asociaţiunii este la Sibiu.

ART. 2. Asociaţiunea se reorganizează şi continuă activitatea ASTREI de la 1861, suspendată în mod abuziv prin decretul din 1948.

— Ea îşi propune ca, în climatul nou de libertate, democraţie şi demnitate, instaurat de Revoluţia din Decembrie 1989, să militeze pentru promovarea ştiinţei şi culturii, artei şi literaturii în Transilvania şi în întreaga ţară, la ridicarea nivelului de civilizaţie materială şi spirituală al întregului popor şi integrarea lui în circuitul valorilor europene.

ART. 3. ASTRA, fiind o asociaţie cultural-ştiinţifică profesională, nu are caracter politic şi confesional. Ea activează pentru promovarea intereselor de propăşire a naţiunii române de pretutindeni.

ART. 4. Pentru realizarea scopurilor şi idealurilor sale, ASTRA colaborează cu celelalte foruri cultural-ştiinţifice pe plan naţional, cu Academia Română, cu institutele de specialitate, cu societăţile ştiinţifice, cu societăţile şi instituţiile culturale, uniunile de creaţie, cu asociaţiile scriitorilor, cu alte instituţii sau organizaţii profesionale sau obşteşti.

— În activitatea sa, organizează: sesiuni ştiinţifice, simpozioane, conferinţe, brigăzi cultural-ştiinţifice complexe, spectacole, concerte, expoziţii, serate literare, festivaluri artistice şi folclorice, întîlniri şi mese rotunde cu personalităţi din ţară şi de peste hotare, vizite şi excursii etc.

— ASTRA preconizează, pentru realizarea scopurilor sale, editarea unei reviste proprii, precum şi publicarea, în editură proprie, a unor lucrări valoroase, de real interes ştiinţific şi cultural, de autentică contribuţie originală, elaborate de către membrii săi.

— ASTRA stimulează activitatea de creaţie din domeniile ştiinţei, culturii şi artei prin acordarea anuală de premii şi diplome, precum şi prin schimburi de opinii, de delegaţii şi activităţi cu alte organisme şi instituţii din ţară şi din străinătate.

ART. 5. *Membrii ASTREI.* Membru al ASTREI poate deveni orice cetăţean al ţării noastre, indiferent de naţionalitate, vîrstă, sex, orientare religioasă, politică, profesiune, loc de muncă sau domiciliu, care recunoaşte Statutele, aderă la scopurile Asociaţiunii şi militează prin mijloacele stabilite pentru înfăptuirea lor.

— Pot deveni membri şi persoanele juridice (instituţii şi organizaţii obşteşti).

— De asemenea, pot deveni membri ai Asociaţiunii cetăţeni români şi străini din afara ţării cu condiţia respectării Statutelor ei.

Calitatea de membru al ASTREI este condiţionată şi de plata unei cotizaţii lunare (respectiv anuale) al cărei cuantum este stabilit de către Consiliul de conducere prin Regulamentul ASTREI.

ART. 6. Calitatea de membru al ASTREI se dobîndeşte pe temeiul unei cereri scrise, validată de către Consiliul de conducere printr-o majoritate simplă de voturi.

— Membrii ASTREI pot fi:
  — fondatori, în raport cu suma depusă;
  — onorifici
  — activi

ART. 7. *Drepturile şi obligaţiile membrilor.* Membrii ASTREI au dreptul să aleagă şi să fie aleşi în organele de conducere, să participe la manifestările şi acţiunile organizate de către aceasta, să beneficieze de baza ei materială şi să îşi exprime opiniile în publicaţiile editate de Asociaţiune.

ART. 8. Membrii ASTREI au obligaţia să militeze pentru creşterea numerică şi întărirea prestigiului Asociaţiunii; să participe la acţiunile specifice organizate: să plătească cotizaţia de membru.

ART. 9. Calitatea de membru poate fi retrasă de Adunarea generală a Asociaţiunii, cu majoritate simplă de voturi, pentru încălcarea gravă a prevederilor statutare, a legilor ţării, precum şi pentru conduita social-morală nedemnă.

ART. 10. *Organele de conducere ale ASTREI.* Activitatea Asociaţiunii este condusă de către Adunarea generală, iar între sesiunile acesteia de Consiliul de conducere, ales prin vot direct şi secret, pe o durată de doi ani.

ART. 11. Adunarea generală se constituie, după caz, din totalitatea membrilor Asociaţiunii sau delegaţii despărţămintelor şi cercurilor ce urmează a se înfiinţa în oraşe, sate, instituţii şi întreprinderi şi care aderă la prezentele statute.

ART. 12. Adunarea generală este convocată de către Consiliu cu cel puţin 15 zile înaintea datei de desfăşurare şi este condusă de preşedintele acesteia, sau, după caz, de un vicepreşedinte, împreună cu un prezidiu ales prin vot deschis de către adunare.

ART. 13. Consiliul de conducere este format din:
— preşedinte;
— doi vicepreşedinţi;
— secretar I;
— secretar II;
— cîte un reprezentant al fiecărui despărţămînt sau cerc;
— 10 membri.

ART. 14. Adunarea generală va desemna, din rîndurile membrilor săi, un *administrator* de bunuri materiale şi financiare şi un *arhivar*, însărcinat cu strîngerea şi conservarea tuturor documentelor ce privesc activitatea Asociaţiunii.

Administratorul şi arhivarul pot fi remuneraţi cu o îndemnizaţie ce va fi hotărîtă de adunarea generală, în funcţie de posibilităţile financiare şi de munca depusă.

ART. 15. Sarcinile fiecărui membru din Consiliul de conducere al Asociaţiunii, despărţămintelor şi cercurilor se stabilesc în cadrul Consiliului, după necesităţile prezente şi de perspectivă.

ART. 16. Adunarea generală va alege o comisie de cenzori, care va verifica activitatea financiar-contabilă şi de gestionare a bunurilor Asociaţiunii, cel puţin de două ori pe an, raportînd despre constatările şi măsurile luate adunării generale.

ART. 17. Consiliul de conducere îşi desfăşoară activitatea în adunări lunare şi ia hotărîri valabile şi obligatorii prin vot, cu majoritatea simplă a celor prezenţi. Şedinţele sînt conduse de către preşedinte, sau, în lipsa acestuia, de către unul din vicepreşedinţi.

ART. 18. *Despărţămintele şi cercurile.* Ca modalitate de organizare şi funcţionare în teritoriu, Asociaţiunea se constituie din *despărţăminte* şi *cercuri.*

Despărţămintele se pot organiza în centrele urbane şi rurale, grupînd în jurul lor cercurile din localităţile învecinate. Localitatea, centru de despărţămînt trebuie să aibă înscrişi cel puţin 20 de membri proprii şi să grupeze între 2 şi 10 cercuri.

Cercurile se pot constitui în orice localitate, întreprindere sau instituţie, dacă întruneşte un număr de cel puţin 10—15 membri.

ART. 19. Forul conducător al despărţămintelor şi cercurilor este adunarea generală.

Despărţămintele şi cercurile îşi ţin adunările generale o dată pe an, cu 2—4 săptămîni înainte de adunarea generală a Asociaţiunii.

Alegerile Consiliului de conducere se fac după aceleaşi principii şi reguli ca şi la „centrala".

ART. 20. Despărţămintele sînt conduse de un comitet de conducere, format din cinci persoane: un preşedinte, un vicepreşedinte, un secretar şi doi membri din partea cercurilor.

Cercurile sînt conduse de un comitet format din trei membri: preşedinte, vicepreşedinte, secretar.

ART. 21. *Atribuţiile organelor de conducere.*

a) Adunarea generală dezbate, aprobă sau respinge dările de seamă ale comitetelor de conducere, planul de venituri şi cheltuieli, programele proprii de activitate, planurile de publicaţii şi confirmă cererile de primire în Asociaţiune sau hotărîrile de excludere.

De asemenea, alege Consiliul de conducere.

b) Consiliul de conducere rezolvă problemele curente ale activităţii, întocmeşte darea de seamă, planul de venituri şi cheltuieli, programele proprii şi planul propriu de activităţi, pe care le prezintă spre aprobare adunării generale.

Consiliul de conducere are drept de iniţiativă privind activitatea curentă a organismelor Asociaţiunii: colaborări, publicaţii, activităţi cu public ş.a., dar aceste iniţiative trebuie să fie ratificate de adunare în prima sa plenară.

ART. 22. Toate funcţiile de conducere se exercită fără remuneraţie.

La propunerea adunării generale cadrele de conducere, ca şi uni membri, cu activitate deosebită, pot fi remuneraţi cu premii, diplome, stimulente morale şi materiale.

ART. 23. *Mijloacele financiare şi folosirea lor.*

1. Veniturile Asociaţiunii se constituie din:
a) cotizaţii;
b) subvenţii;
c) donaţii;
d) încasările de la manifestările cultural-artistice;
e) încasările realizate din vînzarea unor publicaţii proprii;
f) pentru „Centrala", din contribuţiile despărţămintelor şi cercurilor reprezentînd 30% din veniturile acestora.
g) fondurile realizate se depun într-un cont special, pe numele Asociaţiunii, cu drept de scoatere pentru preşedinte şi secretar.

ART. 24.

2. Cheltuielile Asociaţiunii se aprobă în baza planului de venituri şi cheltuieli, precum şi de către preşedintele Asociaţiunii, al despărţămîntului sau cercului, care raportează despre aceasta în prima şedinţă de Consiliu.

ART. 25. Asociaţiunea funcţionează pe secţiuni de lucru, ca domenii de activitate:
— literară şi lingvistică;
— istorică;
— bisericească;
— ştiinţifică;
— tehnică;
— economică-juridică;
— etnografie şi folclor;
— sociologie;
— medicală; şi asistenţă socială;
— şcolară;
— teatru;
— turism-sport;
— muzicală;
— muzeală.

Preşedintele fiecărei secţiuni face parte de drept din Consiliul de conducere.

ART. 26. Prezentele statute se aprobă în adunarea generală şi pot fi modificate sau completate pe parcursul activităţii în funcţie de necesităţi, cu acordul a cel puţin 2/3 din membrii adunării generale.

ART. 27. Încetarea activităţii şi dizolvarea Asociaţiunii Transilvane pentru Literatura Română şi Cultura Poporului Român poate fi hotărîtă cu acordul a 3/4 din membrii săi, convocaţi într-o adunare generală extraordinară.

În acest caz, bunurile materiale şi financiare dobîndite de Asociaţiune în cursul activităţii sale trec în patrimoniul Bibliotecii „Astra" Sibiu.

ART. 28. Activitatea Asociaţiunii, a despărţămintelor şi a cercurilor se va desfăşura pe baza unui regulament ce se va elabora şi va fi aprobat de către adunarea generală.

PREOCUPĂRILE ASTREI PENTRU ACTIVITATEA ŞTIINŢIFICĂ ŞI PROGRESUL TEHNIC ŞI ECONOMIC

La cea de a doua adunare generală a Asociaţiunii ASTRA, ţinută la Braşov în iulie 1862, se constituie trei secţiuni ştiinţifice: filologică — condusă de T. Cipariu, istorică — îndrumată de G. Bariţ şi fizico-naturală (ştiinţele naturii), avîndu-l coordonator pe dr. Paul Vasici. Printr-o asemenea organizare se avea în vedere „înaintarea literaturii române şi cultura poporului român în deosebite ramuri prin studii, elaborarea şi editarea de opere, prin premii şi stipendii pentru diferitele specialităţi de ştiinţe şi arte şi alte asemenea" (art. 2 din Statute). Numărul secţiunilor ştiinţifice va creşte după 1900 cu cele şcolară şi economică, iar după Marea Unire, în condiţiile noi create, acestora li se vor adăuga şi altele.

Iată, deci, că încă de la început ASTRA avea ca scop realizarea unor proiecte strict trebuincioase culturii româneşti ca şi nevoilor imediate ale tuturor categoriilor sociale ale populaţiei, motiv pentru care în aceeaşi adunare generală, din 1862, se votează o sumă 200 fl. spre a ajuta „doi tineri români calificaţi în vreo meserie şi care voiesc a se face măiestrii", 100 fl. ca premiu pentru cea mai bună carte „despre înaintarea economiei de cîmp şi a pomăritului între români", iar 100 fl. pentru un român „care va învăţa arta stenografică".

Preocuparea aceasta pentru o activitate ştiinţifică, tehnică şi economică, cu repercursiuni benefice în planul dezvoltării generale a vieţii materiale a poporului român, este evidenţiată deja la împlinirea a 25 de ani de existenţă a Asociaţiunii, în 1886, cînd revista „Transilvania" din 26 iulie (7 august) remarcă „sînt de ajuns 25 de ani ca să vedem zeci şi sute de sodoli şi măiestri români ridicaţi prin ea (ASTRA n.n.) la rangul de cetăţeni, oameni care vor ca prin munca lor de toate zilele să trăiască în societate cu demnitate. Sînt de ajuns 25 de ani ca să vedem înfiinţate la îndemnul ei o mulţime de reuniuni de meseriaşi şi industriaşi, o mulţime de reuniuni de sodali, care odată cu capul nu vor să lase limba română, datinile străbune pradă încercărilor disperate ale contrariilor noştri de a smulge din peptul românilor simţămintele de români".

Care au fost însă modalităţile prin care „ASTRA" şi-a realizat proiectele sale, în cazul nostru, în domeniile ştiinţei şi tehnicii.

Cu ocazia adunărilor generale ale Asociaţiunii, ţinute în fiecare an în alt oraş, se expuneau *conferinţe şi prelegeri* ce acopereau aproape toate disciplinele ştiinţifice. De exemplu, la adunarea generală de la Abrud, din anul 1865, T. Cipariu vorbeşte despre „tablele cerate" explicînd semnificaţia lor şi importanţa lor. La aceeaşi adunare G. Bariţ prezintă expunerea „Ştiinţele tehnice" în care relatează istoria dezvoltării unor ştiinţe şi importanţa dezvoltării ştiinţelor exacte pentru practica oamenilor. În cele spuse, G. Bariţ cerea oamenilor de ştiinţă să fie strînşi legaţi de popor, să nu se separe de problemele poporului, considerînd că ei „. . . sînt înainte mergători, pionierii viitorului, fireşte cu condiţiune dacă nu vor lucra ca să zicem aşa pe sub pămînt ca sobolii, ci deasupra, la lumina zilei".

În scopul acoperirii unui teritoriu cît mai larg şi apropierii activităţilor de popor, în 1868 Comitetul ASTREI iniţiază înfiinţarea despărţămintelor. Ele urmau „a servi de mijloace, prin care să se poată ajunge mai uşor scopul Asociaţiunii, întrînd în mai de aproape atingere cu poporul şi răspîndirea la acela a învăţăturii în toate direcţiile". Fiecare despărţămînt îşi avea propria activitate, adaptată la necesităţile zonei sau localităţi unde funcţiona. Conferinţele şi prelegerile erau ţinute fie de membrii ASTREI locale fie de personalităţi ale vieţii culturale şi ştiinţifice din ţară. Pentru a exemplifica să luăm despărţămîntul Năsăud. Aşa cum arată T. Tanco, din dosarul de activităţi pe 1939, în materie de conferinţe, rezultă o interesantă tematică. Iată conferenţiarii şi titlurile conferinţelor: Iuliu Moisil — 1 Decembrie, Ioan Bunea — Ziua Unirii, Aurel Sombetea — Ioan Creangă, Aurel Popţrăscu — Romantismul francez, Vasile Doniga — Un poet simbolist (Şt. Petică), Vasile Oltean — Arta bizantină, Romuald Pohmarschi — Moleculă, atom şi electron, Ioan Şuteu — George Enescu, Emil Ştefănuţiu — Iacob Mureşianu.

Printre formele de propagare ale activităţii, creativităţii şi spiritualităţii poporului din Transilvania, concepute şi practicate de ASTRA au fost *expoziţiile.*

Organizate la nivel central sau local ele ofereau „românilor ocasiunea nouă de a-şi cunoaşte mai bine facultăţile spirituale, de a se încrede pe viitor mai mult în puterile proprii, de a se face cunoscut altor popoare" (Gazeta de Transilvania).

Părtaşi la idealurile Astrei

Din dorinţa sinceră şi curată de a reînvia Asociaţiunea Transilvană pentru Literatura Română şi Cultura Poporului Român — Astra şi a-i reda locul ei de primă mărime şi importanţă în cultura naţională, loc pe care l-a binemeritat prin cuvîntul şi fapta strălucitilor săi înaintaşi, începînd cu Andrei Şaguna, Timotei Cipariu, Gheorghe Bariţiu, continuînd cu alţi şi alţi mari oameni de bine ai acestei naţii, am considerat şi noi — contemporanii „Miracolului românesc din decembrie 1989" — că avem datoria să punem în lucrare tot ce sălăşluieşte mai vrednic în noi pentru împlinirea acestui frumos ideal.

De aceea, în data de 13 februarie 1990, am constituit un Comitet de iniţiativă, a cărui primă preocupare a fost aceea de a cerceta şi scoate la lumină, din ascunse unghere, documentele abuzive care au dus la întreruperea în 1948, a activităţii „Astrei" şi a le face nule şi neavenite. Rezultatul acestor căutări precum şi cererea noastră hotărîtă ca „Astra" să fie reînviată, cu „statut" de continuitate, din 1861, anul înfiinţării sale la Sibiu, au format obiectul unui Memoriu semnat de peste 150 de intelectuali sibieni, înaintat apoi Guvernului României, prin persoana domnului ministru secretar de stat, Adrian Moţiu. Punctul de vedere exprimat de noi în acest document este însuşit ca fiind cu totul şi cu totul îndreptăţit, cei în drept angajîndu-se ferm să decreteze abrogarea actelor normative de desfiinţare şi, în consecinţă, repunerea „Astrei" în drepturile sale, la care nu a renunţat, în fapt, niciciînd.

Concomitent s-a lucrat şi la întocmirea noilor Statute, pe baza celor pe care a fiinţat şi funcţionat Asociaţiunea în cele peste trei sferturi de veac şi, mai ales, s-a depus stăruinţă pentru pregătirea sufletească a celor ce vor împlini de aici încolo scopurile sale, atît la Sibiu, cît şi în fostele despărţăminte.

La ultima întrunire din data de 15 martie a.c., s-a ales un consiliu provizoriu de conducere, format din oameni dispuşi să dăruiască timp, energie şi pricepere pentru ca „Astra" să renască deplin şi cu adevărat: pr. prof. dr. Dumitru Abrudan — preşedinte, prof. dr.

(Continuare în pag. a 4-a)

Preocupările Astrei pentru activitatea ştiinţifică...

(Continuare din pag. a 3-a)

Astfel, cu ocazia adunării generale de la Braşov, avea loc prima expoziţie de etnografie şi industrie casnică, cu piese adunate de la particulari şi de la familii române, însumînd circa 2200 de obiecte. Marele succes înregistrat de această expoziţie a impus organizarea de asemenea manifestări pe un plan mai înalt. La adunarea de la Turda s-a hotărît ca viitoarea expoziţie să se organizeze la Sibiu în august 1881. Scopul expoziţiei era foarte precis „Să ne prezentăm nouă înşine aşa precum sîntem astăzi, pentru ca să ştim de unde trebuie să continuăm în ziua de mîine". (Transilvania, XII, 1881, nr. 1—2, p. 49). La început s-a vorbit de o „expoziţie naţională", dar văzînd entuziasmul cu acre se regăteşte expoziţia autorităţile austro-ungare au impus denumirea de „expoziţie agricolă şi industrială". Cu toată această schimbare de nume, ea s-a organizat tot în forma preconizată de Asociaţiune: I. Montanistică; II. Agricultură, silvicultură şi horticultură; III. Industrie; IV. Maşini şi unelte; V. Artele; VI. Producte literare şi mijloace de instruire.

Concomitent cu organizarea expoziţiilor periodice mari avansa şi ideea creării unei expoziţii româneşti permanente, adică a unui muzeu. La adunarea generală de la Turda (1880) secţia de ştiinţe naturale propune înfiinţarea unui muzeu istoric-natural. Acesta se inaugurează în 1905, cu ocazia celei de a treia expoziţii, în clădirea din centrul Sibiului pe frontispiciul căreia citim şi azi „Muzeul Asociaţiunii". Exemplul ASTREI centrale a fost urmat de despărţăminte. Cu prilejul adunărilor despărţămintelor se organizau expoziţii care scoteau în evidenţă aspecte ale etnicităţii locale româneşti.

O activitate deosebit de bogată a desfăşurat ASTRA sub aspectul *tipăriturilor*. Astfel, în 1862 se hotărăşte editarea unei „Biblioteci de carte veche românească", în 1891 se iniţiază „Biblioteca poporală" — colecţie ce s-a bucurat de mare succes. Tematica broşurilor a fost diversă începînd cu subiecte relative la viaţa şi preocupările ţăranilor, pînă la poveşti moralizatoare, fragmente literare şi poezii. În 1902 apare o nouă colecţie „Biblioteca profesiunilor industriale", care publică broşuri şi cărţi tehnice în limba română. În 1914 O. Tăslăuanu are iniţiativa editării „Bibliotecii ASTRA" rezervă exclusiv operele literare şi ştiinţifice importante.

ASTRA are marele merit de a fi realizat pentru prima oară în limba română o enciclopedie în trei volume (între 1898 şi 1904). La realizarea Enciclopediei române, ce conţinea în jur de 40.000 de articole, au participat 172 colaboratori.

Asociaţiunea a înfiinţat o serie de reviste cultural-ştiinţifice destinate pentru cunoştinţele din toate domeniile în rîndurile poporului. La iniţiativa lui G. Bariţ în 1/13 ianuarie 1868 apare revista bilunară Transilvania, întîi la Braşov (1868—1881) şi apoi la Sibiu (1881—1945). Aşa cum spunea întemeietorul ei, rolul revistei era acela de a publica „tractate care să împărtăşească rezultatul ştiinţelor şi cu deosebire al ştiinţelor privitoare la prosperitatea materială a poporului român, într-un stil şi limbaj cît se poate mai popular şi anume merit pentru clasele de jos ale poporului".

În 1907, O. Goga fondează la Sibiu revista săptămînală-culturală Ţara noastră. Zămislită ca organ al Asociaţiunii pentru popor, revista va publica articole cu tematică din viaţa şi preocupările culturale ale ţărănimii.

Un alt mod al ASTREI de a răspîndi cultura şi ştiinţa era biblioteca. Pe lîngă Bibliaeca ASTREI din SIBIU, în centrul atenţiei Comitetului de conducere a stat înfiinţarea de biblioteci în oraşele şi satele de pe cuprinsul Transilvaniei.

Sprijinirea activităţii ştiinţifice s-a realizat şi prin preocupările permanente pentru realizarea unui *învăţămînt eficient*. Crearea de noi şcoli, printre care a primei şcoli civile de fete, cu internat, din Sibiu (1886—1887), sprijinirea lor sub aspect material, crearea de premii pentru manuale şi cărţi literare, acordarea de burse din fondurile proprii elevilor şi studenţilor merituoşi (V. Babeş, I. Lupaş, I. Haţieganu ş.a.) sînt cîteva din acţiunile realizate de ASTRA în scopul dezvoltării unui învăţămînt românesc.

ASTRA a trecut prin multe momente grele. În vremurile vitrege şi anii de război, adunările generale, atît a despărţămintelor cît şi ale Asociaţiunii, nu se puteau ţine. Dar, de fiecare dată, membrii ei aveau tăria de a relansa activitatea. După cel de al doilea război mondial, un samavolnic regim a vrut să-i frîngă existenţa, confiscîndu-i şi toată averea. Cu toate măsurile luate de tiranul regim, miile de membrii ai Asociaţiunii şi miile de cetăţeni a Românici care au cunoscut activităţile ASTREI erau tot atîţia cărbuni care ardeau mocnit. Revoluţia din decembrie 1989 permite transformarea acestora în făclii arzinde care să ducă dintr-o epocă în alta renumele ASTREI. Desigur, se poate pune întrebarea: este necesară reluarea activităţii ASTREI? Răspunsul, nu poate fi decît unul singur: DA. Epoca de tristă amintire ne-a falsificat istoria, ne-a distrus operele de artă, ne-a distrus sufletul, avînd ca scop final înstrăinarea de noi înşine.

Prin activităţile culturale şi ştiinţifice pe care le va desfăşura, ASTRA va trebui să contribuie la realizarea progresului în om spre mai bine. Va trebui să organizeze simpozioane, seminarii, congrese, să publice reviste şi cărţi, prin care să participe la ridicarea nivelului cultural-ştiinţific al oamenilor de pe meleagurile româneşti.

Trebuie să creem şcoli model, trebuie să realizăm o cultură adevărată, trebuie rescrisă istoria corect, trebuie realizată o popularizare reală a ştiinţei, trebuie creată o mică industrie şi o mare industrie competitivă şi cît şi mai cît. Pentru înfăptuirea acestor deziderate este nevoie de muncă, entuziasm, dragoste adevărată de popor şi ţară, cinste şi altruism. Aşa au făcut înaintaşii noştri, aşa să facem şi noi.

Dr. mat. *Dumitru Acu*

Istoriografia naţională – componentă majoră a activităţii ASTREI

Revoluţia de la 1848—1849 şi evenimentele din deceniile următoare au avut pentru ţările supuse Imperiului habsburgic consecinţe adînci, nu numai sub raport economic şi social, ci şi sub raport social-politic. Trăsătura distinctivă a dezvoltării popoarelor supuse monarhiei austriece şi apoi austro-ungare pe calea independenţei lor politice consta în caracterul complex al mijloacelor de luptă adoptate şi în rolul deosebit pe care l-au jucat ideologia şi cultura naţională.

Mişcarea naţională a românilor din monarhie şi-a avut specificul său atît în ce priveşte formele şi intensitatea desfăşurării, cît şi în durata sa în vreme. În cadrul acesteia, rolul pe care l-a jucat cultura naţională — şi în primul rînd istoria — în dezvoltarea şi răspîndirea conştiinţei naţionale la români are o greutate specifică, cultura fiind purtătoarea ideii naţionale prin instituţiile ei.

Promotorii studiului istoriei şi filologiei din secolul XVIII şi de la începutul secolului XIX, Samuil Micu, Gheorghe Şincai, Petru Maior ş.a., au creat prin lucrările lor savante baza teoretică a ideii naţionale. Pornind de la vechimea elementului românesc pe pămîntul vechii Dacii, corifeii Şcolii Ardelene au demonstrat permanenţa acestuia în spaţiul carpato-danubian, caracterul romanic al poporului şi al limbii sale. Aceste idei sînt preluate de către intelectualii din secolul XIX şi devin elemente de bază ale ideologiei naţionale, exprimate acum în formă modernă de „daco-românism", „naţiune", punctul de plecare al naţiunilor „patrie" şi „Românie", la care ajung continuatorii lor.

Dacă expresia teoretică a acestei mişcări o constituie ideile avansate ale Şcolii Ardelene, ale „Supplexului" din 1791 şi ale revoluţiei din 1848—1849, mijloacele de manifestare au fost aşezămintele culturale.

Îndepărtaţi în permanenţă de la viaţa publică de aristocraţia maghiară, românii transilvăneni au fost nevoiţi să-şi creeze instituţii literar-culturale specifice modului lor de viaţă şi de luptă.

Dintre toate se detaşează activitatea cuprinzătoare a Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român — ASTRA —, Asociaţiunea care, din 1861, a exercitat o influenţă hotărîtoare asupra întregii vieţi culturale româneşti din Monarhia habsburgică, ulterior din Austro-Ungaria. Scopul final al luptei acesteia, al cărturarilor de mare orizont ştiinţific grupaţi în jurul ei, l-a constituit unificarea culturii întregului popor român în sens modern, care să pregătească şi să desăvîrşească pe cea politică. Continuînd aspiraţiile generaţiei secolului al XVIII-lea şi inspirîndu-se din ideologia revoluţiei de la 1848, promotorii ASTREI au pus temelia unui program de luptă care a deschis perspective largi, în forme şi împrejurări noi, vieţii naţional-culturale a românilor din Austro-Ungaria. Exprimată sintetic în discursul lui Bărnuţiu de la Blaj, ideologia anului 1848 enunţa principiul că libertatea unui popor nu poate fi înţeleasă fără libertate naţională, iar fără aceasta, nu e cu putinţă cultura naţională. Stabilind relaţia stringentă şi necesară dintre libertatea naţională şi cultura naţională, discursul lui Bărnuţiu a oferit ASTREI puncte de sprijin în alcătuirea, programului său de luptă. Discursul oferea generaţiei care a pus temeliile ASTREI îndemnul de preţ că mijloacele culturii, care trebuie pusă în slujba naţiunii întregi, pot juca un rol nebănuit în lupta pe care trebuie să o ducă „popoarele chemate la viaţa politică". ASTREI îi revenea misiunea grea, dar nobilă, de a transpune în viaţă aceste idei şi a le aduce la cunoştinţa poporului român.

„Am început a ne libera patria, am început a ne libera limba... dar nu am terminat; rămîne ca să continuăm şi să terminăm", sublinia T. Cipariu la solemnitatea Societăţii Literare Academice din Bucureşti. În vederea împlinirii acestui deziderat fundamental al poporului român, cercetătorilor istoriei noastre naţionale le-au revenit, firesc, un rol major. Prin proiectele făurite în cadrul secţiei istorice a ASTREI, prin lucrările pe care le promovează şi prin studierea unor capitole importante din trecutul poporului, constituie un suport teoretic al luptei politice a românilor din această epocă. Organul de presă al ASTREI, revista TRANSILVANIA, a cultivat, de aceea, cu predilecţie, ştiinţa istorică. Promotorul acestei nobile misiuni a fost George Bariţiu, unul din corifeii ASTREI şi ai întregii activităţi cultural-naţionale a românilor în secolul trecut. Bariţiu atrăgea atenţia că „Studiul istoriei patriei şi a naţiunii este pentru naţiunea românească una din condiţiile esenţiale de viaţă... este acel mijloc minunat prin care se manifestă viaţa sa naţională". TRANSILVANIA sublinia că „între armele moderne ce le vedem uzitate la toate popoarele culte în apărarea lor, istoria naţională ocupă primul loc; aceasta este lancea şi scutul lor şi cu această armă trebuie să se apere şi românul dacă crede şi doreşte realizarea aspiraţiilor sale". Reiese limpede rîvna cu care se pleca pe drumul investigaţiilor istorice pentru cercetarea trecutului. Istoria Transilvaniei, pînă atunci denaturată nu de către români, pentru că lor nu le era îngăduit a o scrie, nici a o învăţa, trebuia să fie scrisă din nou, de către reprezentanţii lor cei mai chemaţi, cu documente autentice şi completată cu faptele acelora ce constituiau partea cea mai însemnată a populaţiei, cu mari sarcini fiscale şi militare. Astfel că revista publică, an de an, documente de tot felul, mai ales pe cele privitoare la existenţa românilor transilvăneni din vechime, instituţiile româneşti, răscoalele ţărănimii, anii 1848—1849, cronici etc.

Istoriografia cunoaşte sub imperiul acestor sarcini, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea şi la începutul secolului al XX-lea, o epocă de mare strălucire, creaţie a unei pleiade de istorici de enormă valoare — începînd cu Papiu Ilarian, Cipariu şi Bariţiu şi continuînd cu savanţii de talie mondială Xenopol şi Iorga, pătrunşi de idealul naţional. Aceşti istorici, prin contribuţiile originale şi masive aduse la elucidarea trecutului poporului lor, aduc istoriografiei româneşti consacrarea europeană deplină.

Nicăieri nu se puteau manifesta atît de limpede dorinţele care frămîntau pe românii din dubla monarhie ca în ţara liberă, la Bucureşti. În 1867 T. Cipariu vedea în Societatea Academică Română forul care trebuia să cuprindă în sînul său pe reprezentanţii tuturor ţinuturilor de limbă românească şi să devină un organ central pentru dezvoltarea unitară a limbii şi culturii întregului popor român, pe care „destinele istoriei sale îl sortise să trăiască fărămiţat sub stăpîniri străine". Aceasta i-a făcut pe cărturarii ASTREI să adere total la scopurile Academiei Române, mai ales după încheierea dualismului, cînd a început o colaborare din ce în ce mai intensă pe toate tărîmurile ştiinţei şi culturii. Ceea ce a preocupat în mod deosebit pe cărturarii de pe întreg teritoriul vechii Dacii a fost problema unificării culturii întregului popor român — condiţie absolută a unităţii politico-statale. Ori, în contextul istoriografiei româneşti, preocupările şi înfăptuirile din acest domeniu al cărturarilor ASTREI au excelat — Asociaţiunea din Sibiu aducîndu-şi un aport de necontestat, la realizarea — desăvîrşirii unităţii lor naţionale.

Mihai Racoviţan

Părtaşi la idealurile Astrei

(Continuare din pag. a 3-a)

Victor Grecu şi prof. dr. Dumitru Acu — vicepreşedinţi, prof. Nicolae Gastone — secretar I, dl. Mircea Avram — secretar II.

Acestui consiliu de conducere îi revine acum îndatorirea principală să pregătească şi să convoace Adunarea generală cu despărţămintele, în data de 21 aprilie a.c., în aula Institutului Teologic Universitar (ortodox) din Sibiu, str. 1 Mai, nr. 20 — sediul provizoriu al Asociaţiunii.

Facem deci apel către toate fostele despărţăminte ale Astrei, de pe întreg cuprinsul Transilvaniei, şi altele, ce se vor constitui — pînă în prezent au avut loc adunări de constituire la Deva, Orăştie, Dej — după ce vor lua cunoştinţă de noile Statute, publicate alăturat, să se alăture gîndului şi acţiunii noastre şi să ne comunice punctul lor de vedere, pînă cel mai tîrziu 15 aprilie a.c., odată cu propunerile concrete de desfăşurare a adunării generale anunţate, între care acelea pentru formarea Consiliului de conducere, pe funcţii cu susţineri bine documentate.

Fie ca tot ceea ce năzuim astăzi, cu ajutorul şi purtarea de grijă a Celui de Sus, să se împlinească, spre binele întregului nostru popor.

Resursele financiare ale Asociaţiunii transilvane (ASTRA)

Asociaţiunea transilvană pentru literatura română şi cultura poporului român (Astra) şi-a fixat încă de la fondare un program cultural vast (sprijinirea învăţămîntului, tipărituri, activităţi ştiinţifice şi de popularizare etc.), încît înfăptuirea lui depindea în mare măsură de resursele financiare, ce trebuiau dobîndite pe două căi: cotizaţii şi donaţii.

În primii ani fondurile erau adunate de colectorii voluntari, care ajunseseră în 1861 la peste 130. Dacă în prima parte a existenţei Astra s-a limitat organizatoric numai la Transilvania, din punct de vedere financiar a fost susţinută de toţi românii, numindu-şi colectori în diverse centre din imperiu: N. Hurmuzachi (Cernăuţi), Vincenţiu Babeş (Viena), Partenie Cosma (Pesta). În decursul timpului cotizaţiile au constituit o sursă de venituri permanentă.

Un ajutor consistent a venit de la fraţii de dincolo de Carpaţi, atît pe cale particulară, cît şi pe linie de stat. În 1862 profesorii gimnaziali din Craiova trimit doi galbeni, iar patru ani mai tîrziu, tot acolo, Simion Mihali adună 51 fl. cu acelaşi scop. Procurorul general Al. Papiu-Ilarian donează Asociaţiei transilvane 80 de galbeni colectaţi la Bucureşti de G. Creţianu, preşedintele Curţii de casaţie şi Al. Lupaşcu de la aceeaşi instituţie. Ministerul cultelor şi instrucţiunii publice remite în anul 1872 suma de 89,5 napoleoni. Sprijinul material conferit de cei din România la toate nivelele simboliza solidaritatea lor şi pe această cale cu fraţii de peste Carpaţi, ajutîndu-i nu numai moral, dar şi material în lupta pentru perpetuarea naţiunii româneşti dincoace de Carpaţi după instaurarea dualismului austro-ungar.

Depărtarea nu-i înstrăina pe români, ei simţindu-se în continuare atraşi de aspiraţiile seculare ale transilvănenilor. Astfel *Societatea studenţilor români din Anvers* (Belgia) a expediat în anul 1892 suma de 180 de franci cu următoarea urare: „Dea Dumnezeu ca acest for luminător al românilor din Transilvania să meargă cu paşi repezi mereu înainte, revărsîndu-şi razele binefăcătoare de cultură peste un întreg popor şi va merge desigur dacă românii îl vor sprijini cu căldură şi sinceritate".

La creşterea fondului general un rol aparte l-au jucat fundaţiile, foarte mulţi români devotaţi oferind cauzei culturale sume considerabile. Aceste fundaţii purtau denumirile donatorilor, iar la întrebuinţarea dobînzilor de către asociaţie se ţinea seama de preferinţele titularilor. La sfîrşitul secolului al XIX-lea, mai precis în 1890, face senzaţie donaţia inginerului Ioan Olteanu din Galaţi, care lasă prin testament Astrei 100.000 lei. Cu acea ocazie „Gazeta Transilvaniei" scria: „Fundaţiunea ing. I. Olteanu apare cu atît mai măreaţă, cu cît în această epocă egoistă şi materialistă defunctul e unicul dintre foştii mulţi români, bogaţi ardeleni în România, care nu şi-a pierdut idealul în vitalitatea poporului român pentru care a trăit şi a murit.

De multă discreţie au dat dovadă medicul Gr. Sândeanu de la Baia Sprie şi soţia sa, născută Brote, cînd s-au prezentat la comitetul central la 11 august 1899, pentru a dărui întreaga avere Asociaţiunii. Ei „şi-au exprimat dorinţa ca despre depunerea testamentului lor, precum şi despre afacerea acţiunilor bihorene să nu se facă nici o amintire în publicistică". Stingîndu-se donatorul în ianuarie 1911 cele 116.225 coroane s-au preluat, constituindu-se fundaţia dr. Gr. Sândeanu. În 1927, cînd Iustina Sândeanu a murit, a fost înmormîntată de „Astra", deoarece la data respectivă nu mai poseda nici un fel de avere. Dintre donatorii pilda familiei Sândeanu s-a impus prin generozitate şi devotament faţă de viitorul culturii româneşti de dincoace de Carpaţi. În preajma primului război mondial existau cinci fonduri şi cincisprezece fundaţiuni.

Alţi donatori au fost dr. Gh. Anca, avocat la Oraviţa cu 40.000 coroane, Stroe Belloescu, profesor la Bîrlad, originar din Ţara Bârsei cu 20.000 lei; George Filip, avocat în Tăşnad cu 20.000 fl. Ioan şi Zinca Roman cu 10.000 coroane şi alţi oameni de bine.

Însă între mecenaţi un loc aparte l-a ocupat Vasile Stroescu, originar din Basarabia, care cu cîţiva ani înainte de 1914 a dăruit sute de mii de coroane românilor din Austro-Ungaria pentru propăşirea culturii româneşti, investind la *Astra* peste 75.000 de coroane (cooperaţie, cărţii tipărite pe spesele sale, burse etc.).

Un capitol aparte l-a constituit construirea sediului (Casa naţională) la Sibiu, inaugurat în august 1905. Pentru fondurile necesare au contribuit băncile româneşti, cîştigul unei loterii, precum şi donaţii particulare, culminînd cu cea a preşedintelui Astrei Alexandru Mocioni şi vărul său Zeno în valoare de 24.000 de coroane. Lucrările Casei naţionale începute în august 1903 s-au încheiat în 1905, întregul edificiu constînd 158.426 coroane. Prin ridicarea Casei naţionale se realiza în sfîrşit un vechi vis al românilor din Transilvania, de a avea un lăcaş (bibliotecă, muzeu, sală de spectacole), unde să-şi păstreze comorile culturale naţionale şi unde să-şi desfăşoare activităţile culturale. La realizarea acestui proiect se cuvine să reliefăm meritul secretarului literar al aşezămîntului dr. Cornel Diaconovici, care a lansat ideea şi a urmărit-o pînă la atingerea ţelului propus.

Prin mijlocirea cotizaţiilor şi a donaţiilor de tot felul Asociaţiunea transilvană a ajuns să posede o avere considerabilă, ce se cifra la izbucnirea primului război mondial din 1914 la 1.218.017 coroane. Odată cu consolidarea economică a românilor, ei, în pofida faptului că n-au fost sprijiniţi de stat, au găsit resurse pentru realizarea bazei materiale, îndeosebi cînd în fruntea lor s-au aflat oameni plini de iniţiativă.

După anul 1919 *Astra* pe lîngă vechile metode financiare s-a bucurat de sprijinul material al statului, continuînd o activitate culturală rodnică.

De la constituire pînă la dizolvare Asociaţia transilvană (Astra) s-a bazat din punct de vedere material pe forţele proprii în promovarea culturii naţionale, imprimîndu-se ca un factor important al unităţii spirituale româneşti.

Mihai Sofronie

Acatistul Maicii Domnului, de vineri seara, din săptămîna a V-a a Sfîntului şi marelui post-meditaţie

În această Săptămînă, a V-a, sîntem pe treaptă înaltă a Scării Sfîntului post şi urcăm din treaptă în treaptă, ajutaţi şi de Dumnezeu, cît şi de harul postului, spre Golgota Domnului şi Învierea Sa din morţi, momentul cel mai însemnat din viaţa Lui pe pămînt, şi în care Săptămînă, Biserica a orînduit să se citească, Miercuri seara (Denie), Canonul cel Mare întreg — în prima Săptămînă a Postului, citindu-se fragmentar —, şi care fiind o adevărată „Epopee de pocăinţă", sau „Codice de pocăinţă", să ne ajute la purificarea noastră trupească şi sufletească. El se numeşte cel Mare şi pentru întinderea lui de 250 de tropare, cît şi pentru profunzimea sa: tratînd teme dogmatice, morale, istorice şi de cult şi care operă a izvorît din mintea şi inima sa de foc arzător al Sfîntului Andrei al Cretei († 726), mare teolog, imnograf, scriitor şi mare poet. Canonul are şi o formă literară aleasă, un adevărat „monument de poezie universală" şi care face, citindu-l sau numai ascultîndu-l să vibreze toate coardele sufletului nostru de emoţii sfinte. El, şi prin fond şi formă, este o adevărată scară de urcarea noastră la Dumnezeu.

Analizîndu-l vedem că are patru momente principale: a) *căderea*, b) *Nădejdea de îndreptare, prin harul Ziditorului*, c) *Pocăinţa* şi d) *Uşa milostivirii, iertarea*, şi totuşi o unitate desăvîrşită, că toate în el convergînd spre acelaşi scop înalt: pocăinţa noastră şi unirea noastră cu Dumnezeu.

Iar Vineri seara (Denie), Biserica a orînduit, tot pentru scopul arătat mai sus şi dobîndirea ajutorului Sfintei Fecioare, să se citească, să se oficieze Acatistul Maicii Domnului (al Buneivestiri), în cadrul privegherii de noapte, şi despre care ne vom ocupa în cele ce urmează. Cuvîntul Acatist este de origine grecească de la „acatizo"=a sta în picioare şi de aceea el se mai numeşte şi „Lauda cea nesezută". Asupra autorului sînt mai multe păreri, dar cea mai plauzibilă este că Serghie, patriarhul Constantinopolului, este autorul lui. Şi atunci „Acatistul Maicii Domnului a odrăslit dintr-o minune. În anul 626, perşii, scitii şi avarii, popoare păgîneşti au năvălit asupra Constantinopolului, pe apă şi pe uscat" (Ierod. Firmilian Marin, Acatistul Maicii Domnului, Buc. 1938, p. I), şi care popoare barbare voiau să pustiiască totul şi să transforme vatra de cultură a Bizanţului, sinteză de secole şi de milenii de cultură într-o mare de flăcări şi de cenuşă, arzînd palate măreţe publice, biserici, spitale, şcoli, opere de artă nemuritoare: sculpturi, picturi, broderii, mozaicuri etc . . ., şi stingînd orice suflu de viaţă. Pericolul era aşa de mare, sabia fiind deasupra capului fiecăruia, clerici, mireni, sfinte fecioare neprihănite, prunci inocenţi şi cei 10.000 de oşteni ce erau puşi pentru apărarea marii cetăţi, că numai un ajutor divin îi mai putea salva. Ei îşi îndreaptă, îndată cu toţii gîndul la Maica Mîntuitorului, cea plină de har „Cea întru rugăciune neadormită", „Cea grabnică în ajutoare şi folositoare", „Arhistratică nebiruită" şi îngenunchi, scăldaţi în lacrimi şi cuprinşi de suspine şi de nădejdi strigă într-un glas: „Ajutorului omenesc nu ne încredinţa" Preasfîntă Fecioară.

Iar Serghie, patriarhul Constantinopolului asediat, care îi încurajează şi se roagă pentru fiecare din ei, dimpreună cu clericii poartă pe ziduri: Veşmîntul Maicii Domnului cel plin de curăţenie şi de har, icoana ei cea făcătoare de minuni, numită „Povăţuitoarea" şi zugrăvită de Sfîntul Apostol şi Evanghelist Luca, „cinstitele şi de viaţă făcătoarele lemne ale Crucii" şi icoana cea nefăcută de mînă a lui Hristos şi cîntă: „Să învieze Dumnezeu şi să se risipească vrăjmaşii Lui . . . Să piară, cum piere fumul; cum se topeşte ceara de faţa focului" . . ., şi poporul cîntă „Doamne miluieşte". Rugăciunea le-a fost ascultată şi vrăjmaşii lor au fost alungaţi şi marea Metropolă eliberată, prin puterea Maicii Milostivirii şi zidurile păgîneşti-barbare dărîmate, în ce fel au fost dărîmate zidurile Ierihonului de demult, prin glas de trîmbiţe puternice şi rugăciuni.

Îndată după eliberare — bucuria era de nedescris, frenetică — cu toţii au intrat în marea biserică să-i mulţumească, după cuviinţă, în priveghere de toată noaptea şi au cîntat cîntare nouă „Acatistul Maicii Domnului", făcut, cum spun unii — „de părintele Serghie" (Ierod. Firmilian Marin, op. cit., p. II), „ca unela ce a priveghiat pentru ei şi a biruit pe duşmani prin puterea ei cea mai presus de fire" (Sinaxarul zilei, p. 452, 553).

Se întîmplă că de multe ori însă, ca şi cetatea sufletului nostru, ca şi aceastăcetate a Constantinopolului să fie înconjurată de mulţi duşmani: patimi, ispite, diavoli, şi ce să facem? Să ne rugăm Maicii Domnului, s-o elibereze, citind acest sfînt Acatist, cu multă credinţă şi evlavie şi pe care îl poate citi şi fiecare mirean. Cei ce nu cinstesc pe Maica Domnului rămîn cu cetatea sufletului lor împresurată de multe ispite şi porniri diavoleşti.

Imnul Acatist, care s-a citit prima dată, în împrejurările arătate, a dat naştere la Denia de Vineri seara, din Săptămîna a V-a a Marelui Post şi care de atunci se serbează, are 24 de cîntări foarte frumoase şi pline de adevăruri dumnezeieşti şi care scot în lumină, mai ales două mari idei teologice: 1. *Întruparea Domnului, Inomenirea Sa* şi 2. *Naşterea* Lui, din Sfînta Fecioară Maria, amîndouă actele împletite cu laude aduse ei. Acest imn, o teologie cîntată, arată cum s-a despecetluit o taină: „Taina cea din veac ascunsă şi de îngeri neştiută", a fost compus iniţial în versuri şi tradus de timpuriu în multe limbi şi în l. română, îmbogăţind astfel cultul Bisericii noastre ortodoxe şi pe mulţi aducîndu-i în sînul ei, că din fiecare slovă a lui izvorăsc daruri de mîntuire şi ajutor de la Maica lui Dumnezeu. Mulţi pictori de ai noştri, de mare prestigiu artistic l-au pictat, în multe scene, reproducînd în culori, cele spuse în cele 24 de imne ale lui, cu precădere pe zidurile exterioare, din mănăstirile din nordul Moldovei, însă în loc de Constantinopolul asediat de: perşi, avari şi sciţi, cum s-a întîmplat în anul amintit, şi mai tîrziu în 670 şi 716, şi eliberat şi acum prin ajutorul ei cel grabnic, au pus Cetatea Sucevei asediată de turci, deci o localizare, la poporul român.

Concluzie: să participăm cu toţi la Denia din seara aceasta, cum am participat şi la Denia de Miercuri seara a Canonului cel Mare şi să cîntăm cu toţii împreună, preoţi şi mireni imnul acestui Acatist al Buneivestiri, unul din imnele scumpe închinate laudei ei şi să zicem: „Bucură-te, că eşti scaunul Împăratului. Bucură-te cîştigarea rodului celui fără de moarte . . . Bucură-te, Mireasă, pururea fecioară" şi „Aliluia" şi aşa cîntînd Sfînta Maică şi Fecioară ne va asculta rugăciunea şi ne va da ajutorul său cel grabnic. Amin.

Arhim. *Prof Ioasaf Ganea*

Adevărul eliberează şi uneşte

Postul mare sau al Păresimilor este rînduit spre a fi o perioadă de intensă pregătire duhovnicească, în vederea întîmpinării, de către credincioşi, cu vrednicie, a marelui praznic al creştinătăţii: Învierea Domnului.

Canoanele bisericeşti recomandă, în chip expres, pentru acest răstimp, sobrietatea, cumpătarea, căinţa, scrutarea conştiinţei, smerenia, iertarea, întrajutorarea frăţească, rugăciunea.

Parcurgerea acestei etape premergătoare Paştilor nu este lipsită de obstacole şi ispite, uneori dintre cele mai grele, pentru că duhurile răutăţii se tulbură în sinea lor cînd constată că oamenii se îndreaptă spre cele bune, părăsind cărările pe care ele i-au ademenit cu tot felul de meşteşugiri.

Încredinţarea că există într-adevăr o forţă malefică ce se dezlănţuie ori de cîte ori eforturile umane sporesc spre a se pune capăt definitiv robiei, minciunii, răutăţii şi vrajbei şi a se instaura libertatea, adevărul, bunătatea şi pacea, ne-a fost confirmată, din păcate şi acum, după revoluţia noastră eliberatoare, tocmai cînd ne aflam la înjumătăţirea perioadei postului şi cînd ne-a fost dat să asistăm la desfăşurarea unor evenimente dramatice la Tg. Mureş care ne-au adus multă tristeţe şi durere în suflete.

Spre stupefacţia noastră, am văzut oameni care, în loc să alerge unii spre alţii, cu braţele întinse, spre a se îmbrăţişa frăţeşte de bucurie că au apucat zile, despre care aproape că nu mai nutreau speranţă că vor veni, se înfruntau reciproc, lovindu-se cu ciomege, cărămizi, pietre, furci, lopeţi şi cuţite, ca şi cum ţara şi pămîntul acesta care i-au adăpostit şi hrănit de secole pe toţi nu i-ar mai încape şi putea hrăni şi de acum înainte.

Preţul plătit din cauza acestor condamnabile confruntări a constat din pierderi de vieţi omeneşti, leziuni corporale şi grave traumatisme morale, plus starea de tensiune şi adîncă neliniştе în toată ţara.

Am avut astfel prilejul să constatăm cît de superficială este formaţia noastră creştină şi cît de anemică este pîlpîirea credinţei în sufletele noastre. Ne-am învrăjbit şi ne-am angajat într-o luptă făţişă, făcînd abstracţie de atîtea lucruri care ne sînt comune nouă românilor şi maghiarilor şi în virtutea cărora a fost posibilă conviegţuirea noastră de pînă acum.

Este adevărat că în îndelungata şi nefasta epocă a dictaturii am fost privaţi cu toţii de multe dintre drepturile şi libertăţile noastre firesti. Acum a sosit momentul să ni le recîştigăm. Dar calea pe care trebuie să o urmăm, spre a ajunge la împlinirea deziderateloг noastre, trebuie să fie cea a strictei legalităţi, a dreptăţii şi adevărului. Excesele şi extremismele nu pot duce decît la destabilizare, învrăjbire şi ură, la frînarea procesului de înnoire şi construire a unei societăţi democratice, în România.

Este greu de înţeles cum ajungînd, în sfîrşit, să ne bucurăm de starea de libertate, pe care am dobîndit-o prin lupta noastră comună, să poată exista tendinţe de separare şi izolare în cadrul unor instituţii cu caracter autonom, în care mai ales tineretul să fie crescut şi educat în spiritul adîncirii şi exacerbării diferenţelor etnice.

Sîntem în mod ferm împotriva deznaţionalizării, a îngrădirii posibilităţilor de dezvoltare şi înflorire a limbii materne, a culturii şi tradiţiilor specifice, dar nu vom putea accepta respingerea şi desconsiderarea elementelor care constituie liantul unităţii şi semnul distinctiv al independenţei şi suveranităţii României.

În spiritul adevărului, care îi eliberează şi îi uneşte pe oameni trebuie să primim şi să cinstim ca unică şi veridică istorie a poporului român cea pe care el însuşi şi-a făurit-o, prin luptele şi jertfele sale, şi care este expresia vie a continuităţii şi statorniciei sale pe aceste străvechi plaiuri. Dat fiind faptul că istoria nu se scrie numai cu condeiul ci, în primul rînd, cu sîngele şi sudoarea poporului, nu putem primi şi aproba o istorie de circumstanţă, scrisă dincolo de graniţele ţării şi importată pe căi mai mult sau mai puţin legale.

Nimeni nu are dreptul mai mult decît noi să ne spună cine sîntem şi cum trebuie să ne făurim destinul.

Dacă dorim să vedem zile bune şi să ne bucurăm de libertatea pe care am dobîndit-o, sîntem datori să dovedim unii faţă de alţii toleranţă şi înţelegere, respect reciproc şi dragoste frăţească.

Idealul nostru să fie făurirea unei patrii comune, tot mai prosperă şi mai civilizată, în care să aibă fiecare garantate toate drepturile şi să se poată simţi ca acasă.

Acum cînd îngrădirile şi interdicţiile de tot felul s-au risipit, să ne adunăm în faţa sfintelor altare şi să ne rugăm fiecare în limba şi în duhul credinţei sale proprii, ca bunul Dumnezeu să ne hărăzească pacea şi să sălăşluiască în sufletele noastre iubirea sinceră şi dezinteresată, temelia sigură a unei vieţi fericite şi demne.

Pr. prof. *D. Abrudan*

CREDINTA, RUGĂCIUNEA ŞI POSTUL

„Toate sînt cu putinţă celui ce crede"
Marcu 9, 23

Cu prilejul vindecării unui tînăr, stăpînit de duh diavolesc, Mîntuitorul ne-a arătat însemnătatea credinţei, a rugăciunii şi a postului.

Înainte de săvîrşirea minunii, tatăl tînărului îi spuse Domnului Iisus toată durerea familiei, pricinuită de suferinţa băiatului. Şi sfîrşi cu rugămintea: „De poţi ceva, ajută-ne, fiindu-ţi milă de noi". În aceste cuvinte simţim oarecare şovăire în credinţă, ba chiar o împutinare a acesteia, vecină cu desnădejdea. În răspunsul Său, Iisus, înţelegîndu-i starea sufletească, îi dă omului mai multă încredere în Dumnezeu şi-i spune: „De poţi crede, toate sînt cu putinţă celui ce crede". Omul a înţeles că e nevoie de o credinţă tare pentru împlinirea rugăciunii. De aceea, din toată durerea inimii sale se roagă Mîntuitorului, spunînd: „Cred, Doamne, ajută necredinţei mele". Cu alte cuvinte: Doamne, simt că n-am destulă credinţă, ajută-mi şi înmulţeşte-mi credinţa şi puterea mea sufletească. Cît adevăr se găseşte în această atitudine! Cîtă sinceritate şi smerenie! În faţa lui Dumnezeu, omul înţelege şi simte micimea şi insuficienţa credinţei sale. Nu ca fariseul din Evanghelie, care se lăuda pe sine şi jignea pe alţii.

Adevărata credinţă este trăirea sufletească în care ne punem în întregime sub ocrotirea lui Dumnezeu. Nu ne încredem în altcineva sau altceva. Avem permanent înaintea noastră înţelepciunea psalmistului: „Unii se încred în caii lor, alţii în căruţele lor, iar noi în numele Domnului Dumnezeului nostru ne vom mări. Aceştia s-au împiedicat şi au căzut, iar noi ne-am sculat şi ne-am îndreptat" (Ps. 19, 8). Credinţa ne îndreaptă şi ne aduce mărire, dar nu pe cea trecătoare, ci pe cea netrecătoare, pe aceea care nu sminteşte şi care luminează drumul vieţii. În credinţă ne întărim nădejdea şi obţinem „dovedirea lucrurilor nevăzute" (Evrei 11, 1), ne exprimăm adeziunea la revelaţia divină. Credinţa păstrează vie conştiinţa că Dumnezeu este creatorul tuturor, că viaţa noastră îşi are izvor în El şi El ne iubeşte şi se află aproape de fiecare om. Iisus Hristos a arătat acest adevăr, căci a înţeles sufletul tuturor şi n-a îndepărtat pe nimeni de la Sine.

În trăirea credinţei, Dumnezeu ni se descoperă, potrivit puterii noastre, şi ne cheamă la comunicare cu El. Credinţa este deci un dar de la Dumnezeu şi o chemare a Sa, potrivit cuvintelor Mîntuitorului: „Nimeni nu poate să vină la Mine, dacă nu-l va trage Tatăl Care M-a trimis . . ." (Ioan 6, 44). Dar şi omul are un rol activ în credinţă prin faptul că o primeşte, îi dă un caracter lucrător, înmulţind astfel darul dumnezeiesc prin străduinţele sale omeneşti. Sf. Apostol Pavel, după ce scrie că nu de la oameni vine credinţa, ci „este darul lui Dumnezeu", spune, în versetul următor, „că a Lui făptură sîntem, ziditi în Hristos Iisus spre fapte bune" (Ef. 2, 8—10). Este o actiune în care se împleteşte darul lui Dumnezeu cu puterea omului. Credinţa stă la baza vieţii religioase. „Fără credinţă nu este cu putinţă să fim plăcuţi lui Dumnezeu" (Evrei 11, 6). Din credinţă se naşte rugăciunea, postul şi faptele bune.

Rugăciunea este înălţarea sufletului spre Dumnezeu. Îi aducem preamărire pentru darurile pe care le-a revărsat peste noi. Îi aducem mulţumire pentru viata noastră şi pentru călăuzirea destinului neamului omenesc. Îi exprimăm recunoştinţă că n-a lăsat pe om în osînda păcatului strămoşesc, ci i-a rînduit mîntuire prin Iisus Hristos Domnul nostru. Îi mulţumim pentru ajutorul pe care ni-l dăruieşte prin rugăciunile Prea Sfintei Fecioarei Maria şi ale Sfinţilor. Îi mulţumim că a asezat firea omenească în slava Sa de-a dreapta Tatălui. Rugăciunea este, deci o convorbire cu Dumnezeu, o legătură tainică, dar reală cu Cel ce veghează asupra noastră, ne dă înţelep-

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. *Mihail Colotelo*

Iisus plînge

În scrisoarea lui Lentulus trimisă senatului roman, şi în care se descrie figura Mîntuitorului, se spune între altele că: „Nimeni nu L-a văzut rîzînd, dar L-au văzut adeseori plîngînd" (aliquando flevit, sed nunquam risit).

Această afirmaţie reflectă o veche tradiţie creştină şi este în concordanţă cu Sf. Evanghelii. Fireste că nu greşim de loc cînd spunem că zîmbetul nu I-a lipsit Domnului de pe faţă, atunci cînd El punea mîinile pe copii sau cînd a rostit unele din parabolele Sale.

În schimb Mîntuitorul a plîns de două ori. „A lăcrimat" la mormîntul lui Lazăr (In. 11, 35) pentru conditia omului şi „a plîns" în faţa Ierusalimului. „Şi cînd S-a apropiat, văzînd cetatea, a plîns pentru ea, zicînd: Dacă ai fi cunoscut şi tu, în ziua aceasta, cele ce sînt spre pacea ta! . . . Căci vor veni zile peste tine, cînd duşmanii tăi vor săpa şanţ în jurul tău şi te vor împresura şi te vor strîmtora din toate părţile. Şi te vor face una cu pămîntul, şi pe fiii tăi care sînt în tine, şi nu vor lăsa în tine piatră pe piatră, pentru că nu ai cunoscut vremea cercetării tale" (Lc. 19, 41—44).

Mîntuitorul a plîns Ierusalimul şi locuitorii lui, fiindcă a văzut cu 40 de ani înainte tragicul sfîrşit, cînd acest neam a pierdut aproape un milion de morţi şi o sută de mii captivi duşi la Roma . . .

Observăm însă un lucru foarte însemnat şi anume: Iisus n-a plîns niciodată pentru Sine, ci numai pentru alţii. Mîntuitorul, „omul durerii", nu şi-a plîns suferinţele Sale morale şi fizice, nici în Ghetsimani, nici pe Golgota . . . El a plîns numai pe oameni . . . Mai mult încă. Pe cînd El urca cu crucea în spate spre Golgota, iar femeile au început să-L plîngă, El S-a întors către ele şi le-a zis: „Fiice ale Ierusalimului, nu Mă plîngeţi pe Mine, ci pe voi plîngeţi-vă şi pe copiii voştri. Căci iată vin zile în care vor zice: Fericite sînt cele sterpe şi pîntecele care n-au născut şi sînii care n-au alăptat . . ." (Lc. 23, 28—29).

Şi de data aceasta Mîntuitorul ne învederează acest adevăr că nu trebuie să-L plîngem pe El, Care e fără păcat, ci să ne plîngem pe noi oamenii, care gresim în multe feluri, care sîntem păcătoşi.

E vremea marelui post, timp rînduit de Biserică pentru reculegere şi pocăinţă a creştinilor. Se înţelege că dreptcredinciosul creştin e dator în toată vremea şi în tot locul să se ferească de păcate. Pentru o viată creştinească cît mai îmbunătăţită, trebuie să ne ostenim cu osebire în acest răstimp cînd „usile pocăinţii" sînt larg deschise, iar Biserica ne îndeamnă în felurite chipuri. „Iată acum ziua mîntuirii" (II Cor. 6, 2) cum spune şi Sf. Ap. Pavel.

Nimic nu întristează mai mult pe Fiul lui Dumnezeu, pe Domnul nostru Iisus Hristos, ca păcatele pe care le săvîrşesc cei ce cred în El. Sinedriştii au răstignit numai odată pe Iisus, şi atunci „fără să ştie ce fac"; pe cînd noi creştinii cînd cădem în păcate în mod constient, răstignim „a doua oară, pe Fiul lui Dumnezeu şi-L facem de batjocură" (Evr. 6, 6) cum zice marele Ap. Pavel.

Iată pentru ce Iisus plînge şi azi! Un pictor român (Octav Băncilă) ne-a dăruit între cele două războaie mondiale, un tablou religios impresionant, intitulat: „După două mii de ani de creştinism". Deşi viziunea acestui artist e foarte întunecată, totuşi tabloul exprimă în mod plastic un profund adevăr. Iisus stă şi plînge pe vîrful unui munte înalt, de unde privirea Lui poate cuprinde lumea întreagă, aşa cum din înălţimea Muntelui Măslinilor altădată a văzut frumuseţea Cetăţii sfinte. Pe cap poartă cununa de spini ca în ziua răstignirii. Iisus plînge şi vrea să-şi acopere faţa cu mîinile, de durere, de groază şi dezgust de cele ce se petrec în lume şi după două mii de ani de creştinism. Jos, la picioarele muntelui sînt o mulţime de scene în care sînt înfătisati tot soiul de păcătoşi: lacomi de avere, bogaţi nemilostivi, beţivi, hoţi, ucigasi . . . Într-un colţ se văd popoare care se războiesc şi aduc numai moarte, ruine si sînge . . . Aceste păcate ale creştinilor din veacul al 20-lea, fac pe Iisus să sufere mai mult decît L-au făcut să sufere ocările, piroanele şi scuipările de pe Golgota. Pentru aceasta Iisus plînge şi azi.

Să ne trezim şi noi la realitate şi la răspunderea pe care o avem în calitate de creştini şi să trezim şi pe cei din jurul nostru. Să avem curajul să vedem cît de jos am căzut şi ne-am abătut de la adevărata viejuire creştină. E timpul să ne plînegm păcatele în care am căzut şi să-I cerem iertare Domnului şi Mîntuitorului nostru Iisus Hristos. Să smulgem răul din noi şi din jurul nostru, căci prin aceasta smulgem cîte un spin din cununa Lui.

Prot. *A. Radu*

Ardealul

I.

Ardealu-i vatră veche ce s-a-ntregit la ţară,
Visare neclintită de vrere milenară
Ce şi-au dorit-o-ntr-una şirag de generaţii,
Voievozii şi tribunii, poporu-acestei naţii.

II.

El rotunjeşte glia cea din străbuni lăsată
Ca să rămînă-ntreaga şi veşnic neschimbată.
Ardealu-i doina noastră cea veselă şi tristă,
Dintotdeauna sfîntă, de cînd în noi există.

III.

E Alba aureolată de fapta lui Mihai,
Pămînt din aceiaşi brazdă, din mioritic plai;
Moisei, Arada, Turda, eroicul Păuliş,
Horthyştilor năprasnic şi necruţător tăiş.

IV.

E tulnicul lui Iancu ce greul şi bănatul
La munţi le jeluia şi nu la împăratul.
Îi Ipu-nsîngerat barbar şi peste măsură,
De oameni fără inimi purtînd în piepturi ură.

V.

Ardealu-i temelie la ale ţării dragi hotare
Şi într-un fel anume ni-e dragostea cea mare
Ce mamele-alăptîndu-şi la sînul lor copiii,
Le-au cultivat în crezuri icoana României. —

Gligor Moţiu Bulduş
ARAD

La Arad în 31 octombrie 1988

MIRENII ÎN BISERICĂ

La începutul lucrării sale publice, în predica de pe munte, Domnul Hristos a dat ucenicilor ce-L ascultau o poruncă din cele mai sublime. Fiul lui Dumnezeu vroia ca următorii cuvintelor Lui să fie ca niște luminători în lume, care să alunge întunericul din sufletele omenești și să aprindă în ele cunoștința soarelui dreptății, a adevărului și a sfințeniei. *„Voi sînteți lumina lumii"*, a zis Iisus. *„Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încît, văzînd ei faptele voastre cele bune, să slăvească pe Tatăl vostru cel din ceruri"* (Matei 5, 14—16).

Remarcăm în primul rînd că această poruncă n-a fost dată unui grup restrîns de ascultători, ci mulțimii de popor care ieșise din satele și cetățile Galileei și venise să asculte pe Învățătorul din Nazaret. Iar prin aceia cuvintele se adresau tuturor următorilor Evangheliei, din toate timpurile și locurile. În gîndul lui Iisus toți acei care aveau să creadă în El aveau îndatorirea să ofere lumii o atare viețuire, o astfel de comportare în vorbe și mai ales în fapte, încît însăși prezența lor în mijlocul societății să fie o predică vie, deci un mijloc de convertire.

Porunca Mîntuitorului a fost ascultată cu osîrdie de-a lungul veacurilor. Lumea păgînă a venit la cunoașterea Dumnezeului adevărat atît prin predica apostolilor și a misionarilor creștini, cît și prin viața sfîntă a credincioșilor și a adepților Evangheliei.

„Priviți și vedeți cum trăim noi", zicea Tertulian, un scriitor bisericesc din veacul al III-lea. „Între noi creștinii nu se vede nici înșelăciune, nici nedreptate, nici desfrînare. Ce e drept, aveți în temnițe credincioși de ai Bisericii noastre. Dar singura lor vină este credința ce-o mărturisesc. Judecați, așadar, prin viața noastră cine sîntem. Iar din ceea ce vedeți, recunoașteți ce sfîntă este credința noastră".

Păgînii, la o astfel de pledoarie, nu mai puteau rezista: sfîrșeau prin a recunoaște adevărul noii religii și se botezau.

Este necesar ca această minunată istorie a vremurilor de demult să se repete și astăzi și totdeauna.

Dorim cu alte cuvinte ca mirenii, fiii Bisericii noastre, să fie făclierii pururea aprinși pentru răspîndirea și întărirea luminii lui Hristos în mijlocul societății în care trăiesc.

De obicei domină părerea că datoria de a răspîndi adevărul de mîntuire le revine numai clericilor, adică episcopilor, preoților și diaconilor. Adevărat, slujitorii sfintelor altare sînt ambasadorii Domnului Hristos, urmașii sfinților apostoli și stîlpii Bisericii. Clericilor li s-a împărtășit, prin taina preoției, harul și puterea de propovădui Evanghelia, de a chema la mîntuire și de a fi pescari de oameni pentru împărăția lui Dumnezeu.

Însă preoțimea cea aleasă și sfințită prin harul Duhului Sfînt nu este în stare să împlinească toată lucrarea misionară între oameni. Într-un organism sănătos și bine alcătuit nu lucrează numai capul cu minunatele lui simțuri, ci este nevoie de colaborarea tuturor membrelor trupului: a inimii, a mîinilor, a picioarelor.

Or, Biserica întemeiată de Fiul lui Dumnezeu este un imens organism duhovnicesc în care toți cei ce-l alcătuiesc sînt datori să-și aducă partea lor de muncă și slujire.

„Voi sînteți trupul lui Hristos", scria Sfîntul Apostol Pavel credincioșilor din Corint, iar prin aceia nouă tuturor. *„Nu poate ochiul să zică mîinii: n-am trebuință de tine... Să nu fie dezbinare în trup, ci membrele să îngrijească deopotrivă unele de altele"* (I Corinteni 12, 21—27).

Este o comparație admirabilă și în același timp o poruncă obligatorie pentru toți credincioșii mireni. Ei trebuie să colaboreze neîncetat pentru slăvirea lui Dumnezeu și pentru întărirea vieții duhovnicești.

La învățătura pauliné se adaugă cuvintele celui dintîi chemat la apostolie, ale sfîntului Apostol Petru. Iată ce scria el creștinilor de pretutindeni și de totdeauna: *„Voi sînteți semințe aleasă, preoție împărătească, neam sfînt, popor agonisit de Dumnezeu, ca să vestiți în lume bunătățile Celui ce v-a chemat din întuneric la lumina Sa cea minunată"* (I Petru 2, 9).

Nu se pot imagina cuvinte mai clare și mai înaripate decît cele de mai sus referitoare la demnitatea și răspunderile mirenilor.

Odată botezați și pecetluiți cu Harul Duhului Sfînt din taina Mirungerii, creștinii sînt un fel de „preoți" aleși să vestească celor din jur frumusețea vieții celei în Hristos. După o altă comparație a Domnului Hristos, ucenicii Lui trebuie să fie ca niște făclii așezate în sfeșnice, care luminează *„tuturor celor din casă"* (Matei 5, 15).

„Preoția" mirenilor presupune neapărat chipuri de desăvîrșire morală, o credință vie și lucrătoare, modele de trăire spirituală, la nivel înalt. Cunoaștem doar din spusele Domnului Iisus că orb pe orb nu poate călăuzi, iar medicii, ca să poată vindeca pe alții, trebuie să fie ei înșiși sănătoși.

Aria de activitate a credincioșilor laici este întinsă cît e lumea de mare. Precum razele soarelui de pe cer încălzesc, luminează și umplu de energie cuprinsurile universului, tot așa prezența între oameni a unor aleși ai harului divin exercită o influență covîrșitoare asupra celor din jurul lor. Neamul sfînt al fiilor Bisericii sînt ca un aluat binecuvîntat care preface toată frămîntarea vieții sociale.

Primul „altar" la care se cuvine să slujească membrii „preoției" împărătești de care vorbea Sfîntul Petru, este *căminul familial*. Ne gîndim la îndatoririle părinților în calitate de educatori ai acelor ce i-au adus pe lume. Se știe doar că omul în cea mai mare măsură valorează capitalul pe care l-au investit în sufletul lui tata și mama. Povețele din casa părintească, deprinderile bune, iar mai ales exemplele frumoase văzute la părinți, sînt candele sfinte aprinse la catapeteasma unui popor, care nu se sting niciodată.

Ferice de acei părinți care îi învață pe copilașii lor rugăciunile, poruncile dumnezeiești, iubirea de Dumnezeu și de oameni, cinstea și curăția. Educația din familie valorează mai mult decît cele mai renumite volume de teologie.

Alt tărîm de activitate a credincioșilor mireni este *comunitatea parohială* din care fac parte. Ei sînt membrii Bisericii, „pietre vii" pe care se sprijină toată lucrarea misionară a preoților slujitori. Sînt nenumărate acțiunile prin care laicii pot întări viața religioasă ortodoxă. Participarea regulată la serviciile divine în duminici și sărbători, aducerea darurilor pentru pregătirea Sfintei Euharistii, donațiile materiale pentru construirea și conservarea locașurilor de cult, sprijinirea acțiunilor de ajutoare în duhul dragostei față de semenii în necazuri, iată tot atîtea mijloace de slujire, prin care se întărește și se zidește marele trup al lui Hristos.

Un ogor mai întins decît familia și parohia este *societatea* în mijlocul căreia trăiesc ucenicii și făclierii lui Hristos.

Într-o duminică un sătean îl întîlni pe un vecin ieșind din biserică. „S-a sfîrșit liturghia?", întrebă săteanul. Cel întrebat răspunse: „Da, sfînta Liturghie s-a încheiat, dar părintele ne-a spus în predica sa că slujba noastră a credincioșilor abia acum începe și durează toată săptămîna".

Într-adevăr, așa este. Teologii noștri au numit influența binefăcătoare a bunilor creștini asupra lumii „liturghie după liturghie".

Un preot rînduit și numit ca păstor de suflete într-o parohie nu poate fi prezent în tot locul unde trăiesc și activează fiii săi duhovnicești. Legat de nenumăratele sale îndatoriri, el nu este în stare să ducă vestea cea bună a Evangheliei pe tot cuprinsul zonei în care își împlinește misiunea. Mirenii au posibilitatea să facă lucrul evanghelistului, să intre și să lumineze acolo unde stăpînește păcatul, rătăcirea, întunericul ignoranței religioase.

Ca un creștin să poată împlini acest apostolat în mijlocul societății, trebuie să intervină cu rîvnă sfîntă și cu curaj, mai ales în cazurile regretabile cînd numele lui Dumnezeu este hulit, unde se fac glume necuviincioase pe seama lucrurilor sfinte, cînd se defaimă învățătura de credință a Bisericii. Avînd îndrăzneală, pricepere și înțelepciune, un bun creștin poate face minuni de îndreptare.

Pentru influența binefăcătoare asupra semenilor săi este suficient ca cineva în mediul social să-și împlinească îndatoririle sale cu devotament, în mod cinstit, cu dragoste, să fie bun și binevoitor cu toți și prin aceasta, chiar tăcînd, va fi un misionar al lui Hristos. Căci un gram de faptă bună cîntărește mai greu decît o tonă de vorbe frumoase.

Mirenii iubitori de Dumnezeu, cu grijă de mîntuirea fraților, sînt cum zice Apostolul: *Ca o mireasmă a lui Hristos printre cei ce sînt pe calea mîntuirii"* (II Cor. 2, 15).

Pr. Dr. *Șt. Slevoacă*

Sfînta Liturghie — izvor de întărire duhovnicească

Patimile și moartea pe cruce a Mîntuitorului au constituit jertfa supremă a Fiului lui Dumnezeu, jertfa de o nesfîrșită valoare, punctul central al operei Lui mîntuitoare. Fiul lui Dumnezeu, care s-a făcut Om și a luat asupra Sa povara păcatelor noastre a înlocuit jertfele Legii Vechi cu Jertfa cea Nouă a Noului Testament. La Cina cea de taină, stînd la masă cu ucenicii Săi, a luat pîinea și mulțumind, a frînt-o și a dat-o zicînd: „Luați mîncați, acesta este trupul Meu", apoi luînd paharul a mulțumit și le-a dat, zicînd: „Beți dintru acesta toți; acesta este sîngele Meu, al Legii celei Noi care pentru mulți se varsă, spre iertarea păcatelor" (Mt. 26, 26—28; Mc. 14, 22—24; Lc. 22, 19—20; I Cor. 11, 23—25). După rostirea acestor cuvinte, Mîntuitorul a adăugat: „Aceasta să faceți spre pomenirea Mea" (Lc. 22, 19 și I Cor. 11, 24). Prin cuvintele acestea, rostite de Mîntuitorul, ucenicii Săi sînt sfințiți ca împlinitori ai Jertfei celei Noi. Ei devin preoți și arhierei avînd dreptul, atît ei cît și cei care vor urma după ei, preoți și episcopi, să aducă această Jertfă, făcînd ceea ce a făcut Mîntuitorul la Cina cea de taină.

Deci, la Cina cea de taină s-a adus o adevărată jertfă, care se săvîrșește din epoca apostolică pînă azi, și se va aduce necontenit pînă la sfîrșitul veacurilor, în cadrul Sf. Liturghii.

Putem deci spune că Sf. Liturghie este slujba cea sfîntă, o „cunună aleasă de rugăciuni de cerere, de laudă și de mulțumire", în rînduiala căreia, Mîntuitorul Iisus Hristos, prin mijlocirea preotului liturghisitor, jertfește trupul și sîngele Său, în chip nesîngeros, sub forma pîinii și a vinului, pe care le dă pentru viața lumii.

Sf. Pavel referindu-se la jertfa de pe cruce a Mîntuitorului, care după învățătura Bisericii noastre este identică cu jertfa din Liturghie, are aceste cuvinte cu profundă semnificație cu privire la trăirea noastră duhovnicească: „Căci printr-o singură jertfă adusă, a adus la veșnică desăvîrșire pe cei ce se sfințesc" (Evrei 10, 14).

Sf. Liturghie, care a fost prevestită încă din Vechiul Testament, prin profeții, icoane și prefigurări, este cel mai mare dar pe care l-am primit din partea Mîntuitorului Hristos, pentru ca taina vieții Lui, misterul patimilor și al morții Lui, să rămînă pururea vii în sufletele noastre. Liturghia este o continuă reînnoire a tainei întrupării, a Nașterii Mîntuitorului, a vieții și minunilor săvîrșite de El pe pămînt, a patimilor, a morții, a Învierii și răscumpărării neamului omenesc, este „forma de perpetuare sau continuare a prezenței Mîntuitorului în lume de-a lungul veacurilor, conform cuvintelor: „Iată Eu sînt cu voi în toate zilele pînă la sfîrșitul veacului" (Mt. 28, 20) (Pr. Prof. Dr. Ene Branișteanu, Liturgica specială, Buc., 1980, p. 292).

Dacă în Sf. Liturghie bunul Dumnezeu ne-a dat chiar trupul și sîngele Fiului Său, nu putea să ne dea altceva mai mult pentru viața noastră duhovnicească. Putem spune deci, că acest așezămînt, de origine divină, adică Sf. Liturghie, este un permanent izvor de întărire duhovnicească. În cursul Sf. Liturghii sufletul nostru, inima noastră întreagă, intră într-o strînsă legătură cu Hristos, care biruind moartea a înviat cu slavă dăruindu-ne nouă viața cea veșnică.

Sf. Liturghie devine pentru noi un puternic izvor de viață duhovnicească dacă urmărim cu toată cucernicia rugăciunile și actele care o compun și care trezesc în sufletele noastre sentimente de adorare, de laudă, de mulțumire, de cerere și de împăcare. Intrînd în sfîntul locaș, viața noastră duhovnicească se întărește fiindcă avem încredințarea că sîntem ai lui Dumnezeu, de la El am venit și la El trebuie să mergem, după cuvintele Fer. Augustin: „Ne-ai făcut pentru Tine Doamne, și neliniștită este inima noastră pînă cînd se va odihni întru Tine".

Ecteniile, antifoanele, Ieșirea cu Sf. Evanghelie, sînt momente care ne mișcă profund sufletele prin semnificația lor simbolică, purtîndu-ne cu gîndul la viața, la patimile și la moartea Mîntuitorului.

La lecturile din Sfînta Scriptură, Apostolul și Evanghelia, îl vedem pe Hristos vorbindu-ne cum vorbea odinioară mulțimilor care îl urmau. La Ieșirea cu Cinstitele Daruri participăm la îngroparea Mîntuitorului și plîngem moartea Lui împreună cu toți cei care L-au însoțit de pe Golgota la locul unde a fost îngropat.

Participînd la aceste momente din viața lui Hristos trebuie să izvorască în trăirea noastră simțăminte noi de evlavie și de iubire, făcîndu-ne să cădem în genunchi și să-L adorăm și să-L slăvim.

La rostirea Crezului ne mărturisim credința și prin această mărturisire ne întărim viața noastră duhovnicească.

În momentul epiclezei cînd Cinstitele Daruri se prefac în trupul și sîngele Domnului, îl avem pe Hristos în chip real în mijlocul nostru. De acum avem certitudinea că pe marea furtunoasă a acestei vieți nu mai sîntem singuri, ci Hristos este cu noi așa cum a fost cu Apostolii, așa cum a fost cu toți cei pe care I-a vindecat în timpul vieții Sale de aici de pe pămînt. Avem nădejdea că la cuvîntul Lui va învia și sufletul nostru din mormîntul păcatului în care a căzut, așa cum a înviat fiica lui Iair, se vor înzdrăveni oasele trupului nostru ca și ale paraliticului, se vor limpezi și ochii noștri ca să vadă lumina cerului, așa cum s-au limpezit ochii orbului și vom auzi și noi din gura lui Iisus făgăduința făcută făcătorului de rele: „Adevărat grăiesc ție, astăzi vei fi cu Mine în rai".

Împărtășirea cu trupul și sîngele Domnului trebuie să constituie cel mai solemn și cel mai sfînt moment din viața noastră. Întîlnirea cu Hristos trebuie să devină cel mai fericit moment de trăire duhovnicească pe care nu-l vom uita niciodată.

Împărtășirea noastră cu Sf. Taine trebuie să fie moment foarte potrivit pentru luarea de hotăriri care să determine starea sufletească necesară prin care să dobîndim cele mai alese daruri cerești, să devină cu adevărat izvor îmbelșugat de întărire duhovnicească.

În cursul Sf. Liturghii, ne rugăm pentru ctitori și binefăcători, pentru cei bolnavi, pentru cei care călătoresc sau se află în nevoie și strîmtoare, ne rugăm pentru cei dragi ai noștri care s-au mutat din viața aceasta.

În conținutul rugăciunilor de la Sf. Liturghie „s-au sintetizat și s-au transmis nealterate adevărurile credinței noastre, după cum prin ele s-au trasat liniile arhitectonice ale comportamentului creștin în viață. În ele aflăm, într-o formă condensată, teologia întreagă, turnată în forme speciale pentru viața duhovnicească a tuturor creștinilor, devenită vie și lucrătoare în activitatea lor. Cu ajutorul acestor rugăciuni învățăturile credinței pătrund ca niște raze în viața noastră spirituală și susțin cele mai alese năzuințe ale sufletului nostru. De aceea Liturghia a fost un neîntrerupt pedagog al creștinilor către Dumnezeu și a exercitat mereu o pătrunzătoare influență asupra vieții spirituale a acestora, modelîndu-o după chipul sublim de trăire, dat nouă de Hristos Domnul" (P. S. Vasile, Episcopul Oradiei, Cuvîntări liturgice, Oradea, ed. II-a, p. 7).

Cunoscînd că Sf Liturghie este izvor de întărire duhovnicească să ne hotărîm să participăm activ și cît mai des la săvîrșirea ei, fiindcă fără ea trăirea noastră duhovnicească se va stinge mereu și mîntuirea veșnică va fi greu de dobîndit.

Numai împlinind voia lui Dumnezeu ne vom învrednici de darurile pe care le revarsă Dumnezeu asupra sufletelor în Sf. Liturghie, numai așa, acest așezămînt dumnezeiesc va deveni pentru noi izvor puternic de întărire duhovnicească. Să pătrundem cu mintea și cu inima înțelesul adînc al cîntării bisericești: „Pe Tine Te lăudăm, pe Tine bine Te cuvîntăm, Ție îți mulțumim Doamne și ne rugăm Ție, Dumnezeului nostru".

Pr. *Al. Moisiu*

Credința, rugăciunea și postul

(Continuare din pag. a 5-a)

ciune, ne povățuiește prin Biserica Sa spre lumina veșniciei.

În sfera rugăciunii intră și trebuințele zilnice ale omului pe care Dumnezeu le cunoaște (Mat. 6, 32). Ne rugăm pentru sănătate, pentru binele părinților și al copiilor noștri, pentru înmulțirea iubirii și a păcii între noi, pentru sporirea muncii noastre, iertarea păcatelor, înțeleptirea dușmanilor, pentru iertarea celor răposați și altele.

Nevoia rugăciunii o simt cei mai mulți oameni, căci fără rugăciune în sufletul omului se strecoară o nesiguranță, un gol, o sete după sprijin sigur și statornic. Fără rugăciune simțim mai puternic atacul gîndurilor rele și năvălirea ispitelor. Rugăciunea liniștește furtunile sufletești și întărește încrederea în Dumnezeu. Dacă asemănăm credința cu o rădăcină, atunci rugăciunea se poate asemăna cu tulpina și cu frunzele, iar faptele bune cu roadele. Tulpina și frunzele nu pot exista fără rădăcină. Dar nici rădăcina nu poate trăi fără tulpină și frunze. Rugăciunea și faptele bune se hrănesc din credință, dar ele, la rîndul lor, întăresc credința. Fără rugăciune, credința e amenințată de lene, de uscăciune spirituală, de formalism. Credința și rugăciunea luminează gîndurile și rezolvă problemele care se ivesc în conștiința omului. Omul credincios știe că viața i-a fost dată de Dumnezeu, spre a fi înălțată pe trepte de lumină și nimeni nu are dreptul să și-o irosească în slujirea păcatului. Credința și rugăciunea sînt forțe active și creează o dispoziție favorabilă pentru săvîrșirea faptelor bune. Fără fapte bune, credința e în primejdie de moarte (Isac. 2, 17).

Pentru întărirea rugăciunii și a faptelor bune, Dumnezeu a rînduit postul. În învățătura Bisericii, postul este o înfrînare de bunăvoie de la mîncarea de dulce și de la abuzul băuturilor alcoolice, precum și reținerea de la fapte și vorbe rele. Postul a fost dat primului om în rai spre a se întări în virtute. În Sf. Scriptură se amintește des rînduiala postului, ca o acțiune de luptă împotriva păcatului. Disciplina și înălțarea vieții sufletești trebuie precedată de o disciplină trupească, de o ordine materială, căci trupul — ca locaș al Duhului Sfînt (I Cor. 6, 19) — nu poate fi lăsat pradă viciilor și neorînduielii. Mîntuitorul Însuși a postit, deși era fără de păcat (Mat. 4, 12; Luca 4, 2), arătînd că prețuiește postul și lăsîndu-ne exemplul Său personal de a posti. El a spus că numai rugăciunea și postul pot ajuta în situații grele (Mat. 17, 21; Marcu 9, 29). Urmîndu-I Mîntuitorului, Sf. Apostoli au postit și ei (Fapte 13, 3; Rom. 14, 17; II Cor. 6.5).

Postul este deci o rînduială dumnezeiască, în care renunțăm, cu voia noastră, la tot ce împiedică progresul nostru moral-duhovnicesc. Ca să urmăm lui Hristos, trebuie „să umblăm cuviincios ca ziua: nu în ospețe și la beții, nu în desfrînări și fapte de rușine, nu în certuri și în pizmă. Ci îmbrăcați-vă în Domnul Hristos și grija de trup să nu o faceți spre pofte" (Rom. 13, 13—14). Cînd omul slujește numai trupului, atunci viața lui sufletească slăbește și — după cuvintele Apostolului — „Pîntecele este Dumnezeul lui" (Filip. 3, 19). Și Sf. Apostol Petru îi îndrumă pe crestini „Fraților, vă îndemn să vă feriți de poftele cele trupești, care se războiesc împotriva sufletului" (I Petru 2, 11).

Postul e o jertfă adusă înaintea lui Dumnezeu și ca atare trebuie adusă cu inima smerită (Ps. 50, 18), fără a deveni prilej de laudă, ca la farisei (Luca 18, 12). Dar în același timp, postul e expresia unei credințe prin care mărturisim pe Hristos, iar credința nu trebuie ascunsă sub obroc, ci mărturisită (Mat. 10, 32). Mărturisită, însă, cu smerenie, ca o datorie și un exemplu pentru alții.

Creștinilor, care nu cinstesc postul, invocînd cuvintele Mîntuitorului: „Nu ceea ce intră în gură spurcă pe om, ci ceea ce iese din gură, aceea spurcă pe om" (Mat. 15, 11; Marcu 7, 15), trebuie să li să spună să citească în întregime capitolele menționate mai sus din Sf. Evanghelie și vor vedea că Iisus Hristos s-a referit în aceste cuvinte nu la post, ci la spălarea mîinilor înainte de mîncare.

Este foarte important de menționat că postul trebuie însoțit mai mult de fapte bune și de cercetarea sfintelor slujbe bisericești, cum îndeamnă Sf. Părinți și cîntările Postului Mare.

În aceste condiții, credincioșii se vor pregăti cu seriozitate pentru Sfintele Taine a Spovedaniei și a Împărtășirii și vor întîmpina cu vrednicie duhovnicească praznicul Învierii Domnului.

Martirii libertății

Slăviți să fiți Martiri ce-ați arătat în lume
Că Țara noastră are un nume în renume
Voința voastră dîrză, un uragan în forță
S-a dezvoltat năvalnic în flacără de torță!

În suflet Vă păstrăm Eroi cu braț de zmei
Pe voi ce-ați biruit pe crîncenii mișei
Cu piepturile voastre stropite-n val de sînge
Un Neam va blestema, se va ruga, va plînge!

Călăii ucigași, tirani fără cruțare
V-au secerat de-avalma, pe toți cu mic și mare
În gropi v-au aruncat! Of, floarea noastră dragă
Cu zîmbet de copii, cu fața ca o fragă!

V-au ars și în cuptoare barbarii scelerați
În primăvara-vieții așa nevinovați
Prin jertfa voastră însă deschis-ați larg o ușă
Ați renăscut o Țară din propria cenușă!

Azi clopote vă cheamă în dangăt de aramă
În rugi fierbinți și facle, în gemete de mamă!
În hohot toți vă plîng și mire și mireasă
Și buciumul și doina a munților Crăiasă

În triluri ciocîrlia spre cer își ia avîntul
Suspină pentru voi și pentru voi e cîntul
Și vîntul parcă plînge în negrăite șoapte
Prin cringuri și zăvoaie, tîrziu în miez de noapte!

Și mugetul pădurii, talazul de pe Mare
Sînt strigăte la Ceruri și roagă răzbunare!
Un neam întreg va plînge, se roagă pentru voi
Martiri ai nemuririi, eroi între eroi!

Jurăm, jurăm solemn, și mai jurăm odată:
Nu vom uita de voi acum și niciodată!
În suflet vă păstrăm ca cel mai scump tezaur
Și-n veci veți figura în Cronica de Aur!

Pr. T. Bodnar

Două documente ce pun în evidență remarcabila personalitate a Dr. Nicolae Bălan

(Continuare din pag. a 2-a)

fost denumit „Cardinalul" conferinței. A ieșit chiar în presa bisericească bulgară cu aprecieri favorabile „Cardinalului". V-a citat și cuvintele cu cari ați pus la punct pe Mitropolitul Ghermanos al Greciei — de drept al Patriarhiei Constantinopolitane — care dorea să treacă drept unicul reprezentant al Ortodoxiei. Sosirea I. P. S. Voastre la Sofia, ar umple de bucurie și inimile românilor macedoneni de aci, nerăbdători de a auzi cîteva cuvinte de zidire sufletească și de a săruta mîna vrednicului urmaș al renumitului mitropolit Andrei Șaguna — macedonean de origine. Cît privește pentru subsemnatul, ași încerca o deosebită mulțumire sufletească plecîndu-mă nu numai în fața actualului Mitropolit al Ardealului — în fața marelui ierarh care știe să adune lauri pentru sine și pentru Biserica noastră strămoșească națională, ci și în fața modestului dascăl de odinioară de la Seminarul Teologic din Sibiu, pe care l-am cunoscut cu ocazia celor două excursii, într-un timp cînd Carpații nu erau ai noștri. Iubesc și respect deopotrivă atît pe Vlădica cel „învățat și cu tact", cît și pe profesorul de odinioară care avea darul să ne electrizeze cu cuvinte ca acestea: „Va sosi timpul cînd căldura inimilor noastre frățești va topi culmile despărțitoare ale Carpaților. Cu toții să lucrăm în acest sens". Neștiind adresa, solicit permisiunea de a trimite aci o caldă îmbrățișare elevului înalt P. S. Voastre și fratelui meu coleg de la Berlin „Colan". Rămîn al Înalt Prea Sfinției Voastre cu toată stima, smerenia și considerația cuvenită. Preot Stelian Iliescu, Sofia, Rue Tzar Boris 148".

Am reprodus integral conținutul scrisorii, care ne scutește de orice comentarii.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. *Antonie Plămădeală*, Mitropolitul Ardealului — președinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Arhid. prof. Dr. *Aurel Jivi*, redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu*; Arhid. *Ezechil Oancea*, tehnoredactor; Pr. *Vartolomeu Constantinescu*, corector.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA", sectorul export-import presă P.O. Box 12-201, telex 10376 presfir București, Calea Griviței nr. 64—66

ABONAMENTUL pe un an: 150 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2. Taxa poștală plătită în numerar Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu | 44.206 |

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Anul 138 Sibiu, 15 aprilie 1990 Nr. 15—16/1990

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

HRISTOS A ÎNVIAT

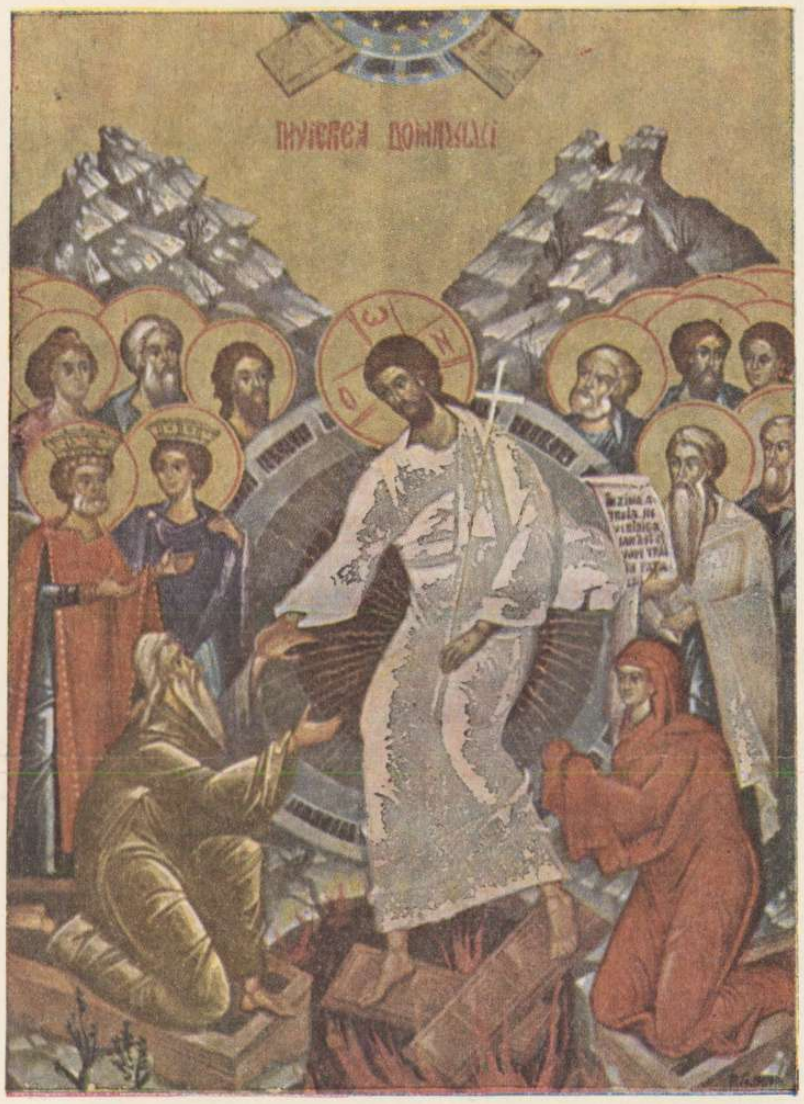

„Învierea lui Hristos văzînd, să ne închinăm Sfîntului Domnului Iisus, Unuia celui fără de păcat. Crucii Tale ne închinăm Hristoase şi sfîntă Învierea Ta o lăudăm şi o mărim, că Tu eşti Dumnezeul nostru, afară de Tine pe altul nu ştim, numele Tău numim. Veniţi toţi credincioşii să ne închinăm sfintei Învierii lui Hristos, că iată a venit prin Cruce bucurie la toată lumea, totdeauna binecuvîntînd pe Domnul, lăudăm Învierea Lui, că răstignire răbdînd pentru noi, cu moartea pe moarte a stricat".

*

„Cît este de sfinţită, cu adevărat, şi mult prăznuită această noapte de mîntuire şi strălucită, a zilei celei purtătoare de lumină a Învierii, mai înainte vestitoare fiind, întru care lumina cea fără de ani, din mormînt trupeşte tuturor a strălucit".

*

„Îngerul a strigat celei pline de dar, curată Fecioară bucură-te, şi iarăşi bucură-te, că Fiul tău a înviat a treia zi din mormînt".

*

„Luminează-te, luminează-te noule Ierusalime, că slava Domnului peste tine a răsărit. Saltă acum şi te bucură Sioane; iar tu curată Născătoare de Dumnezeu veseleşte-te întru Învierea Celui născut al tău".

*

„Paştile cele sfinţite astăzi nouă s-au arătat, Paştile cele nouă şi sfinte, Paştile cele de taină, Paştile cele prea cinstite, Paştile Hristos izbăvitorul; Paştile cele fără prihană, Paştile cele mari, Paştile credincioşilor, Paştile care au deschis nouă uşile raiului, Paştile cele ce sfinţesc pe toţi credincioşii".

Vecernia mare din Duminica Învierii, la Ierusalim

În Duminica Învierii Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, din 10 aprilie 1977, am luat parte activă la Vecernia cea mare de la Biserica Învierii din Ierusalim, cînd se citeşte Sfînta Evanghelie în douăsprezece limbi.

La ora 12, grupul de pelerini români este prezent la reşedinţa Patriarhiei ecumenice. După ce ne îmbrăcăm în odăjdii strălucitoare, pornim spre Biserica Sfîntului Mormînt, depărtare de cca 1 km, în dangătul solemn al clopotelor minunate.

Intrînd în măreaţa catedrală a Sfîntului Mormînt trecem prin faţa „Pietrii Ungerii", acoperită cu flori, cu miresme şi aromate. Ne închinăm cu smerenie şi bucurie în faţa Sfîntului Mormînt care este puternic iluminat şi împodobit cu numeroase coroane de flori. *Urcăm* încet la Sfîntul Altar al Bisericii Învierii care este mult mai ridicat faţă de naos, cu o priveliştе excepţională. La Sfîntul Altar sînt zeci de ierarhi în scaune arhiereşti şi clerici superiori din toată lumea ortodoxă. De faţă sînt autorităţile civile care au locurile rezervate, în jurul tronului patriarhal.

În lipsa Sanctităţii Sale Părintele Patriarh ecumenic Benedictos I, pe atunci bolnav, la Vecernie serveşte ca protos-patriarhal I. P. S. Sa, Mitropolitul Vasileos de Cezareea, înconjurat de nouă ierarhi şi mulţi preoţi. După ce I. P. S. Sa tămîiază cu pietate Sfîntul Mormînt, apoi Sf. Altar şi pe credincioşi, dă

(continuare în pag. a 2-a)

Pr. *Simion Radu*

ÎNVIEREA DOMNULUI ŞI ÎNVIEREA NOASTRĂ

În general ne-am obişnuit să reducem Învierea Domnului la un fapt trecut — pe care îl comemorăm în fiecare an la Paşti ca şi în fiecare duminică — iar învierea noastră la un fapt viitor, pe care-l aşteptăm la sfîrşitul veacurilor. Nu mărturisim doar: „Aştept învierea morţilor şi viaţa veacului ce va să fie"! Puţini sînt însă aceia care văd şi încearcă să trăiască cele două evenimente în unitatea lor desăvîrşită şi în actualitatea lor permanentă.

Toate actele mîntuitoare ale Domnului: Întruparea, Propovăduirea Evangheliei, Minunile, Patimile, Moartea pe Cruce, Învierea şi Înălţarea la cer — ca fapte reale, concrete, istorice —, deşi legate de un anumit timp şi loc sînt totodată şi mai presus de timp şi de spaţiu pentru că autorul lor nu este numai un simplu om, supus timpului şi spaţiului, ci şi Dumnezeu care este deasupra acestor categorii ale existenţei umane. Ori, tocmai prin Învierea Sa din morţi, Mîntuitorul Hristos a pus pecetea veşniciei asupra tuturor actelor Sale mîntuitoare, care liberate de timp şi de spaţiu primesc caracterul actualităţii permanente. De aceea comemorarea lor pe parcursul anului bisericesc nu este o simplă aducere aminte de un eveniment trecut — cum se întîmplă cu sărbătorirea evenimentelor pur omeneşti —, ci o reactualizare a lor prin Duhul Sfînt şi prin puterea credinţei. Iată de ce la Crăciun cîntăm: „Hristos se naşte măriţi-L! Hristos din ceruri, întîmpinaţi-L!" iar la Paşti: „Ieri m-am îngropat împreună cu tine, Hristoase, astăzi şi înviez împreună cu Tine" (să remarcăm prezentul verbelor din aceste fraze!). Sărbătorile creştine sînt deci trăiri actuale cu Mîntuitorul Hristos care după Sfînta Sa Înviere a zis ucenicilor: „Iată Eu sînt cu voi în toate zilele, pînă la sfîrşitul veacurilor" (Mt. 28, 20).

Prezenţa aceasta a Mîntuitorului Hristos cu noi nu trebuie redusă la o stare morală sau sentimentală de comuniune cu El, ci văzută şi trăită în fundamentul ei sacramental: Hristos cel înviat este prezent în noi şi în lume în primul rînd prin Sfintele Taine ale Bisericii. Să amintim aici foarte pe

(Continuare în pag. a 2-a)

† SERAFIM FĂGĂRĂŞANUL

ZIUA ÎNVIERII - ZIUA BUCURIEI

Din cea mai veche tradiţie creştină răsăriteană ni s-a transmis, din generaţie în generaţie, cîntarea: *„Hristos a înviat din morţi cu moartea pe moarte călcînd şi celor din morminte viaţă dăruindu-le"*. **Am cîntat-o toţi în această Zi a Învierii, cu bucuria inimii şi a minţii, şi o vom cînta cu mereu sporită bucurie pînă la Înălţare, şi ne vom saluta în toată această vreme, vestindu-ne unii altora că: HRISTOS A ÎNVIAT! Prin aceste cuvinte ne mărturisim credinţa că Mîntuitorul, după ce a fost răstignit, a murit şi a fost îngropat, a treia zi a înviat. Sfîntul Pavel şi toţi evangheliştii ne dau mărturia clară că după Înviere Mîntuitorul s-a arătat mironosiţelor,** *„apoi lui Chefa, apoi celor doisprezece; după aceea s-a arătat deodată la mai bine de o sută de fraţi"* **şi, ca să-şi încredinţeze ascultătorii şi pe noi, că mărturia Sa era adevărată şi verificabilă, adăuga:** *„dintre care cei mai mulţi trăiesc pînă acum"*, **deci aceşti fraţi puteau fi întrebaţi, puteau adeveri oricui că L-au văzut înviat** (I Cor. 15, 4—6).

Apoi, pe drumul Damascului, mergînd Sfîntul Pavel sub numele său vechi, de Saul, să-i prigonească pe creştini, să-i întemniţeze şi să le facă tot răul, căci nu credea în Înviere, Iisus I s-a arătat şi lui, a stat de vorbă cu el şi aşa, din cel mai mare prigonitor, Saul a devenit Sfîntul Pavel, apostolul neamurilor, martor al Învierii, ziditor al creştinismului în lumea păgînă de atunci, lume pe care creştinismul a transformat-o din temelii.

Atît de mult a transformat-o încît, odată cu creştinismul, începe în istoria omenirii o eră nouă, era creştină. Anii încep să se numere de la naşterea lui Hristos.

Credinţa în Hristos ca Fiu al lui Dumnezeu s-a întemeiat pe învăţăturile Sale, căci chiar duşmanii Săi au recunoscut că: *„Niciodată n-a grăit un om aşa, ca omul Acesta"* (Ioan 8, 46). **S-a întemeiat apoi pe minunile Sale, căci El a vindecat orbi din naştere, ologi, slăbănogi, leproşi şi, în chip definitiv şi desăvîrşit, s-a întemeiat pe propria Sa înviere din morţi.**

Învierea Domnului a fost cea mai mare minune a Sa şi ea a fost menită să-i convingă pe toţi de dumnezeirea Sa, de puterea Sa şi, în felul acesta, să ofere cel mai puternic argument pentru ca învăţăturile Sale să fie primite ca învăţături dumnezeieşti, ca porunci divine, ca mijloace şi căi de mîntuire. *„Căci nu este alt nume sub cer, dat oamenilor, prin care trebuie să ne mîntuim"* (F. Ap. 4, 12), **în afară de numele şi învăţăturile lui Iisus. Să nu mai rămînă nici o îndoială în această privinţă. Şi într-adevăr, nu mai rămîne nici o îndoială. Hristos a înviat! Mormîntul a fost găsit gol. Femeile care au venit Duminică dimineaţa cu mir la mormînt au găsit piatra dată la o parte şi înăuntru giulgiurile păzite de îngeri. Apoi Cel înviat s-a arătat ucenicilor şi, cum am mai spus, şi unor mulţimi, a mîncat cu ei, lui Toma i-a arătat urmele rănilor, ca să-l încredinţeze că era El cu adevărat şi nu o fantomă, sau un duh, sau altcineva. Le-a dat ucenicilor ultimele învăţături şi apoi, în faţa lor, S-a înălţat la ceruri.**

Cei care L-au văzut şi L-au ascultat înainte şi după Înviere ne-au lăsat şi nouă mărturie neîndoielnică despre toate acestea şi pe mărturia lor se întemeiază credinţa noastră. Mai ales după Pogorîrea Duhului Sfînt, primind puteri noi, precum fuseseră încredinţaţi de Iisus (Luca 14, 4, 9), **Sfinţii Apostoli au devenit** *„martori în Ierusalim şi în toată Iudeea şi Samaria şi pînă la marginea pămîntului"* (F. Ap. 1, 8), **că Hristos a înviat, că a fost Mesia trimis de Tatăl, Fiul lui Dumnezeu şi Dumnezeu, Unul din Treime.**

Cît de emoţionant, simplu şi convingător, răspund Sfinţii Petru şi Ioan căpeteniilor sinagogii care le porunceau să nu mai vorbească de Iisus şi de Învierea Sa. Ei zic: *„Nu putem să nu grăim cele ce am văzut şi am auzit"* (F. Ap. IV, 20). **Ei, fricoşii din timpul Patimilor, acum vorbeau în limbi în-**

(Continuare în pag. a 2-a)

† ANTONIE
Mitropolitul Ardealului, Crişanei şi Maramureşului

CRUCEA — izvor de bucurie

„Veniţi toţi credincioşii să ne închinăm sfintei Învierii lui Hristos, că iată, a venit, prin Cruce, bucurie la toată lumea".

Răstignirea pe Crucea Golgotei constituie ultimul moment din viaţa de chenoză, umilinţă şi deplină ascultare a Logosului întrupat, fiind expresia cea mai elocventă a dragostei lui Dumnezeu pentru umanitate. Hristos a primit crucea pentru noi, a purtat-o în spate şi a omorît pe ea umanitatea noastră cea veche schilodită de păcat ca a treia zi să o reînvieze transfigurată şi pe deplin pătrunsă de harul Duhului Sfînt. Între Cruce şi Înviere există o tainică legătură interioară; Învierea însăşi este o consecinţă firească a acceptării Crucii şi a morţii. Fără Cruce şi moarte nu s-ar fi putut experia bucuria Învierii.

Prin Sfintele Taine, în Biserică, Hristos îşi actualizează lucrarea Sa mîntuitoare, prin Sfîntul Duh, pînă la sfîrşitul veacurilor, parcurgînd cu fiecare dintre noi, drumul spre Golgota morţii omului celui vechi al păcatului şi al reînvierii noastre, ca făptură nouă. Întreaga viaţă a creştinului se desfăşoară sub semnul biruitor al Crucii, de la Botez şi pînă la mormînt. Acest fapt ne arată, o dată în plus, că şi creştinul care vrea să experieze bucuria Învierii întru făptura nouă, trebuie, mai întîi, să primească Crucea, fără cîrtire.

Crucea, ca moarte a omului cel vechi al păcatului, este izvor de libertate, pace şi bucurie: „iar cei ce sînt ai lui Hristos Iisus şi-au răstignit trupul împreună cu patimile şi poftele lor" (Gal. 5, 24). Păcatul se suprapune vieţii omului şi după o perioadă de convieţuire, el devine o a doua natură. Un om păcătos se vede atît de înlănţuit de poftele şi patimile lui încît nu mai întrezăreşte nici o posibilitate de eliberare. Plăcerea păcătoasă odată săvîrşită, provoacă durere; alinarea durerii pretinde satisfacerea plăcerii şi omul se va plasa într-un cerc vicios de unde nu va mai putea ieşi niciodată. Singura posibilitate de eliberare şi de experiere a bucuriei ce decurge din aceasta este decizia de a accepta Crucea, de a pune începutul morţii omului celui vechi, a naturii păcătoase suprapuse fiinţei umane, create după chipul lui Dumnezeu.

Drumul nostru spre Golgota nu este deloc uşor. Pe cale vom avea momente cînd şi noi vom cădea sub greutatea Crucii. Hristos este însă cu noi şi în noi şi face cu fiecare, în parte, drumul Crucii dezrobirii noastre. Bucuria învierii noastre care ne aşteaptă va fi însă prea mare pentru a mai da înapoi şi a abandona Crucea.

Natura păcătoasă a ipocriziei, duplicităţii, a parvenirii cu orice preţ, şi, în general, a decăderii morale care s-a suprapus pe fiinţa multora dintre noi în ultimii 45 de ani, trebuie răstignită şi anihilată. Doar prin acceptarea Crucii şi a morţii omului celui vechi, societatea românească va putea experia cu prisosinţă, bucuria eliberatoare a Învierii lui Hristos şi a reînvierii ei.

Pr. *Ioan Sauca*

ZIUA ÎNVIERII – ZIUA BUCURIEI

(Continuare din pag. I-a)

țelese de toate națiile adunate în Ierusalim, și *„grăiau cu îndrăzneală“* (F. Ap. 4, 31). **Acum nu se mai temeau de nimic și de nimeni. Spuneau și propovăduiau adevărul pe care îl văzuseră: pe Hristos cel înviat.**

De ce e importantă pentru noi Învierea Domnului?

E importantă pentru că, dacă Hristos a înviat, și noi vom învia. Dacă Hristos a înviat, moartea nu mai este moarte, adică nu este dispariție definitivă, ci e doar o trecere din viața aceasta în altă viață, cu durată eternă.

Învierea Domnului aduce omenirii, doritoare din totdeauna de a cunoaște rostul vieții și taina morții, dezlegarea care le luminează pe amîndouă.

Învierea Domnului ne arată că sîntem nemuritori, că viața de aici are rostul de a fi trăită frumos, în iubire și înțelegere, deoarece toți sîntem fiii lui Dumnezeu și frați între noi. Sîntem creația Sa cea mai iubită, pentru că totul, cerul, și stelele, și pămîntul cu toate frumusețile și darurile lor, pentru om au fost create, *„spre desfătarea noastră“*, **cum spun textele bisericești.**

Învierea Domnului e marea noastră mîngîiere: ne vom întîlni, ne vom vedea cu cei dragi ai noștri de care ne despărțim aici prin moarte. Dacă Hristos a înviat, spune Sf. Pavel, ultimul vrăjmaș al omului a fost biruit, acest vrăjmaș fiind moartea (I Cor. 15, 26). **Căci, cu adevărat, cine nu socotește moartea ca pe cel mai mare vrăjmaș, pentru că amenințâ și curmă pe cel mai mare dintre darurile dăruite omului, și anume viața? Viața e cel mai mare dar, pentru că** *numai* **Dumnezeu îl poate da. De aceea nimeni nu dorește să-l piardă. Și iată că înviind Iisus, El ne arată că chiar dacă, aparent, la un moment dat ne pierdem viața de fapt n-o pierdem. Ea continuă dincolo, acolo de unde Iisus s-a putut întoarce.**

Învierea Domnului a schimbat radical concepția despre lume și viață a omenirii. Viața a căpătat sens înalt și, fiind veșnică, impune răspundere pentru felul cum e trăită pe pămînt. Nu mai poți trăi la întîmplare, cînd știi că ești nemuritor. Nimic nu-ți mai este indiferent, cînd știi că trăiești sub ochiul lui Dumnezeu. Învierea Domnului e temelia moralei, a faptei bune. Și viața, și moartea au căpătat înțelesuri noi, pline de rosturi care, fără Învierea Domnului, ar fi rămas ascunse omenirii și ar fi domnit ca și pînă atunci, în lume, neștiința și întunericul. Ar fi domnit filosofiile imaginate după mintea fiecăruia, religiile idolatre lipsite de sens, sau cele care erau nedesăvîrșit descoperite, formaliste, învechite, lipsite de cea mai elementară legătură dintre viață și moarte. Aceasta din urmă era privită ca o catastrofă inevitabilă și absurdă, și din perspectiva ei, tot așa de absurdă apărea în cele din urmă și viața. Numai Învierea Domnului a dat sens ultim și definitiv, și vieții și morții, căci a convertit moartea în viață, a dat sens nonsensului, a dat înțeles neînțelesului.

Ziua Învierii e ziua bucuriei depline. Această bucurie o cîntăm și ne-o reamintim în toate cîntările: *„Ziua Învierii, să ne bucurăm popoare“* **și** *„unul pe altul să ne îmbrățișăm“*. **Sfînta noastră Biserică ne îndeamnă cu acest prilej, ca, dacă au existat între noi unele neînțelegeri și greșeli, să ne reconciliem unii cu alții și** *„să iertăm toate pentru Înviere“*. **Adevărul Învierii e atît de mare, atît de copleșitor, încît nimic nu poate fi mai important, decît faptul că Hristos a înviat. În lumina Învierii Lui să redevenim alți oameni, să ne înnoim simțirile, să ne primenim gîndirea, să uităm tot răul pe care ni l-au făcut alții nouă, sau dacă noi am alunecat în astfel de fapte, să ne pară rău și să reinstaurăm între noi iubirea. Căci a înviat Domnul iubirii, Acela care ne-a învățat că din aceasta vor cunoaște oamenii că sîntem ucenicii Lui, de vom avea dragoste între noi** (Ioan 13, 35).

„Dragostea — **spune Sfîntul Pavel** — *rabdă mult și se milostivește; dragostea nu pizmuiește; dragostea nu se trufește, nu se mîndrește, nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale foloase, nu se mînie, nu se gîndește la rău, nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr. Ea toate le acoperă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le rabdă“*. **Trei sînt virtuțile cele mari care se cer fiecărui creștin:** *„Credința, nădejdea și dragostea, dar dintre ele dragostea este cea mai mare“* (I Cor. 12, 4—7, 13).

Să iubim pe aproapele nostru ca pe noi înșine. Să dispară ura, răutatea, răul sub toate formele lui. Să ne readucem aminte că toți sîntem frați. Și legea de aur a creștinismului, acea sinteză a învățăturii Mîntuitorului: *„Ce vrei să-ți facă ție oamenii, aceea fă-le și tu lor“*, **să fie legea vieții noastre de toate zilele. Așa va domni între noi** *„pacea lui Hristos“*, **libertatea, dreptatea, iertarea, răbdarea, iubirea și buna înțelegere.**

Odată cu toate aceste virtuți vă îndemn să vă păstrați neștirbită credința ortodoxă a moșilor și strămoșilor noștri, iar cu cei de alte credințe și neamuri, să fiți în bună înțelegere, ca frați viețuitori pe același pămînt românesc, pe care trebuie să domnească dragostea, semnul cel mare al credinței noastre în Dumnezeu.

Să cîntăm lui Dumnezeu cîntare nouă, din inimi noi, renăscute într-o credință și mai puternică. Să primim în suflete curate darul Învierii, încredințarea nemuririi noastre și credința că Mîntuitorul cel înviat, pentru noi a înviat, pentru fiecare din noi, și pentru mîntuirea noastră, căci El ne știe pe fiecare pe numele și după gîndurile și faptele noastre. Să-I oferim gînduri și fapte bune.

Precum atunci s-a întîlnit, în dimineața Învierii, cu femeile purtătoare de mir și cu ucenicii, astăzi cînd îi sărbătorim Învierea se întîlnește cu fiecare din noi, și tuturor ne adresează cuvîntul: *„Bucurați-vă!“* (Matei XXVIII, 9). **Ziua Învierii e ziua bucuriei. Să ne deschidem inimile ca să pătrundă în ele această bucurie și să rămînă pururea în noi.**

DUPĂ „ZIUA ÎNVIERII“ NOASTRE

Dumnezeu și-a ținut întotdeauna făgăduințele, chiar și atunci cînd părea că întîrzie să le împlinească. *Atunci* lucrarea Lui se arăta mai limpede, mai fără îndoială pentru noi oamenii.

*

Se spunea pentru Avva Daniil, cum că venind barbarii în Schit, au fugit părinții. Și a zis bătrînul: „Dacă nu poartă grijă de mine Dumnezeu, pentru ce să grăiesc“. Și a trecut prin mijlocul barbarilor, și nu l-au văzut pre el. Atuncea a zis către sine: „Iată a purtat grijă de mine Dumnezeu, și nu am murit. Fă dar și tu ceea ce este al omului, și fugi ca părinții“. (Din Pateric).

Dumnezeu a făcut ale sale, să facem și noi ale noastre. „Hristos a înviat“ pentru noi toți, dar și de noi depinde ca să înviem cu El, întru El, la fericirea și viața veșnică.

*

Cînd duhul cel necurat iese din om, umblă prin locuri fără apă, căutînd odihnă, și, negăsind, zice: Mă voi întoarce la casa mea, de unde am ieșit. — Și venind, o află măturată și împodobită. — Atunci merge și ia cu el alte șapte duhuri mai rele decît el și, intrînd, locuiește acolo; și se fac cele de pe urmă ale omului aceluia mai rele decît cele dintîi. (Lc. 11, 24—26).

Să ne ferească Bunul Dumnezeu de un astfel de pluridemonism.

Și a intrat Iisus în templu și a alungat pe toți cei ce vindeau și cumpărau în templu și a răsturnat mesele schimbătorilor de bani și scaunele celor care vindeau porumbei . . . (Mt. 21, 12 . . .).

Oare de ce nu a alungat și pe arhierei și, în general, oare de ce nu s-a păstrat în Evanghelie vreun cuvînt de-al Mîntuitorului împotriva „clerului de instituire divină“ al Vechiului Testament? Poate pentru că erau, totuși, preoții Tatălui Său ceresc? — Alte cuvinte ale Sale s-au păstrat: „Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici! că sînteți ca mormintele care nu se văd, și oamenii, care umblă peste ele, nu le știu“. (Lc. 11, 44).

Și cuvintele Lui rămîn adevărate . . .

*

Să nu ne amăgim și să nu ne fie frică să spunem adevărul, (căci acesta este Duhul Bisericii, cel adevărat): la Judecată vor fi prezenți și pruncii uciși în toate vremurile, fie de către irozii și tiranii și genocizii atîtor neamuri, fie în avorturile de atîtea feluri . . .

Oare și în acest caz va fi adevărat că cei dintîi vor fi cei din urmă?

*

Nu mai este iudeu, nici elin . . . (Gal. 3, 28), căci nu este deosebire între iudeu și elin, pentru că același este Domnul tuturor, care îmbogățește pe toți cei ce-L cheamă pe El. (Rom. 10, 12).

Oare ce (mai) înseamnă aceasta?

*

Hristos a înviat din morți, cu moartea pre moarte călcînd și celor din morminturi viață dăruindu-le.

Peste toate mizeriile, nenorocirile și tragediile lumii acesteia *„Hristos a înviat . . . cu adevărat . . .“!*

Stud. *Vasile Grajdian*

Învierea Domnului și învierea noastră

(Continuare din pag. I-a)

scurt doar două dintre acestea: Botezul și Euharistia. După Înviere, Mîntuitorul a poruncit ucenicilor să meargă și să boteze neamurile în numele Sf. Treimi, adăugînd apoi cuvintele amintite mai sus „. . . și iată Eu sînt cu voi în toate zilele pînă la sfîrșitul veacurilor“. Iar la Cina cea de Taină a spus: „Aceasta să o faceți spre pomenirea Mea“ (Lc. 22, 19). Căci, zice Sf. Ap. Pavel, „de cîte ori veți mînca această pîine și veți bea acest pahar, moartea Domnului vestiți . . .“ (I Cor. 11, 26).

Botezul este moarte și înviere adevărată cu Hristos, care a murit și a înviat pentru noi. Îngropați fiind împreună cu El prin botez, zice Apostolul neamurilor, cu El ați și înviat prin credința în puterea lui Dumnezeu“ (Col. 2, 12). De aceea moartea pentru noi este un fapt trecut și nu unul viitor. Noi nu mai sîntem sub osînda păcatului care aduce moartea — căci „plata păcatului este moartea“ (Rom. 6, 23) —, ci sub puterea Învierii care ne transformă progresiv, făcîndu-ne asemenea cu Dumnezeu. Botezul ne pune în situația bobului de grîu care fiind semănat, moare mai întîi pentru ca să poată încolți și aduce roadă. Iar moartea noastră biologică nu-i decît o schimbare de veșmînt (II Cor. 5, 4), o trecere (Paște=pasaj) sau mutare la viață. „Mutatu-te-ai la viață, fiind Maica Vieții“, zicem în troparul Adormirii Maicii Domnului. Așadar, botezul ne comunică Învierea Domnului (viața Sa însăși), care devine astfel și învierea noastră; o înviere reală, adevărată și cu putere de transformare. Iar rostul vieții noastre nu-i altul decît acela de a ne strădui să actualizăm mereu acest mare dar al botezului, să manifestăm adică tot mai evident învierea noastră, trăind ca „fii ai Învierii“ (Lc. 20, 36). Atunci Hristos va lua chip în noi și vom putea spune cu Apostolul: „nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine“ (Gal. 2, 20).

Dar actualizarea continuă a botezului nostru și înaintarea spre desăvîrșire nu-i în primul rînd lucrarea noastră, ci a lui Dumnezeu, care vine mereu la noi în Taina Sfintei Euharistii. Împărtășirea deasă cu Sfîntul Trup și Scumpul Sînge al Domnului înnoiește și transfigurează încetul cu încetul firea noastră slăbănogită de păcat, desăvîrșind astfel lucrarea botezului. Căci „firea celui mai tare schimbă firea celui mai slab“, zice Sf. Maxim Mărturisitorul. De aceea, Euharistia, în care Domnul cel mort și înviat este mereu prezent, trebuie să constituie centrul vieții noastre sufletești. Prin Euharistie ca și prin celelalte Sfinte Taine, Mîntuitorul reface împreună cu fiecare din noi drumul vieții Sale pămîntești, începînd de la Naștere și pînă la Suirea Sa la ceruri, comunicîndu-ne mereu puterea transformatoare a Învierii Sale. La care noi trebuie să adăugăm rugăciunea și osteneala noastră de îmbunătățire permanentă, căci în toate sîntem „colaboratori cu Dumnezeu“ (I Cor. 3, 9). Numai voind și noi, Dumnezeu ne transformă, numai luptînd și noi harul Învierii vine în ajutorul neputințelor noastre! Astfel încît Învierea Domnului va fi cu adevărat și învierea noastră; o înviere prezentă și nu numai viitoare, de la sfîrșitul veacurilor, o înviere dinamică, transformatoare a vieții noastre și a lumii înconjurătoare.

Vecernia mare din Duminica Învierii la Ierusalim

(Continuare din pag. I-a)

„Binecuvîntarea“ de pe tronul arhieresc, din naos și se începe Vecernia Sfintei Învieri, în fața zecilor de mii de credincioși.

La Vohod, doi preoți duc în față, pe brațe, o Sfîntă Evanghelie de aur, de cca 80—90 cm mărime. Am rămas uimiți, adînc impresionați, că niciodată n-am văzut așa ceva. Înconjurăm Sfîntul Mormînt cu Evanghelia, apoi ne oprim în mijlocul catedralei, sub un uriaș candelabru aprins cu mii de becuri electrice de toate formele și culorile, care fac o impresie extraordinară asupra tuturor.

Urmează citirea Sfintei Evanghelii de la Ioan 20, 19—25, despre arătarea Domnului Hristos după Înviere — în douăsprezece limbi ale pămîntului. Sunetul marelui clopot al bisericii însoțește fiecare verset, în fiecare limbă. Domnește o pace adîncă și o liniște profundă. Este o tăcere mormîntală, *o trăire în cer*. Citirea se face din cotul catedralei, de la o foarte mare înălțime. Pare că este un glas din cer care coboară peste inimile credincioșilor, le fascinează și le transfigurează. *Acum omul tace, ascultă și se supune*, pentru că îi vorbește însuși Hristos-Domnul Cel înviat, ca să-i arate rostul său în lume, să-l treacă din moarte la viață și de pe pămînt la cer. Clipa de acum te extaziază și faci sfinta și suprema experiență că trăiești în prag de veșnicie, . . . și s-au deschis cerurile. Acum simți că *Hristos-Dumnezeu coboară în „potirul“ sufletului tău* pentru ca, purificîndu-te să te ridice la El, înnoit, sfințit, îndumnezeit. Cugetul mi s-a umplut de lumina adevărului exprimat de S. Bulgacoff, — că *Ortodoxia este „cerul pe pămînt“*, care se revelează omului ca să-l înalțe la Dumnezeu.

A șaptea Sf. Evanghelie se citește în românește, de către superiorul Așezămîntului românesc de la Ierusalim iar corul maicelor noastre călugărițe, este 50, răspunde pătrunzător, frumos și armonios: *„Slavă Ție, Doamne, Slavă Ție!“*. Este un moment care ne emoționează profund și ne umple inima și ochii de lacrimi de bucurie. Și cum ar putea un suflet de român ortodox să nu lăcrimeze la cele ce vede și aude? Oare nu este aici o afirmare plenară, în grad superlativ, a demnității Ortodoxiei românești în concertul tuturor Bisericilor Ortodoxe surori, aflate acum la Ierusalim? Ar trebui să fii insensibil, sau orb și surd la inimă, ca să nu te impresioneze măreția faptului că auzi citindu-se Sfînta Evanghelie a Învierii Domnului — chiar lîngă Sfîntul Său Mormînt — în scumpa, dulcea și sfînta limbă românească, limba noastră strămoșească, *„limba vechilor cazanii“*, limba unui popor care s-a născut și a crescut creștin, a trăit și s-a bucurat arareori și a plîns adeseori la sînul Bisericii Ortodoxe — a cărei soartă era identică cu a sa, care l-a ocrotit și-l ocrotește de două milenii, pentru că este așezat „în calea tuturor răutăților“, cum zice cronicarul Gr. Ureche.

Minunat este Dumnezeu în mijlocul neamurilor pămîntului! El a făcut să răsune limba românească, ca un cor îngeresc, în Biserica Sfîntului Mormînt în Ziua Învierii Domnului, în Biserica din Ierusalim care este *prima Biserică creștină din lume*, întemeiată în anul 33, la pogorîrea Sfîntului Duh peste Apostoli. Ea este *mama tuturor Bisericilor creștine de pe pămînt*. De aici ne-a venit și nouă, românilor, *„Lumina lui Hristos“*, — zice istoricul Eusebiu de Cezareea — prin Apostolul Andrei, apoi prin ucenicii Sf. Ap. Pavel care au predicat în Asia Mică și Peninsula Balcanică, în Macedonia și Tracia. Din Ierusalim au plecat Apostolii să cucerească lumea pentru Evanghelie după ce au văzut pe Domnul înviat, Care i-a asigurat că va fi cu ei pînă la sfîrșitul veacurilor (Mat. 28, 20). În Ierusalim, Apostolii Domnului au primit harul Sfîntului Duh, la Rusalii, și de aici au pornit cu eroism ceresc, prin puterea și lumina credinței, să cucerească Atena filozofilor (Fapte 17) și să supună Roma cezarilor, să îmblînzească moravurile și să convertească popoarele păgîne la Împărăția lui Dumnezeu.

De aceea ne-am bucurat că am venit la maica tuturor Bisericilor creștine, la Ierusalimul cel de jos, sfințit cu Sîngele Răscumpărătorului neamului omenesc, Hristos-Domnul, și, în adîncul inimii, am zis: „Doamne Iisuse Hristoase, Îți mulțumim pentru harul Tău că ai făcut milă cu neamul nostru — odinioară păgîn — și l-ai chemat la Evanghelie, să-Ți slujească Ție și, prin Tine, omenirii întregi. Sîntem o mică insulă latină între neamuri străine și *am supraviețuit milenii* — ca o minune a Ta în istorie — deși au trecut peste noi, ca ape vijelioase, popoare migratoare, care ne-au sărăcit, dar nu ne-au mutat din loc. Dispărut-au din cartea neamurilor imperii, state și popoare mari, dar noi, românii, *ne-am păstrat ființa etnică, unitatea și continuitatea*, identitatea și autenticitatea *geto-daco-romană*, în pofida valurilor furtunoase ale istoriei noastre strămoșești zbuciumate, dar măreațe. Care este taina acestei supraviețuiri în Carpați, la Dunăre și la Mare? „Ești numai Tu, Doamne! Este credința în Tine, este dragostea noastră de jertfă și Învierea Ta, de glia strămoșească și de Biserica Ta! Și tot numai dragostea de Tine și de Biserica Ta, de glie și de neam, ne va menține și în viitor în istorie. Ție ne rugăm, ocrotește cu harul Tău, *Biserica, Patria, poporul ca să Te preamărim în veci!*“

La sfîrșitul Vecerniei a cîntat frumos un cor al clericilor ruși, cu voci minunate, după care a urmat corul serafimic al maicelor noastre. Ele cîntă și *încîntă* pe credincioși cu melodii de muzică psaltică. Cîntă „Hristos a înviat!“ pe mai multe variante, „Ziua Învierii . . .“ și „Îngerul a strigat!“ Deodată Î. P. S. Sa Mitropolitul proistos-Vasileos, zice cu glas tare, *în limba română: „Să cînte românii „Pe Stăpînul!“* Iar corul nostru cîntă cu multă măiestrie și căldură acest imn al arhiereilor ortodocși. Și din nou, la sfîrșit, Î. P. S. Sa zice *tot în românește:* „Mai cîntați încă odată „Pe Stăpînul!“. Iar corul repetă imnul, pomenind numele Î. P. S. Sale, fapt care a impresionat plăcut și profund și a pus în uimire toată suflarea ortodoxă, care auzea întîia oară frumoasa cîntare religioasă românească.

Apoi, cu mare bucurie și înaltă satisfacție duhovnicească, am sărutat icoana Sfintei Învieri din mîna Î. P. S. Mitropolit Vasileos și Sfînta Evanghelie (portativă) din mîna celorlalți nouă ierarhi slujitori, după care am fost stropiți cu mirodenii, parfumuri aromate și petale de flori multicolore. În toate cele de aici, am simțit lucrarea minunată a harului divin în viața Bisericii Ortodoxe Române, strîns conjugată cu a celorlalte Biserici surori, prin marea taină a Învierii Domnului care ne unește pe toți.

Ca odinioară Sfinții Apostoli pe Tabor, am fi dorit *să spunem, cu ardoare, clipei sfinte de acum să se oprească pe loc . . . ca să visăm că trăim în cer . ..* Dar omul este neputincios și stă sub vremi, iar vremile curg și fug și se varsă în oceanul veșniciei care ne cheamă, ne dorește și ne așteaptă la capătul acestei vieți trecătoare. De aceea am plecat cu visul nostru drag spre casă, apoi spre Patrie, aducînd cu noi numai eterna amintire a sfintei bucurii despre cele ce am văzut, am auzit, am simțit și am trăit la Ierusalim la Învierea Domnului, din anul 1977, 10 aprilie, care nu se pot spune în grai omenesc și nu se vor mai repeta.

„SĂ NE LUMINĂM POPOARE!"

„Ziua Învierii, să ne luminăm popoare!" — spunem, între alte multe şi ziditoare rostiri, în zilele de Paşti, toate chemîndu-ne să ne împărtăşim fiecare din „viţelul cel gras", după cuvîntul Sf. Ioan Gură de Aur, adică din negrăitele daruri ale Învierii Domnului nostru Iisus Hristos, Înviere prin care „toate se umplu de lumină, şi Cerul şi pămîntul şi cele dedesubt". Învierea Domnului umple într-adevăr totul de înţeles, de sens, de bucurie, de pace, de armonie, El, Iisus-Domnul, fiind, după cum simţim fiecare, mai ales în aceste zile, „lumina cea adevărată care luminează pe tot omul care vine în lume" (Ioan 1, 9).

„Ziua Învierii, să ne luminăm popoare!" Ce negrăită chemare la edificare lăuntrică, nu numai a înşilor în parte, ci, iată, a tuturor popoarelor; ce negrăită chemare la largheţe sufletească, nu numai pe planul mic din cadrul familial şi al obştei în care viem fiecare, ci şi pe planul mare al relaţiilor dintre popoare; ce fierbinte chemare la înfrăţire, îngăduinţă şi toleranţă, nu numai între noi, în cadrul mediului social în care ne este dat să trăim, ci şi al înfrăţirii între toate popoarele, cu consecinţele sale binefăcătoare pentru mai binele omenirii de astăzi, al Europei în special, acum cînd se tinde cu bun temei spre o casă comună a tuturor popoarelor bătrînului nostru continent.

Astfel de daruri ale Învierii Domnului pentru poporul nostru sînt, după cum se ştie şi se poate constata de oricine, realităţi evidente. Dar nu numai la Paşti, cînd ne dăm cu toţii sărutarea păcii, după o veche rînduială creştinească, ci am putea spune că largheţea sufletească, blîndeţea, toleranţa faţă de semeni şi faţă de alte neamuri, ospitalitatea dusă uneori pînă la incredibil şi alte asemenea sînt trăsături fiinţiale ale sufletului poporului român. Acest lucru se poate constata nu numai în viaţa sa de zi cu zi, din saluturile şi vocabularul său deosebit de bogat în expresii ale omeniei, ci şi în obiceiurile sale, în arta sa arhitecturală, în poeziile sale, în portul său, predominant alb, culoarea nevinovăţiei, şi în toate ale sale, ceea ce, de altfel, s-a reflectat şi în momentele cruciale ale istoriei sale. Cîteva exemple:

„Eu (numele) jur în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfîntului Duh, Dumnezeului celui viu, cum, ca român voi susţine totdeauna naţiunea noastră română pe calea dreaptă şi legitimă şi o voi apăra cu toate puterile în contra oricărui atac şi asupriri; Nu voi lucra niciodată în contra drepturilor şi intereselor naţiunii române, ci voi ţinea şi apăra Legea şi limba noastră română, precum libertatea, egalitatea şi fraternitatea; peste aceste pricine *voi respecta toate naţiunile ardelene, poftind egală respectare de la dînsele, nu voi asupri pe nimeni, dar nici nu voi suferi să se asuprească nimeni*" — se spune în jurămîntul ostaşilor lui Avram Iancu din 1848, iar în Manifestul „crăişorului" adresat naţiunii maghiare se spune între altele: „Firea ne-a aşezat într-o patrie *ca împreună să asudăm cultivînd-o, împreună să gustăm dulceaţa frupturilor ei*... Convingeţi-vă deplin că între noi şi voi armele niciodată nu pot decide".

Aceleaşi principii de largă înţelegere, lipsite total de exclusivism, simţăminte de creştinească dragoste faţă de conaţionalii lor au călăuzit pe românii şi în 1918 la constituirea statului naţional unitar român, călăuzit şi atunci în a se da *„drepturi desăvîrşite tuturor neamurilor din ţară"*, cum se spune într-un document.

La aceeaşi dragoste întreolaltă vă chemăm şi acum stimaţi şi iubiţi fraţi unguri şi secui, vă chemăm şi acum, în aceste zile în care trebuie să punem umărul cu toţii la ridicarea acestei ţări din înfrozitoarea stare în care a lăsat-o dictatura, ca împreună să ne bucurăm de „dulceaţa frupturilor" acestui pămînt, după cum spunea Avram Iancu, „frupturi" sau roade din care ştiţi prea bine stimaţi fraţi că noi, românii, nu ne-am permis niciodată să luăm ceea ce nu ni se cuvenea şi, mai ales, în defavoarea altor concetăţeni de-ai noştri. Dimpotrivă, am lăsat totdeauna de la noi numai să fie bine, să fie pace, căci noi nu iubim vrajba, nu iubim încăierările, conduşi fiind mereu de ceea ce Sf. Scriptură ne spune că „cel care apasă pe cel sărman defaimă pe Ziditorul lui" (Pilde 14, 31), precum şi de convingerea că „dreptatea este cea care înalţă un popor" (Pilde 14, 34). „Noi sîntem curaţi în suflet — spunea în aceste zile un ţăran român maramureşan pe marginea evenimentelor de la Tg. Mureş. Noi sîntem aşa cum ne vedeţi: primitori, iubitori, darnici... La noi nu sînt porţi, ziduri ca la temniţă... Noi n-am vrut niciodată răul nimănui..., măcar că alţii s-au uitat cu vicleşug şi cu ură la noi".

Drept aceea, stimaţi şi iubiţi fraţi unguri şi secui, Vă rugăm din toată inima, cei ce mai sînteţi prinşi în lanţul dezonorant al duşmăniei şi dispreţului faţă de naţia noastră, vă rugăm stăruitor, spre binele nostru al tuturor, deschideţi-vă ochii minţii şi vedeţi în ce veac trăim, cînd toate popoarele, şi mai ales aici în Europa, îşi dau mîna şi îşi pun minte lîngă minte pentru a face faţă marilor probleme ale lumii de astăzi; vă rugăm, ca pe Dumnezeu, cum zice românul, ajutaţi-ne să uităm cît de cît bisericile care ne-au fost dărîmate în decursul vremii aici în Transilvania, nevinovate ca şi noi, doar pentru că erau ortodoxe româneşti, ajutaţi-ne să ne plîngem fără gînduri necreştine părinţii, fiii şi fiicele intraţi în pămînt înainte de vreme doar pentru că erau români; ajutaţi-ne să nu ne mai amintim de actele samavolnice din anii 40—44, pe care le-am trăit atîţia dintre noi şi care, în zile ca cele din preajma Buneivestiri, fără voia noastră ne-au venit potop în minte.

„Ziua Învierii, să ne luminăm popoare!... Unul pe altul să ne îmbrăţişăm, să zicem fraţilor şi celor ce ne urăsc pe noi, să iertăm toate pentru Înviere". Aşa cîntăm noi la Paşti şi aşa ne străduim să şi trăim.

Doamne, Tu care cunoşti inimile tuturor, rămîi cu noi, cu toţi fiii acestei ţări, şi ne ajută să trăim ca buni fii ai Tăi şi fraţi întreolaltă.

Arhid. *Gh. Papuc*

„Cela ce răstignire ai răbdat, şi moartea ai stricat, şi ai înviat din morţi, împacă viaţa noastră, Doamne, ca un atotputernic".

„Ziua Învierii şi să ne luminăm cu prăznuirea şi unul pe altul să ne îmbrăţişăm. Să zicem: fraţilor! şi celor ce ne urăsc pe noi, să iertăm toate pentru Înviere şi aşa să strigăm: Hristos a înviat din morţi, cu moartea pe moarte călcînd, şi celor din mormînturi viaţă dăruindu-le".

Suferinţă şi eliberare

Suferinţă, un cuvînt cu adînci implicaţii în fiinţa noastră, cu atîtea şi atîtea sensuri înţelese într-un fel sau altul, cuvînt răscolitor de nedorite opţiuni; cuvînt cu adîncimi de tainice înţelesuri, cuvînt ce exprimă o realitate deşi nedorită, totuşi mereu întîlnită pe cărările vieţii noastre ca o umbră ce însoţeşte prezenţa noastră fizică pe pămînt.

Încercările înţelesurilor ei se par a fi zadarnice. Ele rămîn o mare taină a existenţei noastre. O mare taină, dar totuşi o realitate. O realitate fără nici un sens? Nicidecum, ci din contră o realitate cu implicaţii ale pedagogiei divine în viaţa fiecăruia dintre noi.

Apariţia ei în viaţa noastră coincide cu apariţia păcatului săvîrşit de către prima pereche de oameni, care au ajuns la constatarea că în locul frumoasei comuniuni cu Dumnezeu, plină de curajul încrederii, s-a sălăşluit înăuntrul lor suferinţa fricii: „Am auzit glasul Tău şi m-am temut, căci sînt gol şi m-am ascuns" (Fac. 3, 10) Gol? Gol de sublimele simţăminte ale sfintei comuniuni. Gol de lumina lină a frumuseţii raiului. Gol de îmbrăcămintea nestricăciunii veşnice. Pe bună dreptate constată şi Psalmistul: „Întîi am păcătuit şi apoi m-am tulburat".

Începutul nu a fost sfîrşitul. De la zbuciumul suferinţelor ucigaşului Cain, la nesuferita mustrare a suferinţei pesimiste a lui Iuda Iscarioteanul şi pînă la marile mustrări de conştiinţă ale noastre ale tuturor celor ce săvîrşim păcatul, suferinţa se continuă ca un zbucium asemenea valurilor mării, ca un pustiu fără de apă, ca o temniţă întunecată pe cărările vieţii.

Există oare vreo suferinţă aşa de mare ca suferinţa pricinuită de prezenţa păcatului? Noi căutăm fel de fel de explicaţii ce ar cauza suferinţa de la Pascal la Kierkegaard, de la Schopenhauer la Eminescu de la Nietzsche la Cioran, dar toate acestea încercări explicative cu implicaţii biologice, sociale etc. nu-şi au oare originea — dacă le analizăm în lumina Adevărului, — în păcat şi numai în păcat? Sfîntul Apostol Iacob întăreşte această convingere atunci cînd zice în epistola sa (Cap. 4, 1—3). „De unde vin războaiele şi de unde certurile între voi? Oare nu de aici din poftele voastre, care se luptă în mădularele voastre? Poftiţi şi nu aveţi, ucideţi, pizmuiţi şi nu puteţi dobîndi ce doriţi... cereţi şi nu primiţi pentru că cereţi rău, ca voi să risipiţi în plăceri".

*

O neclaritate. Cum după atîta suferinţă întîlnită în cale, vine Mîntuitorul şi ne îndeamnă tot la suferinţă prin luarea crucii ca să-i urmăm Lui? Aici este o altă nuanţă a suferinţei, suferinţa înfrînării, suferinţa răbdării. Dacă prima suferinţă de care am vorbit este chinuitoare, aceasta la care ne îndeamnă Mîntuitorul este salvatoare. Prima începe cu o plăcere şi sfîrşeşte cu o durere, după spusa Sfîntului Maxim Mărturisitorul, pe cînd suferinţa crucii la care ne îndeamnă Mîntuitorul începe cu poverile înfrînării şi ale răbdării şi sfîrşeşte cu întrarmarea sufletească cu tăria puterii Duhului Sfînt, cu acea eliberare despre care Mîntuitorul zice: „Şi veţi cunoaşte adevărul şi adevărul vă va face liberi" (Ioan 8, 32) Adevărul? Adică realitatea puterii Dumnezeieşti, descătuşată de viclenele amăgiri ale ispitelor diavoleşti, deoarece toată înstrăinarea de Adevăr, este minciună, lipsă de lumina fericitoare ce o dă Adevărul. Pe bună dreptate cîntarea bisericească ţine să prezinte această înstrăinare ca o temniţă, zicînd: „Scoate din temniţă sufletul meu ca să se mărturisească numelui Tău".

Iată-ne în faţa unei alternative, a unei deliberări: a păcătui şi a suferi chinuitor, sau a suferi luîndu-ţi crucea înfrînării şi a răbdării ca să trăieşti puterea Dumnezeului Celui viu?

Dacă suferinţele crucii urmării lui Hristos nu sînt uşoare, cele ale urmării păcatului sînt îngrozitoare. Deci „a fi sau a nu fi".

În lumina dreptei judecăţi în faţa acestor două realităţi, mai poţi să stai îndoit, sau căldicel, cînd diferenţele dintre ele sînt aşa de mari? Iată o întrebare ce aşteaptă un răspuns.

*

Bunul nostru Dumnezeu, ca pedagog după expresia lui Clement Alexandrinul, în pedagogia Sa divină, dacă nu luăm o hotărîre categorică în a urma Lui, ne pune El o cruce a suferinţei pe umerii noştri. Nu o cruce distrugătoare, ci tămăduitoare, dătătoare de viaţă, tăind în carnea vie a patimilor noastre, asemenea medicului operator în rana sîngerîndă a bolnavului, cu scopul tămăduirii, însănătoşirii.

La prima vedere s-ar putea ca operaţia să fie rău înţeleasă atît cea a Mîntuitorului cît şi a medicului şi chiar aspru criticată, dar după tămăduirea rănilor, păcatelor şi a rănilor trupului, le vom mulţumi, ca unor mari binefăcători şi tămăduitori ai sufletelor şi ai trupurilor noastre.

Ce încercăm noi în faţa suferinţelor vieţii? Să fugim? Unde pe Pămînt? Să credem că vom scăpa? Poate sîntem prea pretenţioşi. N-au scăpat marii sfinţi ai Bisericii, nici chiar Mîntuitorul suferind nu pentru păcatele Sale, ci pentru ale noastre. Ce mai neîntîlnită angajare? „Căci cu greu zice Sf. Apostol Pavel va muri cineva pentru un păcătos; dar pentru cel bun poate se hotărăşte cineva să moară. Dar Dumnezeu îşi arată dragostea Lui faţă de noi, prin aceea, căci pentru noi Hristos a murit cînd noi eram încă păcătoşi" (Rom. 5, 6).

Rezolvarea nu constă în încercarea de a fugi de suferinţă, nici în credinţa falsă că vom scăpa de ea ci în convingerea fermă că singura salvare este întărirea noastră în puterea dumnezeiască ce se revarsă din Sfînta Treime, precum raza din soare, care putere este în stare să facă faţă oricăror suferinţe, oricăror încercări pe care le vom întîlni pe cărările vieţii pînă la sfîrşitul vieţii noastre. Celelalte încercări sînt doar surogate ce nasc complicaţii peste complicaţii şi ca urmare suferinţe peste suferinţe. Deci să nu fugim, ci să ne întărim.

Că e cu putinţă această plinire ne stau mărturie atîtea cete de sfinţi şi martiri, începînd cu Sfîntul Arhidiacon Ştefan, care mergeau la moarte cu faţa senină spre marea uimire a păginilor.

Îndemn la meditaţie. Încercăm să ne dobîndim această convingere pentru folosul vremelnic şi vesnic al nostru şi al copiilor noştri, sau facem alte şi alte planuri amăgindu-ne.

În concluzie, adevărata eliberare constă în eliberarea noastră din păcat, posibilă omeneşte.

Toate celelalte zise eliberări sînt relative şi vor avea un rost numai dacă vor fi stăpînite de această autentică eliberare.

Nu se poate dobîndi această eliberare fără un ajutor dumnezeiesc, fapt pentru care s-a întrupat însuşi Fiul lui Dumnezeu, El pe bună dreptate s-a numit Mîntuitorul nostru, adică eliberatorul nostru din robia păcatului.

*

Eliberarea adusă de El cere o împreună lucrare şi din partea noastră un fericit sinergism.

În actualitate mereu se vorbeşte de eliberarea ţării noastre şi a noastră din grele suferinţe, suferinţe pricinuite tot de marile fărădelegi ale păcatelor unei familii răsfrînte asupra noastră. Deci avem pe viu o experienţă a suferinţelor păcatelor asupra fiecăruia dintre noi.

La înlăturarea acestor suferinţe a contribuit în cea mai mare măsură putere lui Dumnezeu, care a făcut cu noi o adevărată minune. Dar şi aici nu a lucrat numai harul dumnezeiesc ci şi o fericită împreună lucrare a sufletelor curate ale tinerilor noştri care împreună lucrare a mers pînă la jertfa lor. S-a dovedit încă o dată că numai tinereasca inimă curată e capabilă de jertfă pentru altul.

Vom şti noi să folosim această eliberare dobîndită prin atîtea jertfe? sau ne vom lăsa înrobiţi şi noi în mrejele păcatelor şi atunci vom deveni din nou robi. Dacă Mîntuitorul prin suferinţele răstignirii păcatelor noastre ne-a adus Învierea atît de binefăcătoare pentru neamul omenesc, noi să stăm oare nepăsători faţă de învierea neamului nostru românesc, adusă prin suferinţele celor ce s-au jertfit într-o împreună lucrare cu harul dumnezeiesc? Iată o întrebare ce aşteaptă o angajare serioasă.

† IOAN CRIŞANUL

„Dar un lucru trebuie" (Lc. 10, 42)

Este binecunoscută relatarea evanghelică despre popasul Domnului în casa prietenilor Săi din Betania: Lazăr, Marta şi Maria.

N-a fost săvîrşită cu acea ocazie nici o minune şi nici altceva mai aparte nu s-a întîmplat şi cu toate acestea respectiva pericopă evanghelică din Lc. 10, 38—42 a devenit tema unei interesante reprezentări iconografice.

Ceea ce constituie nota definitorie a naraţiunii este remarca făcută de Mîntuitorul la plîngerea Martei că a fost lăsată să se osteneacă singură pentru a-L sluji pe oaspete, pe cînd sora ei stă şi ascultă cuvintele Lui. „Marto, Marto — răspunde Domnul — te îngrijeşti şi pentru multe te sileşti, *dar un lucru trebuie* ..."

Lucrul la care n-a luat aminte Marta este tocmai acela pe care sora ei Maria îl sesizase ca fiind de cea mai mare importanţă: să fie cît mai aproape de Domnul şi să-I asculte cuvîntul de învăţătură.

Ocazia era într-adevăr deosebită şi nu era iertat să fie nesocotită. Rămînea desigur timp şi pentru împlinirea legilor ospeţiei, dar acum prioritară trebuia să fie grija pentru dobîndirea celor folositoare sufletului. Mîntuitorul a poposit în casa prietenilor Săi nu atît pentru a primi şi a fi slujit ci pentru a dărui şi a sluji El.

La acest lucru, despre care Domnul a afirmat că nu poate să lipsească, este imperios necesară să cugetăm şi noi, românii, acum cînd, după aproape o jumătate de secol ne-a fost dat să ne putem făuri o viaţă nouă şi demnă, pe măsura aspiraţiilor şi structurii noastre sufleteşti. Sîntem un popor creştin de la origine. Morala evanghelică este parte constitutivă a concepţiei noastre despre viaţă. În calendar avem înscrise nume de martiri români care şi-au jertfit viaţa pentru credinţa ortodoxă străbună. Sînt apoi numele celor pe care istoria noastră le aşează la loc de înaltă cinstire, tot pentru acelaşi fierbinte devotament faţă de Hristos şi sfînta Sa Biserică, precum este cazul cu Constantin Brîncoveanu şi fiii săi, decapitaţi de turci pentru că n-au voit să apostazieze.

În îndelungata şi întunecata perioadă a dictaturii s-a acţionat, clipă de clipă şi în chipul cel mai perfid posibil, pentru a se şterge tocmai această definitorie şi adînc întipărită pecete creştină în fiinţa noastră.

Acum este momentul să acţionăm spre a stăvili procesul de înstrăinare a poporului nostru de valorile veşnice ale creştinismului.

Să ne reîntoarcem cu toţii degrabă la Dumnezeu şi să reînviem tradiţia de viaţă creştinească în care au petrecut şi au adormit strămoşii.

Acesta este *lucrul care trebuie* şi despre care ne atenţionează Mîntuitorul. Printr-un alt cuvînt al Său, Domnul ne îndeamnă: „Căutaţi mai întîi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate celelalte se vor adăuga vouă" (Mt. 6, 33).

Într-adevăr, să înţelegem acum cît de nefirească şi păgubitoare a fost pentru noi românii politica promovată de vechiul regim de îndrumare a vieţii noastre naţionale pe făgaşul unei ideologii totalitare, potrivnică oricărei credinţe şi în special creştinismului. Să nu uităm, în aceste momente cruciale că „De n-ar zidi Domnul casa, în zadar s-ar osteni cei ce o zidesc; de n-ar păzi Domnul cetatea, în zadar ar privegheа cel ce o păzeşte" (Ps. 126, 1).

Pr. prof. *D. Abrudan*

CÎTEVA LĂMURIRI PRIVIND BISERICA ROMÂNEASCĂ

Revoluția de la 22 decembrie 1989 ne-a adus tuturor bucuria firească a izbăvirii din robie și a redeșteptării naționale. Spre regretul nostru, în loc să ne bucurăm din plin de roadele revoluției, unii ierarhi catolici de „rit grec" încearcă să producă o nouă dezbinare sufletească a românilor transilvăneni, cu metode cunoscute din trecut. De trei luni încoace, în presă, la emisiunile TVRL și la radio se aud mereu denigrări la adresa ierarhiei ortodoxe, acuzată că nu și-ar fi făcut datoria în timpul dictaturii și că a „colaborat" cu vechiul regim. În schimb, Biserica unită sau greco-catolică și-a găsit „apologeți" destoinici, în persoana Doamnei Doina Cornea, a Domnului Nicolae Balotă și a altora, care susțin că această Biserică a fost „la datorie", deși nevoită să activeze „în catacombe". O lămurire asupra acestei noțiuni cred că ar fi binevenită, căci se știe că marea masă a clerului și a credincioșilor foști uniți au revenit la Ortodoxie în 1948, iar o parte infimă de preoți și intelectuali au preferat să se roage în biserici romano-catolice. În plus, o serie de ziariști — care nu cunosc lucruri elementare din trecutul Bisericii noastre — prezintă istoria celor 250 de ani de existență a Bisericii unite în culorile cele mai luminoase. Citez doar o celebră replică ce mi s-a dat în paginile ziarului clujean „Aedvărul în libertate" (nr. 12 din 6 martie 1990, p. 4), în care se scria negru pe alb că numai datorită Bisericii unite s-au realizat — pe lîngă „Școala ardeleană", — revoluția din 1848, Memorandumul din 1892 și chiar unirea statală din 1918! („Oameni de vază greco-catolici, politicieni români de anvergură în imperiul austro-ungar au inițiat, organizat și înfăptuit Marea Unire din 1918"!).

Recunoaștem aportul deosebit al episcopului Inochentie Micu în lupta de emanciparea politico-socială a românilor transilvăneni, aportul cărturarilor uniți la promovarea istoriografiei și a lingvisticii românești, la afirmarea conștiinței de unitate națională, la dezvoltarea învățămîntului elementar și mediu românesc, ca și rolul unor ierarhi, preoți și mireni în momentele de seamă din istoria poporului român pomenite mai sus. Dar a pune totul în seama Bisericii unite, ca și cînd ortodocșii majoritari nici n-ar fi existat, depășește limitele bunului simț.

Autorul aceluiași articol susține că numai Biserica unită „prin episcopul patriot Iuliu Hossu (devenit — în detenția comunistă — primul cardinal român în Biserica Romei) a stat pavăză împotriva impilării horthyste, ocrotind pe toți asupriții, indiferent de neam, credință și crez politic". Probabil autorul nu știa că și episcopul Nicolae Colan de la Cluj a rămas alături de credincioșii săi în toată perioada ocupației horthyste, că a fost chemat la recrutare ca un simplu cetățean, că i s-au spart geamurile reședinței și a fost expus la fel de fel de umilințe?!

Autorii atîtor articole denigratoare la adresa Ortodoxiei trec însă sub tăcere modul în care s-a ajuns la unirea cu Biserica Romei, prin călugări iezuiți maghiari sprijiniți de Curtea imperială din Viena și mai ales prin generalul de tristă amintire Nicolae Adolf von Bukow, trimisul împărătesei Maria Tereza, considerat de istoricul Silviu Dragomir ca adevăratul întemeietor al Bisericii unite. Uită să prezinte suferințele pe care le-au îndurat înaintașii noștri acum mai bine de două veacuri, dacă se împotriveau unirii; uită pe martirii: ierom. Visarion Sarai, credinciosul Oprea Miclăuș din Sălișteși preotul Moise Măcinic din Sibiel, morți în închisoarea de la Kufstein, pe preotul Ioan din Galeș, mort la Graz, după 24 de ani de detenție, și atîția tineri și bătrîni, bărbați și femei, preoți și credincioși închiși, bătuți, maltratați, alungați din sate și case lor numai pentru că erau ortodocși; uită cele aproape 200 de schituri și mănăstiri ortodoxe distruse cu tunurile sau incendiate din ordinul aceluiași Bukow.

În schimb, în multe articole de ziar și chiar la emisiunile TVRL se pomenește de cei 12 episcopi martiri, de „sutele de preoți și miile de credincioși uniți care au umplut închisorile și lagărele de muncă forțată, începînd din 1948, numai pentru că erau greco-catolici", după cum se arată în același număr al ziarului clujean, dar și în alte periodice. Nu se precizează, însă, care au fost cei 12 episcopi „martiri", căci e lucru știut că în 1948 Biserica unită avea numai șase episcopi, iar calendarul de perete 1990, editat de Biserica unită, prezintă chipurile a *nouă* episcopi. De unde, atunci, cifra „apostolică" de 12 episcopi, cu precizarea că printre ei nu s-a găsit nici un „trădător", așa cum s-a întîmplat cu unul dintre apostolii?! După cîte știm, au murit în închisori numai patru episcopi: Vasile Aftenie, Ioan Suciu, Valeriu Traian Frențiu și Alexandru Rusu.

Am dori să lămurim încă un lucru. În afară de episcopii, preoții și credincioșii greco-catolici, au fost închiși sute de preoți și zeci de mii de credincioși ortodocși. Aceștia pentru ce au fost închiși? Pentru că erau ortodocși? De ce nu sînt sinceri autorii articolelor respective și să spună că toți erau închiși pe considerente de ordin politic — este adevărat, de cele mai multe ori imaginare, — fără să se țină seama de confesiune?! Ce e mai trist: Biserica ortodoxă este acuzată că „s-a pretat" la condamnarea acestor ierarhi, după cum declară mitropolitul Alexandru Todea într-un interviu publicat recent. Oare autorii articolelor respective — din care unii sînt intelectuali cunoscuți — nu știu că au fost aruncați în temnițele comuniste și teologi ortodocși de prestigiu, ca profesorii Dumitru Stăniloae, Teodor Popescu, Ilarion Felea, Liviu Galaction Munteanu (ultimii doi morți în închisoare) sau arhimandriții Benedict Ghiuș, Sofian Boghiu, Haralambie Vasilache, Valeriu Anania (pe atunci ierodiacon) și atîția alții. Numai în orașul Sibiu locuiesc azi peste 10 preoți — în frunte cu mitropolitul Antonie — care au cunoscut închisorile comuniste (doi dintre ei cu peste 20 de ani detenție (!). Nu le spun nimic aceste lucruri celor care încearcă cu orice preț să denigreze Ortodoxia? Pentru o deplină clarificare a lucrurilor, doresc să informez pe toți cei interesați că s-a inițiat alcătuirea unui volum cu date despre toți preoții *români* care au suferit în închisorile comuniste. De asemenea, se intenționează publicarea unei lucrări care să prezinte detaliat toată gama suferințelor de ordin bisericesc și național pe care le-a adus neamului nostru întreg „unirea" cu Biserica Romei din 1698—1701.

*

Recent, Vaticanul a numit șase episcopi catolici de rit latin și cinci de „rit grec" (oriental) în România, natural fără consultarea autorităților noastre de stat și cu anunțarea numai cu 24 de ore înaintea publicării lor. La protestul Ministerului Cultelor, Vaticanul a răspuns cu cinismul obișnuit: „Recentele numiri... se bazează pe faptul că dreptul canonic adoptat acum trei ani de Conciliul Vaticanului prevede o asemenea practică de numire, fără a fi consultate autoritățile din statele respective". În continuare, sînt date alte cazuri de asemenea numiri (Köln, Minsk), care „au iscat unele fricțiuni", iar recent „s-a procedat în aceeași manieră" în Polonia, Ungaria și Cehoslovacia care „au fost anunțate *din curtoazie* (subl. ns.) cu cîteva ore înainte ca numirile să fie publicate" (ziarul *Adevărul* din 25 martie 1990, p. 3). Cu alte cuvinte, Vaticanul se consideră și acum — ca și în Evul Mediu — un suprastat, cu drept de imixtiune în treburile altor state!

În lunile ianuarie—martie a.c. au avut loc cinci hirotoniri de episcopi-vicari ortodocși, dar hirotonia acestora s-a făcut în mod festiv, în catedralele episcopale respective, cu citirea decretului de recunoaștere în post, semnat de Dl. Ion Iliescu, citit de Ministrul Cultelor Nicolae Stoicescu și publicat în Monitorul oficial. Adică, Biserica ortodoxă, care constituie Biserica majorității covîrșitoare a statului, Biserica neamului românesc, recunoaște autoritatea de stat, iar Vaticanul o ignoră complet, deși numărul credincioșilor săi este foarte redus în raport cu al ortodocșilor! Considerăm acest act *ca o adevărată sfidare la adresa statului român și a Bisericii Ortodoxe strămoșești!*

Au fost numiți și cinci episcopi catolici de rit grec (uniți). Pentru cine? Pentru că marea masă a credincioșilor care pînă în 1948 au fost uniți, nu mai vor să știe de unirea cu Roma, ci doresc să rămînă ortodocși, așa cum a fost întreg neamul românesc pînă la 1701, nu mai doresc să existe „granițe în sufletele noastre", cum spunea mitropolitul Nicolae Bălan într-o cuvîntare rostită în Senatul României în 1928.

Cine sînt noii episcopi? Nu-i cunoaștem. Drept aceea, am dori să întrebăm pe părintele „mitropolit" Alexandru Todea și pe toți ceilalți episcopi uniți, cine i-a hirotonit și cînd? În ce rit au fost hirotoniți, în cel „latin" sau cel „oriental"? Prelații hirotonisitori erau români sau străini? După informațiile pe care le avem, cei din urmă erau toți de rit latin, deci romano-catolici. Este bine ca credincioșii noștri să știe aceste lucruri!

Este bine să fie cunoscută și atitudinea acestor ierarhi față de Ortodoxie. Părintele „mitropolit" Alexandru Todea într-o telgramă adresată ministerului Cultelor Nicolae Stoicescu, îl acuza că „împreună cu domnul Gelu Voican Voiculescu v-ați pus în slujba unei Biserici trădătoare de neam în momentele grele ale istoriei" (ziarul *Dimineața*, din 24 februarie). Cred că orice comentariu este de prisos. Deci Biserica Ortodoxă, considerată de Mihai Eminescu „mama neamului românesc", este socotită de un mitropolit român „trădătoare de neam", lucru pe care nu și l-au permis nici conducătorii comuniști de pînă mai ieri.

Același mitropolit, într-un interviu acordat ziarului *Dimineața* din Sibiu (nr. 65 din 20 martie 1990) în legătură cu lăcașurile de cult foste greco-catolice, declara că „de peste 40 de ani sînt obligat să mă lupt „contra românilor". Iar în continuare declara *„Nu cerem credincioși*, dar ne cerem lăcașurile de cult, care de drept ne aparțin. Dacă cineva vine la aceste lăcașuri e bine, dacă nu, nu; vom ști noi ce să facem cu ele, cui să le dăm în folosință". Cu alte cuvinte, părintele mitropolit dorește o reîntoarcere la practicile generalului N. A. von Bukow, care, în anii 1761—1762, a atribuit arbitrar 515 biserici ortodoxe uniților, chiar și în parohii cu un număr infim de credincioși (de pildă, Topîrcea — Sibiu, cu 3 preoți și 9 familii, iar cele 226 familii ortodoxe au rămas fără biserică). Prin abuz și forță au ajuns atunci unite și ctitoriile brîncovenești de la Făgăraș și Ocna Sibiului sau mănăstirea Prislop, biserica cnezială de la Densuș și atîtea altele.

Se pare că ierarhii de „rit grec" nu vor să țină seama de un lucru elementar: că de 42 de ani încoace marea masă a credincioșilor nici n-a auzit de uniație; nu vor să țină seama de faptul că cei 4 sau 5 preoți ortodocși care au declarat recent că trec la Biserica unită n-au fost urmați nici de proprii lor credincioși, ci dimpotrivă, li s-a cerut să părăsească parohiile respective! Cu alte cuvinte, pe ierarhii uniți îi interesează numai bunurile materiale, iar ortodocșii să rămînă fără bisericile construite de moșii și strămoșii lor, întreținute de ei înșiși, cu grele sacrificii în cei 45 de ani de dictatură. De fapt, este un lucru cunoscut că Biserica unită are destule capele în case particulare, suficiente pentru puținii credincioși pe care îi are.

Într-un interviu mai vechi al mitropolitului Alexandru Todea, publicat în revista *Flacăra*, din ianuarie a.c., se menționa că Biserica unită are azi 500 de preoți. Unii din ei sînt preoți septuagenari sau octogenari, hirotoniți înainte de 1948, iar despre alții se spune că au fost hirotoniți „în clandestinitate" și chiar „în închisoare". Am fi bucuroși să aflăm cum se puteau săvîrși hirotonii de preoți în închisorile comuniste?! Despre unii din preoții de azi știm că în perioada dictaturii au îndeplinit funcții de contabili, profesori și altele. Dar ce ne surprinde este faptul că printre noii preoți ai Bisericii unite se află și unii care aveau pe vremuri „carnete roșii" de membri p.c.r. Se spune că unul din Sighetu Marmației a fost chiar „secretar de partid". Și atunci, de ce este acuzată Biserica ortodoxă că a colaborat cu vechiul regim?

O altă întrebare care ar cere un răspuns: există atîția preoți, dar oare în afară de puținii intelectuali, mai ales din nordul Transilvaniei, cîți credincioși practicanți mai are Biserica unită? S-au putut convinge înșiși episcopii și preoții uniți care au oficiat în mod ostentativ Sf. Liturghie pe Cîmpia Libertății de la Blaj în ziua de 18 martie a.c., că-n pofida atîtor chemări prin presă — n-au fost de față, după relatările presei, decît aproximativ 5000 de credincioși *din toată Transilvania!* Ziarul *Dimineața* de la Sibiu (în numărul citat) scria că printre ei erau și „credincioși ortodocși dar și liber cugetători". În realitate, unii dintre ortodocșii participanți ne-au informat că n-au fost mai mult de 3000 de oameni; cu toate acestea, postul de radio „Europa liberă" — „bine informat", ca de obicei — anunța că au fost 50.000"! Pe de altă parte, într-un interviu publicat în ziarul *„Românul liber"* (an. VI, nr. 3 din martie 1990, p. 10), condus de Dl. Ion Rațiu, care este unit, Dl. Doru Novacovici făcea precizarea că în România există doar 2000 (două mii) de credincioși uniți. Credem că această cifră nu este departe de adevăr. Acesta este motivul pentru care ierarhii uniți nu mai acceptă înțelegerea — la care inițial a subscris și mitropolitul Alexandru Todea — ca lăcașurile de cult să fie atribuite — ortodocșilor sau uniților — în raport cu numărul credincioșilor. În schimb, în mod ostentativ, în diferite orașe mari fac slujbe „în aer liber", ca să arate, chipurile, că sînt „persecutați" chiar și după 22 decembrie 1989, atît de noile autorități, cît și de Biserica Ortodoxă!

Închei aceste rînduri cu o întrebare sinceră pe care o adresez clerului și credincioșilor Bisericii unite. Astăzi, cînd în Transilvania se pun probleme mult mai grave, de interes național, considerați că trebuie să fie continuate disensiunile și discuțiile inutile între fiii aceluiași neam — mai corect: între fiii aceleiași Biserici românești — pentru primatul papal? Nu este un secret pentru nimeni că în cei 250 de ani de existență a Bisericii unite n-au fost între noi deosebiri de doctrină sau de cult, căci credincioșii n-au știut nici de filioque, nici de purgatoriu, nici de azime. Doar clerul cunoștea o singură deosebire: primatul de jurisdicție al papei asupra întregii creștinătăți. Și atunci, azi, cînd ne-a redat Dumnezeu libertatea mult dorită, să ne întoarcem iar la polemici inutile, la scuze și invective reciproce pentru primatul papal? Rugăm să ni se spună: cu ce au ajutat papii pe români în decursul istoriei? Cu închizitorii din secolele XIV—XV trimiși să nimicească pe „ereticii și schismaticii" din Transilvania sau cu iezuiții din secolul al XVIII-lea trimiși să semene ură, dezbinare între fiii aceluiași neam și chiar între membrii aceleiași familii? Nu e mai cinstit, mai creștinește și mai românește să ne întindem o mînă frățească, să se întîlnească ierarhii uniți cu frații lor ortodocși — lucru pe care cei dintîi îl refuză categoric — și nu cu cei romano-catolici care n-au urmărit niciodată interesele românești, ca să discute sincer, și să se ajungă la unitatea deplină de credință și organizare pe care o așteaptă de la noi un neam întreg?!

A ne diviza din nou — pe motive de credință — e o adevărată trădare a intereselor mari ale poporului nostru.

Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu*

Țara

Țara nu e doar un steag,
Ea e rîu și este ram,
Ea e tot ce mi-e mai drag,
Ea e tot ce sînt și am.

Scris pe veci e-n foi de fag
Și în cronici vechi de neam:
Țara nu e doar un steag,
Ea e rîu și este ram,

Ea e-o vatră-ntr-un meleag,
E sfințirea unui hram!
Fără ea aș fi pribeag,
Fără ea nici nu eram!

Țara nu e doar un steag!

George Corbu

1989

SETEA DE LIBERTATE

Sînt unul din zecile de mii de foști deținuți politici care au cunoscut, sub îndelungata tiranie comunistă, viața infernală a lagărelor, închisorilor și Canalului. Mai ales acesta din urmă fusese conceput, la sugestia lui Stalin (după cum a scris Marin Preda în „Delirul"), în scopul exterminării adversarilor politici și mai ales a intelectualității românești.

După ce ani îndelungați am trecut prin diverse închisori și Canal, în anii 1954—55 am fost încarcerat în odioasa închisoare de la Pitești, după teribila „experiență" despre care a scris cutremurător Paul Goma. Aici am fost ținut la celulă, mai mult singur, pentru așa-zise „cercetări", fiindcă pînă atunci nu avusesem nici o condamnare. Menționez că în tot acest timp, de aproape un an și jumătate, n-am fost scos afară la ceea ce se numea „plimbare" nici măcar o zi. Aveam ca spațiu de mișcare circa doi pași și jumătate, în care căutam să fac toate mișcările posibile, ca să nu mă anchilozez. După un an și ceva mi s-a astupat și fereastra, cu excepția unei mici porțiuni în partea superioară, așa încît nu mai puteam vedea decît un petecuț de cer. Bineînțeles, nici vorbă de vreo legătură cu familia sau cu lumea din afară.

Ceea ce m-a salvat ca om, în această cumplit de grea situație, a fost în primul rînd credința nestrămutată în Dumnezeu care nu m-a părăsit nici o clipă; iar, în al doilea rînd, a fost faptul că mintea a lucrat tot timpul prin: rugăciune, meditație, rememorarea în gînd a unor cărți, romane, poezii de diferiți autori clasici, cîntece, romanțe etc., precum și prin însăilarea unor versuri proprii, tot în gînd, în condițiile în care cartea și mijloacele de scris erau absolut excluse. Această din urmă preocupare a mijit involuntar, din nevoia irezistibilă de a-mi exprima față de propria-mi conștiință anumite preocupări și stări sufletești precumpănitoare.

Sentimentul dominant care mă stăpînea în mod firesc era *setea de libertate*. Era o respirație din adîncul sufletului, ceva care-mi angaja în mod dureros întreaga ființă. În acea stare sufletească am căutat să dau expresie — e adevărat, o expresie imperfectă — unei aspirații atît de înalte, în versurile care urmează, versuri care prin repetare mi s-au întipărit puternic în conștiință, așa încît le-am putut reconstitui cu ușurință la cîtva timp după ce am fost eliberat.

LIBERTATE

Din vitrege ziduri cu porți zăvorite
Ce-ascund a durerii cetate,
Din cușca flămîndă ce viața-mi înghite
Pe tine te strig, Libertate!

Cînd zornăie lanțuri sub boltele sumbre
Și-amarnic tînjesc împilate
Sărmanele trupuri rămase doar umbre,
Mă-ntreb: unde ești, Libertate?

Și-atuncia cînd doruri și sfinte aleanuri
Sînt cinic într-una scuipate,
Cu brațele-ntinse spre-a tale limanuri
Te chem răzvrătit, Libertate!

Se-ntinde pe plaiuri mănoase urgia
Și țara în chinuri se zbate,
Se stinge la vetre și-n ochi bucuria
Și tot nu mai vii, Libertate!

Vieți fără număr, în vremuri întoarse,
Se frîng în zidiri blestemate
Și toți osîndiții, cu buzele arse,
Te cheamă mereu, Libertate!

Te-așteaptă neveste, și inimi de mamă,
Și pruncii, și gloate-njugate;
Pe tine și morții din groapă te cheamă
Să vii mai degrab, Libertate!

Ion Apostol
fost deținut politic

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. *Antonie Plămădeală*, Mitropolitul Ardealului — președinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Arhid. prof. Dr. *Aurel Jivi*, redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu;* Arhid. *Ezechil Oancea*, tehnoredactor; Pr. *Vartolomeu Constantinescu*, corector.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA", sectorul export-import presă P.O. Box 12-201, telex 10376 presfir București, Calea Griviței nr. 64—66

ABONAMENTUL pe un an: 150 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2. Taxa poștală plătită în numerar Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu | 44.206 |

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Anul 138 Sibiu, 1 mai 1990 Nr. 17—18

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

DUMNEZEU ESTE LUMINĂ

În pericopa evanghelică de la Ioan, cap. 1, 18 ş.u. care s-a citit a doua zi de Paşti, la Sfînta Liturghie, se afirmă că „pe Dumnezeu nimeni nu L-a văzut vreodată", ceea ce duce la concluzia firească a incognoscibilităţii lui Dumnezeu. De aici şi apofatismul limbajului teologic, adică a modalităţii de a afirma mai degrabă ceea ce nu este Dumnezeu, în fiinţa Sa, decît ceea ce este sau ar putea să fie. Propoziţiile negative despre Dumnezeu sînt cele mai adecvate pentru a exprima profunzimea misterului de nepătruns al existenţei în Sine a lui Dumnezeu.

Cu toate acestea, în chip paradoxal, omul se înfăţişează ca o fiinţă cunoscătoare a tainelor dumnezeieşti şi, în mod expres, a Creatorului său, fapt adeverit şi prin cîntarea de la utrenie: „Dumnezeu este Domnul şi s-a arătat nouă...". Avem redată aici nu o simplă exprimare metaforică ci o afirmare categorică a unui fapt istoric incontestabil. Dumnezeu s-a arătat, într-adevăr, în multe rînduri şi în multe chipuri oamenilor.

Este interesant de reţinut că în majoritatea cazurilor de teofanii consemnate în Sfînta Scriptură, Dumnezeu s-a arătat înconjurat de un nimb de lumină, sau îmbrăcat în lumină ca şi cu o haină, cum spune psalmistul (Ps. 103, 2), uneori manifestîndu-se chiar ca un foc sau o lumină strălucitoare.

Ne aducem aminte astfel de teofania din pustiul Sinai, unde Moise, evreul pribeag, care păştea turmele socrului său Ietro din Madian, a văzut din depărtare un rug ce nu se mistuise, adică un vrej de mure care ardea cu flacără strălucitoare, fără ca planta să piară. Mirat de acest fenomen, viitorul conducător al poporului evreu s-a apropiat şi a auzit un glas care îi poruncea să-şi lepede încălţămintea deoarece locul pe care îl călca era sfînt.

Tot în deşertul Sinai şi în vremea marelui legiuitor al evreilor, s-a întîmplat o altă teofanie, care s-a repetat constant pe tot parcursul călătoriei evreilor spre Ţara făgăduită, după ieşirea lor din Egipt. Din cartea Ieşirii aflăm că în pribegia sa, poporul ales era condus ziua de un nor luminos, iar noaptea de un stîlp de foc. Cînd Israel făcea un popas, instalînd cortul sfînt, deasupra acestuia cobora norul luminos. Evreii numeau această lumină călăuzitoare *„şekina"*, adică slava dumnezeiască, convinşi fiind că ceea ce văd ei este de fapt numai semnul prezenţei Fiinţei dumnezeieşti, care Fiinţă rămîne de-a pururi ascunsă privirilor omeneşti. În Sinea Sa, Dumnezeu este lumină de o strălucire infinită, iar vederea acestei lumini, adică a Esenţei sau Fiinţei dumnezeieşti este imposibilă pentru om. Acesta poate percepe numai slava dumnezeiască sau nimbul de lumină care-L înconjoară pe Dumnezeu. O întîmplare este revelatoare în această privinţă. Ni se relatează că Moise, pe cînd se afla la începutul misiunii sale, copleşit de povara răspunderii ce o avea, date fiind condiţiile cu totul vitrege din deşert (lipsa de apă şi de hrană) a cerut ca Dumnezeu să-i vină în ajutor şi pentru ca el şi tot poporul să fie încredinţat de lucrul acesta, Dumnezeu să-i arate faţa Sa. Răspunsul a fost afirmativ, Domnul spunîndu-i lui Moise că îi va trece pe dinainte toată slava Sa (şekina) şi va rosti numele Său de Iahve, nume pe care i l-a dezvăluit anterior, dar adaugă: „Faţa Mea însă nu vei putea s-o vezi că nu poate vedea omul faţa Mea şi să trăiască" (Ieş. 33, 19—20). Minunea arătării Domnului s-a petrecut aevea, dar în condiţiile arătate mai sus, precum rezultă în continuare din acelaşi text: „Şi iarăşi a zis Domnul către Moise: „Iată aici la Mine un loc: şezi pe stînca aceasta; cînd va trece slava Mea, te voi ascunde în scobitura stîncii şi voi pune mîna Mea peste tine, pînă voi trece; iar cînd voi ridica mîna Mea, tu vei vedea spatele Meu, iar faţa Mea nu o vei vedea" (Ieş. 33, 20—23).

Ceea ce percepe omul, prin urmare în legătură cu Dumnezeu este „spatele" sau acea aureolă care-L înconjoară. Faţa lui Dumnezeu, adică esenţa sau natura dumnezeiască infinită nu poate fi percepută de către om.

Şi în viziunea unor profeţi, Dumnezeu s-a arătat înconjurat de o inefabilă lumină. Este binecunoscută în acest sens relatarea lui Iezechiel despre chemarea sa la profeţie, prilej cu care deschizîndu-i-se cerurile L-a văzut pe Domnul aşezat pe un tron, împresurat de jur împrejur de „un fel de lumină strălucitoare". Copleşit de această vedenie, profetul precizează că „precum este curcubeul ce se află pe cer la vreme de ploaie, aşa era înfăţişarea acelei lumini strălucitoare care-L înconjura. Astfel era chipul slavei Domnului" (Iez. 1, 27—28).

Dar nu numai profeţii ci şi evangheliştii au avut parte de această revelaţie cum că Dumnezeu este lumină. Astfel, Sfîntul Evanghelist Ioan, căruia, prin inspiraţie dumnezeiască, i s-a dat să poată pătrunde taina existenţei din veşnicie a Fiului lui Dumnezeu, îl numeşte pe Acesta „Lumina cea adevărată, care luminează pe tot omul care vine în lume" (In. 1, 9).

Coborîndu-se din cer spre a ne mîntui de păcat, Fiul lui Dumnezeu întrupat a ţinut ascunsă vederii noastre slava Sa dumnezeiască, mai bine zis strălucirea ei şi aceasta pentru că a venit în lume să slujească şi să pătimească pentru păcatele noastre. Menirea Sa era să fie robul tuturor, iar starea de slavă nu este specifică stării de robie. Cu toate acestea, odată Domnul s-a arătat ucenicilor Săi înconjurat de slava sau lumina dumnezeiască. Lucrul acesta s-a petrecut la schimbarea la faţă pe muntele Tabor, despre care evanghelistul Matei scrie următoarele: „Şi s-a schimbat la faţă înaintea lor (a Apostolilor n.n.) şi a strălucit faţa Lui ca soarele, iar veşmintele Lui s-au făcut albe ca lumina" (Mt. 17, 2).

Şi la Înviere Domnul ţese din mormînt ca un soare care a risipit cu strălucirea Sa tenebrele iadului. Mormîntul Său este cinstit pînă azi de întreaga creştinătate ca un loc izvoritor de lumină. Evanghelistul Matei descrie momentul Învierii Domnului cu aceste cuvinte: „Şi iată s-a făcut cutremur mare, că îngerul Domnului, coborînd din cer şi venind, a prăvălit piatra şi şedea deasupra ei. Şi înfăţişarea lui era ca fulgerul şi îmbrăcămintea lui albă ca zăpada. Şi de frica lui s-au cutremurat străjerii şi s-au făcut ca morţi" (Mt. 28, 2—3). Lumina dumnezeiască s-a răsfrînt, în această împrejurare, şi asupra îngerului vestitor al Învierii.

Un alt moment în care Dumnezeu a intrat în imanenţă, manifestîndu-se întru strălucirea slavei Sale a fost acela al convertirii lui Saul din Tars, pe drumul Damascului. Iată cum este descrisă această copleşitoare minune în cartea „Faptelor Apostolilor": „Dar pe cînd călătorea el şi se apropia de Damasc, o lumină din cer, ca de fulger, l-a înveluit deodată. Şi căzînd la pămînt, a auzit un glas, zicîndu-i: Saule, Saule, de ce Mă prigoneşti? Iar el a zis: Cine eşti Doamne? Şi Domnul a zis: Eu sînt Iisus pe Care tu îl prigoneşti" (cap. 9, 3—5).

În sfîrşit, o ultimă referire la un fapt similar, cînd le-a fost dat oamenilor să perceapă slava dumnezeiască cea mai presus de fire. Este vorba de evenimentul Pogorîrii Duhului Sfînt, la Cincizecime, cînd Apostolilor, care erau adunaţi în Ierusalim, „li s-au arătat, împărţite, limbi ca de foc şi au şezut pe fiecare dintre ei. Şi s-au umplut toţi de Duhul Sfînt şi au început să vorbească în alte limbi, precum le dădea lor Duhul a grăi" (F. Ap. 2, 3—4).

Descriind împărăţia veşnică în care vor petrece dreptii după judecata finală, autorul Apocalipsei arată că acolo „noapte nu va mai fi şi nu vor avea trebuinţă de lumina lămpii sau de lumina soarelui, pentru că Domnul Dumnezeu le va fi lor (celor mîntuiţi n.n.) lumină" (cap. 22, 5).

Dat fiind faptul că Dumnezeu ni s-a revelat ca lumină, înseamnă că toţi cei ce cred în El şi îl ageresc ca pe un Tată, pot fi socotiţi fii adoptivi ai Săi şi deci şi fii ai luminii. Comportarea lor trebuie să fie adecvată acestei calităţi pe care o au, umblînd pe calea dreptăţii, mărturisind adevărul şi săvîrşind în permanenţă binele.

Pr. prof. *Dumitru Abrudan*

Pe cînd o mănăstire românească la Sfîntul Munte Athos?

Din cele douăzeci de mănăstiri athonite, trei aparţin negreciIor, şi anume: Sfîntul Pantelimon, Ruşilor, Hilandarul, Sîrbilor, şi Zografu1 Bulgarilor. Recent, Biserica Ortodoxă Georgiană îşi exprima dorinţa de-a reintra în posesia mănăstirii Ivir de la Athos. Şi, într-adevăr, mănăstirea Ivir a fost proprietatea Georgienilor sau Ivirilor la Athos timp îndelungat.

Românii, deşi au ajutat Athosul cu mănăstirile sale mai mult decît toate celelalte popoare ortodoxe în timpul dominaţiei otomane, ei n-au întemeiat, n-au cumpărat şi nici n-au cerut în schimbul ajutoarelor acordate o mănăstire pentru neamul lor. Ajutorul lor era oferit dezinteresat tuturor mănăstirilor athonite, ca de altfel, întregului Orient ortodox.

În secolul al XIX-lea însă, Românii încearcă să revendice dreptul de-a avea şi ei o aşezare monahală proprie la Athos, asemenea celorlalte popoare ortodoxe şi ca unii ce salvaseră existenţa însăşi a mănăstirilor athonite timp de secole. Tot ce au reuşit însă, şi aceasta în urma unor mari străduinţe, a fost doar dobîndirea unui schit românesc la Athos. Biserica schitului românesc, Prodromul, de pe Sfîntul Munte, era sfinţită în anul 1863. Cît priveşte schitul Prodromul, acesta a fost declarat drept comunitate românească abia la 19 iunie 1871. Cîţiva ani mai tîrziu, în 1876, Patriarhul ecumenic Ioachim III recunoştea şi el această stare a lucrurilor.

Minţile luminate şi inimile încălzite de credinţa strămoşilor a unora dintre Români voiau nu doar un schit românesc la Athos ci chiar o mănăstire, îndeosebi după 1878, cînd pămîntul românesc scăpase pentru totdeauna de suzeranitatea otomană şi naţiunea română din cele două Principate devenise liberă. Un Român, cu o astfel de minte luminată şi inimă încălzită, publica în anul 1881 un articol, nesemnat, în revista „Biserica Ortodoxă Română", (V, 1881, nr. 9, p. 623—627), în care cerea Guvernului român să întreprindă tot ce-i stătea în putinţă pentru ca neamul românesc să dobîndească o mănăstire la Athos. Iată, mai exact, ce scria, printre altele, în articolul său intitulat, „Schitul Românu din Muntele Athos": „... iar pe de altă parte se va putea convinge şi onor. Guvernu, că ceea ce ceremu de la el, — dreptul de a avea uă monastire în Sf. Munte, — este uă cerere dréptă, pe care, décă voesce, uşoru va putea să o realizeze" (p. 624). Şi, autorul articolului îşi argumenta astfel pledoaria sa, în continuarea acestuia: „Onoarea Ţărei nóstre cere, ca România să aibă în Sf. Munte uă monastire independentă ca să represinte acolo Biserica nóstra română cu tótă demnitatea cuvenită. Demnitatea nóstră cere să avemu şi noi Românii acolo uă monastire cel putinu ca a Bulgarilor şi a Serbilor, cu locu, cu pădure, cu dreptul de representantu şi cu tóte privilegiele, iar nu unu schitu atârnatu, cu 5 pogóne de pétră, şi espusă la tóte şicanele. Sacrificiele ce au făcutu de atâtea secule Românii acolo şi în totu orientul, ne dau acestu dreptu. Să sperămu că guvernul nostru se va interesa de acéastă chestiune şi va face totu ce cere interesul şi demnitatea ţărei" (p. 627).

Chiar dacă guvernul de atunci, ca şi cele următoare, de altfel, n-au întreprins demersuri eficace în vederea dobîndirii unei mănăstiri româneşti la Athos, glasul acelui binecredincios şi patriot român de la 1881 continuă să interpeleze încă suflarea românească, iar mesajul său rămîne mereu actual. Din fericire, şi în timpurile noastre s-au ridicat voci ale Românilor ce-şi făceau proprie cerinţa dobîndirii unei mănăstiri româneşti la Athos. Aşa de exemplu, în anul 1963, Preotul Profesor Ioan G. Coman şi Preotul Doctor Olimp Căciulă cereau într-un articol, publicat în acelaşi an,: „Să se atribuie deci, neapărat, şi Bisericii Ortodoxe Române una dintre mănănstirile istorice, şi anume una la construirea căreia au contribuit mai mult voievozii şi domnitorii români în trecut" (p. 648). Cei doi teologi de seamă exprimau cele de mai sus în articolul, intitulat, „Sărbătorirea mileniului Sfîntului Munte şi participarea Bisericii Ortodoxe Române la festivităţile comemorative" (1963, iun. 23—24), şi publicat în revista „Biserica Ortodoxă Română" (LXXXI, 1963, nr. 7—8, p. 598—649). De notat că, ambii teologi îşi ridicaseră glasul pentru o mănăstire românească la Athos, la întoarcerea lor de acolo, unde participaseră în calitate de membrii ai delegaţiei Bisericii Ortodoxe Române, la festivităţile comemorative ale mileniului Sfîntului Munte.

Cerinţa destoinicilor noştri înaintaşi rămîne actuală şi astăzi, motiv pentru care subscriem, pe deplin, la aceasta. Şi, la care, fireşte, subscrie orice Român ce-şi iubeşte Biserica şi neamul.

Fie, ca măcar la sărbătorirea a două mii de ani de la pătrunderea Creştinismului pe pămîntul strămoşilor — festivităţi ce sperăm să aibă loc la plinirea vremii —, neamul românesc şi Biserica sa Ortodoxă să dispună de o mănăstire pe pămîntul Athosului cel sfinţit şi de rugile şi nevoinţele atîtor fii ai acesteia de-a lungul secolelor. Amin!

Pr. Dr. *Ioan Dură*

Unele observaţii asupra cărţii „Credinţa adevărată" a lui Iosif Ţon

„Adevărate sînt acestea?" (Fapte 7, 1)

Nouă, oamenilor, ne plac titlurile mai măgulitoare, care ni se adresează personal, denumirile confesiunii din care facem parte, şi de aceeaşi plinătate de sine dăm şi titluri oarecum senzaţionale unor cărţi pe care le editäm, fără să cugetăm într-un adînc de smerenie dacă aceste titluri acoperă în chip autentic şi faptic realitatea cuprinsului cărţii.

Aşa socotim că este şi titlul cărţii „Credinţa adevărată", scrisă de Iosif Ţon.

După citirea cărţii cu titlul de mai sus, te întrebi: oare care e credinţa cea adevărată? Cea prezentată de autor, cea a lui Cornilescu, cea a lui Tudor Popescu, sau a lui Iosif Trifa? Căci nici unul dintre aceştia nu împărtăşeşte credinţa celuilalt, sau, altfel spus, nu mărturisesc aceeaşi credinţă.

Autorul laudă mult pe cei care au descoperit Sfînta Scriptură. Oare Sfînta Scriptură e de azi sau de ieri? Oare ea n-a fost hrana sufletească a atîtor oameni şi popoare? Oare în limba noastră românească primele traduceri nu au fost pericope din Sf. Scriptură, şi apoi Noul Testament de la Bălgrad şi Biblia de la Bucureşti? Sau cine a păstrat Sfînta Carte pînă la apariţia cultelor neoprotestante şi a ocrotit-o de scrierile apocrife, dacă nu Biserica?

Şi azi milioane de oameni citesc această sfîntă carte şi nu poţi să nu te întrebi cum se poate că deşi toţi citesc aceeaşi Carte, totuşi nu împărtăşesc toţi aceeaşi credinţă? Numărul cultelor religioase bazate pe aceeaşi Scriptură a trecut de mult de 6.000 şi nici chiar O.N.U. nu mai are, din cauza numărului lor, o evidenţă clară a acestor divizări, apărute mai ales în vremea din urmă, după traducerea Sfintei Scripturi în limbile popoarelor.

Cum se explică acest fapt? După judecata sănătoasă, ar trebui ca toţi cei care se bazează pe aceeaşi carte să aibă aceeaşi „credinţă adevărată", exceptînd, firesţe în cazul de faţă, Biserica ortodoxă şi cea romano-catolică, care, pe lîngă Sfînta Scriptură acceptă şi Sfînta Tradiţie.

O paranteză. Prima Evanghelie s-a scris la anul 44, deci la 11 ani după înălţarea Domnului. Deci între anii 33—44 s-a propovăduit fără textul scris al Noului Testament, ceea ce înseamnă că mai întîi a fost Sfînta Tradiţie şi apoi s-a fixat în scris Testamentul cel Nou. Înţelegem din aceasta că Sf. Scriptură şi Sf. Tradiţie au aceeaşi valoare şi însemnătate pentru credinţa noastră. În acelaşi timp, Sf. Tradiţie ne este ajutătoare a interpretării autentice a textelor Sfintei Scripturi, după tălmăcirile date de Sf. Părinţi.

Unde este atunci cauza acestor împărţiri? Nici într-un caz în Sf. Scriptură, al cărei cuvînt este inspirat de Dumnezeu, precum spune Sf. Ap. Pavel: „Toată Scriptura este insuflată de Dumnezeu" (II Tim. 3, 16).

Cauza se cade a o căuta în lumea gîndurilor şi simţămintelor persoanei umane, care modifică textul sfînt intrat în această împărăţie de gînduri şi simţiri uneori atît de străine de realitatea Adevărului. Aşa s-a ajuns la „cîte capete, atîtea păreri". Vai nouă!

De reţinut şi faptul că pe baza acestor interpretări greşite a textelor Sf. Scripturi s-a ajuns uneori la adevărate războaie şi nenumărate vărsări de sînge, mai ales în urma Reformei lui Martin Luther (vezi cartea lui Georges Blond, Furioşii Domnului).

Cum ne explicăm aceasta? Este datorită faptului că Sf. Scriptură e cea mai grea carte din lume, fiind o carte inspirată de Dumnezeu, iar noi interpretăm fiecare după patimile noastre.

Ce bine ar fi dacă pretenţia de a interpreta ar fi mai mică decît dorul de a ne îndrepta duhovniceşte! Sf. Apostol Iacov zice: „Nu vă faceţi voi mulţi învăţători, fraţii mei, ştiind că noi mai mare osîndă vom lua" (Iacov 3, 1). Iar Sf. Ap. Petru de asemenea: „Precum v-a scris şi iubitul nostru frate Pavel după înţelepciunea dată lui, cum vorbeşte despre acestea în toate epistolele sale, unde sînt unele lucruri cu anevoie de înţeles, pe care cei neştiutori şi neîntăriţi le răstălmăcesc, ca şi pe celelalte Scripturi, spre a lor pierzare (II Petru 3, 15—17 ş.u.).

Deci cine o interpretează mai adevărat? Răspundem: Cei ce se apropie prin viaţa lor moral-duhovnicească de viaţa moral-duhovnicească a celor ce au scris-o, inspiraţi fiind de Duhul Sfînt adică Sfinţii Părinţi.

Spre exemplu, Sf. Ioan Gură de Aur citea de trei ori pe săptămînă Noul Testament, afară de Apocalipsă. Te uimeşte abundenţa scripturistică a acestor texte. Or, dacă noi nu cunoaştem modalitatea lor de interpretare, bazată pe o adîncă trăire, avem convingerea fermă că ne înstrăinăm de tîlcuirea şi propovăduirea adevărată a Sf. Scripturi şi a credinţei dreptmăritoare. Cine a practicat ca ei învăţăturile Sfintei Scripturi, mari postitori, mari rugători, neîntrecuţi miluitori, mari făcători de minuni, de la Sf. Arhidiacon Ştefan şi pînă la Sf. Ioan Iacob din zilele noastre, al cărui trup neputrezit îl poate vedea oricine merge la Ierusalim, fiind îmbrăcat cu veşmintele cu care a fost înmormîntat acum vrea 30 de ani? Cum se poate compara orice predicator, — cu un Sf. Părinte al Bisericii în ceea ce priveşte viaţa morală şi înţelegerea textului Sfintei Scripturi?

Socotim că dacă am accepta exegezele scripturistice ale Sf. Părinţi, nu ar mai fi atîtea interpretări eronate şi despărţiri confesionale.

Cîteva citate ne sînt edificatoare despre felul cum aceştia înţelegeau ajungerea la o interpretare autentică. „Să căutăm cele aflătoare în Scripturi, zice Petru Damaschinul, cu osteneală şi smerenie şi cu sfatul celor încercaţi, căutînd să le aflăm mai degrabă cu fapta decît cu cuvîntul" (Filocalia, vol. V, p. 168). Sf. Ioan Gură de Aur, ori de cîte ori se pregătea să citească Biblia, se ruga: „Doamne Iisuse Hristoase, deschide-mi ochii inimii mele ca să înţeleg şi să plinesc voia Ta" (după Evdochimov,

(Continuare în pag. a 2-a)

MORMÎNT FĂRĂ CRUCE
FILE DE JURNAL SUB TENEBRE

Ca să răsfoiesc aceste file şi să dau la lumina tiparului cîteva din ele, am avut de înfruntat o luptă interioară, între trei comandamente:

În primul rînd, *calitatea de jertfă*, în care m-am silit să-mi menţin umila-mi suferinţă de: 15 ani, 2 luni şi 8 zile, în temniţele din: Sibiu şi Aiud, în domiciliul obligatoriu de pe Bărăgan, urmat, fără întrerupere, de lagărele de muncă: Noua Culme — Constanţa — şi Periprava.

Înţeleg prin: *calitatea de jertfă* poziţia sufletească: de a nu avea nici în gînd şi nici în inimă, nici un gînd şi nici un sentiment de nemulţumire, de răzbunare, sau de învinuire faţă de Dumnezeu — „Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, de ce m-ai lăsat? — şi faţă de oameni, care ţi-au cauzat şi ţi-au produs suferinţa; apoi, de a nu aştepta şi de a nu pretinde nici o recompensă, nici un avantaj şi nici o laudă, de la nimeni. Orice gînd, sau atitudine, împotriva celor de mai sus, le-am socotit o profanare şi o cădere, din poziţia de jertfă a suferinţei. Şi aceasta cu atît mai mult acum, cînd sînt conştient, că numai Dumnezeu mi-a ajutat să-mi apăr, ca pe cel mai scump giuvaer, calitatea de jertfă a suferinţei mele.

În faţa acestui comandament, care cuprinde în sine şi faptul, de a nu etala, de a nu expune cunoştinţii publice umila-ţi suferinţă, s-a ridicat, odată: *conştiinţa datoriei*, de a vorbi, în locul şi despre cei mulţi care au „rămas sub zidurile Troiei", care „nu mai sunt", dar a căror suferinţă a fost împletită cu a ta; în al doilea rînd: *obiectivitatea istoriei*, care impune, pe măsura unui imperativ categoric, datoria de a vorbi, de a pune în lumină concretizarea în fapt a cutării sau cutărei ideologii.

Potrivit acestor două comandamente, *tăcerea* a început să-mi apară ca o dezertare, ca o lăşitate, ca un inconştient egoism, ca o sustragere de la o datorie a tuturor care, bine înţeles, au cît de puţin capacitatea şi darul: *de a scrie*.

Din această perspectivă, a scrie despre suferinţa ta şi a tuturor, nu dăunează cu nimic calităţii de jertfă a suferinţei, dimpotrivă, o proclamă. Să scrii cu ţinuta sufletească, fără nici un interes personal, cu care au scris Sf. Evangheliştii despre Crucea Domnului Hristos.

În această lumină, totuşi cu multă sfială, încerc să transcriu, în cele ce urmează, o primă filă, din cele care ar mai putea urma, înfăţişînd viaţa, sub tenebrele de mormînt, în toată autenticitatea ei.

Era 7 iulie 1948. Mă întorceam din satul Paloş, jud. Braşov — satul de origine al soţiei mele — trecînd şi prin satul meu natal, Alma jud. Sibiu. La gara Copşa Mică, unde trebuia să schimb trenul spre Sibiu, am fost aşteptat şi sechestrat de oamenii securităţii din Sibiu, care aveau să mă escorteze pînă la capătul drumului.

Conştient de situaţie, mă obseda în tren, pe toată distanţa pînă la Sibiu, grija: cum s-o fac pe soţia, care ştiam că mă aşteaptă la gară, să-şi dea seama de situaţie şi să se depărteze de mine. N-a fost chip, în speranţa, că m-ar putea scăpa, s-a ţinut după mine şi cei care mă escortau. Urmarea a fost, că în loc să ajungem acasă, unde ne aşteptau cei trei copii ai noştri, am intrat amîndoi, puţin după miezul nopţii, pe poarta casei de cazna a Securităţii din Sibiu.

Pe soţie au introdus-o într-o cameră cu cîteva necunoscute, de unde, a doua zi, au transferat-o la penitenciar. Ar fi ţinut-o, ca şi pe celelalte, fără termen, dacă nu le-ar fi spus, că era în stare binecuvîntată. Pe acest motiv au pus-o în libertate.

În ce mă priveşte, fără nici o întrebare din partea celor care m-au luat în primire şi fără nici un răspuns la întrebările mele, m-au aruncat într-o groată întunecată. Nici scaun, nici pat, nici masă, dădea impresia, că nu avea nici pereţi, pur şi simplu, o mică peşteră, cu apă pe jos şi cîteva scînduri, pe care să te aşezi, fără să te uzi cu totul. Şi nimeni altul, decît eu singur, cu gîndul, cu grija şi cu spaima pentru soţia arestată şi pentru copiii, care ne aşteptau acasă.

(Continuare în pag. a 2-a)

PROFESORUL NICOLAE LUNGU – NONAGENAR

În 2 martie 1990, profesorul și compozitorul Nicolae Lungu a împlinit venerabila vîrstă de 90 ani în aproape deplină sănătate. Dacă este adevărat ce spun muzicologii că muzica, între multele daruri pe care le are, îi are și pe acela de a susține îndelunga viețuire celor care o practică cu disciplina respectivă, în viața și activitatea maestrului Nicolae Lungu acest adevăr se confirmă pe deplin. Personalitate complexă muzicală, profesor-pedagog inegalabil, compozitor deosebit de prolific, dirijor deosebit de exigent, teoretician muzical, Nicolae Lungu înscrise în letopisețul muzicii românești o pagină de glorie netrecătoare, realizată cu trudă și disciplină și în final, încununată de recunoștința unanimă a tuturor celor care l-au cunoscut și iubit, în țară cît și peste hotare. De aceea, nu e de mirare că dintre toți muzicienii noștri de astăzi, dînsul a fost de cele mai multe ori omagiat cu sinceritate și recunoștință, la popasuri aniversare (aproape din 5 în 5 ani, începînd cu anul 1960 încoace), recunoscîndui-se merite unice, deosebite în viața muzicală românească (laică și bisericească deopotrivă). Făurindu-și personalitatea sa artistică sub ipostazele de dascăl, compozitor, dirijor și teoretician muzical, crezul său artistic, ființa sa în întregime și-a dăruit-o muzicii corale, armonizării melodiilor populare și muzicii bisericești tradiționale. „Am iubit poporul și cîntecele lui pe care m-am străduit să le armonizez, păstrîndu-le cu evlavie duhul lor nealterat așa cum mi-au sunat mie încă din copilăria mea", spunea cîndva maestrul Nicolae Lungu.

Petrecîndu-și copilăria într-un mediu sătesc oltenesc cu un bogat folclor, și într-o familie de agricultori cu mulți copii (9) în care muzica era la ea acasă, sufletul său a vibrat nestingherit și plin de vigoare la frumoasele melodii populare oltenești, pe care mai tîrziu le-a cules și le-a armonizat cu o neîntrecută măestrie. Cine n-a auzit de „Alunelul oltenesc", de „Cîntec de leagăn" cu ritm dublu, de „Alei codrule firtate" adevărată frescă sonoră a freamătului pădurii, de suava și idilica cîntare „Maria neichii Marie", ori „Hora cu strigături", pastelul „Tîrziu în toamnă", cele „Cinci cîntece oltenești" armonizate pentru voce și pian, ori de „Suitele corale de cîntece haiducești" ș.a. apreciate de toți muzicienii de frunte din țara noastră.

Ca elev la Seminarul Central și Facultatea de Teologie din București, Nicolae Lungu a deprins ca putini alții, duhul slujbei ortodoxe și farmecul neîntrecut al cîntărilor bisericești psaltice pe care mai apoi, le-a și armonizat dînd Bisericii noastre o operă inegalabilă, „Liturghia psaltică pentru cor mixt" și altele ca ea, apreciate de specialiști ca deschizătoare de drumuri noi în acest domeniu armonic modal bisericesc. În orice caz, meritele deosebite agonisite de maestrul N. Lungu în domeniul armonizării muzicii psaltice strămosești este atît de valoros încît a deschis o nouă epocă în istoria acestei vechi arte bisericești care face frumusețea cultului ortodox. Lucrările din anii mai noi tipărite de Editura Institutului Biblic sub semnătura profesorului N. Lungu și a colaboratorilor săi, dovedesc o dată mai mult activitatea extrem de bogată desfășurată în această direcție.

Participînd de la început la ansambluri corale tot mai renumite fie ca membru activ, fie ca dirijor ori chiar ca întemeietor de Societăți corale cum a fost „România" cu care a dus faima țării și peste hotare, iar din 1948 încoace ca director artistic al Coralei Sf. Patriarhii, prof. Nicolae Lungu s-a afirmat ca un virtuos conducător de cor, concertele sale de muzică populară și religioasă bucurîndu-se totdeauna de aprecierile cele mai elogioase.

Trebuie neapărat menționat că din școala maestrului Lungu au ieșit o serie întreagă de profesori de muzică, artiști de operă și compozitori, zeci de generații de studenți și preoți au în creațiile lor ceva din duhul și dragostea imprimată pentru muzică de iubitul lor profesor. Fără a exagera se poate vorbi chiar de un stil Nicolae Lungu, atît prin armonizarea cîntărilor populare și a celor psaltice modale cît și un stil Nicolae Lungu în arta dirijorală, pedagogică și interpretativă.

Pentru a înțelege mai complet competența și bogăția creației sale muzicale însemnăm aici cîteva date spre știința celor care vor veni după noi.

Nicolae Lungu s-a născut la 2 martie 1900 în comuna Dobridor județul Dolj, din părinți agricultori care au avut 9 copii, el fiind al 4-lea. Școala a început-o în satul natal. În 1911 se înscrie la Seminarul Central din București pe care îl absolvă în 1920. Paralel, din 1914 pînă în 1920, termină și Școala normală de învățători din București. În 1921—27 urmează și absolvă Conservatorul de muzică din București avînd între profesori și pe renumitul D. G. Kiriac deschizătorul de drumuri în armonizarea muzicii noastre populare. Paralel cu Conservatorul frecventează din 1921—25 Facultatea de Teologie din București. În 1929 absolvă examenul de capacitate pentru profesori de muzică „Titu Maiorescu", fiind clasificat întîiul pe țară.

Pe scurt activitatea didactică-pedagogică este următoarea:

— Suplinitor de muzică la Seminarul „Melchisedec Episcopul" și liceul de fete din Ismail, între 1920—1921, asta imediat după terminarea Seminarului Central din București.

— Profesor de muzică la liceul „M. Eminescu" din București, 1927—31, deci imediat după terminarea Facultății și Conservatorului.

— Profesor de muzică la liceul „A. Vlaicu" din Buc. 1931—1940 și concomitent — profesor la Seminarul Pedagogic Universitar „T. Maiorescu" — 1932—1946.

— Inspector general de muzică între anii 1941—1944.

— Profesor de muzică la Colegiu „Sf. Sava" din București 1944—48.

— Profesor la liceul „T. Vladimirescu" din București 1948—1953.

— Conferențiar la catedra de Cîntare Bisericească și Ritual de la Institutul Teologic Universitar din București din 1948—1980.

În acest interval de timp prof. N. Lungu și-a găsit loc și pentru alcătuirea și tipărirea unor lucrări didactice și științifice:

— Manuale de muzică pentru întregul învățămînt secundar, seminarial, normal și comercial, pentru toate cele 7 clase, în colaborare cu prof. Gr. Magiari. Toate la un loc 1012 pagini tipărite.

— Îndrumări metodice pentru predarea muzicii, cu planuri de lecții model 1936 (nepublicat).

— Manual general de muzică pentru învățămîntul teologic seminarial și școlile de Cîntăreți bisericești (în manuscris).

— Gramatica Muzicii psaltice (studiu comparativ) în colaborare, 206 p.

— Cîntări liturgice omofone și Cîntări la cateheze, pe ambele notații suprapuse, în colaborare, 118 p.

— Cîntări la cateheze pe ambele semiografii, 32 p.

— Vecernierul uniformizat, pe ambele notații, 298 p. în colaborare.

— Utrenierul uniformizat, pe ambele notații, 575 p. în colaborare.

— Liturghia psaltică pentru 3 voci egale, litografiată, 80 p. 1956.

— Liturghia psaltică pentru 4 voci mixte, 300 p. 1957.

— Cîntările Sf. Liturghii si Podobiile celor 8 glasuri pe ambele notații, 234 p. 1960.

— Cîntări la Sf. Taine și Ierurgii pe ambele notații 112 p. 1964.

Lista completă a lucrărilor muzicale pe genuri ar putea fi completată cu a) Cîntări corale bisericești; b) Cîntări corale, populare și psaltice; c) Colinde. etc.

Studii și articole de muzicologie bisericească. Am spus că profesorul N. Lungu a fost și teoretician muzical dată fiind larga pregătire intelectuală pe care o avea. Menționăm cîteva din aceste studii: Tehnica recitativului liturgic, în Studii Teologice 1949, nr. 3—4. Este pentru prima dată cînd se pune această latură a muzicii bisericești în literatura noastră muzical-bisericească.

— Folclorul religios muzical, în Studii Teologice 1949 nr. 7—8.

— Cîntarea în comun a poporului în biserică, în St. T. 1951 nr. 1—2.

— Cîntarea în comun ca mijloc de înțelegere a dreptei credințe în B.O.R. 1952 nr. 11—12.

— Cincizeci de ani de la moartea lui Gavriil Muzicescu, în Mitrop. Olteniei, 1954 nr. 1—3.

— Problema transcrierii și uniformizării cîntărilor psaltice în Biserica noastră în St. T. 1956 nr. 3—4.

— Combaterea inovațiilor în recitativul liturgic, în St. T. 1957, 7—8.

Și încă alte recenzii și monografii ale unor muzicieni bisericești ca Gh. Cucu, T. Teodorescu, Paul Constantinescu ș.a.

Și despre profesorul Nicolae Lungu s-a scris mult pînă acum. De exemplu, în Lexiconul „Muzicieni români" din 1970 de Viorel Cosma, Nicolae Lungu este însemnat într-un articol foarte cuprinzător. N. Ursu prof. la Timișoara fostul dirijor al Coralei Mitropoliei din Timișoara a făcut o recenzie elogioasă la cartea „Liturghia psaltică" a lui N. Lungu. De asemenea, și Gh. Șoima, fostul prof. de la Sibiu și dirijorul corului Mitropoliei. A mai scris prof. N. Moldoveanu de la Institutul Teologic din București și alții ca: Gh. Alexe, C. Pavel, M. Georgescu, M. Popescu care la diverse popasuri aniversare i-au prezentat viața și opera sa.

Parcurgînd deci pe scurt viața și activitatea maestrului N. Lungu ne putem da seama de forța creației sale muzicale, de munca fără preget pe care o depunea, de complexitatea și diversitatea activităților ce le-a îndeplinit. Toate acestea ne fac să credem că maestrul Lungu a fost o personalitate muzicală de primă mărime cu care nu te poți întîlni la fiecare pas și că atît noi care l-am cunoscut și i-am sorbit știința muzicii, cît mai ales Biserica noastră și poporul nostru care beneficiază de împlinirile acestui neobosit osîrduitor în aria muzicii noastre bisericești și românești ne putem mîndri că avem asemenea oameni vrednici de cinstea și recunoștința noastră. Dacă mai adăugăm că prof. N. Lungu era un om de omenie rară și de o bunătate și răbdare nemaiîntîlnite vom avea imaginea aproape integrală a figurii sale. Cu drept cuvînt s-a spus că „o viață închinată celei mai frumoase arte este o viață închinată slujirii lui Dumnezeu și oamenilor", o viață fericită a unui om foarte ponderat care, nici nu s-a lăsat îmbătat de multele succese repurtate, dar nici n-a disperat în fața necazurilor. Un vorbitor la cea de-a 70-a aniversare a sa, spunea: „viața cunoaște victorii și biruințe. În victorie adversarul este răpus, în biruință, primul răpus este însuși învingătorul. Victoria duce la trufie, biruința la înălțare. Prețul ei este totdeauna jertfa de sine". În biruințele sale, maestrul N. Lungu și-a jertfit ambițiile mărunte și orgoliile desarte pentru a face că biruie el și opera lui — modestia, bunătatea. Pe unii oameni îi conduce mintea, pe alții simțurile, pe alții sufletul. Prof. N. Lungu a realizat o fericită sinteză a acestora pe dominanta sufletului. Un suflet hrănit de dragostea pentru om care să încălzească judecata, curajul să se supună chibzuinței, avîntul să se lase ademenit numai de chemarea adevărului. Autorul zice mai departe: „Consider că între operele realizate de prof. N. Lungu, OMENIA este opera cea mai valoroasă, fiindcă din ea au izvorît și crescut toate celelalte. În plan muzical însă, deosebita contribuție adusă de Compozitorul N. Lungu se referă mai ales la căutarea și găsirea unor soluții noi în prelucrarea și armonizarea cîntecelor noastre populare si a celor bisericești continuînd și înălțînd mai sus experiența înaintasilor printr-o mulțime de lucruri noi în acest domeniu. Prin creatia sa N. Lungu atinge punctul culminant al solutiilor de armonizare a muzicii noastre.

În limita puterilor noastre dar cu sinceritatea totală și mai ales cu recunostinta ce o purtăm profesorului și maestrului nostru, ne asociem la urările de bine și sănătate ale celorlalti ucenici ai săi cu ocazia acestui popas aniversar dăruit de Dumnezeu celor aleși de El.

Arhid. *Ion Popescu*

MORMÎNT FĂRĂ CRUCE

(Continuare din pag. I-a)

Firește că pleoapele nu s-au închis și ochii au refuzat odihna, pînă ce, pe coridor, s-a luminat de ziuă, în spelunca mea rămînînd tot întunericul.

În sfîrșit, în jur de ora 9, ușa s-a deschis și în patratul ei a apărut, furios și încrîncenat temnicerul.

— Sus la anchetă!

Și l-am urmat, fără să spun un cuvînt, pînă la camera nesfîrșitelor întrebări.

Numele, prenumele, părinții... Ce-ați făcut?... Cu cine ați lucrat?... Spuneți tot!... Că noi știm tot!... etc.... etc.... pînă la cea vizată: Ce-i cu calendarul?

Aici am replicat: Care calendar?

— Vă faceți că nu știți?

— Ba știu atît, că am editat un calendar pe anul: 1948, la Tipografia Veștemeanu, un calendar carte, cu numele: „Credința", cu unele deosebiri față de cel oficial bisericesc. Un calendar care a trecut prin cenzură, unde a suferit și o mică modificare: nu mi s-a aprobat tipărirea pe copertă a portretului Mitropolitului Șaguna, în medalion, sus, pe partea dreaptă.

— Numai atît?

— Și asta s-a remediat, că am umplut medalionul cu un cuvînt al lui Avram Iancu: „Să ia aminte Europa, să știe popoarele civilizate. Noi ne luptăm pentru dreptatea noastră cea asuprită de a veacurilor nedreptate".

— Și numai atît?...

— Ce alta?

— Ai să spui tu! — schimbă furios anchetatorul adresarea.

Și băieții din jur s-au pus în mișcare. Îmi amintesc trei nume, identificate de mine ulterior, dintre cei care au pus întrebările: Moldor, despre care am fost informat, că era din Avrig; Nistor și pantofarul Löprich. Cei mai mulți necunoscuți, fără nume, care și-au luat în primire rolul: *la morișcă*.

Ca încălzire, s-au repezit mai întîi cu cîteva palme și două trei serii de vergi. Poate că au sperat, că ar fi de-ajuns atît, ca să se dezlege „sacul".

Furioși și disperați, că nu le-a ieșit pasența, au trecut la organizarea morișcăi. Aceasta era în raport de greutatea victimei și greutatea mea era la acea vreme destul de apreciabilă. Le-a fost ușor, să-mi pună cătușile la mîini. Mai greu a fost să-mi treacă mîinile încătușate peste genunchi. Și mai greu a fost la băgarea lemnului, între mîinile încătușate și genunchii îndoiți. Băieții erau, însă, experți și în această operație, ca în cîteva minute victima să atîrne, ca mielul la belitoare, între cele două mese, pe care se sprijineau capetele bătului.

— *Ei, ne mai spui ceva, sau îi dăm drumul?...*

La totala mutenie, cu care li s-a răspuns și la semnul discret al lui Moldor, doi dintre cei mai solizi au pus mîna pe capetele bătului și au început să învîrtă. Adică, era învîrtită victima pe băț, de către cei doi, în vreme ce ceilalți loveau pe nimerite cu alte bețe, în cap, tălpi, spate, după cum ajungea fiecare parte a trupului deasupra, în iureșul vîrtejului.

Ca să se odihnească, făceau pauză, atîrnindu-mă între cele două mese. M-am odihnit o clipă și eu și mi-a venit ideea, să provoc eu, din cînd în cînd, oprirea vîrtelniței. Simulam pierderea conștiinței, ceea ce nu le convenea, nu că-i interesa viața omului, dar le era să nu piardă o sursă de informare, fără să fi fost complet stoarsă.

După clipele de odihnă, se relua cursa, iarăși și iarăși, doar doar, pe fila albă, întinsă după fiecare vîrtej, victima învinsă va cere să aștearnă recunoașteri de vini, mai mult sau mai puțin fictive.

În fond, ce le-așI fi putut spune, afară de faptul, că am încercat să dau o pîine neagră copiilor unuia sau altuia dintre cei închiși?... Firește, că interpretarea lor era cu totul alta. Și nu înțelegeam ce voiau să le spun mai mult, în legătură cu calendarul „Credința".

Enigma s-a dezlegat în una din repetatele nopți de cazmă, cînd, dintr-o cameră vecină de anchetă, am auzit glasul unuia dintre tinerii muncitori, care ne-au dat ajutor la vînzarea calendarului".

— Da, popa știa, că o parte din venitul vostru, provenit din vînzare intra la ajutorul unor familii de huligani?

— Noi n-am discutat niciodată cu Părintele în acest sens. Credem că avea conștiința, de a ne ajuta pe noi ca oameni fără de lucru, în acel moment.

Cu aceasta m-am lămurit și mi-am dat seama, că indiferent de declarațiile lor și ale mele, voite sau nevoite, reale sau ireale, nu vom termina cazna pînă nu vom semna tot ce ni s-ar pune în sarcină, în mod prezumtiv și abuziv.

Pe linia acelelași metode, am fost încopciați unui întreg lot, adunat recent în beciurile Securității, pentru a întocmi o organizație județeană de *uneltire*, în care subsemnatul aveam să mă văd printre conducători.

Pentru tot ce ni s-ar fi pus în socoteală, prin alte declarații din lot ne-am lămurit și personal m-am liniștit, la constatarea, prin proprie experiență, că fiecare om are o limită a rezistenței sale fizice și psihice, dincolo de care au făcut toți ceea ce au fost siliți să facă: *au scris ceea ce li s-a cerut sau li s-a dictat*, în speranța, că adevărul se va putea restabili în fața: *Instanței de Judecată*.

Preot ic. stavr. *Zosim Oancea*

Prohodirea prot. stavr. ASACHIE MARCOVICI

Sîmbătă, 21 aprilie 1990 a avut loc în Catedrala mitropolitană din Sibiu prohodirea celui care a fost protopopul stavrofor ASACHIE MARCOVICI.

Prin plecarea dintre noi la venerabila vîrstă de 91 de ani, ne părăsește unul din slujitorii de elită ai altarului, care făcuse parte din pleiada preoților de școală veche în tot ceea ce această școală a fost în stare să ne dea preoți de vocație și ziditori de suflete. După ce i-a fost dat să-și petreacă la mormînt pe soția sa AURELIA, pe singura sa fiică, profesoara Minerva și pe ginerele său Ștefan, senin și împăcat sufletește cu Dumnezeu și cu oamenii părintele Asachie s-a stins din viață lăsîndu-și înscris pînă și cele mai mici amănunte, prin care a vrut să ușureze truda celui care va aminti ceva despre faptele și gîndurile lui.

A văzut lumina zilei în satul Idici de pe Tîrnave la data de 3 august 1899, dintr-o veche familie de preoți. Tatăl său se numea Ieronim iar mama Maria, originară din Sibiu. Unul din străbunii săi, Ioan Marcu, a primit darul preoției de la cunoscutul mitropolit din Carlovițul sîrbesc, Ștefan Stratimirovici (1838), care i-a adaos la nume și terminația sîrbească — vici. Ambii frați ai tatălui său, Radu și Ambrozie, au fost și ei preoți în satele învecinate, Șmig și Curci. Atît școala primară cît și cea secundară precum și școala teologică le-a urmat în Sibiu, unde a avut, între alții, coleg pe viitorul profesor, Sofron Vlad. În 1917 a fost recrutat în armata Austriacă și trimis mai întîi pe frontul sîrbesc și italian, iar anul viitor pe frontul polonez. Întrucît în 1918 a izbucnit și acolo revoluția, tînărul Asachie a putut lua parte la Adunarea de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918, iar în februarie 1919 a fost din nou chemat sub arme, de astă dată în armata română, pentru eliberarea Transilvaniei.

În urma căsătoriei cu învățătoarea Aurelia Băcilă din Sibiu, Asachie Marcovici a fost hirotonit în 1924 de către mitropolitul Nicolae Bălan pe seama parohiei Lepindea, unde a păstorit 18 ani. În primii 3 ani a ridicat acolo casă parohială, apoi a reparat Biserica — monument istoric din 1790, iar în calitate de președinte al Comitetului parohial a mărit construcția școlii din comună, zidind și locuință pentru directorul școlii.

În anul 1942 este transferat la parohia Custelnic de unde putea conduce și secretariatul protopopesc din Tîrnăveni, dar a reușit să lase în Custelnic și o casă parohială nouă. În 1948 e numit protopop Tîrnăveni unde a păstorit 20 de ani neîntrerupt, făcîndu-se pentru multe din parohiile acestui protopopiat adevărat părinte. Pentru munca lui, protopopul Asachie a fost apreciat de conducerea bisericească și ridicat la treapta de protopop tsavrofor iar din partea organelor de stat fiind distins cu mai multe decorații. Întrucît în 1968 fiica lor ajunge profesoară în Sibiu, protopopul Asachie și-a cerut pensionarea dar mitropolitul Nicolae Mladin l-a rugat să primească (pentru 3 ani) postul de duhovnic din cadrul Institutului Teologic din Sibiu. Pensionarea s-a făcut în 1972. Din păcate în 1985 familia protopopului Marcovici a fost greu pusă la încercare prin pierderea vrednicei lor fiice Minerva. În scurtă vreme fi decedează și soția. Mîngîierea rămîne de acum numai la Mîntuitorul Hristos și la sfintele slujbe ale Bisericii.

Om de rară înțelepciune, plin de tact cînd era vorba să găsească cea mai potrivită soluție în problemele pastorale, dar mai presus de toate cultivînd evlavia și bunătatea, care constituie cea mai prețioasă cunună a calităților unui preot vrednic, părintele Asachie a cinstit întotdeauna demnitatea preoțească, cîștigînd inimile enoriașilor săi. Amintim în mod deosebit doar două împrejurări, în care insistența și perspicacitatea pastorației sale a putut avea cistig de cauză chiar și atunci cînd nu te-ai mai fi așteptat: readucerea la credința strămoșească în 1945 a comunității Scheilor „bulgari" din comuna Cergăul Mic de lîngă Blaj și obținerea aprobării ca să se termine Biserica rămasă neterminată din Tîrnăveni — uniți, acțiune dusă la îndeplinire de preotul Asachie și de soția lui. Desigur că activitatea răposatului nu s-a mărginit numai la cîmpul realizărilor practice și materiale. În afară de acțiunile de ordin duhovnicesc (servicii divine și predici temeinice, el a lăsat și lucruri scrise, unele din ele publicate în „Telegraful Român", „Tîrnava", „Libertatea", „Universul", „Îndrumător pastoral" precum și „Volumul de predici antisectare" (scriere colectivă). Condeiul său sprinten s-a făcut cunoscut în diferite alte scrieri literare, în versificări apreciabile, rămase în manuscris, unele din ele constituind minunate evocări istorice din trecutul poporului român. Unul dintre preoții prezenți la prohodire, (au fost 6 preoți) a evocat la mormînt faptul că atunci cînd unii dintre studenții teologi rugau pe duhovnic să fie cu înțelegere dacă vor întîrzia cîteva minute la vecernie, acesta nu numai că le aproba cererile, ci scotea el însuși bani din buzunar ca să-și aibă cu ce plăti biletul de tren.

De aceea vrednicia lui preoțească a fost evidențiată pe bună dreptate de către părintele prot. D. Luca, care a prezentat și din partea I. P. S. Antonie mulțumiri pentru munca depusă în cadrul bisericii. Plecarea părintelui Asachie dintre cei vii a fost deplînsă cu toată sinceritatea de către nepotii săi Mihail si Paraschiva, care i-au purtat de grijă în ultimii ani.

Amintirea lui se va păstra cu laudă în inimile tuturor celor care l-au cunoscut. Odihnească-n pace!

Pr. prof. *T. Bodogae*

Unele observații asupra cărții „Credința adevărată" a lui Iosif Țon

(Continuare din pag. I-a)

Les âges de la vie spirituelle de Pères du desert à nos jours, Paris, 1964, p. 207).

O trecere de la un cult la altul care se soldează doar cu unele mici schimbări nu aduce mari plîniri. Trebuie potolite toate patimile ca apoi să se poată urca spre dragostea sinceră față de toți semenii, penetrată de dragostea luminoasă către Dumnezeu.

În această privință, Sf. Vasile cel Mare rămîne un exemplu viu și grăitor. El a adunat în Vasiliada sa, care era un fel de spital ecumenic, păgîni, evrei sau creștini, spre alinarea suferințelor lor trupești și sufletești, sărutîndu-le rănile, ca un semn al dragostei nefățarnice. La moartea lui, spunea un martor ocular (Sf. Grigore de Nazianz), „plîngeau păgînii, plîngeau evreii, plîngeau creștinii și toți într-un glas strigau: a murit părintele nostru".

Cu astfel de exemple, de ordinul miilor de atunci și pînă acum, se mai poate susține (așa cum o face în cartea sa Dl. Țon), că nu este înnoire în Biserica ortodoxă? Dar tinerii care s-au jertfit pentru eliberarea din suferințele cauzate de mîndria și păcatele unei familii dictatoriale, tineri care sînt fii ai Bisericii ortodoxe, n-au devenit un simbol al înnoirii noastre atotcuprinzătoare? Și atunci?...

•

Autorul încearcă să aducă acuza neintemeiată că în Biserica ortodoxă nu se citește din Biblie.

O teză de doctorat a unui profesor de teologie a identificat peste două sute de citate din Sfînta Scriptură în Sf. Liturghie. La fel, toate cărțile de cult ale Bisericii noastre sînt penetrate de mii de texte scripturistice, atît din Vechiul cît și din Noul Testament.

Un alt exemplu ne oferă slujba Ceasurilor împărătești din Vinerea mare a Patimilor, la care la o singură slujbă se citesc 24 de pericope din Sf. Scriptură. Am întreba: la care cult neoprotestant la un singur serviciu divin se citesc atîtea pericope? Socotim deci că întotdeauna credincioșii Bisericii ortodoxe, chiar și cei care altădată erau neștiutori de carte, nu erau străini de cuvintele și învățăturile Sfintei Scripturi pentru că ei le ascultau în biserică la sfintele slujbe și primeau o dreaptă tîlcuire a lor, potrivit interpretării autentice a Sfinților Părinți.

•

Pastorul Țon vorbește în cartea sa despre Sfintele Taine și despre dogme ca de niște simple rituri care ar împiedica înnoirea Bisericii ortodoxe. Dar oare dogma Sfintei Treimi, de pildă, pentru restabilirea căreia s-au adus în vechime atîtea eforturi și jertfe de către credincioși, poate fi așa de ușor bagatelizată? Dacă învățătura lui Arie cum că Hristos Mîntuitorul n-a fost Dumnezeu în deplinătate nu se restabilea în sinoadele ecumenice, era primejduită chiar mîntuirea noastră, prin transmiterea unei învățături greșite de credință pe care Arie căutase s-o argumenteze chiar cu texte din Sf. Scripturi. Sau jertfele și sîngele vărsat pentru restabilirea adevărului că icoana nu este idol, precum nici heruvimii din templul Vechiului Testament nu erau idoli, au fost jertfe inutile. Să nu fie!

Dar Sfintele Taine, prin care ni se împărtășește harul dumnezeiesc asemenea tinei cu care s-au uns ochii orbului, sînt fără nici un rost? Dar puterea harului preoțesc de a lega și dezlega păcatele este un simplu ceremonial? Exegeza autorului făcută la textele biblice care temeinicesc această putere, Matei 18, 18 și Ioan 20, 22—23, interpretează eronat că a lega înseamnă a da afară din biserică pe cei ce au greșit și a dezlega înseamnă a-i primi din nou, ca pe incestuosul din Corint.

De ce oare cultele neoprotestante, care nu admit preoția specială a Bisericii, nu au nici un sfînt făcător de minuni? Oare nu cumva pentru că le lipsesc Sfintele Taine ale harului, pe care le plinește Preoția cea vestită de Noul Testament, cu episcopi, preoți și diaconi?

Biserica este numită de Sfînta Scriptură „stîlp si temelie a adevărului" (I Tim. 3, 15) și așa a fost considerată în tot trecutul ei zbuciumat și pe care „porțile iadului nu o vor birui" (Matei 16, 18). A denigra această Biserică dreptmăritoare, care a purtat prin veacuri lumina credinței, a vestit cuvîntul adevărului și s-a preaslăvit întru sfinții si martirii ei, de la Sfîntul Ștefan la Ioan Iacob din zilele noastre și la un Constantin Brîncoveanu, ni se pare a fi o afirmație lipsită de o cugetare în smerenie și de dragoste creștină.

Părintele *Ioan*

INSTITUTUL TEOLOGIC UNIVERSITAR SIBIU
Str. 1 Mai nr. 20

Informaţii şi tematica pentru examenul de admitere

Material pentru examenul de preselecţie din cunoştinţe religioase la Institutele Teologice Universitare din cadrul Patriarhiei Române, pentru absolvenţii de liceu

I. ISTORIA BIBLICĂ A VECHIULUI TESTAMENT: Despre Sf. Scriptură (generalităţi). Crearea lumii văzute şi nevăzute (Gen. cap. 1). Despre crearea omului (Gen. cap. 1—2). Paradisul. Căderea oamenilor în păcat. Pedeapsa pentru încălcarea poruncii. Făgăduinţa lui Mesia (Gen. cap. 3). Noe. Potopul. Turnul Babel. Patriarhii Avraam, Isac şi Iacob. Urmaşii lui Iacob. Iosif vîndut de fraţii săi. Robia egipteană. Moise. Ieşirea din robie. Decalogul. Cortul sfînt. David, Solomon. Templul din Ierusalim. Dreptul Iov. Despre profeţii: Isaia, Ieremia. Date generale despre Ţara Sfîntă: aşezarea, graniţele, munţii, apele, localităţi mai importante, provinciile Ţării Sfinte.

Izvoare: Sf. Scriptură; Mica Biblie; Istorii biblice de I. Puşcariu, Sibiu; Istorii biblice de I. Popescu Mălăeşti, Bucureşti.

Catehisme: Catehismul din Sibiu, ortodox, tipărit de I. P. S. Mitropolit Iustin Moisescu, Sibiu 1956 şi la Iaşi 1957. Cartea de învăţătură creştină ortodoxă, tipărită de P. F. Părinte Patriarh Justinian 1952, Bucureşti.

II. ISTORIA BIBLICĂ A NOULUI TESTAMENT: Sf. Ioan Botezătorul (naşterea, activitatea). Buna Vestire. Naşterea Domnului. Botezul Domnului. Predica de pe munte. Parabola semănătorului. Parabola neghinelor şi parabola năvodului. Parabola bogatului nemilostiv şi a săracului Lazăr. Parabola fiului risipitor. Parabola vameşului şi a fariseului. Parabola samarineanului milostiv. Nunta din Cana Galileii. Vindecarea paraliticului din Capernaum. Prima înmulţire a pîinilor. Învierea lui Lazăr. Vindecarea slăbănogului de la scăldătoarea Vitezda. Iisus şi vameşul Zaheu. Intrarea triumfală a Mîntuitorului în Ierusalim. Patimile şi răstignirea Mîntuitorului. Arătările Domnului Celui înviat. Înălţarea Domnului. Alegerea lui Matia. Pogorîrea Sf. Duh. Activitatea Sf. Apostoli la Ierusalim. Martiriul Sf. Arhidiacon Ştefan. Viaţa şi activitatea Sfîntului Apostol Pavel.

Izvoare: Noul Testament, Mica Biblie, Prof. I. Constantinescu, Studiul Noului Testament, Manual pentru Seminariile teologice.

III. ISTORIA BISERICEASCĂ UNIVERSALĂ: Sf. Constantin cel Mare şi încetarea persecuţiilor. Despre cele 7 sinoade ecumenice din 325, 381, 431, 451, 553, 680 şi 787. Sf. Vasile cel Mare, Sf. Grigorie de Nazianz şi Sf. Ioan Gură de Aur. Sf. Ioan Damaschinul. Dezbinarea Bisericii din 1054. Căderea Constantinopolului sub turci şi urmările ei pentru viaţa Bisericilor Ortodoxe. Reformatorii Martin Luther şi Jean Calvin.

Izvoare: Pr. Prof. I. Mihălcescu, Istoria Bisericii Universale pentru clasele V şi VI Seminarii. Prof. T. M. Popescu, Pr. Prof. T. Bodogae şi Prof. G. Stănescu, Istoria Bisericească Universală, Bucureşti, 1956, vol. I şi II.

IV. LITURGHIA. Cele şapte laude şi numirea lor. Sf. Liturghie, Slujba aducerii jertfei euharistice. Întemeietorul Sf. Liturghii, săvîrşitorul, locul unde se poate săvîrşi. Liturghiile din Biserica Ortodoxă şi părţile lor; timpul în care se săvîrşesc. Forma şi numirea piinii aduse de credincioşi pentru Sf. Liturghie. „Agneţul" şi „Miridele". Rînduiala pe scurt a Proscomidiei, a Liturghiei catehumenilor şi a Liturghiei credincioşilor; explicarea lor. Cea mai importantă parte a liturghiei şi cuvintele prin care se sfinţesc darurile. Împărtăşirea preotului şi a credincioşilor în cadrul Sf. Liturghii. Sf. Taine. Numărul şi numele lor; Săvîrşitorul şi primitorul Tainelor; Locul unde se săvîrşesc. Ierurgiile şi scopul lor; împărţirea lor. Aghiasma şi felurile ei. Ierurgii în legătură cu omul. Pomenirea morţilor. Parastasele. Acatistele şi paraclisele. Serbarea duminicii; Sărbătorile din cadrul anului bisericesc. Postul şi felurile lui. Posturile din Biserica Ortodoxă. Biserica — locaş de închinare; Forma bisericii ortodoxe şi părţile ei. Altarul; Obiectele care se află în Biserică; veşmintele şi împărţirea lor. Cărţile liturgice şi cuprinsul lor. Vasele liturgice şi întrebuinţarea lor. Ziua liturgică, săptămîna liturgică şi anul liturgic. Cele trei cicluri ale anului bisericesc.

Izvoare: Pr. Prof. Ene Braniştе, ş.a. Liturgica teoretică, Manual pentru Seminariile teologice, Bucureşti 1978.

(Continuare în pag. a 4-a)

125 de ani de activitate teologică neîntreruptă la Caransebeş

Împlinirea în 1990 a 125 de ani de activitate teologică neîntreruptă la Caransebeş, nu numai că ne oferă posibilitatea, dar ne şi obligă, să aruncăm chiar şi numai o privire asupra rolului pe care învăţămîntul teologic de aici l-a avut în cadrul activităţii teologice din Biserica Ortodoxă Română, sau de aportul pe care l-a adus sub aspect religios-patriotic, pe plan local.

Deşi învăţămîntul teologic propriuzis a luat naştere şi s-a organizat în Caransebeş odată cu reînfiinţarea în 1865 a Episcopiei de aici, există totuşi indicii sigure că Biserica Ortodoxă Română de pe aceste meleaguri nu a fost lipsită de-a lungul vremii de posibilitatea de a-şi forma mereu slujitori ai Sfîntelor Altare.

S-a subliniat pe bună dreptate că, oraşul „Caransebeş reprezintă pentru bănăteni, ceea ce este Braşovul pentru ardeleni". Printre cei care au tradus Palia de la Orăştie în anul 1582, se numără şi Ştefan Herce, „propovăduitorul" din Caransebeş, precum şi Efrem Zăcan, „dascăl de dăscălie" de aici. Nu poate fi trecut cu vederea nici numele eruditului Mihail Halici, corifeu al latinităţii românilor şi autorul primului dicţionar român. În acest context cultural nu putem pune la îndoială faptul că nu s-ar fi aflat la Caransebeş şi o şcoală mănăstirească, pe lîngă mănăstirea de aici, unde îşi avea reşedinţa episcopul. La astfel de şcoli mănăstireşti se pregăteau viitorii cantori, învăţători şi preoţi.

Datorită deselor războaie cu turcii, episcopul Ioan Georgevici mută în anul 1759 Episcopia din Caransebeş, la Vîrşeţ. Nu peste mult timp se va deschide aici Institutul teologic ortodox în limba sîrbă, iar în anul 1822 „stăpînirea cea mai înaltă ocîrmuitoare bine a voit a introduce sistemirizuite şcoli clericeşti pră limbă românească", cum sună documentul vremii, prin care se recunoaste secţia românească a Institutului teologic ortodox din Vîrşeţ. Printre dascălii acestei secţii se numără si Andrei Saguna, Ignatie Vuia, Nicolae Tincu Velea.

După reînfiinţarea Episcopiei Ortodoxe Române din Caransebeş în anul 1865, primul episcop Ioan Popasu, numit de Ştefan Velovan „semănător de aşezăminte culturale, tot atîtea monumente nepieritoare, care sînt o mîndrie naţională şi garanţă pentru un mai bun viitor", reuseşte încă din noiembrie acelaşi an, să mute la Caransebeş secţia românească a Institutului teologic de la Vîrşeţ. În primul an şcoala se deschide cu 12 elevi şi doi profesori: George Pestean, adus de la Vîrşeţ, şi Mihai Velcean, preot în Dognecea, numit la catedră prin concurs. La început şcoala s-a numit „Institut teologic diecezan", avînd cursurile de 2 ani. Apoi cursurile s-au ridicat la durata de 3 ani. În 1876 acelaşi vrednic episcop înfiinţează şi preparandia (pentru învăţători), institutul purtînd de acum numirea de „Institut teologic-pedagogic diecezan", functionînd sub aceiasi conducere pînă în 1924, cînd pedagogia se transformă în şcoala normală de stat. La Institutul teologic diecezan erau primiţi absolvenţi de liceu. În mod excepţional se primeau şi absolvenţi a şase clase gimnaziale (la început chiar şi cu patru clase) pentru parohiile vacante de categorie inferioară, cu conditia ca după absolvirea institutului să-şi termine studiile. Din lipsă de învăţători, pînă la înfiintarea preparandiei, absolventii institutului erau obligaţi să îndeplinească, pînă la ocuparea parohiei, functia de dascăli în diferite localităţi. Deşi erau multe parohii vacante şi numărul elevilor destul de mic, totuşi cei fără vocatie preotească nu erau promovati pentru misiunea preotească. Cît privesc materiile de învătămînt, ele se înmulţesc şi se perfecţionează de-a lungul anilor. Bunăoară, în primul an de învătămînt se preda: Teologia dogmatică, morală, exegetică, polemică, pastorală, Catehetica, Retorica, Metodica, Pedagogia, Istoria bisericească, Cîntarea şi Tipicul, Limba română. Din anul şcolar 1896/1897 se introduce facultativ gimnastica, iar pe parcursul vremii se mai adaugă şi Dreptul canonic, Isagogia, Istoria biblică, Arheologia biblică, Teologia fundamentală, Liturgica, Contabilitatea bisericească, Economia, Stilistica, Literatura română, Igiena, Muzica vocală şi instrumentală. Problema manualelor şcolare şi a cărţilor de cult se rezolvă abia după 1885, cînd se înfiinţează aici tipografia diecezană.

Printre dascălii Institutului teologic diecezan se remarcă Filaret Musta, elev din prima promoţie, devenit directorul institutului şi apoi arhiereu vicar al Episcopiei Caransebeşului. Succesorul lui la direcţiune este bine cunoscutul teolog Iosif Iuliu Olariu, care a „introdus cel dintîi la noi modelul comentariilor ştiinţifice", şi care — după cum declară un biograf al său — „a servit şcoala şi neamul românesc 35 de ani încheiaţi, din care 33 sub asprul şi intolerantul regim ungaresc". Vrednic de reţinut este şi numele celui de al treilea director al institutului, Petru Barbu, cunoscut prin tipărirea manualelor de Catehetică şi religie şcolară. Pentru patriotismul său înflăcărat a fost depus de la catedră în anul 1908 şi este reactivat abia după Marea Unire din 1918. Cel care a continuat şi cimentat pe aceste meleaguri tradiţia muzicii bisericeşti, timp de patru decenii, a fost preotul profesor Gheorghe Petrescu, iar lui Antoniu Seqvens îi revine meritul de a fi cultivat muzica instrumentală, formînd dirijori şi coruri. Nu poate fi trecută cu vederea activitatea desfăşurată la acest institut de profesorul Vasile Loichiţă, timp de 16 ani, precum şi rodnica activitate a preotului profesor Dr. Moise Ienciu, sau a protopopului de mai tîrziu, Andrei Ghidiu, care a scris Monografia oraşului şi a ţinut cu demnitate înălţat steagul românesc, timp de jumătate de veac de asuprire străină.

Sub aspect educativ se cuvine să remarcăm faptul că fiind întemeiat de Biserică, şi desfăsurîndu-şi activitatea sub directa obîăduire a Bisericii, Institutul teologic este legat organic de duhul Bisericii, el avînd menirea de a forma preoti cărora să le însufle năzuinţele spirituale care animau Biserica pe aceste meleaguri, încît studentii care se formau la acest institut îsi dăltuiau personalitatea religios morală, lăsîndu-se pătrunsi şi cultivînd mai departe cele mai frumoase tradiţii bisericeşti şi româneşti, aducîndu-şi în mod real aportul la păstrarea conştiinţei de neam a poporului pe care îl slujeau. Acest fapt este remarcat şi de Nicolae Iorga, care vizitînd în 1921 Institutul teologic-pedagogic diecezan, putea spune: „Mă bucur încă odată la vederea acestor tineri înimosi şi mîndri de neamul lor ce învaţă astăzi în deosebite scoli pe care le ţinea tărănimea noastră din aceste părti supuse străinului şi care mîine vor da o nouă îndreptare, mai sigură şi mai puternică, hotărît românească tuturor puterilor de viaţă ale neamului nostru de aice".

În anul 1924 Adunarea Eparhială din Caransebeş propune ridicarea Institutului de la 3 ani la 4 ani, sub formă de Academie teologică. Lipsa de profesori împiedică însă realizarea acestui deziderat pînă în anul 1927, cînd noua şcoală academică îşi va deschide cursurile de 4 ani, functionînd pînă în 1948. O galerie de profesori activînd aici îşi vor înscrie numele cu litere de aur în patrimoniul teologiei româneşti. Operele lor scrise la Caransebeş, rămîn lucrări de referinţă pentru întreaga teologie românească. Iată şi numele lor, care nu mai necesită nici un fel de prezentare: Petru Barbu, Dimitrie Cioloca, Ioan David Zeno Muntean, Gheorghe Cotoşman, Laurenţiu Busuioc, Constantin Vladu, Petru Rezuş, Mircea Chialda, Dumitru Belu, Sofron Vlad, Iova Firca, Teodor Savu, Marcu Bănescu, Nicolae Corneanu (actualmente: I. P. S. Sa Mitropolitul Banatului). Pe lîngă cărtile scrise aici, profesorii Academiei teologice au colaborat la „Foaia Diecezană" a Eparhiei, au publicat studii în „Anuarul Academiei teologice", ca şi în celelalte reviste bisericeşti din ţară, şi au editat între 1944—1947 revista „Altarul Banatului", redactor fiind preotul profesor dr. Petru Rezuş.

Pentru a crea elemente corespunzătoare la stranele Bisericii de pe aceste meleaguri, ia fiinţă la Caransebeş, sub episcopul Iosif Bădescu, în 1931, o şcoală de cîntăreţi bisericeşti cu durata de 3 ani. Aici se preda, pe lîngă Cîntare bisericească şi Tipic, mai multe materii menite să deschidă orizontul teologic şi intelectual al viitorilor cantori. Nu lipsea din programa analitică Catehismul, Istoria Bisericii Române, Istoria Bisericească Universală, Administraţia bisericească, Limba română, Istoria României, Geografie, etc. Corpul didactic al acestei şcoli era format din profesorii de la Academia teologică şi cadre ale administraţiei locale bisericeşti.

După reorganizarea învăţămîntului teologic din 1948 rămîne la Caransebeş, ca şi în alte centre eparhiale din cuprinsul Patriarhiei Române, o şcoală teologică cu durata de 2 ani, transformată nu după mult timp în şcoală medie, cu durata de 3 ani, apoi de 4 ani, iar începînd cu anul şcolar 1955/1956 se ridică durata anilor de studii la 5 ani, cunoscută sub numele de Şcoala de cîntăreţi bisericeşti (primii doi ani şi seminarul teologic ultimii trei ani). Absolvenţii de seminar puteau deveni preoţi în parohii de grad inferior şi se puteau înscrie la unul din cele două institute teologice de grad universitar, din Bucureşti şi Sibiu. Începînd cu anul şcolar 1976/1977 seminarul devine de sine stătător, cu o durată de 5 ani, iar şcoala de cîntăreţi bisericeşti, despărţită de seminar, cu o durată de 2 ani, va funcţiona doar 4 ani, pînă în anul 1980.

Învăţămîntul teologic organizat unitar la nivelul Patriarhiei Române se află în acelaşi timp şi sub obîăduirea şi coordonarea administrativă a Conducerii Eparhiale teritoriale, încît se poate vorbi de o reală continuitate a învăţămîntului teologic din Caransebeş, prin cultivarea acelorasi traditii bisericeşti şi româneşti statornicite pe aceste meleaguri. Tot în contextul acestei continuităţi se înscrie şi străduinţa conducerii eparhiale, personal şi direct a întîistătătorului ei, de a crea conditii mereu îmbunătătite formării viitorilor preoţi, atît sub aspect didactic-educativ, cît şi administrativ-gospodăresc. Astfel şcoala dispune de unele construcţii date în folosinţă în ultimul pătrar de veac, precum, un cămin internat cu două nivele, dotat cu mobilierul necesar, o biserică-capelă, o sală festivă, o sală de mese cu bucătărie, iar sălile de clase au fost reamenajate şi dotate cu mobilier corespunzător.

Folosind după cuviinţă conditiile de studiu create în seminar, multi absolventi îsi îndeplinesc cu cinste şi devotament misiunea preoţească; altii, desăvîrsindu-si studiile în ţară şi străinătate, ocupă posturi de conducere la Centrele Eparhiale, sau Protopopesti, iar alţii onorează catedre universitare.

Odată cu zorii anului 1990 seminarul a primit numele primului episcop al Caransebeşului, întemeietorul şcolii teologice de aici, Ioan Popasu, fapt ce dă expresie, odată în plus, continuităţii învăţămîntului teologic de pe aceste meleaguri. Aprobînd această nouă numire a scolii, Înalt Prea Sfinţia Sa Dr. Nicolae Corneanu, Mitropolitul Banatului, face seminarului următoarea urare: „Fie ca viata, activitatea şi exemplul luminos al noului patron al seminarului să constituie un îndemn permanent pentru profesorii, elevii şi întregul personal al şcolii".

Pr. prof. *Sorin Cosma*

Sîngele... strigă la cer

Din purtarea de grijă a lui Dumnezeu, actul tisoric din 22 Decembrie 1989, a fost un adevărat miracol, revoluţie cîştigată cu mare preţ de sînge curat al tinerilor jertfiţi pentru libertate, dreptate şi demnitatea ţării pentru un climat de revitalizare şi spiritualizare bisericească şi culturală.

Au trecut patru luni de zile, situaţie în care, deşi perspectiva libertăţii ne da impuls optimist întru spiritualizarea poporului nostru, a valorilor sale perene, în circuitul valorilor europene şi pe plan mondial, sîntem totuşi, din păcate, împresuraţi de mari frămîntări, de neliniste, tensiune, dezechilibru.

Sub formă ascunsă, acoliţii vechii oprimări continuă, pe ici, pe colo să iese totuşi la iveală, să hărţuiască, să răvăşască sufletele celor de bună credinţă prin tulburări, confruntări interetnice, incendii, crime şi întreaga gamă de răutăţi, care s-au dezlănţuit în diferite zone ale ţării în mod distructiv, spre uimirea celor ce aşteptau practicarea virtuţilor neamului nostru, cu o reintegrare de prestigiu în Europa, în întreaga lume.

Tentaţiile cărnii, ale desfriului constituie adevărată moarte. Dumnezeu le vede, sînt uriciuni înaintea Sa. E un păcat ce contravine justiţiei divine (cf. Romani 8, 6—8), respectiv poruncii a 7-a . . .

Un fapt sigur dar profund regretabil stăruie însă să anunţe conştiinţa fiecăruia că sîngele curat, vărsat de odraslele, de tinerii ţării noastre ne urmăreşte insistent şi permanent, ca pe compatrioţii beneficiari ai revoluţiei lor. Martirii aceştia ne urmăresc de pe tărîmul veşniciei, unde, cu adevărat sînt nemuritori, dînd pămîntului ţării sîngele lor izbăvitor.

Cu atît mai mult, la ceasul de faţă, aceştia nu se opresc la a compătimi doar pe nerecunoscătorii, beneficiari ai jertfei lor, ci se înspăimîntă de manifestările nerecunoscătorilor, se tulbură liniştea duhurilor lor. Ei privesc de acolo pe părinti, fraţi, surori spre toţi cei rămaşi aici, pe care i-au dorit, prin jertfa lor, să aibă parte de perspectiva viitorului fericit, prin eroismul lor pilduitor.

Dar regretabil şi strigător la cer e faptul că se varsă sînge în continuare. Dar nu în scopul pilduitor al jertfitorilor pentru regenerare, pentru înviere a neamului, pe altarul patriei, în mod constructiv, ci se varsă sînge, din porniri nesăbuite, fără conştiinţă, porniri imorale de obstrucţionare a natalităţii care trebuie să constituie vitalitatea neamului nostru, din păcate însă se distruge procreaţia prin avorturi condamnabile.

Libertatea absolută, în esenţa sa, emană din Dumnezeu, din pacea lăuntrică a unei conştiinţe care trebuie să fie trează. Adevărul Sf. Scripturi, adevărul preceptelor evanghelice că: nu toate cele ce sînt slobode, (libere) sînt şi de folos, este evident. Avem libertate de structură spirituală, dar condiţionată de promovarea binelui, mijloc de desăvîrşire morală, dar nu greşit înţeleasă, dusă din libertinaj în scop distructiv, ori haotic.

Sînt părinti de bună credinţă care îşi aşteaptă odraslele lor, fiicele lor, cu dragoste părintească şi nerăbdare, ca aceştia sau acestea să le vină în mod decent în cămin, la ore cuvenite. Tentatiile jocurilor nesăbuite, desănţate însă schimonosesc chipul frumos, angelic pe care l-au primit de la Dumnezeu, preferînd cu mare uşurinţă şi iresponsabilitate larma răvăşitoare de suflete şi ruinarea întregii fiinţe psiho-fizice. Dar, faptul dureros e acela că, în multe şi nefericite cazuri, tinerii lipsesc de acasă, induc în eroare pe părinţi, căci îşi irosesc sănătatea la ore tîrzii în petreceri, ori mai grav, fete tinere se află în spital, unde se comit avorturi. Alte tinere de diferite profesii ori din miasma dezmăţului, a desfrîului sînt pe aceeaşi pantă a pericolului, din marginea prăpastiei imoralităţii. Să ne mai mirăm de ce ne aflăm astfel?

Curge sîngele celor ce trebuiau să constituie florile căminului traditional, viitorii cetăteni de mîine ai patriei, liantul fericit în cămin, prin păcate de acest fel. Prin consimţămînt infam, viitoarele vlăstare sînt extirpati prin condamnabilele avorturi sau chiuretaje într-o macabră teribilă priveliste comitîndu-se astfel păcate de moarte.

Poate că dacă ar fi citit Morala creştină ori chiar în Cartea de rugăciuni, cît de categorică este porunca a şasea împotriva uciderii, inclusiv *oprirea pruncilor*, prin asemenea practici condamnabile, dacă ar fi respectat, cinstit şi ascultat de părintii lor, în lumina poruncii a cincea din Decalog, dacă ar fi respectat sănătoasa traditie a strămbunilor noştri, dacă ar fi privit la frumusetea psiho-fizică a mamelor fericite cu copii multi, cum zice Psalmistul, n-ar fi ajuns în această rătăcire, să comită acest grav păcat al uciderii de prunci, prin avort în acest mod condamnabil. Dacă ar fi reflectat asupra textului din Cartea Sfîntă la cuvintele veşnice ale Mîntuitorului nostru Iisus Hristos: „Lăsati copiii să vină la Mine" (pentru puritatea şi frumusetea sufletului lor) că a unora ca acestia e Împărăţia Cerurilor (cf. Matei 19, 14), sau textul din Geneză (Cartea Facerii) de la prima omucidere, cînd Cain şi-a ucis pe fratele său Abel, glasul Domnului precizînd că: *singele fratelui tău a strigat (la Mine) din ţărînă* (cf. Geneză 4, 10), n-ar fi ajuns să comită acest grav păcat în dreptatea lui Dumnezeu, *după faptă şi răsplată*, un permanent *memento* e şi un principiu de echitate de care trebuie să se ţină seama printr-o atenţie mărită.

Dorim să se pună capăt acestor practici imorale, pînă ce nu va fi prea tîrziu, spre a nu fi pasibili de o mai mare pedeapsă a tuturor: compatrioţi, respectiv credincioşi de bună credinţă şi traditie. Ţintim devenirea noastră la autenticitate, la spiritualizare, revitalizare generală ca imperativ al ceasului de faţă.

Tineretul e bine să privească la aleşii Domnului dintre ei, la salvatorii noştri demni cu adevărat, în jertfele lor curate, de la revolutia de eliberare a ţării. E bine să-şi întrebe conştiinţa cum cred că îi privesc şi ce aşteaptă de la toţi şi toate. Feriţi-vă să nu smintiţi pe altii (cf. Luca 17, 1—2). Credem că pe cei aleşi ai Săi, Mîntuitorul îi va răsplăti după faptele lor jertfelnice spunîndu-le: Veniti (la Mine) binecuvîntatii Părintelui Meu, de moşteniti Împărăţia Cerului, gătită vouă . . . (Matei 25, 34) iar, în contrast izbitor la judecata universală, celor ce au comis asemenea păcate de moarte le va zice: Duceti-vă de la Mine, blestematilor în focul cel veşnic (Matei 25, 41), descriind întregul arsenal al păcatelor comise.

Cu căldură sufletească, părinteşte rugăm pe fetele tinere, rugăm stăruitor prin apel deosebit, pe mame, atît ale fetelor decente bine educate cît şi pe mamele cu fiice care au căzut în aceste grave păcate să-şi amintească de secventa de la Televiziunea română liberă din 24 februarie a.c. în jurul orei 18, cînd o compatrioată se plîngea crainicului respectiv care o întrebase despre conditiile de locuit, cu această mişcătoare tînguire: am dorit foarte mult să am copii — si plîngînd amarnic a continuat: din cauza conditiilor necorespunzătoare a locuintei — şi îşi intensifica plînsul suspinînd, am pierdut însă sarcina îmbolnăvindu-mă de hepatită. Iată o impresionantă mărturisire publică, izvorită însă dintr-o inimă curată, care grăieşte pilduitor. Această mamă trebuie privită de către fiicele Bisericii şi Patriei noastre cu propria constiinţă, înţelegînd, fără ezitare ce atitudine şi cotitură radicală se impune din conştiintă, de a lăsa în mod fericit să vină în lume copii, viitorul de mîine al ţării şi Bisericii noastre, strămosesti, liant fericit al căminului, mîngîiere, spriiin la bătrînete şi deosebit de important; poate un far de lumină, o personalitate importantă, dotată cu talantii pe care i-ar fi fructificat spre fericirea părintilor, a tuturor celor de bună credintă. Poate ar fi devenit un bun sluiitor al Bisericii, sau un creator de valori pilduitoare.

Întreg acest reflex determină o lucrare deosebită în suflet, un regret din partea celor culpabili, determinant însă spre îndreptare, prin revenirea în sine de la rătăcire, prin mijloacele minunate pe care ni le pune la îndemînă, pe care ni le împărtăşeste Biserica, mai ales acum în noul climat de desfăsurare a cultului în libertate. Ce rămîne de făcut? Ne încredinţează Sf. Scriptură că Dumnezeu nu vrea moartea păcătosului, ci îndreptarea lui ca să fie viu, deci să lucrăm cu discernămînt şi respect faţă de sufletul nostru, pînă ce LUMINA. DREPTARUL. POVĂTUIREA, MODELUL DESĂVÎRSIT este cu noi, adică este Biserica cu Sf. Sale Taine. Să trecem la o pocăintă sinceră spre iertare prin iubirea divină. Nimic nu trebuie amînat. Cei împietriti vor fi condamnati de însăsi constiinta lor, care îi va urmări pas cu pas, permanent. Să se ştie că păcatul avortului lasă răni adînci atît în suflet cît şi în trup.

Cu harul lui Dumnezeu şi vointa proprie, solutia salvatoare există. S-ar face bucurie în cer pentru întoarcerea celor ce doresc să o facă cu adevărat. Dumnezeu se preamăreste în Duh si în trup, care trebuie să fie curate (cf. I Cor. 6, 20).

Credincioasele respectiv compatrioatele noastre sînt rugate să mediteze asupra semnificatiei profunde privind Duminica femeilor Mironosiţe. Avem convingerea că numai sîngele jertfelniciei din credintă curată si al tradiţiei viguroase româneşti va opri strigătul la cer al sîngelui biologic vărsat din patimă regretabilă. Numai sîngele martirilor, cel purificator va preamări pe Dumnezeu implorîndu-L pentru iertare.

Privind sîngele izbăvitor al jertfei Supreme a Domnului Iisus Hristos şi al celor ce au urmat Lui, să luăm aminte în constiinta noastră . . .

Dorim să fie oprit sîngele curs prin păcatele condamnabile ale practicilor distructive de vieti omenesti. Să triumfe viata! Toate virtutile să fie practicate în lumina binelui fericitor, puse în lucrare în unitate de gînd şi de actiune: rugăciuni, privegheri, milostenii, pocăintă, iubirea semenilor prin care se împlineste însăsi iubirea lui Dumnezeu, care să ne salveze cu milostivire, din această stare de fapt, spre liman liniştit. Aşa să ne ajute Dumnezeu!

Pr. *Vartolomeu Constantinescu*

Semnal

În numărul din 1 martie a.c. al „Telegrafului Român" semnalam apariţia unor noi publicaţii bisericeşti ortodoxe.

La cele menţionate dorim a adăuga şi altele pe care le-am primit între timp:

1. *„Călăuza Ortodoxă"*, Foaie religioasă editată de Episcopia Dunării de Jos, Anul I, nr. 1, joi, 1 martie 1990.

Din „Cuvîntul către cititori" retinem că initiativa publicării foii apartine unui grup de preoti entuziasti din judeţul Galaţi şi că, între alte obiective care se vor afla în permanentă în atenţia redactiei, pe primul plan se situează: propagarea învăţăturii creştine cuprinsă în Sf. Scriptură şi Sf. Traditie, cunoaşterea marilor valori creştine naţionale şi universale, precum şi statornicirea bunei înţelegeri şi iubirii între oameni.

2. *„Credinţa Strămoşească"*, Foaie religioasă ortodoxă română, Anul I, nr. 1, martie 1990, editată de pr. Mihai Muntean din Petroşani. Impresionează plăcut faptul de a vedea în paginile ziarului articole dedicate celor care trudesc din greu în subteran, contribuind astfel la redresarea economică a României (vezi: „Învăţăm de la mineri").

Adresăm Redacţiei noii publicaţii bună audienţă în rîndurile cititorilor.

Red. T. R.

Informaţii şi tematica pentru examenul de admitere

(Continuare din pag. a 3-a)

TEMATICA

pentru concursul de admitere în Institutele teologice universitare

I. ÎNVĂŢĂTURA ORTODOXĂ

1. Dogmă, teologumenă: definiţie, note caracteristice, exemple.
2. Originea şi fiinţa religiei:
   a) originea religiei;
   b) fiinţa religiei;
   c) teorii despre originea şi fiinţa religiei.
3. Argumente raţionale pentru dovedirea existenţei lui Dumnezeu şi valoarea lor:
   a) argumentul istoric;
   b) argumentul cosmologic;
   c) argumentul teleologic;
   d) argumentul moral;
   e) argumentul ontologic.
4. Revelaţia dumnezeiască:
   a) revelaţia naturală;
   b) revelaţia supranaturală;
   c) Sfînta Scriptură şi Sfînta Tradiţie, căi de transmitere şi păstrare a Revelaţiei dumnezeieşti supranaturale;
   d) raportul dintre Sf. Scriptură, Sf. Tradiţie şi Biserică;
   e) criteriile Revelaţiei:
      1. Profeţiile;
      2. Minunile.
5. Cunoaşterea lui Dumnezeu:
   a) Cunoaşterea naturală;
   b) Cunoaşterea supranaturală.
6. Fiinţa şi lucrările lui Dumnezeu.
7. Atributele lui Dumnezeu:
   a) atribute naturale;
   b) atribute intelectuale;
   c) atribute morale.
8. Dogma Sfintei Treimi:
   a) Dogma Sf. Treimi în Sf. Scriptură;
   b) Persoanele Sf. Treimi şi proprietăţile lor specifice;
   c) Raportul dintre Persoanele Sf. Treimi (perihoreza şi viaţa de comuniune a Persoanelor Sf. Treimi);
   d) Filioque şi combaterea lui.
9. Dumnezeu Creatorul:
   a) Creaţia lumii în general. Referatul Biblic despre creaţie.
   b) Crearea lumii nevăzute (îngerii);
   c) Crearea lumii văzute;
   d) Crearea omului (teorii despre originea sufletului);
   e) Starea paradisiacă a omului (interconfesional);
   f) Căderea omului în păcat;
   g) Păcatul strămoşesc şi urmările lui (interconfesional).
10. Dumnezeu Proniatorul:
    a) Definiţia şi aspectele providenţei;
    b) Raportul dintre providenţa divină şi libertatea omului;
    c) Obiecţii împotriva providenţei divine.
11. Dumnezeu Mîntuitorul:
    Persoana Mîntuitorului
    a) Pregătirea omenirii pentru venirea Mîntuitorului (păgîni şi iudei). Plinirea vremii;
    b) Proorocii despre venirea Mîntuitorului;
    c) Întruparea; persoana divino-umană a Mîntuitorului;
    d) Unirea ipostatică şi consecinţele ei;
    Opera de mîntuire
    a) Noţiunea de mîntuire şi sensurile ei;
    b) Raportul dintre persoana şi opera Mîntuitorului Hristos;
    c) Întreita slujire a Mîntuitorului;
    d) Răscumpărarea (mîntuirea obiectivă) şi aspectele ei;
    e) Adeverirea morţii şi învierii Mîntuitorului.
12. Dumnezeu Sfinţitorul:
    a) Persoana şi lucrarea sfinţitoare a Duhului Sfînt (Cincizecimea);
    b) Relaţia dintre Hristos şi Duhul Sfînt în iconomia mîntuirii;
    c) Harul şi darurile Sf. Duh;
    d) Raportul dintre har şi libertate;
    e) Mîntuirea subiectivă (îndreptarea) şi condiţiile ei: har, credinţă şi fapte bune (interconfesionale);
    f) Cinstirea sfinţilor şi a Sf. Icoane;
    g) Preacinstirea Maicii Domnului.
13. Despre Sfînta Biserică:
    a) Întemeierea Bisericii ca organ de sfinţire şi mîntuire a credincioşilor;
    b) Constituţia şi însuşirile Bisericii (interconfesional);
    c) Ierarhia bisericească şi membrii Bisericii (interconfesional);
14. Despre Sfintele Taine:
    a) Fiinţa, necesitatea şi numărul Tainelor (interconfesional);
    b) Cele 7 Sfinte Taine (fiecare în parte);
    c) Sf. Taine în viaţa Bisericii şi a credincioşilor;
    d) Sf. Taine şi ierurgiile.
15. Dumnezeu Judecătorul:
    a) Învăţătura creştină despre viaţă şi moarte;
    b) Judecata particulară şi starea sufletelor după moarte;
    c) Rai şi Iad;
    d) Purgatoriul;
    e) A doua venire a Domnului;
    f) Învierea morţilor şi judecata obştească;
    g) Viaţa veşnică.

MATERIAL BIBLIOGRAFIC

1. Pr. IRINEU MIHĂLCESCU, *Dogmatica Ortodoxă (manual pentru seminarii)*, Bucureşti, 1932.
2. *Învăţătura de credinţă creştină ortodoxă*, Ed. Inst. Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Buc., 1952, ed. a II-a, 1988.
3. *Carte de Învăţătură Creştină Ortodoxă*, Ed. Inst. Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Buc., 1978.

II. LIMBA ŞI LITERATURA ROMÂNĂ

1. Apariţia şi dezvoltarea limbii române; originea şi caracterul latin al limbii române.
2. Contribuţia Bisericii Ortodoxe Române la apariţia şi biruinţa scrisului în limba română, precum şi la formarea limbii române literare vechi (sec. XV—XVII).
3. Contribuţia mitropoliţilor Simion Ştefan, Varlaam şi Dosoftei la dezvoltarea limbii literare vechi româneşti.
4. Noul Testament de la Bălgrad (1648) şi Biblia de la Bucureşti (1688) în cultura românească şi pentru limba română literară veche.
5. Contribuţia Mitropolitului Antim Ivireanul la dezvoltarea culturii şi limbii române literare.
6. Contribuţia cronicarilor moldoveni la dezvoltarea culturii şi literaturii române vechi (Grigore Ureche, Miron Costin şi Ion Neculce).
7. Dimitrie Cantemir în cultura şi istoriografia română şi europeană.
8. Poezia patriotică a lui Vasile Alecsandri (Deşteptarea României, Hora Unirii, Odă ostaşilor români, Peneş Curcanul, Dan Căpitan de Plai, Dumbrava Roşie).
9—12. Mihai Eminescu:
   — Trecutul istoric în poezia eminesciană (Criticilor mei, Scrisoarea a III-a, Ce-ţi doresc eu ţie, dulce Românie);
   — Natura şi iubirea în poezia lui Mihail Eminescu (Dorinţa, Sara pe deal, şi Dacă..., Lacul);
   — Luceafărul, capodoperă a creaţiei eminesciene şi româneşti în general.
13. Ioan Slavici: Nuvela şi romanul Mara. Tematica acestora.
14—15. George Coşbuc:
   — Evocarea trecutului de luptă al poporului nostru (Decebal către popor, Moartea lui Gelu, Paşa Hasan, Dorobanţul, Povestea căprarului, O scrisoare de la Muselim-Selo, Trei, Doamne, şi toţi trei);
   — Natura, satul şi folclorul românesc în poezia lui G. Coşbuc.
16. Octavian Goga — Satul românesc şi natura în poezia lui O. Goga (Clăcaşii, Noi, Dăscăliţa, Apostolul, Lăutarul, Oltul, Rugăciune).
17. Mihail Sadoveanu:
   — Evocarea trecutului glorios al poporului nostru (Neamul Şoimăreştilor, Şoimii, Nicoară Potcoavă, Fraţii Jderi.
18—20. Liviu Rebreanu:
   — Satul românesc în proza lui Liviu Rebreanu (nuvele şi romanele Ion, Răscoala);
   — Pădurea spînzuraţilor, primul roman psihologic în literatura românească. Analiză literară;
   — Răscoala — analiză literară.
21. Primul război mondial oglindit în romanul românesc (Pădurea spînzuraţilor; Ultima noapte de dragoste, întîia noapte de război; Întunecare ş.a.).
22. Gala Galaction şi Ion Agîrbiceanu, reprezentanţi de frunte ai prozei româneşti.

III. ISTORIA BISERICII ROMÂNE

1. Începutul vieţii creştine pe teritoriul patriei noastre. Dovezi literare, arheologice şi lingvistice pînă în secolul al IV-lea.
2. Mitropolia Ungro-Vlahiei şi Moldovei în secolele XIV—XV: întemeierea, organizarea şi ierarhi de seamă.
3. Biserica Ortodoxă în Transilvania în secolele XIII—XV.
4. Biserica din Ţara Românească şi Moldova în prima jumătate a sec. al XVII-lea. Ierarhi şi tipărituri de seamă. Sinodul de la Iaşi.
5. Biserica din Ţara Românească şi Moldova în a doua jumătate a sec. al XVII-lea. Ierarhi şi tipărituri de seamă.
6. Biserica din Transilvania în sec. al XVII-lea. Ierarhi de seamă.
7. Mitropolitul Antim Ivireanul.
8. Dezbinarea Bisericii Româneşti din Transilvania în 1698—1701. Figuri de ierarhi, preoţi şi credincioşi, apărători ai Ortodoxiei şi ai legii străbune.
9. Mitropolia Ungro-Vlahiei şi episcopiile ei sufragane în secolul al XVIII-lea.
10. Mitropolia Moldovei şi episcopiile ei sufragane în secolul al XVIII-lea.
11. Viaţa bisericească a românilor din Transilvania, Banat, Crişana şi Maramureş în sec. al XVIII-lea.
12. Viaţa bisericească în Moldova în vremea mitropolitului Veniamin Costache.
13. Biserica Ortodoxă din Transilvania sub mitropolitul Andrei Şaguna şi sub urmaşii săi.
14. Biserica Ortodoxă din România între anii 1859—1918. Obţinerea autocefaliei şi organizarea ei în această perioadă.
15. Biserica Ortodoxă Română între anii 1918—1948. Unificarea Bisericii şi ridicarea ei la rangul de Patriarhie. Ierarhi de seamă.

MATERIAL BIBLIOGRAFIC

Pr. Prof. MIRCEA PĂCURARIU, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, pentru seminariile teologice, ed. 1978 şi 1987.

EXAMEN LA MUZICA BISERICEASCĂ ŞI VERIFICAREA DICŢIEI

(examen eliminatoriu)

A. Solfegierea pe ambele notaţii muzicale a următoarelor cîntări:
   1. Vecernier: Doamne strigat-am..., Să se îndrepteze..., dogmaticele celor opt glasuri şi Lumină lină pe glasul 8.
   2. *Utrenier:* Dumnezeu este Domnul..., Troparele învierii pe cele 8 glasuri; Binecuvîntările învierii pe glasul 5; Catavasiile Bunei vestiri pe glasul 4; Laudele pe cele 8 glasuri; Cele unsprezece Voscresne; Doxologia mare pe glasurile 1, 5, şi 8.
   3. *Idiomelar:* Troparele praznicelor împărăteşti şi Sfinţilor mari; Condacul şi Svetilna Naşterii şi Botezului Domnului.
   4. *Triod şi Penticostar:* Uşile pocăinţei şi celelalte; Cu noi este Dumnezeu, Doamne al puterilor, Iată mirele, Cînd slăviţii ucenici; Hristos a înviat, Cu trupul adormind, Ziua învierii (slava).
   5. *Sfînta Liturghie* pe glasurile 5 şi 8; Axioane dominicale şi praznicale; podobiile celor opt glasuri.
   6. *Cîntări* de la botez, Cununie, înmormîntare.

B. *Verificarea dicţiei:* rostirea unei rugăciuni, a unei ectenii a unui psalm sau a unei poezii.

VIZITA MEDICALĂ — Eliminatorie

ACTELE NECESARE PENTRU ÎNSCRIERE

1. Binecuvîntarea ierarhului de care aparţine candidatul.
2. Diploma de seminar sau bacalaureat. (original)
3. Certificat de naştere (copie legalizată).
4. Certificat de botez.
5. Dovadă de bună purtare de la preotul locului.
6. Fişa medicală.
7. Două poze tip buletin.

— Se primesc candidaţi băieţi şi fete absolvenţi de seminar, liceu şi alte facultăţi. Informaţii la telefonul nr. 924/1 71 29.

— Examenul se va ţine în luna septembrie, la o dată ce se va comunica ulterior.

ANUNŢ

Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în şedinţa de lucru din 12 februarie 1990 a aprobat reînfiinţarea Institutului Teologic Universitar din Cluj-Napoca şi a Institutului Teologic Universitar din Iaşi, care îşi vor deschide cursurile începînd cu anul universitar 1990—1991.

În acest scop, publică pentru ocupare prin concurs următoarele posturi didactice vacante la fiecare din cele două Institute teologice universitare:

1. Un post de profesor pentru Catedra de Studiul Vechiului Testament (Introducere, Arheologie biblică, Exegeză) şi Limba Ebraică;
2. Un post de profesor pentru Catedra de Studiul Noului Testament (Introducere, Ermineutică biblică, Exegeză);
3. Un post de profesor pentru Istoria bisericească universală;
4. Un post de profesor pentru Patrologia şi Literatura creştină postpatristică;
5. Un post de profesor pentru Bizantinologie;
6. Un post de profesor pentru Istoria Bisericii Române (cu noţiuni de paleografie şi limba slavă bisericească);
7. Un post de profesor pentru Teologia dogmatică şi Simbolică;
8. Un post de profesor pentru Morala creştină;
9. Un post de profesor pentru Ecumenism şi Misiune creştină;
10. Un post de profesor pentru Omiletică şi Catehetică cu noţiuni de Pedagogie;
11. Un post de profesor pentru Liturgică, Artă creştină şi Pastorală;
12. Un post de profesor pentru Drept bisericesc cu noţiuni de administraţie, contabilitate parohială;
13. Un post de conferenţial pentru Conferinţa de Îndrumări misionare;
14. Un post de conferenţiar la Conferinţa de Teologie fundamentală şi Istoria religiilor;
15. Un post de conferenţiar la Conferinţa de Muzică bisericească şi ritual;
16. Un post de lector pentru Lectoratul de limbi clasice;
17. Un post de lector pentru Lectoratul de limbi moderne: rusă şi franceză;
18. Un post de lector pentru Lectoratul de limbi moderne: germană şi engleză;
19. Un post de asistent la Secţia Biblică;
20. Un post de asistent la Secţia Istorică;
21. Un post de asistent la Secţia Sistematică;
22. Un post de asistent la Secţia Practică;
23. Un post de spiritual I — cu rang de conferenţiar;
24. Un post de spiritual II cu rang de asistent.

•

Condiţiile de prezentare la concurs cerute candidaţilor sînt cele prevăzute de art. 115 din Regulamentul pentru organizarea şi funcţionarea instituţiilor de învăţămînt teologic din Biserica Ortodoxă Română.

Dosarele pentru concurs se vor depune la Serviciul de învăţămînt al Cancelariei Sf. Sinod (str. Antim nr. 29, sect. 5, Bucureşti, cod 70666) şi vor cuprinde:

1. Cererea de înscriere la concurs;
2. Actele de studii;
3. Memoriul de activitate didactică şi ştiinţifică;
4. Lista lucrărilor publicate;
5. Cîte 5 (cinci) exemplare din lucrările şi studiile publicate;
6. Acte de vechime în muncă şi funcţiile îndeplinite;
7. Declaraţie că nu prezintă impedimente canonice;
8. Autobiografie detaliată.

Termenul de candidare şi depunere a dosarelor este de la 20 aprilie—20 mai 1990.

CANCELARIA SF. SINOD

Hram mănăstiresc

Mănăstirea Brîncoveanu de la Sîmbăta de Sus, jud. Braşov, are, după cum se ştie, două hramuri: Adormirea Maicii Domnului şi Izvorul Tămăduirii, acesta din urmă poate şi în amintirea izvorului cu însuşiri deosebite în preajma căruia voievodul martir şi-a aşezat ctitoria sa din Ţara Făgăraşului, aşezămînt rectitorit în cel mai autentic înţeles al cuvîntului de către I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului. Poate şi din astfel de motive, căci noua incintă a mănăstirii cucereşte nu numai prin stilul autentic brîncovenesc ci prin toate ale ei, cît şi datorită faptului că credincioşii noştri au scăpat de teama de dinainte de Revoluţie, teamă care îi împiedica pe mulţi să-şi cerceteze bisericile şi vetrele mănăstireşti, Izvorul Tămăduirii din acest an, vineri, 20 aprilie, de la Mănăstirea Brîncoveanu a constituit nu numai prilej de rugăciune, ci şi de adevărată descătuşare lăuntrică, ceea ce se putea citi pe feţele celor peste 5000 de oameni veniţi din toată ţara la acest praznic.

La el au sosit încă din ajun şi I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului şi P. S. Episcop-vicar Serafim Făgărăşanul, însoţiţi de la Sibiu de P. C. cons. Gh. Papuc, P. C. profesori L. Streza şi I. Glăjar de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, P. C. pr. R. Bar şi C. diaconi: Visarion Bălţat, secretar eparhial, A. Băciilă şi V. Sicoe.

Vecernia de joi seara s-a săvîrşit în biserica mare din noua incintă a mănăstirii, ştiută pînă la Revoluţie ca sală de expunere, ea fiind de fapt de la început proiectată ca lăcaş de cult, de care mănăstirea avea atîta nevoie.

Vineri, în ziua praznicului, la altarul din pădure Sf. Liturghie a fost săvîrşită de I. P. S. Mitropolit Antonie şi P. S. Episcop-vicar Serafim Făgărăşanul, înconjuraţi de un mare sobor de preoţi şi diaconi răspunsurile fiind date de un grup de elevi seminarişti şi studenţi teologi, precum şi de obştea mare a credincioşilor.

La priceasnă, predica zilei a fost rostită de P. Cuv. arhim. *Teofil Părăian*, iar la sfîrşitul Sf. Liturghii au vorbit:

P. C. prot. *R. Zaharie* (Făgăraş), care, între altele, a exprimat bucuria preoţilor şi credincioşilor de a avea în mijlocul lor pe Ierarhii de la Sibiu;

P. S. Episcop-vicar *Serafim Făgărăşanul*, care a zăbovit cu deosebire asupra unor înţelesuri ale Sf. Liturghii, subliniind înnoirea şi restaurarea omului prin Iisus Hristos-Domnul nostru;

I. P. S. Mitropolit *Antonie*, care, între altele, a adus în atenţie înţelesul praznicului, Izvorul Tămăduirii fiind desigur în primul rînd Mîntuitorul Iisus Hristos, Tămăduitorul nostru de neştiinţă, de egoism, de lăcomie şi de toate celelalte păcate.

În continuare, s-a săvîrşit sfinţirea apei, iar un sobor de preoţi, avînd în frunte pe P. S. Episcop-vicar Serafim Făgărăşanul, a săvîrşit Sf. Taină a Maslului.

Praznicul s-a încheiat cu o agapă frăţească.

P.

INFORMAŢII

— După ce a condus soborul slujitor din Joia Mare, la denia celor 12 evanghelii, la slujba Prohodului din Vinerea Mare, I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, ajutat de P. S. Episcop-vicar Serafim Făgărăşanul şi un sobor de preoţi şi diaconi, a săvîrşit slujba Învierii Domnului nostru Iisus Hristos şi Sf. Liturghie în catedrala mitropolitană din Sibiu, precum şi vecernia din Duminica Învierii, cu citirea Sf. Evanghelii în 12 limbi.

După Sf. Liturghie a prezentat credincioşilor Pastorala de Paşti trimisă preoţilor şi credincioşilor din Arhiepiscopia Sibiului.

— Luni, a doua zi de Paşti, 16 aprilie 1990, I. P. S. Sa a participat la Sf. Liturghie din parohia Ucea de Jos, prot. Făgăraş, paroh P. C. pr. prof. I. Glăjar, cu care prilej a rostit un bogat cuvînt de învăţătură.

— După ce în 13 şi 14 aprilie a.c. P. S. Episcop-vicar Serafim Făgărăşanul a cercetat peste 15 parohii din prot. Sf. Gheorghe, luni, a doua zi de Paşti, P. S. Sa a resfinţit biserica, de curînd pictată, din parohia Riul Sadului, prot. Sibiu, pr. paroh Moga Poplăcean, distins şi hirotesit „iconom", iar marţi, a treia zi de Paşti, a resfinţit biserica-monument istoric, reparată capital iar pictura restaurată, din parohia Jina, prot. Sibiu, pr. paroh Pavel Olteanu, distins şi hirotesit „iconom", aceeaşi distincţie acordîndu-se şi C. pr. Poplăceanu Crăciun.

— Duminică, 22 aprilie 1990, a avut loc resfinţirea bisericii Sf. Paraschiva din parohia Glîmboaca, prot. Sibiu, pictată de pictorul Iosif Stieger, resfinţire săvîrşită de P. S. Episcop-vicar Serafim Făgărăşanul.

La priceasnă a predicat P. C. cons. Gh. Papuc, iar după Sf. Liturghie a vorbit C. pr. Ilie Oprişiu, parohul local, distins şi hirotesit „sachelar", cuvînt de învăţătură rostind apoi P. S. Episcop-vicar Serafim.

— Luni, 23 aprilie 1990, Sf. Gheorghe, I. P. S. Mitropolit Antonie, însoţit de P. C. pr. prof. M. Păcurariu, a cercetat biserica Sf. Nicolae, pr. Urian Pintilie, şi bis. Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil, pr. Erneanu Cornel, ambele din Dumbrăveni, precum şi catedrala din Mediaş, preoţi: I. Găban, protopop, D. Cărăbaş şi Gh. Munteanu, la fiecare din aceste biserici I. P. S. rostind cîte un cuvînt de învăţătură.

PAROHIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
„Naşterea Domnului" Baia Mare
Nr. 6/1990

Parohia „Naşterea Domnului" din Baia Mare, înfiinţată la 3 decembrie 1989, prin preotul paroh Dodea Vasile, roagă pe toţi credincioşii şi oamenii de bine, după posibilităţi, să contribuie financiar la construirea bisericii din această nouă parohie.

Sumele vor fi trimise pe adresa — Sucursala CEC Baia Mare cont nr. 50 40 00 1 pentru parohia „Naşterea Domnului, Cont nr. 45 11 08 45.

Vă mulţumim,
Preot **Dodea Vasile**

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACŢIE: Dr. *Antonie Plămădeală*, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Arhid. prof. Dr. *Aurel Jivi*, redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu;* Arhid. *Ezechil Oancea*, tehnoredactor; Pr. *Vartolomeu Constantinescu*, corector.

ABONAMENTUL pe un an: 150 lei.
Cont nr. 45.10.4.09.2. B.N.R. — Sibiu
Taxa poştală plătită în numerar
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

44.206

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Anul 138 Sibiu, 15 mai 1990 Nr. 19—20/1990

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

ÎNĂLŢAREA DOMNULUI

„El a zis către ei . . .: Îmi veţi fi Mie martori în Ierusalim şi în toată Iudeea şi Samaria şi pînă la marginile pămîntului. Şi acestea zicînd, pe cînd ei priveau, S-a înălţat şi un nor L-a luat de la ochii lor. Şi privind ei, pe cînd El mergea la cer, iată doi bărbaţi au stat lîngă ei, îmbrăcaţi în haine albe, care au zis: Bărbaţi galileeni, de ce staţi privind la cer? Acest Iisus care S-a înălţat de la voi la cer, astfel va şi veni, precum L-aţi văzut mergînd la cer" (F. Ap. 1, 7—11).

*

„De sînurile părinteşti nedespărţindu-Te, Preadulce Iisuse, şi cu cei de pe pămînt laolaltă vieţuind, ca un om, astăzi Te-ai înălţat întru slavă, de pe Muntele Măslinilor; şi cu milostivire înălţînd firea noastră cea căzută ai făcut-o să şeadă împreună cu Tatăl. Pentru aceasta, cetele cereşti ale celor fără de trupuri, de minune spăimîntîndu-se, cu frică se mirau; şi de cutremur fiind cuprinse, măreau iubirea Ta de oameni. Cu care şi noi, cei de pe pămînt, slăvind cu cîntări pogorîrea Ta la noi şi Înălţarea de la noi, ne rugăm, zicînd: Cel ce la Înălţarea Ta ai umplut de bucurie nemărginită pe ucenicii Tăi şi pe Născătoarea de Dumnezeu, ceea ce Te-a născut pe Tine, pentru rugăciunile lor, înveredniceşte-ne şi pe noi, bucuriei aleşilor Tăi, pentru mare mila Ta".

*

„Suindu-Te la ceruri, de unde Te-ai şi pogorît, nu ne lăsa pe noi orfani, Doamne! Să vină Duhul Tău, aducînd pace lumii; arată fiilor oamenilor lucrurile puterii Tale, Doamne, Iubitorule de oameni!"

Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena

„In acest semn (al Crucii) vei învinge!"

Biserica noastră cinsteşte azi cu rugăciuni şi cîntări pe împăraţii Constantin cel Mare şi Sfînt şi pe mama sa, Elena, şi îi pun alături de Sfinţii Apostoli, pentru faptele lor nemuritoare.

Constantin şi mama sa Elena au trăit la începutul sec. IV-lea, pe cînd Biserica trecea prin împrejurări grele, căci era persecutată de împăraţii păgîni timp de 300 de ani.

Soarta grea a pruncului Iisus a avut-o şi Biserica Sa. După întemeierea ei, în ziua de Rusalii, persecuţiile contra Bisericii le-au preluat de la evrei romanii. Vreme de 300 de ani, aceştia au îndreptat contra creştinilor 10 persecuţii fioroase, cu scopul să distrugă tînăra religie care se răspîndea neîncetat şi ameninţa să cucerească tot imperiul roman. Acum creştinii ardeau ca torţele în parcuri, iar sîngele lor curgea valuri valuri şi *el a fost sămînţă pentru creştinism*, căci cu cît creştinii mureau, păgînii treceau la creştinism. Acum au murit ca martiri toţi Sf. Apostoli în frunte cu Sf. Petru şi Pavel şi cu ucenicii lor: Policarp, Irineu, apoi Sf. Dumitru, Sf. Marele Mucenic Gheorghe, Teodor Tiron, Teodor Stratilat ş.a.

Persecuţiile şi suferinţele acestea au cuprins întreg imperiul roman şi au încetat abia la începutul sec. IV, cînd la cîrma imperiului a ajuns împăratul Constantin cel Mare. El a fost crescut de mama sa Elena în dragoste faţă de creştinism şi Sf. Evanghelie. Tatăl său, Constantin Clorus era păgîn, dar cu sentimente nobile faţă de creştinism. După moartea tatălui său, Constantin ajunge singur împărat peste Spania, Galia şi Britania.

Chiar de la începutul stăpînirii sale, Constantin s-a arătat un om al lui Dumnezeu, înger trimis de Cel de sus să scape pe creştini de persecuţii şi întuneric, de necazuri şi dureri. Ca şi bunul său părinte, el se purta cu multă omenie, respect şi dragoste faţă de creştini şi sprijinea Biserica deşi nu era creştin în formă, căci nu s-a botezat decît mai tîrziu. Ca om bun şi înţelept, el şi-a dat seama că creştinismul nu poate fi oprit, că este o religie venită de sus, de la Dumnezeu, este o religie puternică şi va cuceri lumea spre binele şi fericirea tuturor.

În timpul acesta, la Roma era împărat Maxenţiu, om aspru şi rău, cu suflet mic şi gînd viclean, care dorea să distrugă Biserica creştină. De aceea persecuta pe creştini, iar poporul fiind nemulţumit, a chemat pe Constantin cel Mare să le fie împărat, iar el s-a învoit. A plecat din Galia (Franţa de azi), peste munţii Alpi, cu o armată mică, să cucerească Roma şi Italia. A ajuns în oraşul Milan în an. 313 şi a dat acum un edict (decret, lege) prin care *declara creştinismul religie liberă* în stat, egală cu celelalte religii păgîne. De acum Constantin a oprit persecuţiile împotriva creştinilor.

În drum spre Roma, i-a ieşit în cale rivalul său, împăratul păgîn Maxenţiu, cu oaste mare. Se găsea de astă dată faţă în faţă David cel credincios, cu Goliat păgînul — Hristos Dumnezeu şi diavolul. Acum are loc o minune, istorisită de însuşi Constantin, celui dintîi mare istoric al Bisericii creştine, Eusebiu de Cezareea († 334). El zice că, înainte de luptă, Constantin cel Mare s-a rugat lui Dumnezeu să-i ajute şi i s-a arătat pe cer, ziua la amiază, o *cruce mare şi luminoasă făcută din stele* pe care scria: „In hoc signo vinces!" — „În acest semn vei învinge!" În noaptea următoare, i s-a arătat Mîntuitorul în vis, cu acelaşi semn de pe cer şi i-a zis să pună pe steag *chipul crucii* şi să-l poarte în război pentru biruinţă. În înfruntarea care a avut loc creştinii au biruit, Maxenţiu fugind s-a înnecat în Tibru.

Curînd după aceasta, Constantin a avut luptă cu Liciniu cumnatul său, un păgîn prefăcut creştin, pe care l-a biruit şi a rămas singur împărat peste tot imperiul roman (în 326). Constantin nu s-a botezat însă decît pe patul de moarte (an. 337), ca să nu ridice pe păgînii, colaboratori ai săi, împotriva sa, dar a luat toate măsurile necesare pentru întărirea Bisericii, pentru libertatea creştinilor şi răspîndirea Evangheliei, pentru progresul ei spiritual şi material. Astfel a declarat:

1. Creştinismul religie de stat,
2. Repausul duminical
3. Creştinii au drepturi egale în stat. Ei pot ocupa posturi publice,
4. A restituit creştinilor locaşurile bisericeşti şi bunurile materiale confiscate de păgîni,
5. A aprobat zidirea de noi biserici,
6. Creştinilor li s-a dat dreptul de-a face studii în cele mai înalte şcoli păgîne etc.

În general, epoca lui Constantin cel Mare a fost pentru Biserica creştină cea mai luminoasă, plină de măreţie şi fericire în toate domeniile vieţii creştine, pe care vor merge urmaşii săi — marii împăraţi bizantini,

(Continuare în pag. a 2-a)

Prot. Dr. *Simion Radu*

„OASTEA E CREŞTINĂ"

Oastea română a fost şi este creştină, după cum poporul, ai cărui fii sînt chemaţi anual la datoria de onoare de a-şi îndeplini serviciul militar, este creştin.

Dacă răsfoim filele istoriei noastre nu prea îndepărtate vom constata — spre surprinderea generaţiilor de azi —, că în armata română pînă în preajma celui de al doilea război mondial, în fiecare garnizoană militară exista în cadrele active ale armatei şi cîte un preot militar, avînd gradul de căpitan. Organizaţia aceasta religioasă a armatei noastre a fost pecetluită prin înfiinţarea unui Episcopat militar cu sediul în Alba Iulia — oraşul reîntregirii ţării prin Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 — iar ca episcop militar a fost înscăunat protopopul Ioan Stroia de la Episcopia din Sibiu.

Creştinătatea armatei române s-a confirmat şi prin participarea cu companii de onoare date la bisericile din garnizoanele respective la slujbele religioase ce se făceau la Anul Nou, Bobotează şi Sfintele Paşti. Mai mult chiar în Vinerea Paştilor se instalau gărzi de onoare în biserici la catafalcul ce reprezenta Îngroparea, gărzi care se ridicau odată cu terminarea slujbei Învierii.

Regimul comunist instalat după 6 martie 1945, a făcut totul ca această manifestare creştinească să fie oprită, apoi desfiinţată. Această măsură contra credinţei creştine se părea că la suprafaţă ar fi reuşit, dar în realitate şi în intimitate credinţa a continuat să existe, cu tot riscul unor sancţiuni, la care se expuneau cadrele militare, care nu o res-

(Continuare în pag. a 2-a)

Sf. Sinod a optat pentru unitate

Dincolo de modul uneori ireverenţios în care este tratată, direct sau indirect, Biserica Ortodoxă Română în unele publicaţii din presa laică, publicul are dreptul să fie informat asupra motivelor care au determinat Sfîntul Sinod să recheme pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist.

Aşa după cum s-a anunţat deja în comunicatele de presă din 18 ianuarie şi 4 aprilie 1990, Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist s-a retras din motive de sănătate şi vîrstă în data de 18 ianuarie a.c., într-o atmosferă foarte agitată ce a urmat revoluţiei. Sfîntul Sinod s-a opus retragerii Prea Fericirii Sale, pentru că potrivit sfintelor canoane ale Bisericii Ortodoxe Universale, un păstor ales pe viaţă nu trebuie să părăsească din proprie iniţiativă turma duhovnicească încredinţată lui, nici măcar în timp de prigoană. Cu alte cuvinte, un patriarh poate să se retragă doar atunci cînd i se cere acest lucru de către Sfîntul Sinod, adică atunci cînd sinodul constată că îndeplinirea misiunii sale devine imposibilă. Totuşi, Sfîntul Sinod a înţeles oarecum că Prea Fericirea Sa are nevoie de tratament. Îndată după retragerea Prea Fericitului Părinte Patriarh s-a constituit o locotenenţă colectivă formată din cinci membri ai Sfîntului Sinod. Locotenenţa aceasta a fost confruntată cu o serie de probleme legate de nevoile urgente ale Bisericii: înfiinţări de eparhii noi, de institute de teologie noi, alegeri de noi episcopi şi arhierei vicari. Imediat după revoluţie, procesul de înnoire a fost iniţiat de P. F. Patriarh Teoctist, dar el trebuia acum continuat de această locotenenţă. În mare parte, ea a reuşit să rezolve problemele majore imediate. Inconvenientul principal, însă, a fost conducerea prin rotaţie, adică în fiecare săptămînă locul patriarhului era ţinut de alt membru al locotenenţei, ceea ce a produs un efect de fragmentare şi discontinuitate în rezolvarea problemelor curente ale Patriarhiei. Desigur, atîta timp cît starea sănătăţii Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist era încă neclară, şi deci Prea Fericirea Sa încă nedecis dacă mai poate sau nu reveni, s-a vorbit, cum era şi firesc, de necesitatea alegerii unui nou patriarh. Aşa se explică, de pildă, faptul că în presa laică unii teologi, oameni de marcă ai Bisericii noastre, ca părintele Profesor Dumitru Stăniloae şi Părintele Arhimandrit Valeriu Anania au scris despre Părintele Arhimandrit Cleopa Ilie ca posibil candidat la demnitatea de patriarh.

Pe de altă parte, însă, majoritatea Bisericilor Ortodoxe surori din lume au privit cu oarecare rezervă retragerea Prea Fericitului Patriarh Teoctist. Deşi ele au fost informate oficial despre existenţa unei locotenenţe patriarhale colective, s-a constatat că ceilalţi patriarhi ortodocşi au continuat să pomenească la liturghie pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, ceea ce putea fi interpretat ca o dovadă că ei nu recunoşteau canonicitatea (legalitatea) retragerii sale.

Totuşi, ceea ce a constituit ponderea cea mai mare în hotărîrea Sfîntului Sinod de a rechema pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist a fost refacerea sănătăţii Prea Fericirii Sale şi, legată de aceasta, dorinţa de a răspunde pozitiv numeroaselor cereri şi memorii înregistrate la cancelaria Sfîntului Sinod, prin care mii de persoane: preoţi, călugări şi credincioşi, din diferite părţi ale ţării, cereau revenirea Prea Fericirii Sale pe scaunul de patriarh. Desigur, aşa cum s-a arătat şi în comunicatul Sfîntului Sinod din 4 aprilie,

(Continuare în pag. a 2-a)

APEL LA DIALOG

Din dorinţa de a respecta canoanele Bisericii Ortodoxe Universale precum şi libertatea de opţiune politică a celor peste 18 milioane de credincioşi ortodocşi români pe care îi reprezintă într-o societate pluralistă, Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a recomandat deja la începutul acestui an ca toţi clericii ortodocşi români (episcopi, preoţi şi diaconi), fiind părinţi spirituali ai tuturor credincioşilor, să nu se înscrie şi să nu activeze în vreun partid *politic*.

Fidelă acestei hotărîri, conducerea Bisericii Ortodoxe Române se abţine să dea vreo îndrumare sau să facă vreo recomandare preoţilor şi credincioşilor privind opţiunea lor faţă de vreun partid politic din societatea românească de azi.

Desigur, această neutralitate politică a celei mai vechi şi mai mari instituţii a poporului român nu înseamnă o indiferenţă a ei faţă de aspiraţiile majore profunde ale întregului popor care se exprimă prin intermediul consultării electorale. Biserica discerne acum, cu preocupare părintească, trei aspiraţii majore:

1. Dorinţa vie a poporului român pentru promovarea libertăţii şi demnităţii umane, recîştigate prin jertfe multe, mai ales în rîndurile tineretului ţării.

2. Dorinţa de reînnoire morală şi spirituală ca eliberare de comunism, ateism, falsitate şi minciună.

3. Dorinţa de dreptate socială atît pe plan obştesc cît şi personal, adică afirmarea binelui acum şi a valorii unice şi a demnităţii fiecărei persoane umane.

În acest sens, Biserica susţine, prin rugăciune şi îndemn pastoral, realizarea acestor aspiraţii profunde ale poporului, ele fiind roade ale conlucrării noastre cu harul lui Dumnezeu.

Conducerea Bisericii Ortodoxe Române nu este interesată în primul rînd care partid sau care partide politice cîştigă alegerile, şi ce cîştigă poporul întreg în urma alegerilor. Ea nu promovează iubirea de putere ci puterea iubirii binelui comun.

De aceea, mai presus de confruntarea electorală partinică, Biserica face un apel călduros şi insistent la diferitele grupări şi orientări politice să se asculte reciproc pe baza unui dialog sincer şi util. Ea consideră că dialogul între reprezentanţi ai diferitelor aspiraţii sociale şi rituale profunde din patria noastră va fi de folos întregii societăţi româneşti şi va contribui la afirmarea unităţii noastre spirituale în cadrul unui pluralism legitim şi necesar.

Patriarhia Română
Biroul de presă şi comunicaţii

Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena

(Continuare din pag. 1-a)

Teodosie cel Mare, Iustinian cel Mare etc.

Faţă de păgînism, împăratul Constantin s-a purtat cu toată înţelepciunea. El n-a oprit cultul zeilor, avea titlul de Pontifex Maximus dar a oprit cultul imoral de la temple şi aducerea de jertfe sîngeroase. Prin aceasta, a netezit calea păginilor pentru trecere la creştinism.

Ca să smulgă rădăcinile păginismului care era foarte puternic la Roma, a mutat capitala imperiului în Bizanţ, pe care l-a împodobit cu biserici frumoase, opere de artă, şcoli etc. şi i-a dat numele său — Constantinopol.

În toate aceste mari şi binefăcătoare fapte pentru viaţa şi dezvoltarea Bisericii creştine, Constantin a fost ajutat, sfătuit şi îndrumat de Sf. Elena, mama sa, o femeie simplă, dar foarte credincioasă şi evlavioasă din tinereţele sale. La dorinţa ei de mamă, împăratul Constantin a ridicat mai multe şi frumoase biserici la Locurile Sfinte, la Ierusalim şi Muntele Sinai. Aşa s-a ridicat biserica din Betleem, la Golgota, la Mormîntul Domnului şi locul Sf. Învieri, pe Muntele Măslinilor, pe locul Înălţării Domnului la cer şi Biserica Adormirii Maicii Domnului. La dorinţa mamei sale, Constantin cel Mare a aprobat să se facă săpături mari şi grele la Golgota, ca să se descopere Crucea Domnului; şi aflînd trei cruci, în mod minunat s-a aflat crucea Domnului — căci un bolnav s-a atins de ea şi s-a vindecat.

Împăratul Constantin este numit pe drept „întocmai cu apostolii" pentru *apărarea dreptei credinţe* apostolice. Pe vremea lui s-a ivit un mare *eretic, Arie,* un preot din Alexandria care, prin învăţătura sa rătăcită, sectară, a adus mult rău Bisericii şi a pierdut multe suflete. Arie învăţa greşit, despre Domnul Hristos, spunînd că El *nu este cu adevărat Fiul lui Dumnezeu,* ci este numai o creatură a Sa prin care a făcut lumea.

Această erezie a cîştigat mulţi aderenţi şi a tulburat mult viaţa Bisericii care abia a scăpat de persecuţii. Ca să oprească această rătăcire, Sf. Părinţi ai Bisericii au rugat pe împăratul Constantin cel Mare să *convoace I-ul Sinod ecumenic* la Niceea, 325. La Sinod au participat 318 părinţi, mărturisitori, ierarhi luminaţi din toată lumea. Aici s-a combătut erezia lui Arie şi s-a stabilit învăţătura ortodoxă, despre Mîntuitorul Hristos, în primele 7 articole din Simbolul credinţei pe care-l rostim în fiecare duminică şi sărbătoare la Sf. Liturghie.

Tot acum şi aici, Sinodul I Ecumenic a hotărît timpul serbării Paştilor în Biserica Ortodoxă. Acum s-a stabilit ca Paştile să se serbeze în prima duminică după lună plină, după echinocţiul de primăvară, după Paştile evreilor. S-a stabilit, apoi, căsătoria preoţilor înainte de hirotonie.

După 30 ani de domnie, Constantin a murit în Nicomidia, în 21 mai 337, fiind botezat de episcopul Eusebiu de Cezareea. Cu el se încheie epoca de prigonire, suferinţă şi întuneric a Bisericii creştine şi începe epoca de triumf a creştinismului, de libertate şi progres multilateral al Bisericii, de propovăduire a Evangheliei şi de mîntuire pentru toţi cei ce cred, mărturisesc şi urmează lui Hristos-Dumnezeul nostru.

Sf. Împărăteasă Elena, stăpînită de sentimentul de smerenie şi ardoare, faţă de Mîntuitorul Hristos a trăit în Ierusalim pînă la moartea sa, la adînci bătrîneţe. Moaştele sale au fost aduse, apoi, în Constantinopol şi aşezate în Biserica Sf. Apostoli, unde se află mormîntul ei şi al fiului său împăratul Constantin.

Pentru faptele lor bune şi frumoase, pentru marile realizări rămase nemuritoare în viaţa creştină, Biserica este adînc *recunoscătoare Sf.* Împăraţi Constantin şi Elena şi i-a trecut în rîndul sfinţilor şi le face pomenirea cu cinste în fiecare an.

Să-i cinstim şi noi urmîndu-le pilda vieţii de slujire, credinţă şi dragoste faţă de Biserică în tot locul şi tot timpul. Să cinstim şi să ne jertfim pentru binele, întărirea şi propăşirea Bisericii strămoşeşti, care — zice Eminescu — este mama noastră, mama neamului românesc. Ea ne-a născut, ne-a crescut şi ne-a îngrijit, ne-a păstrat credinţa, limba, identitatea şi fiinţa naţională.

Să nu uităm că Sf. Împărat Constantin cel Mare a biruit pe păgîni prin Sf. Cruce. Să credem în Sf. Cruce, să ne închinăm ei şi să cerem de la Dumnezeu ajutor. Ea este armă împotriva diavolului, care se cutremură şi fuge de puterea ei.

EROI AI REVOLUŢIEI SIBIENE

MITITEL IOAN

La data de 4.II.1955, se năştea în satul Coveş de lîngă Agnita, într-o familie de gospodari români cel de al şaptelea copil. A fost botezat cu numele de Ioan.

La naştere ursitoarele nu i-au pus, însă, în leagăn prea multe bucurii.

La numai 6 luni, tatăl său aflîndu-se la lucrul cîmpului a decedat.

Au rămas toţi cei şapte copii în grija mamei lor Ana.

Copiii au ascultat-o.

Fiecare a învăţat cîte o meserie. S-au aşezat apoi la casele lor întemeind alte familii. Unii s-au stabilit la Deva, alţii la Sibiu, alţii la Agnita.

Ioan, cel mai mic, după terminarea şcolii generale în satul natal, urmează Şcoala Profesională la I.P.A. Sibiu, obţinînd calificarea de lăcătuş mecanic.

Se încadrează în această meserie la Într. Balanţa Sibiu.

În această perioadă o cunoaşte pe tînăra muncitoare Elena, de la Într. „7 Noiembrie" venită şi ea la Sibiu din satul Gusu, comuna Ludoş.

În aprilie 1981 se căsătoresc. În curînd apar şi copii.

Prima dată Florin, în prezent pe clasa a I-a la Şcoala Gen. nr. 15 şi apoi Claudiu în grupa mare la Grădiniţa nr. 1 Sibiu.

Viaţa de familie decurge în mod normal, doar cu grijile pentru „cei mici", care cereau totuşi de mîncare şi aveau nevoie de supraveghere. Pentru a se putea rîndui mai bine în schimb cu soţia sa ca să aibă mai bine grijă de copii, se transferă la Coop. Progresul Sibiu, tot ca lăcătuş mecanic.

Gîndul lui nemărturisit era de a se preocupa mai mult de supravegherea copiilor şi de a le procura cele necesare.

Ştim cu toţii cît de uşor se procurau cele necesare traiului. Lapte nu era, carne nu era, pîine pe cartelă, cozi interminabile.

În acest zbucium l-a prins luna decembrie a anului 1989.

Evenimentele de la Timişoara erau foarte bine receptate şi de populaţia Sibiului deşi nu pe cale oficială.

În ziua de 21 decembrie 1989 ca deobicei la orele 6 dimineaţa pleacă la serviciu luînd cu el şi cartela de pîine.

Ajuns aici, începe să comenteze cu colegii de lucru evenimentele din ţară. Împreună pleacă apoi la o chemare lăuntrică spre Piaţa Unirii, în faţa Casei de Cultură. De aici cu alte grupuri de muncitori se îndreaptă spre Piaţa Republicii. Era în jurul orei 9. În acest loc încep să sosească grupuri de muncitori de la Într. Mecanica, Balanţa, iar pe alte cărări cei de la Într. Independenţa, Republica şi altele. Încep să se strige binecunoscutele lozinci: „Ceauşescu — P.C.R., libertatea noastră unde e" şi „morţii de la Timişoara cheamă astăzi toată ţara". Sosesc şi primele forţe de represiune, încep incidentele, se aud împuşcături...

Mititelu Ioan, scoate din buzunarul stîng al hainei cartela de pîine, o ridică cu mîna dreaptă în sus şi strigă: „Oameni buni, nu trageţi, sîntem fraţii voştri", „în piaţă sînt copiii voştri".

Nu avea de unde să ştie că în clădirile din jur, îndeosebi în acoperişuri erau postaţi cu multe zile înainte securişti. Nu avea de unde să ştie că în diferite locuri ale pieţii erau îmbrăcaţi în civili alţi securişti dotaţi cu o tehnică de luptă perfecţionată.

Un glonte i-a străpuns pieptul deasupra inimii. S-a prăbuşit încet pe caldarîmul pieţii. Colegii l-au luat pe braţe, l-au pus într-o maşină şi l-au dus la spital. Certificatul de deces sună sec „Plagă provenită prin împuşcare transfixiantă toracică". Locul morţii: teritoriul municipiului Sibiu.

A doua zi dimineaţa în 22 decembrie, soţia ajutată de colegii de serviciu i-a ridicat corpul neînsufleţit de la spital, transportîndu-l cu o maşină în satul natal de lîngă Agnita. Maşina abia a părăsit teritoriul oraşului Sibiu că a şi început măcelul de la securitate.

Să nu uităm eroii Revoluţiei. Nici pe ei, nici pe familiile lor care au nevoie atît de ajutor moral cît şi material. Ai uita înseamnă să uităm o parte din sufletul nostru, înseamnă a uita tradiţiile strămoşeşti ale poporului nostru.

Comitetul pentru cinstirea eroilor

Prof. *D. Costea*

„OASTEA E CREŞTINĂ"

(Continuare din pag. 1-a)

pectau. Au fost dese cazurile cînd cadrele active ale armatei după celebrarea căsătoriei civile la Oficiile de stare civilă, sub masca unor excursionişti de ocazie plecau la mănăstirile de la Sîmbăta sau Cozia unde — în mare taină — săvîrşeau şi căsătoria religioasă. Ne referim numai la cei din zona noastră.

A mai fost apoi tradiţia la poporul nostru să ridice cruci la diferite răspîntii, pe întreg cuprinsul ţării, în cinstea unor evenimente istorice sau la locurile de popas. Tot după legea creştină s-a obişnuit punerea unei cruci la mormîntul unui decedat, pentru a i se cinsti memoria, dar şi pentru a i se confirma calitatea de creştin.

Acelaşi lucru îl confirmă şi crucile puse la mormintele eroilor noştri din cele două războaie mondiale, morminte la care se fac pelerinaje la anumite zile din an, spre a se depune coroane de flori şi a li se cinsti memoria lor, pentru suprema jertfă făcută în susţinerea existenţei şi viitorul acestui neam.

Deşi au fost obiecte sacre dictatura ceauşistă, pentru a lovi şi din acest punct de vedere în ţăria credinţei poporului nostru, a luat odioasa măsură ca sub mascarada îngrijirii cimitirelor de eroi din ţară, crucile să fie înlocuite cu borne din beton. Înlocuirea acestora din nou cu adevărate semne creştine, adică cu cruci este o operaţiune necesară dar şi costisitoare şi poate în prezent nu sînt condiţiuni economice şi financiare pentru a se realiza acest deziderat creştinesc. Există însă posibilitatea ca în fiecare cimitir al eroilor să se înalţe la locul de onoare o cruce mare şi impunătoare o troiţă care să preamărească pe cei ce zac acolo sub glie şi să confirme credinţa creştină a oştirii noastre.

Despre această credinţă a oştirii noastre depune mărturie poetul transilvan Andrei Mureşanu, în poezia „UN RĂSUNET", în care, în strofa unsprezecea, se spune:

... „Preoţi, cu crucea-n frunte, căci oastea e creştină" ...

După cum poporul nostru este creştin, aşa şi oastea lui a fost, este şi va fi creştină. Ca o confirmare a credinţei noastre în Dumnezeu şi în jertfa Fiului Său stă „Crucea de pe vîrful Caraiman".

Ioan Cristea
Veteran de război

Opriţi sîngele!

Fraţi Români de pretutindeni opriţi sîngele şi ura
Mînă-n mînă fiţi ca fraţii, nu mai este dictatura
Izgoniţi din suflet vrajba, orice gînd de răzbunare
Calea să vă ducă paşii spre iubire şi-mpăcare!

În zadar Martirii noştri au murit în val de sînge
Dacă scumpa noastră Ţară nu va înceta a plînge!
Sînt destule răni deschise prin teroare şi cruzime
Vreţi să le sporiţi durerea printr-un şir de alte crime?

Oameni buni, de orice Neam ce iubiţi în suflet glia
Noi avem aceeaşi mamă: Patria şi omenia
Veac de veac trăita-ţi doară în aceeaşi blîndă Ţară
Să lăsăm metoda Junglei! Vai, ne facem de ocară!

Voi mineri ce-aţi dobîndit admiraţie adîncă
Bravi eroi fără de frică coboriţi în fund de stîncă
Ţara, Neamul vă sărută pentru-a voastră vitejie
C-aţi pornit protest năvalnic în epoca de urgie!

Scumpi studenţi şi vrednici tineri ce-aţi ajuns la un
Repurtînd o biruinţă unică pe-ntreaga lume! *renume*
Fără arme doar curajul v-a dezlănţuit în forţă
Şi-aţi aprins văpăi în suflet prin a voastră sfîntă Torţă!

Voi ţărani, cu suflet mare, ce purtaţi în palme lutul
Voi ce-aţi fost loviţi de soartă şi cu foamea şi cu cnutul
Azi s-a împlinit de-a pururi ruga voastră, plînsul, dorul
Să vă înfrăţiţi din nou cu livada şi ogorul!

Pe maidane însorite tinerii vor bate oina
Şi din bucium şi tilincă iar va răsuna şi doina
Cucul va cînta cu fală în dumbrava moşilor
Şi veţi fi stăpîni în toate, azi şi-n vecii vecilor!

În genunchi să stăm cu toţii la Altare şi afară
Să ne prosternăm spre Domnul şi spre Sfînta sa Fecioară
Rugi fierbinţi, cu multe lacrimi şi recunoştinţă vie
Că ne-a scos din iadul morţii şi din crunta tiranie!

Pr. T. Bodnar

ASOCIATIA „CHRISTIANA"

La iniţiativa unui grup de medici şi preoţi ortodocşi şi evanghelici din Sibiu, s-a constituit un Comitet de iniţiativă pentru înfiinţarea Asociaţiei filantropice medical-creştine „CHRISTIANA", în Sibiu.

S-a ţinut o şedinţă în ziua de miercuri 18 aprilie, a.c., ora 16, la Centrul Arhiepiscopesc ort. rom. din Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. Cu acest prilej s-a citit PLATFORMA-Program şi STATUTELE acestei asociaţii, primite de la BUCUREŞTI, unde s-a constituit şi organizat Asociaţia „CHRISTIANA", cu sediul în str. Sapienţei nr. 5, telefon 42 20 05.

După unele dezbateri şi propuneri, s-a constituit un CONSILIU provizoriu, al cărui preşedinte este P. S. Episcop-vicar Dr. Serafim Făgărăşanul.

Comunicăm PLATFORMA-program a acestei asociaţii, care — cuprinzînd categorii sociale şi profesionale largi, avînd scop filantropic, ajutorarea oamenilor bolnavi, azilelor, spitalelor şi orfelinatelor — îşi propune:

1. Să fie apolitică. Asociaţia nu se implică politic şi nu este instrumentul de lucru al nici unui partid. Ea nu împiedică dreptul cetăţenesc la vot al fiecărui membru, nici apartenenţa politică. Preşedinţii consiliilor însă, nu pot face parte din partide politice. Să contribuie la reechilibrarea societăţii româneşti pe baza moralei creştine universale.

2. Să adune şi să administreze fonduri materiale pentru bolnavi, azile, orfelinate.

3. Să acorde asistenţă medicală, spirituală şi socială gratuită celor în suferinţă, indiferent de naţionalitate, rasă, religie, cetăţenie.

4. Să construiască aşezăminte medical-creştine formate din spital, policlinică şi biserică cu altare ortodoxe, catolice şi protestante unde medicii şi preoţii să slujească împreună pentru vindecarea bolnavilor.

5. Să ajute şi să construiască azile de bătrîni şi orfelinate.

6. Să susţină şi să editeze publicaţii medical-creştine, să iniţieze şi să organizeze contacte interconfesionale, schimburi de experienţă, burse în domeniul terapiei prin credinţă.

7. Apelul se adresează tuturor celor care gîndesc fiinţa umană ca fiind chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, şi care luptă pentru vindecarea sufletului şi a trupului.

Menţionăm, în continuare, că în zilele de 21—22 aprilie ac.., s-a ţinut la Mănăstirea Cernica o consfătuire organizată de Asociaţia CHRISTIANA din Bucureşti, cu tema: „Vindecarea miraculoasă în Tradiţia ortodoxă". S-au susţinut cîteva referate cuprinzînd aspecte teologice şi medical-ştiinţifice, ale acestei importante teme. S-au făcut completări prin discuţii deschise, în care s-au subliniat necesitatea şi însemnătatea colaborării între medic şi preot, între mijloacele oferite de credinţă şi rugăciune şi cele ale unei ştiinţe medicale, întemeiate pe valorile moralei creştine universale, în vederea păstrării şi refacerii sănătăţii sufleteşti şi trupeşti. În concluzie, s-au stabilit cîteva criterii ale recunoaşterii vindecării miraculoase, în perspectiva Tradiţiei şi experienţei ortodoxe şi a unor exigenţe riguroase ale ştiinţei medicale. Între acestea amintim: vindecarea miraculoasă este spontană, prin intervenţia puterii dumnezeieşti, această vindecare are urmări pozitive prin o transformare moral-religioasă a credinciosului; aceasta priveşte un echilibru şi optimizarea psiho-fizică, manifestate prin virtuţile creştine ale încrederii depline în ajutorul divin şi ale credinţei vii, statornice şi lucrătoare în faptele iubirii de Dumnezeu şi de semeni, în atmosfera unei smerenii adevărate şi căinţe sincere a limitelor şi neputinţelor omeneşti. O asemenea vindecare miraculoasă se face în condiţiile şi urmările unei eliberări moral-creştine, de biruinţă prin harul Sf. Duh asupra tuturor pornirilor care ating demnitatea fiinţei umane, a drepturilor şi îndatoririlor ei universal-recunoscute.

Comunicăm că proxima şedinţă de constituire a Asociaţiei filialei din Sibiu, se va ţine în ziua de miercuri 9 mai, a.c. ora 16, la Centrul Arhiepiscopesc ort. rom. din Sibiu, str. 1 Mai nr. 35.

Informaţii se dau la Secretariatul Arhiepiscopiei ort. rom. din Sibiu, str. 1 Mai, nr. 24, telefon 1 28 67.

Pr. *Filaret Costea*

Sf. Sinod a optat pentru unitate

(Continuare din pag. I-a)

au fost şi unele sesizări, foarte puţine însă, prin care se considera inoportună revenirea Prea Fericirii Sale. O astfel de opinie, de pildă, au exprimat-o majoritatea studenţilor de la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti şi o parte dintre profesorii aceluiaşi institut.

În condiţiile date, Sfîntul Sinod, după o intensă dezbatere, a considerat că este mai înţelept şi mai folositor pentru Biserică să se evite o eventuală polarizare sau dezbinare a clericilor şi credincioşilor în jurul a doi patriarhi: unul retras, dar sănătos şi cerut de multă lume ca să revină; şi altul ales de către o altă grupare a Bisericii, şi probabil care ar fi putut întîmpina greutăţi de recunoaştere a canonicităţii sale, atît în ţară cît şi peste hotare. Astfel, Sfîntul Sinod a optat pentru unitate şi canonicitate. Rechemînd pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, Sfîntul Sinod nu a rechemat un patriarh depus din treaptă, ci un patriarh căruia nu i-a acceptat de fapt în mod canonic retragerea.

Toţi membrii Sfîntului Sinod, inclusiv cei mai fervenţi susţinători ai procesului de înnoire din viaţa Bisericii în contextul social şi misionar nou din ţara noastră, au ajuns la un consens, deoarece au înţeles că înnoirea trebuie să se facă în unitate, căci Biserica nu se guvernează prin partide de opoziţie care se succed la putere, ci prin efortul anevoios şi necesar al înţelegerii că binele comun al Bisericii trebuie căutat în comun şi că unitatea sau frăţietatea cea mai profundă în Biserică nu este doar de ordin administrativ, ci de ordin spiritual. De aceea, un mare duhovnic ca Părintele Cleopa Ilie de la Mănăstirea Sihăstria a cerut mai multor mănăstiri să facă rugăciuni speciale pentru revenirea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

În condiţiile de faţă, ascultarea reciprocă dintre ierarhi, preoţi şi credincioşi, dialogul constructiv şi exerciţiul coresponsabilităţii la toate nivelele în Biserică sînt preferabile judecăţilor pripite şi acuzaţiilor reciproce.

În acest sens, poate că noi toţi, cu multă smerenie, avem multe de învăţat. Să ne ajute Dumnezeu să o putem face nu unii împotriva altora, ci unii împreună cu alţii.

Acest lucru este cu atît mai necesar acum cînd conducerea Bisericii trebuie să fie ajutată în efortul de a răspunde nevoilor spirituale urgente ale unei societăţi de răscruce de drum, timp în care Biserica este chemată să reafirme cu tărie atît darul sacru al libertăţii şi al unităţii, precum şi valoarea veşnică şi unică a fiecărei persoane umane, valoare pe care pretinsul umanism ateu marxist a batjocorit-o în toţi anii de dictatură. Sîntem convinşi şi realitatea înconjurătoare o arată din ce în ce mai mult că fără înnoirea vieţii Bisericii şi a credinţei în Patria noastră, libertatea civică nu are un fundament spiritual solid şi trainic.

† DANIEL CIOBOTEA LUGOJANUL
Episcop-vicar Timişoara

CHEMARE—APEL

Dacă azi vom face o scurtă privire a situației demografice a municipiului Zalău din ultimii 60 de ani, vom constata că acest oraș a cunoscut o creștere deosebit de mare. Poate că vă veți întreba „de ce din ultimii 60 de ani?" Pentru că în ultimii aproape 60 de ani în orașul Zalău nu s-a construit nici un lăcaș de cult al credinței strămoșești-românești, cu toate că numărul populației de naționalitate română a crescut în acești 60 de ani de peste 22 de ori.

Cele două biserici românești construite în anii 1928—1933, corespundeau populației din acea perioadă și chiar pînă în anii 60 din acest secol XX. Statistic populația orașului Zalău era în anul 1930 de 8.340 de locuitori. La recensămîntul din iulie 1989, populația orașului Zalău era de 65.190 locuitori din care aproximativ 47.000 de naționalitate români, respectiv 72%.

De mai mulți ani, cele două biserici ortodoxe au devenit neîncăpătoare, cei mai mulți credincioși stau afară în jurul bisericii, pe lîngă faptul că mulți nici nu mai vin (în aceste condiții) la biserică, neputînd asculta Sfînta Liturghie.

Revoluția din 22 decembrie 1989 a creat și condițiile de libertate deplină a credinței strămoșești inclusiv posibilitatea aprobări de a se construi noi lăcașuri de rugăciune.

La îndemnul părintelui protopop al Zalăului, Ioan Pop, și sub directa coordonare a preotului Ioan Ghiurco, paroh al parohiei ortodoxe române Zalău III, la 28 ianuarie a.c. s-a constituit „comitetul de construcție a noii catedrale în orașul Zalău".

Această mare catedrală, dorim să o închinăm ca lăcaș de rugăciune și pomenire în memoria „eroilor căzuți în revoluție", cu hramul „Sfînta Vineri", avînd ca temei ziua de vineri, care a fost o zi a victoriei și libertății.

Din studiile geo-topografice făcute de specialiști, cu acordul organelor județene și municipale, s-a stabilit și locul unde se va construi această mare catedrală, anume în cartierul Simion Bărnuțiu pe platoul din deal, lîngă grădinița de copii și căminul de nefamiliști „Armătura", avînd o largă deschidere spre bulevard și Sala Sporturilor. Pe lîngă cartierul Simion Bărnuțiu, biserica va fi și în apropierea cartierelor Dumbrava I și II, Dumbrava Nord, Vișinilor, Astralis și chiar a celor din Porolissum, precum și aproape de spitalul județean cu policlinică accesibilă pentru rugăciune celor ce merg sau vin la spital. Catedrala va avea o capacitate de cca 4000 de locuri în sala mare și 400 locuri în sala mică.

Intrucît la cele două biserici românești s-au făcut în ultimii ani, lucrări capitale și pictură în curs de executare și în prezent, de o valoare mare și prin contribuția credincioșilor, parohiile noastre nu dispun și de fonduri pentru începerea noii construcții.

Facem un călduros apel-chemare către toți oamenii de bine din municipiul Zalău, județul Sălaj și din țară, la cler și dreptcredinciosul popor, indiferent de conceptie, ne adresăm cu stimă și încredere intelectualității: ingineri și tehnicieni, profesori, educatori, medici și alt personal sanitar, economiști și juriști, ofițeri și subofițeri, aparatul funcțional, sindicatele și conducători din întreprinderi și instituții, muncitorilor cu rugămintea de a sprijini această acțiune, atît de necesară hranei sufletești și care va rămîne o amintire peste veacuri urmașilor noștri, care cu încredere la rîndul lor ne vor pomeni în rugăciunile lor din acest sfînt lăcaș al Domnului.

În scopul constituirii fondului de construcții, membrii comitetului de construcție a noii catedrale, avînd asupra lor legitimații și chitanțier oficial, se deplasează la domiciliul locuitorilor din oraș pentru a face înscrieri de ajutoare cu sume pe care fiecare cred că va putea contribui în acest an precum și în următorii 2—3 ani și vor încasa primele avansuri oferite.

Cei care sînt din alte localități și doresc să contribuie la această sfîntă construcție, pot depune suma la orice unitate CEC din țară în contul nr. 45.11.08.23, Sucursala Județeană CEC Sălaj-Zalău, titular Parohia ortodoxă română Zalău III, cu mențiunea „pentru construcția noii catedrale din Zalău".

Familiile care au pierdut aparținători în revoluție și doresc ca numele acestora să fie menționate în pisania catedralei, ce va fi pusă în temelia celor două altare, sînt rugați să ne comunice numele acestor eroi care vor fi pomeniți, după datină, în vinerile de parastas sau la simbetele de pomenire ale morților din postul mare, care se vor face fără nici o plată. Trimiterile se pot face pe adresa: Parohia ortodoxă română Zalău III, municipiul Zalău, strada Florilor nr. 4, cod 4700, județul Sălaj.

Sperăm că vom fi sprijiniți în această sfîntă și nobilă misiune. Bunul Dumnezeu să primească și să vă răsplătească jertfa și să vă dăruiască sănătate și întru toate bună sporire.

Gaidos Nicolae
Secretar al comitetului de construcție

„Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul"

Duminică, 6 mai 1990 a avut loc, după 46 de ani, memorabila întîlnire a neamului la Prut, unde au luat parte și s-au îmbrățișat, cu flori în mîini, dragoste în suflete și lacrimi în priviri, frați de același sînge, aceeași limbă și aceeași credință.

A fost cu adevărat această Duminică „Ziua pe care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm și să ne veselim într-însa".

SFINTELE PAȘTI ÎN DETENȚIE

Pentru imensul număr de năpăstuiți cum am fost cei aruncați în gulagurile comuniste de-a lungul anilor regimului totalitar, pe lîngă credința în Dumnezeu care mai mult decît orice ne-a dat putere de rezistență, marile praznice creștinești ca Paștile și Crăciunul au constituit momente providențiale de întărire și înălțare sufletească. Mai ales Paștile, precedate de amintirea sfintelor patimi ale Domnului, ne insuflau forțe noi de rezistență și speranță. Fiecare vedea în crucificarea Domnului propriile sale pătimiri și încercări, iar în Înviere ultima speranță de supraviețuire și salvare. Dar tocmai în aceste momente vigilența torționarilor era mai ascuțită, credința în Dumnezeu și datinile creștine fiind considerate unul din principalele obstacole în calea formării „omului nou".

La Paștile anului 1949 mă aflam încarcerat la închisoarea de la Ocnele Mari. Erau acolo aproape o mie de deținuți politici, necondamnați, repartizați în 12 camere mari, 6 la parter, 6 la etaj, cîte 70—80 în fiecare cameră, pe priciuri suprapuse. Pînă la 24 ianuarie 1950 am fost repartizat în camera 12. Masa ni se servea afară, pe un coridor larg, unde ne încolonam cîte doi cu gamelele în mînă, înaintînd încet spre hîrdăul cu mîncare aburindă (nu mai arăt cum era mîncarea). Șeful secției noastre era un gardian înalt și voinic pe nume Lupu, care nu pot spune că a fost un om rău. Își făcea datoria cu oarecare omenie. Spre cinstea oltenilor, pot declara că gardienii de aici, chiar primii gardieni, spre deosebire de cei de la alte închisori, au fost oameni aproape cumsecade.

După ce ni s-a servit masa, înainte de a reveni în cameră, ca la un semnal nevăzut am început toți, ca un singur om, să cîntăm din străfundurile sufletului „Hristos a înviat". În fața acestei situații, gardianul a rămas înlemnit. Au fost cîteva secunde de cumpănă pentru el. Să ne oprească, și-a dat seama că e imposibil. Să rămînă pe loc, însemna că face o nepermisă concesie, pentru care putea să suporte consecințe disciplinare. Soluția la care s-a oprit în acele secunde hotărîtoare a fost *s-o ia la fugă*, să se ducă departe de noi. Cîntecul sfînt, intonat de trei ori, izbucnise ca un vulcan din inimile noastre. A fost un moment sublim, de neuitat, ca o descătușare supremă.

La Paștile următor din 1950 mă aflam în camera 2, unde fuseserăm izolați, sub strictă supraveghere, vreo 50 de deținuți, considerați mai „periculoși" sau, poate, „vîrfuri". După rugăciunile făcute de preoți, rugăciuni discrete și oarecum tolerate, am fost invitat de colegii de cameră să vorbesc eu, în calitate de teolog, despre semnificatia Învierii. Menționez că în această cameră se aflau oameni ca Petre Țuțea, „țăranul imperial", cum l-a caracterizat atît de inspirat dl. Andrei Plesu, dar și filozof de înaltă clasă, Mihai Popovici, unul din fruntașii partidului național-țărănesc, om foarte cult și umblat, Mihail Manoilescu, fost ministru de externe, Petre Pandrea, avocat cu renume si eseist original, Cumnatul lui Lucrețiu Pătrășcanu, neuitatul meu prieten George Grama, originar din Șerbeni jud. Mureș, tînăr de o cultură impresionantă, care studiase la Blaj și apoi la Roma, cu studii și activitate culturală în capitala Italiei timp de vreo 11 ani. Acest om, care era o mare promisiune pentru cultura română, a fost răpus în torturi de „reeducatorii" de la Pitești după plecarea mea la Canal. În afară de cei de mai sus erau încă destui, fiecare reprezentînd o valoare umană în felul său. Totuși poate că ar mai trebui citat distinsul profesor Ilie Ioan de la Craiova, specialist în limbile română și franceză, o adevărată enciclopedie vie nu numai în domeniul său.

Revenind la felul în care am prăznuit Paștile aici, menționez că am rostit cuvîntul despre Înviere de pe priciul de sus, de lîngă fereastră, avîndu-l alături pe Mihai Popovici care, din cauza surzeniei, apleca urechea cu mîna ca să mă poată auzi mai bine. Vorbind despre Patimile și Învierea Domnului, am făcut legătura cu destinul nostru, cu suferințele și speranța învierii noastre, rostind adevărurile exprimate cu toată ardoarea de care era capabil sufletul meu în acele clipe. Am încheiat cuvîntul meu cu ultima strofă, atît de potrivită cu situația noastră de atunci, din poezia „Hristos a înviat" de Al. Vlahuță:

Voi toți ce-ați plins în întuneric
Și nimeni nu v-a mîngîiat
Din lunga voastră-ngenunchere
Sculați: Hristos a înviat!

Am trăit atunci cu toții momente de mare emoție colectivă. Eu însumi simțeam că plutesc în alte sfere, că m-am desprins de tot ce e pămîntesc sau material.

Această cameră, camera 2 de la Ocnele Mari — despre care se va mai vorbi — a fost tot timpul de circa un an, cît a ținut izolarea, o adevărată universitate, în care se dezbăteau, cu discreția necesară, fel de fel de probleme, bineînțeles „nepolitice", în care mai ales „nenea Petrică", adică Petre Țuțea domina cu autoritate atît prin originalitatea și profunzimea ideilor, cît și prin frumusețea și plasticitatea exprimării. La un moment dat George Grama, care îl asculta cu nesaț, a exclamat: Ascultîndu-l pe Țuțea, îmi dau seama cît de frumoasă e limba română! Cîte nu s-ar putea povesti despre efervescența intelectuală din această cameră și despre rolul ei profund reconfortant pentru noi!

Paștile din anii următori 1951—1953 i-am petrecut la Canal și anume la așa numita „colonie" de la Capu Midia, cea mai cumplită din toate, de sub comanda sinistrului Borcea Liviu. Au fost Paști de neînchipuită opresiune. N-au mai fost posibile nici rugăciuni și nici slujbă în grup. Doar în șoaptă, de la om la om, sau prin semne dacă ne mai puteam transmite o urare sau un gînd de încurajare. Munca era așa de grea, foamea atît de crîncenă și opresiunea atît de diabolică, încît speranta supravietuirii se stingea încet în sufletele multora. Aș mai adăuga că începînd cu 1 ian. 1952 timp de șase luni n-am avut absolut nici o zi liberă. Se adoptase „metoda" infernală ca acelora care nu-și puteau face norma să li se taie masa principală și să fie retinuti la lucru și în schimbul următor. Dealtfel în această perioadă mureau oamenii ca muștele.

Dar Dumnezeu a rînduit altfel. În martie 1953 a decedat marele „eliberator al popoarelor". Ca urmare, s-au sistat și lucrările la Canal puse la cale sub inspirația lui. O parte din deținuți au fost eliberați, altii trimiși la alte „șantiere" din țară, iar o parte au rămas pe loc la unele „colonii" nelichidate încă. Fac mențiunea că personal am avut onoarea să fac parte din grupul de circa 30 de inși, considerați mai valizi, grup retinut să lichideze „colonia" de la Capu Midia (Aici gardienii nu ne mai ziceau „banditi", ci ne chemau cu apelativul „mă!", ceea ce era o mare noutate și chiar o onoare). De aici am fost repartizat la „colonia" cu perspective de lichidare de la Peninsulă, de unde în vara lui 1954 am fost transferat la închisoarea de la Pitești.

Așadar Sfintele Paști din 1954 le-am petrecut la Peninsulă. Printre altele, aici am declarat greva foamei cîteva sute de deținuți, scopul fiind acela de a ni se clarifica „situația juridică": sau să fim eliberați, neavînd pînă atunci nici o condamnare, sau să fim condamnați dacă ni se găsește vreo vină (greva a grăbit clarificarea situației noastre în urma deplasării de la București a unei delegații de înalți ofițeri din Securitate). Aici am petrecut un Paște unic în felul său. Dar cum l-am petrecut?

Eram ținuți sub strictă supraveghere. Trăiam într-o atmosferă de așteptare și tensiune. Nu cu mult în urmă, din cîte îmi amintesc, avusese loc la București condamnarea la moarte și execuția lui Lucrețiu Pătrășcanu. De lucrat nu prea mai lucram. Mai mult aflare în treabă. Doar unele corvezi în cadrul „coloniei". Dar de Paști doream cu ardoare să sărbătorim cum se cuvine marele praznic al creștinătății. Gardienii însă erau cu ochii pe noi, pîndind pe la ferestre și pe unde se putea. Voiam să prăznuim marea sărbătoare nestingheriți. Ne-am sfătuit cu preoții, între care admirabilul tînăr preot Nicolae Popescu din părțile Vîlcii, și am găsit soluția. Așezați pe priciuri, întinși, fiecare la locul lui, într-o atmosferă de liniște și adîncă reculegere, de fapt ne prefăceam că dormim. S-a făcut din memorie, fragmentar, slujba de Paști cît s-a putut mai piano, aproape în murmur, atît din partea preoților cît și a celorlalți care dădeam răspunsurile în cor. Gardienii se mișcau pe la ferestre, erau intrigați că nu observă nici o mișcare în baracă, vedeau că se petrece ceva... suspect, dar n-au intrat înăuntru și nu ne-au deranjat. A fost, poate, cea mai înălțătoare slujbă de Paști la care am participat vreodată. Eram cu toții copleșiți de sublimul monumentului. Trăirea în duh a Sfintei Învieri a fost covîrșitoare. Giovanni Papini, în răscolitoarea sa carte „Viața lui Iisus", comentînd cuvintele Domnului din seara cu femeia păcătoasă — „Cine se simte fără de păcat să la cel dintîi piatra și să arunce în ea" — mi se pare că încheie cu uimire (citez din memorie): *Numai atita dacă ar fi spus Iisus și face să mori pentru El.* Referindu-mă la Sfintele Paști de la Peninsulă și la înaltul gard de trăire spirituală pînă la lacrimi din acea împrejurare, puteam spune atunci și pot spune și acum că pentru asemenea clipe unice merită să mori pentru Hristos.

După aceea a urmat închisoarea de la Pitești, unde aproape un an și jumătate am fost tinut la celulă, în condițiile arătate în articolul „Setea de libertate" publicat în numărul de Paști al „Telegrafului". Fiind cu desăvîrșire fără nici o legătură cu familiia sau cu lumea din afară, cred că aici n-am știut nici măcar cînd a căzut Paștile, această mare sărbătoare variind ca dată, cum se știe, de la an la an. Dar Domnul Iisus Hristos, cel ce a pătimit și a înviat din morți pentru lume și pentru fiecare din noi, a fost cu mine și cu toți cei năpăstuiți care și-au păstrat credința în El.

Iată că anul acesta, în anul mîntuirii 1990, am avut tot neamul românesc imensa și nesperata bucurie de a prăznui din nou Sfintele Paști în libertate, cînd odată cu reînvierea și înflorirea naturii a îmbobocit și înflorit ca niciodată sfînta noastră credință strămoșească. *Ce ar trebui să facem și cum ar trebui să fim, ca să merităm o asemenea binefacere și fericire?*

Ioan Apostol
Dragoslavele

Opinii

MITROPOLITUL ANDREI ȘAGUNA

— Editarea operelor complete o necesitate culturală —

În istoria Bisericii Ortodoxe Române, mitropolitul Andrei Șaguna ocupă un loc aparte, pe de o parte, datorită talentului organizatoric, iar pe de altă parte operei valoroase pe cît de vastă pe atît de complexă, elaborată în mai puțin de un sfert de secol, la baza căreia a stat o muncă uriașă, plină de renunțări și sacrificii, începută în perioada formării intelectuale și continuată cu aceeași tenacitate în răstimpul păstoririi sale, așa încît se spunea, pe bună dreptate, despre arhiereu *„că are o minte cît o jumătate de țară"*.

Integral sau parțial unele dintre scrierile sale au fost înserate în cîteva lucrări, iar din numărul lor zăbovim asupra cîtorva exemple: Nicolae Popea, *Memorialul arhiepiscopului și metropolitului Andrei baron de Șaguna sau luptele naționale-politice ale românilor 1846—1873*; T. V. Păcățean, *Cartea de aur...* (vol. I—V); I. Lupaș, *Mitropolitul Andrei baron de Șaguna;* Gh. Tulbure, *Mitropolitul Șaguna* și multe altele.

În 1923 Ilarion Pușcariu publică integral un manuscris intitulat *Memoriile arhiepiscopului și mitropolitului Andrei Șaguna în anii 1846—1871*, în filele cărora se reflectă activitatea arhiereului, așa după cum reiese din introducere. „Fericitul Mitropolit Andrei Șaguna pînă a fost în viață a făcut notițe scurte despre întîmplările sale din viață, un fel de memorial compus în mod cronologic, an de an, începînd cu anul venirii sale în Ardeal 1846, pînă la 1871". În fond Andrei Șaguna prin intermediul memoriilor se adresa posterității, pentru a explica atitudinile și opțiunile sale în anumite momente cruciale, hotărîri confirmate de istorie.

În decursul timpului o parte dintre scrierile sale de mai mică întindere au fost retipărite cu diferite prilejuri, însă nu identic se procedează cu lucrările de anvergură cum ar fi: *Istoria Bisericii ortodoxe răsăritene universale de la întemeierea Ei pînă în zilele noastre* (două volume); *Teologia pastorală; Manual de Teologie Morală creștinească; Elementele dreptului canonic; Tîlcuirea evangheliilor* și altele. Aceste lucrări de sinteză demonstrează gradul înalt al erudiției ierarhului, iar interpretarea și stilul ne dezvăluie un intelectual de excepție. Să nu uităm că la mijlocul secolului al XIX-lea cultura românească modernă se pregătea pentru efectuarea saltului calitativ, iar Andrei Șaguna se înscrie între făptuitorii lui.

Arhiereul conștient de valoarea operei sale (științifice și organizatorice), afirma în 1864 la sinodul diecezan următoarele: „Eu sînt astăzi plugarul, care cu mare grijă a arat holda sa, a sămănat-o cu grăunțul cel mai fructifer, a avut toată iarna, primăvara și vara grijă de holda sa și, ieșind la seceră, a secerat seceriș bogat".

În momentul de față, din motive subiective și obiective, opera mitropolitului Andrei Șaguna se află în continuare răspîndită în ziare, reviste, broșuri, volume, arhive și nu se găsește adunată într-un corpus. După atîția ani de la apariție scrierile se mai întîlnesc în număr mic și îndeosebi există în marile biblioteci. De aici provine dezinformarea cercurilor largi de cititori și în special a celor de dincolo de Carpați.

În vederea înlăturării unei astfel de lacune culturale propunem retipărirea exhaustivă a scrierilor mitropolitului Andrei Șaguna într-un număr nelimitat de volume, iar în funcție de interes să se difuzeze în mai multe tiraje. Numeroase scrisori, memorii, petiții au fost redactate în limbile germană, maghiară și sîrbă, texte ce-ar trebui traduse, pentru a fi accesibile publicului larg și nu numai specialiștilor. La traduceri ar putea colabora intelectuali români domiciliați în Ungaria și Iugoslavia, cunoscători ai operei arhiereului Andrei, conlucrare ce s-ar încadra pe linia solidarității românești din toate timpurile.

Activitatea mitropolitului s-a desfășurat pe mai multe planuri (bisericesc, politic, cultural, învățămînt, ziaristică), în fiecare domeniu existînd un vast material. Un capitol separat l-ar constitui discursurile și cuvîntările. Cum se va proceda încă nu știm. De exemplu vor fi adunate toate într-un singur volum conform compartimentării mai sus menționate sau vor fi separate pe domenii. În aceeași situație se află și circulare prin conținutul lor variat. O altă latură importantă este înfățișarea arhiereului ca ziarist. În „Telegraful Român" pe lîngă articolele semnate sînt și multe fără semnătură care îi aparțin cu siguranță după stil și conținut.

Mitropolitul Andrei Șaguna a jucat un rol decisiv în înființarea Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, iar cu ocazia încheierii adunării de constituire din toamna anului 1861 declara următoarele: „Ne-am adunat în caritate, ne despărțim în caritate. Dea Dumnezeu ca pînă la capătul veacului să fie tot așa. Să ne mai întîlnim la masa mamei noastre comune, să ne îndulcim de limba, naționalitatea și de toate cîte sînt ale românului. Luați seama în ce momente și în care epocă vietuim. Popoarele mai-nainte au putut trăi fără literatură, iar astăzi așa ceva este curat peste putință... să nu uităm însă, că puterea minții și a geniului, științele și artele... dau popoarelor tăria și le asigură viitorul". Contribuția președintelui în primii ani este foarte importantă, concretizată în numeroase pagini cu conținut documentar.

În articolul de față nu ne-am propus să nu intrăm în detalii, ci am urmărit să lansăm ideea tipăririi operelor complete, pentru a prezenta într-un tot unitar multilateralele sale creații spirituale. Această idee ne-a venit în urma propunerii ca Universitatea din Sibiu să se numească Andrei Șaguna. Pe marginea denumirii au fost unele comentarii și nedumeriri, însă ele proveneau nu din rea-credință, ci mai mult din lipsa de informare. Să nu uităm și calomnierea sistematică a mitropolitului din ultimele decenii. Andrei Șaguna n-are nevoie de apărători, întrucît cel mai bine îl apăra opera sa plină de umanism și cald patriotism, la care se adaugă faptele sale nobile ce nu contravin naționalităților.

Tipărirea operelor complete ar fi un omagiu postum adus nemuritorului arhiereu, Andrei Șaguna, care și-a încordat toate puterile pentru propășirea românilor transilvăneni și apărarea cauzei lor naționale.

Mihai Sofronie

Elegia a 9-a

Am îndrăgit pămîntul veșniciei
M-abat în fiecare zi la el,
Că o să-i fiu tovarăș numai gliei
Și timpului, asemenea, fidel.

Am îndrăgit necontenita pace,
Cu florile în simetria lor,
Din care o mireasmă se desface,
Umplînd văzduhul încă mai cu spor.

Am îndrăgit cîntările și psalmii
Ce însoțesc desprinderea de lut.
O să m-aștepte și pe mine calmii
În adormire, — bunii din trecut.

Am îndrăgit un drum care se-nfundă
Pe totdeauna — aceluiași sfîrșit
Și liniștea, deapururea, profundă
Din acre fiecare am venit!

Octav Sargețiu

PRAZNIC LA CATEDRALA DIN SF. GHEORGHE, JUD. COVASNA

S-au împlinit în această primăvară 7 ani de la sfinţirea monumentalei catedrale cu hramul Sf. Gheorghe din municipiul Sf. Gheorghe, jud. Covasna.

Cu acest prilej, luni, 23 aprilie a.c. Sf. Marele Mucenic Gheorghe, hramul catedralei şi patronul municipiului menţionat, a fost sărbătorit într-un cadru deosebit, Sf. Liturghie fiind săvîrşită de P. S. Episcop-vicar Serafim Făgărăşanul, înconjurat de un sobor de preoţi şi diaconi, cu participarea unui mare număr de credincioşi, nu numai din municipiul Sf. Gheorghe ci şi din alte parohii din prot. Sf. Gheorghe.

Au fost de faţă dl. pastor reformat Incze Sandor, dl. pastor unitarian Török Aron şi d-na pastor evangh. S. P. Fejér Katalin.

A participat de asemenea dl. ministru Adrian Moţiu.

La priceasnă a predicat P. C. cons. Gh. Papuc, iar la sfîrşitul Sf. Liturghii au vorbit: C. pr. I. Cucu, paroh la catedrală, P. C. pr. Gh. Olteanu, paroh la Covasna, d-na Fejér Katalin, în numele reprezentanţilor de culte, şi dl. av. Calinic Savin, membru în consiliul parohial, cu toţii subliniind importanţa praznicului pentru românii ortodocşi din Sf. Gheorghe şi împrejurimi, ca şi necesitatea convieţuirii armonioase în această vatră străbună românească.

Cuvînt de învăţătură a rostit în continuare P. S. Episcop-vicar Serafim Făgărăşanul, care, avînd în vedere situaţia cu totul nepotrivită creată în prot. Sf. Gheorghe din jud. Covasna de către grupuri şovine ale minorităţii secuieşti la adresa românilor, ceea ce a determinat pe unii preoţi şi foarte multe cadre didactice să părăsească zona, a exprimat, între altele, ideea că răul de orice fel poate fi învins, că cu cît ne deschidem spre Dumnezeu cu atît ne apropiem şi unii de alţii, ceea ce este atît de necesar şi în aceste momente şi mai ales în această zonă, că se cuvine să trăim ca oameni cu adevărat renăscuţi prin moartea şi învierea Domnului nostru Iisus Hristos.

A vorbit apoi dl. ministru Adrian Moţiu, care a făcut apel la calm, arătînd că autorităţile sînt preocupate şi depun eforturi pentru binele tuturor fiilor ţării, fără nici o deosebire.

Tuturor a mulţumit P. C. prot. A. Suciu.

La agapa care a urmat, au toastat: dl. prot. reformat Incze Sandor, dl. Gh. Şuiu, tatăl inginerului Gh. Şuiu, căzut eroic în zilele Revoluţiei din decembrie 1989, dl. pastor reformat Dezsö Andrei şi dl. pastor Török Aron.

De la cititorii noştri

Mult onorată Redacţie!

Am urmărit cu înfrigurare şi strîngere de inimă desfăşurarea evenimentelor din decembrie trecut, petrecute în România cu ocazia revoluţiei poporului român împotriva regimului dictatorial şi m-am rugat Domnului pentru biruinţa fraţilor noştri, — iar pentru cei căzuţi jertfă libertăţii ca nişte eroi bravi ai neamului, m-am rugat ca Domnul să-i odihnească în lăcaşurile Sale împreună cu toţi cei drepţi ai Săi.

Sînt mîndru că poporul român s-a ridicat împotriva tiraniei clanului ceauşist şi l-a depus. Slavă Domnului că dreptatea a biruit şi ţara a devenit liberă după cum şi presa s-a eliberat. Aceasta am observat-o atunci cînd am primit „Telegraful Român" (ultimele numere ale anului trecut şi primele din anul acesta) pe care le-am citit şi le recitesc cu emoţie şi lacrimi. Aici noi sîntem doritori, atît de scrisul cu caracter latin, cît şi mai mult de cel cu caracter adînc duhovnicesc-creştin. Avem nevoie de hrană duhovnicească pentru ca să creştem şi să ne dezvoltăm în valoroasele învăţături ale Sf. noastre Biserici.

Această hrană o aflăm şi în Telegraful pe care Sfinţiile Voastre îl redactaţi şi ni-l trimiteţi şi pentru care Vă aducem cele mai sincere mulţumiri şi recunoştinţă. Bunul Dumnezeu vă va răsplăti pentru acest mare bine săvîrşit „fraţilor celor neînsemnaţi" de aici. Avînd în vedere că se apropie marea sărbătoare a Învierii Domnului — Paştele, ţin să Vă transmit de aici multe urări de sănătate, bucurie şi fericire, dorindu-Vă să-l petreceţi nestingheriţi în pace şi libertate. Primiţi tradiţionalul nostru salut creştinesc „Hristos a înviat"! Vă cerem scuze şi iertare pentru deranjare şi vă mulţumesc pentru Telegraful... atît de dulce şi sătios. Cu cea mai adîncă stimă, respect şi dragoste frăţească în Hristos cel înviat, cel mai neînsemnat dintre servii Sf. Voastre şi împreună coslujitor la Altarul Domnului.

Protoiereul *Adrian Acostakioaei*
Cernăuţi

Către cititorii noştri

Prea Cucernice Părinte Protoiereu Adrian

Frăţeasca Dumneavoastră urare de Sfintele Paşti, ca şi alesele şi adînc simţitele gînduri pe care ni le-aţi adresat, ne-au adus în inimi nespusă bucurie.

A dat Bunul Dumnezeu ca după aproape o jumătate de secol, poporul nostru cel mult încercat să apuce să vadă din nou răsărind pe cerul patriei soarele libertăţii.

In inimile noastre au odrăslit mugurii speranţei în zile mai fericite, zile de prosperitate şi pace.

Vă rugăm să ne pomeniţi în rugăciunile Prea Cucerniciei Voastre.

Cu frăţească îmbrăţişare în Hristos Domnul.

Redacţia „Telegrafului Român"

Suna în deal de Liturghie

Bunică, îmi aduc aminte,
Cînd răscoalesc al vetrei scrum,
De-o primăvară nestricată
De-un scurt popas pe-al vieţii drum.

Suna în deal de liturghie
Cîntarea clopotelor sfinte;
Treceau spre hram în haine albe
Bătrîni şi juni cu pas cuminte.

Din strat de flori în grădiniţă
Rupeam şi izmă şi muşcată
Şi la biserică de mînă
Plecam cu inima-mpăcată.

Cînd ajungeam la casa sfîntă,
Intram sfios într-o minune
De cîntece şi de lumină.
De frunţi plecate-n rugăciune.

Tu te opreai pe la icoane
Şi cruci făcînd le sărutai;
Să le sărut şi eu, cu grijă
De subsuori tu mă săltai.

Şi flori culese din grădină
Lăsai pios la o icoană;
Apoi şoptind rosteai molitve
În vechea ta umilă strană.

Un moş cu barba ca argintul
Slujea-n odăjdii de-mpărat,
Prin fum subţire de tămîie
Şi de lumini înconjurat.

Din cadrul zidurilor, sfinţii
Priveau în lume milostiv;
Alunecau raze domoale
Pe chipul lor cel uscăţiv.

Înfiorat priveam în juru-mi
Şi mă credeam că sînt în rai;
Şi-atît de cuvioasă-n strană,
Atît de blîndă tu erai.

Athanasie Bucur

D. VATAMANIUC, M. Eminescu, **Iubirea de Patrie, Bucureşti, 1989, pp. 240**

Proclamarea anului 1989 an Eminescu de către UNESCO a produs o mulţime de manifestări literare, care au drept scop cunoaşterea operei eminesciene, creaţia celei mai înalte întrupări a „inteligenţei româneşti", cum se exprimase Titu Maiorescu.

Autorul D. Vatamaniuc face o privire asupra publicisticii lui M. Eminescu „cu nimic mai prejos decît poezia sa", pentru a scoate în evidenţă sentimentele iubirii de patrie a genialului poet.

Articolele adunate în această culegere sînt numeroase. Ele dau expresie încrederii lui Eminescu în muncă, văzută ca izvor al prosperităţii oamenilor în dezvoltarea vieţii economice, ca temelie a sporirii avuţiei ţării, în propăşirea învăţămîntului, ca forţă a progresului şi civilizaţiei, precum şi încrederii în statul organizat pe baza unei legislaţii riguroase, condiţie a respectării demnităţii umane şi asigurării mobilizării forţelor naţiunii pentru propăşirea ţării.

In diferite rînduri poetul arată că o întoarcere la trecut nu este posibilă în dezvoltarea istorică ireversibilă. Poetul nu invocă orice „icoane vechi". Acestea sînt numai epocile lui Mircea cel Mare, Alexandru cel Bun, Ştefan cel Mare, Matei Basarab şi mai încoace Alexandru Ion Cuza. Mai este de observat că în „icoane vechi" figurează şi epoci pe care Eminescu nu le glorifică, cum este cea a domniei fanarioţilor.

Unor probleme precum: apărarea patriei, administraţia de stat, progresul societăţii româneşti, economia ţării, critica în termeni severi a politicii de maghiarizare promovată de guvernul de la Budapesta în Transilvania şi şi politica de germanizare dusă de Curtea din Viena în Bucovina, Eminescu le acordă o atenţie în egală măsură în paginile sale de publicistică. Subliniem articolele: „Austro-Ungaria şi naţionalităţile", „O lege maghiară contra exportului nostru", „Naţiunea constată", „Ziua de ieri a fost, Mîine are a se descoperi", „Columna lui Traian", „Notiţe asupra proiectului întrunirii la mormîntul lui Ştefan cel Mare la Putna", etc.

In multe ocazii poetul relevă necesitatea luptei popoarelor împotriva robiei şi asupririi, afirmînd că „un popor nu se poate dezvolta şi afirma decît în libertate şi prin valorificarea propriilor sale resurse materiale şi potenţe spirituale". Preţioasă este sublinierea lui Eminescu făcută circularei lui V. A. Ureche, ministrul Cultelor şi Instrucţiunii Publice, „ca toţi învăţătorii şi învăţătoarele să treacă la costumele naţionale şi să desfăşoare propagandă în acest sens în cercul lor de activitate", manifestînd în acest fel respectul său faţă de tradiţie.

In multe articole Eminescu stăruie asupra schimbării sistemului de guvernare din ţara noastră. Poetul ţine seamă de poziţia geografică a României, situată între trei imperii şi se pronunţă pentru o politică de neutralitate a ţării noastre.

D. Vatamaniuc a avut o bună idee de a strînge în volum activitatea publicistică a geniului poeziei româneşti, de a ne da textele care oferă o privire panoramică asupra iubirii de patrie a poetului şi de a le însoţi de Comentariile care lămuresc problemele puse în discuţie.

Nicolae Neaga

Moment editorial: **Şcoala Românească din Şcheii Braşovului**

După micromonografia, „Intîia şcoală românească" publicată la Braşov, în anul 1981, de profesorul Vasile Oltean, directorul muzeului de pe lîngă biserica Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului, om cu darul vorbirii şi al unui dialog ştiinţific accesibil şi convingător, a apărut în Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, sub aceeaşi semnătură, lucrarea, „Şcoala românească din Şcheii Braşovului" (198 pagini).

Avînd la îndemînă o bibliografie de proporţii şi un bogat tezaur de studii şi articole semnate, odinioară, de Nicolae Iorga, Andrei Bîrseanu, Aurel A. Mureşianu, Nicolae Sulică, Candid Muşlea, Ion Colan şi Emil Micu, cercetătorul Vasile Oltean aduce prin cartea sa, recent intrată în librării, noi contribuţii şi sublinieri privind adînca istorie românească a acestei ctitorii multiseculară din Şcheii Braşovului, atestată documentar la anul 1495.

Pe tot parcursul lucrării sale, domnul Vasile Oltean aduce un cald elogiu cărţii vechi la a cărei apariţie şi răspîndire au contribuit, cu munca şi enorme sacrificii materiale, ierarhii şi clericii români de-a lungul timpului. Din acest punct de vedere lucrarea domnului Vasile Oltean nu reprezintă doar „o simplă monografie şcolară, ci are — aşa cum se poate desprinde din paginile acesteia — o intensă viaţă culturală a românilor braşoveni, a schimbului de idei şi valori de cultură cu românii de pretutindeni".

Construindu-şi cartea în secţiuni (capitole) bine delimitate, domnul Vasile Oltean vorbeşte, cu ton emoţional, despre rolul grămăticilor din anii de început ai şcolii, din epoca tiparului coresian, şi cea a luminilor (sec. XVII—XVIII) precum şi despre perioada pregătirilor pentru înfiinţarea gimnaziului românesc de la anul 1850.

Acestor secţiuni documentar-istorice li se adaugă o galerie de nume importante ce au trudit la înălţarea spirituală şi materială a acestui edificiu de cultură românească, precum: Popa Cristea, Popa Dobre, Diacul Oprea, Popa Voicu, Protopopul Iane, Protopopul Mihai, Vasile cronicarul, Dascălu Corbea, Ioan Cărăuş, Dascălul Andrei, Dascălul Simion Ivaşcul, Ion Ştefanovici, Eustatie Cătană, apoi familiile de cărturari: Grizii, Baranii, Corbeştii, Hobanii, Dumeştii, Tempea şi mulţi, mulţi alţii.

Cît despre cărţile cu întrebuinţare în şcoala românească din Şcheii Braşovului, domnul Vasile Oltean formulează observaţia că, „Tezaurul de carte veche, aflat în arhiva istorică a muzeului: manuscrise slave şi româneşti de proveniență locală sau străină, tipărituri ieşite din teascurile diaconului Coresi, cît şi valori ale patrimoniului tipografic universal, cărţi parvenite din Italia (Veneţia), Polonia (Cracovia), Rusia, Serbia, ne îngăduie să apreciem că şcoala, slujită de valoroşii ei educatori, îşi putea alimenta interesul de cunoaştere în bune condiţiuni".

Sînt descrise, astfel, în aceste capitole, cărţile şi manuscrisele de cult, precum: *Octoihul, Liturghierul, Catehismul românesc, Biblia, Omiliarul, Molitvelnicul slav, Psaltirea* precum şi numeroasele bucoavne şi abecedare tipărite la Bucureşti, Braşov, Sibiu, Blaj — toate aceste podoabe ale învăţămîntului românesc făcînd şi acum parte din patrimoniul virtual al bibliotecii muzeului din Şcheii Braşovului (Catalogul de carte veche).

Cartea, „Şcoala românească din Şcheii Braşovului" reprezintă — aşa după cum apreciază şi autorul ei, domnul Vasile Oltean, un pios omagiu acestei ctitorii de învăţămînt românesc care, prin dascălii săi de cuget şi faptă, a susţinut de-a lungul veacurilor flacăra vie a simţirii patriotice româneşti.

Constantin Catrina

Adunare eparhială şi Consiliu eparhial la Centrul mitropolitan din Sibiu

Expirînd mandatul vechilor adunări eparhiale, în 5 aprilie 1990 au avut loc în întreaga Patriarhie Română alegeri pentru noile adunări eparhiale.

Sîmbătă, 28 aprilie a.c., a avut loc şedinţa de constituire a Adunării eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului. Lucrările s-au desfăşurat în Aula Institutului Teologic Universitar din Sibiu, fiind conduse de Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului.

Deschizînd lucrările, Î. P. S. Sa a rostit o cuvîntare în care, între altele, a adus în atenţie aspecte privitoare la condiţiile vitrege în care Biserica noastră a trebuit să lucreze în timpul dictaturii, cînd totuşi Biserica s-a străduit să menţină adevărurile dumnezeieşti fundamentale fără să le mutileze, lucru înfăptuit desigur cu preţul a mari jertfe, un foarte mare număr de preoţi şi credincioşi de-ai noştri trebuind să treacă prin închisori, să fie marginalizaţi, să se ascundă ani îndelungaţi etc.

Î. P. S. Sa a vorbit apoi despre jertfele Revoluţiei române din Decembrie 1989, propunînd un moment de reculegere pentru eroii şi martirii căzuţi în acele zile. În continuare a prezentat pe P. S. Episcop-vicar Serafim Făgărăşanul, a făcut o informare în legătură cu activitatea din Arhiepiscopie din acest an, cu ridicarea de biserici, de care am dus atîta lipsă, înfiinţarea de parohii noi, cărţile de rugăciuni, icoanele, catehismele tipărite sau în curs de tipărire etc., subliniind în partea finală a cuvîntării că datoria ceasului de faţă este de a trece pe toate planurile şi cu toată dăruirea la folosirea libertăţii de care ne bucurăm întru zidirea religios-morală a credincioşilor şi ridicarea poporului nostru.

În continuare, s-au citit atribuţiile Adunării eparhiale şi, potrivit procedurii statutare, s-a trecut la verificarea mandatelor, după care Î. P. S. Sa a declarat Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului legal constituită.

S-au ales, în continuare, *biroul definitiv* al Adunării eparhiale, format din trei secretari: Prot. Z. Moşoiu, av. I. Moraru şi prof. Şt. Răducanu; cele patru comisii permanente ale Adunării eparhiale: *bisericească*, preşed. pr. C. Codrea, raportor Dr. Gh. Tatu; *culturală*, preşed. pr. I. Vladovici, raportor Dr. V. Iacob; *economică*, preşed. prot. D. Luca, raportor judec. Gh. Vâja; *de organizare şi validare*, preşed. arhid. I. Floca, raportor prof. Gh. Iliescu; *reprezentanţi în Adunarea Naţională Bisericească:* arhid. prof. I. Floca; av. I. Moraru şi Dr. N. Suciu; *Consistoriul disciplinar eparhial:* preşed. prot. onor. N. Todor, membri titulari: pr. Gh. Răţulea, pr. T. Burcuş; membri supleanţi; pr. I. Gîrlonţa, pr. L. Moisiu şi, în sfîrşit, *Consiliul eparhial* şi anume 3 clerici: pr. prof. M. Păcurariu, prot. Z. Moşoiu, pr. I. Vladovici, şi 6 mireni: judec. Gh. Vâja, Dr. V. Iacob, av. I. Moraru, prof. I. Sorea, prof. C. Popica şi epitr. I. Bica, iar membru onorar arhid. prof. C. Voicu, rectorul Institutului Teologic din Sibiu.

În continuare s-au desfăşurat lucrările propriu-zise ale Adunării eparhiale, în cadrul cărora P. C. pr. prof. M. Păcurariu, vicar ad-tiv interimar, a prezentat un referat privitor la unele modificări în structura protopopiatelor din Arhiepiscopia Sibiului şi reînfiinţarea protopopiatelor Sălişte şi Avrig, iar P. C. pr. prof. V. Mihoc, consilier bisericesc interimar, a prezentat un referat prin care s-a cerut avizul Adunării eparhiale pentru înfiinţarea de parohii noi în Sibiu, Braşov şi alte oraşe din Arhiepiscopie, în majoritatea dintre ele urmînd a se ridica şi biserici noi, ţinînd cont că în unele dintre aceste parohii slujbele religioase se săvîrşesc sub cerul liber.

Pe marginea acestor materiale şi a altora care s-au prezentat au luat cuvîntul următorii deputaţi eparhiali: Pr. Gh. Răţulea (Băcel — Sf. Gheorghe), prof. I. Timofte (Or. Victoria), pr. C. Codrea (Or. Victoria), arhid. C. Voicu (Sibiu), prot. Z. Moşoiu (Braşov), pr. Gh. Cismaş (Olteţ — Făgăraş), pr. Alex. Comşa (Cuciulata — Rupea), Dr. Gh. Tatu (Chirpăr — Agnita) şi I. Ciolănel (Dumbrăviţa — Braşov).

Au vorbit de asemenea P. S. Episcop-vicar Serafim Făgărăşanul şi, la încheierea lucrărilor, Î. P. S. Mitropolit Antonie.

*

Potrivit prevederilor statutare, sîmbătă, 12 mai 1990, a avut loc şedinţa de constituire şi de lucru în acelaşi timp a noului Consiliu al Arhiepiscopiei Sibiului, ales de Adunarea eparhială în şedinţa sa din 28 aprilie 1990.

Participarea a fost unanimă, iar lucrările au fost conduse de Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, prezenţi fiind şi părinţii protopopi, conducătorii celor şapte protopopiate din Arhiepiscopie.

După ce acest organ executiv al Adunării eparhiale a fost declarat constituit, potrivit prevederilor statutare Î. P. S. Mitropolit Antonie a propus spre confirmare pentru o perioadă de patru ani permanenţa Consiliului eparhial şi anume: P. C. pr. A. Răduleţ (Sibiu) în postul de vicar ad-tiv, P. C. pr. S. Săsăujan (Agnita) în postul de consilier bisericesc; P. C. arhid. Gh. Papuc în postul de consilier cultural şi P. C. arhid. E. Oancea în postul de consilier economic. Consiliul eparhial a aprobat în unanimitate aceste propuneri.

Î. P. S. Mitropolit Antonie a mulţumit apoi fostei permanenţe a Consiliului arhiepiscopesc Sibiu pentru munca susţinută depusă în perioada în care a funcţionat, mulţumiri aducînd totodată şi permanenţei interimare din momentul de faţă, iar noii permanenţe, care îşi va începe munca începînd cu 1 iunie a.c., i-a exprimat mult spor în uriaşa muncă ce-i stă în faţă.

În continuare, Consiliul arhiepiscopesc a rezolvat o seamă de probleme curente care intră în competenţa sa, la toate cele trei sectoare: bisericesc, cultural şi economic.

INFORMAŢII

Miercuri, 9 mai 1990, împlinirea a 45 de ani de la victoria asupra fascismului şi 113 ani de la războiul pentru independenţă, în piaţa Revoluţiei din Sibiu s-a săvîrşit, de către P. S. Episcop-vicar Serafim Făgărăşanul înconjurat de către un sobor de preoţi şi diaconi, un parastas în memoria tuturor eroilor noştri căzuţi pentru apărarea şi libertatea Patriei.

Un scurt dar cald cuvînt de pioasă amintire a tuturor eroilor noştri şi de cinstire a armatei române de astăzi a rostit cu acest prilej dl. colonel de stat major Stoenescu Nicolae, vicepreşedintele Asociaţiei veteranilor de război.

Din partea oficialităţilor civile şi militare din Sibiu au fost depuse coroane de flori.

Tot cu acest prilej, preoţi de la catedrala noastră mitropolitană au făcut rugăciuni de pomenire la cimitirul şi monumentul eroilor din Sibiu, la cimitirul eroilor din 1916—1918 din Dealul Dăii şi la crucea lui Mihai Viteazul de la Şelimbăr, prezenţi fiind reprezentanţi ai armatei, ai judeţului şi municipiului Sibiu.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACŢIE: Dr. *Antonie Plămădeală*, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Arhid. prof. Dr. *Aurel Jivi*, redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu;* Arhid. *Ezechil Oancea*, tehnoredactor; Pr. *Vartolomeu Constantinescu*, corector.

ABONAMENTUL pe un an: 150 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2. B.N.R. — Sibiu Taxa poştală plătită în numerar Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

44.206

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 138
SIBIU
1 iunie 1990
Nr.
21—22/1990

POGORÎREA SFÎNTULUI DUH

„Împărate ceresc, Mîngîietorule, Duhul adevărului, Care pretutindenea eşti şi toate le plineşti, Vistierul bunătăţilor şi Dătătorule de viaţă, vino şi Te sălăşluieşte întru noi şi ne curăţeşte pe noi de toată întinăciunea şi mîntuieşte, Bunule, sufletele noastre".

„Bine eşti cuvîntat Hristoase Dumnezeul nostru, Cel ce prea înţelepţi pe pescari ai arătat, trimiţîndu-le lor Duhul

Sfînt. Şi printr-înşii lumea ai vînat, Iubitorule de oameni, slavă Ţie!" (Troparul Pogorîrii Duhului Sfînt).

„Grabnică şi statornică mîngîiere robilor Tăi dă-le Iisuse, cînd se întristează duhurile noastre. Nu părăsi sufletele noastre întru necazuri, nu Te depărta de cugetele noastre întru primejdii, ci pururea ne întîmpină pe noi. Apropie-Te de noi, apropie-Te, Cel ce eşti pretutindenea; precum şi cu apostolii Tăi ai fost pururea, aşa şi cu noi cei ce Te dorim uneşte-Te, Îndurate; ca uniţi fiind cu Tine, să lăudăm şi să slăvim pe Duhul Tău Cel întrutot Sfînt" (Icosul Pogorîrii Duhului Sfînt".

„Veniţi popoarelor să ne închinăm Dumnezeirii celei în trei ipostasuri: Fiului în Tatăl, împreună cu Sfîntul Duh. Că Tatăl a născut din veci pe Fiul, Cel împreună veşnic şi împreună pe scaun şezător; şi Duhul Sfînt era în Tatăl preaslăvit împreună cu Fiul: o Putere, o Fiinţă, o Dumnezeire, Căreia toţi închinîndu-ne zicem: Sfinte Dumnezeule, Cel ce toate Le-ai făcut prin Fiul, cu împreună-lucrarea Sfîntului Duh; Sfinte tare, prin Care pe Tatăl am cunoscut şi prin Care Duhul Sfînt a venit în lume; Sfinte fără de moarte, Duhule Mîngîietor, Cel ce din Tatăl purcezi şi în Fiul Te odihneşti, Treime Sfîntă, slavă Ţie!"

NEAMURI ŞI GRAIURI

După potop, neamul omenesc s-a înmulţit prin cei trei fii ai lui Noe: Sim, Ham şi Iafet (Fac. 10, 1). Din fiii lor „s-au format o mulţime de popoare, care s-au aşezat în diferite ţări, FIECARE DUPĂ LIMBA SA, DUPĂ NEAMUL SĂU ŞI DUPĂ MINTEA SA" (Fac. 10, 5).

Purcezînd de la răsărit (dinspre Armenia) urmaşii fiilor lui Noe au coborît în cîmpia Senaar (cf. Fac. 11, 2), situată între rîurile Tigru şi Eufrat (Mesopotamia, Irakul de astăzi). În ţinutul acesta l-a creat Dumnezeu pe om şi l-a aşezat în Eden (cf. Fac. 2, 15). Tot aici a trimis El groaznicul potop căruia i-a supravieţuit Noe şi familia sa.

1. Cu scopul de a se sustrage unei eventuale pedepse cu un al doilea mare potop, urmaşii fiilor lui Noe şi-au zis: „Haidem să ne facem ... un turn al cărui vîrf să ajungă la cer" (Fac. 11, 4). Iniţiativa era un act de nesocotire a atotştiinţei şi atotputerniciei lui Dumnezeu. Ziditorul le-a amestecat, drept aceea, limbile, ca să nu se mai înţeleagă unul cu altul (Fac. 11, 7). Lucrul a rămas neterminat. Oamenii s-au împrăştiat în diferite părţi ale pămîntului DUPĂ LIMBA PE CARE O VORBEAU (cf. Fac. 11, 8—9).

Turnul plănuit s-a numit Babel sau al Babilonului, ceea ce se tîlcuieşte „amestecăre", în amintirea amestecării limbilor. Ruinele Babilonului (în Irak) se pot vedea şi astăzi.

2. Recapitulînd, reţinem faptul că VARIATELE NEAMURI ŞI GRAIURI S-AU FORMAT ÎNAINTE de puternica amăgire manifestată în construirea turnului. Pînă la construirea turnului, neamurile care vorbeau graiuri diferite s-au înţeles ca o singură limbă. După amestecarea lor însă, oamenii nu s-au mai înţeles. (A se vedea şi a se compara textele: Fac. 10, 5; Fac. 11, 1).

3. Observăm că atît înainte cît şi după turnul Babel, neamurile şi graiurile se încadrează în realitatea istoriei. Acest adevăr nu poate fi ignorat sau desfiinţat. Naşterea în sînul unei anumite naţiuni, a unui anumit grup etnic, este un fapt natural. Logic, deci, păstrarea atributelor neamului căruia îi aparţine insul, se înscrie pe făgaşul formării şi afirmării depline a personalităţii umane.

4. Că limbile şi neamurile sînt voite de Dumnezeu, ne-o arată şi Cincizecimea. La Pogorîrea Duhului Sfînt fiecare neam a auzit vorbindu-i-se de către un Apostol în limba lui. Astfel, dacă la Babilon limbile au despărţit pe oameni, la Cincizecime Duhul Sfînt i-a unificat. Este grăitor apoi şi faptul că, după Pogorîrea Duhului Sfînt peste cei botezaţi de Apostoli, a rămas, fiecare, ceea ce a fost înainte: iudeul, iudeu; elinul, elin; fenicianul, fenician ..., dar s-a născut, totuşi, o comunitate nouă, legată prin credinţa în dumnezeirea lui Hristos Cel răstignit, înviat şi înălţat de-a dreapta Tatălui.

5. Aşa că manifestarea vieţii unui neam, exprimarea acesteia potrivit graiului, temperamentului şi tradiţiei specifice prin veacuri, nu trebuie interpretată mecanic, inconştient, ca o negare a altor naţiuni. Pentru fiecare om este firesc să fie devotat neamului căruia îi aparţine şi, în acelaşi timp, să şi dăruiască din prisosul său spiritual şi material, altor neamuri. CĂCI TOATE NAŢIUNILE SÎNT DATOARE CU BUNĂVOINŢA FAŢĂ DE FIECARE NEAM ŞI FIECARE OM ESTE DATOR SPRE TOŢI OAMENII, DE ORICE NEAM, PENTRU CĂ NEAMURILE SÎNT VOITE DE DUMNEZEU.

Esenţialul constă în DUHUL PE CARE-L INFUZĂM, cu respect, pentru chipul lui Dumnezeu. În maximă preţuire pentru acest chip, avem datoria să slujim, cu iubire, tuturor oamenilor ajutîndu-i fie spiritual (Matei 28, 19), fie material (Luca 10, 25—37).

6. Respectînd şi cinstind, deci, limba fiecărui neam şi pe cei ce o vorbesc, BIRUIM EGOISMUL, DEPĂŞIM TENTAŢIILE DE EXCLUSIVITATE ŞI VALORIFICĂM MULTIPLELE FORME DE SPIRITUALITATE UMAN-CREŞTINĂ ÎN DETERMINĂRILE ISTORICE, GEOGRAFICE ŞI TRADIŢIONALE. ACEASTA ESTE CEEA CE SE DOREŞTE SĂ FIE SPUS şi trebuie comunicat în toate limbile şi pentru toate popoarele pămîntului.

Pr. *Gh. Rătulea*

„Noi evoluţii în Europa Centrală şi Răsăriteană: impactul lor asupra mărturiei Bisericilor"

Aceasta este tema unei consfătuiri ce s-a ţinut la Moscova, în mănăstirea Danielov, între 14—20 mai a.c. la care au participat delegaţii din Bulgaria, Cehoslovacia, Ungaria, Polonia, România, URSS şi Iugoslavia precum şi invitaţi din Angola, Cuba şi Etiopia. Au fost prezenţi deasemenea şi reprezentanţi ai Consiliului ecumenic al Bisericilor, Federaţiei luterane mondiale şi Alianţei mondiale a Bisericilor reformate care au organizat această întîlnire. Din partea Bisericii noastre au participat episcopul Serafim Făgărăşanul, Diac. Prof. Aurel Jivi de la Institutul Teologic din Sibiu şi Pr. Asistent Constantin Coman de la Institutul Teologic din Bucureşti.

Fiecare delegaţie a prezentat cîte un raport privitor la 1. Situaţia spirituală şi ecumenică din ţara respectivă; 2. Situaţia economică şi schimbările intervenite; 3. Participarea poporului la procesul de democratizare al societăţii; 4. Relaţiile dintre Biserică şi Stat; 5. Angajarea Bisericilor şi perspectivele ce li se deschid în condiţiile nou create. S-a lucrat în plen şi pe grupe. În penultima zi a lucrărilor a avut loc şi o conferinţă de presă la care şefii delegaţiilor au răspuns la întrebările puse de ziarişti sovietici şi străini. Episcopul Serafim a fost solicitat şi cu un interviu pentru ziarul: Vestitorul Patriarhiei Moscovei.

Rapoartele prezentate au relevat faptul că schimbările politice din Europa de Răsărit sînt darul lui Dumnezeu peste o lume împilată spiritual şi material şi lipsită de cele mai elementare drepturi. Este vremea în care Dumnezeu a cercetat pe poporul Său şi l-a scos din nou la lumină. În cazul României, acest dar dumnezeiesc s-a conjugat cu jertfa multor fii ai neamului care se cere continuată prin angajarea tuturor în vederea realizării depline a ideaurilor de libertate, frăţietate şi demnitate pentru care ei au murit. Delegaţia noastră a subliniat faptul că Revoluţia română a fost în rădăcinile ei o revoluţie spirituală. Căci numai credinţa şi nădejdea în Dumnezeu, împreunate cu rugăciunea şi cu dorinţa sfîntă de libertate — cel mai mare dar făcut de Dumnezeu omului —, au putut înfrăţi un popor întreg, dincolo de orice deosebire naţională, înlăturînd psihoza fricii generale în care a fost ţinut şi făcîndu-l să se ridice ca unul împotriva minciunii, terorii, nedreptăţii şi sărăciei care degradează şi pervertesc fiinţa umană, creată după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu. S-a spus de asemenea că în perioada de asuprire Biserica a fost singura instituţie publică ce nu împărtăşea ideologia oficială, degradatoare, căreia i se opunea prin însăşi existenţa ei. Ea a oferit garanţia stabilităţii, întărind şi încurajînd aspiraţiile acestor popoare spre libertate şi dreptate.

În privinţa ecumenismului s-a remarcat faptul că dacă în perioada dominaţiei comuniste acesta era destul de intens, el reprezentînd şi o formă de solidaritate în faţa ideologiei oficiale atee, în prezent se constată o neglijare a relaţiilor ecumenice. Între cauzele care au generat acest declin a fost semnalată apariţia unor conflicte etnice în diferite ţări. Cît priveşte ţara noastră, semnatarul acestor rînduri a prezentat constatările făcute în jud. Covasna din Arheopiscopia noastră (situaţia fiind identică şi în alte judeţe ca Mureş şi Harghita) unde imensa masă a românilor şi a maghiarilor vrea să trăiască în pace şi frăţietate. Există însă elemente şovine care incită la ură împotriva românilor ajungîndu-se pînă la profanarea unor biserici şi ameninţări cu moartea, îndeosebi la adresa preoţilor şi a profesorilor. Aşa se face că mai mulţi preoţi şi sute de cadre didactice au trebuit să părăsească această zonă. O altă cauză a declinului ecumenic este prozelitismul confesional şi sectar. Apariţia catolicilor de rit oriental (fostii greco-catolici) în Ucraina şi România a redeschis o rană demult vindecată (cel puţin la noi) cu consecinţe grave asupra unităţii de credinţă şi de neam, care ar trebui să fie ţinta tuturor eforturilor noastre. Căci Mîntuitorul s-a rugat „ca toţi să fie una" după chipul Sf. Treimi (Ioan 17). Orice dezbinare este potrivnică Duhului Sfînt şi nu poate veni decît de la Cel rău (Diabolos, în greacă, desemnează tocmai pe cel ce dezbină, separă, învrăjbeşte).

Creden că merită să relevăm aici cîteva din concluziile Consfătuirii, la care ne îngăduim să adăugăm şi unele reflecţii personale.

1. În legătură cu spiritualitatea şi cu ecumenismul s-a subliniat nevoia aprofundării credinţei (printr-o reevanghelizare a creştinilor) care să angajeze pe fiecare la o viaţă creştină autentică de trăire maximală a Evangheliei, ce nu îngăduie slujirea la doi domni: lui Dumnezeu şi lui Mamona. Aceasta nu înseamnă nici pe departe negarea angajamentului în viaţa socială, ci dimpotrivă îl implică, căci creştinii fiind „sufletul lumii" (epistola către Diognet, sfîrşitul sec. I) sînt datori s-o îmbunătăţească şi s-o transforme prin darul lui Dumnezeu pentru a se ajunge la un „cer nou şi un pămînt nou". Biserica trebuie să se implice în toate domeniile vieţii pentru ca să le catalizeze şi să le spiritualizeze cu puterea ei dumnezeiască, evitînd pericolul de a se închide în ele şi uitînd că misiunea ei profetică este aceea de a transfigura şi îndumnezei lumea. Biserica nu poate rămîne la marginea societăţii; ea trebuie să fie prezentă în inima ei pentru a o însufleţi, a o purifica şi înfrumuseţa, ferindu-o de degradarea morală şi chiar biologică. Ea trebuie să fie creatoare de istorie, inspirînd şi încurajînd toate iniţiativele care zidesc viaţa oamenilor. Numai astfel o societate va putea dăinui în pace şi armonie. Secularizarea (uitarea credinţei şi a datoriilor faţă de Dumnezeu) poate face mai mult rău omenirii decît toate regimurile politice nedrepte. Toţi creştinii trebuie să fie conştienţi de acest rol al lor în lume şi să promoveze frăţietatea şi dragostea, neîngăduind naţionalismul şovin. Căci în Hristos toate neamurile îşi găsesc împlinirea în unitatea şi diversitatea lor.

2. În legătură cu viaţa economică s-a spus că economia de piaţă nu trebuie să constituie un ţel în sine. Numai omul este un scop în sine pentru că numai el este transcendent prin creaţia şi destinul său. Omul nu trebuie să se lase robit de nici un sistem economic sau politic. S-a spus de asemenea că libertatea economică nu înseamnă acelaşi lucru cu libertatea politică. Dar şi una şi cealaltă trebuie să concure la libertatea interioară a omului. Numai un om liber în sufletul său este cu adevărat stăpînul a tot ceea ce există. Stăpîn peste toate fără să fie robit de nimic!

3. Pornind de la constatarea că în unele cazuri masele n-au fost pregătite pentru pluralismul politic s-a recomandat ca Bisericile să ajute pe oameni în învăţarea democraţiei. Democraţia nu înseamnă numai dreptul egal al tuturor de a se bucura de viaţă şi a se manifesta liber în toate ci şi dato-

(Continuare în pag. a 2-a)

† SERAFIM FĂGĂRĂŞANUL
Episcop-vicar

VIRTUTEA BLÎNDEŢEI

Asemenea unei orchestre care intonează armonic o melodie în diversitatea instrumentelor, tot astfel şi viaţa Duhului se prezintă ca o unitate armonică în varietatea virtuţilor care fac mereu vie şi prezentă viaţa spirituală a lui Hristos în sufletele credincioşilor. „Iar roada Duhului — spune Apostolul — este dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, facerea de bine, credinţa, blîndeţea, cumpătarea" (Galateni 5, 22).

Ne vom referi doar la una din razele care izvorăsc din Soarele aducător de viaţă, lumină şi căldură a Duhului, care împodobeşte şi luminează vieţuirea noastră creştinească, şi anume la virtutea blîndeţei.

În general, cuvîntul „blîndeţe" are un înţeles foarte larg şi diversificat. Astfel, el exprimă ideea de linişte, calm, simplitate, îngăduinţă, bunăvoinţă, lipsă de mînie, de supărare, de răzbunare. Noţiunea are apoi şi o sferă foarte variată de aplicare. Se foloseşte, de pildă, pentru indicarea însuşirii animalelor care nu se sperie, sau care nu fac rău (îmblînzite), ca şi a fenomenelor naturale de climă liniştită, domoală, potolită, caldă, fără furtuni, înghe-ţuri, sau calamităţi naturale. Blîndeţea se referă chiar şi la relief, spunîndu-se bunăoară, că o pantă este blîndă, adică lipsită de pericol, spre a fi deosebită de panta abruptă, care este periculoasă. La fel şi apele pot fi domoale, faţă de cele agitate şi învolburate. Referitoare la sufletul omenesc, blîndeţea defineşte firile calme, paşnice, domoale, liniştite, lipsite de tulburare, de supărare, sau de agitaţie provocată de mînie sau de teamă. Sfîntul Ioan Scărarul spune că „blîndeţea este starea nemişcată a sufletului, care rămîne aceiaşi în necinstiri, ca şi în laude", iar Fericitul Augustin arată că „cei blînzi sînt aceia care acceptă împotrivirile fără a le opune rezistenţă, în dorinţa de a obţine pînă la urmă biruinţa binelui asupra răului". Blîndeţea astfel înţeleasă este asemenea uleiului care se ridică la suprafaţa apei clocotite pentru a-i opri tulburarea. Este asemenea stîncii care rămîne neclintită la izbirea valurilor mîniei şi temerii. Ea reprezintă liniştea sufletului, asemenea cerului senin lipsit de nori, sau a izvorului cristalin de munte lipsit de învolburarea impurităţilor ... Evitînd supărarea, sau teama, blîndeţea nu creează o stare de lîncezire, de pasivitate a sufletului, asemenea nesimţirii, ci din contră, ea reprezintă o mare putere sufletească de a elimina orice fel de tulburare din viaţa personală, sau orice fel de tensiune conflictuală din relaţiile cu semenii. S-a subliniat în acest sens într-o carte de pietate creştină că „nu e greu să trăieşti alături de cei buni şi blînzi, căci aceasta, firesc, place tuturor şi fiecăruia îi este dragă pacea şi iubeşte îndeosebi pe cei de un cuget cu el. Dar să poţi trăi în pace cu cei învîrtoşaţi şi înrăiţi, sau cu cei neascultători, sau cu cei ce vorbesc împotriva noastră, iată un mare dar, iată un lucru vrednic de multă laudă ..." (Toma de Kempis, Urmarea lui Hristos, Timişoara, 1982, p. 63). De aici vedem că a-ţi putea menţine liniştea, calmul, bunătatea şi chiar zîmbetul senin al sufletului, atunci cînd de multe ori împrejurările dure, situaţiile stresante şi insuccesele apăsătoare ale vieţii te încolţesc, demonstrează odată în plus caracterul de virtute al blîndeţei, ca putere sufletească, activă, dinamică şi creatoare. De aceea, cei blînzi cuceresc sufletele semenilor nu prin mînia şi forţa aducătoare de teamă prizonierilor ei, ci prin puterea de atracţie pe care o procură în relaţiile interumane sinceritatea, frăţietatea, liniştea, bunătatea şi pacea, pe măsură să elimine tulburarea, răutatea şi viclenia. Tocmai de aceea Mîntuitorul fericeşte pe cei blînzi, spunînd că ei vor moşteni pămîntul (Matei 5, 5).

Caracterul de virtute al blîndeţii este întîlnit şi pe plan religios.

În Vechiul Testament virtutea blîndeţii era recomandată mai ales în relaţiile dintre oameni, concretizate în cuvinte şi fapte. Citim astfel în Sfînta Carte că „un cuvînt blînd domoleşte mînia, iar un cuvînt aspru aţîţă mînia" (Pilde 15, 1); sau: „Cuvintele spuse cu blîndeţe sînt o mîngîiere" (Iov 15, 11). La fel şi oamenii blînzi sînt mai lăudaţi decît vitejii în războaie: „Omul domol la mînie e mai de preţ decît un viteaz, iar cel ce-şi stăpîneşte duhul este mai preţuit decît cuceritorul unei cetăţi" (Pilde 16, 32). Blîndeţea este în Vechiul Testament şi o calitate a lui Dumnezeu, redată prin imaginea Bunului Păstor, care grijeşte de oile Sale: „Domnul Dumnezeu vine cu putere şi braţul Lui supune tot ... El va paşte turma Sa ca un Păstor şi cu braţul Său o va aduna. Pe miei îi va purta la sînul Său şi de cel ce alăptează va avea grijă"

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. *Sorin Cosma*

DE ZIUA VICTORIEI

Veteranii de război cinstesc memoria eroilor neamului*

„Cu aşa eroi un neam e greu să piară".

Este poate prima dată cînd aici, în această piaţă scăldată de sîngele eroilor ce ne-au redat libertatea acum patru luni şi jumătate, veteranii din cel de al II-lea război mondial se întîlnesc cu populaţia din Sibiu, prezentă la această sfîntă ceremonie.

Iată ocazia de a ne prezenta acestei mulţimi.

Sîntem nepoţii veteranilor de la '77 care prin eroismul lor după cea de a 3-a bătălie de la Plevna, pentru care Ţarul Nicolae al Rusiilor, pierzînd primele două bătălii pentru cucerirea Plevnei, trimite Domnitorului Carol următoarea telegramă:

„Târnovo-Mardi 19/13 Juillet 1877, 3 heures 35' du soir.

Prince Charles de Roumanie à l'endroit oú se trouve la Quarti er Général Roumain

Les Turcs ayant amossé les plus grandes masses à Plevna, nous abiment.

Prie de faire fusion, démonstration et si possible, passage du Danube que tu désires faire, entre le Jiul et Corabia, cette demonstration est indispensable pour faciliter nos mouvements

Nicolae"*

Cum să nu fim mîndri de eroismul acestor bravi, ce ne-au dat independenţa ţării.

Sîntem, de asemenea, copiii celor din primul război mondial care ne-au lăsat România Mare, ajutaţi de adevăraţii prieteni şi sprijinitori în înfăptuirea măreţelor noastre realizări istorice, culminînd cu tratatul de la Trianon cînd primul ministru al Franţei Raymond Poincar, în plenul congresului a spus:

„România abandonată şi trădată în 1917 de aliaţii săi care au început revoluţia, merită să i se acorde tot ceea ce pretinde întrucît provinciile româneşti solicitate fac parte în mod organic din trupul acestei ţări".

Atunci s-a realizat visul de veacuri al neamului românesc, prin adunarea fraţilor subjugaţi de alte naţii sub acelaş sceptru şi în fruntariile sale naturale devenind România Mare.

În primul război mondial am pierdut 1 milion de oameni, adevăraţi eroi, care puşi să servească numai interesele patriei au acceptat suprema lor jertfă ca cel mai înalt şi preţios omagiu pentru asigurarea graniţelor şi integrităţii ţării.

Cinste lor, acestor adevăraţi ambasadori ai eroismului românesc!

Drept recunoştinţă Patria le-a imortalizat memoria şi faptele lor în filele de aur ale istoriei scrisă cu sîngele lor, ca şi a înaintaşilor lor de la '77 — pentru ţara lor dragă.

Eroii în ceasuri tragice vorbesc prin acţiuni. Ei sînt pudici ascunzîndu-şi faptele ca îndrăgostiţii iubirea.

Cel de al II-lea război mondial a început pentru noi în anul 1941, după ce în anul 1940 — anul de doliu al neamului românesc, cînd ţara ne-a fost sfîrtecată şi cînd mai bine de 4 milioane de români trebuia să intre sub dominaţie străină. Pe aliaţii noştri nu-i interesa decît aportul nostru uman şi material în ducerea războiului.

Domnii din stînga fac parte din pleiada actorilor celei mai îngrozitoare tragedii pe care a jucat-o neamul românesc de-a lungul istoriei sale, în cel de al doilea război mondial — fără o pregătire corespunzătoare, după cum spune poetul:

„Aşa e lumea, e un teatru şi noi sîntem actorii săi, da, dar cînd eşti în celălalt teatru, cînd eşti pe scenă, ştii ce vrei.

(Continuare în pag. a 2-a)

Un veteran de război rănit, ce-a comandat mulţi din aceşti eroi

Col. de Stat Major în rez.
N. Stoenescu

* „Târnovo — Marţi 19/13 iulie 1877, orele 3 şi 35' după amiaza.

Principelui Carol al României la locul unde se află cartierul general român.

Turcii avînd adunate cele mai mari mase la Plevna ne zdrobesc.

Dacă este posibilă trecerea Dunării pe care tu o doreşti să o faci între Jiu şi Corabia. Această demonstraţie este indispensabilă pentru a ne uşura mişcările noastre.

Nicolae"

* Cuvîntare rostită cu prilejul zilei de 9 Mai, în Piaţa Revoluţiei din Sibiu.

DOCTORUL ELIE MIRON CRISTEA (II)

Doctorul *Elie Miron Cristea* mai are pe suflet un of greu. În trecutul istoric românesc, înalta ierarhie bisericească, era plămădită, era formată în mînăstirile românești. La pasul vremii sale, o bună parte din ierarhii Bisericii, episcopi titulari și arhierei vicari, erau proveniți din preoții de mir, rămași văduvi. În Moldova, Muntenia și Oltenia, aproape jumătate. Patriarhul Miron, născut dintr-o provincie văduvită, prin silnicie și nelegiuire de mînăstirile ei, vibrează într-un mod uluitor rostul de Mare Duhovnic al Mînăstirii, în formarea ierarhilor Bisericii.

Avea un mare simț al marilor adevăruri ale vieții, și ale istoriei, dar era dăruit, și cu un simț olimpian al umorului rece. Este cunoscută butada lui ironică, dar plină de amărăciune grea de veriditate, privindu-l pe Gala Galaction, pentru duplicitatea lui literar-teologică: literatura a pierdut un, probabil adevărat, condei mare și talent, iar Biserica, prin oscilațiile lui, între ispitele vanităților literare, care se încurcau în strîmtoarea sutanei care le jugula, și rîvnele duhovnicești, care cochetau cu vanitățile parnasiene ale scriitorului...

În amîndouă ariile, n-a fost chiar un oarecare, dar nici pe măsura și înălțimea, pe care le-ar fi putut atinge, dacă ar fi optat numai pentru unul, din cele două tărîmuri.

Ironia vieții și a timpului face însă, ca însuși *Doctorul Elie Miron Cristea*, să cadă într-o trapă asemănătoare. Prin amestecul lui, în politică, să nu fi putut da Bisericii care l-a înălțat unde l-a înălțat, atît cît ar fi fost posibil să dea, datorită talanților pe care îi dăruise Dumnezeu.

Ajunsese într-adevăr chiar regent al Țării, în timpul minoratului voievodului de Alba Iulia, Mihai, între 1926—1930. Ce bine ar fi fost să se fi oprit aici, pe scara cea mai de sus a urcușurilor politice. Dar nu a făcut-o, din păcate. După încheierea „dramei" de carnaval regal, după întoarcerea lui Carol II în țară, în epoca de „democrație" carlistă, care a dezagregat țara, pe care a împins-o în brațele Reich-ului nazist, patriarhul Miron s-a lăsat momit și atras de poziția de prim-ministru, marionetă a regelui tiran și năimit, Carol II.

După ce fusese regent, iar finalul acestui act nefericit a fost că, din Franța unde plecase să-și recapete sănătatea zdrențuită de uzura politicii, a regelui aventurier, să se reîntoarcă în vagonul mortuar, cu mările înfundate de vată cu mirosuri de fenol și iz de cianură.

Dacă Doctorul Elie Miron Cristea, sub guvernarea habsburgică a Austro-Ungariei, a dus o politică de Talleyrand (și acesta, fost évêque d'Auntun, cum Miron Cristea a fost episcop de Caransebeș, apoi patriarh), a fost înțelept, nu la fel, a fost politica lui, sub regele Carol II. Charles Maurice de Talleyrand — Perigord, prince de Benevent, cu toate faimoasele lui, tot felul de trădări făcute mai ales împăratului său, a adus totuși, mari servicii Franței și Europei, mai ales în timpul Congresului de la Viena, ca singura inteligență din Congres, în măsură să se opună machiavelicei inteligențe a lui Metternich, arbitrul Europei și cioclul lui Napoleon. Se spune că, într-o zi, cînd Corsicanul l-a prins cu o nouă trădare, după ce și-a scăldat sfetnicul apropiat, în cele mai dure invective, după obiceiul lui Napoleon l-a întrebat coleric: „— Ei, bine, Talleyrand, după ce noi doi am organizat Europa cucerită de mine, ce fel de solidaritate este între noi doi, ticălosule, cu care m-am sfătuit în toate?"

Talleirand, i-a răspuns zîmbind, spășit, dar cinic: privind cu ochii peste tot și nicăieri, peste capul împăratului cam pîrnicit trupește: „Majestate, solidaritatea dintre... cal și călăreț...!"

Probabil că și primul ministru regal Miron Cristea, va fi avut fentele lui diplomaticești, față de stăpînul său, regele viclean și fără scrupule, dar luciditatea și scînteietoarea lui inteligență, numai atunci, au fost, fugar, dar tragic, încetoșate.

Căci om de mare cultură cum a fost, a intuit ca nimeni altul în istoria noastră bisericească contemporană, a înțeles, ce înseamnă o Biserică fără ierarhi pregătiți excepțional cărturărește și excepțional și temeinic plămădiți duhovnicește, mateutică pe care numai mînăstirile o pot zidi și împlini, ceas de ceas, zi de zi, noapte de noapte, cu priveghерile lor și an de an. Numai mînăstirile, — precum și în toată istoria românească —, puteau pregăti viitoarele echipe, valuri-valuri, de noi ierarhi pentru Biserica românească.

Iată de ce fiind regent în aprilie 1929 a înființat la Mînăstirea Cernica Seminarul monahul Cernica, pentru care a obținut, ca regent, și prinderea lui în bugetul Ministerului Educației Naționale de atunci. Fără această subvenționare de către vistieria Statului, Seminarul Cernica, nu ar fi putut dăinui. El ar fi avut soarta seminarului monahal înființat în 1925 la Mînăstirea Neamț, dar desființat peste trei ani, din lipsă de fonduri, deși mînăstirea avea cîteva sute de hectare de pădure.

Rezultatul intuiției și viziunii patriarhului Miron Cristea? Rezultatul Seminarului monahal de la Cernica?

Astăzi sinodul Bisericii Ortodoxe Române, este pe jumătate aproape, alcătuit din cernicanii crescuți de marele duhovnic, de marele director și făuritor de conștiințe duhovnicești și ecumenice, Directorul permanent al conștiințelor noastre, al tuturor cernicanilor, Marele Smerit Duhovnic și Cărturar cu litere mari, *Chesarie Păunescu*. Însăși faptul alegerii de către Patriarhul Doctor *Elie Miron Cristea* a acestui director pentru Seminarul călugăresc de la Cernica, al acestui fără pereche duhovnic și pedagog, atestă simțul istoric al patriarhului Miron.

Iar dintre ucenicii lor, ai întîiului Patriarh și ai marelui Director Chesarie sînt: chiar Patriarhul în scaun al Țării. Prea Fericirea Sa Părintele Patriarh Teoctist a purtat și înflorit duhul chesarian cu meticulozitatea lui gospodărească și corecttiudinea administrativă, monumentale, ale avvei Chesarie, peste tot. Și ca Vicar Patriarhal, și Rector al Institutului Teologic, cît a fost la București, sub partiarhatul celui mai gospodar Patriarh pe care l-a avut Patriarhia Română, — Patriarhul Justinian — Restauratorul, Patriarhul Miron și duhovnicismul și gospodărismul, Duhovnicului și Directorului nostru, al cernicanilor, *Chesarie*, au restaurat, prin seminarul de la Cernica, monahismul românesc și au pus ordine și bună rîduială în mînăstirile spațiului românesc. Patriarhul Justinian, cu dinamismul lui proverbial, Restauratorul —, nu numai al locașurilor bisericești, dar și al Bisericii Ortodoxe Române, — cum de la Șaguna (după al cărui regulament canonic și administrativ B.O.R. se conduce și astăzi), nu a mai făcut-o nimeni, zic, Patriarhul Justinian, a restaurat și locașurile — de la marile vetre de pritoc și întemeiere ale culturii și artei, ale limbii românești, care au fost marile și micile ctitorii mînăstirești, pînă la modestele biserici, sătești, românești, de pretutindeni. Dacă *Avva Chesarie* l-a format în prima fază a vieții, ca elev, pe *Părintele Patriarh Teoctist, Patriarhul Justinian* l-a preluat și l-a format administrativ-ierarhicește, ca vicar ce și l-a ales la Iași și la București. Aici, este a se căuta sorgintea multora, dacă nu a tuturor, caracteristicilor formării și înfăptuirilor cernicanilor, deci și a *Prea Fericitului Teoctist Patriarhul*.

Seminarul Cernica nu a viețuit, din păcate, decît nici 12 ani (aprilie 1929—1941)! Cum spuneam, a format totuși aproape jumătate din Sinodul Bisericii noastre de azi. Dar nu numai ierarhi au plămădit acești 12 ani, ci și stareți restauratori de mari vetre mînăstirești, pictori bisericești și scriitori, cu locurile lor, în istoria culturii, literaturii și artelor românești. **Îi vom aminti, doar pe cîtiva din aceștia.**

Ne reîntoarcem la ierarhii cernicani ai Bisericii.

Am început, cum era firesc, cu întîiul Stătător al Bisericii, Teoctist Patriarhul de astăzi, care a purtat, a semănat și a făcut să rodească duhul cernican, peste tot, pe unde l-au purtat marile și plinele sarcini de răspundere cu care a fost investit. Deci, cum am amintit, a fost vicar mitropolitan, la Iași, și la București, ca ucenic și plămădă întru cele înalte răspunderi, al Patriarhului Justinian Restauratorul.

În acei peste 12 ani, cît a fost episcop la Arad, a restaurat catedrala episcopală, mînăstirile Hodoș-Bodrog, în care în 1902 a luat cinul călugăresc Patriarhul Miron, cu atît de adînci rădăcini în timp, ca întemeiere, Prislopul lui Nicodim și Sf. Simion Stîlpnicul din Gai. Și alte biserici smerite, dar permanent istoric funcționale, de prin sate. Dar a mai făcut ceva: a încropit un paraclis în reședința episcopală, împodobit cu cuvenitele, cu picturile orînduite de erminiile bizantine, ale marilor „cuviosi", „mesteri de subțire". Și a mai făcut și altceva. O bisericuță veche din lemn, de peste un sfert de mileniu durată cu tesla, precum aceea făcută de Horia, în străfund de văi și păduri, a fost adusă și transplantată în parcul reședinței episcopale din Arad. Nu știu, care a fost cea dintîi, transplantată, în timp: aceasta, sau aceea de la Techirghiil, adusă de Patriarhul Justinian Restauratorul, tot din codrii nordului țării, după ce fusese un timp adusă la Breaza-Prahova.

Interesantă este însă ctitorirea Paraclisului din reședința episcopală din Arad, care este de sorginte cernicană și ardeleană chiar, dacă iscodim. Cum? Cînd a fost întemeiat Seminarul Cernica, directorul său și profesorul de latină, în același timp, al nostru, al cernicanilor, a fost găzduit în stăreția veche, o clădire foarte interesantă și plină de pitoresc, pe un promontoriu, cu un pîlc de brazi și o fîntînă cu ghizduri de piatră, toate realizate de Sfîntul Calinic, starețul. Frumoasă, liniștită și retrasa stăreție, avea și un tulburător de frumos paraclis, pictat și el, în care Sfîntul Calinic și starețîi de după el, își făceau zilnic rugăciunile canonului personal, cum și le făcea și Directorul Chesarie în același paraclis. Și chiar Sfînte Liturghii. Căci avea altar mic, ocniță pentru proscomidie și un policandru chiar! Picturile erau făcute de către pictorul Tătărescu, maestrul pictorului Grigorescu. Avea hram pe Sfîntul Apostol și Evanghelist Ioan. A fost construit de către Sf. Calinic în anul 1842, în al 24-lea an al egumeniei sale și al 53-lea al vieții. Deteriorat de cutremurul din 1940, din păcate, aripa, în care era construit, a stăreției, a fost dărîmată din cauza deteriorărilor grave, ale cutremurului amintit. Stăreția este astăzi muzeu, *Paraclisul trebuiește neapărat reconstruit și refăcut în toată forma lui inițială, pentru că în chilia de lîngă el, rămasă, existentă azi, și-a plecat fruntea pe pragul nemuririi Sfinților, pristăvindu-se, la anul 1868, aprilie 11, ca episcop*, Calinic sfîntul.

Tot în această stăreție, înălțată de starețul Calinic și-a avut chilia, într-o cameră, (și aceasta existentă), ierodiaconul Iosif Teodorescu, ca ucenic, adică poetul Tudor Arghezi, cît a trăit la Cernica. Lacrimi și sfinți, vorba lui Cioran, răsînăreanul. **Sfinți și „arghezi".**

În zilele noastre, s-a petrecut și următorul fapt, pentru care, se mai află încă martori atestatari, în viață. (V. Anania). Într-o zi, din preajma celor peste 80 de ani, pe care îi împlinise, Tudor Arghezi, era acum și academician —, a vrut să-și revadă locurile și să-și recaute anii și eventual „frații", din vremile tinereților cernicane. S-a dus la Cernica. Fiul său, Baruțiu Arghezi, îl însoțea. Mînăstirea avea cu totul alte înfățișări. Imensitățile văluriilor nesfîrșite de trestii, păpuriști și plauri plutitori, nu mai erau. Erau înlocuite de niște nesfîrșite întinderi de ape albastre, care oglindeau cerul și pădurile în ele. Nu mai erau nici becațele, nici lișițele, nici rațele sălbatice cu gălăgiile lor minunate, în nopțile de atunci. Nu mai erau nici știucile hrăpărețe și iuți ca niște săgeți, și nici tiparii faimoși prin dulceața **și vitalismul** lor proverbial, care-i făcea să se zvîrcolească însă, și în tigaie, în care erau puși la prăjit, cu capetele lor, ca de șepri, tăiate deja. „Frații" lui Arghezi, erau doar cruci în cimitirul de la Sfîntul Nicolae, ori polen, albine și miros de tei.

Poetul „Psalmilor" era din ce în ce mai trist. Se bițîia niței și se ținea de toiag. Nimic din „belicismul" „Biletelor de papagal" nu se mai putea descifra, în bătrînul de acum.

Căuta, descifra cruci, în cimitirul vechi, prin preajma prietenului lui, „Părintele Grigorie", cum scrie pe piatra mormîntului lui Gala Galaction, aflat aici, la Cernica, prin preajma crucii lui Țuculescu, pictorul chinuit și el, sufletește cu cutremure de Van Gogh, aflat și el, aici, tot în familie, lîngă bărbosul din fotografie și din viață, Părintele Grigore, căci sînt rude.

— Mergem să vedem stăreția, zice Arghezi. Stăretia lui Calinic, completează el. Și au pornit spre stăre ia durată de Calinic Sfîntul, spre pîlcul de pini, plantați de mîna sfîntului, spre fîntîna cu ghizduri grele de poatră, săpată sub supravegherea lui.

A urcat primele scări ale pridvorului stăreției. Arghezi s-a poticnit puțin, obosit, și s-a sprijinit de toiagul și de gîndurile lui.

După ce a urcat al doilea pîlc de scări, din interiorul stăreției, în camera mare din fața Paraclisului, în care dăduse și camera în care își făcuseră canonul Sfîntul Calinic și Avva Chesarie și dădea, și acela în care stătuse Arghezi, alias ierodiaconul Iosif Teodorescu, Baruțiu, fiul lui, întreabă, neprevăzut:

— Tată, care-i camera în care ai stat, cînd erai *aici, călugăr?*

Tudor Arghezi s-a oprit, și s-a proptit tare în toiagul lui. Și-a tremurat, nu numai capul, care-i tremura mereu atunci, ci și sufletul și glasul, puțin înecat, puțin sufocat:

— Baruțiu! — Eu... nu am fost... eu sînt călugăr și... acum. Aceasta-i chilia mea... în care am stat.

I-a arătat-o cu toiagul... a „reintrat" în ea. Era, în cealaltă parte, decît aceia în care stătuseră Sf. Calinic și Avva Chesarie. A lor era pe partea dreaptă. A lui Arghezi, era *pe stînga*, cum se intră în stăreție. Amîndouă, în fața Paraclisului...

Poate că aici este a se căuta și isvodul Paraclisului pe care Episcopul Aradului Teoctist, l-a încherbat și împodobit, în reședința episcopală de la Arad.

Iar starețul Calinic Sfîntul îl făcuse, după, și mai minunatul și mai tulburătorul paraclis al Starețului Gheorghe, sălișteanul, pe care, Gheorghe, și-l făcuse cel dintîi, și care există și astăzi, în chilia lui de retragere, din Ostrovul Sfîntului Gheorghe, ostrov care fusese descoperit în 1782, după ce, el, starețul Gheorghe sălișteanul și cu ucenicii lui, cu toporîștile, făcuseră viețuibil ostrovul Sf. Nicolae.

Toți cernicanii sîntem, dintotdeauna, permanent și azi deci, în zăcămintele de aur duhovnicesc ale conștiințelor noastre, cu amintirea, ca niște ruguri biblice permanent în mistuitoare ardere —, în aceste două paraclise, două ruguri cu nestinsă ardere de rugăciune de la Cernica, copilăriei noastre.

Fără îndoială, că aici este a se căuta sorgintea obsesiei și rîvnei care-l mistuie și pe *Părintele Patriarh Teoctist cernicanul*, de a lăsa paraclise cernicane și transplantări de biserici vechi, cioplite cu dalta, precum aceia a lui Horia, peste tot, pe unde și-a purtat cu osîrdie ascultările de chiriarh și episcop sau mitropolit.

Am aflat recent, chiar din gura Prea Fericirii Sale, într-o recentă întrevedere, că a mai transplantat și alte biserici, iar de la alți mărturisitori, am aflat că în satul în care s-a născut a ctitorit o biserică nouă, din agonisala personală, ridicată din temelii, care este aproape gata, adică la faza pictării ei interioare, înfăptuită de un colectiv de pictori, sub conducerea altui cernican, Părintele Arhimandrit Sofian, poate cel mai harismat, dintre pictorii noștri bisericești de azi. Este cel care a repictat Mînăstirea Dealului și este și starețul Mînăstirii Antim, din București.

Tot cernicani, — din înalta noastră ierarhie, — componenți ai actualului Sfînt Sinod al Bisericii Ortodoxe Române mai sînt:

P.S. Roman Ialomițeanul, vicarul patriarhal pentru Arhiepiscopia Bucureștilor, care este și renovatorul Mînăstirii Cernica, în care și-a petrecut copilăria, renovarea făcută sub Patriarhul Justinian Renovatorul, în timpul în care P.S. Roman, a fost starețul Cernicăi.

De asemenea, cernicani, ucenici ai Avvei Chesarie Păunescu și ai adjunctului său, Arhimandritul Dionisie Udișteanul, directorii formării sufletului și conștiinței tuturor cernicanilor, sînt și: *P.S. Gherasim Cristea*, episcopul de Rîmnic, *P.S. Eftimie Luca*, Episcopul Romanului și al Hușilor, orașe dragi lui Ștefan cel Mare și Petru Rareș, și *P.S. Emilian Birdaș*, fost Episcopul Albei Iulii, altarul și inima unității și Unirii Românieî.

Deci, aproape jumătate din Sinodul Bisericii Ortodoxe Române este cernican. Plămădiți sufletește și duhovnicește, de strădaniile și jertfele necrezut de mari, ale celor doi, amintiți dascăli de conștiințe ai cernicanilor — Chesarie Păunescu și Dionisie Udișteanu. Plămada făcută, într-o maieutică socratică, paisiană, calinicianâ și a duhului marelui stareț sălișteanul, alungat de „capistrani" și „bucovineni", din Ardealul lui și care, cu toporișca sa ciobănească de luptă cu lupii și urșii din Ardeal, a strămoșilor săi, a nimicit și paragina, și dihăniile și șerpii ostroavelor cernicane părăsite, rămase pustii, din cauza ciumei. Fiul mocanilor din mărginimea ardeleană, nu s-a înspăimîntat de nimic și ca ucenic al lui Paisie, a pregătit calea Sfîntului Calinic de la Cernica, înjghebuind, pe lîngă uriașele greutăți de reconstruiri și o școală de caligrafi și miniaturiști, din care va ieși și zugravul Petrescu, care ne va lăsa o splendidă copie, talentat artistică, după cea mai mare operă de grafică a Dürerului graficii românești, *Antim Ivireanu: Chipurile Vechiului și Noului Testament, un Cronograf — istorie universală*, de la Adam și pînă la Iisus Hristos, împodobit cu, *nu mai puțin de 518 gravuri reprezentînd măiestrit artisticește, în medalioane de 300 mm fiecare, toate „chipurile de seamă", nu numai ale celor din Biblie, ci și din întreaga istorie universală.*

Această vatră sfîntă, ctitoria Vornicului Cernica al lui Mihai Viteazul, a ales-o Doctorul *Elie Cristea Miron*, în care a înființat Seminarul monahal Cernica, pentru regenerarea mînăstirilor și a conducerii superioare a Bisericii.

Din păcate, n-a durat acest seminar, decît nici doisprezece ani. Dar au fost îndeajuns, ca să dea, nu numai mînăstirilor românești stareți de măsura necesităților istorice, dar și aproape jumătate din ierarhii Sinodului Bisericii noastre.

Seminarul și tipografia mînăstirească de la Mînăstirea Cernica, tot de Doctorul Elie Miron Cristea înființată, din păcate, nu mai există.

Ambele ieșite din rănile sufletului ardelean, usturătoare încă neînchise, răni ale tunurilor imperiale ale lui Bukow și ale tortionarilor capistrani papiștașe, de a „purifica" și „mîntui", pe „schismatici" adică pe români, prin foc și sabie.

Doctorul *Elie Miron Cristea*, visa să vindece răni. Mijloacele lui de luptă, Seminarul Monahal și Tipografia Cernica, ieșite din viziunea sa, de a înălța Biserica, pe lîngă neîncetatele nestinsele rugăciuni și racodelii și prin *reîncărturarea* și prin *reartistizarea duhovnicească, prin mînăstiri luminoase, iar;* ca în istorii; pentru ca *prin mînăstiri modele, stareți și ierarhi, strălucind prin cărturărie, artă și duhovnicie*, să repare neînchisa rană a istoriei românești, rana și rănile amintite sumar, ale Unirii papiștașești.

Pentru că, fortuita, silnica și înșelătoarea cu promisiuni neîmplinite pentru români, împotriva cărora a luptat chiar și „unitul" Samuel Micu Clain, *singeroasa bucowiana Unire papiștașească cu Roma, a însemnat și înseamnă, prima sfîșiere a unității sufletului românesc, în istoria noastră.*

Această sfîșiere a visat s-o tămăduiască *Doctorul Elie Miron Cristea*, fiul de țăran. din Topliță și primul și cel mai mare Patriarh pînă azi, al României.

Cristofor Dancu

Veteranii de război cinstesc memoria eroilor neamului

(Continuare din pag. 1-a)

Pe cîtă vreme teatrul lumii îl joci cu rolul neînvățat și nu e nici măcar sufleurul să-ți sufle cînd te-ai încurcat".

Destrămarea țării a început prin ultimatumul lui Stalin din 26 iunie 1940, cînd ne cerea evacuarea Basarabiei și a Bucovinei.

La 29 august, la Viena, Ciano și Ribenttrop ne impun printr-un dictat samovolnic cedarea unei bune părți a Ardealului, cu scopul de a ajunge cît mai aproape de zona petroliferă și a nu da posibilitatea României să ia cumva legătura cu foștii aliați din primul război mondial.

La 7 septembrie acelaș an, bulgarii prin actul de la Craiova ne cer Cadrilaterul cu „perla" Mării Negre, Balcicul.

La începutul celei de a treia decadă a lunii iunie 1941, am început alături de nemți fără declararea războiului, al II-lea război mondial cînd conducătorii țării cunoscînd victoriile lui Hitler din '40 pe frontul de vest, au acceptat propunerile acestuia sperînd la reîntregirea Patriei dezmembrate, poate chiar înaintea sfîrșitului războiului.

La trecerea Prutului și a Nistrului prin valuri calde de sînge eroic — hotarele împilărilor străine au fost strămutate pe vechile fruntarii voievodale ale românismului.

Au fost generali români care s-au opus înaintării spre Est, dar nemții dîndu-și seama de valoarea de luptător a soldatului român ca și de capacitatea intelectuală și pregătirea superioară a ofițerilor români — ceea ce a constituit pentru nemți un adevărat dar al Providenței — n-au cedat pretinzînd armatei române continuarea războiului în Est...

După cucerirea Odesei unde am lăsat eroii a 4 divizii, în toamna lui '41, în iunie '42 în fața Sevastopolului greul l-a dus tot armata noastră și primul care a înfipt steagul românesc pe Bastionul II a fost maiorul Pănuși din regimentul 18 Dorobanți.

Terminînd operațiile din Crimeea, unitățile noastre au fost dirijate spre Est, în Caucaz, în stepa Calmucă, la Stalingrad și cotul Donului.

În toamna anului 1942 începe retragerea în fața unităților ruse dotate cu armament și tancuri anglo-americane, pînă în aprilie—mai 1944 — cînd ajung pe teritoriul țării noastre și ne obligă să încheiem un armistițiu extrem de greu.

Trecînd de partea lor, după 23 august, am eliberat Ardealul pînă la 25 octombrie, după care, trecînd în Ungaria și mai ales la Budapesta, unde, prin fulgere și flăcări de incendiu, prin uragan de catastrofe, am eliberat-o lăsînd și aici, în Ungaria, cîteva zeci de mii de eroi.

Am continuat urmărirea germanilor și ungurilor și în Cehoslovacia fiind nevoiți să petrecem iarna în M-ții Tatra. După lupte extrem de grele și cu pierderi foarte mari, am ajuns pînă la 9 mai în pădurile din nordul Boemiei.

În zorii zilei de 9 Mai 1945 cînd în vîrful piramidei durerilor neamului și pe Golgota suferințelor lui suna trîmbița Gloriei și ne smulgea din fundul transeelor care ne oferise de-a lungul aproape a 5 ani ospitalitate nici cînd imaginată și cu atît mai puțin dorită — VICTORIA — prin mare sacrificiu.

Vestea cea mare a victoriei pe care o așteptam cu toții, de la general la soldat, ne-a restabilit echilibrul sufletelor, dereglat de eforturile depuse de-a lungul anilor în deplasări și lupte pe ambele teatre de război — est și vest.

Dar sutele de mii de morminte ce-au rămas sub glia străină și-au jalonat drumul grelei noastre istorii, ne-au adus din nou în suflet durerea, gîndindu-ne la frații noștri eroi rămași departe de țară, unii în gropi comune, fără o floare pe mormînt sau o cruce-simbol al creștinismului.

În Ungaria și Cehoslovacia au rămas cimitirele eroilor noștri la care noi, veteranii de război, sîntem în fiecare an invitați să depunem o floare și o lumînare la fiecare mormînt al eroilor, care prin suprema lor jertfă au redat libertatea și independența și acestor țări.

Sînt mii de eroi căzuți pe alte meleaguri de care nu știm nimic.

Statele civilizate păstrează cu sfințenie cultul eroilor.

Într-o călătorie de comandament la Verdun am văzut în fața fortului Douomont un osuar improvizat unde, după sfîrșitul războiului, tot ce s-a găsit pe cîmpul de luptă s-a depus în acest osuar, astăzi, înlocuit prin cea mai măreață capodoperă a Verdunului. În fața osuarului stătea statuia Franței îndoliate cu degetul arătător la gură făcîndu-te atent la citirea inscripției ce purta pe pieptu-i udat de lacrimile durerii:

„Ori cine vei fi, trecătorule, intră și salută cu smerenie rămășițele eroilor căzuți pentru salvarea ta".

Și cîte alte monumente ridicate în cinstea și onoarea eroilor nu poartă asemenea inscripții.

În ceea ce ne privește, n-au fost suficiente sutele de mii de morminte lăsate departe, a trebuit ca pentru obținerea libertății răpită de o clică exploatatoare și fără conștiință să se adauge la nr. eroilor războaielor anterioare, în decembrie 1989, jertfe noi ale tinerilor eroi căzuți pe baricadele libertății neamului, cu piepturile și mîinile goale în fața celor fără conștiință și dușmani ai țării care le-a ocrotit copilăria, spre a deveni mai tîrziu ucigașii fraților lor.

Pentru toți eroii neamului păstrăm în sufletele noastre de bătrîni ostași, durerea și recunoștința cu toată sinceritatea — căci să nu uităm, că sinceritatea absolută este cea mai perfectă formă a recunoștinței.

Eroii au dreptul la această recunoștință pentru că au acceptat pentru noi suprema lor jertfă și că ceea ce sîntem azi o datorăm lor.

Cinstea, onoarea și gloria le sînt apanajul în eterna lor viață.

Cu așa eroi un neam e greu să piară, iar cei ce căzut-au sub steag în veci n-au să dispară.

Ei nu sînt morți trăiesc cu noi.

Cu așa eroi un neam e greu să piară. Ei sînt mîndria neamului lor.

VIRTUTEA BLÎNDEȚEI

(Continuare din pag. 1-a)

(Isaia 40, 10—11). Blîndețea este concretizată și mai mult în imaginea profetică „a Mielului blînd dus la junghiere" (Ieremia 11, 19). O astfel de imagine îi este atribuită și lui Mesia care „ca un Miel spre junghiere s-a adus și ca o oaie fără de glas înaintea celor ce o tund, așa nu și-a deschis gura Sa" (Isaia 53, 7).

Plecînd de la aceste imagini, Mesia a fost descoperit de Înainte-Mergătorul Său tocmai ca „Mielul lui Dumnezeu care ridică păcatele lumii" (Ioan 1, 29), motiv pentru care El însuși se oferă ca pildă de blîndețe: „Învățați de la mine că sînt blînd și smerit cu inima" (Matei 11, 29). A imita blîndețea lui Hristos înseamnă a te lăsa pătruns de iubirea, bunătatea, înțelepciunea, pacea, smerenia, sfințenia, răbdarea și curățîa lui duhovnicească, fiindcă fără toate acestea nu poate fi concepută nici blîndețea lui Iisus, sau altfel spus, blîndețea Domnului se realizează în interdependența celorlalte calități duhovnicești. În același timp, recomandînd blîndețea, Domnul oferă imaginea nevinovăției porumbeilor (Matei 10, 16), înțelegînd astfel prin blîndețe lipsa oricărei întinăciuni, lipsa păcatului, care tulburînd sufletul, aduce supărare celor din jur. În felul acesta, blîndețea devine temelia pe care se zidește edificiul vieții duhovnicești, sau, exprimată într-o formă sugestivă și plastică, „ea este lumina zorilor care premerge răsăritul soarelui" (Pr. prof. Ion Bria, „Credința pe care o mărturisim", Buc. 1987, p. 271).

În felul acesta inimile curate, care au în ele viața și duhul lui Hristos, transmit semenilor și întregii firi înconjurătoare „duhul blîndeței", pe măsură să dezarmeze de la mînie și violență, pentru a instaura pacea și liniștea atotbiruitoare. „Atunci cînd un om mînios întîlnește un om blînd — spune Sfîntul Ioan Gură de Aur — este ca și cînd s-ar cufunda în apă un fier care arde... Nu potolim mînia prin mînie, după cum nu potolim focul prin foc".

Acest duh al blîndeții se manifestă atît prin fapte, cît și prin cuvinte. „Un cuvînt blînd face buni pe toți cei răi", spunea Sfîntul Macarie. Iar pentru a înțelege mai bine aceasta, vom urmări o întîmplare din viața Sfîntului. Se spune că odată „Sfîntul mergea cu un ucenic al său în pustie. Ucenicul mergea cu ceva înainte. La o răspîntie de drumuri întîlnește un preot păgîn. „Du-te din calea mea, tu slujitor al diavolului", strigă tînărul mînios. Preotul păgîn se mînie și lovi cu toată puterea pe tînăr cu un baston. Tînărul căzu la pămînt, amețit. Plecînd mai departe preotul păgîn îl întîlni pe Macarie. „Dumnezeu să-ți ajute, iubite frate, și să-ți lumineze cărarea", îi zice Sfîntul. Preotul păgîn rămîne mișcat și zice: „cum de mă numești frate, căci eu sînt păgîn, și tocmai mai înainte am trîntit la pămînt pe unul din învățăceii tăi?" La aceasta răspunse Macarie: „Acum cu atît mai mult îți doresc drum bun, pentru că ai apucat pe un drum rău, al răzbunării. Iar frate te numesc pentru că toți avem un Tată, pe Dumnezeu... „Vorbirea Sfîntului a mișcat adînc pe preotul păgîn și după o lungă convorbire a cerut să fie botezat și încreștinat" (Vasile, Episcopul Oradiei, „Cuvîntări Liturgice", Oradea, 1973, p. 148).

Citind în „Viețile Sfinților" găsim multe cazuri cînd cu duhul blîndeței se poate învinge chiar și violența sălbatică a animalelor celor mai fioroase, și dezarmate fiind de ferocitatea lor, au fost îmblînzite și ținute în tovărășia oamenilor. Mai mult chiar, duhul blîndeței statornicit în inimile bune și generoase se îndreaptă asupra întregii naturi spre a o proteja și înobila cu bucurie și înfrățire, creind astfel o atmosferă de armonie și ordine în întregul univers. Nu-i de mirare, și știința confirmă și demonstrează faptul că sînt unele plante și flori care reacționează la stările de mînie, de iritare, de supărare, sau de blîndețe, de calm, de liniște, de bunătate ale sufletului omenesc, care se apropie de ele...

Este cunoscută tuturor strădania oamenilor de bine din lumea întreagă pentru crearea și statornicia unui climat de pace și bună înțelegere între oameni și popoare. Pacea atît de mult rîvnită se formează însă și pornește din sufletul omului, fiind animată și întreținută de iubire, dreptate, înțelepciune, curaj, bunătate, prietenie, răbdare și nu în ultimul rînd de blîndețe.

„Noi evoluții în Europa Centrală și Răsăriteană: impactul lor asupra mărturiei Bisericilor"

(Continuare din pag. 1-a)

ria fiecăruia de a respecta pe celălalt ca diferit de sine, voit astfel de Dumnezeu însuși. Diversitatea oamenilor nu distruge unitatea lor, ci o consolidează și o înfrumusețează. Aici nu trebuie să uităm că „libertatea noastră este Dumnezeu" (Berdiaev), căci numai în Dumnezeu putem fi cu adevărat liberi și recunoaște pe celălalt ca pe egalul nostru, ca pe fratele nostru pe care sîntem datori să-l iubim, după pilda Domnului, pînă la a ne da viața pentru el.

4. Privitor la relațiile între Biserică și Stat, ele trebuie să aibă la bază principiul enunțat de împăratul Justinian (sec. VI) și anume acela al „simfoniei". Conlucrarea dintre Biserică și Stat este absolut necesară. Căci dacă Statul prin legile lui nu poate decît să împiedice ca o societate să devină iad, Biserica prin mijloacele ei dumnezeiești poate ajuta societatea să devină un adevărat rai pămîntesc. S-a recomandat ca Biserica să nu se angajeze în nici un partid politic dar să judece și să condamne acțiunile Statului sau ale partidelor cînd acestea nu sînt conforme spiritului Evangheliei. În prezent se lucrează în multe țări la o nouă legislație privind Biserica. Ea va trebui să țină neapărat seama de imensul potențial spiritual pe care-l reprezintă Biserica și să-i creeze posibilitatea de a-l pune în slujba societății fără nici un fel de opreliște.

5. Popoarele liberate de dominația comunistă atee își pun mari nădejdi în revigorarea vieții morale a societății respective, prin Biserică. De aceea Biserica este chemată să-și extindă activitatea ei pretutindeni în societate. Astăzi slujitorii Bisericii nu mai pot aștepta pe credincioși să vină de la sine la biserică, mulțumindu-se numai cu cei prezenți la slujbe, chiar dacă sînt atît de numeroși încît umplu bisericile. Faptul acesta nu-i neaparat un semn al fervoarei creștine ci poate indica și lipsa de locașuri suficiente de închinare. Astăzi activitatea preotului nu se mai poate reduce la o pastorație colectivă, cu neglijarea pastorației personale, individuale. Preotul trebuie să cunoască nu numai pe cei ce merg la biserică, ci mai ales pe cei ce nu merg, pentru a-i îndruma pe calea credinței și a mîntuirii. Este necesară de asemenea prezența preotului în școală, universitate, armată, spitale, azile și închisori. Mijloacele de mass-media trebuie să acorde un spațiu mult mai larg problemelor religioase, vitale pentru însănătoșirea morală a societății. De asemenea trebuie să se reia și să se accentueze activitatea fostelor asociații creștine de femei, de tineret, de intelectuali și de alte categorii sociale în vederea aprofundării credinței sau în scopuri caritative. În același sens; trebuie să se reia vechile tradiții religioase: pelerinaje la mînăstiri și locuri sfinte, procesiuni, binecuvîntarea holdelor și a cîmpurilor, sfințirea fîntînilor și a rîurilor la Bobotează ca și alte obiceiuri creștine specifice fiecărui sat sau regiuni. S-a recunoscut de toți delegații că în general Bisericile nu sînt la ora actuală suficient pregătite pentru a face față imenselor sarcini ce le revin în condițiile noi de libertate. Aceasta pentru că vechile regimuri totalitare au reușit să paralizeze mai mult sau mai puțin activitatea și chiar structurile lor. De aceea este nevoie de o acțiune concertată în vederea reînnoirii atît a structurilor (prin crearea de noi episcopii, mînăstiri, școli teologice...) cît și a cadrelor. Lucrare de reînnoire în care toate Bisericile sînt angajate. Este nevoie însă de o colaborare fructuoasă a tuturor membrilor Bisericii: ierarhie, preoți și credincioși.

Conferința de la Moscova a permis participanților să cunoască îndeaproape situația din țările respective, să găsească mijloace noi pentru o acțiune concertată în vederea unei mărturii comune a tuturor creștinilor în fața lumi de azi.

ONESTITATEA CITĂRII — SAU: RECITIND DIN IORGA

Pe o pagină uniată recent tipărită, — (în foaia bilunară *Viața creștină*, nr. 1/1990) —, este reprodus următorul text din marele nostru istoric N. Iorga, în legătură cu Blajul:

„...Întrebuințez ziua ca să văd bisericile Blajului și acele școli de preoție și de învățătură a mirenilor, care, venind tocmai la ceasul lor, cînd se închideau izvoarele de lumină mai umilă ale mănăstirilor, au dus mai departe grija pentru cartea românească și, statornicind legaturi nouă cu cultura conștientă a Apusului, au deschis largi orizonturi cugetării neamului. Aici e pămîntul sfînt al Blajului, în locurile unde au scris cu sîngele inimii lor și au învățat pe alții cu toată căldura credinței ce stătea întrînșii acei înainte-mergători ai culturii naționale românești care au fost blîndul călugăr Samuil Clain, asprul muncitor fanatic Șincai și cumintele alcătuitor de teorii Petru Maior".

(Textul este reprodus din volumul: *Pagini alese din însemnările de călătorie prin Ardeal și Banat*, Edit. Minerva, București, 1977).

Pentru subliniere și pregnanță, (reținînd și faptul că a fost tipărit în primul număr al numitei foi), textul a fost încadrat în chenar, fiind deci tratat printr-o regie tipografică specială...

Regie.

Cu ce intenție?

Cu intenția foarte abil voalată dar în același timp foarte străvezie de a duce gîndul cititorilor neavizați într-o concluzie falsă, pe traseul tacit insinuat: ...vedeți, dacă așa se exprimă marele Iorga despre Blaj și despre școlile lui de odinioară, ați înțeles desigur că aceste afirmații se referă, prin extensiune, la uniatism în genere, în sinea și în întregul lui...

Este procedeul arhicunoscut de inducere în eroare, este lunecușul pe care mizează orice citat trunchiat din întregul unei opere sau dintr-o anume lucrare, — din întregul atitudinilor și pozițiilor unui om de cultură într-o problemă dată.

Pentru cazul aici vizat, specificînd, adăugăm: este tehnica de insinuări și dedesubturi cu iezuitism tivite, iezuitism pe care-l preacunoaștem din urzirile și falsul de la 1700.

Dar să revenim.

A) ÎN RAPORT CU PARAGRAFUL DIN CARE A FOST PRELUAT...

Mai întîi, deci, citatul în discuție se oprește strictamente la locul de la care dacă ar fi mers în paragraful respectiv doar cîteva cuvinte mai departe, *ar fi lăsat să se vadă situații și orizonturi supărătoare pentru uniatism*, — cum cei trei numiți învățați, „blîndul călugăr Samuil Clain, asprul muncitor fanatic Șincai și cumintele alcătuitor de teorii Petru Maior", au trebuit să plece *„pe rînd"* din Blaj, *„această reședință episcopală unde ei nu puteau fi înțeleși pe deplin și nici măcar îngăduiți, cu întregimea* (n.n. adică: integritatea) *firii lor"*, — pentru gîndirea lor și pentru clare și foarte incomode afirmații ale lor cu privire chiar la uniația în care erau implicați. — În orizont teologic, ne gîndim în special la Petru Maior, cu al său *Procanon* radical și caustic antipapal; antipapal în totului tot, în perspectiva lui istorică-și-canonică, în exegeza textelor neotestamentare perfect și totdeauna ortodoxă, — (cu toată prelunga școlire catolică a lui Maior la Tg. Mureș, la Roma și la Viena) —, în bunul simț teologic și în umorul românesc cîteodată fin ca un rîs interior stăpînit și exteriorizat doar într-un zîmbet, cîteodată de foarte tăioasă ironie. Trei mici extrase din *Procanon* ne vor arăta ținuta lui teologică de ansamblu, iată-le: *„Ba și acuma să află unii, și prin părțile noastre, carii, învățînd la Roma theologhia, socotesc că numai acelea sînt adevărate, cîte le-au auzit la Roma, și doar sîngele și l-ar vărsa pentru monarhia papei. O! de-ar fi apărat Dumnezeu neamul românesc de acest feliu de oameni învățați și theologi!"* — *„De spun ceva de la Roma, să taci, să înlemnești, să caști gura. De arăți din Sfinții Părinți, din Soboare și din istoria cea veche a Bisericii, asupra* (n.n. adică împotriva) *poveștilor lor, îndată ești schismatic și mai rău decît ereticii"*. — *„Dar Romei încă din vremile cele de demult începusă a-i răsări coarne, care după curgerea vremilor mai tare și mai tare au crescut, cît în suta a patra așa grăia Sfintul Marele Vasilie, dascălul a toată lumea, despre Roma: scîrbitu-m-am de mîndria besericii aceiia"* (P. Maior, *Scrieri*, ed. îngr. de Fl. Fugariu, B.P.T., Buc. 1976, vol. I, p. 16—17; N. Iorga, *Istoria Bisericii Românești și a vieții religioase a Românilor*, vol. II, Buc. 1930, p. 195; *Procanonul lui Petru Maior*, ed. îngr. de Prot. Dr. Gr. T. Marcu, Sibiu, 1948, p. 68—69).

B) ÎN RAPORT CU POZIȚIA DE BAZĂ A LUI IORGA FAȚĂ DE UNIATISM...

Aici, însă, important pentru noi și moral absolut obligatoriu este ca, — vizavi de atît de insinuanta regizare-și-manipulare a citatului din scrisul lui Iorga — să arătăm ceea ce am numi poziția de rădăcină și de principiu major a lui Iorga față de uniatismul de la 1700, față deci de fosta biserică greco-catolică născută prin și din acel uniatism. (Născută din el, iar cînd era să moară, reînființată de generalul Buccow, cu focul și cu tunurile și cu întregul program de operațiuni, unele dure, altele favorizant-momitoare. Au fost atunci arse și desființate circa 150 de schituri și mănăstiri transilvănene ortodoxe, suflet din sufletul neamului nostru dintotdeauna profund și frumos creștin).

În acest sens, *pentru faza de sub vlădica Teofil a „unirii"*, citățm, — dar nu înainte de a preciza că ghilimelele de contrasens cu care e însemnat cuvîntul „unire" îi aparțin lui Iorga, ele spunînd că în realitate „unirea" aceea a fost *sfîșiere* (cuvîntul îi aparține de asemeni lui Iorga) a unității sufletului românesc ortodox, care s-a știut dintotdeauna și s-a recunoscut, în Ardeal, în Țara Românească și în Moldova, într-o bucurie și o lacrimă, în Același Hristos și în Aceeași Biserică, într-o credință și o Cruce și o Cuminecătură.

Citățm deci:

«„Unirea" Românilor de sub Coroana Ungariei era să ieie însă peste puțin forme mai hotărîte și un caracter public care nu puteau să lase nesimțitoare Biserica ortodoxă a Românilor din principatul muntean, care ajunsese și ocrotitoarea, epitroapa vieții bisericești a fraților de peste munți. Lupta între Unire și dușmanii Unirii începea, interesînd și amestecînd în vălmășagul, ei, mai mult ori mai puțin, PE TOȚI ROMÂNII, DIN ÎNTREAGA ÎNTINDERE A ROMÂNIMII, (subl. I.T.). **Teofil fusese totuși începătorul, și hotărîrea soborului lui e cel dintîi SEMN AL SFÎȘIERII UNITĂȚII ROMÂNEȘTI ÎN FORMA BISERICEASCĂ, — SINGURA CU PUTINȚĂ** (n.n.: atunci) —, **prin care se statornicea, ca urmare firească, unitatea culturii, strînsă încă în jurul Bisericii»** (*Op. cit.* vol. I Buc. 1928, p. 426).

Așadar, acesta este cuvîntul prin care marele Iorga definește în rădăcina ei „unirea" de la 1697—1701, — *sfîșiere a unității românești în ordinea Bisericii*, dezbinare între frații de un sînge și de o lege; dezbinare întru ceea ce nu trebuia și nu trebuie să fie dezbinare, ci, dimpotrivă, biblic vorbind, trebuie să constituie obligația-și-frumusețea cea mai sfîntă și mai mare a unui neam în Hristos-Dumnezeu, în Hristos-Biserica.

(Să nu omitem a releva că vorbirea lui Iorga se menține întru acestea mereu în sfera vie a organicului, a afectiv-organicului: *sfîșiere; toți românii; întreaga întindere a românimii).*

Și dacă sfîșierea aceea a simțit-o, într-o măsură sau alta, românimea întreagă, — cît de dramatic și amar au trăit-o românii din Ardeal, ei îndurînd, sub presiunile, violențele, tracasările și înșelăciunile habsburgo-iezuite, pe lîngă închisori și martiriu nominal de sînge, — *un intens martiriu lăuntric de durată și de masă* (Pentru toate acestea a se vedea măcar: S. Dragomir, *Istoria dezrobirii religioase a românilor din Ardeal*, 2 vol., primul avînd în anexă 150 iar al doilea 75 de documente din arhivele epocii 1701—1761, în limbile română, latină, germană și maghiară; St. Meteș, *Mănăstirile românești din Transilvania și Ungaria*, Sibiu, 1936; Pr. Prof. D. Stăniloae, *Uniatismul din Transilvania încercare de dezmembrare a poporului român*, Buc. 1973).

Pentru faza de sub vlădica Atanasie, citățm întîi din lungul rezumat (*op. cit.* vol. II, p. 32—34) pe care Iorga îl face, cu inimă grea, condițiilor acceptate de Atanasie la Viena prin declarație scrisă, în aprilie 1701:

«Mitropolitul muntean, chiriarhul de pînă atunci, îi este acum numai „Bucureșteanul": Domnul Țării Românești, vechiul „patronuș" și binefăcător în toate privințele, stăpînitor peste românii liberi, e numit „Craiul sau Voda Țărăi-Muntenești"; amîndoi sînt „sismatici" și „eretici" — (nota I.T.: **„sismatic" și „eretic"** Constantin Brîncoveanu, voevodul care nu peste mult va sfîrși ca martir, la Constantinopol, împreună cu fiii lui!) —, **și cu niciunul din ei nu va mai păstra „prietesug", nu va mai ține „curășpundeație", supuind noilor săi stăpîni orice scrisoare va fi „de lipsă" a le trimite»** (p. 32). **«Va primi lîngă el ca supraveghetor și sfătuitor pe acel „teolog" catolic pe care și unii din iezuiți îl credeau prea împovărător și jignitor pentru bietul „episcop" căzut în epitropie; îl va primi „ca un părinte dătător de sfat"** (p. 33); **„teologul" va avea dreptul să-l mustre și el datoria de a primi „dojeneala"** (p. 33); **și, dacă nu s-ar ține de aceste condiții și ar călca și a treia oară porunca „teologului său", va putea fi scos din vlădicie, ca un dregător oarecare...»** etc. (p. 33—34).

Zice, deci, Iorga, în final, cu privire la declarația lui Atanasie:

„Declarația lui din Aprii 1701 e desigur CEL MAI ÎNJOSITOR ACT PUBLIC SĂVÎRȘIT PÎNĂ ATUNCI DE VREUN VLĂDICĂ ROMÂNESC" (vol. II, p. 34).

Și zice apoi cu privire la instalarea lui Atanasie la Bălgrad:

«Cînd, în bătrîna mănăstire a lui Mihai-Vodă biruitorul, grofu1 Apor citea recunoașterea, cu data de 19 mart., a lui Atanasie ca episcop» (p. 34) **și «cînd iezuitul Carol Neurauter, noul „teolog", adăugi întărirea privilegiilor episcopului românesc, pe cînd eroul zilei** (adică Atanasie) **își va fi oprit ochii la strălucita strîngere subjugătoare a aurului,** — (e vorba de lanțul de aur ce i-a fost dat la Viena, n.n.) —, **NUMAI CÎȚIVA INIȚIAȚI ȘTIAU ȘI ÎNȚELEGEAU CĂ ACEASTĂ ZGOMOTOASĂ PETRECERE SE SERBEAZĂ PE RUINA UNEI VECHI ORGANIZĂRI BISERICEȘTI ȘI PE RĂMĂȘIȚELE SFĂȘIATE ALE TRUPULUI BISERICII ROMÂNEȘTI UNICE, ÎNTINSE FĂRĂ ÎNTRERUPERE PÎNĂ LA HOTARELE NEAMULUI»** (p. 35).

Îndurerată și de data aceasta, — ca înlăcrimată —, este fraza marelui istoric al neamului nostru. Și gravă, ca de profet rănit în adîncul ființei sale. Parc-a fost scrisă cu sufletul unuia care s-a întors de la o îngropăciune grea.

Iar pentru că prin formularea: *„...rămășițele sfășiate ale trupului Bisericii Românești"* Iorga a recurs încă o dată la serviciul familiei de cuvinte: **a sfîșia; sfîșiate; sfîșiere, —** fără îndoială el n-a făcut aceasta din sărăcie de vocabular, o, nicidecum!, ci a procedat așa spre a-și oferi termenul cel mai direct și mai precis întru a defini actul „unirii" de care vorbea, căci actul acela exact asta era: *sfîșiere a „trupului Bisericii Românești unice"", cea „întinsă fără întrerupere pînă la hotarele neamului"*.

*

Bine știind că noi ne-am sfințit și ne-am înfrumusețat ființa de aproape două mii de ani în Taina și-n Frumusețea cerească a Ortodoxiei, în mii de biserici, schituri și mănăstiri, — (cîte străvechi biserici și mănăstiri s-ar cuveni pomenite aici, Doamne, din binecuvîntatul nostru spațiu mioritic, începînd cu cele din apostoleasca și strămoșească Dobroge pînă la cele din înaltul Maramureș) —, ca în Sfînta Liturghie, să zicem toți, din tot sufletul și din tot cugetul nostru:

Ajută-ne, Doamne Dumnezeul părinților noștri, și apără-ne de războiul cel dintre noi, de care s-ar bucura șarpele; dă-ne harul iubirii Tale ziditoare ca să Te mărturisim și să-Ți slujim într-un crez și într-un gînd, în gîndul și-n crezul curat și neschimbat al părinților și străbunilor noștri din morminte și din cer.

Pr. *Ioan Turcu*

Rugăciune

Prea multe suferințe și rele
împreună
Urgii tulburătoare prevestind
furtună
Doamne, fii bun și uită
lunga-ndepărtare
Acum copiii tăi, smeriți își cer
iertare
Pogoară-n inimi, tainic înnoind
simțire
E-atîta nevoie de TINE și de
iubire...

Dr. *Corneliu Ionescu*

„ASTRA" ȘI UNITATEA CONFESIONALĂ A ROMANILOR ARDELENI

S-a spus, și pe bună dreptate, cu toată forța argumentelor autentice, că cea dintîi și cea mai de preț „ctitorie" a Asociațiunii Transilvane pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român, cunoscută sub numele simbolic de „Astra", a fost pregătirea și realizarea, prin cuvîntul și fapta actului cultural național, de peste o jumătate de secol, a Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918.

Dar ctitorii „Astrei", precum și, în continuare, toți marii săi înainte-mergători erau conștienți că românii viețuitori înlăuntrul arcului Carpaților, dezbinați, la 1700, în două confesiuni religioase, trebuie înainte de toate strînși sub aceeași cupolă spirituală.

Argumentul unui atare demers este întreaga activitate desfășurată, încă în momentele premergătoare înființării Asociațiunii, apoi concomitente acesteia, continuînd pe tot parcursul existenței sale.

Încă în anul 1850, pe care Timotei Cipariu — preaînvățatul canonic de la Blaj, viitorul vicepreședinte al primului comitet de conducere al Astrei, îl petrece la Viena ca „împuternicit al națiunii române", unde contribuie la întocmirea mai multor acte către tron, între care — revelator pentru problema pe care o discutăm — este protestul din septembrie — împreună cu August Treboniu Laurean, Ion Maiorescu și Simion Bărnuțiu — adresat Ministerului de Culte și Instrucțiune Publică „în contra ingerinței Primatului Ungariei în lucrurile bisericei române unite", imixtiune prilejuită de enciclica arhiepiscopului primat Ioan Scitovscky de la Strigoniu către clerul romano-catolic al diecezei Făgărașului din Transilvania, prin care acesta își atribuie cea mai deplină autoritate asupra clerului român unit. Iată cîteva extrase revelatoare din acest protest (după monografia „Timotei Cipariu — viața și activitatea lui" de Dr. Ioan Rațiu, Blaj, 1905): „Noi reprobăm acest fel de vorbe (adecă numirea „romano-catolică" a clerului român)... ci, vorbind sincer, le urîm din tot sufletul ca pe niște înșelăciuni periculoase... La aceasta mai vine că, după divertizarea (divizarea n.n.) riturilor numai Episcopii de același rit pot avea dreptul metropolitic, ceea ce este atît de adevărat, încît de ar fi altmintrelea, s-ar putea da Episcop și de rit latin la diecezele de ritul grecesc, *lucru care au voit să încerce la început cu clerul nostru, dar mai pe urmă s-a reieptat... ca un ce absurd și periculos"* și, mai departe „Asemenea și dreptul primațial nu aduce cu sine dregătoria metropolitică asupra diecezei noastre, din cauză că Arhiepiscopul de Strigoniu este și se chiamă Primatele bisericei ungurești; *iară biserica noastră nici nu e ungurească, nici nu se poate zice că face în vreun mod parte din biserica ungurească"* (Trebuie să notăm aici faptul că de aceleași sentimente naționale este animat și Șaguna atunci cînd înfăptuiește, la 1864, actul reînființării Mitropoliei de la Sibiu, scoțîndu-i pe românii ortodocși transilvăneni de sub jurisdicția Carlovitzului. Problema, desigur, pretinde o mai largă dezvoltare, într-un alt cadru).

Sentimentul acesta de apartenență la aceeași națiie, peste convingerile de ordin confesional, îi animă apoi pe toți astriștii în întreaga activitate a Asociațiunii, actul urzirii de la 1861 fiind semnat, în primul rînd, de ierarhii Șaguna și Șuluțiu, iar primul comitet de conducere este astfel alcătuit încît să fie reprezentați, echitabil, și ortodocșii și uniții. Practica aceasta va fi continuată în alegerea tuturor comitetelor de conducere la fel ca și cea a ținerii adunărilor generale, în fiecare an, în altă localitate, alternați cu pondere ortodoxă sau unită.

Este adevărat că în Statute, la punctul 4, se stipulează că: „În adunările Asociațiunii nu se pot discuta obiecte religioase sau politice", noi și toți astriștii, înțelegînd că aceaste probleme nu se pot discuta în contradictoriu, caz în care s-ar contraveni intereselor nației, dezbinînd-o. În realitate ele nu numai că nu se discută și că deosebirile confesionale nu îi dezbină pe conducătorii „Astrei", dar le dau prilejul să-și exprime bucuria că se află împreună „pe cîmpul totdeauna roditor al culturii", că pot lucra împreună și că pot culege roadele acestei munci tot împreună. pentru că, iată, ce spune tot Cipariu, la adunarea de la Brașov, din 1862: „Dea Cerul ca precum toți sîntem de un sînge, toți ne-am îndulcit de la sînul maicii noastre cu aceleași cuvinte dulci, cîți sîntem frați, oricît ne despart munții și văile și *oricît ne împart stările politice și confesionale religioase — tot numai una să fim, o nație, o limbă, o literatură"*.

Activitatea practică desfășurată de „Astra" ne prilejuiește aceleași concluzii, un singur exemplu fiind edificator: însăși modul în care se selecționau bursierii din rîndurile studenților sau ucenicilor, era acela al echilibrului între ortodocși și uniți, în funcție doar de meritul personal și rezultatele la învățătură.

Contrar art. 4 din Statute, problemele religioase sînt mereu prezente în activitatea „Astrei", nu în sens contradictoriu, al dezbinării, ci în acela al adevărului care unește. Astfel, revista Transilvania — organul de presă al „Astrei", din 1886 (la aniversarea a 25 de ani de existență a Asociațiunii), nr. 5/6, în articolul „Alte documente istorice relative la istoria românilor (scris probabil de Barițiu) prezintă în mod veridic momentul dezbinării confesionale: „Plînsorile și vaieraturile curgeau ca ploile la Viena (la 1691 n.n.); chiar și mitropolitul Atanasie I devalvatu (retrogradat n.n.) acum la starea de episcop s-a plîns la împăratul *că domnii bat și aruncă în temniță pe popii românești* și că zece popi din comitatul Hunedoarei au trecut cu poporenii lor la calvini, numai să aibă pace cu domnii", iar mai departe „...încă și sub Maria Terezia *s-au opus din răsputeri la emanciparea deplină a bisericii românești*, fie că a fost sub nume orientală sau greco-catolică, ba pe aceasta din urmă o urau și mai mult" „Transilvania" din același an, 1886, vorbind despre adunarea generală de la Alba Iulia, afirmă: „...și în fine cel mai mare succes al ei (al Asociațiunii n.n.) este întrunirea poporului român laolaltă ca frații așa după cum au fost ei înainte de anul... (1700, se subînțelege n.n.) ...căci divide et impera a fost o maximă, care a adus fructele veninului și amărăciunea pentru națiia română".

Spiritul astrist al unității se menține mereu activ și în conti-

Nicolae Gastone

(Continuare în pag. a 4-a)

Preocupări misionare în slujirea arhierească a episcopului Andrei Magieru al Aradului (1891-1960)

(Cu prilejul aniversării a 30 de ani de la moartea lui)

La 13 mai 1990 s-au împlinit treizeci de ani de la trecerea la cele veșnice a episcopului Dr. Andrei Magieru, unul dintre cei mai vrednici episcopi ai Aradului din epoca modernă.

Începuturile slujirii sale arhierești se leagă atît de Bihorul unde și-a făcut ucenicia preoțească și arhierească sub îndrumarea și ocrotirea episcopului Roman Ciorogariu, cît și de Aradul în care a păstorit ca episcop între anii 1936 și 1960. Ambele eparhii pomenesc numele lui cu evlavie și recunoștință pentru tot ce a făcut cu dăruire de sine pentru promovarea vieții religioase-morale în aceste părți de țară.

Cu altă ocazie (Cf. volumul colectiv, *Episcopia Aradului, Istorie, Viață culturală, Monumente de artă*, Arad, 1989, p. 69—76) am avut prilejul de a înfățișa viața și activitatea sa, în șirul celorlalți episcopi ai acestei eparhii. Ca un omagiu cuvenit acestui mare ierarh, la împlinirea acestor trei decenii de la moartea sa, vom stărui asupra preocupărilor sale misionare începute încă la Oradea și continuate cu succes la Arad.

Misionarismul religios — prin care înțelegem activitatea de îndoctrinare și înduhovnicire a credincioșilor — își are tradiții vechi în Eparhia Aradului. Episcopul Andrei venea la Arad ca urmaș al episcopului de pie memorie Grigorie Gh. Comșa (1925—1935) care a fost supranumit „episcopul misionar", pentru activitatea pusă în slujba misionarismului ortodox.

De la începutul păstoriei sale, episcopul Andrei s-a preocupat de publicarea în organul oficial „Biserica și Școala" a unor predici model pentru fiecare duminică și sărbătoare. La începutul fiecărui an, un preot dintre cei mai bine pregătiți, — începutul făcîndu-l chiar el, în 1937, — primea sarcina de a lucra predici de cuprins diferit, dogmatic, apologetic, moral și liturgic, care aveau să fie publicate săptămînal la rubrica *Despre ce să predicăm?* La sfîrșitul anului, ele erau extrase în volum. Astfel au apărut volumele: *Duhul Adevărului* și *Religia iubirii* de Ilarion V. Felea; *Viața în Hristos* de Petru Bogdan; *Jertfa laudei* de Tudor Demian; *Fă și tu asemenea* de Florea Codreanu, și altele. Înarmați cu un astfel de curs întreg de studii teologice, preoțimea arădeană a putut porni la o activitate misionară rodnică.

O altă inițiativă misionară a fost luată în legătură cu programul catehetic de duminica după vecernie, numit *Școala de duminica*. Pentru fiecare duminică, episcopul Andrei publica în *„Biserica și Școala"* programul tip al întrunirii cuprinzînd: *Rugăciunile începătoare*, Cîntarea troparului Rusaliilor, tîlcuirea Evangheliei și Apostolului zilei, cîntări liturgice și din cîntările cele mai reușite ale „Oastei Domnului", citiri și tîlcuiri din Vechiul Testament și din cărțile duhovnicești, poezii religioase, etc. În sprijinul acestui program catehetic a fost editată revista pentru popor *Calea Mîntuirii*, au fost organizate pelerinaje la sf. mănăstire Hodoș-Bodrog, la hram mai ales. Au fost organizate întreceri între preoți pentru cea mai bună Școală de duminica, pentru cei mai harnici răspînditori ai revistei *Calea Mîntuirii*.

Pe baza experienței misionare cîștigată timp de zece ani, episcopul Andrei, împreună cu Consiliul eparhial, a trecut la organizarea eparhiei din punct de vedere misionar, pe protopopiate și pe cercuri misionare. Astfel a apărut — lucru unic, după cîte știm, în Biserica noastră — *Statutul pentru organizarea misionarismului religios în Eparhia Aradului*, alcătuit de episcop însuși și aprobat de Consiliul Eparhial din 22 octombrie 1946 (Nr. 4071/1946). O privire cît de scurtă asupra cuprinsului acestui Statut ne va ajuta să cunoaștem concepția misionară a acestui vrednic ierarh, preocupat în cea mai mare măsură de progresul religios-moral al credincioșilor din eparhia sa.

În preambulul Statutului se subliniază *necesitatea misionarismului*, pornind de la convingerea că „unitatea vieții religioase în eparhie se menține nu numai prin unitatea de: doctrină, cult, disciplină și jurisdicție canonică, ci — mai ales — prin difuzarea aceluiași *spirit misionar* în toate elementele ei constitutive". În concepția episcopului Andrei, organele misionare, de la preotul misionar tractual pînă la preotul misionar eparhial — care se aleg de colegiul preoțesc — nu se suprapun organelor administrative bisericești ci sînt „auxiliare organizației jurisdicționale". Capitolul al treilea din Statut se ocupă de *Lucrarea misionară* care trebuie să aibă în vedere „luminarea minții, mișcarea inimii și înduplecarea voinței credincioșilor pentru o viață religioasă-morală cît mai vie și mai activă". „Ținta fiecărei misiuni religioase — se spune în Art. 18 — este apropierea credincioșilor și împărtășirea lor cu Sfintele Taine, ale spovedaniei, cuminecării și maslului. Fără rezultate tot mai pronunțate ale împărtășirii cu Sfintele Taine, efectul misiunilor religioase nu poate fi considerat ca mulțumitor".

Statutul mai cuprinde prevederi pentru *Mijloacele misionare*, *Timpul pentru misionarism* și *Dispoziții transitorii*. Trebuie să mai amintim aci și activitatea misionară a ieromonahului Toma Gherasimescu, la îndemnul episcopului Andrei, care a cutreierat satele eparhiei organizînd misiuni și folosind și mijloace tehnice ca: diafilme, tablouri religioase, icoane și cruciulițe, precum și cărți de rugăciuni.

Acest Statut a fost aplicat cu succes în eparhia Aradului mai mulți ani de-a rîndul, chiar și în timpul anilor de suferință ai episcopului, pînă cînd îngrădirea tot mai puternică a activității misionare din partea organelor administrative și nu mai puțin lipsa de interes a organelor superioare bisericești, a făcut să cadă oarecum în desuetudine. A rămas însă ideea misionarismului religios în eparhie și, după cîte știm, ea se aplică și azi sub arhipăstoria actualului ei episcop.

Înșirînd cîteva din preocupările misionare ale episcopului de pie memorie Andrei Magieru, omagiem amintirea lui „cu laudă", făcînd constatarea că, pe temelia vechilor tradiții misionare din trecutul acestei eparhii, el a realizat — împreună cu clerul său — o treaptă nouă și măreață pe care urmașii sînt chemați s-o ducă mai departe și s-o desăvîrșească.

Prot. Dr. *Gheorghe Lițiu*

O „UNIVERSITATE" CREŞTINĂ ORTODOXĂ ÎN ROMÂNIA?

(la Înălţarea Domnului)

„Înălţatu-te-ai întru slavă, Hristoase Dumnezeul nostru, bucurie făcînd ucenicilor cu făgăduinţa Sfîntului Duh...", „Acela, Duhul Adevărului, (care îi) va călăuzi la tot adevărul..." (In. 16, 13).

Împlinirea unui miracol al Tainei mîntuirii îl cuprinde şi îl anunţă deja pe cel următor, Pogorîrea Duhului Sfînt, ce va surpa „peretele din mijloc al despărţiturii" (Ef. 2, 14) limbilor, deschizînd o cale largă propovăduirii Evangheliei. Acest moment de rupere dumnezeiască a barierelor de comunicare dintre oameni îşi dezvăluie înţelesuri noi mai ales în epocile în care stavile mai vechi sau mai noi încep să se ridice iarăşi. Iar cauzele despărţirilor şi ale neînţelegerii au rămas aceleaşi ca în Babilonul biblic: mîndria, lipsa de iubire... (Fac. 11).

Decembrie 1989 ne-a redescoperit pe mulţi ca fiind ceea ce eram dintotdeauna, adică creştini şi ortodocşi. Posibilitatea pătrunderii mesajului evanghelic în şcoală, presă, radio, televiziune, armată etc. a dat naştere, în mod firesc, la o rîvnă şi un zel deosebit din partea foarte multora, care ne aduce aminte de cuvintele Sfîntului Apostol Pavel, adresate atenienilor: „Bărbaţi atenieni, în toate văd că sînteţi foarte evlavioşi. Căci străbătînd cetatea voastră şi privind locurile voastre de închinare, am aflat şi un altar pe care era scris; Dumnezeului necunoscut. Deci pe cel pe care voi, necunoscîndu-L, Îl cinstiţi, pe Acesta Îl vestesc eu vouă. Dumnezeu, care a făcut lumea şi toate cele ce sînt în ea..." — Şi mai spune Sfîntul Apostol: „Şi a făcut dintr-un sînge tot neamul omenesc... ca ei să caute pe Dumnezeu, doar L-ar pipăi şi L-ar găsi, deşi nu e departe de fiecare din noi... (şi) nu trebuie să socotim că Dumnezeirea este asemenea aurului sau argintului sau pietrei cioplite de meşteşugul şi de iscusinţa omului" (Fapt. 17, 22—29).

Prilejul, ocazia neasemuită a întîlnirii cu Dumnezeirea în orice domeniu, oricît de neînsemnat sau oricît de „nebisericesc", să dea ocazia unei convergenţe creştin-ortodoxe a artelor, ştiinţelor, politicului etc., şi a cugetării despre ele? Care ar fi punctele de contact a atîtor zone culturale contemporane cu credinţa ortodoxă a neamului nostru? Premizele învăţăturii creştine ortodoxe, care se identifică, de fapt, cu însăşi *realitatea* creaţiunii şi mîntuirii întregii existenţe, constituie paşii dinspre partea Dumnezeirii, care aşteaptă venirea în întîmpinare a tuturor celor din lume, cu ofranda conştiinţei de sine a dependenţei de Dumnezeu. — Şi poate atunci alta va fi lumina şi nădejdea fabricii, laboratorului, şcolii înalte etc., şi a tuturor acelor locuri cărora, chiar şi simpla alăturare a Bisericii putea părea, unor mentalităţi „moderniste", nelalocul ei.

*

Dar, pînă la această fericită „Cincizecime", să ne mai amintim cîteva fapte semnificative ce au urmat Înălţării Domnului; toţi ucenicii Mîntuitorului „într-un cuget, stăruiau în rugăciune", iar cînd au trebuit să aleagă (!) un alt apostol în locul lui Iuda cel căzut rugîndu-se, au zis: Tu, Doamne, Care cunoşti inimile tuturor, arată pe care din aceştia doi i-ai ales, ca să ia locul acestei slujiri şi al apostoliei din care Iuda a căzut, ca să meargă în locul lui. Şi au tras la sorţi..." (Fapt. 1, 14; 24—26).

*

Şi pe cînd îi binecuvînta, S-a despărţit de ei şi S-a înălţat la cer. Iar ei, închinîndu-se Lui, s-au întors în Ierusalim cu bucurie mare. Şi erau în toată vremea în templu, lăudînd şi binecuvîntînd pe Dumnezeu. Amin (Lc. 24, 51—53).

Stud. *Vasile Grăjdian*

Monumente, oameni, fapte şi locuri istorice

MAUSOLEUL MITROPOLITULUI ANDREI ŞAGUNA

În frumoasa şi străvechea comună Răşinari, lîngă biserica cea mare, aflată pe un deal, în partea de jos a cimitirului, chiar la marginea şoselei care trece prin mijlocul acestuia, împărţindu-l în două, se află mausoleul lui Andrei Şaguna, alcătuit din criptă, bust monumental şi capelă.

Încă pe cînd era în viaţă, mitropolitul Andrei Şaguna, marele cărturar şi om politic, fondator de tipografie şi ziar românesc, îndrumător şi sprijinitor deosebit al culturii şi învăţămîntului în limba maternă, pe toate planurile, militant de prestigiu pentru emanciparea românilor ardeleni, participant activ la revoluţia de la 1848/1849 din Transilvania şi preşedinte al comitetului naţional român ales de Adunarea naţională de la Blaj din 3—5/15—17 mai 1848, patriot care a pus în slujba poporului nostru întreaga sa energie şi capacitate creatoare în cei peste douăzeci şi cinci de ani cît s-a aflat în fruntea Bisericii ortodoxe ardelene, a dispus să fie înmormîntat lîngă biserica din Răşinari, „fără pompă, fără **muzică şi fără predică". Tot** dînsul a mai stabilit prin testament ca din averea sa, pusă la dispoziţia Bisericii, să i se dea 4.000 florini bisericii din Răşinari „pentru facerea criptei".

Cu această sumă, răşinărenii, în 1873, au construit o criptă din piatră, unde a fost depus sicriul cu corpul neînsufleţit al distinsului ierarh. Deasupra s-a aşezat o lespede de marmură albă, pe care a fost aplicată o cruce din marmură neagră. La căpătîi — o cruce din marmură albă, fixată pe un postament mic din ciment.

Peste criptă, în 1877, consistoriul arhidiecezan a ridicat o capelă, cu pereţii din piatră cioplită, după modelul aceleia ce se află pe mormîntul lui Prisnitz din Graefenberg, lucrare care a costat 5.000 de florini. Pe turla capelei s-a dăltuit cu litere aurite următorul text:

„Arhiepiscopului şi Mitropolitului Marelui Andrei, născut la 20 decembrie 1808, mort la 16 iunie 1873. MDCCCLXXVII"

În anii următori, în nişa din zidul capelei de la capul celui decedat s-a aşezat un bust monumental din marmură albă, operă a sculptorului Fr. Storck, pe un postament din acelaşi material, înalt de un metru. cu baza patrată, care se îngustează pe măsură ce se înalţă. Pe soclu se află inscripţia:

„Andrei baron de Şaguna, arhiepiscop şi mitropolit 1808—1873".

La intrarea în capelă. se află cinci scări din piatră, care sînt încadrate cu cîte un postament din acelaşi material, pe care s-a aşezat cîte un leu din bronz. Cei doi lei, realizaţi în mărime naturală, sînt culcaţi pe labe şi fixaţi pe cîte o placă din bronz, care, la rîndul lor, se află prinse de postament, sînt opera sculptorului A. Liuba, fiind turnaţi în anul 1904.

Pentru a evidenţia meritele sale deosebite în lupta pentru libertatea şi emanciparea pe toate planurile a românilor ardeleni, răşinărenii au aşezat o panglică tricolor, în diagonală, pe bustul lui Şaguna, încă de la sfîrşitul veacului trecut, cu toată interdicţia autorităţilor străine.

Mausoleul lui Şaguna, lucrare monumentală de prestigiu, pe măsura marelui cărturar şi patriot, bucurîndu-se de cinstirea şi preţuirea cuvenită din partea urmaşilor, aminteşte peste timp de numele şi faptele acestuia, puse în slujba cauzei naţionale.

Prof. *Paul Abrudan*

Tradiţii şi preocupări socio-juridice

Cînd la „1 ianuarie 1866" Andrei Şaguna îşi iscălea prefaţa la „Compendiu de Dreptul Canonic al unei sântei sobornicesti şi apostoleşti biserici" şi arăta că „manualul dorit" a fost „compus... după temeiurile genuine şi originale scoase din sânta scriptură, din canoanele sinoadelor ecumenice şi locale, şi din interpretările, care le-am găsit în Pidalion şi din cele ale lui Balsamon, Zonara şi din sintagma alfabetică a lui Blastar; iar în privinţa anticuităţilor bisericesti m-am folosit cu opurile lui Bingham şi Haneciu", marele mitropolit şi ctitor, nu aducea doar o carte de căpătîi pentru învăţarea „legilor bisericeşti", ci determina şi conturul unui vast domeniu de preocupări pentru membrii Astrei.

Este interesant de constatat, în această privinţă, că temeiul epistemic al compendiului andreian, concretizat atît în sistemul juridic prezentat cît şi în implicaţiile sociale, ale acestuia — nu se poate omite că „Tăierea a III-a" a manualului este intitulată „Despre elementele sociale ale organismului bisericesc" — se regăseşte apoi, amplificat şi, de atîtea ori, diversificat ca mod de abordare ori formă de exteriorizare, în tot ceea ce a întreprins Asociaţiunea.

Această legătură între social şi juridic, între norma de drept, pe de o parte, şi sursa, conţinutul şi consecinţele sociale ale elaborării, aplicării şi respectării legislaţiei, pe de altă parte, rămîne, de-a lungul anilor, o constantă a activităţii teoretice şi practice desfăşurată de astrişti. Era, de altfel, această necontenită relaţie între instituţia de drept şi cea socială, una din permanenţele universului sibian, cu o etnie principal bilingvă, de provenienţă şi perspectivă economică multiplă: agricolă, meşteşugărească, comercială şi industrială; cu împliniri culturale remarcabile; cu o administraţie care aplică o legislaţie unitară unor fapte şi acte juridice ce îşi găsesc, de multe ori, rădăcinile, deopotrivă, în obiceiuri, uzuri, statute ca şi în situaţii sociale, diferite. De aici, nevoia de a cunoaşte esenţa raporturilor de drept ca şi pe cea a relaţiilor sociale ce dau expresie unor interese, subiectiv neconcordante, dar, într-o deschidere colectivă, armonic corelate, şi, tot de aici, necesitatea de a investiga şi cunoaşte, printr-o metodologie comparatistică, istoria şi viaţa comunităţii noastre. Determinarea nivelului, ordinii şi profunzimii comparaţiilor întreprinse, potrivit cu specificul obiectului investigat, permite, odată cu descifrarea realităţii socio-juridice descrise ori studiate, şi integrarea firească în fluxul necontenit al istoriei.

De aceea, propunem şi ne propunem ca, din cadrul acţiunilor desfăşurate, de acum înainte, de către Asociaţiune, să facă parte şi preocupările pentru tot ceea ce a fost şi este — în planul legăturii dintre drept şi societate — instituţie, raport juridic şi situaţie socială, regulă şi normă.

Vom putea, astfel, să investigăm biografii de juristi sibieni; să cercetăm istoria unor procese de răsunet naţional (de opinie şi de apărare a unor sate româneşti) ce s-au dezbătut aici; să stabilim deosebiri, apropieri şi identităţi între instituţii de drept canonic ortodox, canonic protestant, statute municipale săseşti, drept civil austriac şi drept românesc; să identificăm izvoarele dintîi ca şi roadele actuale ale atîtor instituţii sociale, şi să stabilim fundamentul şi deschiderea spre viitor a formelor ce prind viaţă şi dobîndesc aplicare în prezentul nostru juridic şi social.

Îndeplinirea acestor obiective ne este asigurată, mai ales, prin conferinţele, consfătuirile, simpozioanele, mesele rotunde, întrunirile, pe care le preconizăm, pentru început, la nivel de secţie, despărţămînt şi centrală şi pe care le dorim extinse, treptat, în plan regional, naţional, şi de ce nu, şi internaţional.

Dimensiunea, valoarea ştiinţifică, însemnătatea şi eficienţa socială a activităţii ce o vom desfăşura nu va depinde decît de voinţa, competenţa şi entuziasmul nostru. Să le dăm cît mai curînd viaţă. Astra ne aşteaptă.

Arhid. prof. *Ioan Floca*
Dr. *Gheorghe Iliescu*

"ASTRA" şi Unitatea Confesională a Românilor Ardeleni

(Continuare din pag. a 3-a)

nuare, relevîndu-se cu diverse prilejuri, cum a fost şi acela al jubileului de 50 ani, împliniţi în 1911, cînd, la serbările de la Blaj, participă mitropolitul Ion Meţianu, însoţit de toţi episcopii ortodocşi din Ardeal, ocazie cu care rosteşte un simţit cuvînt, din care spicuim: „...deşi noi, românii, din acest stat, sîntem împărţiţi în două confesiuni, fiind noi toţi de aceeaşi origine, de aceeaşi viţă şi de aceeaşi limbă strămoşească, toţi avem aceeaşi sfîntă dorinţă de a *lucra împreună la cultura şi înaintarea poporului nostru, pentru a-i asigura şi lui şi nouă un viitor tot mai bun şi ferice*".

Îi răspunde Ioan Micu Moldovan — prepozit capitular, viitor preşedinte al „Astrei", care subliniază: „Lipsită de politică şi de confesionalism, care adeseori otrăvesc relaţiile vieţii omeneşti, societatea noastră a ajuns la dezvoltarea îmbucurătoare despre care este mărturie sărbătoarea de azi şi încheie: *„salutăm pe toţi marii arhierei ai celor două biserici ale noastre"*.

În acelaşi spirit se desfăşoară şi serbările de la împlinirea a 75 de ani de existenţă a Astrei, în 1936, cînd, din nou, ierarhii ortodocşii, în frunte cu mitropolitul Nicolae Bălan, sînt prezenţi la Blaj. Redăm un citat şi din cuvîntul acestuia: „Izvodită din mintea creatoare a neuitatului nostru arhiepiscop şi mitropolit, Andrei Şaguna, care a fost cel dintîi preşedinte îndrumător al ei, *şi avînd şi sprijinul înaltului ierarh al bisericii surori din Blaj*, ea (Asociaţiunea n.n.) a pornit înainte de aceasta cu 75 de ani la drum însoţit de binecuvîntările celor doi părinţi şi păstori duhovniceşti ai poporului nostru... primind cu dragă inimă invitarea ce ne-a făcut domnul preşedinte al „Astrei", pentru ca să vadă şi de astă dată toţi fiii poporului nostru, că noi părinţii sufleteşti ai lor, pe lîngă deosebirile de cîteva puncte, *care nu ele ne vor despărţi vreodată, sîntem una şi cu suflete înfrăţite* la marea operă de ridicare culturală şi de înnoire a forţelor morale ale naţiunii".

Toate aceste şi încă multe alte argumente, pe care spaţiul unui singur articol nu ne îngăduie să le prezentăm acuma, îl determină pe Nicolae Iorga să afirme, în 1905, la inaugurarea Casei Centrale a „Astrei" (azi Biblioteca „Astra"): „De la început „Asociaţiunea a fost şi a lui Şaguna şi a lui Şuluţiu şi a blăjenilor şi a sibienilor şi a uniţilor şi a neuniţilor. Şi aceasta alcătuieşte însuşirea ei de căpetenie şi cea mai scumpă... Unde dezbină legea, uneşte cartea, lumina".

Fie, deci, ca spiritul „Astrei" renăscute să unească naţia română, prin puterile culturii, pentru ca nici o lege să nu ne mai poată dezbina în veac de veac.

MORMÎNT FĂRĂ CRUCE

FILE DE JURNAL SUB TENEBRE

(urmare)

În ultimele zile ale săptămînii de caznă, mi s-a introdus în speluncă un al doilea, evident, să mă tragă de limbă.

Chiar dacă aşi fi vorbit, ceea ce nu era cazul, n-avea să afle mai mult, decît cele scrise în camera de anchetă, de către anchetatorul Nistor, în seama căruia am rămas pînă la urmă.

La împlinirea săptămînii am fost scos de lîngă „tovarăş" şi m-am trezit, tot la subsolul clădirii, într-o cameră cu mulţi, trecuţi şi ei prin vămile caznei.

Faţă de spelunca mea, camera, în care am fost introdus, prezenta un cu totul alt aspect. Întîi, lumină, intrată prin aceeaşi fereastră de subsol, prin care puteam urmări şi pe trecătorii de pe stradă, ca şi pe cei care treceau prin faţa universităţii, de vis-à-vis, clădirea fostului liceu de fete: „Domniţa Ileana". Pe jos, urmele unui strat de beton spart, ale cărui rămăşiţe însemnau tot atîtea ghionturi pentru majoritatea locatarilor prezenţi, avizaţi să doarmă pe ele, pe un aşternut cu totul sumar. Singurul priciu de scîndură existent era rezervat, în mod umanitar, ca loc de protecţie pentru cei ieşiţi mai dărîmaţi din anchetă.

Cea dintîi impresie, la întîlnirea cu cei din cameră, a fost că toţi aceştia oameni încercau să uite. Să uite şi ceea ce făcuseră afară, şi caznele prin care au trecut toţi, ca şi cele ce aveau să urmeze.

Aşa mi-am explicat setea după întîmplări şi povestiri hazlii şi mai ales organizarea de jocuri: cărţi, domino, table, dar mai ales jocul de şah. Bineînţeles, cu piese confecţionate pe loc, din bucăţi de cartoane, cutii de chibrite, rămăşiţe de placaj etc.

Şi totuşi, după cîteva zile numai, în care cei care nu m-au cunoscut de mai înainte, s-au putut edifica, cît de puţin, de felul meu de a fi şi de a gîndi, m-am trezit pe adevăratul tărîm al frămîntărilor şi preocupărilor mai din adînc, de care încercau zadarnic să se desprindă şi să se depărteze. În centrul lor, eterna problemă a suferinţei: sensul, rostul ei, în atît de fugara şi efemera viaţă omenească, şi, îndeosebi, în momentul de faţă, pe care-l trăiau.

„Cu care dintre instrumente aţi făcut cunoştinţă, Părinte? Cu becul, cu şocul electric, sau cu picătura de apă?

— Eu am trecut prin morişcă. Dar cum e cu becul?

E aşa, că ţi-l pune înaintea ochilor, bec de minimum 500 W şi te silesc să-l priveşti, fără să clipeşti, pînă ţi se tulbură mintea, judecata, că nu mai ştii ce spui, ba spui tot ce ţi se spune să spui, fără să mai ai discernămîntul veridicităţii a ceea ce spui.

Dar cu şocul electric?

— V-o poate spune mai bine, din proprie experienţă, profesorul A. Z., apropiat de tagma dvs., avînd în pregătirea sa, ca şcoală secundară, seminarul teologic.

Legat la frunte, cu dureri necontenite de cap — a fost arestat de pe masa de operaţie — A. Z. intră în vorbă.

— E aşa, că te pune cu mîna la curentul electric, mai bine zis, îţi arată unde să pui mîna.

— Şi d-ta ai pus-o?

— M-am făcut că nu înţeleg, iar gardianul mi-a prins mîna în mîna lui, ca să-mi arate. Urmarea a fost, că pe el l-a izbit curentul mai tare decît pe mine, aproape să cadă la pămînt, iar eu m-am ales cu o lovitură de picior şi cu înjurătura lor obişnuită:

— Mama şi ăia ai tăi!!!...

— Mai sînt destule, Părinte, şi pe parcurs le veţi afla pe toate, dar mă iertaţi că intervin — ca să nu uit — cu altă întrebare — intră în vorbă, de pe patu-i de lut, amestecat cu ciment, blajinul judecător: B. E.?...

— Cum e socotită, Părinte, fapta lui Simon Cireneanul, care i-a ajutat Mîntuitorului, să-şi ducă Crucea, pe dealul Golgotei?

— E foarte limpede, că prin suferinţa sa Simon Cireneanul a participat la jertfa cea mare a Lui, pentru mîntuirea noastră.

— Şi dacă nu era acest Simon Cireneanul s-ar fi compromis mîntuirea noastră?

— Nicidecum! Mîntuitorul şi-ar fi dus singur, pînă la capăt Crucea. Simon Cireneanul n-a apărut pe firul neputinţei Domnului Hristos, ci pe firul iubirii Sale, de a ne face şi pe noi părtaşi la propria noastră mîntuire. Simon Cireneanul, era, în acel moment, un simbol al întregei suferinţe istorice a creştinătăţii, în care se cuprinde şi cea de azi, a noastră.

Ca să înţelegem mai bine, asemănăm jertfa Mîntuitorului cu un fluviu, care a izvorît de pe dealul Căpăţînii şi străbate istoria, înglobînd în el, ca afluenţi, întîi, toate Sf. Liturghii, care s-au slujit şi se vor sluji pînă la sfîrşitul lumii, iar în rîndul al doilea suferinţele personale ale creştinilor.

— Toate suferinţele?

— Fără îndoială, că nu, ci numai cele duse în duhul pildei şi învăţăturii Lui. Concret: pe Golgota, la stînga şi la dreapta Mîntuitorului, au fost răstigniţi şi doi tîlhari. Unuia, suferinţa i-a fost doar chin, şi scrîşnire de dinţi, cîtă vreme pentru celălalt a fost mîntuitoare: *„Astăzi vei fi cu Mine în rai!"*...

În tăcerea, care s-a lăsat în celulă, în sufletul şi în mintea mea s-a deschis o zare, spre un cîmp de pastoraţie, la care nu m-am gîndit pînă în acea clipă şi despre care n-am citit în nici un manual: *pastoraţia în închisoare*, preotul prezent şi activ, ca părtaş la aceeaşi suferinţă, în viaţa celor scoşi din lume.

Oare, pentru aceasta a îngăduit Mîntuitorul, să fiu adus şi eu aici???...

Pr. iconom-stavrofor *Zosim Oancea*

ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII

● Din încredinţarea Î. P. S. Mitropolit Antonie al Transilvaniei, luni, 21 mai 1990, de Sfinţii Constantin şi Elena, P. S. Episcop-vicar Serafim Făgărăşanul, înconjurat de un mare sobor de preoţi şi diaconi, a oficiat slujba punerii pietrei de temelie pentru o biserică nouă în Piaţa Rahovei, situată în cartierul dintre Calea Cisnădiei şi Calea Dumbrăvii din Sibiu, angajate fiind în chip special în această lucrare parohiile Sibiu-Iosefin II, pr. paroh A. Răduleţ, şi Sibiu-Hipodrom IV, pr. paroh I. Popa.

Cu participarea unui mare număr de credincioşi din zonă, în continuare, s-a săvîrşit Sf. Liturghie arhierească, în cadrul căreia, la priceasnă, a predicat P. C. pr. prof. M. Păcurariu, iar la sfîrşitul Sf. Liturghii cuvînt de învăţătură rostind P. S. Episcop-vicar Serafim Făgărăşanul şi P. C. pr. A. Răduleţ.

● Joi, 24 mai 1990, Înălţarea Domnului, tot din încredinţarea Î. P. S. Mitropolit Antonie, P. S. Episcop-vicar Serafim Făgărăşanul, ajutat de un sobor de preoţi şi diaconi, a oficiat slujba punerii pietrei de temelie unei alte biserici, care va avea hramul Înălţarea Domnului şi care se va ridica şi în memoria eroilor noştri căzuţi pentru apărarea şi libertatea poporului român şi anume în cartierul Hipodrom din Sibiu, la întretăierea bulevardului Mihai Viteazul cu str. Kolarov, biserică la care vor gravita credincioşi din parohiile Hipodrom I—III, păstorite de C. preoţi: I. Sârbu, F. Costea şi V. Boeru.

Şi aici, după slujba amintită, s-a oficiat Sf. Liturghie arhierească, răspunsurile fiind date la ambele Liturghii de către corul mixt al bisericii Sibiu-Iosefin, condus de C. diac. N. Popa, precum şi de obştea credincioşilor. Au vorbit: P. C. prot. onor. N. Todor, C. pr. I. Sârbu şi P. S. Episcop-vicar Serafim Făgărăşanul.

„Adu-le curînd la săvîrşire cu puterea Ta cea dumnezeiască, ca în ea şi pe el pînă la sfîrşitul veacului poporul Tău cel binecredincios neîncetat şi fără nici o împiedicare să aducă şi să săvîrşească doxologia prea sfîntului Tău nume şi jertfa Ta cea fără de sînge şi curăţitoare", încrestăm din bogatul buchet de rugăciuni care s-au rostit cu acest prilej.

● Reluîndu-se o veche tradiţie, întreruptă de stăpînirea comunistă atee, tot joi, 24 mai 1990, la vremea prînzului, în Piaţa Revoluţiei din Sibiu, un mare sobor de preoţi şi diaconi, avînd în frunte pe P. S. Episcop Serafim Făgărăşanul, a oficiat un parastas în amintirea ostaşilor români căzuţi pe toate cîmpurile de luptă pentru apărarea Patriei, ca şi în amintirea eroilor şi martirilor căzuţi în Revoluţia română din decembrie 1989, prezente fiind oficialităţi civile şi militare din municipiul Sibiu.

Un cald şi ziditor cuvînt de evocare a tuturor acestor eroi a rostit la sfîrşitul slujbei P. S. Episcop-vicar Serafim Făgărăşanul.

— În aceeaşi zi, d.p.m., P. S. Episcop-vicar Serafim Făgărăşanul a săvîrşit un parastas pentru eroii căzuţi în luptele din 1916, în locul numit „Augur" din Munţii Cibinului, cît şi pentru ceilalţi eroi ai neamului, cu care prilej a rostit şi un cuvînt de învăţătură mulţimilor adunate în acest loc.

C. pr. A Hîrsan, parohul din Fîntînele, prot. Sibiu, a mulţumit tuturor participanţilor.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACŢIE: Dr. *Antonie Plămădeală*, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Arhid. prof. Dr. *Aurel Jivi*, redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu;* Arhid. *Ezechil Oancea*, tehnoredactor; Pr. *Vartolomeu Constantinescu*, corector.

ABONAMENTUL pe un an: 150 lei.
Cont nr. 45.10.4.09.2. B.N.R. — Sibiu
Taxa poştală plătită în numerar
Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

44.206

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Fondator:
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 138
SIBIU
1 iunie 1990
Nr.
21—22

SUPLIMENT

REGULAMENT

de funcţionare al "Asociaţiunii Transilvane pentru Literatura Română şi Cultura Poporului Român„ — "ASTRA"

CAPITOLUL I

Art. 1 Asociaţiunea „Astra" va funcţiona conform Statutului aprobat în adunarea generală.

Art. 2 „Astra" va avea un sigiliu propriu cu inscripţia: „Asociaţiunea Transilvană Pentru Literatura Română şi Cultura Poporului Român — 1861 — Sibiu" şi o MINERVA în mijloc. Sigiliul se păstrează la secretarul I al „Asociaţiunii".

Art. 3 Membrii „Asociaţiunii" vor primi la înscriere un Talon de membru şi o Diplomă. La excluderea sau părăsirea „Asociaţiunii" se retrage Talonul respectivului membru.

Art. 4 Cotizaţia anuală pentru un membru este de 120 lei (10 lei/lună). Un membru fondator trebuie să depună, la înscriere, o sumă de cel puţin 1.000 (una mie) lei. Un membru activ poate deveni, cînd doreşte, membru fondator.

Art. 5 Un membru fondator primeşte gratuit toate publicaţiile „Astrei".

Art. 6 Membru de onoare poate fi aleasă o personalitate remarcabilă a vieţii cultural-ştiinţifice interne sau internaţionale ori o persoană care, prin activitatea sa, a sprijinit „Asociaţiunea".

Art. 7 Înscrierea în „Asociaţiune" se va face prin completarea unei Fişe de înscriere, care se va păstra la Consiliul de Conducere al Despărţămîntului. La sediul central de la Sibiu se va realiza o evidenţă centralizată, unde fiecare membru va primi şi un cod.

Art. 8 Publicaţiile „Astrei" sînt:
a) Organul „Asociaţiunii" „Ţara noastră"
b) Analele „Astrei" (se vor publica pe secţiuni)
c) Calendarul „Astrei"
d) Colecţia „Biblioteca populară a Asociaţiunii"
e) Publicaţiile propuse şi realizate de secţiuni.

În organul „Asociaţiunii" se vor publica: procesele verbale ale şedinţelor plenare, dările de seamă ale adunărilor generale, rapoartele secţiunilor, informaţii, studii şi articole de popularizare, lucrări ştiinţifice şi literare etc.

În „Biblioteca populară a Asociaţiunii" se vor publica scrierile premiate şi operele a căror cuprins cere o publicare separată.

CAPITOLUL II

CONSILIUL CENTRAL DE CONDUCERE AL ASOCIAŢIUNII

Art. 1 Lucrările Consiliului central de conducere se desfăşoară conform Statutelor „Astrei"

Art. 2 Consiliul central de conducere ţine trimestrial o şedinţă ordinară. În caz de necesitate, la cererea a trei membri, se ţin şedinţe extraordinare. La şedinţe se invită toţi membrii Consiliului.

Art. 3 Şedinţele se convoacă prin invitaţii speciale, în care se indică ordinea de zi. Convocarea la şedinţe se face de către secretarul I, cu aprobarea preşedintelui. În situaţii speciale, şedinţele pot fi convocate şi de secretarul II cu aprobarea unuia din vicepreşedinţi.

Art. 4 La şedinţele Consiliului pot fi invitaţi şi alţi membri al „Astrei" care nu fac parte din Consiliu.

Art. 5 O şedinţă este statutară numai dacă participă preşedintele sau unul dintre vicepreşedinţi şi cel puţin jumătate plus unu din membri Consiliului.

Art. 6 Şedinţele Consiliului sînt conduse de preşedinte sau, în lipsa lui, de unul dintre vicepreşedinţi.

Art. 7 Unul dintre secretari întocmeşte procesul verbal al şedinţei.

Art.8 Pentru discuţii, membrii se anunţă la cel care conduce şedinţa şi primesc dreptul la cuvînt în ordinea în care s-au anunţat. Un vorbitor poate ceda, prin liberă voinţă, altuia rîndul său. La chestiunile administrative, un membru al Consiliului poate lua cuvîntul numai de două ori. Această restricţie nu funcţionează în dezbaterile culturale şi ştiinţifice.

Art. 9 Vorbitorul este dator să se refere numai la obiectul dezbaterii şi, prin cuvîntul său, să nu provoace jigniri de persoane. În caz contrar, cel care conduce şedinţa poate să-i atragă atenţia vorbitorului iar în caz de persistenţă să-i retragă cuvîntul.

Art. 10 Dacă în decursul dezbaterii unei chestiuni se cere încheierea sau amînarea ei pentru o altă şedinţă, atunci aceasta se pune imediat la vot, dacă nu se aprobă, atunci se continuă dezbaterea problemei.

Art. 11 Deciziile se iau prin majoritate simplă a celor prezenţi, relativă la numărul total de membri al Consiliului.

Art. 12 În chestiuni relative la persoane, votul este secret; în alte chestiuni votul se face prin ridicarea de mînă. La cererea a cel puţin 3 membri, votul se face în orice chestiune în secret.

Art. 13 Nimeni nu poate participa la discutarea şi deciderea cauzelor proprii sau alte rudeniilor ori în acele în care ar rezulta pentru persoana sa vreun folos sau vreo pagubă.

Art. 14 Propunerile, amendamentele şi proiectele deciziilor vor fi formulate clar, trecute în procesul verbal, recitite de cel care întocmeşte procesul verbal şi numai după aceea puse la vot. Propunerile pentru amînarea, pentru încheierea discuţiilor, pentru trecerea la un alt punct din ordinea de zi, pentru respingerea, pentru reanalizarea de o comisie se pot supune la vot şi fără controlul formulării.

Art. 15 De obicei, preşedintele nu votează. În caz de paritate, votul preşedintelui hotărăşte. Preşedintelui îi stă în putinţă, ca, pe lîngă abţinerea de la vot să convoace, în decurs de 3 zile, o şedinţă extraordinară, pentru a discuta şi a se vota definitiv.

Art. 16 Despre şedinţele Consiliului, unul din secretari redactează un proces verbal, în care se înscriu membrii prezenţi, apoi ordinea de zi şi deciziile luate. În cazuri de o deosebită importanţă se însemnează propunerile cu motivaţiile lor.

Art. 17 Registrul cu procesele verbale se păstrează la secretarul I, iar hotărîrile mai importante se vor publica de către acesta în organul Asociaţiunii şi în alte publicaţii.

Art. 18 Între şedinţele Consiliului de conducere, activitatea este coordonată de către Biroul Consiliului, format din: preşedinte, vicepreşedinţi, secretari, preşedintele despărţămîntului Sibiu şi a unor despărţăminte limitrofe Sibiului. Acesta ţine şedinţe lunare, în care se rezolvă probleme curente. În cazul unor probleme mai delicate şi neurgente, se va cere, prin corespondenţă, părerea membrilor Consiliului, şi la şedinţele Biroului se vor întocmi scurte procese verbale. Acestea vor fi trecute în acelaşi registru de procese verbale.

Art. 19 Preşedintele verifică procesele verbale şi corespondenţa. Rezolvă, pe cale prezidenţială, toate actele care nu cer o decizie din partea Biroului sau Consiliului, precum şi acele acte, care nu se pot amîna pînă la şedinţa Biroului sau Consiliului.

Art. 20 Vicepreşedinţii ajută preşedintele în îndeplinirea obligaţiilor sale. În caz că preşedintele nu-şi poate îndeplini sarcinile sau lipseşte de la sediu, atunci vicepreşedintele de la sediu preia prerogativele preşedintelui. În situaţia că ambii vicepreşedinţi se află la sediu, atunci unul preia prerogativele reprezentative iar celălalt atribuţiile administrative. Această împărţire de atribuţii se face de către Consiliu la prima şedinţă după constituire.

Art. 21 Dintre membrii „Astrei" se va alege un jurisconsult care va fi consultat în respectarea legalităţii.

Art. 22 Secretarul I se îngrijeşte de organizarea activităţii „Astrei". Poartă corespondenţa internaţională. Răspunde de publicaţiile „Asociaţiunii" şi de corespondenţa cu oficialităţile.

Art. 23 Secretarul II se ocupă de corespondenţa Consiliului cu despărţămintele şi coordonează activitatea lor. Se ocupă de propaganda activităţilor Asociaţiunii.

Art. 24 Administratorul ţine evidenţa bunurilor financiare şi materiale ale „Asociaţiunii". Contabilitatea se va ţine pe baza legislaţiei în vigoare. Pentru operaţiunile financiare se va obţine Cont la C.E.C./Bancă.

Art. 25 Pentru studierea unor probleme şi pregătirea hotărîrilor, Consiliul poate numi comisii formate din persoane din Consiliu şi experţi dintre membrii „Astrei". Aceste comisii întocmesc un material ce va fi prezentat la prima şedinţă de Consiliu.

Art. 26 Corespondenţa intrată la Consiliu, prin poştă sau direct, o primeşte secretarul II. Acesta o înregistrează, notînd pe ea data primirii. Pentru rezolvare se înaintează preşedintelui sau celui răspunzător de rezolvarea problemelor ridicate.

Art. 27 Corespondenţa primită, cît şi cea expediată, se înregistrează într-un registru care cuprinde rubricile: nr. crt., ziua primirii/expedierii, data, expeditorul/destinatarul, conţinut, data la care s-a răspuns.

Art. 28 Dacă rezolvarea unei probleme durează, se va răspunde adresantului, anunţîndu-l data la care se estimează rezolvarea.

Art. 29 Fiecare act trebuie însoţit de un referat scris de rezolvare.

Art. 30 Pentru corespondenţă se vor tipări cărţi poştale, hîrtie de corespondenţă cu antetul „Astrei" şi plicuri.

Art. 31 Actele emise de Consiliul de conducere vor fi semnate de unul din secretari şi de preşedinte sau unul dintre vicepreşedinţi.

Art. 32 Actele „Asociaţiunii" se păstrează în arhivă. Fiecare act primeşte un număr de înregistrare; actele care se referă la anteacte se aşează la acelea în ordine cronologică. Actele de arhivă se eliberează celor în drept numai în schimbul unei adeverinţe semnate de primitor şi aprobată de preşedinte. Adeverinţa se aşează în locul actului pînă ce acesta se primeşte înapoi.

CAPITOLUL III

Art. 1 Secţiunile „Asociaţiunii" funcţionează pe baza art. 25 din Statut.

Art. 2 Scopul secţiunilor este să organizeze activităţile „Asociaţiunii" pe domenii şi să dea un ajutor Consiliului de conducere la realizarea acţiunilor „Astrei". În cadrul fiecărei secţiuni se pot constitui subsecţii. Secţiunile vor încerca să colaboreze cu societăţile cu scopuri asemănătoare.

Art. 3 Fiecare secţiune va fi coordonată de un birou, format dintr-un preşedinte, vicepreşedinte şi secretar.

Art. 4 Biroul fiecărei secţiuni elaborează un plan de activitate. Acesta va fi aprobat în adunarea generală a secţiunii. După aprobare, acest plan se înaintează Consiliului central de conducere.

Art. 5 Adunările generale se ţin odată pe an. Hotărîrile se aprobă cu 2/3 din cei prezenţi. Adunarea generală alege biroul secţiei, aprobă activitatea secţiunii şi propune bugetul pentru secţie. La adunarea generală va fi prezent un membru din Biroul Consiliului central.

Art. 6 Secretarul Biroului este notarul şedinţelor.

Art. 7 Activitatea secţiunilor este coordonată din partea Consiliului central de secretarul I.

Art. 8 Mijloacele financiare şi materiale pentru îndeplinirea lucrărilor secţiunilor se vor procura: a) din fondul central al „Asociaţiunii"; b) din donaţii speciale pentru secţiunea respectivă; c) din subvenţii.

După aprobarea bugetului secţiunii de către adunarea generală a secţiunii, acesta va fi încorporat bugetului central al „Asociaţiunii" şi supus adunării generale a „Astrei".

Art. 9 Gestiunea la nivel de secţiune este ţinută de secretarul biroului secţiei.

Art. 10 În caz că o secţiune nu se întruneşte timp de un an şi nu rezolvă lucrările încredinţate, Consiliul de conducere central este dator să convoace o şedinţă plenară extraordinară, în care constatîndu-se cauzele neactivităţii secţiunii, să se încerce înlăturarea lor. Nereuşind, şedinţa plenară va dispune desfiinţarea sau reorganizarea secţiunii respective.

Art. 11 Secţiunile pot propune adunării generale a „Asociaţiunii" completarea şi modificarea regulamentului de funcţionare a secţiunilor.

CAPITOLUL IV

Art. 1 Despărţămintele funcţionează conform Statutului „Astrei".

Art. 2 Fiecare despărţămînt trebuie să-şi elaboreze un regulament de funcţionare propriu, respectîndu-se Statutul şi Regulamentul de funcţionare al „Astrei". Acesta va fi aprobat de adunarea generală a despărţămîntului şi de Consiliul central de conducere al „Asociaţiunii".

Art. 3 Consiliul unui despărţămînt coordonează activitatea cercurilor de pe raza sa de acţiune.

CAPITOLUL V

DISPOZIŢII FINALE

Art. 1 Acest regulament se pune în aplicare imediat după ce a fost aprobat de adunarea generală.

Art. 2 Modificări în regulament se pot face la propunerea Consiliului central, numai de către adunarea generală a „Asociaţiunii"

Aprobat în adunarea generală cu despărţămintele din data de 21 aprilie 1990.

Preşedinte,
Pr. prof. dr. DUMITRU ABRUDAN

Secretar I,
Prof. NICOLAE GASTONE

PLAN DE ACTIVITATE

pentru perioada 25 aprilie—31 decembrie 1990

PROIECT

În perioada respectivă se propune realizarea următoarelor obiective şi acţiuni:

În domeniul organizatoric-administrativ

I.1. Desfăşurarea adunărilor generale de constituire a despărţămintelor şi înaintarea documentelor Consiliului de Conducere.

2. Înaintarea la Consiliul de Conducere a planurilor de muncă cu acţiunile preconizate la nivel local şi la nivel central, cu cheltuielile prevăzute şi sprijinul solicitat de la centru.

3. Definitivarea propunerilor pentru membri de onoare ai ASTREI.

4. Definitivarea propunerilor privind întocmirea planului de muncă pentru anul viitor, referitoare atît la activitatea centralei cît şi la activitatea despărţămintelor şi cercurilor.

5. Sporirea permanentă a numărului membrilor ASTREI.

II.6. Realizarea imprimatelor de cancelarie necesare (plicuri, cărţi poştale, hîrtie corespondenţă cu antet etc.).

7. Executarea sigiliului Asociaţiunii.

8. Tipărirea carnetelor de membru, a diplomelor de onoare etc., după modelele tradiţionale ale Asociaţiunii.

9. Efectuarea demersurilor necesare în vederea definitivării sediului, solicitîndu-se spaţiu iniţial în imobilul ASTREI.

În domeniul publicistic

1. Editarea revistei Asociaţiunii: *Ţara noastră* — cu apariţie lunară.

2. Editarea publicaţiei periodice ştiinţifice-culturale ANALELE ASOCIAŢIUNII PENTRU LITERATURA ROMÂNĂ ŞI CULTURA POPORULUI ROMÂN — în fascicule pe domenii (trimestrial).

3. Realizarea unor ilustrate cu reproduceri ale tablourilor preşedinţilor şi personalităţilor ASTREI şi a busturilor existente în Sibiu, care să fie difuzate prin intermediul membrilor şi cu concursul filialelor Asociaţiei Filateliştilor, cu un preţ care să asigure venituri pentru Asociaţiune.

4. Reluarea editării *Bibliotecii poporale* (populare) a ASTREI (trimestrial), cu maximum 64 de pagini, al cărei prim număr să fie Calendarul ASTREI pe anul 1991.

5. Iniţierea unui concurs pentru elaborarea celor mai bune monografii ale satelor.

6. Colaborarea cu celelalte publicaţii în vederea publicării unor materiale de popularizare a activităţii ASTREI.

7. Realizarea unor expoziţii aniversare, temporare, permanente, itinerante, printre care:

— „Lăcaşuri ale literaturii române" (expoziţie de cartofili şi bibliofilie) — iunie.

— „Flori" — (expoziţie de pictură).

8. La expoziţii se va percepe la intrare o contribuţie benevolă (sau bilete de 1—2 lei), ce va intra în bugetul Asociaţiunii.

În domeniul ştiinţific, manifestări, acţiuni culturale

I.1. Secţiunile îşi vor întocmi planurile de activitate cuprinzînd, pe lîngă celelalte, acţiuni, teme şi activităţi de cercetare manifestări ştiinţifice, forme de valorificare.

2. Colaborarea strînsă cu Academia Română privind activitatea de cercetare ştiinţifică, prin integrarea în planurile Academiei şi prin planuri comune, precum şi cu celelalte instituţii de învăţămînt superior, de cercetare şi de cultură, în vederea participării la elaborarea unor teme comune sau sprijinirii cercetării acestora.

3. Reluarea editării *Enciclopediei Române*, prin aducerea acesteia pînă la prezent.

4. Efectuarea unor anchete lingvistice şi etno-folclorice pe teren şi valorificarea rezultatelor acestora prin organele ASTREI.

II.1. Organizarea unor sesiuni ştiinţifice, simpozioane, şezători literare, conferinţe, expuneri, la oraşe şi sate, cu prilejul diferitelor comemorări şi aniversări: V. Alecsandri (centenarul morţii — august); N. Iorga (semicentenarul morţii); V. Madgearu (semicentenarul morţii); Al. Macedonski (70 de ani de la moarte; a debutat în *Telegraful Român* la Sibiu); I. Molnar-Piuariu (175 de ani de la moarte); Grigore Ureche (400 de ani de la naştere); Constantin Cantazuzino (350 de ani de la naştere); Enăchiţă Văcărescu (250 de ani de la naştere); *Dacia literară* (150 de ani de la apariţie); *Familia* (125 de ani de la apariţie). Comemorarea unor oameni de ştiinţă, artă, cultură.

III.1. Organizarea acţiunilor necesare în vederea aniversării în 1991 a 130 de ani de la înfiinţarea ASTREI.

2. Realizarea unei sesiuni jubiliare şi a unui volum omagial.

3. Realizarea, cu concursul Ministerului Poştelor şi Telecomunicaţiilor şi al Fabricii de timbre, a unui timbru jubiliar.

4. Realizarea, cu concursul Monetăriei Statului şi colaborarea Societăţii Numismatice Române, a unei medalii jubiliare — pe baza machetei prezentate de Asociaţiune.

5. Editarea unor numere jubiliare ale publicaţiilor ASTREI, cu acest prilej.

Diverse

1. Realizarea unor legături de colaborare şi sprijin cu alte foruri ştiinţifice, societăţi şi asociaţii, din ţară şi din străinătate.

2. Definitivarea raporturilor cu Biblioteca „Astra", ca unitate integrată ASTREI.

3. Înfiinţarea, în cadrul ASTREI, a Reuniunii Meseriaşilor cu filiale în toate despărţămintele.

4. Înfiinţarea Agenţiei de turism „Astra", prin intermediul căreia să se organizeze excursii de tematică literar-culturală şi istorică în ţară şi în străinătate. Filiale ale Agenţiei se vor putea înfiinţa şi în despărţăminte.

5. Stabilirea datei şi locului viitoarei adunări generale.

NOTĂ: Prezentul proiect este menit să ofere puncte de reper menite să stimuleze sugestii privind completarea, optimizarea şi definitivarea lui, prin dezbaterile în adunarea generală şi în despărţăminte.

Prima Adunare generală cu despărţămintele „Astrei"

Aşa cum s-a anunţat în „Telegraful Român", nr. 13/14 din 1 aprilie 1990, p. 4, în ziua de 21 aprilie a.c., în aula Institutului Teologic Universitar (ortodox) din Sibiu, str. 1 Mai, nr. 20, s-au desfăşurat lucrările celei dintîi Adunări generale a „Astrei" cu reprezentanţii despărţămintelor. Deşi cu un caracter constitutiv, avînd scopul de a discuta Statutele, Regulamentul de funcţionare şi Programul de activităţi pe anul 1990, adunarea a marcat reluarea activităţii vechii Asociaţiuni înfiinţată la 1861 de Şaguna, Bariţiu, Cipariu şi alţi nemuritori bărbaţi ai neamului nostru. S-a avut în vedere însă şi perspectiva deschisă de libertatea adusă întregii ţări de revoluţia din decembrie, precum şi necesităţile actuale ale societăţii noastre.

După vechea tradiţie „astristă", lucrările au debutat cu slujba unui Te-Deum, în capela Institutului Teologic, săvîrşit de un sobor de preoţi. Au participat delegaţi din Sibiu, Blaj, Orăştie, Dej, Bucureşti, Năsăud, Alba Iulia şi Turnu Roşu.

Deschiderea lucrărilor a fost făcută de către P.C. Pr. Prof. Dumitru Abrudan, prorectorul Institutului Teologic şi preşedintele Consiliului provizoriu de conducere a „Astrei". După ce a făcut o scurtă prezentare a activităţii depuse pînă acum de sibieni în vederea reînvierii Asociaţiunii, P.C. Sa a arătat că „Astra" nu este o organizaţie politică ci, prin reînnodarea firului întrerupt în 1948, ea urmăreşte ca, pe linia îndelungatei tradiţii să contribuie la ridicarea neamului nostru. Sibiul a recunoscut meritul fraţilor braşoveni, care au prioritate în a fi invitat pe românii transilvăneni să se pună sub auspiciile „Astrei" reînviate. Sibienii s-au constituit şi ei curînd într-un despărţămînt care a invitat şi celelalte despărţăminte la adunarea de faţă. Faptul că delegaţii acestora au venit la Sibiu, unde s-a aflat sediul şi biblioteva vechii Asociaţiuni nu poate decît să ne bucure.

A fost ales apoi un prezidiu din care au făcut parte: Pr. prof. Dumitru Abrudan (Sibiu), prof. dr. Victor Grecu (Sibiu), conf. dr. Dumitru Acu (Sibiu), prof. Nicolae Gastone (Sibiu), conf. dr. Octavian Bologa (Sibiu), pr. prof. Teodor Bodogae (Sibiu), prof. Viorel Cugereanu (Orăştie), prof. Dan Mârza (Dej), dl. Ioan Maniţiu (Sibiu), dl. Valentin Hossu-Longin (Bucureşti), prof. Felicia Cărăuş (Sibiu) şi doamna Maria Moraru (Blaj). În secretariat au fost aleşi: diac. dr. Ioan Vasile Leb, prof. Mircea Avram şi prof. Nicolae Scutea, toţi din Sibiu.

A urmat apoi referatul pr. prof. Teodor Bodogae, intitulat: „La izvoarele Astrei", în care au fost rememorate unele aspecte şi realizări ale Astrei, arătînd că există şi în viitor un cîmp larg de slujire a neamului nostru prin „Astra". P.C. Sa a încheiat cu cuvintele rostite de mitropolitul Nicolae Bălan în anul 1940: „Un popor trăieşte din afirmarea drepturilor sale imprescriptibile. Cu cît împrejurările s-ar arăta mai maştere, cu atît să strigăm cu putere: nu renunţăm şi nu vom renunţa niciodată la drepturile noastre, la moştenirea noastră strămoşească". „Bine ar fi — a spus P.C. Sa — dacă ne-am însuşi şi noi astfel de legăminte!".

A urmat apoi citirea Raportului de activitate, în care dl. prof. Nicolae Gastone a arătat pe larg

(Continuare în pag. a 2-a)

(Continuare din pag. 1-a)

demersurile făcute de sibieni pentru reînvierea „Astrei".

După o pauză, lucrările au continuat cu luările de cuvînt ale delegaților despărțămintelor: prof. Dan Mârza (Dej), Valentin Hossu-Longin (București), prof. Dumitru Gheorghe (Sibiu), de Viorel Cugerean (Orăștie), dl. Carol Comșa (Sibiu), prof. Ioan Seni (Năsăud), prof. Paul Philippi (Sibiu), dl. Mircea Avram (Sibiu), doamna Maria Moraru (Blaj), prof. Dan Dorin Ovidiu (Alba Iulia), care au adus salutul lor și au relatat despre activitatea desfășurată de dînșii pînă acum pe linia „Astrei". Astfel, prof. Dan Mârza din Dej a arătat că imediat după revoluție mai precis în 18 ianuarie a.c. a fost înființată „Asociația culturală Astra" din Dej, care a ținut pînă acum 6 conferințe. Prin trimiterea delegaților la Sibiu, Dejul și-a dat consimțămîntul ca și celelalte despărțăminte de altfel, ca în orașul de pe Cibin să fie din nou sediul Consiliului de conducere al Asociațiunii.

O vibrație deosebită a avut cuvîntarea d-lui Valentin Hossu-Longin din București. Ca scriitor de origine ardeleană, domnia sa a venit la Sibiu „pentru a sorbi din izvorul vetrei carpatine", aducînd cu sine salutul ardelenilor din București și al „Asociației Atheneum", și propunînd colaborarea dintre cele două asociații în vederea constituirii și în capitala țării a unui despărțămînt al „Astrei". Acest lucru este cu atît mai necesar, cu cît evenimentele de la Tîrgu Mureș au demonstrat că bucureștenii cunosc prea puțin realitățile transilvănene. Este necesar ca, împreună cu „Asociația Atheneum", „Astra" să contribuie la cunoașterea mai bună și pe bază de documente, a adevăratelor realități din Transilvania. În acest sens, domnia sa are și promisiuni de ajutor din partea d-lui Radu Ștef-lea din New-York, sălișteanul care deține în America o mare editură.

De adîncă simțire patriotică a fost cuvîntarea domnului Viorel Cugerean din Orăștie care a amintit marele rol al „Astrei" pentru cultura și ridicarea neamului românesc. În cuvinte pline de emoție, domnia sa a evocat mărețul act din decembrie 1918 cînd, din voia lui Dumnezeu, românii de pretutindeni s-au unit într-o singură țară. Dar, și-a amintit cu tristețe și de trunchierea acestei țări în 1940, cînd armata română a fost nevoită să părăsească Sibiul. A făcut apoi apel la toți românii să contribuie la ridicarea culturală a țării. „Vrem azi — a spus vorbitorul — să ne reluăm crezurile noastre. Avem multă civilizație, dar e nevoie de cultură. E nevoie să redevenim drepți, demni, buni creștini. Sperăm să fim ajutați ca, prin „Astra", să revenim în Europa, acolo unde a fost și este locul nostru".

Între vorbitori amintim cuvîntarea domnului dr. Paul Philippi, profesor la Institutul Teologic Evanghelic din Sibiu, care a evidențiat bunele raporturi care au existat de-a lungul veacurilor între sași și români, exprimîndu-și nădejdea că acestea vor continua să fie bune și în continuare. Reținem, de asemenea, propunerea d-lui prof. Dan Dorin Ovidiu de la Alba Iulia ca „Astra" să-și trimită delegați la cea de a 10-a Ediție jubiliară Blaga, între 9—10 mai și la „Serbările Unirii" care vor avea loc în luna decembrie.

După citirea Planului de activități, de către prof. Victor Grecu, s-a trecut la discutarea celor trei documente. Au luat cuvîntul părintele Ioan Beju (Sibiu), dl. Valentin Hossu-Longin (București), dr. Radu Ispas (Sibiu), prof. Dorin Goția (Sibiu), prof. Dan Mârza (Dej), Pr. prof. Mircea Păcurariu (Sibiu), prof. Nicolae Scutea (Sibiu), prof. Nicolae Gastone (Sibiu), prof. Ioan Seni (Năsăud), dl. Virgil Cugerean (Orăștie), dr. Oct. Bologa. Vorbitorii s-au referit la o serie de probleme ca: editarea periodicului „Astrei" „Transilvania", reluarea tradiției monografiilor sătești și urbane, precizarea responsabilităților membrilor, implicarea mai puternică a preoților și a intelectualilor în activitatea culturală a „Astrei". Întrucît încă nu s-au constituit toate despărțămintele, s-a cerut ca, pe măsura constituirii lor, acestea să trimită observațiile lor la Statute și Regulament, pentru ca, după ce vor discuta la o nouă Adunare generală, aceste documente să poată fi republicate.

Trecîndu-se la votarea conducerii Astrei, au fost aleși următorii: pr. prof. D. Abrudan, președinte; conf. dr. D. Acu, vicepreședinte; prof. dr. V. Grecu, vicepreședinte; prof. N. Gastone, secretar I și dl. Mircea Avram, secretar II. Au fost aleși și următorii președinți ai secțiilor: Liviu Petrescu (literară), pr. prof. M. Păcurariu (istorică), pr. prof. I. Floca (bisericească), ing. I. Luca (tehnică), doamna M. Morar (ec.-juridică), dl. N. Adam (etnografie-folclor), dl. M. Turcu (sociologie), dr. Radu Ispas (medicală), prof. D. Mârza (școlară), prof. E. Macavei (asistență socială), dl. M. Bradu (teatrală), dl. N. Deneș (sport-turism), prof. M. Țipuriță (muzicală), dl. M. Dăncuși (muzeală), dl. Al. Lungu (artă) și dl. I. Manițiu (meseriași).

Cei 10 membri aleși în Consiliul de conducere sînt: V. Hossu-Longin, M. Tomuș, D. Goția, I. Glodariu, I. Seni, D. Ovidiu, V. Cugerean, I. Buzași, Gh. Pop și Dan Dorin. S-a precizat că președinții despărțămintelor sînt membri de drept ai Consiliului de conducere.

Păstrîndu-se o veche tradiție a „Astrei", a fost ales și un președinte de onoare, în persoana Î. P. S. Dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Ardealului, precum și mai mulți membri de onoare. Lista a rămas deschisă pentru noi propuneri venite din partea despărțămintelor.

Încheind ședința, părintele prof. D. Abrudan, președintele „Astrei", a evidențiat munca folositoare pentru „Astra" și pentru Transilvania, realizată în cadrul adunării. Este deosebit de important faptul că cea mai mare dificultate a fost trecută: pericolul de a renunța. De acum înainte va trebui ca toți să colaborăm la împlinirea activității la care ne-am angajat.

În plină tradiție astristă, participanții au mulțumit lui Dumnezeu cîntînd tradiționalul și creștinescul „Hristos a înviat!", despărțindu-se mai întăriți și cu nădejde în viitorul liber al poporului nostru.

Lector dr. *Ioan-Vasile Leb*

DARE DE SEAMĂ

prezentată adunării generale cu despărțămintele, din 21 aprilie 1990

În data de 15 martie a.c. a fost convocată adunarea generală a „Astrei", care și-a înscris pe ordinea de zi cîteva puncte deosebit de importante:

— prezentarea și aprobarea noilor Statute;
— constituirea secțiunilor de lucru;
— alegerea consiliului provizoriu de conducere.

Toate acestea avînd drept scop să introducă „Asociațiunea" într-un cadru legal de desfășurare a activității: înscrierea la judecătorie, stabilirea cotizației de membru și, îndeosebi, convocarea adunării generale cu despărțămintele de astăzi.

În privința Statutelor, vom menționa un singur fapt: s-a opinat în respectiva adunare generală ca să se renunțe la atributul de *Transilvană* pentru „Asociațiune", considerîndu-se că aceasta i-ar restrînge aria teritorială de activitate, dîndu-i mai mult un caracter local. Adunarea însă și, vă rugăm, să fiți și dumneavoastră de acord cu acest punct de vedere, a considerat că atributul de Transilvană a „Asociațiunii" noastre culturale trebuie păstrat pentru a evidenția cu mîndrie locul de naștere și renaștere a „Astrei", ea fiind, de fapt, a întregului popor român.

A fost ales atunci comitetul provizoriu de conducere, compus din: pr. prof. dr. Dumitru Abrudan — prorector al Institutului Teologic Universitar (ortodox) din Sibiu — președinte; prof. dr. Victor V. Grecu și prof. dr. Dumitru Acu — vicepreședinți; prof. Nicolae Gastone — secretar I și dl. Mircea Avram — secretar II. Aceasta doar pînă la această adunare, cînd se impune a alege un consiliu complet și definitiv, pe baza Statutelor și a propunerilor venite din partea fiecărui despărțămînt.

Adunarea a mai stabilit o cotizație, pentru membrii activi, de 10 lei pe lună (elevii și studenții, 5 lei) și plata sumei de minimum 1 000 lei pentru membrii fondatori. Totodată, s-a stabilit ca despărțămintele să contribuie — conform Statutelor — cu 30% din veniturile lor proprii la fondul central al „Astrei". Acest fond urmează a fi folosit pentru realizarea obiectivelor propuse în planul de activități curente și de perspectivă ce va fi supus spre aprobarea adunării generale.

Pe lîngă membrii de onoare propuși mai sus, solicităm reprezentanților despărțămintelor și alte propuneri de personalități care merită acest titlu din partea „Astrei".

Se impune acum a fi remarcat, cu multă bucurie, ajutorul acordat de către Mitropolia Ardealului, care a binecuvîntat demersul nostru cultural patriotic și a aprobat ca cea mai veche revistă românească, cu apariție neîntreruptă, „Telegraful Român", să se constituie în organul oficial al „Astrei", pînă cînd vom fi în măsură să realizăm cu mijloace proprii, propriul nostru oficios. De fapt, rolul acesta și l-a asumat „Telegraful Român" și în 1861, pînă la apariția „Transilvaniei", în 1868.

La fel, aprecieri favorabile și mulțumiri trebuie să adresăm Institutului Teologic Universitar din Sibiu, care a acceptat să devină sediul oficial al „Astrei" pînă la soluționarea și a acestei probleme. De fapt, istoria se repetă, sediul „Astrei" de la 1861 fiind tot, pe atunci, Seminarul teologic ortodox din Sibiu.

Onorată adunare generală a „Astrei", din aprilie 1990. Este prima întrunire a vechii noastre „Asociațiuni" după o întrerupere de aproape jumătate de secol — *întrerupere și nu dispariție* — și de aceea nu ne putem referi la prea multe și mari realizări pe plan cultural. „Astra" a avut de dus o luptă permanentă cu adversitățile vremurilor care i-au fost ostile pentru a rămîne mereu vie în conștiința tuturor categoriilor sociale de români de pe aceste meleaguri. Și dacă a reușit acest lucru, după cum arătam în rîndurile de față, aceasta o datorează oamenilor de bine care n-au precupețit timp, energie, inteligență și înțelepciune pentru ca să-i afirme numele, și să-i crească renumele, ajungînd astăzi să renască tînără și viguroasă în speranța împlinirii idealurilor sale de totdeauna: creșterea și propășirea culturii românești.

Iată deci că putem vorbi și despre o mare realizare a „Astrei" — propria ei înviere.

Vivat, crescat, floreat ASTRA!

N. Gastone
M. Avram

ASTRA — stindard al unirii românilor

Dezidentul unității naționale, al unificării politice, reprezintă principala rațiune de a fi a ASTREI, gîndită de urzitorii acesteia Ioan Pușcariu, Andrei Șaguna, Timotei Cipariu, George Barițiu etc., însușită și promovată de toți conducătorii și exponenții ei.

Așa cum Timotei Cipariu, la adunarea de constituire, i-a prescris lapidar rostul cel mai de seamă, de a fi „reazem al naționalității române", ASTRA, și-a făcut din promovarea idealului național o menire de prim ordin, care a călăuzit-o în toate inițiativele, acțiunile și realizările sale, ea devenind, cu adevărat, un „centru al unirii românilor".

În condițiile adîncirii asupririi naționale, ale abuzurilor și îngrădirilor de tot felul, ASTRA, împlinîndu-și menirea de „înaintatoare a culturii poporului român", a constituit, ca și Academia mai tîrziu, o ripostă dată dualismului. Școală de educație națională, ASTRA, reprezentînd un veritabil parlament politic al Transilvaniei, cum s-a apreciat cu îndreptățire, sublinia categoric, la începutul secolului, drept unică alternativă: „e un interes capital să ne unim cu toții", cerință din care Octavian Goga decantează, la 1908, misiunea cea mai acută a epocii: „întărirea noastră în sens național".

Produs firesc al evoluției istorice — așa cum îl caracteriza Andrei Bîrseanu — „idealul năzuințelor noastre de un lung șir de ani", moștenit cu pietate, „împotriva tuturor piedicilor firești sau meșteșugite", este însușit și așezat la temelia tuturor întreprinderilor ASTREI și ale revistei *Transilvania*, avînd drept finalitate: *„unitatea culturală și trezirea conștiinței românești în mase"*. În acest fel, ASTRA și-a asumat, nu fără numeroase riscuri și sacrificii, o fundamentală îndatorire misionară: „să semene conștiința unității noastre naționale și culturale", pe care a îndeplinit-o cu un devotament patriotic exemplar.

Toate convingerile, toate străduințile și toate împlinirile sale aveau menirea să pregătească și să apropie realizarea idelului nobil: „cel mai mare bine, ce am fi putut dori: *„Unirea politică a neamului nostru"*. Situînd la baza imensei sale opere de propășire națională acest ideal, precum și prin consecvența slujirii lui, ASTRA a devenit întruchiparea însăși a ideii de unitate, simbolizarea acestui ideal; ea era „expresiunea unității noastre naționale", după cum o caracteriza I. Pușcariu.

Țelul unificării politice a călăuzit și a însuflețit toate preocupările și întreaga activitate a ASTREI, dominînd toate înfăptuirile din domeniul social, cultural și național; sub imperiul lui ele dobîndesc o amplă și solidă motivație și un elan nebănuit. Subordonate unui singur ideal, așa cum sublinia Al. Ciura, apreciind începutul de secol, toate înfăptuirile însemnau, în final, tot atîtia pași înainte „spre *cealaltă* unire, care se deslușea acum tot mai clar în mințile oamenilor", prin care „s-a înfăptuit visul de veacuri al Neamului nostru, s-a dat cea mai firească soluție năzuințelor noastre politice".

Ca și Academia, ASTRA a fost exponentul și militantul cel mai de seamă, pe plan cultural și național politic al năzuințelor poporului român privind realizarea unității sale statale.

Prin secțiunile sale, prin lupta tenace pentru unitatea limbii ca premisă și factor al unificării politice, prin activitatea despărțămintelor și cercurilor, împreună celelalte inițiative și înfăptuiri: cursurile de alfabetizare, conferințele și prelegerile poporale, stipendii și premii, expoziții și muzee, încununate de inaugurarea *Muzeului Asociațiunii*, în 1905; colecții de cărți, broșuri, calendare, „Biblioteca poporală" (1891), „Biblioteca tineretului", Școala civilă de fete, Biblioteca „Astra" (1861), prima bibliotecă publică din Transilvania, monumentala lucrare *Enciclopedia română*, în trei tomuri, publicațiile periodice: *Transilvania, Analele Asociațiunii, Țara noastră, Revista industrială*, în sfîrșit prin adunările generale — adevărate congrese naționale, care au fortificat credința în triumful idealului național, mobilizînd pe toți românii sub stindardul acestuia — idealul unirii tuturor românilor într-un stat național unitar a fost promovat cu chibzuință și tenacitate, cu credință și devotament, constituind piatra unghiulară a întregii existente și meniri a ASTREI, țelul suprem al tuturor străduințelor și realizărilor sale, călăuzind lupta românilor de pretutindeni pentru înfăptuirea lui.

Acest merit esențial și definitor al ASTREI îi conturează rolul și contribuția sa la împlinirea marilor imperative ale istoriei naționale, îi sporesc și îi consacră definitiv însemnătatea în viața poporului român, în conștiința posterității. Lupta pentru înfăptuirea idealului național, pentru făurirea statului național unitar român a reprezentat virtutea supremă a ASTREI, „aceasta alcătuiește — cum arăta Ioan Lupaș, vorbind despre Șaguna — însușirea ei de căpetenie și cea mai scumpă".

Victor V. Grecu

ASTRA — PREOCUPĂRI TURISTICE

A concretiza și sintetiza, tema preocupării ASTREI în domeniul turismului este o problemă destul de dificilă, ca urmare a unor însemnate evenimente și acestea destul de abundente înglobînd toată viața poporului, sub toate aspectele materiale și spirituale, ceea ce azi constituie o importantă paletă la Patrimoniului turistic, ce trage greu în cumpăna turismului românesc.

În dezvoltarea turismului european este cunoscută cea mai veche și cea mai importantă asociație turistică din Norvegia la 1850, ca numai la 11 ani, în 1861 să ia ființă la Sibiu ASTRA, neprofilată în domeniul turismului ca primă preocupare. Dar din activtiatea ei desprindem și preocupări în organizarea de excursii tematice. Spre exemplificare să amintim doar excursia condusă de Gheorghe Barițiu pe ruta Sibiu—Deva—Hunedoara—Hațeg—Sarmisegetuza Romană. În scopul documentării asupra trecutului daco-roman și perioadelor următoare.

De remarcat caracterul excursiilor în promovare prin propagandă, pătruns de principiul fundamental al ASTREI național-biopolitic străduindu-se pentru a dezvolta un interes deosebit în educarea tineretului.

Sînt cunoscute excursiile cu ocazia serbărilor ce aveau loc în anumite orașe din țară și străinătate sau vizitele unor personalități din America, Cehoslovacia, Polonia, Franța, etc. la sediul centralei ASTREI din Sibiu și despărțămintelor din țară.

Valorile create de ASTRA au fost apreciate de o seamă de scriitori români și în acest sens să amintim pe Nicolae Iorga care călătorește la Sibiu, Brașov, Bistrița, Blaj, Arad etc., poposind nu numai în orașe dar și în sate, alcătuind lucrările: „Sate din Ardeal", 1902, „Drumuri și orașe din România", 1904, „Neamul românesc din Ardeal" și alte descrieri, acestea constituind adevărate ghiduri la îndemîna sătenilor și orășenilor furnizate de bibliotecile sătești și a despărțămintelor. În județul Sibiu se evidențiază localitățile: Miercurea, Sălișteă, Galeș, Vale, Orlat, Sibiel, Gura Rîului, Rășinari, Șelimbăr, Bungard, Veștem, Tălmaci, Turnu Roșu, Boița, Avrig, Porumbacu de Jos, Mediaș, Ocna Sibiului. Furnizează date despre fiecare așezare din punct de vedere istoric, monumente și locuri istorice, Biserici și Mănăstiri, etc. culese de la preoții locului și membrii ASTREI.

La Sibiu o atenție deosebită o atribuie albumului profesorului Comșa cu țesături cuprinzînd 284 de broderii după originalele țărănești. Albumul profesorului Comșa este pentru Nicolae Iorga o bijuterie de artă produs al românceior de la munte și recomandă acest album să fie luat model și multiplicat de către cunoscătoarele meșteșugului pentru a fi popularizat și expus pretutindeni vizitatorilor.

Ion Georgescu călătorește prin Ardeal în 1922, descriind fiecare localitate în lucrarea „Ardealul" iar Silvestru Moldovan în urma unei călătorii prin țară scrie lucrarea „Țara noastră", tipărită la Sibiu în 1894, în care face aprecieri asupra portului din localitățile vizitate.

În volumul omagial 50 de ani de la moartea poetului Mihai Eminescu a revistei „Convorbiri literare", cap. „Eminescu și Ardealul" de Horia Teculescu se spune: „Destinul și dorul de a cunoaște îl poartă la Alba Iulia unde se ține Adunarea generală a ASTREI în 27—28 august, 1866. Părintele Domșa își amintea că l-a văzut în Biserică ascultînd cu mult interes la ședință...". El călătorește prin împrejurimile Blajului de unde vine la Sibiu și de aici prin intermediul lui Nicolae Densușeanu se duce în Rășinari la preotul Bratu unde stă două zile, timp în care se documentează asupra valorilor ASTREI. De aici, prin „vama cucului", presupusă a fi trecătoarea clandestină a Prislopului din zona comunei Boița ce făcea legătura cu Țara Românească.

Revista ASTREI „Transilvania", Calendarele anuale, Gazetele și multe alte lucrări au sensibilizat dorința de călătorie pentru a cunoaște frumusețile și istoria înaintașilor, contribuind astfel la educația și dragostea pentru țară.

Valorile promovate de ASTRA au fost preluate și de O.N.T. înființat în 1936 cu un birou de propagandă turistică la Sibiu (în 1937), din a cărei activitate se desprinde alcătuirea de broșuri, ghiduri, filme și expoziții. Prin expozițiile O.N.T. la Luna București, tîrgurile de la Belgrad 1937, Milano 1937, Londra 1938, Praga 1938, expunerea de fotografii turistice la Berna, Paris, Berlin, expoziții de afișe în 1937 la Wroclav, etc. promovează în rîndul străinilor și românilor muzeele ASTREI, Bisericile și troițele, portul, datinile și obiceiurile în sărbătorile religioase, ceea ce a constituit o frumoasă zestre a neamului nostru, contribuind la intensificarea mișcării turistice în cunoașterea acestor valori.

În reluarea activității ASTREI după 42 de ani printre principalele categorii de activități se înscrie și secția de turism, facilitînd organizarea de excursii care vin să acopere cerințele de cunoaștere a zonelor țării, procesiuni religioase, participări la serbări și festivale, divertisment.

Nicolae Deneș